AMERIKA

HENDRIK VAN LOON

AMERIKA

DE INDRINGERS.

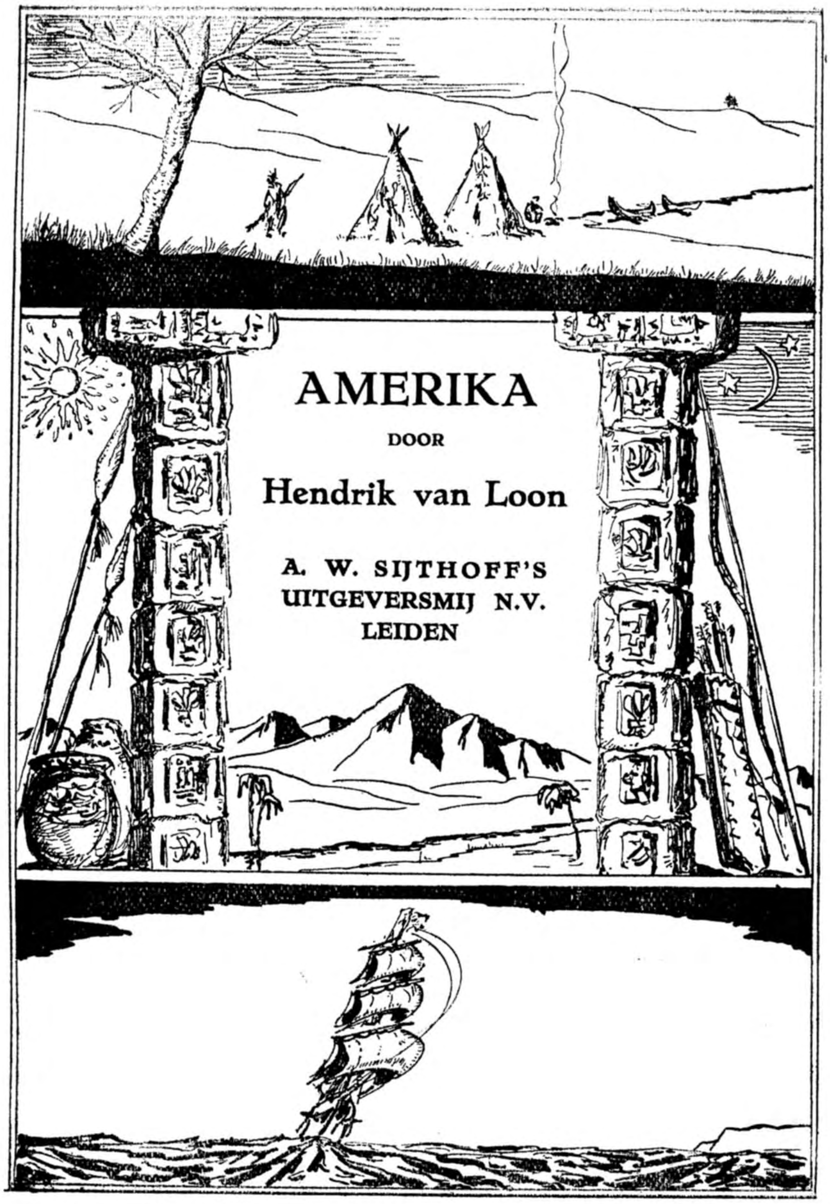

AMERIKA

DOOR

Hendrik van Loon

A. W. SIJTHOFF'S
UITGEVERSMIJ N.V.
LEIDEN

INHOUD

HOOFDSTUK		PAGINA
I.	Gevraagd : meer specerijen en goedkoopere.	1
II.	Een wereld die niemand vermoed had	11
III.	God, goud en de brave Indiaan	26
IV.	Tierras de Ningun Provecho	33
V.	Samuel de Champlain de Brouage leert de edele kunst van kano-varen	39
VI.	Calvijn onderzoekt deze wereld en de wereld van het hiernamaals	45
VII.	Van ketter tot roover	50
VIII.	Herba Sancta Indorum	57
IX.	Het nieuwe Zion van 20° onder nul	68
X.	Wanhoop over het moederland schept een nieuw en gelukkiger Engeland op de Westkust van den Atlantischen Oceaan	77
XI.	De Hollandsche West-Indische Compagnie is helaas een zeer slechte geldbelegging	84
XII.	De Zweden komen net twee honderd jaar te vroeg	97
XIII.	Een nieuw devies ,,Een vrije kolonie voor alle volkeren"	102
XIV.	Koloniseeren op hoop van zegen	112
XV.	Het stichten van een rijk door koninklijk rescript	116
XVI.	Hoopvolle vooruitzichten	126
XVII.	Koninklijke en keizerlijke roofpolitiek	131
XVIII.	Ons modern tijdperk begint op 5 Januari 1769	139
XIX.	George Grenville in de rol van efficiency expert	141
XX.	Hollandsche thee en Fransche melasse	146
XXI.	De eigengemaakte wijsheid van den Frontier	154
XXII.	De heer Adams, advocaat uit Quincy in Massachusetts, en zijn neef Sam, de bierbrouwer, gaan samen in de politiek	158
XXIII.	De commandant van Z.M. koloniale troepen moet zeer slechte tijding rapporteeren	164
XXIV.	Generaal George Washington of Fairfax County in Virginia trekt zijn oude uniform weer eens aan	171

HOOFDSTUK		PAGINA
XXV.	Thomas Jefferson van Albemarle County in Virginia toont de voordeelen van een grondige klassieke opleiding	176
XXVI.	Koning George III wordt in zijn eigen land een ware volksheld	187
XXVII.	Lord North moet zelfs overdag wakker blijven	193
XXVIII.	Dr. Benjamin Franklin, de welbekende drukker uit Philadelphia, Pa., doet een beroep op den afstammeling van den Heiligen Lodewijk	197
XXIX.	M. Jean Jacques Rousseau schrijft een boek en M. le Marquis de la Fayette gaat de gelukzalige natuurkinderen in de Amerikaansche wildernis bestudeeren	211
XXX.	Den een zijn dood is den ander zijn brood	218
XXXI.	Het onderling vergelijk dat een natie redde en een rijk stichtte	224
XXXII.	Mr. Alexander Hamilton van het eiland Nevis (B. W. I.) zet het land op een goede economische basis en George Washington keert nog iets ouder en ernstiger naar zijn landgoed Mount Vernon terug	233
XXXIII.	Zijne Excellentie President John Adams leert, dat revolutie en revolutie niet altijd hetzelfde is	249
XXXIV.	Thomas Jefferson, President van de U. S. A. sluit met Keizer Napoleon een zeer belangrijke transactie af in „onroerende goederen”	258
XXXV.	Het moederland brengt een laatste bezoek	270
XXXVI.	President James Monroe begroet de Heilige Alliantie en Simon Bolivar tracht een nieuwe wereld te stichten	283
XXXVII.	Het nieuwe geloof	296
XXXVIII.	Dictatuur	301
XXXIX.	Wufte jongleurs en nuttelooze luitspelers	312
XL.	President Santa Anna van Mexico leert de Natuurwet van Horror Vacui	321
XLI.	Oom Tom en „Puffing Billy”	329
XLII.	Een hinderlijk contract	345
XLIII.	Een onbekende plattelands-advocaat uit Illinois neemt de zaak ter hand	357
XLIV.	Het geval wordt aan de jury onderworpen	364
XLV.	De zaak wordt voor goed beslist	372

HOOFDSTUK		PAGINA
XLVI.	De laatste der Conquistadores keert terug maar .... in een eikenhouten kist	391
XLVII.	In Utah wordt een gouden nagel geslagen .	398
XLVIII.	Verval en ondergang van de Amerikaansche cultuur	407
XLIX.	Ellis Island en Plymouth Rock	414
L.	De tyrannie der doode dingen	423
LI.	Gevraagd; meer grondstoffen en goedkoopere	439
LII.	Een wereld, die niemand vermoed had . . .	446
LIII.	De nieuwe onafhankelijkheidsverklaring . .	451

GEKLEURDE ILLUSTRATIES

De indringers . . . . *Titelplaat*
Vinland . . . . tegenover pag. 4
Een dorp der inboorlingen 26
Het verlaten heiligdom. 52
De rivier. 90
Op weg naar het Westen 94
Ruimte 124
De opstandelingen 148
De hinderlaag 194
Slavernij 320
De loop der dingen 402
Het tegenbezoek 424

ZWARTE ILLUSTRATIES

PAGINA
De wereld der middeleeuwen 3
De eerste blanke nadert 5
De eerste winter van den blanke in de Nieuwe Wereld a.d. 1003 . . 12
Waar Prins Hendrik de zeevaarder woonde 14
De wereld van Prins Hendrik 17
Ontdekking 21
Columbus 24
Beringstraat 27
De drie werelddeelen 29
De Stille Oceaan 34
Goud 36
Het Nieuwe Spanje 38
De zending 40
Samuel de Champlain 43
Genève 47
Van ketter tot roover 52
De wilde en zijn heilig kruid 59
Het slavenschip 65
Het nieuwe Zion 72
De Puriteinen op weg naar Leiden 74
21 December a.d. 1620 78
Het Nieuwe Engeland 81

PAGINA
De eerste ontmoeting 85
Nieuw Amsterdam 88
Hudson 91
De Nieuwe Nederlanden 93
De Quakers 109
Koloniseeren met God en op hoop van zegen 113
Het stichten van een rijk door koninklijk rescript 117
Een koninklijke wegwijzer 119
Het Nieuwe Frankrijk 123
Bergen, wouden en vlakte 127
De koninklijke en keizerlijke roofpolitiek 132
De geboorte van een nieuwe gedachte 140
Het fort aan de grens 145
De smokkelaars 147
Thee 149
Trouw aan de regeering 150
Revolutie. De hersenen 159
Het signaal 166
Revolutie. De strijders 168
Revolutie. De verdachte 172
Revolutie. Het slachtoffer 178
Revolutie. De strafexpeditie 181
Onafhankelijkheid 184
De schaduw van de almachtige ganzeveder 189
Het winterkwartier 195
Het hoogste beroep 198
Amerika's sterkste bondgenoot, generaal wildernis 201
De Amerikaansche revolutie. I. 203
De Amerikaansche revolutie. II 205
Nieuws van thuis. Benjamin Franklin te Versailles 208
De burcht 225
De bank 234
De handelsvaarder 236
Mount Vernon 240
Washington 245
De Fransche revolutie 250
De verkoop van Louisiana 259
De transactie van Louisiana in 1807 261
Het Indianengraf 266
Op onderzoek in onbekende streken 268
1812 271
De Monroe-leer 286
Simon Bolivar verlaat Haïti 288
Het werk van Simon Bolivar 290
De pelsjager 292

PAGINA
De doorwaadbare plek 296
De raderboot 298
De Gieren 302
De pionier 307
Een verlaten ontginning 310
Reformatie versus renaissance 314
De nuttelooze inktvermorscher 318
Vacuum 322
Vestiging in het leege land 324
De „Alamo" 326
De stoomboot 331
De plattelands-advocaat van Illinois 345
Fort Sumter 347
Burgeroorlog 349
De vrijwilligers 354
De burgeroorlog. I 358
De burgeroorlog. II 362
De burgeroorlog. III 366
Het diplomatieke incident 369
De blokkade-verbreker 381
De baas op zee 385
Georgia 386
De belooning voor het redden van de vlag 387
Maximiliaan Keizer van Mexico 395
Oost en West worden vereenigd 399
De gouden nagel van Utah 401
De „Rockies" 404
De moderne stad 409
Immigratie 411
Het ravijn. Oude trant 416
Het ravijn. Nieuwe trant 419
Steenkool 424
Topzwaar 428
Onderweg 432
Propaganda 437
1914—1918. Een wereld in vlammen 444
Onze erfenis van het verleden 448
Europa 453
Steeds vooruit 456

HOOFDSTUK I.

GEVRAAGD: MEER SPECERIJEN EN GOEDKOOPERE.

Het Gilde van de Kruideniers was in afschuwelijke verlegenheid.

Hun voorraad specerijen was nagenoeg uitgeput.

Maar de vraag overtrof alles wat tot nu toe was vertoond.

Het Gilde van de Kruideniers was in afschuwelijke verlegenheid.

En daar zit een heele geschiedenis aan vast.

Het is een wet, erkend zoowel door professoren in de economie als door strafrechters, dat zij, die het grootste deel van hun leven bij Kemper gedineerd hebben, niet gaarne afzakken naar de Volksgaarkeuken. Natuurlijk stellen deze lieden zich in het geval van uiterste noodzaak wel tevreden met den gewonen kost van Jan en Alleman, maar voordat zij hun nederlaag zoo openlijk bekennen, vechten zij met hand en tand om den schitterenden levensstandaard, waaraan zij zich gewend hadden, te kunnen handhaven.

De barbaren, die gedurende de eerste tien eeuwen van onze tijdrekening het grootste deel van West-Europa overstroomden, waren menschen van eenvoudigen smaak, wat gewoonlijk beteekent, menschen van heelemaal geen smaak. Bij hen ging quantiteit boven qualiteit en een uitgestrekt gebied, dat sinds den laatsten grooten ijstijd practisch braak had gelegen, voldeed gemakkelijk aan hun behoeften: een houten bank, een taai stuk rundvleesch en grenzenloos veel bier.

Er was zooveel te doen en er waren zoo weinig menschen om te doen wat gedaan moest worden, dat al hun energie verbruikt werd door de gewone bezigheden van het dagelijksche

leven. Ruw genomen hadden ze een goede duizend jaar noodig om op orde te komen. Toen waren ze klaar. Vrede en rust daalden neer op dit stukje aarde en met de vrede en rust bij de oudere kwam de zucht tot reizen en trekken bij de jongere generatie weer naar boven.

Tien eeuwen vroeger zou diezelfde lust tot trekken een nieuwe uitbarsting van anarchie veroorzaakt hebben. Maar tegen dien tijd erkenden de volkeren van het Westen wederom één heer en meester. Hij maakte geen aanspraak op wereldlijke macht. Zijn geestelijke wapens konden echter heele bataljons Zwitsersche huurlingen vernietigen. Zijn papieren pijlen doorboorden de muren van de sterkste burchten.

Zijn toorn alleen was meer verschrikkelijk dan een dreigen met oorlog door keizer of koning.

Omgeven door de sluwste diplomaten en de meest geslepen politici kon hij den opkomenden vloed van onrust leiden in de kanalen van gebiedsverovering, en die groote emigraties naar het Oosten organiseeren, die wij gewend zijn de Kruistochten te noemen. Ongelukkigerwijze is deze episode zoo dikwijls tot onderwerp gekozen van romantische litteraire ontboezemingen, dat wij geneigd zijn den waren of meer prozaïschen aard van het conflict te vergeten.

De oude wereld was de wereld van de Middellandsche Zee. Hij, die over deze wateruitgestrektheid heerschte, kon zijn wil opleggen aan de rest van de menschheid.

Dat was een door eerzucht geprikkelde onderneming en het handjevol zeeschuimers en -roovers, dat de diepe baaien van de Spaansche, Grieksche en Italiaansche schiereilanden onveilig maakte en dat langs de vlakke kusten van Marokko, Tripoli en Egypte leefde, kon op niet veel meer hopen dan op geringe locale successen.

Slechts een groepeering van rassen — een combinatie van volksstammen, gedurende duizend jaren vereenigd door een gemeenschappelijke, sociale, economische en godsdienstige ontwikkeling — zou in staat zijn zulk een taak op groote schaal aan te vatten. Zij begrepen het risico dat zij liepen, want zulk een strijd kan even zoo rampzalig uitvallen voor den overwinnaar als voor den overwonnene.

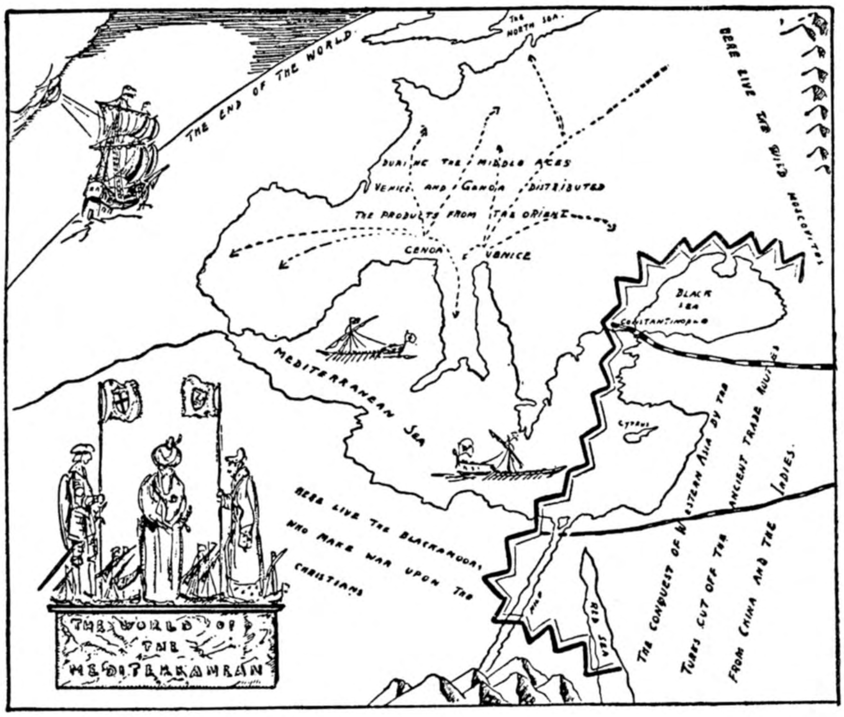

DE WERELD DER MIDDELEEUWEN.

Twee keer was het vroeger tot een openlijke uitbarsting gekomen.

Den eersten keer in de vijfde eeuw voor onze tijdrekening, toen de Grieken als de kampioenen van het Westen de invallende Perzische benden hadden verslagen en in een serie schitterende tegenaanvallen hun vijanden hadden teruggedreven tot de boorden van den Indus.

Den tweeden keer twee honderd jaar later, toen de Romeinen ternauwernood een ramp voorkwamen dank zij zulk een vertoon van nationale kracht, dat de staat bijna te gronde ging vóór het laatste bolwerk van de Carthagers in asch was gelegd.

Toen was er voor meer dan acht eeuwen vrede geweest.

Maar in het jaar 622 was Azië, dat opmarcheerde onder de banier van een gloednieuwen profeet, wederom gereed voor een ongelijken strijd. Ditmaal was de campagne op waarlijk

grootsche schaal opgezet. De linkervleugel van de Mohammedaansche legers bezette Spanje. De rechtervleugel trok los op Constantinopel door Syrië en Klein-Azië. Op dat oogenblik werd het hoofd van de Christenkerk bang en proclameerde een heiligen oorlog.

Deze oorlog was van militair standpunt bezien een complete mislukking. Maar zijn sociale gevolgen waren van groote en blijvende beteekenis. Voor het eerst sedert den ondergang van het Romeinsche rijk zagen de volkeren van Europa zich geplaatst tegenover een beschaving, die in bijna ieder opzicht hooger stond dan de hunne. Zij trokken naar het Oosten om de ongeloovigen uit te moorden en te berooven van hun heidensche bezittingen. Zij keerden terug met een nieuw begrip van comfort en weelde en met een diepen afkeer van de ruwheid van hun eigen dor bestaan.

Deze plotselinge verandering in de levensbeschouwingen spiegelde zich spoedig af in de huizen van de bewoners van het Westen, in hun kleeren, in hun manieren, in hun genoegens en in hun eten en drinken.

De oudere generatie bleef, zooals alle oudere generaties altijd gedaan hebben, praten over de eenvoudige deugden harer voorouders. Maar de kinderen haalden hun schouders op en glimlachten. Zij waren naar de „groote stad" geweest en wisten beter. Rustig beidden zij hun tijd, maar zoo gauw als de oude lui dood waren, haastten zij zich het huis wat op te knappen, lieten buitenlandsche koks komen en stuurden hun zoons naar de nabijzijnde stad, opdat ze konden leeren, hoe men bankier of fabrikant kon worden en in één menschenleeftijd dien rijkdom kon verwerven, dien de aarde gewone stervelingen na een leven van zwoegenden arbeid niet had willen afstaan.

De Kerk bromde.

Dit was een consequentie, die zij niet bepaald had voorzien.

Helaas! De huiswaartskeerende helden waren niet langer bezield met dien heiligen ijver en onvoorwaardelijke plichtsbetrachting, die zoo karakteristiek voor hun vaders en grootvaders waren geweest. Van familiariteit met zijn vrienden komt dikwijls minachting, maar familiariteit met een vijand kan wederzijdsch ontzag scheppen.

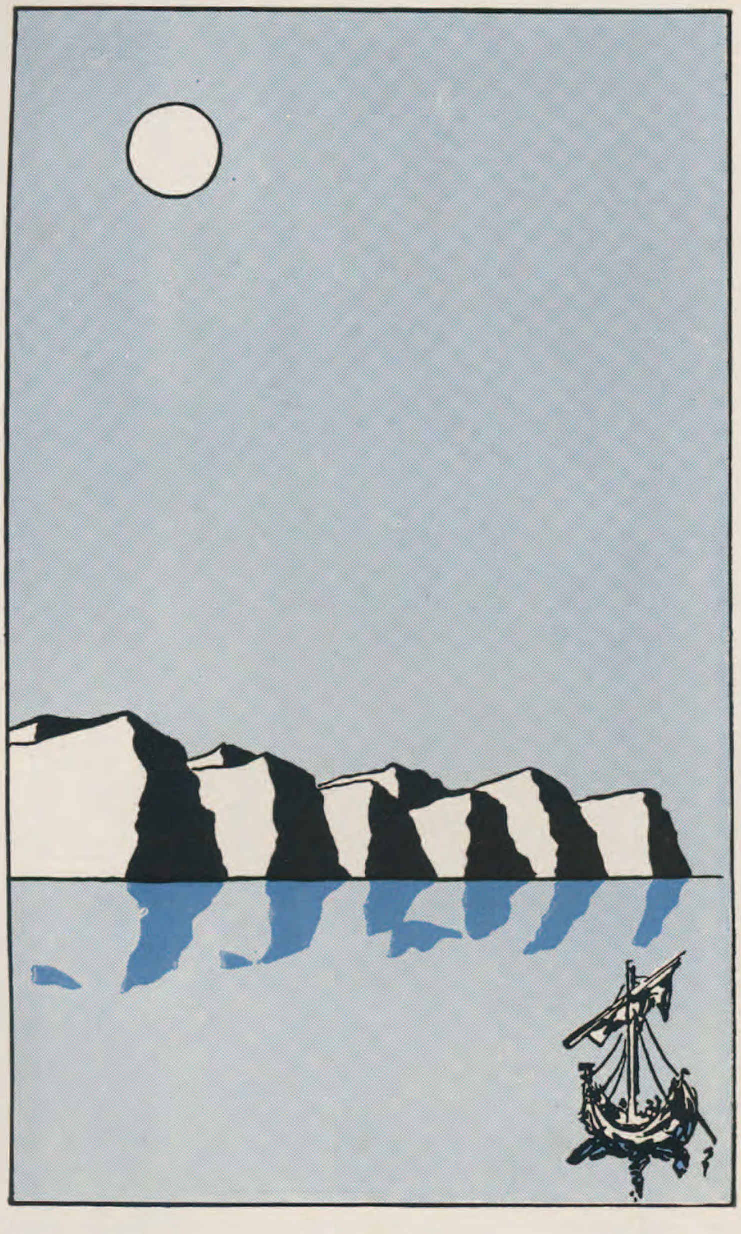

VINLAND.

DE EERSTE BLANKE NADERT.

Het gevolg was een verslapping in het bouwen van kerken. Maar particuliere paleizen en rijk versierde overheidsgebouwen verrezen wijd en zijd.

Ik zeg niet dat dit goed was. Ik zeg niet dat dit slecht was. Ik constateer alleen het feit. Als men eigen conclusies daaruit wil trekken, welaan, dan moet men dat maar doen.

Ondertusschen was aan den anderen kant van de Middellandsche Zee de gloed van die vreemdsoortige godsvrucht, die haar liefde voor Allah afmeet naar het aantal geslachte gevangenen, eveneens verminderd. Kortom, beide partijen hadden remise gemaakt en waren bereid een compromis te treffen, hetgeen zeggen wil, dat de kooplui zich de zakken konden vullen, zooals zij nog nooit te voren gedaan hadden.

De oude handelswegen, door millioenen ijzeren hakken en hoeven kapot getrapt, werden hersteld. De geduldige kameelen droegen hun lasten weer van Kashgar naar Damascus en als in den ouden tijd voeren de Venetiaansche karveelen en de Genueesche galeien regelmatig tusschen Alexandrië en Famagusta.

Alles was dus in orde op deze aarde en de rentestandaard in den handel op de Levant steeg snel van precies nul tot vierhonderd percent.

Toen greep plotseling een van die onbeduidende voorvallen plaats, die, naar den aard van onbelangrijke gebeurtenissen, in staat zijn voor de toekomst het heele aspect der geschiedenis te veranderen. Het gebeurde in het midden van de dertiende eeuw. De afschuwelijke Tartaren hadden juist het oorlogspad betreden en van de Amur tot den Weichsel vluchtte het menschdom in wilde paniek voor dezen vloed van grijnzende kleine gele duivels. Onder die vluchtelingen was een kleine groep nomaden (twee of driehonderd gezinnen op zijn hoogst), die sinds onheuglijke tijden vreedzaam in het hart van Azië hadden geleefd. Zij renden tot de Middellandsche Zee. Toen vernamen zij, dat het gevaar voorbij was en besloten naar huis terug te keeren. Daartoe moesten zij den Euphraat oversteken. Er had een ongeluk plaats. Hun aanvoerder gleed van zijn paard en verdronk. De anderen, die nog op den westelijken oever van de rivier stonden, werden bang. Zij beschouwden die plotselinge ramp als een Hemelsche waarschuwing en vroegen

den koning van Perzië hun toe te staan te blijven, waar ze waren.

De rest is algemeen bekend. In minder dan honderd jaar waren deze rondtrekkende herders meester in het land, dat hun gastvrijheid had verleend en een generatie later waren zij de erkende regeerders van de Mohammedaansche wereld en begonnen een veroveringstocht, waarop zij hun paardestaart-vaandels tot vlak voor de poorten van Weenen brachten en den simpelen naam „Turk" voor alle tijden tot een bijnaam van wreedheid en dapperheid maakten.

Ware nu dit plotseling opleven van Moslimsche geestdrift een politieke beweging gebleven, dan had dat niet zooveel geschaad. Maar een diepe geestelijke razernij vlood over de vlakten en heuvels van West-Azië. Gedurende de zes eeuwen na den dood van den Profeet was de oorspronkelijke ijver van zijn volgelingen aanmerkelijk bekoeld. Het „Geloof der Vaderen" was wel iets heel moois, maar dat was de zoete winst uit den handel in peper, kaneel en indigo ook. Het was wel ongelukkig, dat dit bedrijf den waren geloovigen noopte op voet van vriendschap te leven met de ongeloovige honden van de andere zijde van de Middellandsche Zee, maar men weet, hoe dat gaat. Zaken zijn zaken en men kan geen uitzondering maken voor de Christenen als men handel met hen drijft.

Anders waren echter de bewoners van de dorpen en de afgelegen dalen. Zij namen hun godsdienst ernstiger op en aangemoedigd door de militaire en politieke successen van hun Turksche leiders besloten zij hun afgedwaalde broeders uit de groote steden tot het ware geloof terug te brengen.

Wijd en zijd doorreisden de Derwischen, de Mohammedaansche monniken, het rijk van den Profeet. Sommigen baden, anderen dansten, weer anderen stormden als een wervelwind en weer anderen huilden. Maar allen predikten zij den terugkeer tot de strenge leer van het oorspronkelijke verlaten geloof.

De kooplui van Bagdad en Damascus lachten aanvankelijk. Maar het was den „Puriteinen" heilige ernst. Spoedig verging den kooplui het lachen. Weer later (gewaarschuwd door het lot van hun vermoorde buren) begonnen zij hun handelsoperaties te beperken tot hun geloofsgenooten.

Zoo werd, juist toen de bevolking van Europa zich aan be-

paalde Aziatische goederen begon te wennen, de toevoer plotseling afgesneden.

Natuurlijk geschiedde dat niet in een dag of een week of een jaar. Maar deze producten, die langer dan twee honderd jaren in zoo grooten overvloed naar het Westen gestroomd waren, begonnen van de Europeesche markten te verdwijnen. De speculanten begonnen terstond te hamsteren. De prijzen vlogen de hoogte in. Credieten werden ingetrokken en betaling moest in goud geschieden. Dat was wat nieuws in het Westen. De middeleeuwsche wereld had in het dagelijksche handelsverkeer nooit op baar geld aangedrongen. Het varken van den een was zoo goed als de eieren van den ander. Het eene klooster kon zijn honig gemakkelijk ruilen voor den azijn van het andere.

De buitenlandsche handel had weliswaar altijd op bepaalde bedragen in gouden of zilveren munten aangedrongen. Het was onmogelijk geweest de specerijenhandelaren van Calcutta tevreden te stellen met reepen spek en tonnen zout. Voor zij hun vertegenwoordigers in Dzjedda of Aden tot levering machtigden, hadden zij een deposito in Venetiaansche dubloenen geëischt. Maar nu begon de Europeesche markt bij levering baar geld te verlangen. Dat maakte de zaak uiterst ingewikkeld.

Want goud, dat mysterieuze gele goedje, dat de macht van Staat en Kerk scheen te trotseeren, was eveneens een artikel, dat van buiten ingevoerd moest worden. Er waren een paar zilvermijnen in Europa, maar het kleine bedrag aan goud, dat in de bergen van Oostenrijk, Saksen en Spanje werd gevonden, was bij geen stukken na genoeg om de steeds groeiende operaties van de speculanten en van de behoorlijke specerijenhandelaren te financieren.

Hier was men in een circulus vitiosus geraakt, zooals de wereld nog nooit tevoren had beleefd. Een publiek, begeerig om te koopen — een slinken van de voorraden — een snelle prijsstijging — een algemeene vraag naar metalen geld — een vermindering van den beschikbaren goudvoorraad — het eene land na het andere van West-Azië en Noord-Afrika in de handen van meedoogenlooze heidenen — de eene karavaanweg

na den anderen voor onbepaalden tijd gesloten — en het jonge en flinke kapitalistische stelsel van Europa in fellen strijd om zijn bestaan.

Het kapitalistische stelsel (deze term gebruikt in de beteekenis zooals hij wordt verstaan of misverstaan door het meerendeel van onze tijdgenooten) is van vele verschillende misdaden beschuldigd. Maar zelfs zijn ergste vijanden kunnen het niet van luiheid beschuldigen, noch kunnen zij ontkennen, dat het in tijden van crisis in staat was een bijna bovennatuurlijke energie te ontplooien. Juist zoo'n crisis dreigde de westersche handelswereld gedurende de eerste helft van de veertiende eeuw te vernietigen.

Ik heb gesproken van de positie van de kruideniers. Zij waren zeer levendig en luidruchtig in hun protesten. Maar de heele economische (wat tenslotte beteekent de heele geestelijke, sociale, litteraire, artistieke en wetenschappelijke) structuur van Europa dreigde ineen te storten.

Het is waar, dat Syrië en Egypte (door welke twee landen de voornaamste handelswegen van het Oosten naar het Westen, sinds de oudste tijden hadden geloopen), pas twaalf jaren na den dood van Columbus door de Turken werden veroverd, maar een koopman, die zijn zaken goed doet, wacht niet tot den dag van de ramp zelf. Hij kijkt vooruit.

Wij hooren zeer veel over de scherpzinnigheid van onze moderne industriekoningen en verbeelden ons, dat onze tijd het aanzijn gegeven heeft aan deze onversaagde lieden. Wij plegen ietwat kleineerend te denken over den middeleeuwschen handelsman, die in een benauwd kamertje zat, die zijn dukaten telde met behulp van een kleine weegschaal, die zijn brieven aan twee klerken tegelijk dicteerde (opdat hij een doorslag van zijn correspondentie had) en die een half jaar moest wachten voor hij antwoord kreeg van zijn agent in Viborg of Novgorod.

Maar dat is een van de dwaalbegrippen van onzen hoovaardigen tijd, die een voorliefde voor eigendunk heeft gelijk de eend voor het water.

De wereld van het gezegende jaar 1930 lijkt waarlijk erg veel op de wereld van het gezegende jaar 1430 of 430. Zij is samen-

gesteld uit allerlei soort menschen. Sommigen zijn schrander. Sommigen zijn niet bepaald erg schrander. Anderen zijn direct dom.

De laatsten (altijd de meerderheid) toonden niet de minste belangstelling voor wat er rondom hen gebeurde. De tweede categorie voelde vaag, dat er iets gedaan moest worden, schrok dan van haar eigen stoutmoedigheid en deed tenslotte niets. Maar de eerste (een heel kleine minderheid) trok jas en vest uit, stroopte de mouwen op en maakte zich gereed den strijd aan te binden. De weg over land naar het winstgevende Oosten, was zoo goed als afgesloten. Uitstekend. Dan zou men een weg zoeken via het Zuiden of het Westen. Een reis over de niet in kaart gebrachte zeeën leek net zoo'n hopelooze onderneming als een tocht naar de maan per vliegmachine in onze dagen. En inderdaad, de practische moeilijkheden waren zoo geweldig, dat ze alleen door een fantast overwonnen konden worden.

De wereld was vol met ervaren zeekapiteins, die een naderenden storm konden voorspellen uit de rheumatiek in hun botten; of met knappe astronomen, die in den hemel konden lezen als wij in een spoorboekje; of met avonturiers die voor wat sensatie of voor een pot met dukaten graag hun leven waagden.

Maar een heel ander soort schepsel zou dit vraagstuk oplossen — een vreemde geest, die zijn inspiratie putte uit de Apocalypse van Ezra (heeft iemand dat troebele mengsel van Hemel, Hel en Profetie ooit gelezen?) — een beroeps-promotor, die niet in beweging kwam voor hij een plechtig onderteekend contract in handen had, waarbij hem tien percent verzekerd was van al de kostbare metalen, die in de landen aan den anderen kant van den oceaan ontdekt zouden worden — een ijdele pauw, die er op stond met „Admiraal van den Oceaan" betiteld te worden — een nederig mysticus, die stierf in het schamel kleed van een Franciscaner monnik.

Hoofdstuk II.

EEN WERELD DIE NIEMAND VERMOED HAD.

Zijn buren in Genua kenden hem eenvoudig als Chris Duyf. De Spanjaarden, die milliarden aan zijn ontdekking verdienden en hem bedrogen toen het op betalen aankwam, noemden hem Don Cristobal Colon en voegden er later ter herinnering aan het goudland in het noorden van Venezuela den hoogdravenden titel van Hertog van Veragua aan toe. De menschen in het algemeen spraken van hem als Christoph Columbus en onder dien naam zal hij dan ook verder optreden in onze geschiedenis.

Hij werd geboren in 1446 of 1447 of 1448 of 1449 of 1450. Wij weten het niet en het doet er ook niet heel veel toe. Hij zag het daglicht in Genua of Cogoleto. Wij weten het niet en ook dat komt er weinig op aan. Maar zijn arm gebeente werd in minder dan vier eeuwen zeven keer begraven en herbegraven. En dat zegt alles. Rusteloos van begin tot eind en als belooning een paar ijzeren handboeien en de zes planken van de doodkist.

De vader van Columbus was in den wolhandel, half wever half koopman, tamelijk bemiddeld, zoodat hij zijn zoon naar een goede school kon zenden. De jongen moest hem later opvolgen in zijn zaak, een achtenswaardig burger worden en een eigen gezin hebben — zooals het nu eenmaal altijd geweest is en altijd zal zijn.

Helaas! Achtenswaardigheid van de gewone soort beteekent heel weinig in het leven van Columbus. Hij was van deze wereld en toch weer niet van deze wereld. Hij wenschte geld, veel geld, voor zijn plannen, zijn studiën, zijn boeken. Hij wenschte de wereld te laten zien, dat hij niet was als de gewone schare, dat zijn moed en zijn volharding en zijn geesteshoedanigheden hem, den zoon van den wever, een geschikt kameraad maakten voor de machtigen der aarde. Desalniet-

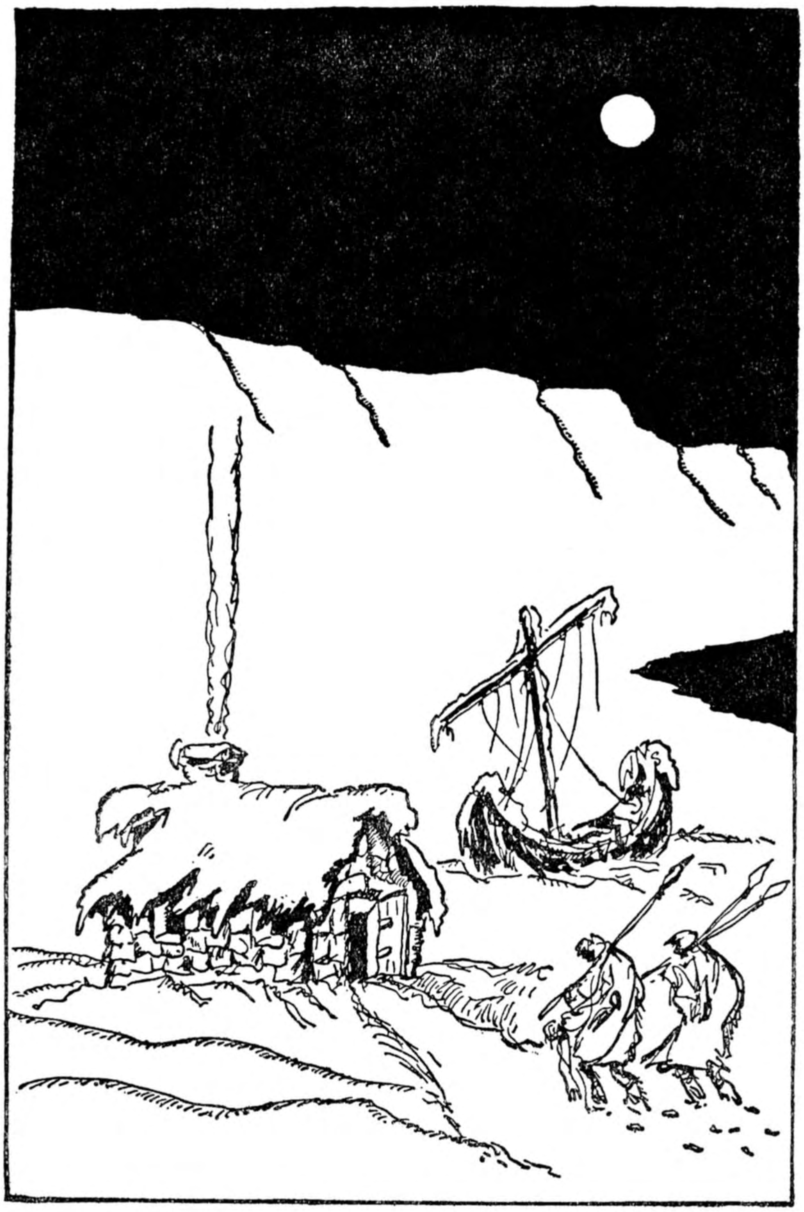

DE EERSTE WINTER VAN DEN BLANKE IN DE NIEUWE WERELD. A.D. 1003.

temin is het moeilijk te zeggen, wat hij van zijn leven hoopte te maken.

Hij stond buitengewoon onhandig in wat wij het leven noemen, maar hij kon een lek notedopje over onbekende zeeën voeren volgens een zelf verzonnen systeem van navigatie, hij kon een muitzieke bemanning van boeven en struikroovers als schijnbaar nette lieden in toom houden tot hij waarlijk gevonden had, wat hij zich ten doel had gesteld te ontdekken, en bij gelegenheid kon hij meer dorst en honger en scheurbuik verdragen en het langer zonder slaap uithouden dan eenig ander menschelijk schepsel. Waarlijk, dat is roem genoeg, zelfs voor den meest eerzuchtige.

Eén ding deed Columbus niet. Hij schreef niet. Misschien is dat jammer. Over het algemeen echter denk ik, dat dat een groot voordeel was. Denkt u eens in, een vervolgartikel over „Hoe ik de Nieuwe Wereld ontdekte" met speciale foto's van de vrouwen en dochters van het opperhoofd van Guanahani. Neen, het is veel beter zoo. Wij weten wel niet precies alles van dezen man, zooals wij dat zouden wenschen, maar dat spaart ons ook een massa dingen, die ons van het voornaamste punt in zijn loopbaan zouden afleiden: zijn absolute en onwrikbare vertrouwen in het geloof, dat men steeds naar het Westen varende niet van de aarde af zou vallen, noch geroosterd zou worden door de brandende stralen van de tropische zon, zooals het meerendeel van zijn tijdgenooten meenden, maar dat men daarentegen het land van de heidensche Chineezen zou bereiken en via Indië weer naar huis terug zou kunnen keeren.

Het vraagstuk bleek niet zoo eenvoudig als hij had gedacht. Een aardig breede strook land scheidde den oceaan van Europa van dien van Azië. Dat was echter een onderdeel, dat niemand tevoren had kunnen voorspellen. Het ontneemt tenminste niets aan de glorie van dien verweerden Genueeschen scheepskapitein, die het eerst van allen zeide „het kan" en het toen deed.

De Middeleeuwen hadden een groot voordeel boven onzen eigen tijd. Het werd toen als een eerste vereischte beschouwd niet alleen een vak te leeren maar het ook goed te leeren. Spoed-cursussen bestonden niet. Duizend jaar tevoren hadden

de Grieken beweerd, dat de Goden bereid waren al hun geheimen af te staan voor een bepaald quantum eervol zweet. In de vijftiende eeuw nam de Gildemeester de plaats in van Zeus. Men hield er streng de hand aan, dat alleen arbeid een mensch geschikt maakte voor zijn vak. Toen dan de jonge Christophel uitgemaakt had, dat hij zijn vader niet in den wolhandel wilde opvolgen, maar dat hij een zeeman zou worden, toen werd hij terstond voor zeekapitein in de leer gedaan en begon zijn vak te leeren als scheepsjongen en koksmaatje.

De eerste vier jaren vinden wij hem in alle havens van het oostelijk deel van de Middellandsche zee. Later vinden wij sporen van hem in Portugal en Engeland en wij weten, dat hij

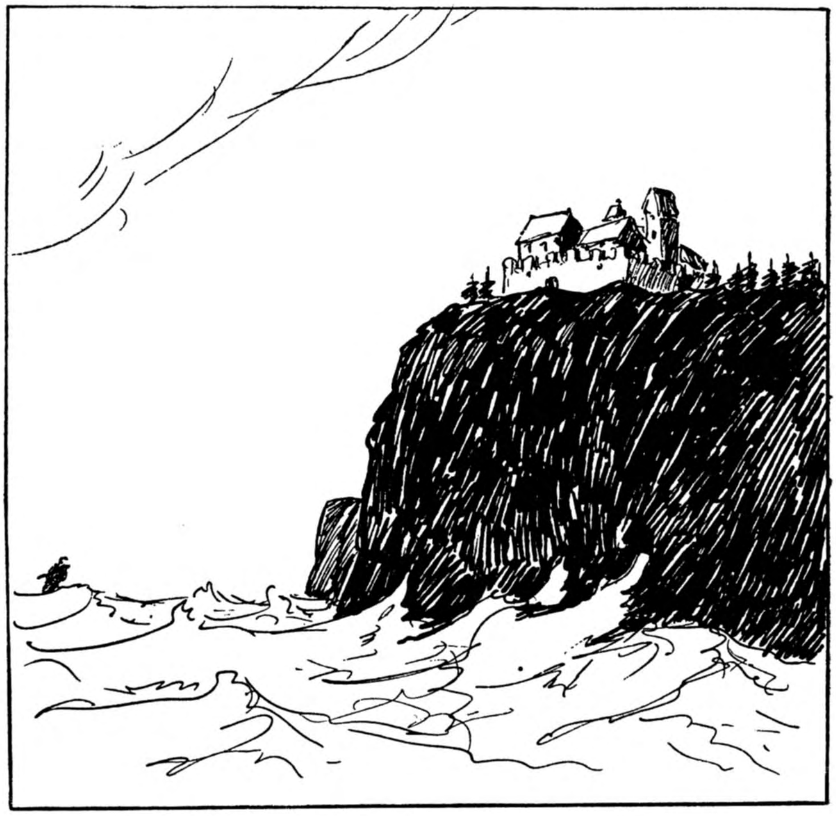

WAAR PRINS HENDRIK DE ZEEVAARDER WOONDE.

op zijn tochten tot zelfs aan de kust van het nieuw ontdekte Guinea kwam. Toen trouwde hij. Typeerend voor het feit, dat hij altijd slechts één ding voor oogen hield, is, dat hij ook met zijn huwelijk in zijn beroep bleef. Het meisje van zijn keuze was niet rijk, maar zij had de logboeken van haar vader geërfd en al zijn scheepsjournalen. Haar vader was niemand anders dan Bartholomeus Perestrello, kapitein in dienst van prins Hendrik van Portugal. Hij was de eerste gouverneur-generaal van Porto Santo, een van de pas opnieuw ontdekte eilanden van de Madeiragroep.

Op die manier kwam Columbus in direct contact met het werk van een man, die in alle opzichten genoemd kan worden de Johannes de Dooper van de moderne ontdekkingen, de profeet, die den weg bereidde voor iemand, die grooter was dan hij zelf, maar die den dag van de groote overwinning niet zou beleven, daar hij toen al dertig jaar dood was.

Prins Hendrik van Portugal, gewoonlijk Hendrik de Zeevaarder genoemd, was de zoon van een Portugeeschen vader en Engelsche moeder. In zijn jeugd was hij een groote vechtersbaas geweest. Hij was een streng man, een echte Puritein en toen het vechten was afgeloopen en Portugal voor altijd vrij gemaakt was van de invallen der heidenen, die via de Straat van Gibraltar kwamen, toen trok hij zich van het hof terug en in de buurt van de stad Sagres op de naakte rotsen van een eenzaam schiereiland bouwde hij een kloostervesting, die de eerste zeevaartschool werd en het belangrijkste middeleeuwsche astronomisch observatorium.

Ongestoord door de buitenwereld verzamelden zich daar de koninklijke geographen en astronomen en mathematici en cartographen en ordenden en bestudeerden al het materiaal aan inlichtingen en gegevens, die beschikbaar waren sedert de dagen van Hanno van Carthago, die het eerst de westersche wereld verrast had met zijn raadselachtige verhalen van apen, die als menschen liepen en „gorillas" genoemd werden.

Het zij vooropgesteld, dat de edele prins niet de minste commercieele bedoelingen had. De kleinzoon van Johan van Gent en grootmeester van de onmetelijk rijke Orde van Christus had zich niet te bekommeren om meer of minder geld.

Bovendien was hij een te devoot zoon der Kerk dan dat hij veel om aardsche goederen gaf. Onder voorwaarde dat hij de zielen kon redden van al de arme heidenen, die in de duisterste streken van Kaap Bojador woonden, liet hij gaarne alle winsten aan de kooplui en tusschenhandelaren, die ruilhandel dreven met de negers. Al zijn rechten op het goud van Ophir zou hij graag hebben afgestaan, als zijn ontdekkingen hem in contact hadden gebracht met die mysterieuse figuur van de twaalfde eeuw, die niemand anders blijkt geweest te zijn dan de kroesharige koning van Abessinië.

Niets toont misschien zoo duidelijk de moeilijkheden van de middeleeuwsche onderzoekingen dan het langzame succes van de beroemde instelling van Sagres, die het laatste woord was in de scheepvaartkunde en zich om kosten niet behoefde te bekommeren. Schepen, die haar vlag voerden, hadden soms jaren noodig om een afstand af te leggen, die aan een moderne schuit in de wilde vaart slechts een paar dagen kost. Telkens als een nieuwe kaap met succes was omgevaren werd een dag gewijd aan Halleluja's en Te Deums. Een moderne ontdekkingsreiziger, die van een tocht naar de Noordpool terugkeert, geniet minder waardeering dan een Portugeesche scheepskapitein, die een paar honderd nieuwe zeemijlen langs de kust van Afrika in kaart had gebracht.

Een groot man heeft nooit haast. Hij neemt voor alles zijn tijd. Zoo ook Hendrik de Zeevaarder. Hij had allen tijd en heel de wereld voor zich. Geen reden om zenuwachtig te worden of overijld werk te doen. Langzamerhand begon de Westkust van Afrika vorm aan te nemen. De lang verloren Azoren werden opnieuw ontdekt. Madera dat voor een eeuw blijkbaar in het vergeetboek was geraakt, kreeg een definitieve plaats op de kaart. Kaap Bojador verloor den roem van het verste bekende plekje op den aardbodem te zijn. Kaap Branco deed daarna afstand van die reputatie en in 1445 Kaap Verte. Voor Hendriks dood was een van zijn kapiteins zelfs gekomen tot aan Kaap Sierra Leone en daarmee was het voorbereidende werk geschied, dat het Diaz mogelijk maakte de Kaap de Goede Hoop om te varen en Vasco da Gama naar Indië te komen.

Ook in ander opzicht, zij het ook minder direct, diende

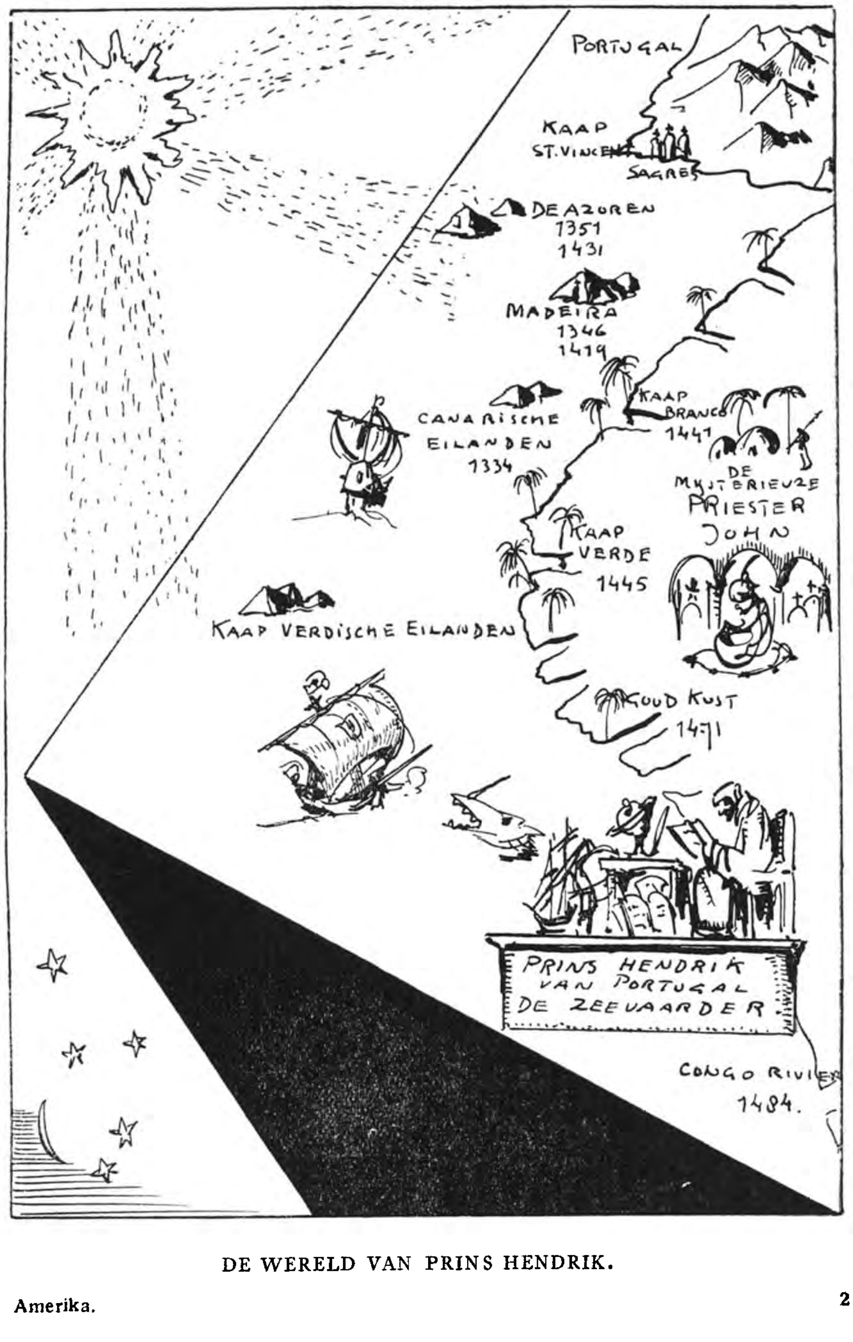

DE WERELD VAN PRINS HENDRIK.

prins Hendrik de zaak der beschaving. Een paar druppeltjes wijsheid kunnen soms een ton vol met domheid en vooroordeel ontsmetten. Door den invloed van de instelling van Sagres was de zeevaart niet meer een mengelmoes van monsters en drijvende eilanden, onderduikende vastelanden en al die andere poespas, waarmee de Iersche zendelingen hun goedgeloovige parochianen amuseerden. Kompas en sextant vervingen de oude methode van langs de kusten te varen, „vertrouwende op God en in de hoop van zegen". De vreemde verhalen, die de zeelui meebrachten van de geweldige en gekke dingen, die zij gezien hadden, toen zij door den wind uit den koers werden gedreven, werden niet meer als de pure waarheid aanvaard, maar zorgvuldig onderzocht, als het geval waarlijk vertrouwen-wekkend scheen.

Onder die matrozenverhalen was er een, dat aan Columbus, zoowel als aan zijn zeevarende collega's bekend moet zijn geweest. Het verhaal van de tochten naar een heel nieuwe wereld, die ergens benoorden den Poolcirkel moest liggen. In hoeverre Columbus die verhalen uit eerste hand had, weten wij niet. Hij maakte toespelingen tegen een van zijn vrienden, dat hij geweest was tot „Ultima Thule". Wat hij met „Ultima Thule" bedoelde, weten wij niet. Het kan IJsland geweest zijn, het kunnen de Faroë geweest zijn. Bedenkt echter, dat toen Columbus leefde, er nog titulaire bisschoppen van Groenland waren. Direct verkeer met dat land was slechts tijdens de hem voorgaande generatie afgebroken. En de Yslanders waren net bezig een groote verzameling aan te leggen van al hun sagen, waarin verteld werd van de dappere daden van hun voorouders en van bepaalde geheimzinnige streken in het verre Westen.

Bij het zoeken naar gedocumenteerd bewijsmateriaal hebben de geschiedschrijvers soms zulke kleinigheden als winden en zeestroomingen over het hoofd gezien. Met een kaart van den Atlantischen Oceaan voor ons vragen wij ons niet langer af: „Kwamen de Noormannen ooit aan de kust van Amerika?" We zeggen veeleer: „Waarom deden ze er zoo lang over om daar te komen?"

Een Fransche of een Engelsche schipper, die uit zijn koers

geraakt was, kwam of aan het eind van de wereld terecht of weer rustig in zijn eigen haven. Daar zorgde de golfstroom voor. Maar een Vikinger liep op zijn weg van Noorwegen naar de koloniën in de Poolstreken alle kans door de strooming bij Groenland opgepikt te worden en als hij niet erg gelukkig was dan raakte hij in den stroom van Labrador, waaraan heelemaal geen ontkomen meer was en hij moest ergens op de westkust van Noord-Amerika landen.

Men vergete niet, dat er langer dan vier eeuwen (983—1410) een regelmatig verkeer was tusschen Groenland en Noorwegen. Honderden mannen en vrouwen moeten toen de reis naar de westelijke eilanden gemaakt hebben. Zij voeren zonder kaart of kompas en waren overgeleverd aan de genade van de verschillende poolstroomingen in een mate, die wij ons niet meer kunnen indenken. Tenslotte was het een fantasierijk en litterair volk, dat ons een betrouwbaar en gedetailleerd relaas van zijn onderzoekingen naliet.

Ik breng dit alles niet in herinnering om den ouden en futielen strijd te doen herleven of het Leif was, de zoon van Eric, den boer van Haukadalur, of Cristoph, de zoon van Domenico, den wever uit Genua, die als de echte ontdekker van de Nieuwe Wereld moet worden beschouwd. Ik herinner alleen aan de periode der Noormannen om te laten zien, dat het in de dagen van Columbus algemeen aangenomen werd, dat er „iets" was aan den anderen kant van den oceaan en dat dat „iets" door iemand gevonden kon worden, die wat dorst ondernemen en die bereid was een drie of vier weken het westen in te varen.

Ongelukkigerwijs was de overtuiging, dat deze landen (die misschien een reeks eilanden waren van de kust van Indië en China) per schip bereikt konden worden niet genoeg. Iemand moest voor dat schip zorgen en schepen waren toen, net als nu vrij kostbaar. Dat laat ons Columbus van een anderen kant zien, van zijn kant als promotor.

Aan het eind van de vijftiende eeuw was er eenige voorraad aan baar geld alleen in Italië te vinden. Maar veronderstelt, dat de Paus of de Medici zijn onderneming hadden gefinancierd, veronderstelt, dat hij de regeeringen van Venetië of Genua

voor zijn plan had kunnen winnen, wat had hem dat voor nut gebracht ?

Spanje beheerschte de toegangspoort tot den Oceaan. Spanje was een machtig, krachtig gecentraliseerd land en een goede tegenpartij voor de naijverige kleine schuitjes van de naijverig kleine Italiaansche stadjes. Spanje was derhalve het land dat aanspraak maakte op de eer, die Columbus wist, dat hij zeker zou verschaffen aan zijn toekomstigen beschermer. Daarom richtte hij zich naar Spanje, toen hij ernstige voorbereidingen begon te maken voor zijn groote reis naar het westen.

Nu wij in onzen tijd er niet tegenop zien om in een paar uren tijds eenige millioenen guldens te offeren voor een militair uitstapje, is het moeilijk de hulpeloosheid en onhandigheid te beseffen van het kapitalistische stelsel voor de uitvinding van het crediet en van een goudreserve. De Fransche revolutie (die nauwelijks een honderd jaar achter ons ligt) werd veroorzaakt door het feit, dat de welvarendste monarchie van de achttiende eeuw met al de ministers en knappe parlementsleden, geholpen door de knapste financieele adviezen van dien tijd niet in staat was een sommetje geld bij elkaar te krijgen, waarvoor heden ten dage een minister van financiën per telefoon met de groote internationale bankdirecteuren zijn hand niet zou omdraaien.

Spanje liet bijna zijn kans om meester van de Nieuwe Wereld te worden, voorbijgaan, omdat koning Ferdinand en koningin Isabella geen kans zagen een kleine vijfentwintigduizend gulden bij elkaar te brengen. Met hangen en wurgen werd het sommetje tenslotte bijeengescharreld. Maar zonder de particuliere hulp van de gebroeders Pinzon, achtenswaardige kooplieden uit het vergeten stadje Palos, zou Columbus waarschijnlijk de rest van zijn dagen te Parijs, Lissabon en Londen gesleten hebben met uit te leggen aan de koninklijke thesauriers, dat zijn plannen niet de droomen van een gek waren en dat een handjevol geld nu gewaagd, kansen opende voor onnoemelijke schatten in de naaste toekomst.

De Pinzons besloten den koning en koningin te hulp te komen en den 3en Augustus van het jaar 1492 zette Columbus koers naar de Azoren met drie schepen, waarvan het groot-

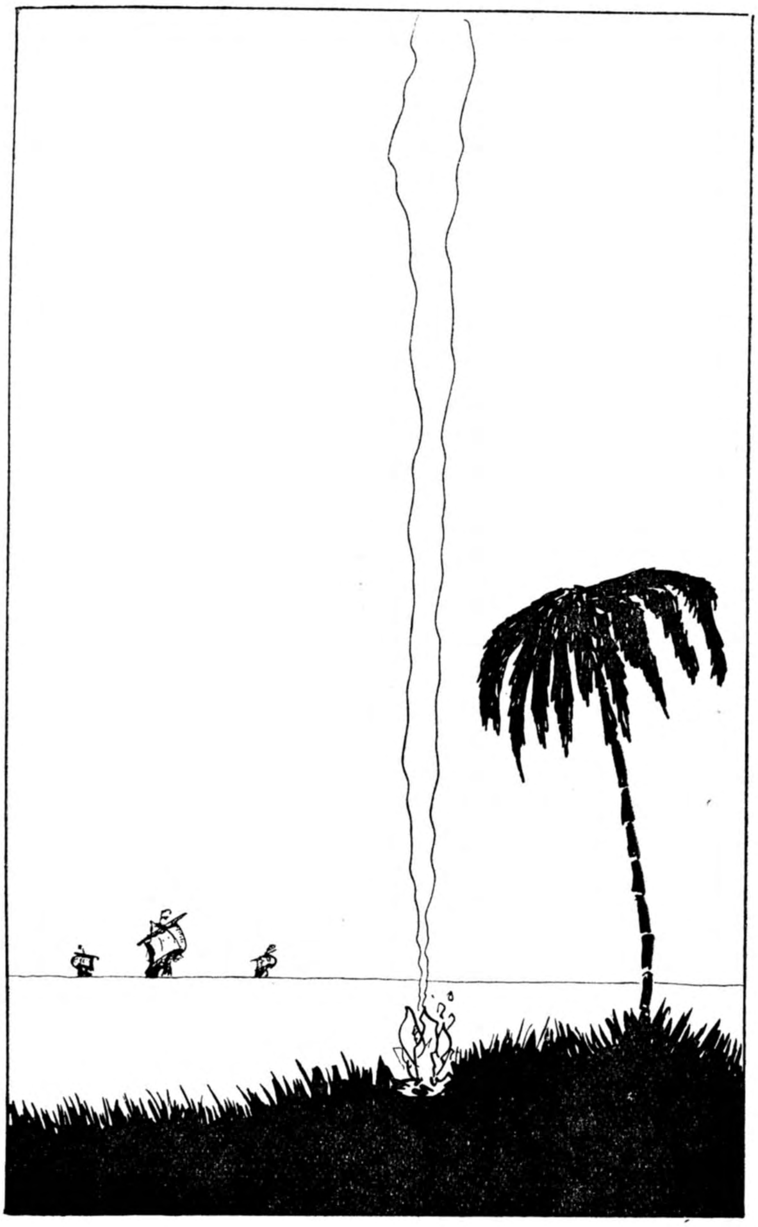

ONTDEKKING.

ste kleiner was dan een gewone veerboot en dat gebouwd was voor den kusthandel met Vlaanderen.

Nog tweemaal had hij land in zicht, de Canarische eilanden en Teneriffe. Toen zette hij stoutmoedig koers naar de uiterste grenzen van het onbekende. De reis duurde iets langer dan twee maanden. In den nacht van den elfden op den twaalfden October van het jaar 1492 werd licht gezien. Het was een wachtvuur van de „Indianen". Den volgenden morgen had de eerste ontmoeting tusschen den blanke en den koperkleurigen Indiaan plaats. Dat moet een eigenaardig schouwspel zijn geweest. Aan boord van Columbus' vlaggeschip was een Joodsche zeeman, die gemonsterd was wegens zijn reputatie als talenkenner. Zijn diensten bij deze gedenkwaardige gelegenheid zijn heel eenvoudig geweest.

De admiraal: Vraag dien ouden heiden waar Indië is.

Luis de Torres (zwaaiend met zijn armen, een glimmend koperen voorwerp in de hand): Huh?

De „oude heiden" (met een erg vuilen vinger naar het Westen wijzend): Huh!

Daarop lichtten deze dappere avonturiers weer het anker en stevenden nog meer naar het westen en vonden niets dan eilanden, lage, kleine eilanden met palmboomen en naakte wilden en huilende kinderen, die het uitgilden, wanneer het kanon van de Santa Maria zei „boeoemmmmm". Maar van Indië, van de betorende muren van Kathay, van de wierookboomen van Zipangu geen spoor — geen spoor — geen spoor.

Columbus weigerde echter zich gewonnen te geven.

Nog driemaal maakte hij den moeilijken tocht over den Oceaan. Eenmaal, eenmaal moest en zou hij de opening tusschen al die ellendige riffen en voorgebergten vinden, die hem direct naar zijn doel zou voeren.

Hij vond het gat nooit.

Uitgeput door ontberingen, honger, dorst en tropenziekten liet zijn lichaam hem in den steek, zooals reeds tevoren velen van zijn kapiteins was overkomen.

Columbus stierf den 21en Mei 1506.

Zijn ongeluk volgde hem tot na het graf.

In het begin van de zestiende eeuw was er in het Fransche stadje St. Dié een bekende hoogeschool, waar speciaal de geographie bestudeerd werd. In het jaar 1507 publiceerde de directeur van die school, een achtenswaardige Duitscher, die Martin Waldseemüller heette, maar zichzelf bij voorkeur Hylacomylus noemde, een handboek voor de cosmographie. Hij zat echter met de moeilijkheid wat nu aan te vangen met dat steeds toenemend aantal stukken land, die op vele honderden kilometers bewesten de Azoren over de aardoppervlakte schenen te drijven?

Werd het geen tijd ze onder één groep samen te vatten en een gemeenschappelijken naam te geven?

Ja. Maar wat voor naam?

Iemand stelde voor: „Noem ze naar den man, die het meest gedaan heeft voor hun ontdekking en bestudeering."

Een pracht-idee! Maar wie was dat?

Daarmee stuiten wij op een van de ergste ongerijmdheden in de geschiedenis.

De bevolking van Noord-Europa had waarschijnlijk wel van Columbus gehoord, maar zijn heldendaden waren toch nooit populair geworden. Hier en daar had men op een slordig gedrukt papiertje met schrikaanjagende houtsneden, voorstellende Indianen en afgrijselijke wilde beesten kunnen lezen, dat een man, genaamd Duyf of zooiets naar het land van den reusachtigen vogel Rok geweest was en levend was teruggekomen, maar meer dan dat wisten de Europeesche inboorlingen er niet van.

In de eerste vijf jaar van de zestiende eeuw kwamen er echter eenige inlichtingen van meer populairen aard over de Pyreneën druppelen.

De tweede expeditie van Columbus was gesubsidieerd door een koopman in Sevilla, die oorspronkelijk uit Florence kwam. Toen die goede man plotseling dood ging, werden zijn aanspraken overgenomen door een zekeren Amerigo Vespucci, ook een Florentijn van geboorte en financieel vertegenwoordiger van de belangen der Medici in West-Spanje. Deze Amerigo (als wij tenminste zijn eigen verhalen moeten gelooven) nam deel aan verscheidene expedities naar de Nieuwe Wereld

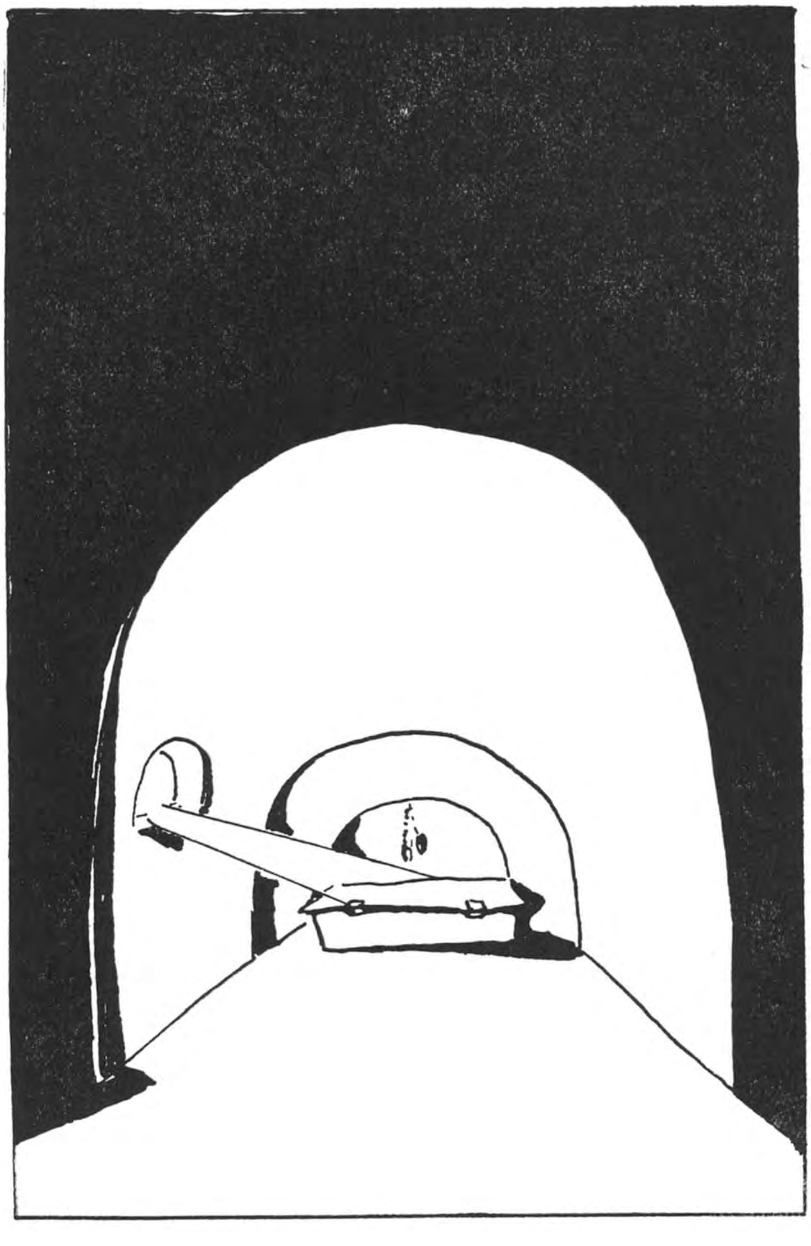

COLUMBUS.

en ontdekte eenig nieuw land op het zuidelijk halfrond. Hij was een handig publicist en trouw berichtgever aan zijn heer en meester Lorenzo de Medici. Alles wat hij zag en hoorde schreef hij dien schranderen ouden bankier. Deze brieven werden vertaald en gedrukt en wijd en zijd verspreid, zoodra als zij in Florence waren aangekomen.

Toen de geleerde Hylacomylus zocht naar een behoorlijken naam voor die eilandengroep, die een sta in den weg vormde tusschen Europa en Indië, dacht hij plotseling aan dien bekenden Florentijn, wiens geschrijf aan iederen Europeaan, die lezen en schrijven kende, bekend was.

En onmiddellijk stelde hij voor, dat het nieuwe land genoemd moest worden „het land van Amerigo" of „Terra America" omdat Americus er blijkbaar meer van wist dan iemand anders. Niemand zei nee, want wat deed het er eigenlijk toe? De eene naam was net zoo goed als de andere en nu de knoop eenmaal was doorgehakt, vond iedereen het al weer lang goed.

Maar laten wij niet te hard oordeelen over dien goeden Hylacomylus. Hij bedoelde het niet kwaad. Hij was een eenvoudige schoolmeestertje, ingepalmd door een handig publicist, en hij was heusch niet de eenige, noch de laatste.

Hoofdstuk III.

GOD, GOUD EN DE BRAVE INDIAAN.

In het jaar des Heeren 1732 had generaal Jeffrey Amherst (die zijn naam aan een bekend dorp en opvoedingsinstituut in het noorden van Massachusetts gaf) aanleiding om aan een van zijn ondergeschikten, instructies te verstrekken betreffende de behandeling van zekere stammen van inboorlingen, die Z.M. den Koning van Engeland als hun Heer en Meester beschouwden.

„Gij zoudt goed doen", zoo schreef Zijn Excellentie, „te trachten door middel van dekens, waarin pokken-patiënten geslapen hebben, de Indianen te infecteeren, zoowel als door ieder ander middel, dat er toe kan leiden dat ellendige gespuis uit te roeien. Het ware mij zeer aangenaam als Uw plan om met honden jacht op hen te maken mogelijk bleek en succes kon hebben."

Wanneer een geachte en geenszins hardvochtige Britsche generaal in de eerste helft van de achttiende eeuw (toen de wereld ernstige belangstelling begon te toonen voor het bestaan van de minder verlichte rassen onder het menschdom) nog zulke gevoelens openlijk kon verkondigen, dan hoeft men niet te vragen, wat de arme wilden konden verwachten, die daar plotseling de soldaten en monniken tegenover zich zagen van Zijne Zeer Katholieke Majesteit, den koning van Spanje? Hoe minder we daar nu maar over zeggen hoe beter.

De Spanjaard immers had van kindsbeen af geleerd de zwarte Mooren (die vijf eeuwen lang de baas hadden gespeeld in zijn vaderland) te haten en te verachten en beschouwde dus die koperkleurige bewoners van zijn nieuwe bezittingen als een diersoort, die hoegenaamd niets gemeen had met de rest van de menschheid.

EEN DORP DER INBOORLINGEN.

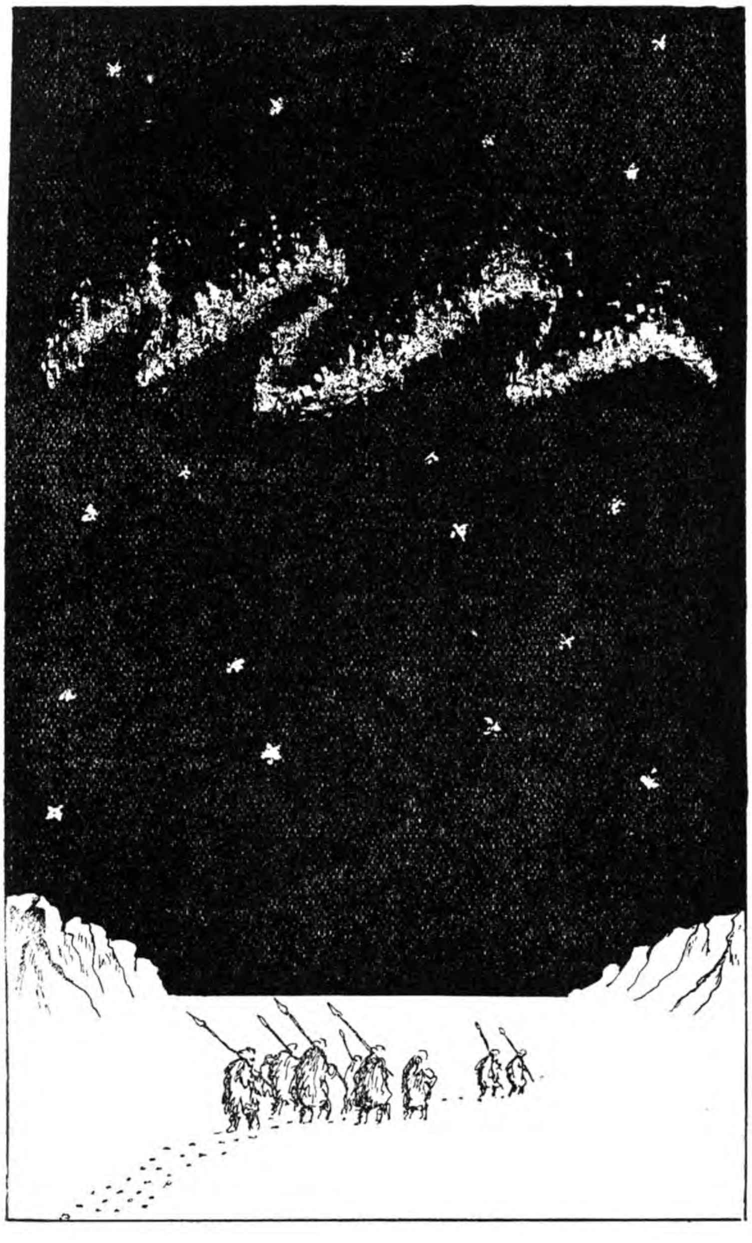

BERINGSTRAAT.

In één opzicht was dat een groot voordeel voor de Indianen. Zij werden daardoor gespaard voor de wetten en besluiten der Inquisitie, die alleen golden voor „redelijke wezens". Als bijgevolg in Mexico City of in Cuzco een versche troep Engelsche ketters of Joodsche afvalligen plechtig naar den brandstapel werd geleid, mochten de inboorlingen naar de marktplaats komen en gezellig toekijken naar het feest zonder kans te loopen, dat zij zelf te pakken werden genomen voor hun heidensche gedachten. Doch behalve bij deze bijzondere gelegenheden was het lot der Indianen toch niet bepaald vroolijk en wat het het ergste maakte, was de overtuiging, diep opgeborgen in een donker hoekje van hun arme paganistische brein, dat zij eigenlijk de rechtmatige eigenaar waren van den bodem en dat de vreemdeling, die hen en hun buren tot de slavernij had gebracht op stuk van zaken een indringer was en alleen de overhand had, dank zij zijn groote voorraden donderbussen en tienponders.

De vraag naar den oorsprong van de Indianen is nog nooit opgelost. Of de roodhuiden Aziaten waren, die Amerika bereikten via de bevroren Bering Straat of over een landstrook, die verdwenen is, of dat zij afstammen van een volk, dat oorspronkelijk uit Europa kwam en via IJsland en Groenland in Labrador verzeilde, is iets dat aan de hand van het beschikbare materiaal niet kan worden uitgemaakt. Dit schijnt echter zeker, dat het Amerikaansche vasteland pas bewoond geraakte, duizenden jaren nadat in Azië, Afrika en Europa zich menschelijke wezens gevestigd hadden en dat de voorvaders van de Indianen, nadat zij eenmaal die streken bereikt hadden (ongeveer vijftien of twintigduizend jaar geleden), vrij plotseling afgesneden werden van iedere verdere verbinding met de buitenwereld.

Op geestelijk gebied waren de oerbewoners van Amerika geenszins minderwaardig aan de bewoners van andere deelen van onze planeet, maar zij waren zoo volkomen aan hun eigen lot overgelaten, dat zij in de meeste opzichten eeuwen ten achter geraakten bij de Europeanen, die nu met haakbussen tegen hen optraden.

Er was echter nog een andere reden, waarom de Indianen zoo gemakkelijk het slachtoffer werden van den vreemden

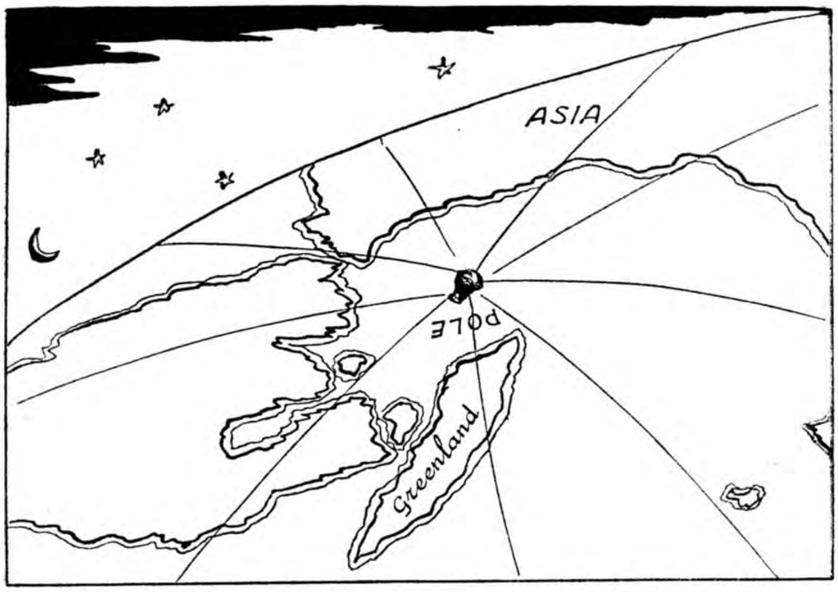

DE DRIE WERELDDEELEN.

veroveraar. Zij waren zoo gering in aantal. Het heele vasteland, zoowel Zuid- en Noord-Amerika en het dicht bevolkte Centraal-Amerika bevatte waarschijnlijk niet meer dan 10 millioen zielen, zooveel als heden ten dage alleen in New York en Chicago samenleven. Dit kleine aantal was te wijten aan hun nomadenleven en aan hun onervarenheid in de landbouw.

Natuurlijk spreek ik thans in gevaarlijke algemeenheden. Er waren allerlei soort Indianen van de hoogbeschaafde Maya's en Peruanen tot de kannibalen van Patagonië, maar alles te zamen waren zij geen partuur voor de goed georganiseerde en uitnemend gewapende troepen van de Europeesche indringers en in ongeloofelijk korten tijd waren hun landen overstroomd en in beslag genomen.

Heel ongelukkig voor hen kwam de ontdekking door Columbus net op het oogenblik, toen de Spanjaarden na een ononderbroken strijd van ongeveer zes honderd jaar den laatsten Mohammedaanschen kalief uit hun eigen land hadden verdreven. Spanje zat nog vol met dien vreemden kruistochten-

geest, die in staat was de afschuwelijkste misdaden te bedrijven in naam van het verhevenste geloof. Mannen als Cortez en Pizarro, die met een handjevol uitnemend gedrilde moordenaars heele Indianenrijken vernietigden zoo groot als Frankrijk, Engeland en Spanje tezamen, zouden dat nooit klaar hebben gespeeld, als zij zich niet rechte afstammelingen gevoeld hadden van den Cid en die andere uitverkoren gedelegeerden van den Allerhoogsten.

De Conquistadores waren natuurlijk zeer schilderachtige kerels. Hun verhalen over de eigen heldenmoed en opofferingsgezindheid zijn hoogst interessant, en wanneer wij de relazen lezen van hun tochten door bergen en moerassen, van hun diepe en bloeddorstige devotie, zijn wij gauw geneigd te vergeten, dat die vroomheid op zeer eigenaardige wijze vermengd was met een meedoogenlooze zucht naar goud. De begeerte God en de heidenen te dienen moge een paar eenvoudige monniken over den zoo gevreesden Oceaan gedreven hebben, de groote massa wilde rijk worden en liefst zoo snel mogelijk. Wat er van de arme menschen werd, wier huizen men plunderde, van de boeren, wier irrigatiekanalen men vernielde, van de families, wier dochters men roofde, kon hun verder niets schelen. Het volk thuis was net zoo roofgierig en onverschillig. Als de „Zilvervloot" maar jaarlijks een voldoende hoeveelheid goud en zilver meebracht, waarmee de Philipsen en Karels en Alfonso's, die elkaar op den Spaanschen troon opvolgden, hun eindelooze veldtochten konden bekostigen, trok men zich verder van deze onzuivere zaak niets aan.

Welk een rampzaligen invloed, dit op het Spaansche volk had, is algemeen bekend. Minder dan twintig jaar na de ontdekking van de eerste Amerikaansche eilanden was zulk een groot percentage van de Mexicaansche inboorlingen gestorven, dat het noodzakelijk werd arbeidskrachten van elders in te voeren. In den beginne werden die gevonden onder de Indianen van Florida en Venezuela, maar uit de Amerikaansche Indianen kon men nooit goede slaven maken. Zoo gauw als ze in gevangenschap zaten, stierven ze als vliegen en het werd zulk een schandaal, dat een zekere Bartolomeo de las Casas (de zoon van iemand, die Columbus op zijn eersten tocht had vergezeld)

voorstelde, de inboorlingen niet langer te dwingen in de mijnen en op de plantages te werken en hun plaats te laten innemen door de taaiere negers van Afrika.

Las Casas deed dat voorstel met de beste bedoelingen van de wereld, maar de uitwerking was niet zoo goed als hij gehoopt had, want spoedig gingen al de schurken van het Christendom (en die waren er in die dagen, net als later, in groote hoeveelheid) op de slavenjacht langs den Senegal en den Congo. Pas eeuwen later kon dat schandelijk bedrijf stop gezet worden.

Er was echter nog een andere belangrijke reden, waarom de koloniën in de Nieuwe Wereld op een mislukking moesten uitloopen. Ik doel daarmee op de aangeboren neiging tot centralisatie van de Spaansche kroon. Alles in dat onzalige land moest overgelaten worden aan Madrid. Geen enkele kolonie genoot ooit een zweem van zelf-regeering. Alle beambten moesten uit het moederland gerecruteerd worden en niemand van overzee kon hopen, dat hem ooit een eervolle of verantwoordelijke positie zou worden toevertrouwd.

Onder deze omstandigheden haalden de kolonisten hun schouders op, zeiden zooiets als: „Wat geeft het?", hielden zich ver van alle overheid of regeering en brachten hun tijd door met zich zelf te verrijken ten koste van hun blanke buren of met te heerschen over hun slaven. Een uitzondering maakten zij, die tot de Kerk overgingen en die hun voordeelige positie zoo goed uitbuitten, dat al spoedig meer dan tachtig percent van alle grondbezit in handen was van de geestelijkheid met haar aanhang.

De doodsteek aan alle vooruitgang bracht echter de economische dwaling van het stelsel van monopolies, dat Spanje als onderdeel van haar koloniale politiek over de Nieuwe Wereld invoerde. Particuliere ondernemingen werden zonder mededoogen uitgeroeid. Werd een particuliere handelaar gevangen, dan werd hij onmiddellijk aan den beul overgeleverd en ieder onsje goud of pondje kaneel, dat van Buenos Aires of Havanna werd uitgevoerd, moest te Cadix worden ingeklaard. In zulk een paradijs voor uitgedroogde ambtenaren en bureaucraten was er geen plaats voor de ontwikkeling van een onafhankelijken koopmansstand. Een kleine groep Joden, die,

o wonderlijke toevalligheid, op denzelfden dag uit Spanje verbannen werden, waarop Columbus van Palos wegzeilde, trachtte vasten voet te krijgen in Mexico, Peru en Venezuela. Doch nauwelijks hadden zij door eigen spaarzaamheid en energie een paar duizend zilverlingen bij elkaar gekregen, of de Inquisitie beschuldigde hen zonder pardon van afvalligheid, zette hen op den brandstapel en confiskeerde hun geld. Waarop de anderen naar Londen of Amsterdam gingen, hun hersens en hun crediet ter beschikking stelden van Spanje's aartsvijanden en in dezen cirkelgang de natie hielpen vernietigen, die zulk een wreed onderdrukker voor hun voorouders was geweest.

Het zou gemakkelijk zijn dit hoofdstuk heel wat langer te maken met het opsommen van grieven en fouten. Er is echter al duidelijk genoeg aangetoond, waarom een „Geschiedenis van Amerika" in onzen tijd niet beteekent de geschiedenis van die uitgestrektheid, waar Spaansch en Portugeesch en niet Engelsch de omgangstaal is.

Het is waar, Spanje ontdekte en veroverde een nieuw werelddeel, maar zoodra dat geschied was, maakte dat land een fout, die al zijn verdere pogingen tot mislukking doemde — het trachtte de Nieuwe Wereld te maken tot een zuiver spiegelbeeld van de Oude.

Het geduld der Goden, die 's menschen lot bestemmen, is groot.

Maar het heeft toch zijn grenzen.

Hoofdstuk IV.

TIERRAS DE NINGUN PROVECHO.

Die sta in den weg, die vervloekte sta in den weg, die eindelooze reeks eilanden die den weg van Europa naar Indië afsneed, scheen een afschuwelijke werkelijkheid te worden.

In den beginne waren zij, die den gevaarlijken tocht ondernamen vol hoop.

Columbus was niet geslaagd.

Anderen zouden misschien meer succes hebben.

Bovendien de belooning, die den man wachtte, die het vraagstuk oploste, zou zoo groot zijn, dat het waarlijk wel de moeite loonde om wat last te aanvaarden. Weswege men met krachtigen wil aan het werk ging.

Men onderzocht iedere baai en inham. Met de schepen ging men iedere riviermonding in of rivier op tot het ontmoedigende zicht van een zandige kust of een bergrug bewees, dat men wederom verkeerd was. Zelfs beekjes en slootjes werden nauwkeurig onderzocht. Men kon nooit weten! Ergens moest er een opening zijn, een smalle doorgang tusschen de eilanden, een kreek tusschen de rotsen net breed genoeg voor een smalle karveel, maar in alle geval een directe doorgang naar de begeerde eilanden van kaneel, peper en notemuskaat.

Dikwijls leek het, dat de wensch bijna vervuld was. In het jaar 1500 vond Vincente Pinzon, een overlevende van de beroemde expeditie van 1492 een breede uitgestrektheid van water, die naar het westen scheen te leiden. Na vijftig mijlen dwong een wirwar van eilanden en zandbanken hem terug te keeren. Veertig jaar later was het definitief vastgesteld, dat de Amazone een gewone, alledaagsche rivier was, misschien wat breeder en wijder en grooter en modderiger dan de meeste andere rivieren, maar toch een rivier.

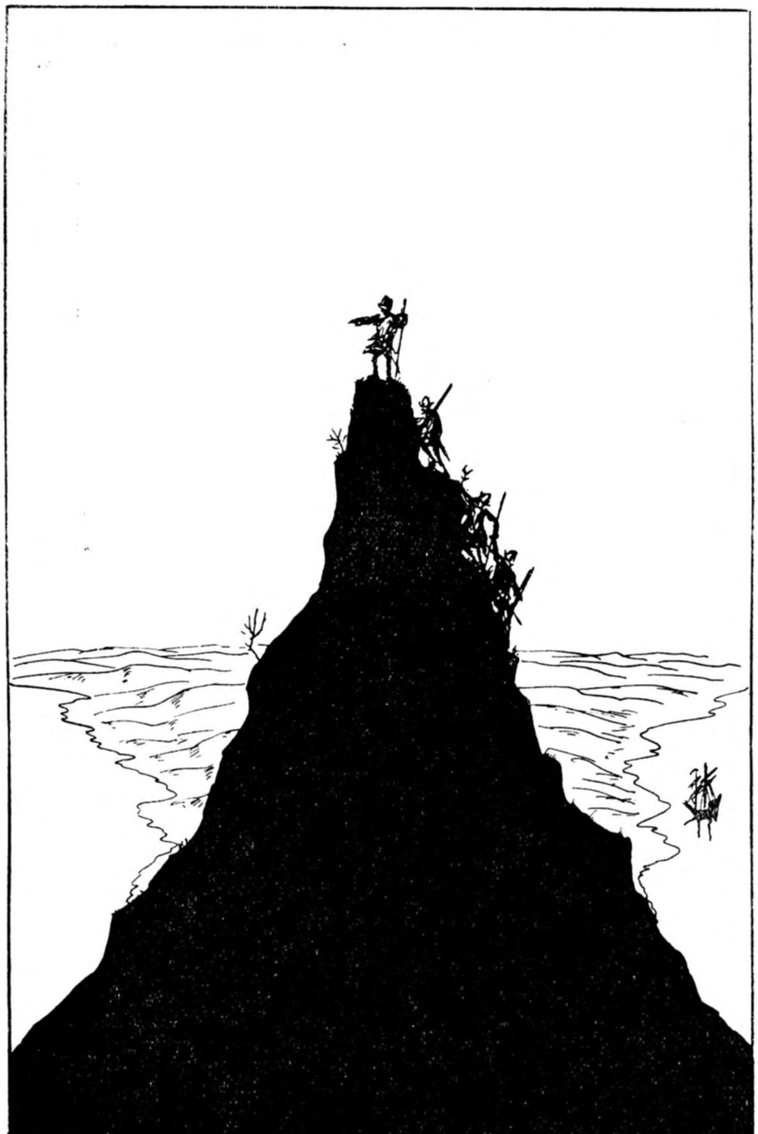

DE STILLE OCEAAN.

In het jaar 1513 ging wederom over de scheepstimmerwerven het gerucht, dat het vraagstuk was opgelost; dat een directe waterweg naar China gevonden was. Zuivere waarheid, maar de schuimende golven, waarvan Balbao in naam van den koning van Spanje bezit genomen had, waren van den Atlantischen Oceaan gescheiden door honderden kilometers van onbesteigbare rotsen en vulkanen. En op het schavot (Balbao ontving de gebruikelijke Spaansche belooning voor zijn moedige onafhankelijkheid) moet hij geweten hebben, dat het een mislukking was geweest, dat niets was opgelost en dat het vraagstuk nog moeilijker geworden was dan ooit te voren.

Onderwijl had Vasco da Gama tenslotte den directen oostelijken weg naar Calcutta gevonden. De lange en gevaarlijke tocht van Cadix en Palos naar San Domingo en Cuba met het onzekere vooruitzicht „iets te vinden" scheen daarna een dwaas en overbodig avontuur. Door behoorlijk naar het Zuiden te varen volgens den weg, dien prins Hendrik een kwart eeuw tevoren had aangegeven, kon men met uitzondering van een paar kleine inhammen, voortdurend met land in zicht blijven en iedere drie of vier dagen aan de kust gaan om nieuwe voorraden te halen. „Terra America" verloor daardoor het grootste belang als geografisch vraagstuk met een practische economische toekomst.

Bleef de vraag over: „Wat kunnen wij er voor het oogenblik mee doen?"

Het antwoord daarop was erg eenvoudig.

„Wij kunnen de inboorlingen uitplunderen ter verrijking van ons zelf en de rest aan de wolven en hyena's overlaten."

Waarop de heeren avonturiers, struikroovers, dieven, speculanten en al het andere schorum van het Iberisch schiereiland een luiden kreet van vreugde slaakte en uitriep: „Vooruit d'r op los!"

Hoe zij hun nobele taak ten uitvoer brachten, hoe zij roofden, moordden, plunderden, brandstichtten, logen en bedrogen en een half dozijn interessante overblijfselen van primitieve staatsvorming tot mesthoopen en knekelhuizen maakten, dat alles is reeds zoo dikwijls op voortreffelijke wijze verteld door die schrijvers, die moord en doodslag en brandschatting

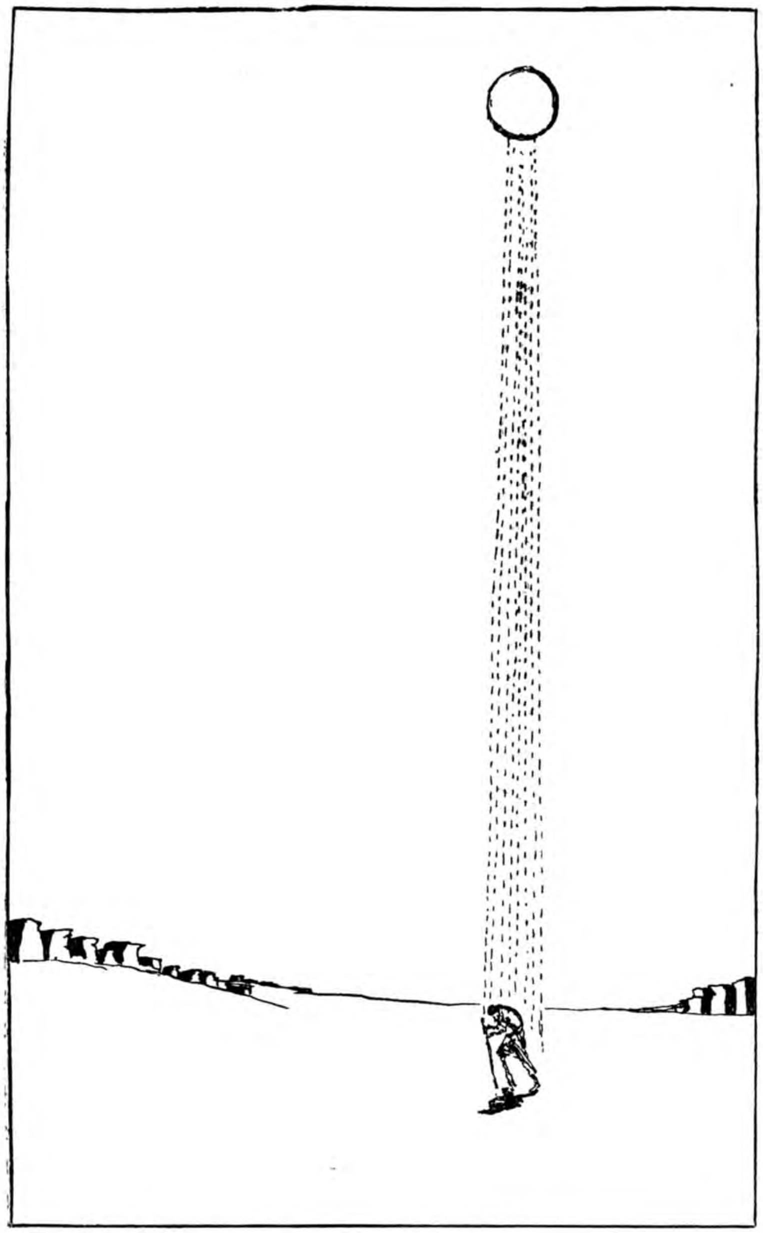

GOUD.

van eigen voorouders heel iets anders vinden dan moord en doodslag en brandschatting van iemand anders' voorouders, dat wij het hier niet nog eens behoeven te doen. In ongeloofelijk korten tijd waren die deelen van het nieuwe vasteland, die iets van waarde bevatten, wat men door diefstal kon verkrijgen, in de handen van de Spaansche veroveraars.

Eerst was de beurt aan Mexico. Toen aan Peru. Vervolgens werd Chili aan het Nieuwe Castilië toegevoegd. Langs de oostkust echter werden de ambities van de Spanjaarden en Portugeezen binnen bepaalde grenzen gehouden door de roode lijn, die Paus Alexander VI getrokken had op de kaart van de wereld, opdat zijn geloovige kinderen de buit van Amerika zouden kunnen verdeelen zonder al te veel Christenbloed te vergieten.

Maar die heele geschiedenis staat uitnemend verteld in al de geographische handboeken van dien tijd.

De zestiende en zeventiende eeuw was een gouden tijd voor de kaartenteekenaars. Vele cartographen van dien tijd waren eersteklas kunstenaars en namen een belangrijke plaats in als geleerde. Maar het „beeld" dat zij ons van Amerika hebben nagelaten, is heel merkwaardig. Toen zij Zuid- en Centraal-Amerika begonnen uit te teekenen, waren zij bijna volmaakt in de details die zij gaven van de kustlijn en van den loop der rivieren. Ook Mexico en een deel van Zuid-Amerika konden zij heel nauwkeurig beschrijven. Maar verder dan dat ging hun belangstelling niet. En over de noordelijke uitgestrekte wildernis schreven zij eenvoudig weg de woorden: „Tierras de Ningun Provecho", oftewel „Land, dat voor niemand van de geringste beteekenis is."

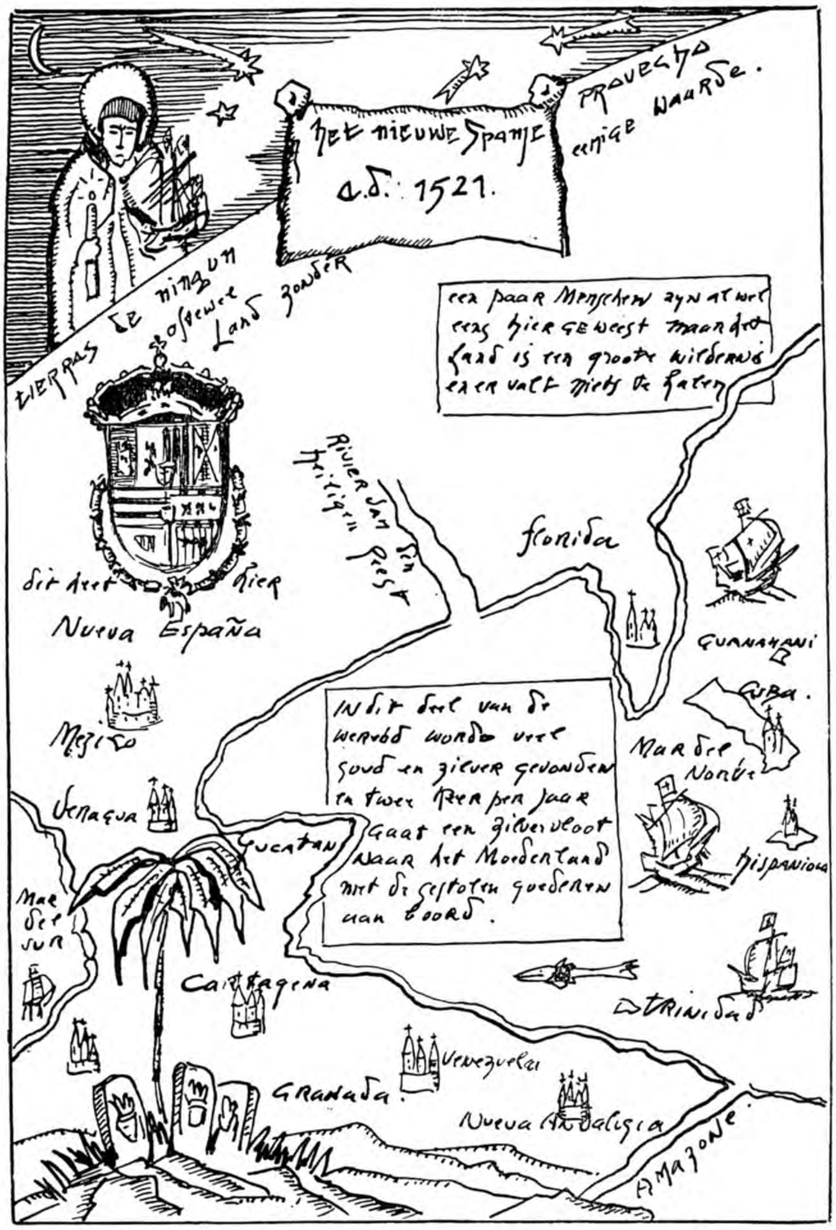

HET NIEUWE SPANJE.

Hoofdstuk V.

SAMUEL DE CHAMPLAIN DE BROUAGE LEERT DE EDELE KUNST VAN KANO-VAREN.

Het aantal menschen voldoende intelligent om zelf te denken is altijd buitengewoon klein geweest. Het is twijfelachtig of het percentage heden ten dage veel hooger is dan in het steenen tijdperk. Waarschijnlijk is het iets lager dan in de derde eeuw voor Christus in Griekenland en Klein-Azië. Doch dat is met eenige mate van wetenschappelijke zekerheid moeilijk te bewijzen.

Dit echter weten wij, dat de doorsnee-mensch, zoowel in het verleden als in het heden, gaarne leeft op een diëet van gemakkelijk te verteren leerstellingen, aangenaam gekruid met een flinken scheut vleierij. Zoo is een van de gewoonste schotels op de tafels van hen, die op het noordelijk halfrond leven, het geloof, dat het Latijnsche ras (en alle andere zuidelijke volken) geen goede zeelui telt en dat de ware geheimen van zeevaartkunde en zeemanschap het uitsluitend eigendom zijn van de Angelsaksers, waartoe soms voor de goede orde der zaken dan ook nog de Hollanders en de Noren gerekend worden.

Toch had reeds in een tijd, toen onze voorouders hun gezichten nog groen verfden en rauw berenvleesch aten, een Phoenicische zeekapitein met een Semitische bemanning de omstreken van de Kaap de Goede Hoop bezocht.

Eenigen tijd later, toen de Germaansche stammen in grootste verwondering naar die verrassende ontdekking staarden van wat zij een wiel noemden, dreven de Semietische Carthagers ruilhandel met de bewoners van de Congo, de Romeinen en Grieken hadden ieder hoekje van de Middellandsche Zee onderzocht en wat stoere zeelui uit Tyrus en Sidon brachten regelmatige bezoeken aan de tinmijnen van Cornwallis.

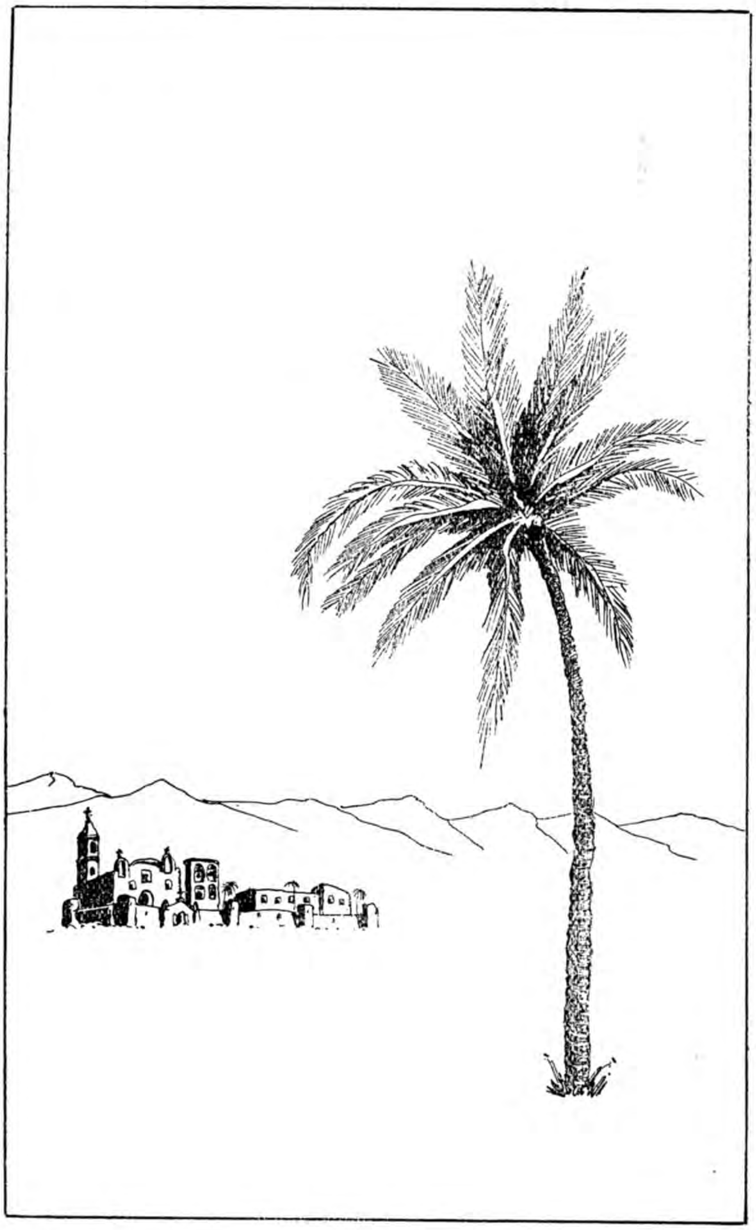

DE ZENDING.

Nog later trokken de Portugeezen over den heelen aardbodem, een Italiaan ontdekte de Nieuwe Wereld en in iedere haven van Tierra del Fuego tot Florida werd Spaansch gesproken.

Het moge ons vreemd klinken, maar het is een feit, dat onze eigen voorvaderen hun vak leerden van de Spanjaarden en de Franschen en dat zij niet eerder ten tooneele verschenen, dan nadat het grootste deel van de wereldkaart ingevuld was met namen van Franschen en Spaanschen oorsprong. Dit was niet alleen te wijten aan de betere zeemanschap van de Latijnsche zeelui, maar ook aan een verschil in techniek van onderzoekingstochten.

Frobisher en Drake deden herhaalde pogingen om een doortocht te vinden, die van den Atlantischen naar den Stillen Oceaan zou leiden, maar zij waren zeelui en kleefden aan hun schip. Wanneer het bleek, dat zij op hun zoeken naar open water wederom in een rivier terecht waren gekomen of vast liepen op de kust van de een of andere baai, des te erger, zij vloekten, gooiden het roer om, heschen de zeilen en gingen hun geluk elders beproeven. Maar aan land gaan, daar dachten zij niet aan! Aan land wat rondloopen vonden zij een goed tijdverdrijf voor de boeren uit Yorkshire, maar een echte zoon van Devonshire hoorde op de planken van het achterdek en hield zich ver van gras en boomen.

De Spanjaarden en Franschen waren heel anders. Dat waren uitnemende voetgangers en een zware wapenrusting torsende marcheerden zij ongeloofelijke afstanden onder een tropische zon, die een modern leger doet smeeken om rupsauto's en ijswater. De Spanjaarden vernielden alles, wat zij op hun weg tegenkwamen, maar de Franschman leerde langzamerhand zijn doel op een heel andere methode te bereiken. Bij gelegenheid kon hij net zoo ruw zijn als iedere andere natie, die goed voorzien van kruit in contact komt met wilden, slechts met pijl en boog gewapend, maar de Franschman placht eerst zijn verstand te gebruiken en dan te schieten, terwijl de Spanjaard zonder uitzondering begon met een paar salvo's af te vuren en het redeneeren overliet aan de monniken, die zich dan haastten de overlevenden te doopen.

De eerste en daarom de interessantste van deze onver-

moeide Fransche reizigers was een zekere Champlain of Samuel de Champlain de Brouage, zooals hij zich vol trots noemde op het titelblad van dat merkwaardige boek, waarin hij het plan oppert een Panamakanaal te graven. Toen hij het noordelijk deel van het vasteland bereikte, was het bestaan van een groote rivier, die heel diep het binnenland inging ongeveer een halve eeuw bekend, maar van het land rondom de mistige kusten van de baai van St. Laurens wist men nog niets. Alleen een man met onwankelbaar geloof in eigen zaak zou de taak ondernomen hebben om een weg naar Indië te zoeken dwars door de Canadeesche wildernis heen. Dat ondernamen Champlain en enkele navolgers.

Het was een dapper troepje. Zij maakten er zich niet druk over om een groot contingent soldaten mee te nemen. In den regel waren zij door een of twee blanken vergezeld en stelden zich afhankelijk van de inboorlingen door wier gebieden zij trokken, om hen het noodige aantal dragers en roeiers te verschaffen. Want spoedig bleek hun, dat de weg naar het westen door een streek ging, waar reizen te water gemakkelijker ging dan over land.

De Indianen, die voor het grootste deel nog leefden van de jacht en de vischvangst, hadden een kleine boot uitgevonden, stevig genoeg om door de stroomversnellingen van de groote rivieren te komen en licht genoeg om over land gedragen te worden, als de rivier volkomen onbevaarbaar werd. Met de hulp van deze zoogenaamde „kano's "drong Champlain zoo ver in het westen door tot aan het Huron-meer, bracht den benedenloop van de St. Laurens in kaart, bezocht het Ontario-meer en het Oneida-meer en verkende door handig gebruik te maken van den strijd tusschen Algonquins, Hurons en Iroquios de oevers van het meer, dat naar hem genoemd werd. Tenslotte stichtte hij nederzettingen te Port Royal, Quebec en Montreal, die in later eeuwen de kern werden van „New France", dat zich eenmaal zou uitstrekken van Davis Strait tot de golf van Mexico.

Doch helaas! Zelfs het enthousiasme van mannen als Champlain en zijn even beroemde opvolgers Marquette, Joliet, Hennepin en La Salle, die over land trokken van de straat

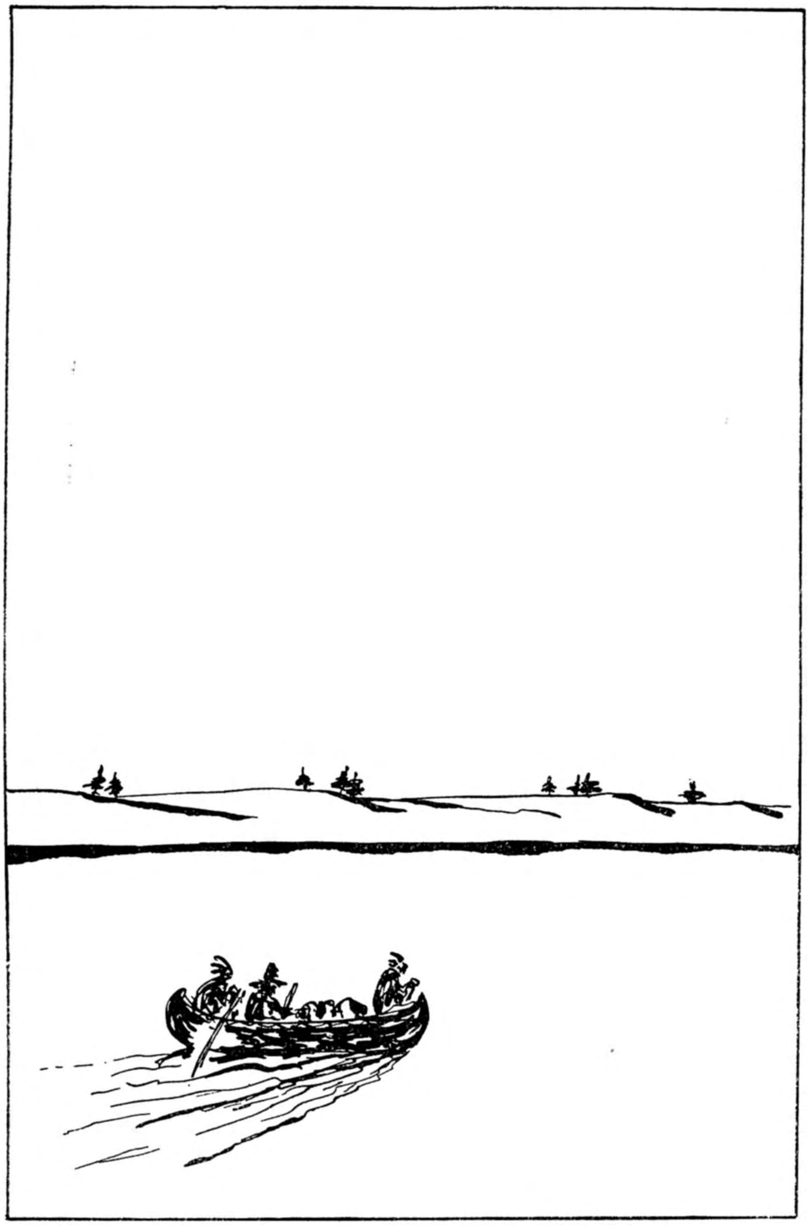

SAMUEL DE CHAMPLAIN.

van Belle Isle naar de golf van Mexico, via de St. Laurens, de groote meren, de Ohio en de Mississippi, slaagden er niet in de Fransche monarchie te overtuigen, dat het op den langen duur voordeeliger zou zijn, geld te steken in Amerikaanschen grond en ondernemingen dan in de harde oorlogen ten bate van dynastieke uitbreiding, waaraan zij al haar geld en al haar mannen verspilde.

De Bourbons waren nauw verwant aan de Habsburgers en de Habsburgers dankten hun naam aan een oude burcht, genaamd het „Haviksnest". De havik is buitengewoon dapper in het vechten, maar niet beroemd door een helderen blik in de toekomst. Zoolang die dynastieën, die over het lot van Europa beslisten, konden leven van de gemakkelijke prooi, die zij vonden in het gebied van hun vreedzamen nabuur, weigerden zij zich zorgen te maken over het braak liggen van een ver, noordelijk vastland.

Derhalve bleef zelfs na de onderzoekingen van de groote Fransche pioniers alles, zooals het vroeger geweest was.

Een paar vlekken en lijnen verschenen op dat deel van de kaart, dat een halve duizend jaar tevoren het eerst door Leif, den Noorman, was aanschouwd. De rest, een groot wit vlak werd verfraaid met de bekende woorden „terre inconnue".

Onbekend was het en onbekend bleef het — een geweldige, geographische grap — zooiets als een aardig mopje na tafel in het paleis van Versailles, — een sprookje voor de lieve kleine kinderen, die eens wat wilden hooren van den grappigen koning van Hochelaga, die veeren op zijn hoofd droeg en een ring door zijn neus.

HOOFDSTUK VI.

DR. CALVIJN ONDERZOEKT DEZE WERELD EN DE WERELD VAN HET HIERNAMAALS.

In Florence in de kerk van San Lorenzo bevindt zich een monument, dat volgens de algemeene opinie van vijftien generaties van critische bewonderaars geldt als een van de meest overweldigende beeldhouwwerken, dat menschenhand ooit hakte uit het harde onwillige marmer. Het herinnert aan het uitermate onbelangrijke leven van een zesde-rangs prins, die gedurende heel zijn bestaan nooit iets deed, dat waard is gememoreerd te worden.

Onderwijl ligt de schrandere, oude lommerdhouder, die een slaperig klein dorpje aan den oever van den Arno maakte tot een centrum van de beschaafde wereld van zes eeuwen terug, in een eenvoudige houten kist ergens in een vergeten groeve van hetzelfde gewijde gebouw.

Roem na den dood is als de bliksem. Men kan nooit zeggen, waar het inslaat.

Columbus voegde een paar millioen vierkante kilometers toe aan de bezittingen van Spanje en een eenvoudige Duitsche schoolmeester, die een aardrijkskunde-leerboek schreef voor de lagere school, ontroofde hem de eer, dat zijn naam verbonden werd aan de nieuwe wereld, die hij voor zijn tijdgenooten bloot gelegd had.

Later zijn er verschillende pogingen gedaan om de fout te herstellen en niemand heeft zich hierbij edelmoediger getoond dan de Amerikaansche burger. De Amerikaansche landkaart is één grootsch loflied tot glorie van den Genueeschen zeevaarder. De wetten van het land worden gemaakt in een drooggelegd moeras genaamd het „District of Columbia".

Het eerste, dat den bezoeker van den zetel der regeering treft, is een geweldig standbeeld van Columbus. Men reize verder naar het oosten, naar het westen, naar het zuiden tot aan Florida, naar het noorden tot aan Vermont, overal zal men met zijn auto langs Columbus-wegen snellen, om zijn wagen te stallen in Columbus-garages, terwijl men zelf gastvrijheid vindt in de vriendelijke pensions van verschillende „Columbus Heights".

Kortom de spreekwoordelijke bezoeker van de planeet Mars zou spoedig onder den indruk verkeeren, dat Don Christobal de stille vennoot was geweest van de groote onderneming genaamd de United States en dat hij een geweldige rol had gespeeld in de ontwikkeling van dat land. Zooiets als ware hij de baker geweest van het nationaal bestaan van Amerika. Hij was er bij tegenwoordig, toen dat land het eerste licht zag van zijn beschavingsdag. Maar de verlichte ziel, die in de ontvankelijke jaren van het flinke wicht er in slaagde het stempel van zijn eigen karakter op het kind te drukken, zoodat het als volwassen man nooit zijn vroegere opleiding zou vergeten, die man is zoo volledig veronachtzaamd, dat zijn naam totaal vreemd is aan de meeste van onze tijdgenoten.

En toch als het nageslacht een juiste opvatting had van zijn plicht, dan zou iedere stad en ieder gehucht in deze Vereenigde Staten een of twaalf standbeelden opgericht hebben ter herinnering aan doctor Johan Calvijn, die in 1509 in Noyon in Frankrijk werd geboren en die uit dit leven scheidde in Genève in Zwitserland in het jaar des Heeren 1564.

Omdat zijn strenge leer nagenoeg net zoo uit den tijd is geraakt, als die, welke Mozes van den berg Horeb verkondigde, zijn de lieden, die in onze dagen boeken schrijven in staat dezen verouderden Franschen hervormer met eenige stekeligheden af te maken en niet zelden vergeten zij de enorme diensten, die deze vermoeide en ziekelijke theoloog aan de zaak der menschelijke vooruitgang heeft bewezen. Als wordt toegegeven, dat geestelijke vrijheid en vreugde van den gemiddelden mensch het einddoel is, waarnaar alle beschaving streeft, dan komt Calvijn een extra mooi plaatsje toe in de eeregalerij, die ieder gevoelig mensch ergens in een stil hoekje van zijn brein heeft opgericht.

GENÈVE.

Als Calvijn zelf deze bewering kon lezen, dan zou hij hartgrondig ontkennen, dat hij ooit zooiets geprobeerd had. Natuurlijk wenschte hij gewetensvrijheid voor zijn eigen aanhangers, die van de „goede richting" waren, omdat zij geloofden net als hij. Maar zoo gauw als hij het Geneefsche gebied vrij had gemaakt van pauselijken invloed, was hij van plan van Genève een volmaakt tweede Rome te maken, een stad, waar strenge discipline zou heerschen en waar het woord van de Ouderlingen aanvaard en gerespecteerd zou worden als de opperste landswet.

In dit nobel streven faalde hij droeviglijk, maar zijn openlijk tarten van het pauselijk gezag veroorzaakte een oorlog gedurende welken Calvijn al de heterogene elementen van ontevreden hervormers en Protestanten kon vereenigen tot een onoverwinlijk leger van oppositie.

Waarom Calvijn dit wonder tot stand wist te brengen en niet Maarten Luther, die het eerst het vaandel van den opstand heesch, zal een blik op de kaart u leeren.

Luther leefde in Wittenberg, een klein stadje in Noord-Duitschland. Een breede strook bevriend terrein scheidde zijn eigen land van dat van den vijand, derhalve voelde hij een zekere behaaglijke veiligheid. Calvijn daarentegen zat in zijn door bergen omgeven Zwitsersche stadje op een geweerschots afstand van de Katholieke machten. Hij voerde het bevel over den voorpost van het Protestantisme. Hij zat zijn heele leven in een bewapend kamp en de menschen, die zulk werk doen, hetzij pioniers van de materie of pioniers van den geest, kunnen een vreemde levensphilosofie er op na houden, zooals men nergens anders vindt.

„Strijden of ondergaan" was de leus, die van de brandstapels te Dijon en Grenoble naar Genève werd overgebracht. En van strijd op het slagveld naar strijd in Kerk en Staat was het maar een kleine stap. Deze stap bracht evenwel den geloovige in de liefdevolle goedheid van het Nieuwe Testament terug naar de onbuigzame wreedheid, die zulk een groote rol speelt in het Oude. Het was de stap, die menschen den rug deed keeren naar de lachende velden van Nazareth en de dreigende muren van Jerusalem deed beschouwen als de ware woning van den geest.

Het is nutteloos te betreuren, dat dit ooit plaats had. Maar op het gebied van de geschiedenis is het altijd nutteloos iets te betreuren.

Het eenige wat men doen kan, is te trachten de feiten te doorgronden en de rest aan onzen Lieven Heer over te laten.

Van ons standpunt bekeken (neen, dat is te vaag; van *mijn* standpunt bezien) was het hoogst wenschelijk, dat de macht van Rome als een internationale superstaat definitief zou worden gebroken en dat kon alleen geschieden door mannen van ijzer, die geen ander beginsel erkenden dan wat hun eigen starre conscientie hun ingaf. Op zijn tijd zullen hun godsdienstige overtuigingen, direct afgeleid uit de boeken der Profeten en Richteren (wier schanddaden zoovele bladzijden in de oude Joodsche kronieken ontsieren) ongetwijfeld van onze planeet verdwijnen.

Maar het goede dat zij uitrichtten, blijft en ik ben er zeker van, dat zij nimmer hun taak zouden hebben kunnen volbrengen, indien zij niet beïnvloed waren geweest en gedragen door het graniet-harde idealisme van den eenzamen strijder aan de oevers van het Meer van Genève.

HOOFDSTUK VII.

VAN KETTER TOT ROOVER.

Het is een soort afspraak tusschen volwassenen, dat zij het opkomende geslacht altijd trachten te doen gelooven, dat hun voorvaderen keurig nette, vriendelijke en achtenswaardige lieden waren en dat zij door alle goede kinderen met dien eerbied en dat ontzag moeten worden beschouwd, die de Grieken voelden, wanneer zij tegenover hun in de bergen wonende Goden stonden.

De zeerooverskoksmaat, die in het jaar 1600 werd opgehangen, was in 1700 een „onverschrokken kaper" geworden, is bij de campagne van 1812 gepromoveerd tot de „dappere zeerob" en krijgt in 1900 een standbeeld als een van de stichters van een schitterend koloniaal rijk.

De jongen, die op twaalfjarigen leeftijd er van door ging, omdat hij zijn grootmoeders beurs had gestolen en die met de hulp van een paar andere boefjes een Indischen radjah van al zijn juweelen beroofde, kon den dag beleven, dat zijn land hem verwelkomde als een van de schitterendste vertegenwoordigers van de notabelen in den lande.

Want zoowel in de geschiedenis als in het leven geldt slechts één ding, het succes. Begin een politieke omwenteling, laat je gevangen nemen, en als een verrader zal je worden opgehangen, maar stel jezelf aan het hoofd van een revolutie, behaal de overwinning, en alle toekomstige generaties zullen je vereeren als de Vader des Vaderlands.

Of dat goed of kwaad is, laat ik buiten beschouwing. Ik heb al eens gezegd, de historicus moet geen moralist worden. zijn plicht is te trachten te verhalen, wat werkelijk geschiedde, en dat zoo nauwkeurig mogelijk aan de hand van al het beschikbare materiaal. Het eindoordeel over de daden zijner voor-

ouders kan hij beter over laten aan Jehovah, want Deze alleen beschikt over dat juiste doorzicht, dat al de handelingen van den sterfelijken mensch met een zekere mate van rechtvaardigheid kan beoordeelen.

Wanneer ik derhalve constateer, dat vele groote helden van de Amerikaansche geschiedenis roovers waren, onthul ik geen nieuw verrassend geheim. Ik herhaal slechts, wat al hun tijdgenooten wisten en wat verscheidene van hen zegden, zoo gauw zij genoeg rijkdom verzameld hadden om zich uit het voordeelige maar gevaarlijke beroep van zeeschuimer terug te trekken.

Aan den anderen kant zou het uitermate onbillijk zijn, als wij in het jaar 1930 vijandelijkheden als b.v. tusschen Genève en Rome in het licht van onzen eigen tijd zouden beschouwen. Tegenwoordig neemt zaken-doen de plaats in in den menschelijken samenleving, die vroeger aan den godsdienst toebedeeld was. Wij maken ons ongerust, wanneer onze buren van inzicht met ons verschillen op het gebied van de staathuishoudkunde. Als zij bekennen socialisten te zijn, besluiten wij, dat onze kinderen niet met de hunne mogen spelen. (Zij mochten eens verkeerde ideeën opdoen). Als wij hen verdenken van geheime sympathieën voor een sowjet-regeeringsvorm, schrijven wij naar de overheid en vragen aan Justitie om een oogje in het zeil te houden. Maar wij trekken ons er niets van aan, of zij naar de mis gaan of naar een bidstond en al zijn zij in zaken onze gevaarlijkste concurrenten, zij mogen rustig tot genoegen huns harten Grooten Verzoendag vieren en zich niet het minst om Kerstmis bekommeren.

Vierhonderd jaar geleden was zulk een verdraagzaamheid onmogelijk. In de oogen van elken goeden Protestant was een Katholiek een beeldenaanbidder, die ten minste op geestelijk gebied een onderdaan bekende te zijn van een vreemden heer en die met alle middelen te zijner beschikking, zoowel geoorloofd als ongeoorloofd, Noord-Europa poogde te heroveren ten bate van een Italiaanschen tyran. Daarentegen golden alle Protestanten in de oogen van de Katholieken als gevaarlijke Bolsjewieken, gemeene revolutionnairen, die willens en wetens de schoone harmonie van een geestelijk wereldrijk hadden

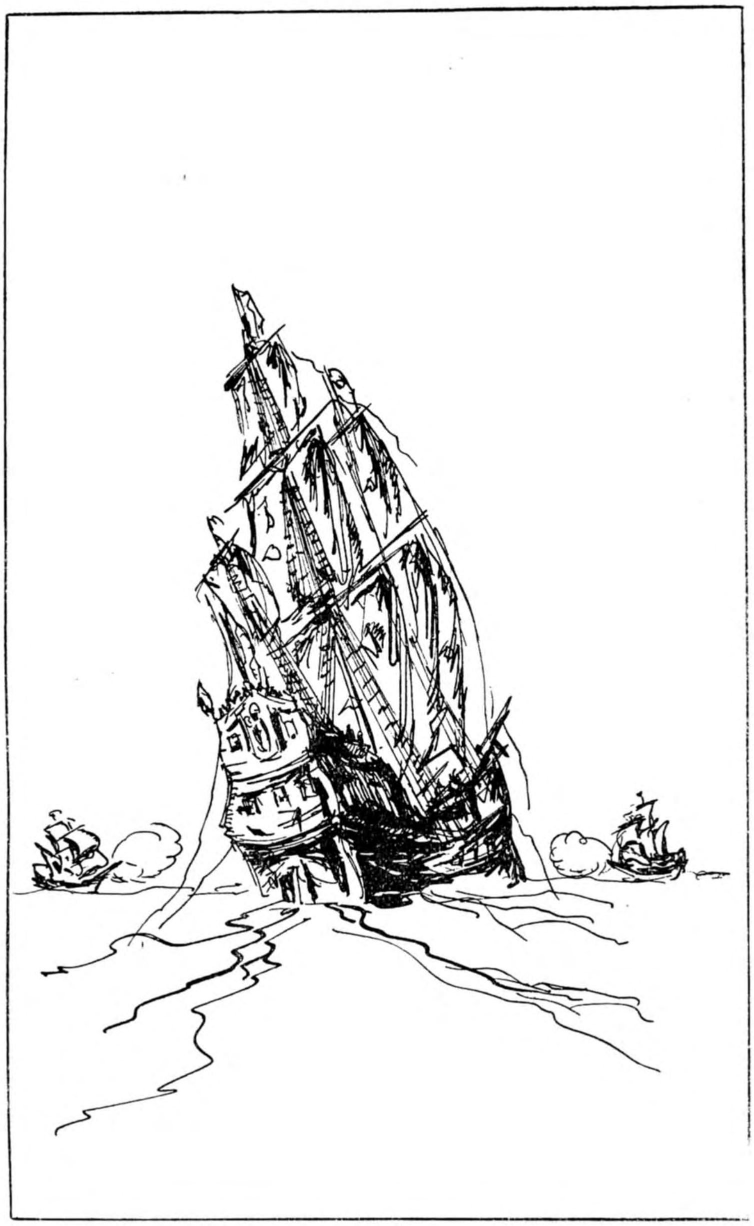

VAN KETTER TOT ROOVER.

HET VERLATEN HEILIGDOM.

verstoord, opdat hun afgrijselijke geestelijken konden trouwen en hun hebzuchtige koningen zich konden verrijken ten koste van onschuldige monniken en nonnen.

Natuurlijk hadden al die menschen het bij het verkeerde einde, maar er was niemand, die hun dat zeide, omdat er duizenden anderen waren, wier persoonlijk belang het was hen er van te overtuigen, dat zij volkomen gelijk hadden.

Wanneer zij dientengevolge elkaar in volle zee te pakken kregen, gooiden zij hun gevangenen overboord met even weinig pardon als waren het wilde beesten: en als zij elkaar op land tegenkwamen, hingen zij elkaar op, wat vrij wel op hetzelfde neerkwam.

Deze beestachtige strijdwijze duurde ongeveer twee eeuwen en het wekt dus geen verwondering, dat de strijd tusschen die twee partijen zich onvermijdelijk uitstrekte tot buiten de grenzen van het oude Europa. Reeds in het jaar 1555 had de Fransche admiraal de Coligny (later in de St. Bartholomeusnacht vermoord) gepoogd een Protestantsche kolonie te stichten aan de monding van de Rio de Janeiro, maar de Portugeezen hadden haar verwoest. Negen jaar later had hij geprobeerd een kolonie in Florida te stichten, waar men hoopte veilig te zijn tegen Spaanschen overlast. Na twee maanden werd de kleine nederzetting van Hugenoten aangevallen door een Spaansche vloot en mannen, vrouwen en alle kinderen werden afgeslacht. „Niet", zooals de Spaansche aanvoerder verklaarde, „omdat het Franschen, maar omdat het Protestanten waren".

Drie jaar later werd deze misdaad gewroken, toen de Franschen met hulp van een Indiaansch opperhoofd de vesting van San Mateo in Florida aanvielen en alle Spanjaarden afmaakten — „niet als Spanjaarden, maar als verraders, roovers en moordenaars".

Een poging twintig jaar later van Sir Humphrey Gilbert een handelsnederzetting te stichten op de kust van New-Foundland ten behoeve en ten bate van de Engelsche zeelui, die daar jaarlijks ter vischvangst kwamen, mislukte eveneens en Sir Humphrey liet er zijn leven bij.

Het scheen, dat de Coligny te veel naar het Zuiden was gegaan en Sir Humphrey te veel naar het Noorden. In dien

tijd kwam Sir Walter Raleigh terug van een expeditie naar de West en rapporteerde, dat het ideaal terrein voor een voorspoedige kolonie gevonden werd tusschen Florida en Canada een waar paradijs op aarde, dat hij Virginia gedoopt had, naar de „Virgin Queen" voor wier roem en glorie hij zooveel Spanjaarden naar de andere wereld had geholpen.

Een handjevol armzalige schuitjes werd volgestopt met aanstaande kolonisten en onder commando van Sir Walter's neef, Sir Richard Grenville, kwam de vloot veilig aan den overkant van den oceaan en loste de lading op een eiland aan den mond van de Roanoke rivier.

Ditmaal scheen het succes zeker.

Maar de kolonie verdween.

Zij verdween volkomen.

Zij verdween zoo geheimzinnig als een schip, dat op zee getorpedeerd werd.

Zulke ervaringen — vermoord worden, doodhongeren en ballingschap in de donkere wouden — waren niet geschikt om begeerige immigranten te animeeren. Daardoor werden gedurende langen tijd geen nieuwe pogingen gedaan om vasten voet in de Noord-Amerikaansche wildernis te krijgen. Onderdehand besloot men zooveel mogelijk winst en voordeel uit Amerika te halen op gemakkelijker en aangenamer manier: door „roof in de tweede hand".

Het optreden van Spanjaarden en Portugeezen werkte zulks op onmiddellijke wijze in de hand. De wereld van de zestiende eeuw was nog een wereld van monopolies. De gedachte van vrijhandel en van havens open voor den handel van alle naties klonk een koopman uit het jaar 1525 net zoo gek in de ooren, als een communistisch stelsel van zaken doen aan een Amerikaansch zakenman van 1930. Om algemeen toezicht op hun monopolies tegen te gaan, gaven zoowel de Spanjaarden als de Portugeezen, zoo min mogelijk ruchtbaarheid aan hun ontdekkingen en scheepten hun koloniale waren op ongezette tijden in naar het moederland. Zij wachtten tot zij een geweldige lading goud en zilver bijeen hadden en joegen dan deze schatten met den grootst mogelijken spoed over den oceaan. Van een wettelijk rechtsstandpunt bezien hoorden al die schatten natuurlijk

aan de Indianen, van wie de Spanjaarden ze stalen. Door zulke eskaders aan te vallen en met tonnen en tonnen gouds weg te zeilen, ontlastten de Engelsche en Hollandsche kapers de Spanjaarden van iets, waarop zij eigenlijk geen recht hadden. Waren zij volkomen logisch geweest en waarlijk gedreven door die Christelijke principes, waarop zij zoo prat gingen, dan hadden zij natuurlijk die goederen terug moeten brengen aan de oorspronkelijke eigenaars, maar ik vraag u, hoe kon men hopen ooit het adres te vinden van een naakten wilde, die daar ergens ver weg woonde in een ondoordringbaar dal diep in Yucatan en die daarenboven geen enkel papier kon toonen om zijn eigendomsrechten te bewijzen?

De meedoogenlooze franctireursstrijd, die toen uitbrak tusschen de snelle klippers van het Protestantsche Noorden en de langzame zware galjoenen van het Katholieke Zuiden verschaften Engeland en Holland materiaal voor een dozijn Edda's, Zangen van Roland en Histories van de Tafelronde.

Ongeloofelijke doldrieste avonturen waren aan de orde van den dag. Geen Spaansch schip of entrepot was veilig. De West-Indische eilanden werden leeg geplunderd en met een brutale onverschilligheid voor het lot, dat alle Calvinistische gevangenen wachtte (de brandstapel of de galg van Hare Majesteits Inquisitie), strekten de kapers van Londen en Vlissingen hun tochten uit tot aan de oostkusten van den Stillen Oceaan.

Op die manier vond heel veel ongemunt goud en zilver den weg naar de Nederlanden en naar Engeland en bood den bewoners van die woelige landen de gelegenheid groote verbeteringen aan te brengen in den bouw van hun schepen. Bovendien leerde het riskante vak van kaper den jongelui van het Noorden een zeiltechniek en een vechtkunst, die korten tijd later van groot practisch nut bleken te zijn.

In het jaar 1588 besloot Spanje voor eens en voor altijd een einde te maken aan alle verdere ketterijen door een kruistocht, die voor eeuwig de macht van Engeland en Holland zou vernietigen. Een vloot van honderd twee en dertig schepen werd verzameld in de haven van Lissabon en een leger van zestigduizend man werd bijeengebracht in de havens

van Vlaanderen. Het plan was de vloot naar Duinkerken te zenden, haar daar te voorzien van loodsen en oorlogstuig en dan een systematischen aanval te beginnen op de landen aan beide kanten van de Noordzee.

Heel Europa wist, dat dit de eindstrijd zou worden tusschen twee levensbeschouwingen, waartusschen geen vergelijk te treffen was. Nooit tevoren werd naar een onderneming met zulke groote verwachtingen uitgezien. Iedere Spanjaard, zijn naam waardig, hoopte deel te kunnen nemen in de overwinning van het Ware Geloof. Ook in het Noorden was de spanning intens. Kapers, zeeschuimers, roovers, patriotten, noem hen hoe ge wilt, zij zetten haren op snaren om vlug een vloot bij elkaar te krijgen, die hun vaderland kon beschermen tegen dat groote monster. Zij waren het eerst op het oorlogsterrein. Een deel blokkeerde Duinkerken en verhinderde den Spaanschen admiraal in contact te komen met zijn loodsen en zijn landingstroepen. De rest van de Protestantsche vloot volgde de Armada als een troep honden, die wat gewonde beren nazitten.

Toen kwam moeder Natuur den ketters te hulp. Eenige flinke stormen joegen de Armada uit den koers en veroorzaakten zulk een verwarring onder de Spaansche galjoenen, dat minder dan de helft ooit de veilige havens bereikte.

Zoo kwam de laatste kruistocht tot een noodlottig einde. Dit had geen directen invloed op den loop der geschiedenis van Amerika. Maar de nederlaag van de Armada bood den volkeren van het Noorden een zeer waardevolle les. Zij leerden, dat de Spanjaarden niet onoverwinnelijk waren. De Spaansche koloniën in de Nieuwe Wereld waren niet langer verboden terrein. Eindelijk stond Amerika vrijelijk ter beschikking voor allen, die het de moeite waard achtten den Oceaan over te steken.

Hoofdstuk VIII.

HERBA SANCTA INDORUM.

De inboorlingen van het groote Amerikaansche vasteland waren wilden en als wij de vroegste historieschrijvers van die ver afgelegen streken kunnen gelooven, waren zij dermate achterlijk in beschaving, dat zij zelfs het gebruik van het wiel nog niet hadden uitgevonden.

Wij menschen van de twintigste eeuw, zouden geen dag kunnen leven zonder de hulp van millioenen wielen. Daardoor maken wij dikwijls de fout om 's menschen intelligentie te meten naar zijn aanleg voor mechanische uitvindingen. Maar die arme heidenen, die alles op hun rug droegen, of liever op den rug van hun vrouwen, en er nooit aan dachten een kar te construeeren, hadden andere deugden, die aantoonen, dat zij geenszins de geestelijke minderen waren van onze eigen voorouders.

Om een enkel voorbeeld te noemen, zij kweekten meer planten dan eenig ander menschenras. Zij kweekten bepaalde planten, die onmisbaar bleken voor een behoorlijke kolonisatie van het land, zooals koren, aardappelen, koffie, katoen (van een veel beter qualiteit dan sedert onheuglijke tijden in Egypte en Mesopotamië groeide), rubber, kinine en tabak. Rubber, koffie en katoen werden eerst later van belang. De aardappelen kwamen in Europa terecht en behoedden heele generaties voor den hongerdood. Doch de tabak speelde terstond een zeer belangrijke rol. Zij redde het noordelijk deel van Amerika voor de zaak van het Protestantisme. Dat beteekent al genoeg roem voor zoo'n stomme plant.

Reeds van zijn eerste reis was Columbus thuis gekomen met het vreemde verhaal van „rookende Indianen". Een paar van zijn mannetjes waren op hun eigen houtje op expeditie

gegaan naar nabijgelegen eilanden en vertelden bij hun terugkomst, hoe de inboorlingen rond een vuur plachten te zitten, dat zij maakten van gedroogde bladen van een bepaalde plant en hoe zij de rook plachten te inhaleeren door een vreemdsoortig gefatsoeneerd houten instrument, dat zij in hun neusgaten staken en hoe zij groot pleizier schenen te beleven van de nawerking. Dat houten ding, waardoor de rook naar den neus werd gebracht, heette volgens de matrozen „tabaco". Verder onderzoek wees uit, dat het gebruik van de „tabaco" inheemsch was bij alle Indianen, die onder de tropische zon leefden.

Zestig jaar later bracht een Spaansche geleerde, die naar de nieuwe kolonies gezonden was om hun landbouwkundige mogelijkheden te onderzoeken een paar van die geheimzinnige planten, die door de wilden gebrand werden, mee naar Spanje terug. Of de wilden de plant zelf „tabaco" noemden, of dat de Spanjaarden, die in hun diepe minachting voor al het inheemsche aan verschillende philologische blunders schuldig waren, den naam van de pijp op het verderfelijke kruid overbrachten, weten wij niet. Maar dit is zeker, dat de tabak een geweldigen opgang in de wereld maakte. Er werd verteld, dat het zuigen of drinken van tabak een plechtige ceremonie bij de Indianen was en dat er wat gewijds, wat heiligs om een tabakfeest hing. In Europa zagen echter het eerst de apothekers de mogelijkheden van dit nieuwe kruid in. Zij verklaarden, dat het groote geneeskracht bezat en een aftreksel van deze „herba sancta Indorum", dat vijf of zes uren gekookt had, werd tegen vele kwalen den lijders voorgeschreven. Het was inderdaad niet zonder pharmaceutische deugden, want of het maakte de patienten zoo verschrikkelijk ziek, dat zij stierven op de plek zelf, of het gaf hun allen moed om beter te worden en een tweede dosis angstvallig te vermijden.

Het gezag werd grootelijks verhoogd door het feit, dat het in het eerste jaar van zijn komst in Europa op de markt tegen zijn gewicht in goud werd verhandeld. Zelfs Catharina de Medici onderbrak haar godsdienstige overpeinzingen om haar belangstelling te toonen en de bladen te onderzoeken, die Jean Nicot (zie het artikel „Nicotine $C_{10} H_{14} N_2$" in alle ency-

clopediën) de Fransche gezant in Lissabon haar van een terugkeerenden zeeman wist te verschaffen.

De plant genoot echter geen geweldige populariteit voor ontdekt werd, dat de rook opgezogen door een aarden pijp bij den rooker een aangenaam, tevreden gevoel teweegbracht, zoodat hij de wereld met vreedzaam oog beschouwde en dat geen onprettigheden werden verwekt, behalve bij kinderen. Maar die moeten er dan ook afblijven.

Dientengevolge verhuisde de „herba sancta" van de apotheek naar de herberg en binnen een jaar of tien genoot heel het manlijk deel der menschheid en een belangrijk deel der vrouwen van het aangenaam tijdverdrijf van een pijpje, het luchtruim vullende met bleekblauwe rookwolkjes.

DE WILDE EN ZIJN HEILIG KRUID.

De oudere generatie fronste de wenkbrauwen. Natuurlijk. Oudere generaties fronsen altijd. En zij zeide, dat er iets tegen gedaan moest worden. Om te beginnen werden zij die rookten gestraft met een geldboete. Toen kwam bij de boete gevangenisstraf. Het „Vadertje" daar ver weg in Moskou decreteerde, dat een iegelijk, die betrapt werd met een pijp vijf en twintig slagen met den knoet zou krijgen. De groote Sultan in Constantinopel ging een stap verder en zei: „Hun koppen d'r af".

Maar de rage kon niet gestopt worden. Europa wilde rooken en Europa rookte.

Van tabak rooken tot het stichten van een groot Britsch rijk op het Amerikaansche vasteland lijkt een heele stap. Maar de wegen der historie om haar doel te bereiken zijn soms wonderlijk en in dit geval overtrof zij haarzelve.

Het is een welbekend feit, dat zoowel Calvijn als Luther en de meeste andere groote Protestantsche voormannen in voorschot op de Hemelsche heerlijkheden grooten nadruk legden op den plicht om door dit aardsche tranendal te wandelen met een zoo groot mogelijk beetje comfort (guldens en centen als men het plat wil uitdrukken). De Katholieke kerk daarentegen had onder den invloed van de Oostersche Kerkvaders het rijk worden als iets niet erg moois beschouwd. Niet bepaald immoreel, maar toch iets, waar een behoorlijk Christenmensch zich niet al te druk over moest maken, opdat hij zijn onvergankelijke ziel niet zou verliezen in het najagen van meer vergankelijk gewin.

De kerkelijke oppositie tegen de idee van rente nemen had de ontwikkeling van het crediet dermate geremd, dat zaken doen in de moderne beteekenis van het woord, gedurende de middeleeuwen zoo goed als onmogelijk was.

De Hervorming veranderde dit alles. De leer der predestinatie, waardoor Calvijn de gedachte had doen herleven van een kleine groep „uitverkorenen" vreedzaam levende te midden van een onstuimige massa van „eeuwig vervloekten", was, als ietwat somber, maar zeer indrukwekkend theologisch uitgangspunt, uitermate geschikt om zich op te beroepen voor de vrekkige kooplui, die een stil bewijs voor hun uitverkorenheid zagen in het feit, dat zij steeds in beter doen kwamen, terwijl hun minder verdienstelijke buren steeds arm bleven. Weswege zij happig waren op „zaken doen" in de uitgebreidste beteekenis van het woord.

Maar dat was nog niet alles. De heilige oorlog tegen de afgoden aanbiddende Paapschen had de Protestantsche wereld met baar geld overstroomd. Alleen al in Engeland schat men, dat tusschen 1500 en 1600 de nationale rijkdom verdrievoudigd werd. Maar goud en zilver kan niet gegeten worden. Op zichzelf zijn deze kostbare metalen waardeloos. Zij zijn alleen van belang voor zoover zij iemand veroorloven brood of diamanten te koopen. Wij weten dat, maar slechts weinig lieden in de zestiende eeuw vermoedden het. Tot hun groote verwondering bemerkten zij, dat het bloote bezit van groote hoeveelheden goud een

twijfelachtige zegen was, die meestal meer last dan pleizier beteekende.

Het is een bekend feit, dat menschen, die een revolutie overleven zelden beseffen, wat er met hen gebeurd is. Derhalve kan men het den tijdgenooten van „Queen Bess" niet kwalijk nemen, dat zij niet snapten, dat de tocht van Columbus definitief een eind gemaakt had aan de Middeleeuwen en een streep had gezet onder het feudale stelsel, dat gedurende tien eeuwen over deze wereld heerschte. Een nieuwe wereld was ontdekt, die de oude als een reusachtig afzetgebied kon gebruiken voor haar overtollige bevolking. Dit begreep men echter pas een paar honderd jaar later. Maar de onverwachte zondvloed van goud en zilver, die via Spanje en Portugal heel West- en Zuid-Europa overstroomde, verjoeg volkomen het oude stelsel van ruilhandel, die den landsheer, den man, die daadwerkelijk het vleesch, den honig, de eieren en de andere ruilproducten voortbracht, tot de heerschende figuur in de middeleeuwsche samenleving had gemaakt.

Plotseling werden millioenen gouds ter beschikkin gesteld van kooplieden, die tot nu toe niet vee beter waren geweest dan kramers met een mars op hun rug. Zij begonnen zaken te doen in een trant, zooals de wereld niet meer aanschouwd had sedert de dagen van het Romeinsche keizerrijk. Omdat zij nu rijk waren en op den voorgrond traden, of rijk waren en trachtten op den voorgrond te treden, moesten zij ineens in betere huizen gaan wonen en hun kinderen naar duurdere scholen zenden en een vorstelijk inkomen wegsmijten bij de huwelijken van hun dochters.

Toen de oude landadel dit zag gebeuren, wilde hij niet achterblijven. Zijn rustig paradijs was ruw verstoord door de overvloedige uitgifte van vriendelijk goud- en zilvergeld, maar hij behield rustig zijn land en dat land kon graan opbrengen en dat graan kon voor geld worden verkocht.

Het was moeilijker voor den zakenman. Die kon in zijn stadstuintje geen koren verbouwen. Dat moest hij koopen van zijn adellijke buren en die adellijke nabuur vorderde alles wat het handelsverkeer opbracht. Ten slotte (het schijnt onvermijdelijk) was de werkende man het slachtoffer van deze eco-

nomische omwenteling. Wanneer zooiets heden ten dage geschiedt, zooals na den grooten wereldoorlog van 1914—1918 (op één na de grootste economische revolutie na de ontdekking van de Amerikaansche goudvelden) dan neemt de eerlijke handwerksman zijn zaakjes bij elkaar en zegt, dat hij terug zal komen als de loonen genoeg gestegen zijn, dat hij zijn menschwaardig bestaan kan bekostigen, maar de houthakkers en waterputters van het jaar 1600 waren minder gelukkig. De heer van hun streek, natuurlijk een edelman, stelde vast, wat als behoorlijk loon moest worden beschouwd voor een dag arbeid. De slaaf kon het aanvaarden of het laten liggen, maar in dit laatste geval had de heer het recht hem wegens landlooperij op te pikken en kon hem laten geeselen of tot dwangarbeid veroordeelen, totdat hij bereid was weer aan het werk te gaan voor het voorgeschreven loon.

Indien er slechts een tekort aan arbeidskrachten ware geweest, dan hadden de polderjongens om gevangenisgrendels kunnen lachen, wijl zij het monopolie van het zweet van den arbeid hadden en de kooplui en landadel zouden aan hen overgeleverd geweest zijn. Maar de laatste honderd jaar was in Noord-Europa het geweldige grootgrondbezit van de Kerk verbeurdverklaard en duizenden en duizenden monniken, nonnen, geestelijken en boeren, die op de kloostergoederen zaten, waren van hun broodwinning beroofd en zonder pardon op de arbeidsmarkt geworpen.

Dies waren twee belangrijke voorwaarden voor een succesrijke exploitatie van een kolonie vervuld. Een groot surplus aan rijkdom was in handen van een kleine groep lieden, die dat gaarne in alles wilden beleggen, wat een goede opbrengst beloofde op te leveren. Daarnaast waren duizenden en duizenden zoo arm en hongerig en ellendig, dat zij overal heen wilden gaan zelfs diep in de verschrikkelijke Amerikaansche wildernis, indien zij slechts de bestaande hopelooze omgeving konden ontvluchten.

De Amerikaansche wildernis zag er evenwel nog net zoo woest uit als vijftig jaar tevoren. Een poging van Bartholomeus Gosnold een kleine nederzetting te stichten aan de Buzzards baai in Massachusetts was volkomen mislukt. Maar

de eerste geruchten van nieuwe ontdekkingen door een zekeren Champlain verspreidden zich over de wereld. De beschrijvingen van dien Franschman van uitgestrekte meren in het binnenland, die hij met zijn Indiaansche vrienden had bezocht, hadden de hoop doen herleven, dat de Noord-Amerikaansche bergketen in werkelijkheid een smalle strook land was en dat het vinden van een directen doorgang van den Atlantischen naar den Stillen Oceaan slechts een quaestie van tijd was.

Men vergete daarbij niet, dat de gewone mensch ongeneeslijk optimistisch is. Het vreeselijke lot van de kolonisten van Roanoke Island was reeds vergeten. De verhalen van de paar zeelui, die Sir Walter naar Virginia waren gevolgd en die berichtten, dat de Indianen met sieraden bedekt waren, die er als echt goud uitzagen, die opwindende praatjes gingen onderwijl van herberg tot herberg en verloren niets aan aantrekkelijkheid op hun tournée. Een kleine groep ernstige lieden geraakte meer onder den indruk van de bewering, die heette lijnrecht van Sir Walter af te komen, dat de grond van Virginia de rijkste bodem van heel de wereld was en den mooisten oogst zou leveren van alles wat de mensch er maar wilde voortbrengen. Zulke landbouwkundige pogingen vereischten echter het ijverig gebruik van spade, ploeg en andere werktuigen, die fijne handjes kunnen verruwen en de aanstaande immigranten droomden liever van goud en lachten veelbeteekenend, wanneer men zei, dat de vloek van Genesis III vers 19 nog net zoo gold voor het jaar 1600 als een paar weken na den dag der Schepping.

De weigering om de zaak ernstig op te vatten kostte hun bijna het leven, zooals zij kort daarop zouden zien, want het oprichten van nieuwe handelsondernemingen was ten slotte door een paar bekende kooplui ter hand genomen. Koninklijke concessies kwamen met ongekenden spoed af. Het was echter betwistbaar, waar Zijne Majesteit het recht aan ontleende om over landen te beschikken, die strikt gesproken niet aan hem toebehoorden. Daar ze echter aan niemand anders toebehoorden, of om het zuiverder uit te drukken, daar zij van zoo geringe waarde schenen, dat niemand de moeite ge-

nomen had zijn rechten vast te leggen, werden de Engelsche privileges van gelijke waarde geacht als die geteekend waren door Hunne Majesteiten van Portugal en Spanje.

Het eerst werd de Londensche compagnie opgericht, wier rechtsgebied zich uitstrekte over de zuidelijke helft van Virginia. Den 20en December van het jaar 1606 zeilden drie schepen met veertig zeelui en meer dan honderd kolonisten uit voor de West. Vijf maanden later, toen de stuurlui geen flauw idee hadden waar ze waren, joeg een vriendelijke oosterstorm hen in de Chesapeake baai. Zij lieten de ankers vallen en onderzochten de streek tot zij een geschikte plek vonden voor een fort. Uitgekozen werd een plaats aan den oever van een rivier, die zij James River doopten ter eere van hun edelmoedigen vorst Koning James I van Engeland.

Toen openden zij het verzegelde kistje, dat de geheime instructies bevatte omtrent de inrichting van de nieuwe kolonie en vestigden zich op hoop van zegen.

Dat was de dertiende Mei van het jaar 1607 en iedereen was vol goede verwachting. Zes maanden later was de helft van hen dood en de rest overwoog, hoe zij kon ontkomen. Al hun verwachtingen waren valsch gebleken. De breede baaien, die er van zee uit zoo gunstig uitzagen, bleken slechts moerassen te zijn. Het oerwoud strekte zich duizenden kilometers tot aan den horizon uit. De directe doortocht naar Indië bleef even onvindbaar als vroeger. En het toppunt van alle ellende, het goud, waarvan de zeelui van Sir Walter verteld hadden, was slechts schijn-goud niets anders dan pyriet, zwavelkies, practisch van geen waarde. Neen, als er ooit een troep gedesillusioneerde en mopperende menschen was, dan was het de door malaria geteisterde bevolking van Jamestown.

Het is moeilijk te zeggen, wat voor gekke dingen zij nog uitgehaald zouden hebben, indien zij aan hun lot waren overgelaten geweest. Maar gelukkig voor hen allemaal, was er onder hen één man, die de waarde van tucht kende en deze wist te handhaven. De onvergelijkelijke John Smith uit Lincolnshire. Na ongeloofelijke avonturen te land en ter zee werd hij een soort eenmans-kolonie en met krachtige hand en goed

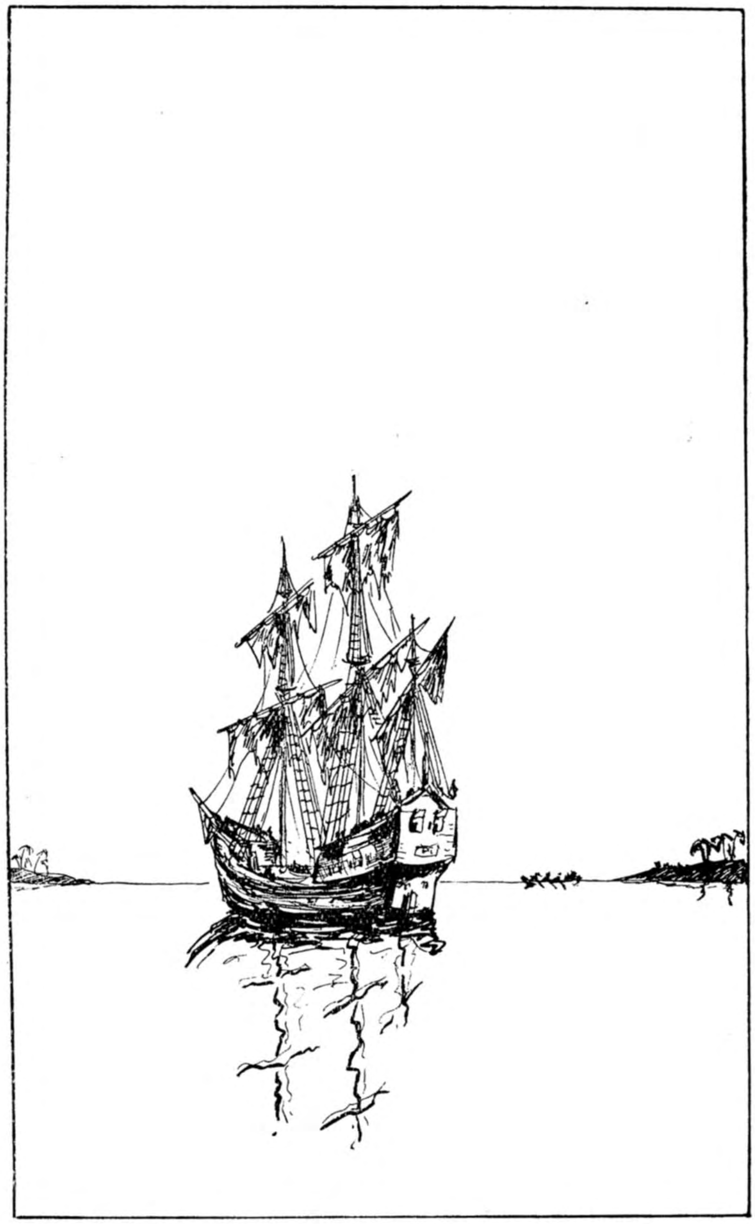

HET SLAVENSCHIP.

humeur hield hij de mopperende broeders bij elkaar tot hulp kwam opdagen uit Engeland.

Het leek zeer onwaarschijnlijk, dat de Londensche aandeelhouders ooit een cent terug zouden krijgen van het door hen in de onderneming gestoken kapitaal. Maar in hun wanhoop namen zij heldhaftig de noodige maatregelen om de zaak in Virginia gaande te houden. Zij stuurden er heele weeshuizen heen. Deden hun keuze in de vondelingengestichten. Zij ontvoerden jongens en meisjes van de straat. Het was alles tevergeefs.

Toen geschiedde het onverwachte. Een van de oprichters van de Londensche Compagnie, John Rolfe, verscheen in levenden lijve in Jamestown.

Deze man had belangstelling voor tabak. Verscheidene jaren geleden was er Virginia-tabak naar Londen gestuurd, maar niemand wilde het spul koopen. Het was te bitter en de kenners gaven de voorkeur aan de Spaansche soort, die van West-Indië werd ingevoerd.

Rolfe veronderstelde (en hij had gelijk) dat de bitterheid van het Virginia-product lag in de verzorging van het blad. Tabak, die goed genoeg was voor een Amerikaanschen Indiaan, was niet goed genoeg voor een Engelschen gentleman. Rolfe nam proeven en vond ten slotte een methode volgens welke Virginia-tabak behandeld kon worden, zoodat zij net zoo lekker smaakte als de Cuba-soort. Het nieuwe product was onmiddellijk een succes. In grooten overvloed stroomde het geld naar de oevers van de James River. Het werd een echte „hausse". Zoo groot was de vraag naar arbeidskrachten, dat zwarte slaven van de kust van Guinea bij scheepsladingen ijlings werden geïmporteerd, (de eerste lading kwam in 1619 aan, een jaartal, dat wij nooit zullen vergeten) en de oude verwilderde graanvelden en tuinen, ja zelfs de wegen werden gebruikt om het voordeelige kruid te kweeken.

De Tudors hadden hun roos gehad.

De Stuarts hadden nu hun tabaksbloesem.

En geloof mij, die zuinige Schotten wisten al spoedig, dat daaruit een winstgevend ruikertje te maken was.

De oorspronkelijke oprichters waren volkomen vrij gelaten

zich te ruïneeren in een onderneming, die aanvankelijk tot mislukking gedoemd scheen. Nu echter begon heel de wereld Virginia-tabak te rooken, Virginia-tabak te snuiven, Virginia tabak te kauwen.

Wat natuurlijker, dan dat Zijne Majesteit thans plotseling een deel van die onverwachte inkomsten voor zich zou opeischen?

Waar een wil was, daar was natuurlijk ook een weg voor de leden van dit oude en gewetenlooze huis van Stuart.

In het jaar 1624 werd het privilege van de Londensche Compagnie geannuleerd.

Virginia hield op, het uitsluitend eigendom te zijn van een kleine groep particulieren. Het werd een volslagen kolonie met een Koninklijken Gouverneur, die in een statiekaros met vier paarden reed, omgeven door lakeien in livrei en die het land bestuurde met behulp van een miniatuur parlement, dat enkel was samengesteld uit vertegenwoordigers van den adel.

De historie, zoo zei ik een paar bladzijden terug, gaat langs duistere paden om haar doel te bereiken.

Het „heilige kruid van de Indianen" slaagde er in tot stand te brengen, wat aan de droomen van onbegrensde rijkdommen in den vorm van goud en zilver niet was gelukt.

Als met tooverslag veranderde het booze kruid Noord-Amerika van een gruwelijke wildernis in het machtige vaderland van millioenen achtenswaardige Engelsche landverhuizers.

HOOFDSTUK IX.

HET NIEUWE ZION VAN 20° ONDER NUL.

De gewoonte van te preeken is altijd eigen geweest aan hen, die naar den vereerenden titel van professor luisterden. Nergens in dit boek zou ik met meer welsprekendheid kunnen uitweiden over bepaalde foutieve wijze van geschiedschrijving dan juist hier. Want ik ben thans gekomen tot het punt, waarop de geschiedenis van Amerika volgens de gedachte van vele lieden ophield een gewone episode te zijn in de annalen van het menschenras en iets heel bijzonders werd, iets heel speciaals: een uiting van die vreemdsoortige Wil Gods, die drie duizend jaar geleden de menschheid verdeeld had in twee bepaalde groepen, zij die „verkoren" waren en zij, die eeuwig veroordeeld waren ter „verdoemenis".

Deze gedachte moge streelend werken op den trots van de gelukkige „gezegenden", maar zij is eigenlijk een verdachtmaking van het gezonde verstand en de billijkheid van den Heiligen Geest, die ons allen bestiert. Voorwaar, zooals ik de wereld zie, is zij een uiting van zulk een geweldige geestelijke pedanterie, dat men het niet zou willen gelooven, als het niet echt bestond.

Het ergert mij hartgrondig de schijnheilige verhalen te lezen, die door de overlevenden van de *Mayflower* werden verteld. Hoe één zeeman de arme landrotten voor den gek hield als zij zeeziek waren, hoe diezelfde makker daarop neergeworpen werd met een afschuwelijke ziekte, de eerste was die stierf en overboord werd geworpen voor de haaien en hoe al de andere zeelui diep onder den indruk waren, omdat zij voelden, dat de Hand Gods over hen was.

Het arme Jantje, dat genoodzaakt was tienmaal per dag het dek te zwabberen, zal waarlijk goeden grond voor zijn

onhartelijke opmerkingen gehad hebben en zijn vrouw en kinderen zullen wel een heel anderen kijk op het geval gehad hebben.

Noch kan ik instemmen met Cotton Mather, dat het de Voorzienigheid was, die de heuvels langs de kust van den Boston reinigde van alle verderfelijke gespuis (de roode Indianen) om plaats te maken voor wat de weleerwaarde dominee „een krachtiger gewas" placht te noemen. Ongetwijfeld beschouwde broeder Mather zichzelf als een voortreffelijker specimen van het menschdom dan het opperhoofd Massasoit, maar de arme inboorlingen, die allemaal voor de komst van de eerste scheepslading Puriteinen plachten te sterven aan pokken en mazelen, zullen niet goed begrepen hebben, waarom zij finaal moesten uitsterven, opdat een troep prutsende boeren zich den noodigen voorraad koren kon verschaffen.

Dat beteekent niet, dat ik geen bewondering heb voor den moed van deze lieden, die hen deed volhouden, toen ieder instinct van zelfbehoud hun moet gezegd hebben naar huis terug te gaan. Zij deden een mooi werk. Ofschoon zij terecht gekomen waren op een ijzige kust in den slechtsten tijd van het jaar, waren zij niet half zoo slecht af als troepen andere immigranten, die tot op den laatsten man stierven van honger en dorst, of door de Indianen werden opgegeten (ja zeker, sommige stammen aten menschenvleesch) of in de wildernis verdwenen en nooit meer door eenigen witten broeder terug werden gezien.

Deze oude immigranten wisten welke kansen zij liepen.

Zij hadden alles te winnen en niets te verliezen.

Zij speelden met het lot en wonnen meer dan hun stoutste droomen.

Zij staken den oceaan over om den hongerdood te ontkomen, om tabak te planten, rijk te worden en naar hun smaak hun eigen kerk er op na te houden. Zonder het zelf te vermoeden stichtten zij een van de grootste rijken van den modernen tijd en vormden een staat, die over het algemeen hun ideeën aanvaardde als de zedelijke wet van het land. Is dat niet roemvol genoeg voor een club kleine-stads-bakkers, wagenmakers en kaarsenfabrikanten?

De eigenlijke tocht van de Pelgrimvaders is zoo dikwijls verteld, dat ieder kind er alles van weet.

De Pelgrims waren Puriteinen. Dat zegt veel en dat zegt weinig. Er heeft nooit een Puriteinsche sekte bestaan, zooals een Presbyteriaansche sekte, of een Baptisten sekte of een Methodisten sekte. Puritein zijn is een levensbeschouwing. Het was geen uitvloeisel van het Protestantisme. Er zijn ook geweest en er zijn nog Puriteinsche Katholieken. De Kruistochten waren veroorzaakt door Puriteinsche Mohammedanen. Er zijn Puriteinsche Hindoe's. Er zijn zelfs Puriteinsche Vrijdenkers. Het hangt af van den smaak en de geaardheid van het individu.

Er waren in Europa onmiddellijk na de Reformatie tal van lieden, die vonden, dat de zuivering des menschelijken geestes van allen hang naar het wereldsche niet ver genoeg gegaan was. Er was wel iets gewonnen. De geestelijke gevangenis was opengebroken en vernield, maar er waren nieuwe kerkertjes ontstaan en de nieuwe heerschers, zoo bleek spoedig, probeerden net zoo streng en veeleischend te zijn als de oude waren geweest.

Dat was echter nog niet alles.

De zestiende eeuw was een typische na-oorlogstijd. Tal van oweeërs hadden millioenen verdiend. De vorsten van Noord-Europa en Engeland, die de geweldig rijke goederen van de Kerk hadden „onteigend" (regeeringen en koninklijke families „stelen" niet, zooals men wel algemeen weet — zij „confiskeeren" echter of „onteigenen"), hadden groote rijkdommen verdeeld onder hun helpers en toen, op hun eigen houtje, godsdienstregels vastgesteld, die even bindend waren als die van Rome.

Onder die omstandigheden was een waarlijk ernstig man, die gehoopt had, dat de groote hervorming hem een gelegenheid zou bieden zijn eigen ziel te ontwikkelen naar eigen overtuiging even kwaad af als in een vorige generatie. Hij behoefde niet langer op zijn hoede te zijn tegen de spionnen van de Inquisitie, maar de Hemel mocht hem sparen, als het gerucht van zijn ketterijen den naast bijwonenden bisschop ter oore kwam, of wanneer hij aanstoot gaf aan

de pas rijk geworden kaste van geadelde trawanten des konings.

Deswege deden de afgescheidenen, wat afgescheidenen altijd hebben gedaan. Zij werden „clandestien". Zij hielden bijeenkomsten in verlaten stallen. Zij kwamen in laantjes samen met heggen afgezet (vandaar „hagepreeken") en als hun voorgangers de ooren afgesneden werden of de neus gespleten, dan waren zij dol gelukkig om waardig gekeurd te zijn tot een martelaarschap voor iets, dat hun veel nader en liever was dan het leven zelf.

Zulke toestanden konden niet eeuwig duren. De zwakkere broeders sloten vrede met de autoriteiten. En de anderen vluchtten.

In het jaar 1607 vluchtte zulk een groep zwaar bestookte ketters van Engeland naar Holland en vestigde zich in de goede stad Amsterdam. Zij waren verschrikkelijk arm. Zij leefden in de achterbuurten en de krachtige Hollandsche vakvereenigingen (noem ze gilden, als u dat romantischer vindt) keken niet erg liefderijk naar dien plotselingen inval van vreemde arbeidskrachten. En de indringers zelf voelden zich, ver van hun dorpen, verstoken van de geneugten van vergezichten, reuken en geluiden van het Engelsche platteland, diep ongelukkig. Na een tijdje konden zij het niet langer uithouden en trokken van Amsterdam naar Leiden, wat de belangrijkste industriestad was van de Republiek en waar zij hoopten een betere kans te maken op levensonderhoud. Daar voelden zij zich ook beter te midden der groene landouwen, die aan huis deden denken.

De Hollandsche autoriteiten, die zeer wel wisten, wat de koning van Engeland met zijn hooge opvatting van „souverein bij de gratie Gods" van hen dacht („een vies zoodje opstandelingen") behandelden deze uitgewekenen niet onvriendelijk. Zij gaven hun gelegenheid hun godsdienstplichten te vervullen. Zij mochten hun eigen godsdienstleiders laten overkomen en de diensten in hun eigen taal houden. Maar buiten het kerkgebouw bevonden die arme Puriteinen zich in een Hollandsche samenleving. De scholen waren Hollandsch, de taal was Hollandsch en deswege volgens de meening van een

HET NIEUWE ZION.

gewonen Engelschman „vreemd" en gedecideerd minderwaardig. Zij hadden vreeselijk heimwee.

Bovendien maakten zij zich zorgen over de toekomst van hun kinderen. In het jaar 1621 zou het Twaalfjarig Bestand tusschen Spanje en zijn opstandige bezittingen in de Nederlanden ten einde loopen. Het was op geen stukken na zeker of de Republiek haar onafhankelijkheid zou kunnen handhaven. Wat zou in geval van een herovering van Holland door de legers van Zijne Meest Katholieke Majesteit worden van deze Engelsche mannen en vrouwen, die hun land verlaten hadden, omdat zij zelfs hun ketterschen heer verketterden?

Alles in aanmerking genomen leek het beter maar weg te gaan.

De Londensche Compagnie was net een nieuwe klopjacht begonnen op kolonisten voor Virginia. De eerste lading Virginia-tabak was kort geleden op de Londensche markt gekomen en had goede prijzen gemaakt. De aandeelhouders hadden frisschen moed. Alles wat noodig was voor een volledig succes was een voldoende aanvoer van goedkoope arbeidskrachten. Er was echter een ernstig bezwaar. Die Leidsche broederschap van separatisten (of non-conformisten of Brownisten of Puriteinen of hoe men hen noemen wilde) kon een gevaarlijk element worden in een kolonie, die overwegend Episcopaalsch was. Maar Amerika was heel ver weg en Virginia was heel erg groot. Daar ergens in de wildernis zou wel een plekje te vinden zijn, waar die dissenters gepoot konden worden, zonder al te veel schandaal te veroorzaken.

Het was niet gemakkelijk het geld bijeen te krijgen voor zulk een landverhuizing in het groot. In het jaar 1620 kostte een overtocht als tusschendekspassagiers evenveel als tegenwoordig een overtocht van twee personen in de eerste klas van een Maure- of ander-tania. Het geld kwam bij elkaar, maar bij de leeningsvoorwaarden gaven de aanstaande kolonisten alle hoop op een stuk land in particulier eigendom te mogen bezitten. Zij maakten deel uit van een soort communistische onderneming. Zij mochten in hun nieuwe land geen particulier eigendom hebben, uitgezonderd dingen, die beschouwd werden te behooren tot den inboedel van het huis.

In Juli van het jaar 1620 werd een oud schip van ongeveer zestig ton van Engeland naar Holland gezonden om de immigranten naar Southampton te brengen. Eindeloos oponthoud dwong de arme menschen het grootste deel van den zomer in de haven van Southampton te blijven. Eindelijk in September zegden zij hun geboorteland vaarwel. Het was inderdaad veel te laat in het jaar om op een aangenamen en veiligen overtocht te kunnen rekenen. Bovendien was de Mayflower (dat was waarschijnlijk de naam van het schip, ofschoon wij dat niet zeker weten) geen snelvarende Oceaanstoomer. Het schip had twee maanden noodig voor den afstand tusschen Plymouth en de Amerikaansche kust. Den kapitein kan men moeilijk een getuigschrift voor buitengewone zeevaartkundigheid toedenken. In plaats van zijn passagiers in de Chesapeake-baai aan land te zetten (zooals hem opgedragen was) bracht hij hen negenhonderd mijlen uit den koers, leed een paar keer bijna schipbreuk op een kust, die hem volkomen onbekend was en liet ten slotte het anker vallen in een willekeurige baai omgeven door lage met sneeuw bedekte heuvels.

DE PURITEINEN OP WEG NAAR LEIDEN.

Het drong tot de arme reizigers door, dat het niet heelemaal in orde was. Zij gingen in zee om te werken voor de Londensche Compagnie en merkten, dat zij op gebied van de Plymouth-Compagnie waren. Voor geen geld van de wereld gingen zij echter weer gaarne het ruime sop in. Zij onderzochten de nabijzijnde kuststreken en besloten zich te vestigen op een plek, die minder dor leek en bouwden een dorp, dat zij Plymouth doopten.

Tot zoover ging het goed, maar onder de passagiers van de Mayflower waren er, die een beetje geld hadden en anderen, die heelemaal niets hadden. De laatsten, meest uit den arbeidersstand, waren vol hoop geweest op de rijkdommen, die hen in Virginia wachtten. Buiten hun schuld zagen zij zich gedwongen hun eentonig bestaan voort te sleepen. Zij protesteerden. Het privilege, dat zij gezien hadden, had Virginia vermeld. Zij hielden van orde en regelmaat en wilden naar Virginia, zelfs al zouden zij moeten loopen.

Dat leek op muiterij en wel een gevaarlijke soort muiterij, want de Pelgrims hadden veel met ziekten te kampen, velen stierven en als er nu nog weg liepen ook, dan zouden zeker alle kolonisten omkomen.

Onder die omstandigheden zijn er echter altijd energieke lieden, die de situatie beheerschen en de nederlaag in een overwinning omtooveren. Deze traden naar voren, stelden een soort van wetboek samen en doortrokken van bijbelsche termen noemden zij het document een „Verbond" en behandelden het met plechtstatigheid.

Allen, die het perkament teekenden (de mopperaars werden ook overgehaald hun handteekening of kruisje te zetten) beloofden te gehoorzamen aan de „rechtvaardige en onpartijdige wetten en ordonnantiën, die nuttig en noodzakelijk geoordeeld worden voor het algemeen welzijn van de kolonie".

Dat was niet bedoeld als een onafhankelijkheidsverklaring. Het was meer een uiting van dien Engelschen practischen geest, die gedurende eeuwen zoo karakteristiek is geweest voor de Engelsche natie en die de Britsche revolutionnairen met allen schijn van welvoeglijkheid en eerbied hun koningen en staatslieden rustig liet onthoofden.

Wat het aardigste was, het papier had invloed. Het „Verbond" hield de Pelgrims bijeen gedurende een winter van zulk een strengheid en gedurende een periode van zulke diepe ellende, dat alleen een straffe vorm van vrijwillige discipline het volk kon weerhouden van buitensporigheden.

Als ik me niet vergis, werd er maar één boosdoener opgehangen gedurende de eerste vijf jaren van het bestaan van de kolonie en dat is voor een kolonie een mooi record.

Het eindelijke succes van deze poging (het feit alleen al, dat de meeste immigranten dien eersten winter levend doorkwamen, was op zichzelf een groote voldoening), het triumfeerend welslagen van deze nederzetting in een koud en onherbergzaam land, was in de eerste plaats te danken aan het buitengewone karakter van de mannen, die tot leiders gekozen werden.

Zij waren flinke kerels van een sterke overtuiging.

Zij wisten wat zij wilden.

Zij waren dood ernstig.

En zij hadden hun schepen achter zich verbrand. Zij hadden de oude wereld voor altijd verlaten. Wat er ook gebeurde, het was onmogelijk terug te keeren naar het Gomorrah van Europeesche slechtheid.

Zoo werd gesticht het Nieuwe Zion van het Westen.

En allen, die begraven liggen onder de bevroren sneeuw van Cole's Hill wisten, dat het goed was en dat zij niet tevergeefs geleefd hadden.

HOOFDSTUK X.

WANHOOP OVER HET MOEDERLAND SCHEPT EEN NIEUW EN GELUKKIGER ENGELAND OP DE WESTKUST VAN DEN ATLANTISCHEN OCEAAN.

In het begin van de zeventiger jaren van de zestiende eeuw stelde Willem de Zwijger, in wanhoop over den langzamen voortgang van den onafhankelijkheidsstrijd, voor, dat zijn volgelingen hun geboorteland zouden verlaten en naar Amerika trekken.

„Veel beter", zoo riep hij uit, „vrijheid te zoeken in de wildernis van een ver gelegen land, dan slavernij te verdragen temidden van de geriefelijkheid van een onaangenaam tehuis".

Sedert dien hebben millioenen mannen en vrouwen dienzelfden drang gevoeld en in practijk gebracht en hebben hun oude huizen verlaten voor de onzekerheid van een nieuw en onbekend land.

Zelden is het plan voor een landverhuizing op groote schaal met meer zorg en begrip uitgewerkt, dan wat het aanzijn gaf aan die nederzettingen, die later bekend werden onder den naam Nieuw Engeland.

Een paar bladzijden tevoren zeide ik, dat Puritanisme niet een geloof of een secte was, maar een levensbeschouwing. Laat mij daaraan toevoegen, dat men over het algemeen Puritanisme verbindt met armoe en deemoed, doch verschillende lieden uit de regeeringskringen van Engeland waren steile Puriteinen, bereid ieder offer te brengen voor hun overtuiging. Dat hoeft ons niet te verwonderen. Zij waren kinderen en kleinkinderen van de tijdgenooten van „Queen Bess". De doorluchte deugden, die deze jongere generatie sierden, waren de normale reactie op een periode, waarin te veel gegeten, gedron-

21 DECEMBER A.D. 1620.

ken en gedanst was, waarin men teveel speelde en teveel had toegegeven aan de geneugten des vleesches, zoodat men bedenkelijk het hoofd schudde bij het woord „pleizier".

Ongelukkigerwijs viel, toen Engeland net weer ernstig begon te worden, de kroon in handen van een groep lieden, die de nationale deugden niet zoo goed wisten te peilen als Hendrik VIII en Elisabeth. De Tudors waren bijkans zonder uitzondering tirannen geweest van een heel onaangenaam genre, maar zij hadden precies geweten, hoever zij konden gaan met hun onderdanen zonder hen tot oproer te brengen. Zij

snapten, wanneer het veilig was een onwelkome wet in de koninklijke prullenmand te werpen of wanneer het van verstandige politiek getuigde adeldomsbrieven te verbinden aan het steunen van een nieuwe wet.

De Stuarts daarentegen, wier voorouders in de elfde eeuw als „bestuurders" van een paar goederen in Brittannië waren begonnen, hadden wel heel wat gepresteerd in de wereld, maar het waren Schotten en geen Engelschen, zooals zij tot eigen last en smart zouden ondervinden.

Het autocratisch optreden van de Tudors werd verzoet door hun jovialiteit, door hun boersch gevoel voor humor en door de wetenschap, dat men met een goed diner en een paar flesschen oude Port meer bereikte dan door een hardnekkig vasthouden aan de letter van de wet.

Het autocratisch optreden van de Stuarts steunde echter op de Presbyteriaansche versie van de Heilige Schrift en kende geen middenweg. Het gevolg was, dat er van het begin van de regeering van James I (hij volgde zijn nicht Elisabeth in het jaar 1603 op) wrijving was tusschen kroon en volk, dat die wrijving aanhield en ernstiger werd, totdat de Stuarts in ballingschap werden gedreven en Engeland op den rand van den afgrond was.

Die stakkerige slonzige James was waarlijk een raar nummer. Maar vergeet zijn jeugd en opvoeding niet! Twee maanden voor zijn geboorte was zijn moeder getuige van den moord door haar echtgenoot op haar particulier secretaris David Rizzio, die er van verdacht werd haar minnaar te zijn. Die kleine jongeman met zijn magere beenen, zijn onbeholpen aard, zijn stille zucht naar wraak op een wereld, die hard voor hem was geweest, was volmaakt ongeschikt een land te regeeren, waarin het goddelijk recht der koningen van alle kanten werd bestreden. Zijn zoon Karel bracht het wel zoo ver, dat hij het Schotsche accent van zijn vader afleerde, maar voor de rest faalde hij even erg in het begrip van het ware karakter van zijn onderdanen. Met al zijn diepe kennis van de Protestantsche theologie was James in zijn hart toch altijd een pro-Spanjaard geweest. De koning van Spanje beschouwde hij als de grootste monarch ter wereld en hij zou alles gegeven hebben, als hij de gunst kon verwerven van dien machtigen potentaat.

Dat zijn Protestantsche onderdanen huiverden bij het hooren van den naam van den Katholieken Philips en het Spaansche hof beschouwden als den voorhof van de Hel, liet hem volmaakt onverschillig. De zoon scheen de voetstappen zijns vaders te volgen. Het was verontrustend voor de achtenswaardige Engelschen, wier ooms en broeders en neven als „vervloekte ketters" door de Inquisitie verbrand waren, te hooren, dat hun aanstaande koning als een doodgewone meneer Jansen naar Madrid gegaan was om naar de hand te dingen van een kleindochter van niemand minder dan van dien Philips II, die als de echtvriend van „Bloody Mary", al zijn best gedaan had de Britsche eilanden door middel van de Armada en de Jezuïeten terug te brengen tot het „ware geloof". Toen diezelfde Karel ten slotte op den troon kwam en de verkeerde politiek zijns vaders voortzette, terwijl hij zijn onderdanen zonder hun toestemming belastingen trachtte op te leggen en zijn land poogde te regeeren als ware er geen Lagerhuis, toen begonnen velen ernstig ongerust te worden over de naaste toekomst. Dat zijn streven om het onwillige Engelsche volk een absolute monarchie op te dringen een twintig jaar later zou uitloopen op een afdoende en smartelijke ontmoeting van Zijne Majesteit met Jack Ketch, zijn beul, had niemand kunnen voorzien. Aanvankelijk leek het, dat de kroon zou overwinnen. Geen wonder, dat talloozen in wanhoop voor de toekomst van hun oude vaderland plannen maakten het zinkende schip te verlaten en weg gingen om bijtijds een Nieuw Engeland te stichten langs de kusten van een ver gelegen land.

De leider van deze beweging was een zekere John Winthrop uit Suffolk. Hij was de zoon van gegoede ouders, studeerde in Cambridge en werd advocaat. Hij ging in de politiek, gelijk menig achtenswaardig man verplicht was te doen, toen de oude Engelsche vrijheidsrechten op het spel stonden en spoedig was hij een van de leiders van de oppositie tegen de tirannie der Stuarts. Zijn vrees voor Katholieke samenzweringen was heel groot. Overal zag hij pauselijke bedreigingen, en een van de redenen, waarom hij een Britsche kolonie hoopte te stichten aan de overzijde van den Atlantischen Oceaan was zijn vrees dat de Jezuïten te gelegener tijd uit Canada heel het noordelijk

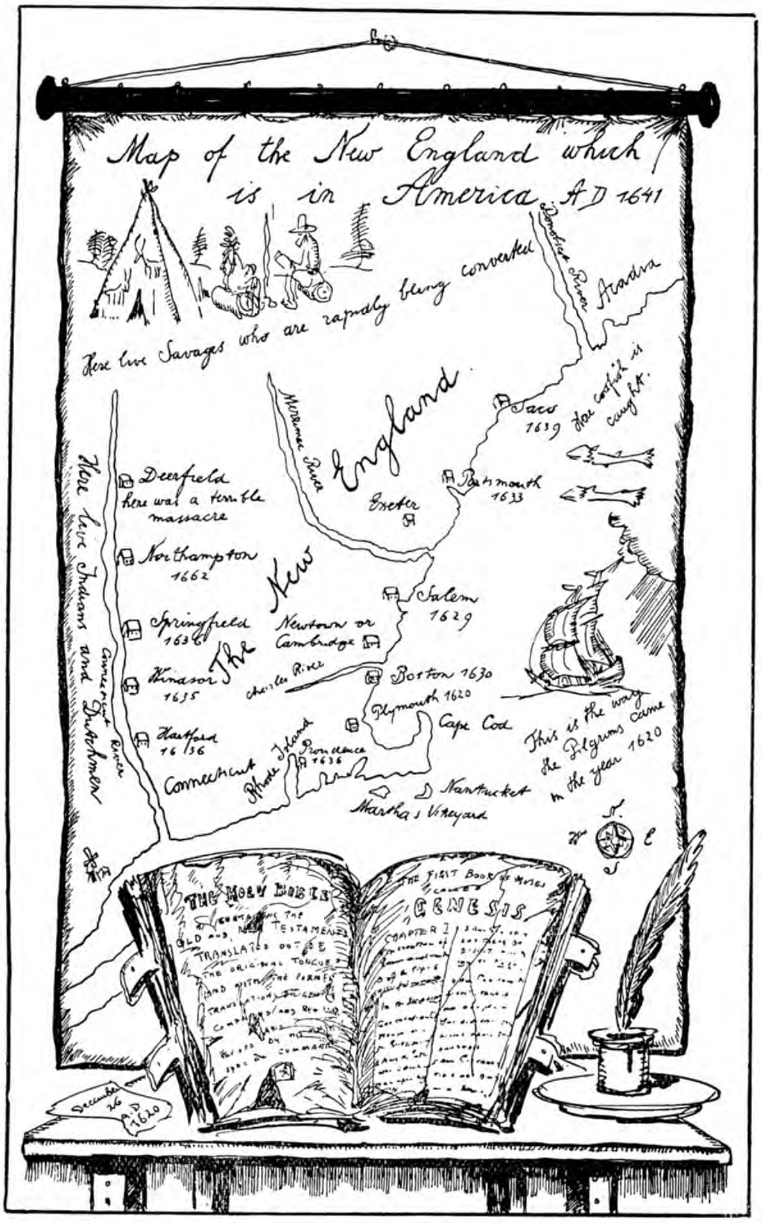

HET NIEUWE ENGELAND.

deel van dat werelddeel zouden overstroomen. Het Nieuwe Engeland, dat hij hoopte te stichten, zou als een bolwerk staan tegen de Roomsche aanvallen, wanneer het oude Engeland gefaald had.

Winthrop was echter in de eerste plaats een zakenman en hij ging heel omzichtig te werk. Hij wilde van zijn kolonie niet een tweede Virginia maken. Lieden van lage moraliteit, aanbidders van het zingenot, die hij tot het „schuim der natie" rekende, hoefden niet te solliciteeren. Ook toonde Winthrop geen lust zijn Nieuwe Engeland minder onverdraagzaam te maken dan het oude, of het tot vluchthaven te laten dienen voor allen, die elders te lijden hadden gehad van hun particuliere meening.

Binnen de grenzen van zijn Massachusetts zou het Oude Testament de basis van de wetgeving vormen. Er zou een volksvertegenwoordiging zijn, maar het land zou geregeerd worden voor en door de Puriteinen. De anderen moesten zich daarin schikken of weggaan.

In de maand Maart van het jaar 1630 ging John Winthrop onder zeil naar Amerika. Voor hij en zijn makkers zee kozen, hadden zij een maatregel getroffen, die zeer wijs bleek te zijn — de daadwerkelijke regeering van de kolonie zou berusten bij die aandeelhouders in de onderneming, die zelf verhuisden naar de nieuwe wereld. Geen doodhongerende kolonisten meer, terwijl duizenden kilometers ver de adellijke aandeelhouders in den vage beraadslaagden over de beste methode om in den nood te voorzien.

Eerst was Winthrop van plan geweest zich te Salem te vestigen, waar verscheidene blanken reeds een dorp gesticht hadden. Maar het ging die kolonie niet erg goed; Winthrop vreesde, dat dit een slechten invloed zou hebben op het moreel der nieuwelingen, wanneer zij vergast werden op de verhalen van harden strijd en hij koerste zuidelijker tot hij het anker liet vallen in een baai, die de bekende John Smith zestien jaar tevoren had bezocht. Aanvankelijk werd het dorp, dat hij bouwde Trimontaine genoemd, de stad van de drie „mountains", maar korten tijd later werd de naam in Boston veranderd ter eere van een stad in Lincolnshire, waar verscheidene immigranten vandaan kwamen.

Als Karel of een van zijn aanhangers de ware beteekenis van Winthrop's gewaagde onderneming beseft had, is het twijfelachtig of nog eenig Engelschman naar Massachusetts had mogen verhuizen, want de kolonie werd, wat Winthrop bedoeld had er van te maken — een burcht van Puriteinendom. De bevolking nam met groote sprongen toe. Binnen de twaalf jaar na de stichting van Boston woonden er zestien duizend menschen in het rechtsgebied van de Massachusetts Company. Meer dan tweehonderd schepen hadden de havens van Nieuw Engeland aangedaan en millioenen guldens waren in de ondernemingen gestoken.

Weliswaar kon Massachusetts geen groot aantal vrijwilligers naar het moederland zenden om de „dissenters" te helpen in hun strijd tegen de grenzenlooze aanmatiging van hun koninklijke heeren, maar de zekerheid van het bestaan van een plek, waar de eigen principes de overheerschende factoren in het sociale en godsdienstige leven van de gemeenschap waren, gaf den Puriteinen thuis den noodigen moed den strijd te aanvaarden. En zij kweten zich zoo goed van hun zelf opgelegde taak, dat Karel zoowel zijn kroon als zijn hoofd verloor.

Het oude vaderland was gereinigd van zonde en ondeugd. Een Puriteinsche staat hoefde niet meer uitsluitend buiten de nationale havens te bestaan. Enkelen keerden terug, maar een jong geslacht was opgegroeid om hun plaatsen in te nemen.

Deze hadden nooit iets anders gekend.

Het land, waarin zij woonden, beviel hun.

Zij keken rond en zeiden: „Hier zijn wij thuis".

HOOFDSTUK XI.

DE HOLLANDSCHE WEST-INDISCHE COMPAGNIE IS HELAAS EEN ZEER SLECHTE GELD-BELEGGING.

Toen Caesar jacht maakte op de wilden met groene gezichten die de Britsche eilanden bewoonden, bestond de oostkust van de Noordzee uit een uitgestrekt moeras, dat reikte van den mond van den Rijn tot de Elbe en dat bewoond werd door kikkers, reigers en die Germaansche stammen, die door de Romeinen om onbekende redenen Batavieren genoemd werden. In verloop van tijd werden de moerassen drooggelegd, de rivieren door een ingewikkeld dijkenstelsel binnen hun beddingen gehouden en de afstammelingen van de wilde Teutonen maakten zich gereed om een leven te gaan leiden als visscher, zeeroover of kleine handelsman.

In de twaalfde eeuw verhuisde om de een of ander mysterieuse reden de haring van de Baltische- naar de Noordzee. Een geniale Hollander vond een nieuwe en voortreffelijke methode uit om die nuttige visch te bewaren. En daar heel de wereld de Katholieke Vasten in acht nam en genoodzaakt was de helft van de week het zonder vleesch te moeten stellen, was een aangenaam, de tong streelend vischje, dat zonder hulp van een ijskast langen tijd bewaard kon blijven, een zeer welkom toevoegsel aan het internationaal menu.

Weldra at het heele vasteland Hollandschen haring en de Hollandsche kooplui werden spoedig rijk. Ongelukkigerwijs was het niet mogelijk heel het jaar te visschen, want de haring trok op gezette tijden naar diepere plaatsen van den oceaan om in vrede en rust de gezinnen uit te breiden en de primitieve netten van dien tijd konden hun prooi niet tot op die diepte achtervolgen.

DE EERSTE ONTMOETING.

Het was voor de schepen van Amsterdam en Middelburg noodig anderen winstgevenden arbeid te vinden in tijden dat de visscherij stil lag.

Gelukkig (gelukkig voor de Hollanders, maar voor niemand anders) waren de volken van West-Europa zoo druk met elkaar aan het vechten, dat zij nimmer in staat waren in hun eigen levensbehoeften te voorzien. Om hun bevolking in het leven te houden, moesten Spanje, Frankrijk en Italië groote hoeveelheden graan van elders invoeren. De Hollander bood zich aan als tusschenpersoon op te treden en als vrachtvaarder. Hij ging naar Dantzig, vulde zijn schepen met graan en verkocht de lading met groote winst in Cadix of Livorno.

Toen kwam de Hervorming en de Hollanders, gelijk alle volken, die in landen leven, waar het 't grootste deel van het jaar regent, werden enthousiaste aanhangers van de ideeën, verkondigd door Luther en Calvijn. Dit bracht hen natuurlijk in moeilijkheden met koning Philips van Spanje, die ten gevolge van een verwikkeling van dynastieke huwelijken, moordpartijen en rooverij toevallig hun wettige heerscher was. Wanhopig over de gedachten van Zijne Majesteit betreffende onderwerpen van godsdienst en belasting, wierpen zij het Spaansche juk af en begonnen een onafhankelijkheidsoorlog, die tachtig jaar duurde.

Gedurende de eerste twintig jaar werden zij zeer kwalijk bestookt. Toen begon hun grootere bekwaamheid als zeevaarders te tellen. Na het jaar 1590 waren de Hollandsche zeeroovers zoo fortuinlijk, dat geen Spaansche schatvaarder zich meer op open zee waagde zonder een convooi van minstens een half dozijn oorlogsschepen. En in het jaar 1595 publiceerde een avontuurlijke zeeman, Jan Huygen van Linschoten, zijn vermaarde boekje, waarin hij zijn landgenooten omstandig verhaalde, hoe zij naar Indië konden gaan via de Kaap de Goede Hoop.

Als jongen was van Linschoten van thuis weggeloopen en had dienst genomen bij de Portugeezen. Zoo kwam hij alles te weten van Calcutta en Goa en het ver weg gelegen Macao.

De eerste Hollandsche schepen, die naar Java gingen, hadden meer dan twee jaren noodig voor een reis heen en terug,

maar de winsten van zulke reizen beloofden zoo geweldig te worden, dat de Indische Compagnieën als paddenstoelen uit den grond rezen.

Om eenige orde in den commercieelen chaos te brengen, die daaruit voortvloeide en om de kleinere handelsvereenigingen voor doodelijke concurrentie te behoeden, die rampzalig voor allen zou zijn, stelde de leidende staatsman van Holland, Johan van Oldenbarnevelt een fusie voor. Deze kwam tot stand in het jaar 1602 en in zeer korten tijd was de Vereenigde Oost-Indische Compagnie heer en meester over die specerij-eilanden, die een eeuw tevoren Columbus verlokt hadden tot zijn reis naar het westen.

De „Heeren Zeventien", die de zaken van de Compagnie leidden en gedurende nagenoeg twee honderd jaren een reusachtig koloniaal rijk administreerden zonder ooit eenige rekening of verantwoording over te leggen aan de aandeelhouders, waren gelijk al hun tijdgenooten overtuigde voorstanders van het monopolistisch stelsel. Indië was van hen en zij waren van plan alle vreemdelingen er buiten te houden. Maar de weg naar Indië om de Kaap was vrij voor iedereen. Ongetwijfeld zou het dus van voordeel voor de Hollanders zijn, als zij een weggetje naar Indië voor zichzelf hadden.

Gedurende de laatste helft van de zestiende eeuw en de eerste vijfentwintig jaren van de zeventiende eeuw waren herhaalde pogingen gedaan directe verbinding tot stand te brengen tusschen Amsterdam en Batavia via Siberië. Nadat vier of vijf expedities wanhopig vast waren geloopen in het ijs van de Poolzee en één gedwongen was een zeer ongemakkelijken winter door te brengen op de noordkust van Nova Zembla, was het enthousiasme voor dien tocht door het noorden naar het oosten volkomen gebluscht. Maar in het jaar 1608 kwamen de geleerde geografen en kaartenmakers in Amsterdam (hun kaarten werden door alle zeelui ter wereld gebruikt) wederom tot de conclusie, dat het plan uitvoerbaar moest zijn en zij overtuigden de directeuren van de Amsterdamsche kantoren van de O.I. Compagnie, nog eens een poging naar dien weg door het oosten te doen.

Heemskerk, de aanvoerder van de noodlottige pool-expe-

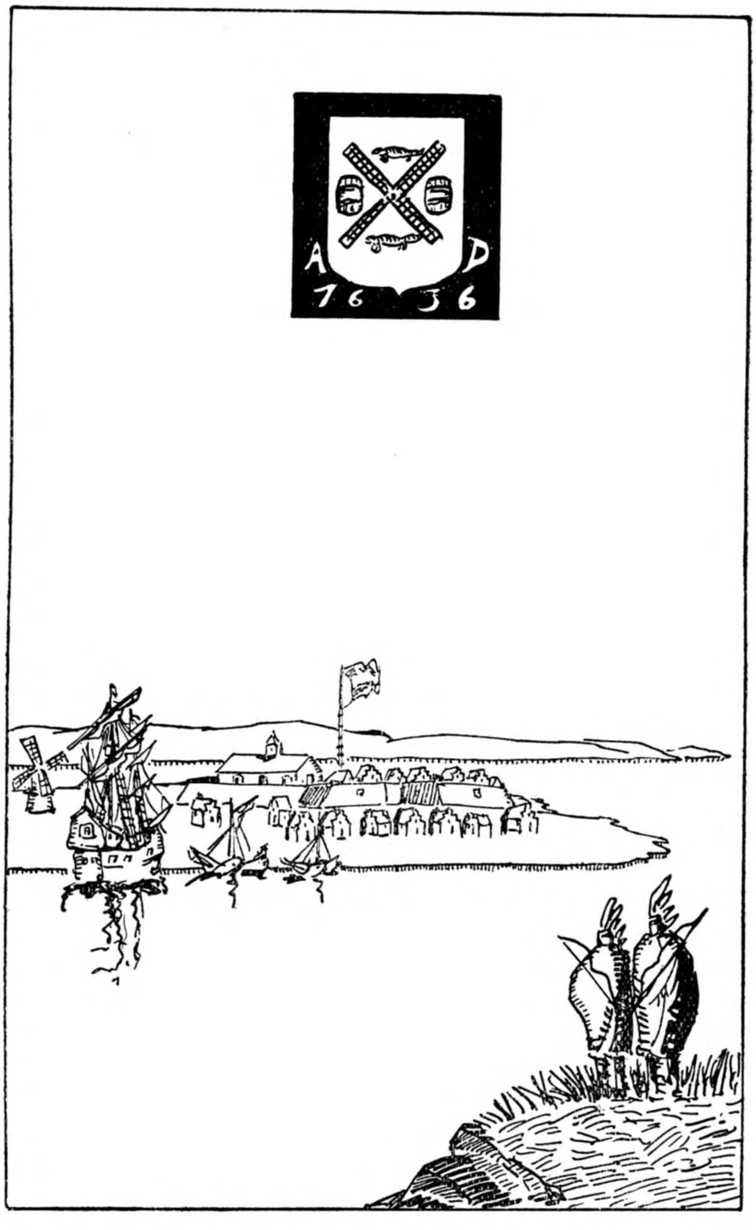

NIEUW AMSTERDAM.

ditie van het jaar 1596, was gestorven. Hij was gesneuveld tegen de Spanjaarden. Maar er was een kapitein in Engeland, Hudson genaamd, die roem verworven had als ontdekkingsreiziger in dienst van de Britsch-Moskousche Compagnie. De Hollanders lieten Hudson komen, gaven hem een contract en een schip en een paar dozijn zeelui en verzochten hem een doortocht naar Indië te zoeken via de Noordpool.

Op den vijfden April van het jaar 1609 verliet de *Halve Maen* de reede van Texel. Een maand later was het schip in de Barentsz Zee. Maar het was al „te laat in het jaar" (poolexpedities hebben de spannende eigenaardigheid, dat zij altijd te vroeg of te laat zijn) en Hudson was genoodzaakt terug te keeren. Hij koerste terstond op de Faroë-eilanden aan in de hoop daar versch water en nieuwen voorraad levensmiddelen te kunnen opdoen. Hij hield een vergadering van al zijn manschappen en vroeg, wat hij verder zou doen.

Hijzelf stelde voor naar het westen te zeilen en te trachten die wijde baai te vinden, waarvan een paar jaren geleden zijn vriend, de goede John Smith, hem verteld had en die volgens dien achtenswaardigen opsnijder de lang gezochte doorgang zou zijn. De zeelui, die tot dusver niets opwindenders gezien hadden dan ijsbergen en walrussen, voelden allen veel voor het plan, dat hen naar een warmer klimaat zou terug brengen en riepen luidkeels „Ja!"

Zoo gezegd zoo gedaan. Het anker werd gelicht en Hudson was, naar hij hoopte, via Amerika, op weg van Thorshavn naar Peking en andere westelijke streken.

Op den derden September van het jaar 1609 vond hij waarlijk een opening in het land, waardoor de stroom met zulk een vaart kwam, dat het inderdaad de verbinding leek tusschen Atlantischen en Stillen Oceaan. Die sterke stroom bestaat nog. Hij speelt kat en muis met de kleine bootjes en bezorgt zelfs den kapiteins van de groote stoomschepen nog moeilijke oogenblikken. Hij staat bekend onder den naam Hudson River en hij biedt een aardige wijze van verbinding voor allen, die op hun gemak van New York naar Albany willen varen, maar hij reikt niet zoover westelijk als Californië.

De arme Hudson vermoedde, dat het weer mis was, maar

hij hield zich goed in zijn teleurstelling en schreef een rapport, waarin hij vermeldde, dat het land dat hij ontdekt had, rijk was aan pelsdieren en visch, dat het uitstekende gelegenheid bood tot het stichten van een kolonie en dat de oevers van de rivier, die hij verkend had erg mooi waren. Een jaar later ging hij nog eens naar het noorden in de volle overtuiging ditmaal te zullen slagen. Hij kwam tot aan de Hudsonsbaai en overwinterde in de Jamesbaai. Vroeg in het voorjaar wilde hij verder naar het westen gaan (hij had nog slechts een drieduizend mijlen te gaan), maar zijn bemanning weigerde hem te volgen. Zij sloeg aan het muiten. Zij stopte den kapitein en acht zieken in een kleine boot en liet hen aan hun lot over in de Poolzee.

De verhalen van de groote reizen in de vijftiende en zestiende eeuw bevatten veel, dat niet vleiend is voor de menschelijke natuur. Doch deze moord met voorbedachten rade op een dapperen kapitein en acht hulpelooze invaliden door een troep ontevreden zeelui, is wel het toppunt van beestachtigheid. Onze Latijnsche vrienden kunnen blij zijn, dat dit niet bedreven werd door lieden van hun ras, want het zou hun altijd opnieuw verweten worden.

In Amsterdam had onderwijl de directie van de O.-Indische Compagnie met belangstelling kennis genomen van wat Hudson had medegedeeld en vervolgens niets gedaan. Zij wenschte notemuskaat en peper, zij voelde niets voor landschapschilderingen. Indien anderen van de ontdekkingen van den kapitein wenschten te profiteeren, konden zij hun gang gaan.

Anderen wenschten dat profijt. Adriaen Block verkende Long Island Sound, voer de Connecticut River op tot aan Hartford en zeilde zeventien jaar vóór de stichting van Boston via Nantucket naar de baai van Massachusetts.

Cornelis May stevende naar het zuiden, voer een kaap om, die hij bescheidelijk naar zichzelf noemde en bereikte een wijde baai en rivier, die hij Zuiderbaai noemde en Zuiderrivier en die in later tijd de Delawarebaai en dito rivier genoemd werden.

Daar al deze reizigers groote belangstelling hadden voor het koopen van bont en daar zij, wat de Indianen als goede

DE RIVIER.

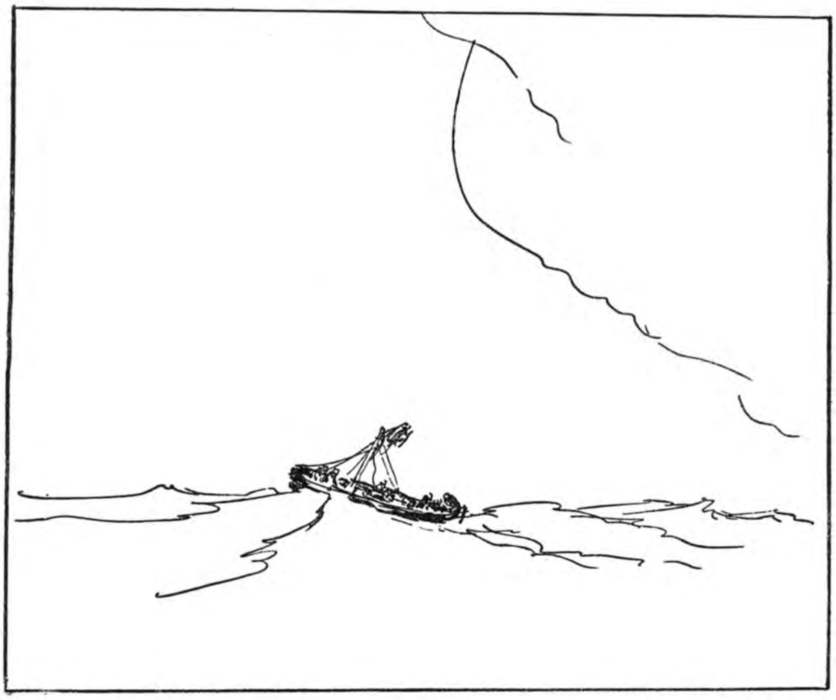

HUDSON.

prijzen beschouwden, betaalden in spiegeltjes, geweren en jenever, waren zij in staat de meest vriendschappelijke betrekkingen aan te knoopen met de inboorlingen, die hen hielden voor een volk van louter Sinterklazen en er geen bezwaar tegen hadden, dat zij een paar weken op hun kusten doorbrachten.

Dit vriendschappelijk contact werd evenwel geschaad, toen een paar Hollanders achterbleven, een stukje land vrij maakten en begonnen te teren op de voorraden van de wilden. Toen kwam er ruzie en spoedig bewees de rook van een in asch gelegde woning, dat Oost en West, de eeuwenoude traditie getrouw, elkaar hadden ontmoet, maar niet wisten te waardeeren. Het aantal kolonisten nam echter heel langzaam toe en ofschoon velen in de oude Nederlanden beweerden, dat „er wat gedaan moest worden met die Amerikaansche bezittingen",

zat er heel weinig voortgang in. Het was erg moeilijk een Nederlandsche bestuursvergadering, zonder een kans op groot en onmiddellijk geldelijk profijt, warm te krijgen en het duurde tot het jaar 1621 voor de West-Indische Compagnie werd opgericht en een handelsmonopolie kreeg langs de kusten van Afrika en Noord- en Zuid-Amerika inbegrepen de oevers van den Hudson.

In verloop van tijd werd een gouverneur aangesteld om het beheer te voeren over Nieuw-Nederland, clubjes politieke vluchtelingen gingen hun geluk probeeren in een werelddeel, dat minder dicht bevolkt was, het eiland Manhattan werd het centrum van bestuur en een stad, Nieuw-Amsterdam genaamd, werd gesticht op het punt, waar de Hudson en East River samenstroomen.

Op papier leek dat allemaal heel mooi, maar de ingewijden snapten wel, dat dat onmogelijk tot een blijvend succes kon leiden. In Engeland en Schotland was een groot aantal arbeiders door economische omstandigheden tot zulk een staat van ellende gebracht, dat zij graag hun geluk eens elders wilden gaan beproeven, zelfs in Amerika. Daarenboven belette het stelsel van eerstgeboorte-recht en de sterke positie van den landadel, dat duizenden hectaren behoorlijk bebouwd werden en ontnam tienduizenden boeren de kans ooit een eigen boerderijtje er op na te houden. Dezen wilden ook wel eens een kansje wagen en voegden zich bij de emigranten.

In de Hollandsche Republiek was de toestand heel anders. De adel was zoo goed als uitgemoord in den langen strijd tegen Spanje, er was geen groot-grondbezit en het handelsverkeer, samen met een sterke ontwikkeling van de industrie, alsmede de groote winsten van den Indischen specerijen-handel (om niet te reppen van de vele extraatjes die het nobele beroep van zeeroover meebracht) hadden over het algemeen een zoo hoogen graad van welvaart medegebracht, dat weinigen een flauwe behoefte voelden om weg te trekken.

Onder deze omstandigheden kon de West-Indische Compagnie, die nooit krachtig gefinancierd was (al het geld werd veel liever belegd in de Oost-Indische Compagnie, die twintig jaar ouder was) en die een uiterlijken schijn van solvabiliteit

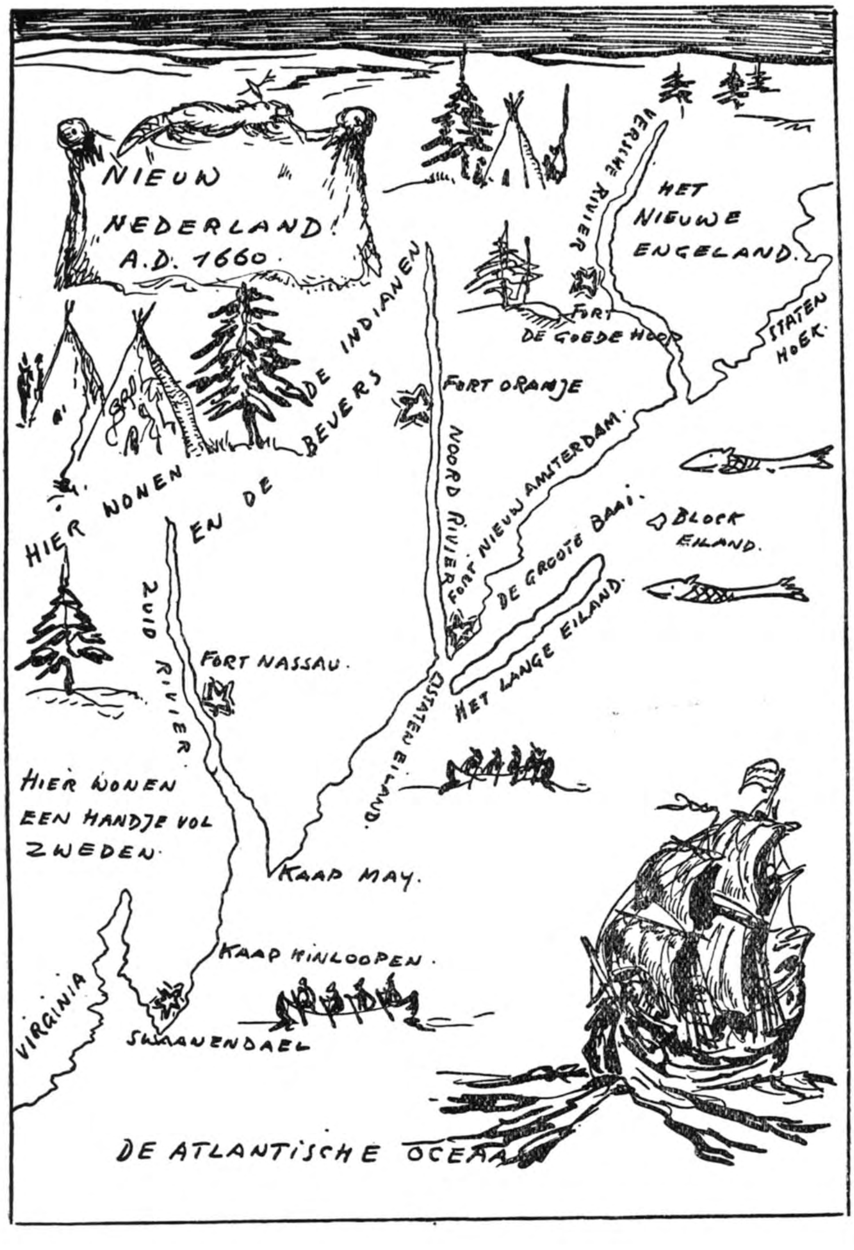

DE NIEUWE NEDERLANDEN.

handhaafde door een smadelijken slavenhandel in Afrika, onder die omstandigheden kon de W.I.C., zooals ik meen genoeg te hebben aangetoond, niet veel hoop op succes hebben met haar avontuur in de Amerikaansche bezittingen. Alleen al het beheer van de uitgestrekte goederen bracht groote moeilijkheden mee. Bekwame jongelui gingen in dienst bij de O.I.C., waar zij zeker waren carrière te zullen maken. De W.I.C. moest zich tevreden stellen met halfslag klerkjes, mislukte zakenlui, derde-rangs scharrelaars, die door een of anderen kruiwagen aan een baantje waren geholpen en die zich dan voor de taak gesteld zagen een kolonie te beheeren, die veertig maal zoo groot was als het moederland en die aan alle kanten omringd was door vijanden, zoowel blanke als koperkleurige.

De natuurlijke voordeelen van Nieuw-Amsterdam voor het handelsverkeer waren echter buitengewoon fraai. Toen in het midden van de zeventiende eeuw een Fransche Jezuïet de stad bezocht, vond hij onder de inwoners niet minder dan achttien nationaliteiten vertegenwoordigd.

Hetzelfde principe van leven en laten leven, dat de Hollandsche Republiek gemaakt had tot het grootste internationale kantoor in minstens vier eeuwen, scheen ook op de kolonie te worden toegepast. Maar wat kon men aanvangen zonder hokvaste kolonisten, zonder landbouwers, zonder slagers, zonder bakkers, zonder kaarsenmakers, die bleven plakken.

Ter elfder ure werd een poging ondernomen de kolonie te bevolken door het invoeren van het feudale stelsel van landeigendom, dat in Europa een paar honderd jaar tevoren was uitgeroeid. Het leidde tot een grandioos geknoei en had geen enkele practische waarde. De tijd was lang voorbij, dat een „heer" (een doodgewone grondeigenaar) zijn opzittenden kon dwingen hun graan naar zijn molen te zenden en hun levensmiddelen uit zijn voorraadsschuren te koopen op straffe van zijn ontstemming.

Om de zaak nog ingewikkelder te maken lagen de Hollanders altijd overhoop met hun Puriteinsche buren van Massachusetts, die in de eigenaardige gedachte leefden, dat de Heer om een of andere geheimzinnige reden Noord-Amerika geschapen had voor hun pleizier en voordeel en dat de aan-

OP WEG NAAR HET WESTEN.

spraken van alle andere volken, zooals Zweden, Franschen, Spanjaarden, Duitschers, Hollanders een aanslag waren op de Goddelijke Voorzienigheid. Maar de vijandschap van een deel der lieden, die eenige jaren tevoren hun toevlucht gezocht en gevonden hadden in hetzelfde land en bij hetzelfde volk, dat zij nu van alle aardsche zonden betichtten, was niet de primaire reden van de mislukking van de onderneming Nieuw Nederland.

Noch kunnen wij alle schuld gooien op de kortzichtige bestuurders, die op een paar uitzonderingen na, hun tijd een halve eeuw ten achter waren. Te zijner tijd zou ieder van die ongeschikte heeren netjes begraven worden onder een zerk met familiewapen in een lief wit gekalkt kerkje en hun plaats zou worden ingenomen door een energieker en minder achterlijken jongere.

Neen, het was een volslagen gebrek aan „kerels" en niets anders, dat een eind maakte aan den zoeten droom van een Hollandsch rijk in Amerika.

In het jaar 1664, gedurende een oorlog tusschen Holland en Engeland, werden de Nieuwe Nederlanden door Britsche troepen bezet. Zeven jaar later heroverde een Hollandsche vloot de verloren kolonie. Maar Holland was teveel in beslag genomen door voordeeliger ondernemingen in andere deelen van de wereld om zich veel te bekommeren om een landstreek, die altijd een bron van zorgen was geweest, een zetel van omkoopbare ambtenaren, ontevreden boeren, eindelooze rechtsgedingen, kibbelende dominees, beroepen op de Staten Generaal, beroepen op den Stadhouder, smeekbeden om geld, smeekbeden voor dit, smeekbeden voor dat en geen cent rendement.

Bij den vrede van Westminster in het jaar 1674 deden de Staten Generaal afstand van alle verdere rechten op het gebied van de Nieuwe Nederlanden. De Engelschen van hun kant beloofden de Hollandsche bezittingen in Guiana, waar in onbegrensde hoeveelheden suiker konden worden geplant en waar de Hollandsche planters zich hoopten schadeloos te stellen voor de mislukking van hun onderneming in het noorden, te zullen eerbiedigen.

Een terugblik werpend op heel den gang van zaken was de transactie niet zonder een kant van humor.

Onze voorvaderen verkwanselden in hun wijsheid de haven van New York voor een moeras in Zuid-Amerika. *Zij verkwanselden New York voor een door pest geteisterd moeras in Zuid-Amerika.*

En zij maakten zich zelf wijs, dat zij handig een goed zaakje hadden gedaan!

HOOFDSTUK XII.

DE ZWEDEN KOMEN NET TWEE HONDERD JAAR TE VROEG.

De Franschen (ik kan nu eenmaal geen boek schrijven zonder te verwijzen naar die kostelijke wijsheid, die het Fransche volk eigen is en die alles met een paar woorden zoo bijzonder duidelijk kan maken), de Franschen dan gaven lang geleden een recept voor geschiedschrijving.

„Compileeren, mijne heeren", zoo zeiden zij, „laat ons compileeren en uit zevenhonderd en vier en tachtig boeken fluks een zevenhonderd en vijf en tachtigste maken."

Een geschiedenis van Amerika van slechts een honderd duizend woorden kan moeilijk een compilatie genoemd worden. Dat is tenminste al één misdaad, waarvan ik niet zal worden beschuldigd. Maar het is in het algemeen toch goed om te weten, wat onze buurman geschreven heeft en daarom heb ik al de populaire werken eens doorgelezen, die de laatste jaren verschenen zijn over de geschiedenis van Amerika en ik heb er een eigenaardige misleidende mentaliteit in aangetroffen.

Wanneer de schrijvers van de meeste dier geleerde boeken schrijven over een scheepslading Engelsche avonturiers, die op de Amerikaansche kust aanstevenen, dan vindt men een Oud-Testamentische verheerlijking, het lijkt wel of de Kinderen Israëls de Jordaan oversteken en bezit nemen van het Beloofde Land, dat ligt te wachten op den zegenenden invloed van de rechtmatige eigenaars. Maar wanneer een Zweed of een Hollander, om niet te spreken van een Duitscher, besluit wat geld te steken in Amerikaansch bezit en een schip uitrust, duizenden gevaren trotseert en zich met moeite vestigt in een door muskieten geteisterd moeras langs de Delaware River of in het hartje van Connecticut, dan worden de professoren onrustig en raken in opwinding.

Het heet dan steeds, dat „de koning van Zweden is aangetast door de kolonisatiekoorts" of dat „de Amsterdamsche kooplui hun winsten hoopten te vergrooten door den Indianen kruit en jenever te verkoopen", of dat „een familie van Augsburgsche bankiers haar millioenen zocht te vermeerderen door het leeghalen van pas ontdekte goudmijnen".

Deze beweringen zijn weliswaar juist, maar ietwat eenzijdig.

Natuurlijk waren die Zweden en Hollanders en Duitschers, die zich de moeite getroostten den oceaan over te steken en een stuk Amerikaansche wildernis zich toe te eigenen, er op uit om geld te maken. Maar hun Engelsche concurrenten waren dat eveneens. Een paar Engelsche „gentlemen" staken inderdaad naar Amerika over, in wanhoop over hun moederland en hoopten de voorvaderlijke deugden te redden door een nieuw en gezuiverd Engeland te stichten langs de kust van de baai van Massachusetts. Doch zelfs een man van lofwaardige beginselen als Winthrop was geen engel. Hij begreep heel goed, dat het voor iemand van zijn ideeën onmogelijk was om carrière te maken in een land, dat geregeerd werd door de Stuarts en daar hij zeer ambitieus was, gaf hij er de voorkeur aan burger nummer 1 te zijn in een klein dorp aan de Charles River dan burger nummer 47 in een groote stad aan de Theems.

En zij, die hem volgden en meetrokken van Portsmouth in Hampshire naar Portsmouth in Rockingham County, deden dat, omdat Portsmouth in Rockingham County oneindig veel meer mogelijkheden voor materieele welvaart bood dan Portsmouth in Hampshire.

Het feit, dat het netjes stond in Portsmouth in Rockingham County naar de Puriteinsche kerk te gaan, terwijl het met een scheel oog werd aangezien als men in Portsmouth in Hampshire naar de Presbyteriaansche kerk toog, mag er toe bijgedragen hebben, dat zij gauwer besloten hun hebben en hoûen in te pakken, maar in het algemeen gesproken kwamen zij naar Amerika voor precies dezelfde reden als Toni, de Italiaansche schoenpoetser, die er eerlijk voor uitkomt en zegt: „Amerika fijn land! Veel geld verdienen daar!"

De natuurkunde en geschiedenis hebben weinig gemeen,

maar beide wetenschappen kennen een gelijkluidende wet n.l. dat de natuur geen vacuum gedoogt. Vroeger of later wordt zoo'n luchtledigheid gevuld, hetzij met water, met menschen of ook wel eens met lucht.

De Amerikaansche wildernis was ethnologisch gesproken zulk een luchtledigheid, die een groote economische belofte inhield. Verscheidene lieden hadden het in de Nieuwe Wereld geprobeerd en hadden het er naar hun zin gevonden. Wanneer heden ten dage een radio-onderneming geld verdient, zijn in een minimum van tijd een dozijn radio-ondernemingen opgericht. Wanneer het bekend wordt, dat één man fortuin gemaakt heeft in Florida, pakken zeshonderdduizend hoopvolle idioten heel hun gezin in hun Fordje en rammelen naar Miami.

Toen in het jaar 1620 de burgers van Stockholm en Kopenhagen en Enkhuizen hoorden van de enorme prijzen, die de Virginia-tabak op de Londensche markt opbracht en de peperkoersen zagen op de Amsterdamsche beurs, zeiden zij al naar gelang hun taal „Hoera, hoera" of „Heia, heia, van dat geld zouden wij ook wel wat willen hebben!" Zoo gauw als zij een paar duizend guldens bij elkaar hadden, stichtten zij een kleine handelsvereeniging en staken van wal. De economische geschiedenis van dien tijd vertelt de rest. In de eerste helft van de zeventiende eeuw rezen de West-Indische Compagnieën als paddestoelen uit den grond. Zij kwamen bij nacht op en verdwenen bij de eerste zonnestralen. Zij verzwolgen de spaarcenten van duizenden pech-hebbers, maar brachten grooten rijkdom aan een dozijn boffers. De arme slachtoffers zongen hun eentonig lied: „Zie je wel, er is te verdienen. Laten wij nog eens probeeren, misschien lukt het een volgenden keer," en zij gingen in zee voor een nieuwe wilde jacht naar de spreekwoordelijk verborgen schat.

De volken, die in het noorden wonen, hebben de eigenaardige reputatie van koel, bedaard, nuchter en flegmatisch te zijn. Maar het is een feit, dat de meesten van hen liever speculeeren dan eten en de Hemel weet, hoe zij op lekker eten gesteld zijn.

In Holland was het aantal geprivilegieerde, half-geprivi-

legieerde en zwendel-compagnieën legio. De Denen konden trots wijzen op vijf Oost-Indische Compagnieën, die op een oogenblik geweldig bloeiden, maar het volgende oogenblik volkomen naar de maan waren. De Russen, verstoken van goede havens, maar toch verlangend hun deel van den buit te incasseeren, dreven hun koloniale ondernemingen in oostelijke richting, tot zij Amerika door de achterdeur konden binnenkomen en Alaska in bezit namen als hun aandeel in de nalatenschap van Columbus.

Vóór de rage tot een eind kwam, waren zelfs de vlaggen van Oostenrijk en Brandenburg, beter bekend aan de landrotten dan aan de zeelui, op den oceaan verschenen. Maar de eenige ernstige poging van al die kleinere koloniale ondernemingen was die van de Zweden.

Na een langen tijd van goede nabuurschap hadden de Denen geprobeerd hen op te sluiten in de Baltische zee en het kasteel van Helsingör oftewel Elseneur was beter bekend als een gehaat bolwerk, dat de Sont overheerschte, dan als het tehuis van het naargeestig spook van Hamlet.

Doch met een van die eigenaardige uitbarstingen van energie (die even plotseling als raadselachtig zijn en die in naties net zoo goed oplaaien als in gewone menschelijke wezens) waren de Zweden in de eerste helft van de zeventiende eeuw de heerschende macht in Noord-Europa geworden. Net op tijd hadden de ijzeren regimenten van Baner, Oxenstierna en Torstensson het vasteland gered van de verschrikkingen van een Contra-Reformatie. De militaire aanleg van de Wasa's had paal en perk gesteld aan de eerzuchtige verlangens van hun half-beschaafde Slavische buren en de Baltische zee was een Zweedsch meer geworden, waarop de Polen en Russen eerbiedig de schepen, die de vlag met drie kronen voerden, uit den weg gingen.

Toen de soldaten linea recta van de slagvelden van Lützen en Breitenfeld aan de monding van de Delaware River verschenen, hadden de Hollanders en de Engelschen alle reden om zich ietwat onprettig te voelen, maar de geweldige territoriale uitbreiding, die Zweden ten deel was gevallen door de overwinningen op keizer en tsaar, had alle manlijke kracht

tot zich getrokken. De Zweedsche bevolking van dat uitgestrekte noordelijke rijk was slechts de helft van wat ze nu is en zoolang een Zweedsche boer zich een nieuw tehuis kon stichten in Finland, dat precies aan den overkant van de Baltische zee lag, voelde hij er niet voor scheep te gaan naar Fort Christina (tegenwoordig Wilmington geheeten), dat hij slechts kon bereiken na een gevaarlijke reis van twee of drie maanden en dat onveilig gemaakt werd door wilde beesten en gevaarlijke inboorlingen. Daarom bleef hij waar hij was, net als zijn Hollandsche neef en de schoonste beloften ter wereld konden hem er niet toe brengen, zijn gezellige boerderij in Dalecarlia of Norrland te verlaten.

Pas veel later begon het land te lijden onder overbevolking. Toen zette een groote trek naar het westen in en bijna een millioen Zweden gingen verhuizen en trokken naar Amerika, doch zij kwamen te laat om een eigen onafhankelijke kolonie te stichten.

In het jaar 1655 werden de Zweedsche nederzettingen in Pennsylvania en Delaware geannexeerd door de Hollanders. Negen jaar later viel al het land tusschen de Connecticut River en de Schuylkill in handen van de Engelschen en dat was het eind van Nya Sverige.

Treurig en jammer! Goede bedoelingen, zwaar gelakte privilegies en mooie plannen maakten nooit een welvarende kolonie.

Geld is een goede hulp, maar het is nog niet alles.

Wil een kolonie slagen, dan moet zij een natuurlijke uitlaat voor bepaalde bevolkingsgroepen zijn, die ernstige redenen hebben hun oude vaderland te verlaten.

Deze voorwaarde gold voor Engeland, maar niet voor Frankrijk, Zweden of Holland.

Daarom heeft deze geschiedschrijving, ofschoon te boek gesteld in Connecticut, niet plaats in de taal van mijn moederland, maar in het Franco-Romaansche dialect, dat Willem de Veroveraar in de tweede helft van de elfde eeuw zijn Angelsaksische onderdanen opdrong.

En de bevolking van Philadelphia bestelt haar Knäckebröd bij een bakker in St. Paul in Minnesota.

Hoofdstuk XIII.

EEN NIEUW DEVIES „EEN VRIJE KOLONIE VOOR ALLE VOLKEREN".

Op verschillende rare manieren is men de laatste vierhonderd en vijftig jaar van Europa naar Amerika gekomen. Men is over gezeild, men is over gevlogen, men is met allerlei soort stoomboot overgevaren. Op een gegeven oogenblik is zelfs een clubje Zweden uit heimwee in een roeiboot naar hun vaderland teruggekeerd en zij kwamen er nog niet eens het slechtste af.

Maar het toppunt van ongemak werd wel bereikt door George Fox, die in een bootje den overtocht deed, dat zoo lek was, dat er iedere twee uren een paar decimeter water in stond, zelfs als passagiers en bemanning onophoudelijk aan het pompen bleven. Vriend George trok zich daar echter weinig van aan. Hij had wel in vuiler gevangenissen gezeten dan in de kajuit van dit drijvend zeefje. Daarbij had hij het grootste pleizier in preeken en aldoor ging hij aan dek om zijn mannetjes moed in te spreken en zoolang als er maar een enkele toehoorder was voor zijn wijze redevoeringen over de menschelijke ziel, was hij dol gelukkig.

Er zijn op het geweldige gebied van de geschiedenis twee onderwerpen, die ik pleeg te vermijden. Niet omdat ik ze verfoei, maar veeleer, omdat ze mij te na aan het hart liggen. Wat voor nut heeft het hoofdstukken vol te schrijven met sombere bijzonderheden omtrent het toenemen van de pauselijke macht in de Middeleeuwen of over de ontwikkeling van het Puriteinsche Nieuw-Engeland in de zeventiende eeuw, wanneer men een gezellig boek kan schrijven over Franciscus van Assisi of over George uit Drayton. Deze mannen stonden op zichzelf. Zij waren levenskunstenaars, roemrijke schepselen, eigen-

aardige, buitennissige en onmogelijke burgers. Zij waren alles wat men maar wil, maar door de simpele kracht van hun fabelachtig zelfvertrouwen en door hun onverslapt enthousiasme deden zij meer voor den waarachtigen vooruitgang van de wereld (en dat in minder tijd) dan negentig percent van al de achtenswaardige heiligen en geestelijken, wier beeltenissen ons toestaren in de gebouwen, die vriend George heel oneerbiedig „huisjes met torentjes" noemde en die niet zelden hun deuren gesloten hielden voor den kleinen broeder met het marmotje.

Wat de eerste van de twee betreft, ik loop geen kans teveel plaats aan hem in te ruimen. De katholieke kolonie, thans als de vrijstaat Maryland bekend, was in alle opzichten belangrijker dan de Calvinistische nederzettingen langs de kust van Nieuw-Engeland. Maar de geest van verdraagzaamheid, die zich openbaarde langs de oevers van de Patapsco schijnt geheel te danken te zijn geweest aan de voortreffelijke persoonlijke eigenschappen van George Calvert, den stichter, en het is niet uit te maken in hoeverre die heer zich liet leiden door de vreedzame philosofie van de Umbrische bergen en in hoeverre hij een handig politicus was.

Met George Fox ligt de zaak echter heel anders.

Bij alle zuiver geestelijke bewegingen, die niet tot een vast religieus dogma verstarren, is het buitengewoon moeilijk met eenige mate van zekerheid hun invloed te bepalen op de ontwikkeling der toenmalige gebeurtenissen.

Men kan positief vaststellen, dat georganiseerd verzet tegen de slavernij zich het eerst deed gevoelen in Pennsylvania. Maar beteekent dat, dat de burgeroorlog teweeg werd gebracht door de volgelingen van William Penn? Ik weet het niet.

De heele wereld erkent nu, dat de eerste lieden, die aandrongen op hervorming van het gevangeniswezen, diezelfde vrienden waren, die zoovele jaren van hun leven doorgebracht hadden in de ellendige kerkers van Oud- en Nieuw-Engeland. Maar was het rechtstreeks George Fox, die ons den misdadiger eerder leerde beschouwen als een zieken dan als een gewieksten schurk, of is dat de algemeene geest van den tijd? Wederom, ik weet het niet.

Ieder, die ooit de zoogenaamde „concessies" bestudeerd heeft, die Penn te boek stelde voor zijn kolonie in Amerika, wordt getroffen door de overeenkomst van dat document met het stuk perkament, waarop een paar jaar later Thomas Jefferson zijn gedachten neerschreef over individueele en nationale vrijheid. Zijn wij dientengevolge gerechtigd aan te nemen, dat de beroemde scepticus van Albemarle Country in zijn hart een Quaker was?

Wanneer wij ergens een historische parallel bemerken — die overigens hoogst zeldzaam zijn — lijkt deze ons, dank zij ons aangeboren gevoel voor orde, zoo aannemelijk, dat wij gemakkelijk overhellen tot gevolgtrekkingen, die op geen enkele manier gesteund worden door de ware toedracht der feiten.

Hiervan ben ik echter overtuigd, dat, indien William Penn zijn proefnemingen een paar jaar langer had kunnen doorzetten dan hij deed en indien zijn opvolgers even bekwaam waren geweest als hijzelf, kortom, indien de Quakers in plaats van de Puriteinen de domineerend geestelijke leiding over Amerika gehad hadden, de geschiedenis van dat land oneindig veel menschelijker zou zijn geweest en de natie heel wat prijzenswaardiger en gelukkiger dan zij nu is.

Het regime van Penn duurde in Amerika niet lang. Hoogstens vijftig jaar, maar in dat korte tijdsbestek ontstaken de Quakers een lichtbaken van rechtschapenheid en verdraagzaamheid, die nooit ophield de duistere en verborgen hoeken van het landschap te verlichten. Het belangrijkste: zij deden dat zonder eenigen ophef over hun eigen heiligheid, zonder eenigen nadruk van beter te zijn dan de anderen, zonder zelfs met eenigen dwang te pogen hun buren die ideeën en principes bij te brengen, waaraan zij de voorkeur gaven.

Dat is de schoonste roem voor een groep menschen, die gedurende een halve eeuw waren overgelaten aan de gunst van ieder pietluttig magistraatje, die werden opgehangen en gevierendeeld en dood gegeeseld voor geen andere misdaad, dan dat zij er eenige meeningen op na schenen te houden, die gevaarlijk werden geacht voor de hebzucht van Angelicaansche bisschoppen en voor de waardigheid van Puriteinsche dominees. Een kleine kudde geloovige en betrouwbare mannen en vrouwen, die voortdurend in de verleiding waren

hun lijden tot een hoogere beteekenis op te voeren en die alle reden hadden zich te beschouwen als de uitverkoren kinderen Gods.

Deze eigenaardige maar interessante ketters, die er op aandrongen de woorden van Jezus ernstig ter harte te nemen, waren gedurende bijna twee generaties met groote kalmte van martelpaal naar galg gesleurd, toen zij plotseling op een machtig beschermer stieten.

De Quakers, die niet in de Engelsche staatskerk geloofden, die nu eenmaal in geen enkele staatskerk eenig vertrouwen stelden, hielden eigen bijeenkomsten, die zeer rustig en vreedzaam waren. De Quakers geloofden niet in physieke geweldmiddelen en hielden zich ver van alle politiek bedrijf. De overheid wist dat natuurlijk. In dien goeden ouden tijd moest de rechtspraak er toe dienen de inkomsten te verhoogen. Gingen de zaken slecht, dan was het dus een aardige sport een Quaker voor den rechter te brengen en hem tot een paar pond boete te veroordeelen, omdat hij weigerde tegenover den rechter zijn hoed af te zetten. Daar deze rare lieden bovendien niets met rechtbanken te doen wilden hebben, was er geen gevaar, dat zij ooit een klacht tegen een onrechtmatig vonnis zouden indienen.

Het is eigenaardig, maar verscheidene van de hartstochtelijkste wereldhervormers waren rijke jongens, die in weelde en overvloed leefden, tot zij door een toeval met de hardheid van het gewone leven in aanraking kwamen en dan zoo erg schrokken, dat zij tot hun laatsten snik opstandig bleven. Dat was zoo het geval met Boeddha en St. Franciscus en George Fox en nu was het de beurt aan den jongen spring-in-'t-veld, William Penn genaamd.

Op een kwaden dag besloot de schout met zijn rakkers van de stad Cork ook eens een razzia te houden en zooveel Quakers in het cachot te duwen als men in de dichtst bijzijnde bijeenkomst vinden kon. Volgens den gewonen gang van zaken hield men den buit gevangen tot hij door een daarvoor geschikten rechter kon worden berecht. Stel U den schrik van Zijn Edelachtbare voor, toen onder de gevangenen een echte meneer werd aangetroffen. De magistraat sloofde zich uit in verontschuldigingen. Natuurlijk was het allemaal een vergissing geweest en de jongeman

moest de betreurenswaardige vergissing over het hoofd zien en zich volkomen vrij beschouwen om naar huis te gaan, zoo dra als hij zin had.

Maar de jongeman wilde niet en op deze wijze schijnt, voor zoover wij weten, William Penn in de beweging der Quakers te zijn terechtgekomen en zich solidair verklaard te hebben met de onderdrukte en besmeurde volgelingen van het nieuwe geloof.

De jonge William had altijd een min of meer eigenaardige belangstelling voor godsdienstaangelegenheden getoond. Zelfs in zijn kostschooljaren had hij zoo sterk geloofd in iemands recht om naar eigen wijze zalig te worden, dat hij van school gejaagd werd, omdat hij de godsdienstoefening weigerde bij te wonen. Doch als zoon van Zijne Excellentie Admiraal Sir William Penn of Wanstead House, Essex, had hij de eerste twintig jaar van zijn leven in kringen doorgebracht, waarin het onbehoorlijk en niet netjes geoordeeld werd, je meening en gevoelens te toonen en hij had niet den moed gehad daar inbreuk op te maken.

Toen echter eenmaal de beslissende stap gedaan was, hield hij niet van halve maatregelen. Hij legde zijn uniform af, weigerde de officiersloopbaan te volgen, schreef pamfletten, waarin hij tot vermaak van alle spotters zijn nieuwe geloof uiteenzette en werd het middelpunt van een beroemd proces, waarbij de leden van de jury weigerden het schuldig uit te spreken, zooals hen dat door den voorzitter der rechtbank in den mond werd gegeven en dat nu nog geldt als een precedent, dat in Engeland en Amerika zorgvuldig wordt geëerbiedigd.

Dat was echter niet zijn eenig contact met de overheid. Penn was voortdurend aan het preeken en werd voortdurend in den kerker geworpen en voortdurend begenadigd en daarop weer in den kerker geworpen voor een nieuwe misdaad van Christelijken aard. Onderwijl maakte hij veel volgelingen en de toestand dreigde een beetje belachelijk te worden, toen hij, tot groote opluchting van zijn wanhopige familieleden, belangstelling ging toonen voor het stichten van een Quakerkolonie in de Amerikaansche wildernis.

De Quakers wisten veel van Amerika. Gelijk de eerste Franciskaners gingen zij op alle mogelijke vreemdsoortige ontdek-

kingstochten. Zij waren als kind aan huis bij den Sultan van Turkije of den Tsaar van Moskou of den Dey van Algiers. En omdat het eenvoudige lieden waren zonder eenige allure van den beroepsprofeet, werden zij overal, bijna zonder uitzondering hartelijk ontvangen (natuurlijk voor zoover zij te maken hadden met niet-Christelijke machthebbers) en schenen nergens kwaad te hebben ondervonden.

De Groot Padishah mag wat verwonderd hebben opgekeken, toen de goede Mary Fiske, kersversch van een lang verblijf in een gevangenis in Yorkshire, plotseling bij hem het kamp voor Adrianopel binnenliep. Maar hij gedroeg zich als een heer, luisterde met een ernstig gezicht naar haar boodschap, verschafte haar alle vrijheden van zijn land en bood haar een eigen lijfgarde aan.

De Rus en de Moor gedroegen zich ook met alle decorum en toen de Vrienden, die door niets uit het veld waren te slaan, hen bezochten en hun vertelden hoeveel prettiger de wereld zou zijn als alle menschen elkander beminden en ophielden met ruzie maken en het stelen van buurmans eigendommen, zeiden zij met groote plechtigheid „Ja" en noodigden hun vreemdsoortige bezoekers ten eten.

Heel anders was de ontvangst, die deze moderne apostelen in Amerika wachtte. Een groot aantal van hen werd opgehangen. Anderen werden van dorp naar dorp verjaagd. En hun vrouwen waren volmaakt overgeleverd aan de genade van de geestelijken in Nieuw-Engeland, die ieder geval, dat betrekking had op een knap uitziende vrouw, tot een heksenproces wisten te verdraaien en dan hun gelegenheid waarnamen.

Onder deze omstandigheden zouden de leden van bijna iedere andere secte een beetje uit de buurt van Amerika zijn gebleven. De Quakers, dat moet worden toegegeven, namen die gewelddadigheden met fatalisme op en daarnevens hadden zij een bijna kinderlijke nieuwsgierigheid naar de levenswijze van wilden en zij wenschten de gelegenheid te gebruiken om heel de wereld te toonen (en den Nieuw-Engelschen in het bijzonder), dat er andere en gunstiger manieren zijn het inboorlingenvraagstuk op te lossen dan met kruit en whiskey.

In het jaar 1670 was toen hun tijd aangebroken.

Sir William Penn was gestorven en had zijn zoon een vordering op de Stuarts nagelaten van zestien duizend pond. De Stuarts waren koninklijk in het leenen, maar als de dag van terugbetaling kwam, dan voelden zij plotseling het bloed hunner voorouders en konden vrekkig zijn als de krenterigste Glasgowsche woekeraar. Zij waren niet van artisticiteit in geldzaken ontbloot. Zij wilden altijd gaarne een schuld terugbetalen met iets, dat hun niet toebehoorde. Zoo verleenden zij na jarenlange onderhandelingen aan William een geweldig uitgestrekt gebied, dat Pennsylvania genoemd werd naar des jongemans vader en dat verondersteld werd te liggen ergens tusschen Maryland en Delaware en naar het westen en het noorden zich uitstrekte, zoover als men maar wilde.

Den eersten December van het jaar 1682 verliet Penn Engeland naar zijn nieuwe bezittingen met het schip „Welcome".

Dat was het begin van een van de meest interessante pogingen tot kolonisatie vóór de nationale onafhankelijkheid.

Deze nieuwe nederzetting was niet als de anderen, een nieuwe onderneming bestuurd en geleid door een ver weg wonende directie. Integendeel! Penn, die wel van een mooie leus hield, verklaarde heel duidelijk, dat zijn bezittingen zouden zijn „een vrije kolonie ten bate van heel de menschheid".

In zijn naïef enthousiasme ging hij echter veel te ver. Hij hield nadrukkelijk vol, dat de oorspronkelijke bewoners ook menschelijke wezens waren en toen hij zich aan zulk een ergerlijke bewering overgaf, wisten de andere kolonisten wat zij eigenlijk aan hem hadden: een dwaze droomer met onpractische en gevaarlijke ideeën. Zij konden de Indianen slechts op tweeërlei wijze beschouwen, als grappenmakers, die men met jenever en gekleurde kralen in een vermakelijke stemming kon brengen of als kinderen des Duivels, op deze kusten neergezet om Gods uitverkoren volk te bedriegen en die deswege overgeleverd waren aan de genade van iederen goedaardigen met een geweer gewapenden Christen.

Toen de Quakers overeenkomstig huns Meesters „Hooge Wet" de theorie van „Blanke Broeder, Zwarte Broeder" in practijk brachten, de Indianen niet beetnamen, niet naar de

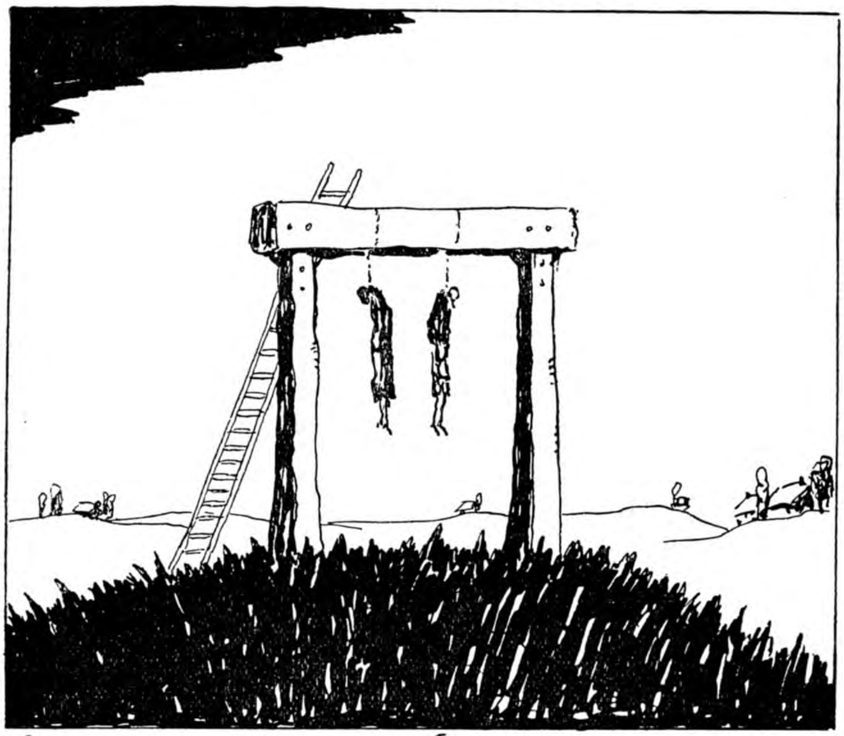

DE QUAKERS.

kerk gingen gewapend met haakbussen en knuppels en hun kinderen aan de zorgen overlieten van de eerste de beste Indiaansche vrouw, terwijl zij statig en kalm naar een „bijeenkomst” wandelden, toen begrepen de andere kolonisten, dat er een geheim verdrag moest bestaan tusschen den Duivel en dien meneer Penn en zij namen maatregelen hun eigendommen te beschermen tegen de gevolgen van zulk een goddelooze en dwaze politiek van vriendelijkheid en verbroedering en zij zorgden ijlings voor een extra voorraad kruit.

Toen ter vermeerdering van al die dwaasheden de jaarlijksche bijeenkomst van de Quakers in 1696 de slavernij in tegenspraak verklaarde met de leer van het Nieuwe Testament, werd het allen fatsoenlijken burgers van Virginia en Massachusetts duidelijk, dat deze belachelijke proefneming van koloniale

staatkunde tot een slecht eind moest komen. Ongelukkigerwijs hadden zij gelijk.

Er schijnt een eigenaardig noodlot te rusten op alle pogingen om de doode woorden van Jezus Christus tot een levenden leefregel te maken. Gedurende een paar jaren loopt het mannen als George Fox, Franciscus van Assisi of William Penn zoover mee, dat wij er toe komen om te zeggen: „Nu komt het in orde! De wereld heeft de eenvoudige woorden vernomen, die haar van de meeste van haar moeilijkheden zullen verlossen. Wij zijn nog wel ver van het paradijs af, kinderen zullen nog wel de mazelen krijgen en de ouden van dagen zullen aan hun kwalen doodgaan, maar de ijverzucht, de haat en nijd in het gewone dagelijksche leven zullen als dwaze overtolligheden over boord gegooid worden."

Als dan het eerste enthousiasme wat bekoeld is en het langzaam tot de menschen doordringt, dat die lieden geen vermomde goden zijn, dat zij geen tooverspreuk bezitten, die de wereld opeens zal verlossen van armoe en ellende, dan wordt de kreet aangeheven, dat zij afschuwelijke bedriegers zijn, leugenaars, huichelaars en dat zij verdienen aan de hoogste galg opgehangen te worden.

De arme Penn, die heel zijn vaderlijk erfdeel geofferd had aan zijn kolonie, die al zijn tijd binnen en buiten de gevangenis gewijd had aan het geluk van zijn volgelingen, kreeg moeilijke dagen. Zijn kinderen stierven of raakten aan den drank. Een van hen kreeg een zeer slechte reputatie in Philadelphia. Zijn trouwe vrienden bedrogen hem en zijn particuliere secretaris trachtte hem voor meer dan zestig duizend dollars op te lichten, en toen Penn weigerde afgeperst te worden, wist die man de rol om te keeren en Penn de gevangenis in te werken. Door de behandeling der inboorlingen in de andere kolonies braken schermutselingen aan de grenzen uit, die de positie van de Quakers nog moeilijker maakten.

In het jaar 1712 maakte een zegenrijke beroerte (de natuur is soms vriendelijker dan de mensch) dat Penn de herinnering verloor aan de kleine teleurstellingen van het dagelijksche leven. Nog een paar jaar kon hij wandelen door de lieve laan-

tjes van zijn landhuis. Toen stierf hij en met hem de schoone droom van George Fox.

Doch niet geheel.

Groote mannen zijn als rivieren. Deze overstroomen het land en laten het vruchtbaarder achter door hun slib. Gene komen en gaan en laten de vruchtbaarheid hunner idealen achter.

De Quakers bleven als secte en gehoorzaamden de wetten, die alle georganiseerde samenlevingen regelen. Spoedig verloren zij die geestelijke plooibaarheid, die het grootste goed van hun stichters was geweest. Toch behielden zij die weldadigheid, menschenliefde en verdraagzaamheid, die hen boven die Calvinisten en Episcopalen stelde, die hun buren waren en binnen de grenzen van hun kolonie handhaafden zij een zekere mate van persoonlijke vrijheid, die voor langen tijd Pennsylvania éénig maakte in de rij der kolonies.

Natuurlijk ken ik alle populaire argumenten tegen hen. Zij waren gierig, vrekkig en verschrikkelijk plechtstatig. Zij gingen nooit naar den schouwburg. Zij hielden niet van muziek, zij leefden een somber en saai leven. Toegegeven! Maar zij hadden één geweldige verdienste. In den regel bekommerden zij zich uitsluitend om hun eigen aangelegenheden.

Hoofdstuk XIV.

KOLONISEEREN OP HOOP VAN ZEGEN.

In ieder handboek voor zeevaartkunde van de zestiende of zeventiende eeuw is een apart hoofdstuk gewijd aan de nuttige kunst van het opmaken van bestek.

Zoo gauw in die dagen een schip de haven verlaten had, was het in de volle beteekenis van het woord „op zee". Geen draadlooze inlichtingendienst, geen onderzeesche telefoonkabels, geen tij-tabellen, radio-kompassen, weervoorspellingen of waarschuwingen tegen naderende ijsbergen of andere gemakken, die een tocht met een modern schip veranderden in een overtocht met een geperfectioneerde veerpont. De gewone schipper had een veel grooter familiariteit met de sterren, dan de zeeman van onzen tijd heeft. Doch wanneer mist en storm en slecht weer lang aanhielden en hem beletten de noodige waarnemingen te doen, dan hing hij ter juiste bepaling van zijn positie af van zijn loglijn, zijn kompas en zijn goed geluk.

Hij voer dan met God en op hoop van zegen.

Was hij gelukkig, dan zou hij de veilige haven bereiken.

Was het lot tegen hem, dan zou hij dat niet.

En dat was het begin en het einde van de geschiedenis. Amen.

Onze voorouders, die nog dicht bij de dagen van de middeleeuwsche kerk stonden, spraken graag in symbolen en hadden het dan over het Schip van Staat.

Wij, in een nuchterder tijd weten, hoe makkelijk een schip vernield kan worden door een inwendige ontploffing en hoe vlug het schipbreuk kan lijden tengevolge van verkeerd optreden van de stuurlui. Wij zijn minder dol op die aardige vergelijking. Maar in de zeventiende eeuw dreven verschillende

KOLONISEEREN MET GOD EN OP HOOP VAN ZEGEN.

Schepen van Staat statig op de wateren van den internationalen oceaan en weinige waren toevertrouwd aan een zoo volkomen onervaren schipper als het trotsche galjoen met de Engelsche vlag in top, dat geacht werd te gehoorzamen aan de bevelen van een zekeren kapitein Stuart.

Het zonk nooit, omdat het meerendeel van de bemanning zijn vak nu eenmaal goed verstond, zoodat in nood bijna iedere bootsman het roer in handen kon nemen en het schip in goeden koers kon houden voor het te laat was en te pletter geslagen tegen de rotsen van volksontevredenheid.

Ik zou deze aardige vergelijking nog langer kunnen doorzetten, maar vrees, dat mijn voorraad zeetermen te kort schiet en ik doe beter met terug te keeren tot het uitgangspunt van dit hoofdstuk, n.l. dat de koloniale politiek van Engeland in de zeventiende en achttiende eeuw volkomen een politiek was van „op hoop van zegen".

De Puriteinen waren de eenige uitzondering. Zij wisten tenminste, wat zij wilden, maar bij de andere nederzettingen hing alles van het toeval af.

Sommige waren begonnen als speculatieve geldbelegging in grondbezit, geheel gefinancierd door particuliere ondernemingen. Andere waren gesticht door achtenswaardige mannen en vrouwen, die pas kort geleden aan het godsdienstig en economisch despotisme van de bevolking aan de Massachusettsbaai ontvlucht waren.

Weer anderen beoogden philanthropische proefnemingen en poogden een nieuw vaderland te stichten voor de maatschappelijk mislukten in het moederland. Twee hadden oorspronkelijk toebehoord aan andere naties en waren later door kracht van wapenen ingelijfd bij het Britsche rijk. Een was het particulier eigendom van een vriendelijk katholiek heer, die op zulk een eigenaardige wijze zijn gelofte van „godsdienstige verdraagzaamheid" naleefde, dat hij zich de bitterste vijandschap van al zijn Protestantsche buren op den hals haalde.

Een andere groote lap grond was ter afwikkeling van een koninklijke schuld, die niet in geld betaald kon worden, aan een rijken jongen Quaker overgegaan. Verscheidene andere hadden haar ontstaan te danken aan diezelfde oorzaak en

waren het gevolg van de welbekende gewoonte der Stuarts om toegewijde onderdanen te beloonen met toezeggingen van rechten op andermans eigendommen.

. . . .

De laatste van de Stuarts, bij de nazaten bekend als Hendrik IX en van beroep kardinaal, stierf in Frankrijk in het jaar 1807. Hij was een goed en vriendelijk man, maar naar men zeide niet erg slim. Als hij dezelfde goedmoedige levensbeschouwing gehad had als zijn beminlijke maar volmaakt onbelangrijke bet-overgrootvader koning Karel, dan zou hij de nieuwe kaart van Amerika wel met een smalenden grijnslach bekeken hebben. Want zelden heeft gedurende een geschiedkundige periode, waarover wij eenige concrete gegevens bezitten, een onderneming, zoo maar luk raak in elkaar gezet, zulk een verwonderlijk resultaat gehad.

HOOFDSTUK XV.

HET STICHTEN VAN EEN RIJK DOOR KONINKLIJK RESCRIPT.

Het Engelsche Kanaal is niet erg breed.

Een behoorlijke stoomboot brengt een reiziger van het vasteland in iets meer dan een uur van Calais naar Dover. Is hij eenmaal de Engelsche douane gepasseerd, dan is hij in een heel andere wereld, die niet zal nalaten hem voor de volgende dagen geweldig te boeien.

Neem een klein voorbeeld.

In Europa is bagage op reis altijd nogal lastig. Men moet haar naar een hoek van het station sleepen, waar ze gewogen moet worden. Dan krijgt men een biljet. Dan moet dat biljet betaald worden en dat gaat allemaal zeer formeel en nauwgezet volgens een bepaalde paragraaf van een bepaald dienstvoorschrift met zorgvuldige berekening door een gewichtig ambtenaar van de Staatsspoorwegen van afstand, snel- of gewoon vervoer.

In Engeland zeult een makker met een roode das en een mouwvest je koffers naar de bagageruimte, zet ze daar neer met een gezicht alsof dat zijn grootste genoegen is en verdwijnt met een fooi, die hij beloont met een vriendelijk „goeden morgen". Op de plek van bestemming aangekomen, sjouwt een andere achtenswaardige burger met een roode das dat gedeelte van die ruimte leeg, waar men aangeeft dat zijn bagage staat, zet alles op een klein karretje en rolt zonder verdere plichtplegingen het zaakje naar de taxi, waar wederom een fooi tegen een vriendelijk „goeden morgen" wordt ingeruild.

„Maar," vraagt de vreemdeling, die meent dat zulk een afwezigheid van officieel toezicht en contrôle bijkans misdadig is, „verliest u dan op die manier niet een ongeloofelijk aantal koffers?"

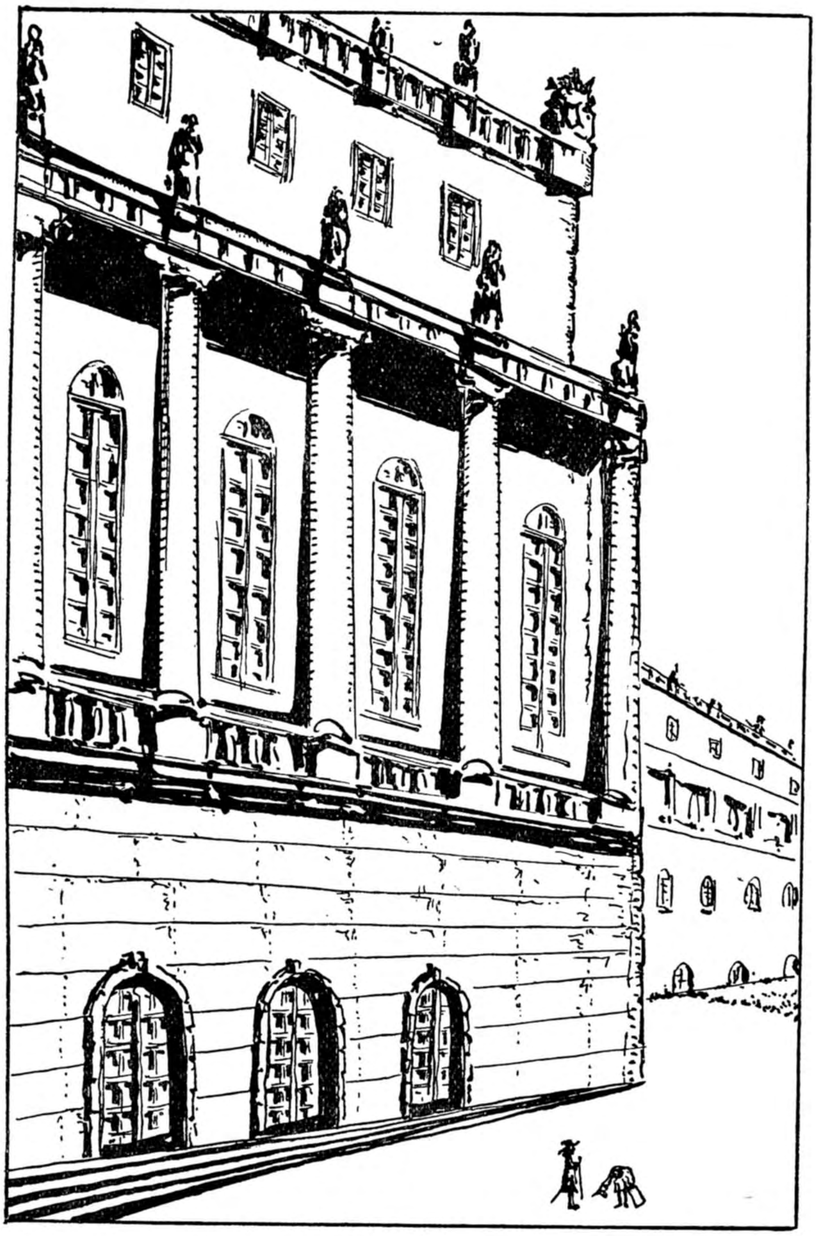

HET STICHTEN VAN EEN RIJK DOOR KONINKLIJK RESCRIPT.

„Nee,” antwoordt de Engelschman, „er schijnt nooit veel verloren te gaan. Misschien verdwaalt eens een enkelen keer een koffer, maar wij zijn aan het systeem gewend. Ik veronderstel, dat wij deze manier van doen al hadden in den tijd van de diligence en zij voldeed. Waarom zouden wij haar veranderen?”

Kortom, het Engelsche systeem (als men tenminste zulk een wijdschen term in dit geval mag gebruiken) schijnt aan velerlei den vrijen loop te laten, aan het individu de grootst mogelijke vrijheid te geven en overheidsbemoeiing te beperken tot een paar noodzakelijke, zij het ook onaangename onderdeelen, zooals politie en justitie en hoffelijke doch snel ingrijpende tenuitvoerleggers. Op het vasteland wordt daarentegen het publiek beschouwd als een troep hulpelooze stommelingen, die niet door het leven kunnen komen zonder voortdurend toezicht van de zijde van de overheid.

Deze beschouwing over nationale gebruiken moge weinig op haar plaats lijken in een hoofdstuk, dat handelt over een stuk geschiedenis van de zeventiende eeuw, maar het was juist die eeuwige bemoeizucht van den kant van de overheid, die den Franschen hun rijk in Amerika deed verliezen en die sedert dien zoovele koloniale mislukkingen van andere Europeesche naties heeft veroorzaakt.

Als de heer Nobel zijn dynamiet een paar eeuwen vroeger had uitgevonden en een jaarlijkschen prijs had uitgeloofd voor den man, die zich het meest had onderscheiden op het gebied der ontdekkingen, zou ongetwijfeld het grootste deel van zijn prijzen ten deel zijn gevallen aan verschillende onderdanen van den braven koning Lodewijk.

Die Franschen tippelden en reden en zeilden en roeiden en skieden door heel Canada met zulk een volkomen veronachtzaming van hun eigen gerief (om te zwijgen van de tallooze gevallen van langzamen marteldood), dat een relaas van hun avonturen zich zou laten lezen als een voortreffelijk maar vergeten hoofdstuk van De Drie Musketiers.

En per slot van rekening bereikten zij niets.

Terwijl hun Engelsche buren, die zich zoo dicht mogelijk bij de gemakkelijk bevaarbare rivieren en baaien hielden, het grootste van alle moderne rijken stichtten.

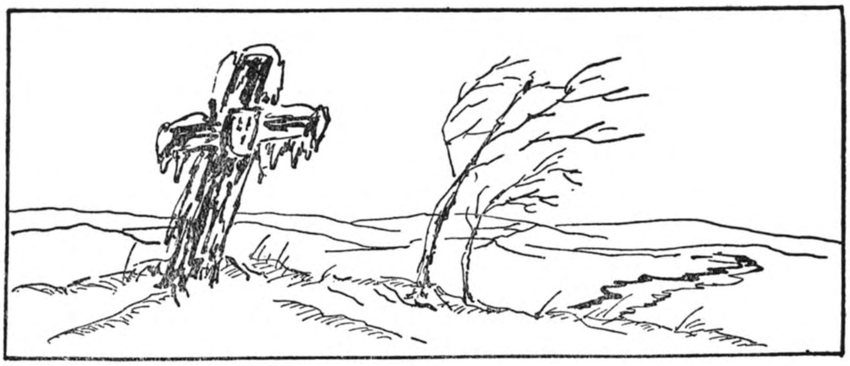

EEN KONINKLIJKE WEGWIJZER.

Voor de Franschen was dat heel erg naar om aan te zien, maar het was helaas onvermijdelijk.

Want Frankrijk was in de zeventiende eeuw snel aan het degenereeren in een te gecentraliseerde monarchie. De macht van den feudalen adel was gebroken, terwijl de macht van Zijne Goddelijke Majesteit den Koning absoluut was geworden.

Nu is het een vaststaand feit, dat de adel van een land ophoudt een belangrijke factor te zijn in de ontwikkeling van den staat, zoo gauw als hij ophoudt „leiding" te geven en liefelijk over „onderdanigheid" babbelt.

De Engelsche edellieden in de zeventiende eeuw bleven de erkende machthebbers over de gemeenten, waarin zij woonden en gingen heel zelden naar Londen, als zij niet moesten. Hun Fransche collega's voelden zich echter hoogelijk vereerd als hun werd toegestaan koninklijke kanariepietjes te verzorgen en in de onmiddellijke nabijheid van hun doorluchten meester te mogen wonen.

Terwijl dus in Engeland de kroon heel voorzichtig te werk moest gaan en geen wetten dorst af te kondigen zonder de hartelijke instemming van de landjonkers, regeerden de Fransche vorsten hun rijk naar willekeur of zooals het hun maîtresses en toevalligen minister het beste leek.

De Franschman houdt naar zijn aard niet van reizen in het buitenland en dientengevolge weet hij niets van de gewoonten en gebruiken van andere naties, die hij ietwat be-

lachelijk vindt en volkomen barbaarsch. En de Fransche koningen mochten misschien iederen steen en boom kennen langs den weg van Parijs naar Versailles, maar van aardrijkskunde in het algemeen hadden zij geen flauw benul.

Ik wil hiermee geenszins beweren, dat de Stuarts uren en uren en heele nachten gebogen zaten over de kaarten van des heeren Blauw's beroemden atlas, maar zij treiterden hun onderdanen zoo afdoende, dat heele horden over den oceaan vluchtten en op die manier werden Engelands belangen zeer zeker met zorg behartigd. Maar zelfs hierin schoten de Fransche vorsten te kort.

Men pleegt gewoonlijk van de Fransche revolutie te zeggen, dat zij uitsluitend veroorzaakt werd door de ellende van de massa. „Laat ze gras eten als zij geen pastei kunnen hebben" enz. Een minder sentimenteele doch meer waarheidlievende geschiedenisopvatting begint deze gedachte te ondermijnen. De boeren in verschillende andere landen van Europa waren niet alleen uitgenoodigd gras te eten, maar zij waren daadwerkelijk gedwongen dat taaie goedje te kauwen, wilden zij in leven blijven. Het gevolg was, dat zij zoo slap waren, dat zij alle energie misten voor een succesvollen opstand. Terwijl de sans-culottes en andere slachters uit de provincie, die den bloeddorstigen opstand aandurfden, flink doorvoed schenen. Anders is het onmogelijk, dat zij zoo energiek konden slagen, als zij metterdaad bewezen.

Het is waar, de Fransche boeren leefden vuil en smerig, maar het machtige paleis van Versailles was evenmin een woning, waar men op kon roemen voorzoover het reinheid en comfort betrof en te oordeelen naar den onwil van den doorsnee Franschen provinciaal om zijn dorp te verlaten, kunnen zijn levensomstandigheden niet zoo hopeloos geweest zijn als sommige geschiedschrijvers van de Fransche revolutie het willen doen voorkomen.

Het was de oude, heel oude geschiedenis van gebrek aan arbeidskracht, die oorzaak was van de langzame ontwikkeling van de Fransche bezittingen in Noord-Amerika.

Wanneer de ontdekkingsreizigers weer in Parijs terugkwamen en vertelden van hun ontdekkingen, van onbegrensd

uitgestrekte gebieden, die zij aan het Fransche koninkrijk hadden toegevoegd, voelden Zijne Majesteit en zijn onmiddellijke raadgevers wel, dat er iets gedaan moest worden, maar waar zouden zij in naam van hun zevenhonderd pasteibakkers een voldoende aantal kolonisten vandaan halen?

Zeer sporadisch verhuisden een paar duizend verloopen lieden min of meer vrijwillig naar de omstreken van Quebec en Montreal. Zoo gauw echter als dat bereikt was, werd de ordelijke en logische Fransche geest wakker en beging de gebruikelijke fout van het „organiseeren" der nieuwe stadjes als waren zij dorpjes in Bourgondië of Gascogne. Dientengevolge moest alles wat men wenschte, dat in het ver afgelegen Canada zou gebeuren, eerst ter kennis gebracht worden van de autoriteiten te Parijs. Als iemand een jachtpermissie wenschte, moest hij zijn verzoek naar Parijs zenden. Als een gouverneur een of anderen stommen ondergeschikte wenschte te ontslaan, moest hij eerst zijn superieuren te Parijs raadplegen. Onder zulke omstandigheden was alle particulier initiatief spoedig gebluscht en vooral in die dagen hing de snelle ontwikkeling van een kolonie af van een soort lieden, die op hun best zijn, wanneer zij aan zichzelf worden overgelaten en die onder geen omstandigheden de hulp vragen van de centrale regeering.

Er was echter een andere reden, waarom de lieden van Nieuw-Frankrijk zoo verschrikkelijk achterop raakten bij hun Hollandsche en Engelsche buren. In het gebied, dat bewoond was door de Protestanten, was weinig of geen wrijving tusschen de burgerlijke autoriteiten en de geestelijkheid. Van tijd tot tijd was er een ruzie tusschen de verschillende sekten van Calvinisten en Lutheranen onderling, maar in zoo'n geval nam de minderheid haar bed op en wandelde weg om een Zion voor haar eigen te stichten in een ander deel van het oerwoud en de gemeenschap had er op den duur voordeel van, dat op die wijze de Engelsche invloedssfeer werd uitgebreid.

In Canada daarentegen lagen overheid en kerk voortdurend met elkaar overhoop. Heel lang geleden waren de Jezuïeten op het land neergestreken en hadden de zorg op zich genomen over de arme inboorlingen, die ongetwijfeld in groot

gebrek verkeerden aan alles, wat de goede paters hun konden leeren. Maar die eigenaardige gemeenschap van heilige en geleerde mannen (de stormtroepen van de Katholieke Kerk) heeft nooit de leerstelling aanvaard, waarin de Staat gesteld wordt boven de Kerk.

In één deel van Amerika, in Paraguay, waren de Jezuïeten er in geslaagd een eigen staat te stichten, die erkend was als een onafhankelijke natie, een leger onderhield en zich voor een eeuw lang als een souvereine staat gedroeg. In Canada kwamen zij zoo ver niet, maar zij en de andere zendelingen ondervonden sterk van de zijde van de koninklijke gouverneurs, wat zij noemden „onwettige inmenging" in hun werk en zij bleven de gezworen vijanden van die waardigheidsbekleeders, zoolang als Canada van Frankrijk afhankelijk was.

De Fransche regeering hoopte natuurlijk wat geld te verdienen met die Amerikaansche bezittingen en het was de plicht van de koloniale ambtenaren om aan het eind van het jaar een gunstige balans te toonen. Op welke wijze het benoodigd aantal bontvellen werd bijeengekregen kon hun niet schelen. Als het van hen afhing mocht de heele inlandsche bevolking sterven aan overmatig gebruik van drank, als echter de pakhuizen van Montreal maar behoorlijk gevuld waren met berenhuiden en beverpelzen.

De Kerk daarentegen zag alleen de langzame ontaarding, die over de inboorlingen kwam als gevolg van die politiek en de achtbare paters deden al hun best zulks te voorkomen. Gedurende een groot aantal jaren werden de Fransche bezittingen practisch geregeerd door den bisschop van Quebec en de handel lag ten slotte zoo goed als geheel stil. Maar dat was nog niet alles. De kieskeurige wilden waardeerden die vriendelijkheden geenszins, zagen er een uiting van zwakte in en onder aanvoering van de Iroquois dreven zij zoo gaandeweg heel de Fransche bevolking de zee in. Dat veroorzaakte een luid spektakel aan de oevers van de Seine. Een sterke kerel, een zekere Louis de Frontenac, werd ijlings naar de St. Lawrence River gestuurd, om de heidenen tot rede te brengen. Zoo gauw als een voldoende aantal Indianen was afgeslacht om de anderen af te schrikken van verder vijandig

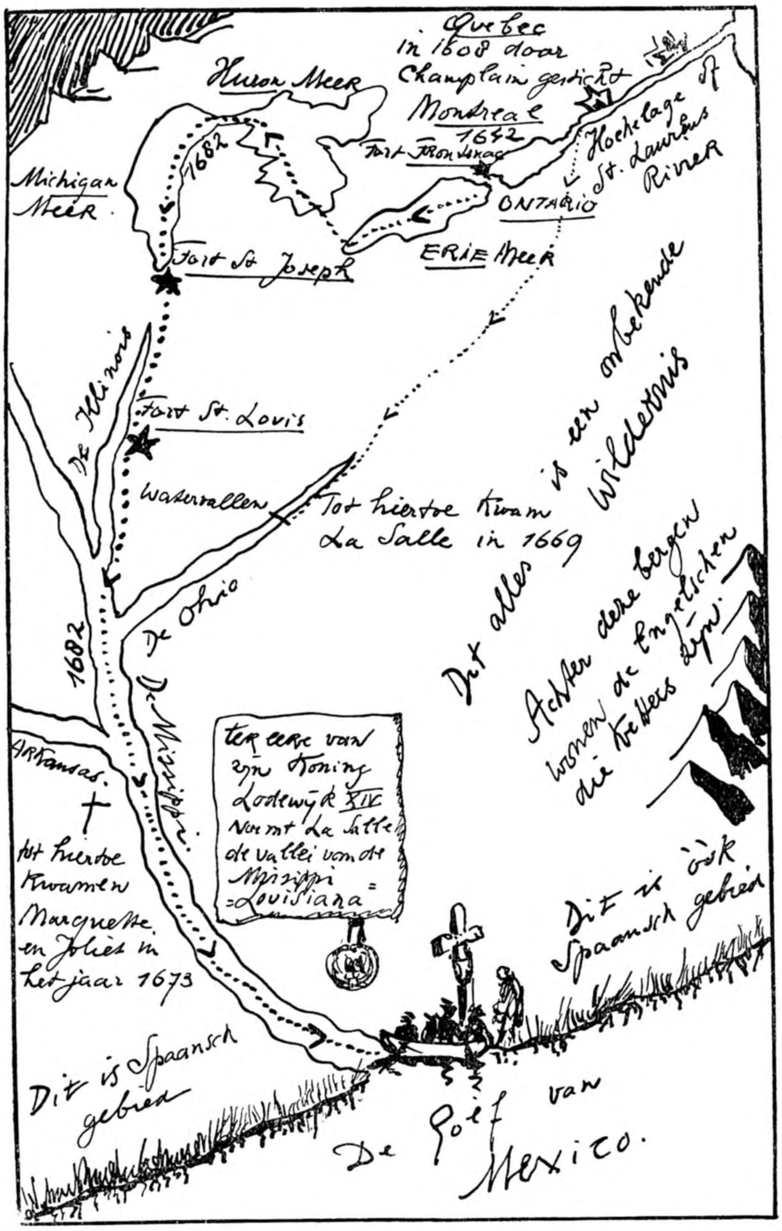

HET NIEUWE FRANKRIJK.

optreden, begon het oude spel van intriges opnieuw. De vriendinnen van Zijne Majesteit, even schoon als vroom, weenden krokodillentranen, wanneer het lot van hun geestelijke beschermelingen ter sprake kwam. De een na den anderen bisschop kwam terug. Spoedig daarna werd de energieke gouverneur naar Parijs teruggeroepen om verslag uit te brengen over zijn laatste maatregelen en toen bleef alles, zooals het vroeger geweest was.

Op één oogenblik in de zeventiende eeuw gedurende de regeering van Karel II zou het voor de Franschen doodmakkelijk zijn geweest om de heele kust langs den Atlantischen oceaan te bezetten, want bij het uitbreken van den oorlog tusschen Frankrijk en Engeland hadden de Franschen een van hun beste regimenten in Montreal, terwijl de Engelschen bijna zonder troepen waren. Doch net op dat moment, midden in de ernstigste crisis in de geschiedenis van Nieuw-Frankrijk, zorgde een of andere dwaas in het moederland er voor, dat de gouverneur-generaal van Canada werd teruggeroepen op een klacht van een ontevreden geestelijke en toen de fout hersteld werd, was de gelegenheid voor een voorspoedigen inval in Nieuw-Engeland verkeken.

Op papier zag echter het rijk van Nieuw-Frankrijk er prachtig uit.

Het strekte zich met een wijdsche bocht uit van den Poolcirkel tot de Golf van Mexico en de grenzen waren zorgvuldig aangegeven door een reeks zware looden platen, waarop de dienaren van Zijne Majesteit zorgvuldig gegraveerd hadden, dat het land, waarin die plaat begraven lag, toebehoorde aan Lodewijk den Zooveelsten.

In werkelijkheid was het echter een armzalige, door priesters overheerschte wildernis, gedeeltelijk veronachtzaamd en dan weer overvoerd met wetten en maatregelen, zonder dat de bewoners ooit naar eigen wensch hun bestaan konden leiden, overgeleverd als zij waren aan iedere koninklijke gril of vrouwen- en priester-intrige.

Zelfs in de laatste helft van de zeventiende eeuw was er nog een kans om die waardevolle bezitting voor Frankrijk te behouden. In het jaar 1685 herriep Lodewijk XIV het Edict van

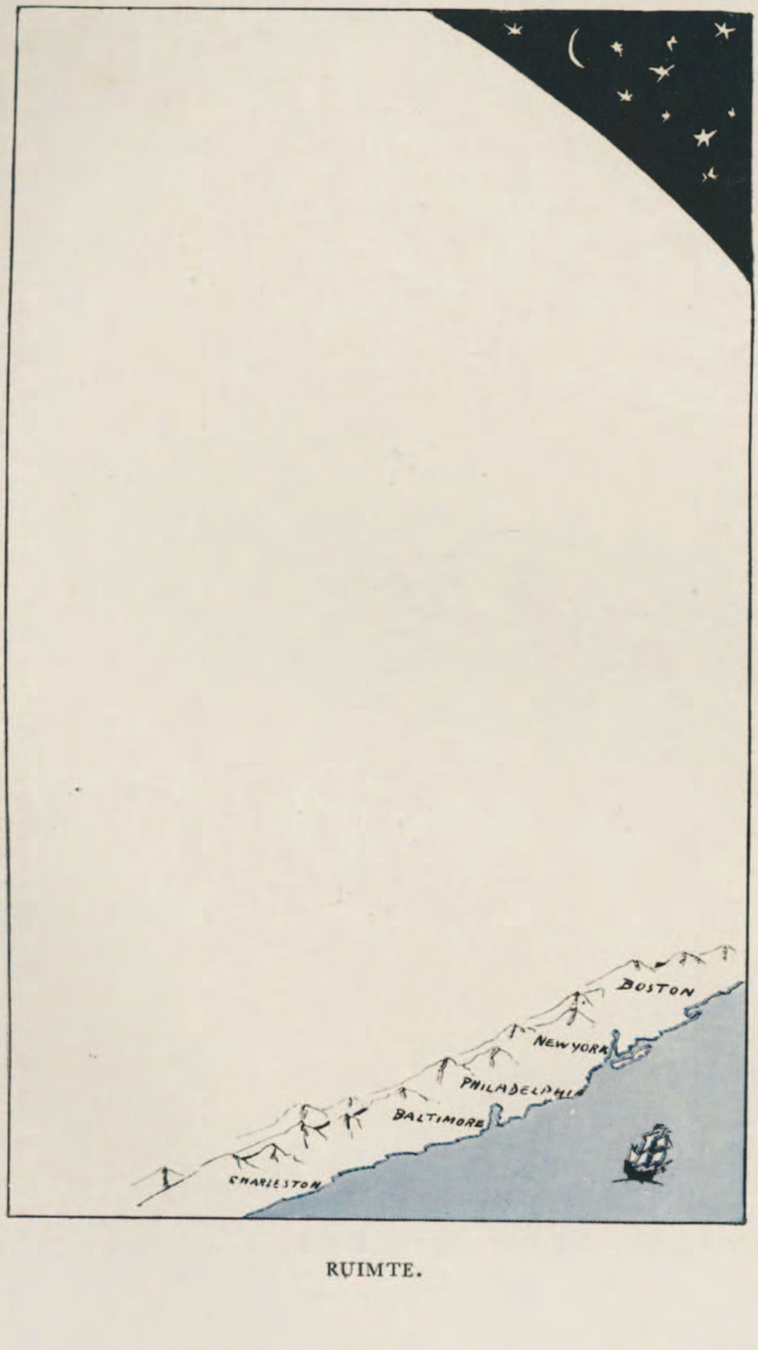

RUIMTE.

Nantes, waarbij Hendrik IV aan zijn Protestantsche onderdanen gelijke politieke rechten gaf als aan hun Katholieke buren. Gedurende de volgende twintig jaren waren de Hugenoten het slachtoffer van een zeer wreede en domme vervolging. Het leven in het vaderland werd voor hen zoo goed als ondraaglijk en zij vroegen toestemming zich elders te gaan vestigen. Deze nijvere lieden zouden alles er voor gegeven hebben als het hun ware toegestaan een den vorst getrouwen, Franschen staat aan den overkant van den oceaan te mogen stichten. Hun verzoek werd kortaf geweigerd en toen zij bleven aandringen, werden de grenzen voor hen gesloten.

Maar wanneer menschen werkelijk een land binnen (of uit) willen komen, dan komen zij erin (of eruit). In de volgende vijf jaren wisten meer dan vijftig duizend Hugenoten-families uit Frankrijk te ontvluchten. Zij trokken naar Engeland of Holland. Zij namen niets anders met zich mee, dan hun energie, hun bekwaamheid en hun geloof. Die bagage getuigde genoeg voor al hun behoeften. In een minimum van tijd hadden zij zich flink ingewerkt in handel en industrie. En diezelfde lieden, die een uitstekend bolwerk zouden zijn geweest voor de Fransche cultuur in afgelegen streken van de wereld, versterkten nu de krachten van hen, die de gelegenheid afwachtten om Frankrijk te berooven van de laatste van zijn koloniale bezittingen.

HOOFDSTUK XVI.

HOOPVOLLE VOORUITZICHTEN.

Nooit houden de menschen op verwonderd te zijn over een „plotselinge" gebeurtenis. Om den hoek is een huis „plotseling" ingestort, een oude buur is „plotseling" gestorven, een beroemde Europeesche dynastie is „plotseling" verjaagd.

Daarentegen weten alle geleerden, de meeste krantenmenschen en zelfs een paar historici heel goed, dat er nooit iets „plotseling" gebeurt. De instorting van het huis, het verdwijnen van de dynastie of van den buurman moge oogenschijnlijk in een heel kort tijdsbestek zich afspelen, maar de krachten, die dat instorten of verdwijnen tot een gebeurtenis van enkele minuten of seconden maakten, waren jaren en jaren in het geheim bezig dat resultaat te bereiken.

Neem het tegendeel en ge zult zien, dat de „plotselinge" opkomst van een republiek, het „plotseling" verkrijgen van rijkdom van den kant van de familie, het „plotseling" geniaal uitblinken van een tot voor kort onbekend violist, dat dat alles het gevolg is van een bepaald geheimzinnig proces, dat met de grootste zorg in het laboratorium van den geduldigen tijd werd uitgewerkt.

Nog slechts enkele bladzijden scheiden ons van die groote politieke omwenteling, die „plotseling". dertien kleine, onderling ruziënde kolonies veranderde in één krachtig vereenigde politieke macht. Hoe werd die „plotselinge" verandering tot stand gebracht? Werd zij veroorzaakt door de ontberingen van een lange krijgscampagne of door de noodzakelijkheid van grooter economische samenwerking? Of was zij enkel het gevolg van iemands handigheid als staatsman?

Natuurlijk niet.

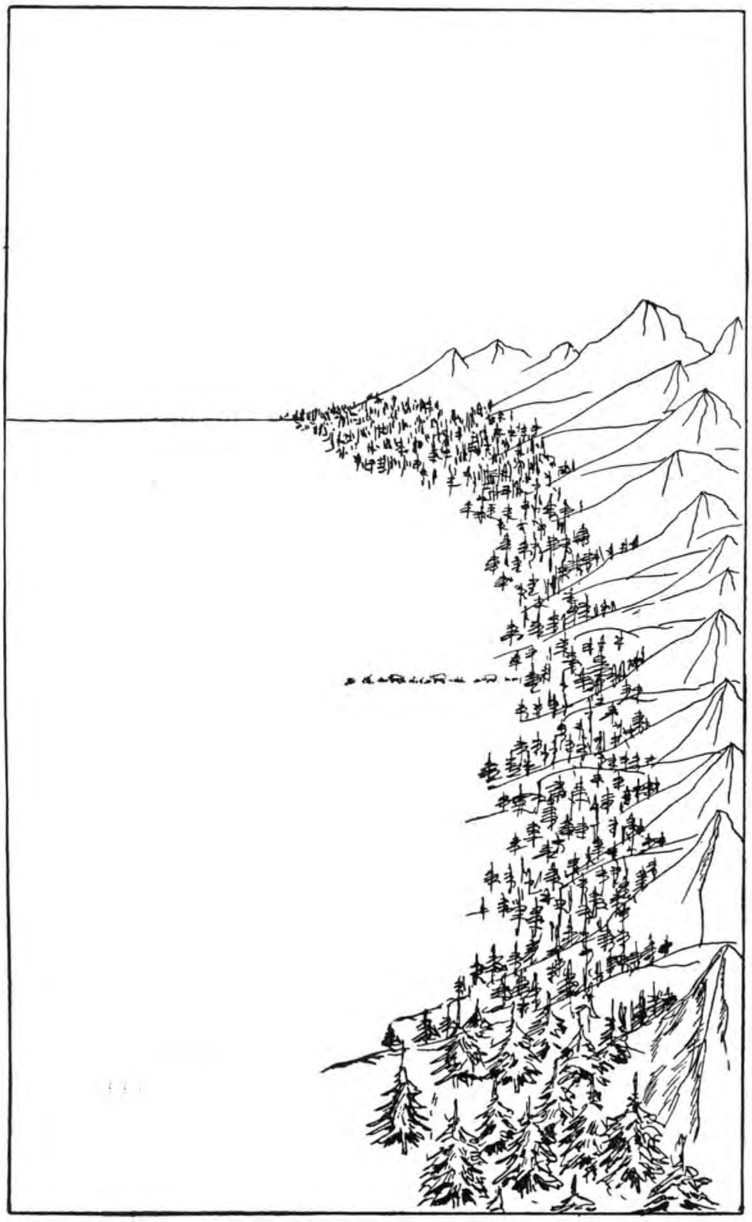

BERGEN, WOUDEN EN VLAKTE.

De revolutie was een gewone gebeurtenis, ofschoon luidruchtig genoeg om veel belangstelling te trekken. De echte basis voor die nieuwe onderneming was evenwel reeds eeuwen tevoren gelegd, maar dat was zoo ongemerkt geschied, zoo rustig en in alle stilte, dat weinigen van de tijdgenooten zich bewust waren van het feit, dat er iets ongewoons in de wereld gaande was.

Onze statistieken betreffende immigratie in de zeventiende en achttiende eeuw zijn niet volkomen betrouwbaar. Over een paar groepen van nieuwelingen weten we veel, over de meeste anderen weten we niets.

Genoeg materiaal is er echter verzameld om ons een vrij duidelijk beeld te geven van het soort menschen, dat de moeite nam den oceaan over te steken.

Zij kwamen uit alle klassen van de maatschappij en om iedere denkbare reden.

In de eerste plaats had men de negers, die op de Amerikaansche kusten neergezet werden, door de elkaar zwaar beconcurreerende ondernemingen van Engelsche en Hollandsche slavenhandelaren. Deze ongelukkige schepselen hooren evenwel eigenlijk niet in onze opsomming thuis. Zij kwamen in Amerika, zonder dat zij het konden helpen en zij waren gedoemd voor een zonde te boeten, die zij zelf nooit bedreven hadden.

Dan had men de dwangarbeiders. Het waren daglooners, ambachtslieden en bankroet geslagen winkeliers, die niet zelf hun overtocht konden betalen. In ruil voor wat zilverlingen verhuurden zij zich aan een of anderen kolonialen machthebber voor een duur, afwisselend tusschen vijf en zeven jaren. Over het algemeen gesproken vind ik niet, dat die arme stakkerds een billijke transactie deden. De kosten van overtocht waren in die vervlogen dagen heel wat hooger dan tegenwoordig. Vierhonderd dollars voor een enkele reis was een zeer normale prijs. Zeven jaren sloven en zwoegen in ruil voor een passagiersbiljet „tusschendek" lijkt een beetje hard. Maar de aanstaande immigrant bedacht misschien, dat dit de eenige kans was, die hij had om voor altijd weg te komen van zijn ellendig tehuis. Waren die zeven jaar eenmaal om, dan zou hij

vrij zijn om te doen, wat hij wilde, en gelegenheid hebben een nieuwe carrière op te bouwen.

Daarna had men de kleine kapitalistjes, de gelukkige lieden, die een paar honderd pond gespaard, verdiend of geërfd hadden, die de advertentie van een heele pagina gelezen hadden, waarin Broeder Penn den lof zong van zijn boschrijk Paradijs en die besloten hun deel van die schatten en vrije woningen te zien te pakken te krijgen voor het te laat was.

Dan had men hen, die tot een of andere secte behoorden, die door een bijzonder hardnekkige en doorzettende groep overheidspersonen werd vervolgd en die hoopten een plekje in de wildernis te vinden, waar zij vrij mochten bidden en preeken, zooals zij dat graag wilden.

Dan had men die eigenaardige lieden, die geboren zijn met dien merkwaardigen landlooperstrek en die naar Amerika trokken uitsluitend en alleen, omdat zij zich thuis zoo verveelden en behoefte aan een verandering hadden.

Dan had men die lui, die een gelijke dringende behoefte naar verandering gevoelden, omdat de deurwaarder hen op de hielen zat.

Kortom het was een even bonte massa, die als altijd haar boeltje pakte en van het eene naar het andere deel van de wereld trok.

Maar zoo gauw als zij aan land stonden, waren al die lieden, al die godsdienstige dwepers, die dwangarbeiders, sportieve jongelui, gefailleerde zakenlieden, ontevreden edelen, ontvluchte spitsboeven, gedroste zeelieden, verjaagde boeren, het over één ding roerend eens: dat dit een betere wereld was, dan die, welke zij zoo pas verlaten hadden. Niet een makkelijker wereld, want alleen de taaiste onder de kolonisten kon hopen er doorheen te komen, maar een wereld van onbegrensde mogelijkheden, een wereld van groote uitgestrektheid, een wereld, waar een man zijn armen kan uitstrekken en kan zeggen: „Kijk, ik ben vrij!" en zijn boeltje kan opnemen en kan beginnen te wandelen en tien jaar lang kan wandelen en zich dan nog midden in de bosschen en vlakten bevindt.

Lang voordat iemand aan de Atlantische kust er ooit van gedroomd had de concurreerende kolonies in één enkelen staat

te vereenigen, hadden de menschen, die het gebied tusschen de Charles River en de Chesapeakebaai bewoonden, één karaktertrek gemeen: zich te sterken met een nuttig en heel gewoon ideaal voor de moeilijke jaren, die komen zouden. Ik doel hiermee op de overtuiging, dat het toekomstig geluk van iedereen in de Nieuwe Wereld uitsluitend afhing van zijn eigen krachten en dat zij, die verkozen hadden te leven in de uithoeken der wildernis, heer en meester waren over hun eigen lot in de zuiverste beteekenis van het woord.

. . . .

Een paar uren voor een schip, dat moet binnenvallen, aangeklampt wordt door den loods, ziet men de vage lijn van een rotsachtige kust. Voor de oude ontdekkers, op zoek naar het goud van Zipangu, beteekende die lijn tegenslag en ellende. Voor de millioenen, die later kwamen, beteekende zij de eerste glimp van hoopvolle perspectieven.

Geleerde vertogen zijn geschreven over de psychische veranderingen, die er plaats hebben in den aanstaanden immigrant ter verklaring van het hoe en waarom van het Amerikaansche karakter.

. . . .

In deze aangelegenheid echter heb ik de hulp van geleerde folianten niet noodig.

Ik heb die flauwe, donkere lijn met eigen oogen gezien.

HOOFDSTUK XVII.

KONINKLIJKE EN KEIZERLIJKE ROOFPOLITIEK.

Er is een oud verhaal (ik geloof, dat het in Multatuli staat) van een professor in de vischkunde, die eens een geleerde voordracht hield over dien prachtigen visch, dien men steur noemt. In zijn linkerhand hield de geleerde doctor eenige papieren met aanteekeningen, naarstig verzameld uit alle boeken, die ooit geschreven zijn over de Acipenser Rubicundus. In zijn rechterhand hield hij een stok, waarmee hij wees naar een afbeelding van het onderhavige onderwerp. Terwijl de tijd langzaam verstreek, werd hij erg welsprekend.

„Dames en Heeren", zoo sprak hij „de steur. . . ."

Op dat oogenblik ging de deur open. Een glimmende, oude steur, wijs en der dagen zat, kwam rustig de kamer binnen zwemmen en kabbelde vredig naar het spreekgestoelte.

Een oogenblik was de geleerde in de war. Hij wist nauwelijks, hoe hij met dat incident aan moest. Toen werd hij zichzelf meester en vroeg met groote plechtigheid: „Wil een van u allen zoo vriendelijk zijn dit schepsel te verwijderen, opdat ik met mijn beschouwingen verder kan gaan?"

Wanneer ik de geleerde verhandelingen van sommigen van mijn Europeesche broederen lees, moet ik dikwijls aan dat ongeloofelijke verhaal denken. Zij werken zoo verschrikkelijk hard. Zij zijn zoo geweldig nauwgezet. Zij besteden een menschenleven aan het zoeken van een enkel verloren gegaan document en zij doorworstelen stapels en stapels gedrukt en geschreven materiaal, opdat zij een paar jaar van zulke belangrijke gebeurtenissen als een volksverhuizing, kunnen verklaren, of de minder gunstige verschijnselen van het feudale stelsel en de ontwikkeling van dynastieën. Onderwijl schij-

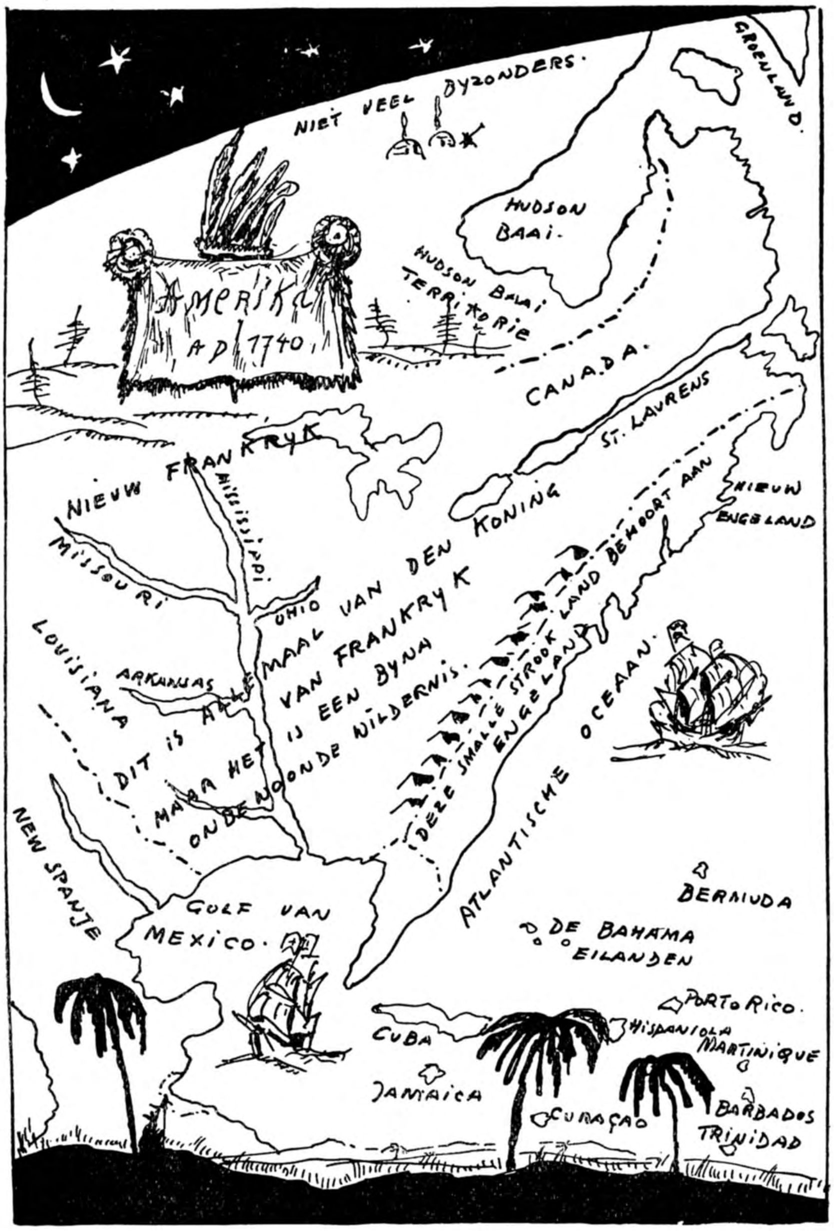

DE KONINKLIJKE EN KEIZERLIJKE ROOFPOLITIEK.

nen zij het heel duidelijke feit over het hoofd te zien, dat de middeleeuwen aan de overzijde van den oceaan nog in vollen gang zijn en dat het moderne Amerika nog het ideale studieterrein is voor een groot aantal sociale, geestelijke en economische verschijnselen, die in de oude wereld reeds eeuwen voor de geboorte van Columbus verdwenen waren.

Een paar voorbeelden zullen u duidelijk maken, wat ik bedoel.

In Europa hield het zwerven van plaats naar plaats reeds twaalfhonderd jaar geleden op. In Amerika is de volksverhuizing nog in vollen gang en in Washington is het vraagstuk van troepen vreemdelingen, die om toelating verzoeken, nog even dringend in het jaar 1930 als het in Rome was in het jaar 230.

De wereldoorlog heeft in Europa de laatste resten van het feudale stelsel weggevaagd. In de Amerikaansche steden is het feudale stelsel nog in volle werking en zij, die aan deze bewering twijfelen, zullen goed doen een studie te maken van Tammany Hall of eenige andere groote politieke organisatie.

En wat betreft den strijd tusschen de verschillende vorstenhuizen, die in de zeventiende en achttiende eeuw zooveel ellende over Europa bracht, die strijd, zij het ook in gewijzigden vorm, bestaat in Amerika in zulk een ononderbroken heftigheid, dat ruim een derde van de kranten er vol van staat. Natuurlijk zijn de strijdmethodes, die in het jaar 1930 toegepast worden, anders dan die in het jaar 1730 in zwang waren, maar de Habsburgers en de Bourbons en de Romanofs en de Hohenzollerns en de Wasa's, die om groote stukken land in Europa vochten, zouden menigen goeden raad hebben kunnen geven aan de groep financiers, die heden ten dage elkaar beoorlogen om het bezit van monopolies in petroleum of graan of steenkool of electriciteit.

Het verleden is altijd schilderachtig. Afstand schept bekoring, want de viezige plekken op den bepluimden hoed van Zijne Majesteit worden door het stof der jaren weldadig bedekt. Maar de vorstelijke kamp van tweehonderd jaar geleden was net zoo dwaas en nutteloos als de belangenstrijd tusschen de financieele groepen, die thans vechten over onze waterbeweegkracht en onze rubber.

Er is echter één onderscheid.

In de achttiende eeuw werd de strijd geleid van het zadel te paard.

Die van tegenwoordig wordt gevoerd uit de zevende verdieping van een wolkenkrabber.

De geschiedenis van de dynastieke periode der Lodewijken en Georges is over het algemeen genoeg bekend en niet erg belangrijk.

De godsdienstwoede van de tijden, die onmiddellijk volgden op de Reformatie, had zichzelf verteerd. De menschen begonnen het langzamerhand dwaas te vinden, wanneer zij dachten aan de stroomen bloed, die gevloeid hadden in naam van broederlijke naastenliefde. Zij voelden er niet veel meer voor ten strijde te trekken tot meerdere glorie van een onbegrijpelijke paragraaf in een even duister kapittel van een heilig boek. Maar nu werden ze net zoo vechtlustig ten bate van zekere vage, maar zeer belangrijk geachte beginselen van „erfopvolging". En de uren, die vroeger ruimschoots besteed werden aan nauwkeurig onderzoek van de officieele catechismus, werden nu gewijd aan de studie van stamboomen en genealogie.

De smaak voor de volksleuzen was veranderd, maar de menschen waren hetzelfde gebleven en de burger trok thans net zoo ernstig overtuigd ten strijde om het goed recht te verdedigen van George of Lodewijk, als zijn grootvader een honderd jaar tevoren had gedaan om de eere te hoog te houden van den waren God.

Daar de Europeesche vorstenhuizen een afgesloten corporatie van beroepsvorsten vormden, waarin gedurende eeuwen neven en nichten in den eersten, tweeden en derden graad met elkaar waren getrouwd, was het dikwijls uitermate moeilijk precies uit te maken tusschen een dozijn candidaten voor een bepaalden troon, wie de „wettige" was, en de „naast-wettigen" konden altijd op een raad van rechtskundige raadslieden vertrouwen, die tegen zekere beloften, gaarne alle „rechten" oprakelden, waarvan men tijdelijk gebruik kon maken.

Het waren merkwaardige oorlogen, die achttiende eeuwsche conflicten en ze leken wel iets op een internationaal kaart-

spel. Alle naties, die deelnamen (en in den regel was het heele vasteland erin gemengd vóór de strijd afgeloopen was) trachtten zooveel mogelijk slagen te maken en als het dan tijd werd om over een schikking te gaan praten, dan zei men tot elkaar: „Kijk eens, ik heb vier van jou provincies genomen en negen van je groote steden en twaalf duizend vierkante kilometers van je kolonies in Indië en veertien duizend vierkante kilometers van je provincies in Amerika en een paar duizend vierkante kilometers in Afrika en driehonderd twee en tachtig van je kooplui en laat ons eens nagaan, jij hebt vijf van mijn provincies, maar slechts zes van mijn groote steden en tien duizend kilometers in Indië en vijf en twintig duizend in Amerika (ik moet toegeven, dat is een beroerd geval!) en niks in Afrika (dat ziet er beter uit!) en tweehonderd en zeven en negentig van mijn kooplui. Nu, dat maakt met elkaar vier plus negen plus twaalfduizend. . . ." enzoovoort, enzoovoort, totdat ze met dat spel van loven en bieden tot een overeenstemming waren gekomen, die allen als vrij behoorlijk beschouwden.

Dat de inboorlingen van Afrika en Azië en de kolonisten van Amerika, die zonder uitzondering gedwongen werden deel te nemen aan die ruzies, ofschoon zij er niet de minste belangstelling voor hadden, ook gevraagd werden hun meening te zeggen, scheen nooit in het brein te zijn opgekomen van de machthebbers, die in Parijs en Londen en Weenen en Amsterdam regeerden.

Maar nogmaals moet ik u waarschuwen, niet al te streng te oordeelen over onze gezegende voorouders.

Nauwelijks een paar jaar geleden maakten onze tijdgenooten het hartje van Afrika tot een slachtveld, waar de eene kaffer den anderen afmaakte tot meerderen roem van de Duitschers of de Geallieerden. Bloedbaden hadden plaats in de Chineesche steden, die niet aan de volken behoorden, die om hun bezit vochten. Tallooze Indiërs en Afrikaanders joegen wij in een strijd, waarmee zij geen sikkepit te maken hadden. En toen het allemaal afgeloopen was, ging een klein stelletje oude heeren zitten dobbelen om stukken land en barrels petroleum en had de verregaande onbeschaamdheid te zeggen, dat zij elkaars kolonies gapten „om de wereldvrede te verzekeren".

De vorstenhuizen te wier bate die oude oorlogen gestreden werden, bestaan niet meer, terwijl de stukken en brokken van Amerikaansch grondbezit, waarin onze voorouders gokten en die zij opruimden of van de hand deden als mislukte belegging, nu zulke schoon klinkende namen dragen als „The Dominion of Canada" of „The United States of America".

De reeks Fransch-Engelsche oorlogen, die ten slotte het noordelijk deel van het Amerikaansche vasteland Engelsch maakten en de macht van Frankrijk braken, is zoo dikwijls en welsprekend beschreven, dat ik niet in details zal treden. Voor het gemak spreken de schoolboeken van den oorlog van Koning Willem en van Koningin Anna en van Koning George en van den Fransch-Indiaanschen oorlog en vertellen, dat deze vechtpartijen duurden van 1689 tot 1697, van 1701 tot 1713, van 1744 tot 1748 en van 1755 tot 1763 en zij herinneren aan de beroemde veldslagen en geven een roemrijke beschrijving van die ontmoetingen, waarbij de Engelschen de Franschen noopten een of ander afgelegen blokhuis te ontruimen en een bezetting over te geven van zeven en dertig soldaten en acht en dertig Indiaansche vrouwen.

Doch de woede-uitbarstingen tusschen kleine groepen van rood-gerokte en blauw-gerokte beoefenaars van het militair beroep waren waarlijk van zeer geringe beteekenis, als wij hen vergelijken met de stille tragedie, die zich gedurende die noodlottige jaren langs de grenzen van de groote Amerikaansche wildernis afspeelde.

De staatslieden van de achttiende eeuw, die uitsluitend in termen van protocol en verdragen en officieele memoranda dachten, hebben nooit zelfs maar vermoed, wat daar gebeurde. Maar terwijl zij hun aardige lijntjes trokken over de kaart van de Nieuwe Wereld en met elkaar afspraken, wat ieder zou toebehooren, waren er andere krachten aan het werk, die spoedig al dien zorgvuldigen arbeid van die bekrompen excellenties met een bijna sublieme minachting voor wat officieel was vastgesteld, ongedaan maakten. Ik doel daarbij natuurlijk op het snel toenemend aantal Europeesche immigranten.

In het algemeen gesproken waren de mannen en vrouwen, die de overbevolkte steden en dorpen van de oude wereld hadden

verlaten en waren neer gestreken op een te ontginnen stukje oerwoud in Pennsylvania of die een paar graanhalmen poogden te kweeken op een steenachtige boerderij in Massachusetts, zeer eenvoudige lieden. Behalve het Oude Testament lazen zij weinig. Hun belangstelling in politieke aangelegenheden ging niet buiten de grenzen van hun eigen land. Zij hadden (van ons standpunt bezien) een eentonig leven, aten wat zij zelf voortgebracht hadden, dronken wat zij in hun eigen keuken gebrouwen hadden en droegen wat hun vrouwen voor hen geweven hadden. Maar als alle primitieve organismen wisten zij, wat zij noodig hadden en wat zij wenschten, was precies in één woord uitgedrukt: „Land".

„Mijn Hemeltje!" riep een verschrikt regeeringsambtenaar in het verafgelegen Londen uit, toen hij hoorde, dat een honderdtal Rhode Islanders naar het westen waren getrokken. „Maar die lui kunnen daar eenvoudig niet naar toe. Dat deel van Amerika behoort aan Frankrijk."

„Kunnen wij niet?" antwoordden die mannen, bonden hun ossenspannen in het gareel en gingen.

Het is waar, dat het soms spaak liep. Fransche soldaten zouden hen terugdrijven of voor het gemak op de plaats zelf dood schieten.

Helaas, die Fransche blokhuisjes, die op papier er zoo machtig uitzagen, veronderstelde men, dat de grens zouden beschermen, die zich uitstrekte van de golf van St. Lawrence tot de baai van Mobile. Er waren echter wijde gapingen tusschen die versterkingen en door die openingen begon een voortdurende, onafgebroken stroom van immigranten te vloeien naar de rijke wouden en velden van het westen.

Hetzelfde had reeds in geringere mate plaats gehad langs de Atlantische kust. Toen de Hollanders meer terrein in beslag hadden genomen, dan zij konden bewerken, had de overtollige bevolking van Nieuw-Engeland snel bezit genomen van de liefelijke dalen van Connecticut en de Engelsche boeren haalden hun oogst binnen de wallen van de Hollandsche versterkingen en er was niets gebeurd, omdat die menschen elkaar noodig hadden en zich niet bekommerden om kunstmatige trouw als onderdaan aan hun Europeesche vaderland.

In de achttiende eeuw was het de beurt aan de Franschen om te leeren, dat het nutteloos vechten is tegen de wetten van de natuur. De regeering te Parijs begon eindelijk te begrijpen, hoe groot het belang was van haar Amerikaansche bezittingen. Zij zond een groote hoeveelheid troepen naar Quebec en Montreal en Nieuw-Orleans en Fort Vincennes en Fort Detroit en deze soldaten deden hun uiterste best tegen de Engelschen. Maar al hun moed en heldhaftigheid baatten niets, toen de onterfde massa's van het Oosten aanspraken maakten op de leegstaande hoeven in het Westen. Toen ten slotte in het jaar 1759 door een gelukkig toeval de Engelschen de stad Quebec veroverden, was de keten van Fransche vestingen, die heette het gebied van de groote meren en het dal van den Mississippi te beschermen, voor eens en voor altijd verbroken.

Hier en daar herinnert een oude Fransche naam ons aan de tragedie, die zich in die afgelegen streken afspeelde in de dagen van onze bet-bet-over-grootvaders.

En dat is alles.

HOOFDSTUK XVIII.

ONS MODERN TIJDPERK BEGINT OP 5 JANUARI 1769.

Dit hoofdstuk is slechts bedoeld als een kleine vingerwijzing. Het kan ons misschien helpen om de geschiedenis van de laatste twee honderd jaar iets beter te begrijpen dan wij nu doen.

Voor het gemak en met trots op de volmaaktheid van zijn eigen dagen, heeft een geschiedschrijver van de Renaissance het verleden van het menschdom over drie periodes verdeeld: Oudheid, Middeleeuwen en Moderne Tijd. Met „Moderne Tijd" bedoelde hij natuurlijk zijn eigen tijd. De praehistorische mensch liet hij buiten beschouwing, omdat hij nooit van hem had gehoord. De Klassieke Tijd liet hij eindigen met den val van Rome en besliste, dat de verovering van Konstantinopel door de Turken een eind gemaakt had aan de Middeleeuwen en het begin was van den Modernen Tijd.

Deze indeeling vereischte sedert vele jaren een grondige herziening. Rome viel nooit en de bewering, dat dat gebeurde, is in staat om een verkeerden indruk te maken. De Middeleeuwen zijn misschien wel of misschien niet tot een eind gekomen, toen de Turken Konstantinopel bezetten, maar andere gebeurtenissen veroorzaakten een veel grootere verandering in de middeleeuwsche levensopvatting dan de triomfantelijke inval in Europa van Suleiman den Groote.

In dit boek echter heb ik mij bezig te houden met de geschiedenis van Amerika.

En dan wensch ik vast te stellen, dat wat het Amerikaansche vasteland betreft de Middeleeuwen op 5 Januari van het jaar 1769 ophielden te bestaan.

Want dien dag verkreeg een zekere James Watt een patent op zijn „geperfectionneerde vuurmachine".

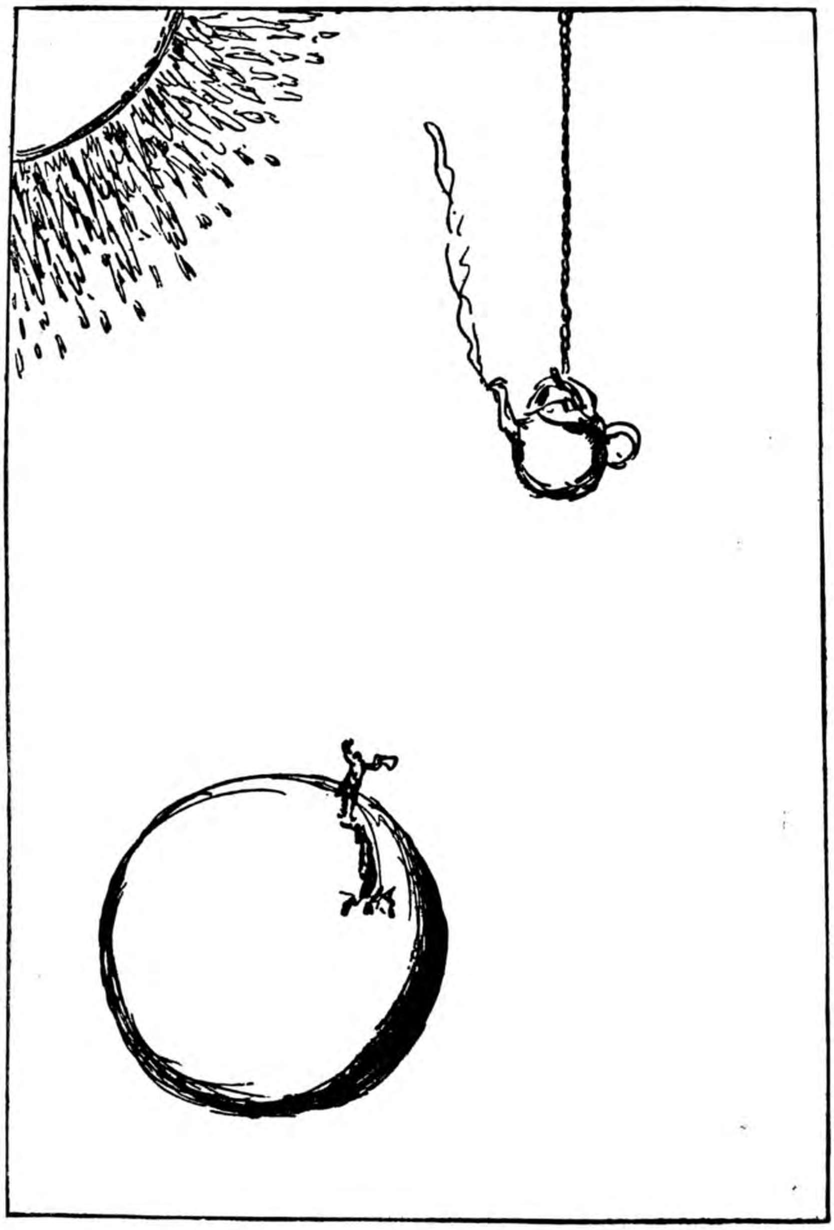

DE GEBOORTE VAN EEN NIEUWE GEDACHTE.

Hoofdstuk XIX.

GEORGE GRENVILLE IN DE ROL VAN EFFICIENCY EXPERT.

De weg van ineengestorte rijken ligt dik bezaaid met de overblijfselen van afgedankte regeeringsstelsels. Waarlijk, niets in het publieke of particuliere leven schijnt zoo onvermijdelijk tot mislukking te leiden, als een star vasthouden aan de letter van de wet en in den regel is de ineenstorting aan het eind te grooter naarmate meer „efficiency" in het regeeringsstelsel wordt toegepast.

Zoolang het Britsche rijk in de maak was, ging alles goed genoeg. De lieden, die naar de uithoeken der wereld werden gezonden om het geestelijk monopolie van de Kerk en het economisch monopolie van Spanje te bevechten, waren niet belemmerd door te veel machtsbeperkingen van den kant van de regeering thuis. Zij konden als onafhankelijke agenten optreden en zij deden alles, wat nuttig en raadzaam was op het gegeven oogenblik. Als achteraf bleek, dat zij in hun begeerigheid wat ver waren gegaan, liepen zij natuurlijk kans Zijner Majesteits zondebok te worden en opgehangen of onthoofd te worden voor hun moeite. Doch die voorvalletjes waren aan de orde van den dag en zij hadden geen invloed op het enthousiasme van de overlevenden.

Tegen het midden van de achttiende eeuw was het zware werk van het vormen van een wereldrijk achter den rug. De tijd was aangebroken voor de centralisatie en organisatie en klassificatie en voor het onvermijdelijk gevolg van belastingheffing. Mannen van het slag van Raleigh verdwenen van het tooneel en toen het scherm weer opging, verscheen de edele figuur van George Grenville in de rol van „Jonge Patriot" in de uniform van een lord van de Admiraliteit.

Het moge misschien onbillijk schijnen de naam van Grenville hier in het geding te brengen, alsof die arme George alleen verantwoordelijk was voor het verlies van de Amerikaansche kolonies, maar Grenville was zulk een volmaakt vertegenwoordiger van dien typischen ambtenaarsgeest, die in korter tijd meer schade doen kan, dan iedere andere uiting van menschelijke vindingrijkheid, dat hij zijn rolletje spelen moet en pas na een pagina of vier, vijf kan „af gaan". Denkt echter niet, dat het een blijspel wordt. Er ligt duidelijk een tragische toon over de heele voorstelling, een tragiek, die in de woorden „verspilde kracht" tot uiting komt.

George was waarlijk een zeer nauwgezet en intelligent dienaar van de kroon. Er was op al de Britsche eilanden geen man, die zoo vroeg opstond, die zoo laat naar bed ging, die zooveel tijd besteedde aan het napluizen van al de onderdeelen van zijn baantje, als deze veel beschimpte Kanselier van de Schatkist.

In de dagen van „Queen Bess" zou hij heel nuttig zijn geweest als boekhouder van een compagnie van edele avonturiers.

In de dagen van George III was hij hoogst gevaarlijk als de man, die den Amerikaanschen kolonisten moest zeggen, wanneer, waar en hoe zij hun aandeel moesten betalen in de kosten van instandhouding van het rijk.

Met Charles Townsend geloofde hij waarschijnlijk, dat de kolonisten waren „kinderen van Engelands bodem, gevoed door de gunst van het moederland tot zij waren opgegroeid tot een zekere mate van kracht en rijkdom". Maar wat voor houding moest hij aannemen, toen de oude kolonel Barre antwoordde: „Kinderen opgevoed door onze zorg? Nee, geen sprake van! Het was onze onderdrukking, die hen zich in Amerika deed vestigen en het was onze onachtzaamheid, die hen liet opgroeien," en toen de Amerikanen als één man deze oproerige uitspraak luid toejuichten?

Ofschoon de bewoners van Nieuw-Engeland en Virginia en Carolina te zeer vasthielden aan de oude gebruiken van gehoorzaamheid aan den Koning om zich het stichten van een eigen natie te droomen, toch voelden zij, dat zij een ernstige reden tot grief hadden. Zij hadden hun oude vaderland ver-

laten om zich aan eenige belemmeringen te onttrekken, die hinderlijk waren voor hun gevoel van persoonlijke vrijheid en om een betere boterham te verdienen voor hun kinderen. Maar zoo gauw ze dachten vrij te zijn, was de regeering ook den oceaan overgestoken en de pioniers vonden zich wederom gevangen in de mazen van een ambtelijk net, dat zij zoo verfoeiden en waaraan zij hadden gehoopt voor goed te ontsnappen, toen zij van Boston in Engeland over zeilden naar Boston in Massachusetts.

Of zij wilden of niet, zij moesten al hun producten verkoopen op de Engelsche markt en door Engelsche tusschenpersonen, zelfs als de Hollandsche en Spaansche kooplui op de Hollandsche en Spaansche markt hun hooger prijzen boden. Verder moesten zij met uitzondering van die gereedschappen en landbouwwerktuigen, die zij op hun eigen hoeven konden vervaardigen, uitsluitend Engelsche goederen koopen, zoo niet, dan moesten zij wegtrekken.

Al wat zij in- of uitvoerden moest getransporteerd worden in Engelsche schepen met Engelsche zeelui bemand en door Engelsche kapiteins bevaren.

Gedurende de laatste halve eeuw van grensgevechten tusschen de Engelschen en de Franschen was het betrekkelijk gemakkelijk geweest al die verplichtingen te omzeilen. Maar nu was het weer vredestijd en George Grenville moest zorgen, dat hij voldoende inkomsten kreeg, opdat Engeland de rente kon betalen van de honderden millioenen ponden, die het geleend had om leger en vloot te betalen.

Als de meeste leden van zijn stand was Grenville niet verstoken van een zeker talent voor practische politiek. Hij had liever wat ruzie op drieduizend kilometer afstand, dan vlak bij huis en hij was van oordeel, dat het veel gemakkelijker was de belastingschroef van de Amerikaansche kolonisten wat aan te draaien (het waren toch maar eenvoudige boeren, die aan het andere eind van de wereld woonden) dan zich de ontstemming van zijn eigen buren op den hals te halen, die hem in het Parlement een leelijke kool konden stoven en zijn kinderen uit alle goede baantjes konden wegjagen. De geweldige offers, die het moederland gebracht had om de dierbare kin-

deren in Nieuw-Engeland en Virginia te beschermen tegen de wreedheden van den kant van de Franschen en van de Indianen, boden hem de noodige voorwendsels om de verplichte opbrengst te verhoogen van de fiscale vertegenwoordigers in Charleston en Philadelphia, en Engeland behoorlijk te helpen het verloren geld te verdienen.

Vooreerst zou de oude Acte van Navigatie, die sedert de dagen van Cromwell een doode wet was geworden, weer streng worden nageleefd. De smokkelaars zouden voor een Gerechtshof van de Admiraliteit geleid worden en niet langer worden berecht door die vriendelijke jury's van mede-smokkelaars, die de misdaad, waarvan de beklaagde beschuldigd werd, beschouwden als een daad van vaderlandsliefde.

In de tweede plaats werden die uitgestrekte gebieden in het westen, die pas den Franschen waren ontnomen, voor immigratie gesloten tot de regeering te Londen de nieuwe bezittingen had geregistreerd en besloten had, welke maatregelen genomen moesten worden om de belangen van haar nieuwe Indiaansche onderdanen te beschermen.

In de derde plaats zouden verschillende levensmiddelen, zooals melasse en suiker (later ook thee) belast worden en tenslotte moesten alle officieele papieren, kranten, speelkaarten, acten, contracten, hypotheken gezegeld worden met een zegel, dat Zijne Majesteits belastingambtenaren in alle prijzen van een penny tot een pond verkochten.

Vergeleken met de aardige bedragen, die zelfs de nederigste burger heden ten dage aan den fiscus te betalen heeft, mogen die schamele penningen, die de oude kolonisten op te brengen hadden uiterst onbelangrijk schijnen. Maar het ging niet om het geld, doch om het principe. De beroeps-opruiers in de kolonies protesteerden in vlammende redevoeringen tegen deze schandalige maatregelen, spraken van vrijheid en moord en van de schande van belastingheffing zonder representatie. Zij vergaten, dat, wanneer zij thuis gebleven waren, zij even weinig „representatie" in het parlement genoten hadden, als toen zij naar Georgië of New Jersey trokken. Want in die gezegende dagen kwam nog geen tien percent van de Engelsche bevolking naar de stembus. Die andere negentig percent

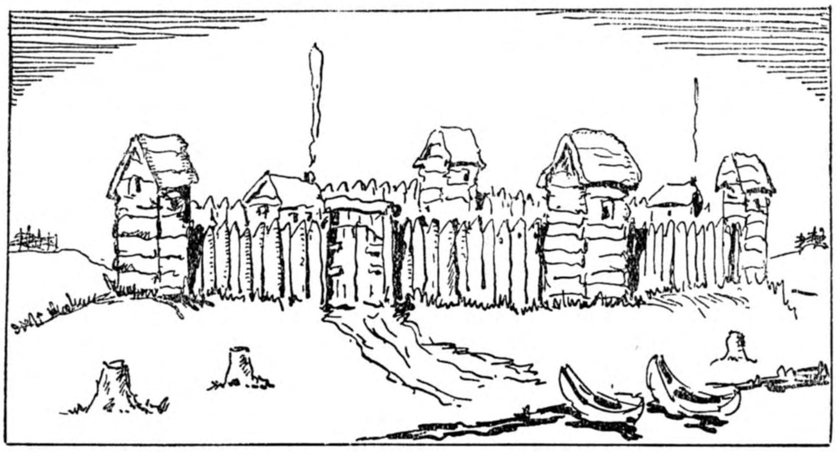

HET FORT AAN DE GRENS

waren stille vennooten. Zij betaalden de tekorten en hielden hun mond. De leiders van de Amerikaansche oppositie wisten dat heel goed. Wat zij bedoelden, was natuurlijk, dat zij den duivel gezien hadden aan het belasting betalen en dat zij de leus van „geen belasting zonder representatie" gebruikten, omdat zij goed klonk en aanduidde, dat de belastingbestrijders werkelijk vochten voor een edel en onbaatzuchtig principe van politieke rechtvaardigheid.

Langen tijd gebeurde er echter niets.

De regeering in het moederland ging voort nieuwe wetten en maatregelen af te kondigen.

De kolonisten gingen voort die nieuwe wetten en maatregelen te overtreden, zoo gauw als zij afgekondigd waren.

En George Grenville werkte nachten en nachten door „om de zaak te bestudeeren" en stelde rapporten samen, die zoo diepgaand, zoo ernstig en zoo droog waren, dat George III hem tenslotte zijn congé gaf om geen andere reden, dan omdat hij zoo ondraaglijk lang van stof was en hem zoo ongeloofelijk verveelde.

Hoofdstuk XX.

HOLLANDSCHE THEE EN FRANSCHE MELASSE.

De bewoners van de Engelsche kolonies in Amerika hadden behoefte aan verscheidene artikelen, die zij slechts van buiten konden betrekken.

Om die artikelen te koopen, moesten zij geld hebben.

Om aan geld te komen, moesten zij bepaalde goederen kunnen uitvoeren en elders verkoopen.

Dat klinkt allemaal erg eenvoudig en op den keeper beschouwd is het ook erg eenvoudig, mits men natuurlijk de grondstoffen kan krijgen voor het vervaardigen van de artikelen, die men hoopt uit te voeren tegen zulk een prijs, dat men het eindproduct voor een weinigje meer kan verkoopen dan het kost. Maar als men gedwongen wordt de grondstoffen te koopen op één bepaalde markt en iederen prijs moet betalen, dien die markt eischt, dan loopt men een leelijke kans op de faillissementen-lijst terecht te komen.

De Amerikanen van de achttiende eeuw, als alle volken van de achttiende eeuw, verbruikten groote hoeveelheden van wat men een „slokje" pleegt te noemen. In Nieuw-Engeland dronk men rum; in New York gaf men aan jenever de voorkeur; in Canada bleef men trouw aan den ouden vertrouwden cognac. Overal dronk men. Men dronk zoo veel, dat in sommige staten de rum het belangrijkste export-artikel was. Maar om rum te maken hadden de Puriteinsche distilleerderijen groote hoeveelheden suiker en melasse noodig. Deze noodzakelijke bestanddeelen konden zeer goedkoop ingevoerd worden van de naburige eilanden van West-Indië. Het meerendeel dezer eilanden behoorde echter aan de Franschen en de Hollanders. Volgens de Engelsche wet waren zij dus „buitenland" en de bewoners van Nieuw-Engeland waren verplicht hun suiker en melasse

DE SMOKKELAARS.

te koopen in het moederland, waar de kooplieden heel aardig gebruik maakten van het monopolie, dat de regeering hun zoo vriendelijk in handen had gegeven.

Vraag: Waren de inwoners van Nieuw-Engeland als gehoorzame onderdanen van Zijne Majesteit Koning George daarvoor den oceaan overgestoken om hun suiker voor honderd dollars de ton in Londen of Bristol te koopen?

Antwoord: Dat waren zij niet. Als gehoorzame maar niettemin verstandige onderdanen van Zijne Majesteit Koning George voeren zij naar Guadeloupe of St. Eustatius en kochten hun suiker voor dertig dollars de ton.

Vraag: Vond de regeering van Zijne Majesteit Koning George dat aardig?

Antwoord: Heelemaal niet.

Vraag: Weerhield dat de zeelui van Nieuw-Engeland hun kwade practijken ten bate van den rum en de suiker voort te zetten?

Antwoord: Heelemaal niet.

Dat was dus een aardig onderwerp voor een langdurigen strijd.

Het is eigenaardig, maar men kan in de geschiedenis tot aan de Babyloniërs teruggaan en men zal zien, dat de menschen bijna iederen vorm van machtsmisbruik van de regeering verdragen, zoolang het niet met eten en drinken te maken heeft. Soms verwonder ik er mij wel eens over, dat het bier niet meer bloed vergieten veroorzaakt heeft dan de godsdienst. Telkenmale als de Britsche regeering wat ruzie had met een bepaalde groep dissenters, dan waren er altijd wel weer andere dissenters, die de zijde van de Kroon kozen en zich verlustigden over het ongeluk van hun vijanden. Maar op het oogenblik, dat het parlement een belasting invoerde op rum of thee of koffie, begaf het zich op gevaarlijk terrein, want toen raakte het aan iets, dat zoowel de Quakersche oude vrijster als den Baptistischen prediker alsook den eigenzinnigsten agnosticus ter harte ging. Waarlijk de belasting was erg licht, slechts drie pennies op elk pond sterling, maar ze was zeer onaangenaam, want iederen keer als de eerzame burger zich een kop thee bereidde, werd hij eraan herinnerd, dat hij een wet steunde, die hij als onrechtvaardig voelde.

DE OPSTANDELINGEN.

Ten slotte veroorzaakten die kopjes en glaasjes (spreekwoordelijk door de stormen die er in woeden kunnen) een orkaan, die meer dan een oceaan opzweepte. Dat alles voor een geschatte jaarlijksche opbrengst van nog geen 500.000 gulden.

Wie kon zulke gevolgen hebben voorzien?

Laat ons eerlijk zijn — niemand.

In den beginne hielden de Amerikaansche kolonisten aardig vol het zonder thee te stellen. Maar zij hadden altijd thee gedronken. Zij waren aan dien drank gewend. Zij moesten hun thee hebben.

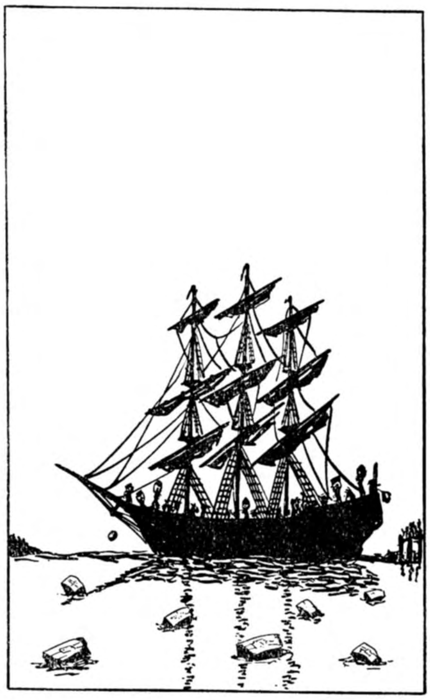

THEE.

„Heel goed", zeiden de vrachtvaarders van Nantucket en Plymouth, „wij kunnen net zoo goed thee als suiker smokkelen" en zij voeren naar Curaçao en zij kwamen terug met prachtige ladingen thee, heel goedkoop, tegen den prijs als direct uit Nederlandsch-Indië geïmporteerd. Dat maakte het den menschen mogelijk hun gebruikelijk kopje te genieten zonder het gevoel, dat zij aan hun beginselen ontrouw waren en in een paar maanden waren de pakhuizen langs de kust van Nieuw-Engeland boordevol geladen met Hollandsche thee. Dat beteekende een groote strop voor de Engelsche theekooplui en zij werden erg boos. Kwade Engelsche kooplui zijn gevaarlijk. Het parlement besloot, dat er iets gedaan moest worden. Dientengevolge werden groote hoeveelheden thee, afkomstig van de Britsche Oost-Indische Compagnie naar Amerika getransporteerd en met behulp van een regee-

TROUW AAN DE REGEERING.

ringssubsidie aan het publiek tegen een veel lageren prijs dan de Hollandsche thee te koop aangeboden.

De achtenswaardige smokkelaars (en zij behoorden tot de invloedrijkste kringen der samenleving) voelden dat de regeering door dit verkoopen onder den prijs schuldig was aan een zwaar vergrijp tegen de commercieele etiquette. De pers kreeg het druk en in krantenartikels werden allen, die Engelsche thee dronken voor verraders uitgemaakt.

Het is altijd gemakkelijk geweest de gemoederen op te hitsen van lieden, die naar het Puriteinisme neigen. Zij zijn er zoo aan gewend hun ware emoties te onderdrukken, dat zij als het ware iedere gelegenheid voor geoorloofde opwinding aangrijpen. Hier en daar staken troepjes verheugde burgers wat schepen in brand, die Engelsche thee vervoerden. In Boston vermomde zich een club jongelui (en het waren heusch heele nette jongelui) als Indianen, bestormde een drietal schepen, die pas van Britsch-Indië kwamen, drong, niettegenstaande er pokken aan boord heerschte, in het ruim binnen en wierp ten aanschouwe van een groote enthousiaste menigte alle theezakken over boord in het water. In Massachusetts werden zij populaire helden, maar in Engeland beschouwde men hen als laaghartige schurken, die voor den rechter gesleurd moesten worden en dan opgehangen.

Maar er gebeurde niets. En toen het duidelijk werd, dat geweld, als het maar in naam van vaderlandsliefde geschiedde, ongestraft bleef, waren er plotseling een groot aantal patriotten van professie.

Op gezette tijden werden de ongelukkige ambtenaren, wier plicht het was zegels te verkoopen, aangevallen door benden herriemakers, hun huizen geplunderd en de zegels verbrand. De schuchtere burgers, die hielden van gehoorzaamheid aan de wet, hetzij zij die goedkeurden of niet, en die zegels kochten en deze regelmatig op hun papieren plakten, liepen steeds de kans gelyncht te worden. Voor het gerecht was het onmogelijk hen te beschermen.

Natuurlijk kon de Engelsche regeering zulke toestanden niet gedoogen. Een regeering, die ophoudt te regeeren, die wetten afkondigt en ze dan rustig door allerlei geboefte laat

overtreden, kan er niet op rekenen te blijven bestaan. Zij moet de meest drastische maatregelen nemen om haar wil door te zetten, of zij dient het bijltje er bij neer te leggen.

Hoe die wetten op zulk een afstand door te zetten?

Er waren rechtbanken in de Amerikaansche kolonies. Natuurlijk waren er rechtbanken, een groot aantal zelfs. Doch die rechtbanken waren net als in het moederland. Een jury moest beslissen of een beklaagde schuldig of onschuldig was. Maar samengesteld uit de intieme vrienden van den beklaagde, mannen die hartelijk sympathiseerden met de zoogenaamde misdaad van den gevangene, verklaarde de jury hem zonder uitzondering onschuldig. Hoe overtuigend de getuigen ook waren, die door Zijne Majesteits Openbaren Aanklager naar voren werden gebracht, de schuldige ging vrij uit.

Wat daar aan te doen?

Een noodwet afkondigen, waarbij „hier na te noemen" misdaden in het vervolg in Engeland zouden worden berecht? Dat kon men probeeren, maar het zou groote ontstemming verwekt hebben, want een oud rechtsbeginsel in Engeland stelde in de meest besliste termen vast, dat niemand berecht kon worden buiten zijn eigen baljuwschap.

Dan zou de regeering een andere noodwet kunnen afkondigen, waarbij het recht van een vrijen burger om door zijn buurman berecht te worden werd ingetrokken. Ja, dat kon wel, maar daarmee betrad men een gevaarlijk terrein. Dat beduidde het stapelen van de eene onbillijkheid boven op de andere, het was of men den duivel met zijn eigen vuur ging bestrijden, een heel gevaarlijk precedent, waartoe men niet anders moest overgaan dan in geval van uitbreken van een revolutie.

Onderwijl moest er toch eenige maatregel genomen worden, want de kolonisten beschouwden de zaak zoo ernstig, dat zij hun onderlinge veeten vergaten en afgevaardigden zonden naar een Congres in New York City om te protesteeren tegen de onwettige politiek van de regeering in het moederland. Het was duidelijk, dat men met vaart op een crisis aanstuurde en onder zulke omstandigheden is het het beste een schoone lei te maken en van voren af aan te beginnen. Het Parlement

had zich nog met waardigheid kunnen terugtrekken en het had met nadruk kunnen beweren, dat het altijd het recht had willen handhaven om wetten te maken voor Engeland en de kolonies, maar dat het niets onwettigs wilde doen en gaarne naar rede wilde luisteren.

Maar dat Parlement was niet langer in de stemming om naar rede te luisteren en begon zachtkens te mompelen van orde herstellen met alle krachten ter beschikking. „Krachten" in den mond van een regeering beteekent twee dingen: politie en soldaten. En zoo komen wij aan het tweede deel van de ontwikkeling van den onafhankelijkheidsoorlog.

Een groote hoeveelheid troepen werd naar den hoofdzetel der rustverstoorders gestuurd om te patrouilleeren in de steden en dorpen, waar de onregelmatigheden tegenover de belastingambtenaren hadden plaats gehad. Patrouilleeren is echter een vervelend werk. Zelfs de best gedisciplineerde soldaten kunnen hun geduld verliezen, wanneer zij niets te doen hebben temidden van een vijandig gezinde bevolking. Bovendien dragen zij geweren. Zij kunnen schieten. Als een troepje ondeugende straatjongens in Boston hen met sneeuwballen gooit, kunnen zij hun opgekropte ergernis lucht geven met een luchtsalvo, waarbij toevallig een paar dood onschuldige burgers vallen en dat een heele stad in paniekstemming brengt.

Dat is al zoo'n oude geschiedenis.

En het bewijst, wat menig historicus al lang geleden begon te vermoeden, dat niemand ooit iets van het verleden leert en dat iedere generatie eigen ervaring moet opdoen door de eigen fouten en vergissingen.

„Dat is Pessimisme" zult gij zeggen.

Lieve lezer, het spijt mij, maar ik heb deze wereld niet gemaakt.

Hoofdstuk XXI.

DE EIGENGEMAAKTE WIJSHEID VAN DEN FRONTIER.

Nu zullen wij veel hooren van schietpartijen en wij zullen kleine groepen van dood vermoeide boeren zien strompelen over de onbegaanbare landwegen en wij zullen legers van mopperende roodjassen gebogen zien voortschuifelen door de rulle, gevaarlijke laantjes ten plattelande en ten slotte zullen wij de vraag hooren: wiens schuld was dat alles? Vanwaar die woede van den eenen Engelschman tegen den anderen? Vanwaar dat bloedvergieten van den evennaaste?

En wederom moet ik antwoorden, dat wij het niet weten. Er zijn bepaalde gebeurtenissen in de geschiedenis der menschheid, die onvermijdelijk schijnen. De Amerikaansche revolutie is er daar een van.

Als zij niet gekomen was in het jaar 1776 zou zij gekomen zijn in het jaar 1777. Als een politiek genie de uitbarsting der vijandelijkheden in 1777 had kunnen voorkomen, zou de pret in 1778 begonnen zijn.

Het gold niet meer een belangenstrijd.

Het was een samenbotsen van idealen.

En in zoo'n geval is er maar één oplossing: oorlog!

Het is altijd een beetje pijnlijk in den zetel van den almachtigen Zeus plaats te nemen en te richten over de voorouders met de hoogdravende uitspraak: „Bij die en die ligt de schuld en alle anderen gaan vrij uit."

Moge het daarom in alle nederigheid gezegd worden, dat naar mijn bescheiden meening de Engelsche regeering een ernstige fout beging. De Koning en zijn Parlement en zijn ministers bleven de kolonisten als Engelschen beschouwen. Naar recht en wet waren zij ongetwijfeld nog Engelschen, maar zij waren Engelschen met een herinnering. Zij hadden een

duidelijk beeld van het armenhuis, waarin zij geboren waren en van het armengraf, waarin het stoffelijk overschot van hun lieve moeder was neergelaten. Zij vergaten nooit de krampen van den honger en de slagen, die zij gekregen hadden, terwijl hun vader in de gevangenis zat. Zij herinnerden zich dat alles en zij herinnerden het zich met dat onaangename gevoel van lieden, die veel ellende geleden hebben, waaraan zij zelf geen schuld hadden. En dan de vlucht — de reis in een volgepropt landverhuizersschip — het bedorven voedsel — de lijken, die over boord werden geworpen — en ten slotte de aankomst op de kust van de Nieuwe Wereld om de slaaf te worden van een of anderen gierigen boer in Pennsylvania, de duivelstoejager van een of andere afschuwelijke Puriteinsche huishoudster, en werken-werken-werken, vijf, zes, zeven of acht jaren lang, om eenmaal de vrijheid te erlangen met twee stel kleeren en een vaatje meel.

Dan de moeilijke tocht naar de wildernis — de onzindelijkheid in de verlaten blokhuizen — de pijn in den rug van dat eindelooze boomen omhakken — de pijn in de armen van dat eindelooze steenen oprapen, die op hoopjes gelegd moesten worden voor er een plekje vrij was om koren te planten — de vrouw, die gestorven was wegens gebrek aan medische hulp — de verwaarloosde kinderen, die gevoed en gewasschen moesten worden — de insecten, die den oogst vernielden — de ratten, die de kuikens doodbeten en de muskieten, die het leven tot een erger hel maakten dan ooit, werd verzonnen door den onverzadelijken Jonathan Edwards.

En dan — ten slotte — een beetje welvaart — een nieuwe vrouw — een derde of een vierde — kinderen groot genoeg om de ploeg te hanteeren en de varkens te voederen — een huis met meer dan één kamer — een stukje weg, dat begaanbaar was — een paar buren, die in geval van ziekte of geboorte hulp konden bieden — de vreugde van heer en meester te zijn van een klein ontgonnen stukje grond in het oerwoud en tegen niemand „Ja mijnheer” te hoeven te zeggen.

Dan op een goeden morgen een brief — een groote enveloppe met een ambtelijk zegel — een moeilijk te ontcijferen document, dat berichtte, dat Zijne Majesteit de Koning bij de gratie

Gods, gesteund door een besluit van het Parlement van dien en dien datum, hierbij ter kennis bracht van Zijne Majesteits gehoorzamen dienaar zus en zoo te verschijnen.....

Dat alles mocht recht en billijk en wettelijk zijn, maar het herinnerde aan één ding, dat de kolonist juist had hopen te vergeten: het verleden.

Menschen, die leven, dank zij hun eigen voorzichtigheid en de arbeid van hun eigen handen, zijn in staat om alle overheid ondraaglijk te vinden. Voor hen, die altijd het woord overheid synoniem achten aan onderdrukking, is er maar één wijze van redres, die hun opstandige gevoelens genoegdoening geeft en dat is openlijke uitdaging.

In de steden bij de kust was het makkelijk genoeg de bevolking onder toezicht te houden. De koopman, die de orders in handen had van negentig percent van zijn buren, kon onweerlegbaar een dwang opleggen. De dienaar van de Schrift, die redeneerde over de onschendbaarheid van ambtenaren en de heiligheid van het particulier bezit, was in staat voor de andere tien percent te zorgen.

Maar in die eindelooze gebieden tusschen de Ohio en den Mississippi kon men orderbriefjes en bankpapier kwijtraken en dominees, die niet naar den zin van de toehoorders preekten, werden verzocht maar weer naar de beschaafde wereld terug te gaan. Want daar was de individueele boer zijn eigen koopman en prediker en soldaat en koning en hij bestuurde zijn gebied, zooals hem dat beliefde en de anderen moesten voor hem oppassen.

De Engelschen, die die geestesgesteldheid niet begrepen (ongeveer zeven en negentig percent van de heele bevolking), hadden er een handje van om in het Parlement van hun plaats op te staan en uit te weiden over die arme boerenkinkels daar ver weg in Tennessee, die ter kennis van Zijne Majesteit Koning George III brachten, dat de menschen van Watauga zijn hoogste gezag niet langer wenschten te erkennen.

Maar het was niet zoo gemakkelijk van die koppige opstandelingen af te komen en ze, als anderen ten voorbeeld, op te hangen. Het werd spoedig duidelijk, dat zulks onmogelijk was en de opstandelingen, die dat merkten, zagen hun kans schoon.

. . . .

De man, die heel den dag met een spade arbeidde of van zonsopgang tot zonsondergang met een bijl zwaaide, was in den regel te moe om zijn gedachten op papier te zetten. Hij las weinig boeken en schreef er geen enkel.

Maar hij vertelde wat hem op het hart lag en wij weten vrij wel, wat in zijn geest omging.

In de theorie van regeeren, de staathuishoudkunde, waren zij niet erg thuis. Zij wisten, wat naar hun zin was en wat geschikt was voor die kleine gemeentetjes, die zij in de uithoeken van het rijk hadden gesticht.

Zij waren te vertrouwd met geweren en pistolen om dol op vechten te zijn.

Maar de wildernis had hun hun kans gegeven — hun eenige kans, die zij heel hun leven zouden hebben. En die kans weigerden zij te laten loopen.

Zij beschouwden zichzelf niet als een uitverkoren volk, zooals de Puriteinen dat een honderd jaar geleden hadden gedaan.

Zij hadden een weinig hoog denkbeeld van zichzelf.

Zij erkenden gaarne hun talrijke fouten, hun gewoonte om te vloeken, hun geweldige drinkgelagen na jaren van geestdoodenden slavenarbeid, hun sentimenteele tranen, hun plotselinge uitbarstingen van wreedheid, hun onberekenbaar humeur, hun minachting voor allen vorm van geschreven wet.

Maar zij drongen er niet op aan, dat de wereld van hen zou houden en hen als voorbeeldige burgers zou beschouwen. Al wat zij vroegen, was, alleen gelaten te worden.

En toen de buitenwereld, dat niet kon of niet wilde doen, toen zeiden zij: „Wel.....", deden wat kruit in de pan van hun geweer en wachtten.

Hun eindelooze strijd met de natuur had hun geduld geleerd.

En in dit soort gevalletjes was het veel beter de tegenpartij de eerste fout te laten maken.

HOOFDSTUK XXII.

DE HEER ADAMS, ADVOCAAT UIT QUINCY IN MASSACHUSETTS, EN ZIJN NEEF SAM, DE BIERBROUWER, GAAN SAMEN IN DE POLITIEK.

Als de Engelsche regeering van het jaar des Heeren 1775 een beetje beter op de hoogte was geweest van de toestanden in de Amerikaansche kolonies, zou zij zich heel wat moeite bespaard hebben. Zij zou gebruik gemaakt hebben van de ontstemming, die er heerschte tusschen de geld leenende steden en de geld poffende landelijke districten, zij zou de eene partij uitgespeeld hebben tegen de andere en door de goede gezindheid van een van beiden te verwerven, hetzij van de kooplui, hetzij van de boeren, zou zij zich een zeer nuttige groep bondgenooten verzekerd hebben.

Gelukkig voor de zaak van de vrijheid van Amerika begingen de Britsche ambtenaren flinke blunders en door een reeks geweldige stommiteiten dwongen zij de bewoners van de kuststreken gemeene zaak te maken met de bewoners der bergen en (tenminste voorloopig) de economische verschillen te vergeten, die een bankier in een landbouw-omgeving bijna net zoo gehaat maakte als een van Zijne Majesteits ambtelijk aangestelde bedriegers en zegel-afzetters.

Revoluties (ik heb dat naar ik meen vroeger wel eens in een ander boek verteld) worden gewoonlijk volgens het volgende schema in elkaar gezet:

Tien percent van de menschen willen opgehangen worden, voor hun ideeën.

Tien percent willen eveneens opgehangen worden, maar zij zijn niet heel erg gelukkig met dat vooruitzicht en wenschen dientengevolge te weten, of het doel waarvoor zij strijden, niet op minder heftige wijze bereikt kan worden.

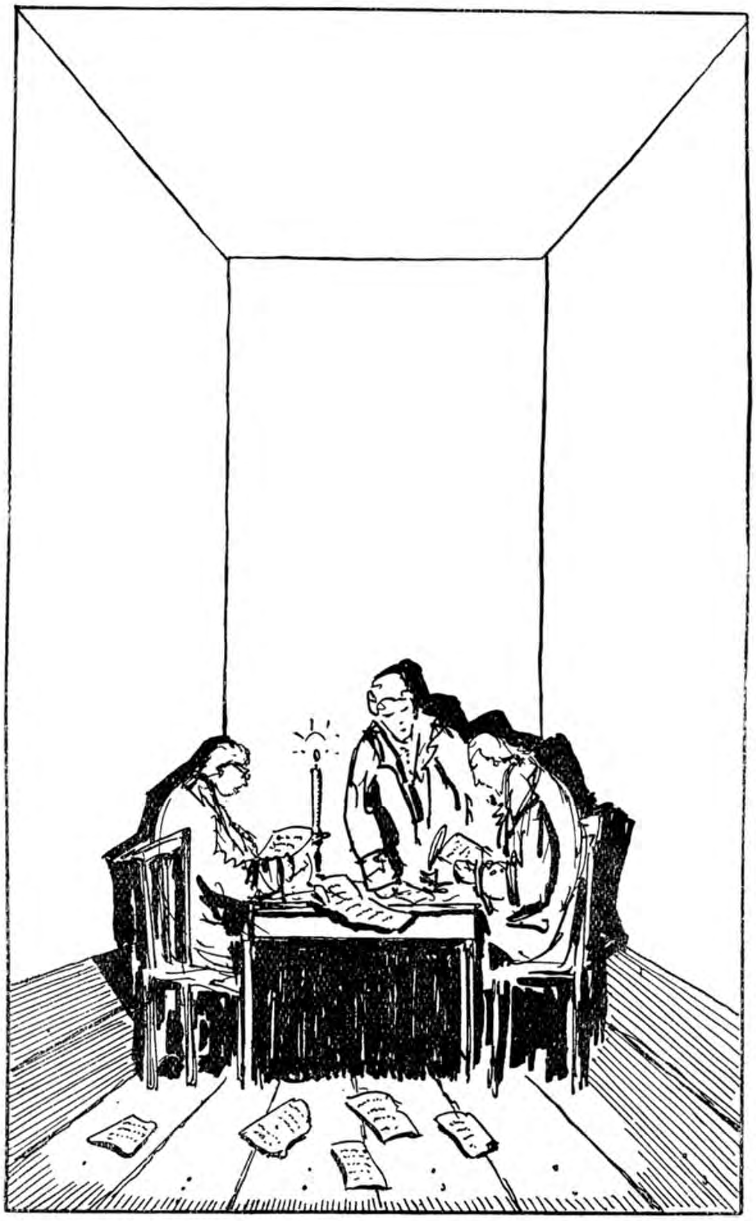

REVOLUTIE. DE HERSENEN.

Veertig percent (die zichzelf „practische menschen” noemen) zitten op de loer tot zij weten, welke partij winnen gaat, waarna zij zich bij de winnaars aansluiten.

Dat maakt een totaal van zestig percent. De andere veertig percent gelooven in orde en wet tegen allen prijs en plegen hun vroegere buren van kant te maken, indien deze geen succes hebben, of worden zelf opgehangen als het bewijs geleverd is, dat zij mis geraden hebben.

Men moge beweren, dat ik wel wat erg bloeddorstig ben in de volgende pagina's. Dat spijt mij, maar ieder, die de litteratuur over die periode heeft gelezen (gedrukt aan beide kanten van den oceaan) zal weten, dat de galg nooit uit de gedachten ging noch van hen, die zich bij den opstand aansloten, noch van hen, die de Engelsche kroon trouw bleven.

Voor hen, die erg hard schrikken bij het woord revolutie en die graag een hoop nonsens vertellen over een schurk van een Duitsch vorst en een onbezoedelde Engelsche kroon en die sidderen, wanneer zij hooren, dat in de oogen van den gewonen Engelschman van het jaar 1778 George Washington een echte Lenin was (alleen nog erger, omdat hij zooveel minder reden had om ontevreden te zijn), moge het een tegenvaller zijn, maar ik moet er aan toevoegen, dat deze een heel aardige en prettige revolutie was, voorzoover men dat van revoluties kan zeggen. Geen Bastilles werden bestormd. Geen Winterpaleis werd geplunderd. Er was geen opruiming in 't groot van gevangen burgers. Geen geheime rechtbanken maakten er een beroep van om een flinke terreur te voeren.

Integendeel. De beste lieden kozen partij voor de opstandelingen en wanneer de krijgskans den eenen generaal dwong zich over te geven aan den ander, werden na afloop de vriendelijkste beleefdheden gewisseld en wederzijdsche verklaringen van goede gezindheid afgelegd, die tranen in de oogen zouden brengen van Hindenburg en Foch.

Dat is te danken aan het feit, dat in de achttiende eeuw oorlogvoeren het beroep van een gentleman was en bedreven werd volgens bepaalde regels. Nooit kon men tevoren zeggen, wie den strijd zou winnen. Daarom paste het den overwinnaar

om voorzichtig te zijn en zijn tegenstander te behandelen, zooals hij zelf hoopte behandeld te worden, als het met hem een volgenden keer eens mis was.

Daarenboven was er heel weinig persoonlijke animositeit, die menig Europeeschen oorlog maakte tot een verdelgingskrijg. Verscheidene Engelsche gouverneurs met hun ondergeschikten waren buitengewoon hinderlijke ambtenaren geweest, suffige, muggenziftende waardigheidsbekleeders, die alle kolonisten als minderwaardige schepsels beschouwden en die hun Amerikaansche onderdanen behandeld hadden met zulk een vertoon van aanstellerige voornaamheid, dat zelfs den goedmoedigsten van ons tot moordenaar zou maken. Met vreugde lieten zij hen uren lang in koude en donkere antichambres wachten tot hunne Excellenties hun derde flesch port soldaat hadden gemaakt.

Deze soort lieden mogen zich misschien in een oogenblik van paniek aan wreedheid schuldig maken, zij zijn toch zelden erg wreed van natuur. Tot dusver waren de wreedheden in Amerika bedreven uit godsdienstige hysterie van de kolonisten zelf en den Engelschen ambtenaren trof in deze geen blaam.

Het was dientengevolge niet zoozeer de vraag, wat Engeland gedaan had, die de Amerikanen in woede deed uitbarsten tegen het moederland, dan wel de vrees voor wat Engeland zou kunnen doen in de toekomst, voordat de rechten en prerogatieven van de kolonisten behoorlijk beschermd waren tegen verdere koninklijke en ministerieele aanmatiging.

Dat alles overdachten de leiders van den opstand heel goed. Zij wilden daarom wel aan het gepeupel den vrijen teugel laten (men kan nu eenmaal geen omelet bakken zonder een paar eieren stuk te slaan), maar dat janhagel (en de kooplui met de plantage-eigenaars, die de leiders van den opstand waren, waren aristocraten en buiten hun stand van weinig belang), de groote menigte der kleine luiden, moest binnen bepaalde grenzen gehouden worden, opdat alles ordelijk verliep, netjes en volgens de oude en achtenswaardige wetten van een samenleving van vrije, onafhankelijke lieden.

. . . .

Dit hoofdstuk draagt den naam van een zekeren John Adams en zijn neef Samuel, maar men krijge nu vooral niet den indruk, dat deze twee mannen alleen verantwoordelijk waren voor de actie, die leidde tot een onafhankelijkheidsverklaring. John en Sam, zij het ook in vele opzichten antipoden, waren typeerend voor het soort patriotten, dat leiding gaf en zijn deswege door mij uitgekozen als voorbeelden voor hetgeen ik in dit hoofdstuk wil aantoonen.

De Adams waren van Engelsche afkomst en van Devonshire naar Massachusetts verhuisd in het laatste kwart van de zeventiende eeuw. Zij waren landbouwers geworden en hadden hard gewerkt. Zoo gauw als het Harvard College gesticht was, hadden zij hun kinderen daarheen gezonden om alles te leeren, wat voor een bepaald beroep noodig was. John (Harvard 1755) had rechten gestudeerd. Hij was niet bepaald gezellig in den omgang. „Een man met principes" zouden wij zeggen. Iemand met groote qualiteiten voor tijden van onrust, een rotssterke, nuchtere, gereserveerde persoonlijkheid, als een blok marmer even ongevoelig voor koninklijke ontstemming als voor bijval des volks.

Zijn neef Samuel was heel anders. Deze was vijftien jaar eerder afgestudeerd. Hij kende iederen Tom, Dick en Harry in zijn stadje. Zoo gauw als hij hoorde, dat er wat herrie zou komen, zou hij zijn zaakje toe doen en zijn deur en luiken grendelen. Een flinke wijkmeester, die zich overal thuis voelde, zoowel in een thee-gezelschap in de haven van Boston als in een deftige vergadering van den gemeenteraad van Massachusetts.

De oppositie, waarbij deze mannen zich aansloten, was nog een vrij onbelangrijke beweging. De bevolking van de kolonies waren Engelschen en zij wilden Engelschen blijven. Zij geloofden in de macht van 's menschen verstand. Laten daarom hun landgenooten aan den overkant van den oceaan maar eens merken, wat er in Amerika gebeurt en alles zal te recht komen, zoo meenden zij.

Om hun Britsche neven en verwanten in te lichten wilden zij vlugschriften samenstellen en resoluties afkondigen, een „Continental Congres" samenroepen, van vertegenwoordi-

gers van al de verschillende kolonies (het kwam 5 September 1774 te Philadelphia bijeen) „Vigilance Committees" instellen (zoogenaamde correspondentie-genootschappen, die alle goede vaderlanders op de hoogte hielden van iedere nieuwe wet van ambtenaars-tyrannie) en een vormelijk en wettig adres opstellen, dat in den loop van den tijd den koppigsten Engelschen Tory moest overtuigen van de billijkheid van de Amerikaansche eischen.

Dat was in de maand April van het jaar 1775.

Het tooneel was klaar gemaakt voor de tweede acte en het scherm kon gehaald worden.

Hoofdstuk XXIII.

DE COMMANDANT VAN Z.M. KOLONIALE TROEPEN MOET ZEER SLECHTE TIJDING RAPPORTEEREN.

Ongeveer veertig jaar geleden kreeg een zekere kapitein Charles Boycott ruzie met de boeren van een door hem bestuurd landgoed in County Mayo in Ierland. Dientengevolge werd hij vogelvrij verklaard. Niemand mocht tegen hem spreken. Niemand mocht iets van hem koopen. Niemand mocht hem iets verkoopen. Niemand mocht hem voedsel geven, zijn post bezorgen, zijn koeien melken. Kortom binnen het bereik van zijn Iersche buren hield hij op te bestaan.

Deze eigenaardige manier van dwang op iemand of op een groep van personen uitoefenen wordt sedertdien „boycotten" genoemd en overal, waar dat wordt toegepast, is er een hoop herrie.

In de eerste plaats is het buitengewoon vernederend voor de betreffende lieden. Na korten tijd gaat het hen zwaar op de zenuwen zitten. En in de tweede plaats drijft het de slachtoffers tot wanhoop, omdat hun geen behoorlijke weg tot verhaal open staat.

Als bijvoorbeeld de Chineezen in Canton weigeren Amerikaansche boonen te eten of Engelsche wol te dragen, kortom, als zij besluiten Amerikaansche en Engelsche producten te boycotten, dan kunnen de Amerikaansche en Engelsche kooplui daar niets tegen doen. Zij zijn hulpeloos, want niemand, hij moge Chinees of Eskimo zijn, kan gedwongen worden boonen te eten of wol te dragen, als hij dat niet wenscht. En omdat zij weten, dat zij hulpeloos zijn, zijn die slachtoffers in staat hun zelfbeheersching te verliezen, gekke dingen te doen, zooals om oorlogsschepen vragen en ingezonden stukken in de kranten schrijven, waarin zij op oorlog aandringen.

De leiders van de ontevredenen in Amerika wisten dat. Een eerste stap in de goede richting was het aannemen van de z.g. Declaration of Rights, door het Continental Congres in Philadelphia, waarin de verschillende grieven van de kolonies eerbiedig werden opgesomd. Maar officieele documenten worden zelden door de massa van het volk gelezen. Op zijn hoogst veroorzaken zij een beetje deining onder de ambtenaren, die zeggen: „Nou, nou! Dat is opruiing. Daar moeten we wat tegen doen!" Op zijn ergst raken zij heelemaal in het vergeetboek.

Maar ditzelfde congres had voor het uiteengaan een resolutie aangenomen, die van wijder strekking beloofde te zijn. Geen enkele ware vriend van de vrijheid, zoo verklaarden de afgevaardigden, zou in het vervolg in Engeland gemaakte goederen trachten te im- of exporteeren, of zou zulke artikelen gebruiken, als zij hem te koop werden geboden.

Tot mijn spijt moet ik zeggen, dat deze maatregel een massa ellende in de kolonies veroorzaakte. Er waren nog verscheidene kooplieden, die trouw tegenover het moederland wilden blijven en die het hun goed recht achtten, handel te drijven hoe, waar en met wie het hun beliefde. Zij werden nu overgeleverd aan de zegeningen van de lynch-wet. Hun magazijnen en pakhuizen werden opengebroken. Hun goederen werden vernield. Heel dikwijls werden zijzelf gelyncht en afgeranseld en uit hun geboorteplaats verdreven door de herriemakende patriotten.

Maar in Engeland werd de slag ook gevoeld. En heel luid was de klacht van de Engelsche industrieelen en handelslui, dat er direct wat gedaan moest worden om die afvallige kolonies tot rede te brengen.

Toen de Engelsche kranten in Amerika aankwamen en de slechte stemming aantoonden, die in het moederland jegens de kolonies heerschte, begonnen de leiders van de oppositie in Boston en Philadelphia en Norfolk den ernst van den toestand te begrijpen. Ieder oogenblik konden zij verwachten, dat de Engelsche regeering een wraakpolitiek zou beginnen, troepen zou zenden naar Massachusetts en een blokkade zou afkondigen van de heele Amerikaansche kust. Onder die

omstandigheden was het goed op alles voorbereid te zijn. De comité's van correspondentie (de on-officieele lichamen, die de leiding van de revolutie op zich genomen hadden) begonnen hier en daar wat vaatjes kruit op te koopen, een telling te houden van het aantal beschikbare bruikbare geweren, uit te kijken naar geschikte bergplaatsen, waar de wapens verborgen konden blijven voor de spiedende oogen van die Engelsche officieren, die, naar men zeide vermomd rondreisden en wier vermeende tegenwoordigheid een voortdurende bron van geprikkeldheid was.

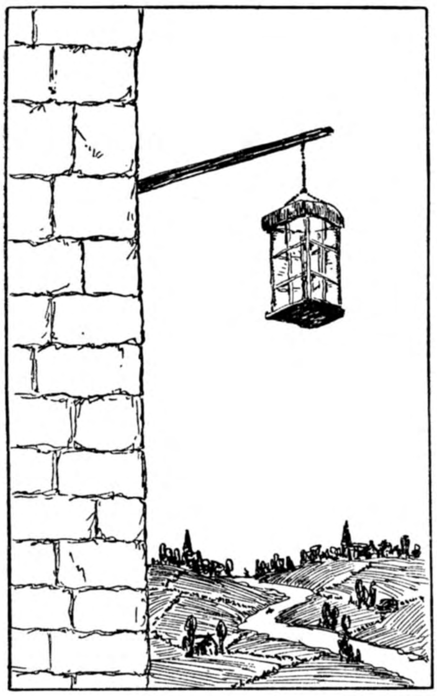

HET SIGNAAL.

Deze beschuldiging berustte weliswaar op hooren zeggen, maar er zat genoeg waarheid in. De inlichtingen-dienst van luitenant-generaal Thomas Gage, die bevel voerde over Boston, was aan het werk getrokken en Zijne Excellentie wist niet alleen, dat de kolonisten een belangrijken voorraad wapenen verborgen hadden in het dorp Concord, maar ook, dat Samuel Adams en John Hancock, de handigste leiders van de oppositie, bezig waren een agitatie-campagne te leiden in Middlesex County. Een aantal troepen zou nu die vijandelijke voorraden munitie vernietigen en bepaalde patriotten gevangen nemen om hen naar Londen te zenden, opdat zij daar voor een Engelsch gerechtshof terecht zouden staan.

Maar in zulke tijden van groote algemeene opwinding is alles zeer gecompliceerd en er zijn spionnen, die andere spionnen bespionneeren en dan zijn er weer spionnen, die die

spionnen bespionneeren, zoodat het volmaakt onmogelijk is een geheim te bewaren.

Meer dan twaalf uur voor de expeditie van kolonel Smith naar het noorden vertrok, snelden William Dawes, Paul Revere en Samuel Prescott, drie jonge Amerikanen, uitgezonden door het Comité van Veiligheid te Boston om de bevolking van Middlesex te waarschuwen, naar Lexington, opdat aan Hancock en Adams gelegenheid werd gegeven te ontsnappen.

Toen daarop den volgenden ochtend vroeg een detachement van het 10e reg. infanterie over de markt van Lexington marcheerde, vond het tegenover zich een troep vastberaden, opgewonden boeren.

Wie er toen het eerst schoot, zal altijd een raadsel blijven.

Maar er werd geschoten.

Toen knetterde een salvo over het liefelijke landelijke plekje en acht Amerikanen lagen dood ter aarde.

Het was of heel het land gewacht had op den knal van deze noodlottige kogels.

De Engelschen bereikten Concord, maar op den terugtocht naar Boston stonden zij voortdurend aan schietpartijen bloot en dat hield niet op voor Gage lord Pency met een paar stuks veldgeschut er op uit had gezonden om de achterhoede van zijn verslagen leger te beschermen en de achterblijvers en gewonden thuis te brengen.

Als de kolonisten meer en beter wapentuig bezeten hadden dan de verouderde ganzenroeren van hun grootvaders, zou nauwelijks één Engelsch soldaat levend zijn teruggekeerd. Thans verloren de Engelschen 273 man aan dooden, gewonden en vermisten, oftewel een derde van heel hun leger, vóór de laatsten de veerpont van Charleston bereikten en zich veilig achter de versterkingen van Boston konden terugtrekken.

Het nieuwtje van die vechtpartij ging als een loopend vuurtje rond. Wijd en zijd trokken de boodschappers van het comité van correspondentie om de goede tijding te brengen aan hen, die nog aarzelden in hun houding ten aanzien van de koloniale zaak. Uit het verre westen en uit de uiterste uithoeken van het zuiden trokken de magere en uitgehongerde pioniers op in de richting van Massachusetts om tegenwoordig te zijn bij

REVOLUTIE. DE STRIJDERS.

het eerstvolgend treffen en de martelaren van Concord te wreken.

Plotseling bemerkte Gage, dat hij afgesloten was van de rest van de wereld. Een poging om de oproerlingen te verjagen van de hoogte van Bunker Hill kostte hem meer dan 1500 man. Pogingen om door onderhandelingen tot een schikking te komen, mislukten.

Dat was nog niet het ergste.

Op den 10en Mei van het jaar 1775 kwam het tweede „Continental Congres" bijeen te Philadelphia.

Ditmaal waren er afgevaardigden van al de dertien kolonies tegenwoordig. Dat beteekende, dat voor het eerst in de geschiedenis de grieven van alle Amerikanen kans hadden in een en dezelfde zaal ter tafel gebracht te worden. De ernst van den toestand deed deze jaloersche kleine onafhankelijke staatjes hun onderlingen strijd en achterdochtigheden vergeten.

De teerling was geworpen.

Tot hun eigen verwondering waren de kolonisten thans plotseling samengebracht in één daad van openlijken opstand. Zij mochten niet erg gesteld zijn op hun Presbyteriaansche, Quakersche of Nederlandsch Hervormde buren, maar het was, volgens een gevatte opmerking, de quaestie van samen te hangen of ieder apart opgehangen te worden en het vooruitzicht op de galg is in staat om vreemdsoortige strijdmakkers samen te brengen.

Zoo bleek er een sterke begeerte tot samenwerking te bestaan en de bankiers, lommerdhouders en geldschieters van de kust, die algemeen beschouwd werden als de aristocraten, waren bereid samen te werken met de ongeschoren handwerkslieden uit de donkere grensstreken, die gewoonlijk de democraten werden genoemd en die nogal gevreesd waren door de meer opgepoetste burgers der groote steden. Want ofschoon de opstand was begonnen bij de kooplui van Nieuw-Engeland, kon onmogelijk iets bereikt worden zonder de hartelijke medewerking van hen, die tabak plantten langs de oevers van de Potomac en van hen, die jacht maakten op de Indianen in het dal van de Ohio River.

In het begin van Juni van het jaar 1775 stelde John Adams voor, dat het opperbevel over alle strijdkrachten, die bijeengebracht waren voor de verdediging van de Amerikaansche zaak, werd aangeboden aan hun voortreffelijken mede-afgevaardigde, den hooggeachten George Washington of Fairfax County uit Virginia.

Het voorstel werd gesteund.

Het voorstel werd aangenomen.

Dien avond sneed de adellijke eigenaar van het waardevolste goed in Amerika zich een nieuwe veder en schreef aan zijn vrouw:

„Gij kunt mij gelooven, mijn lieve Patsey, wanneer ik u plechtig verzeker, dat ik, het verre van mij zijnde deze benoeming na te streven, met alle krachten poogde haar van mij af te wenden, niet alleen, wijl ik mij niet gaarne van u en ons gezin scheid, dan wel, wijl ik mij bewust ben, dat men van mij te groote verwachtingen koestert."

Toen pakte hij zijn valies en toog naar New York.

. . . .

De heele stad liep uit om Zijne Excellentie te zien.

Een compagnie van de burgerwacht diende als eerewacht.

Een paar dagen later was de stad met eenzelfde geestdrift wederom op de been om den nieuwen gouverneur te zien, die uit London aankwam.

Dezelfde compagnie van de burgerwacht trad weer op als eerewacht.

Den 2en Juli van het jaar 1775 kwam Washington in Cambridge in Massachusetts aan.

In zijn zak had hij zijn officieele aanstelling. Voor het oogenblik was dat stuk perkament het eenige tastbare resultaat van den grooten Amerikaanschen opstand.

Hoofdstuk XXIV.

GENERAAL GEORGE WASHINGTON OF FAIRFAX COUNTY IN VIRGINIA TREKT ZIJN OUDE UNIFORM WEER EENS AAN.

Zoo gauw als de nieuwe bevelhebber zijn ambt aanvaard had, begonnen de praatjes. Wat voor soort man was die langzaam sprekende en deftige Virginees, die de benedenverdieping van Craigic House had betrokken en wanhopig poogde eenige orde te scheppen in den hopeloozen chaos van soldaterij met mooie uniformen maar zonder geweren — oerwoudbewoners met geweren maar zonder uniformen — oorlogstuigleveranciers met concessies — beroepspatriotten met groote verwachtingen — avonturiers met ambities — comitéleden met argwaan — Engelsche deserteurs met plattegronden van de vijandelijke versterkingen — dobbelaars met valsche dobbelsteenen — dominees met mooie preeken — aanhangers van de bestaande regeering met stille hoop — kampparasieten, die wisten, dat je „daar alles goedkoop kon krijgen.”

Het was waarlijk niet zoo gemakkelijk hem in een paar woorden te beschrijven.

Hij was vier en veertig jaar oud. Hij was op zijn bloote voeten 1.90 M. lang. Hij woog twee honderd en twintig pond, maar was toch een voortreffelijk ruiter. Hij stamde uit een oude familie. Hij was geboren te Bridges Creek in Westmoreland County, maar leefde nu te Mount Vernon op een goed aan de Potomac River, genoemd naar Edward Vernon, den Engelschen admiraal. Het goed had behoord aan zijn halfbroeder Lawrence, die in het jaar 1752 gestorven was. Zij waren goede vrienden samen geweest, die twee broers. Toen Lawrence de tering kreeg (heel de familie had zwakke longen) bracht George hem naar West-Indië. Toch stierf Lawrence

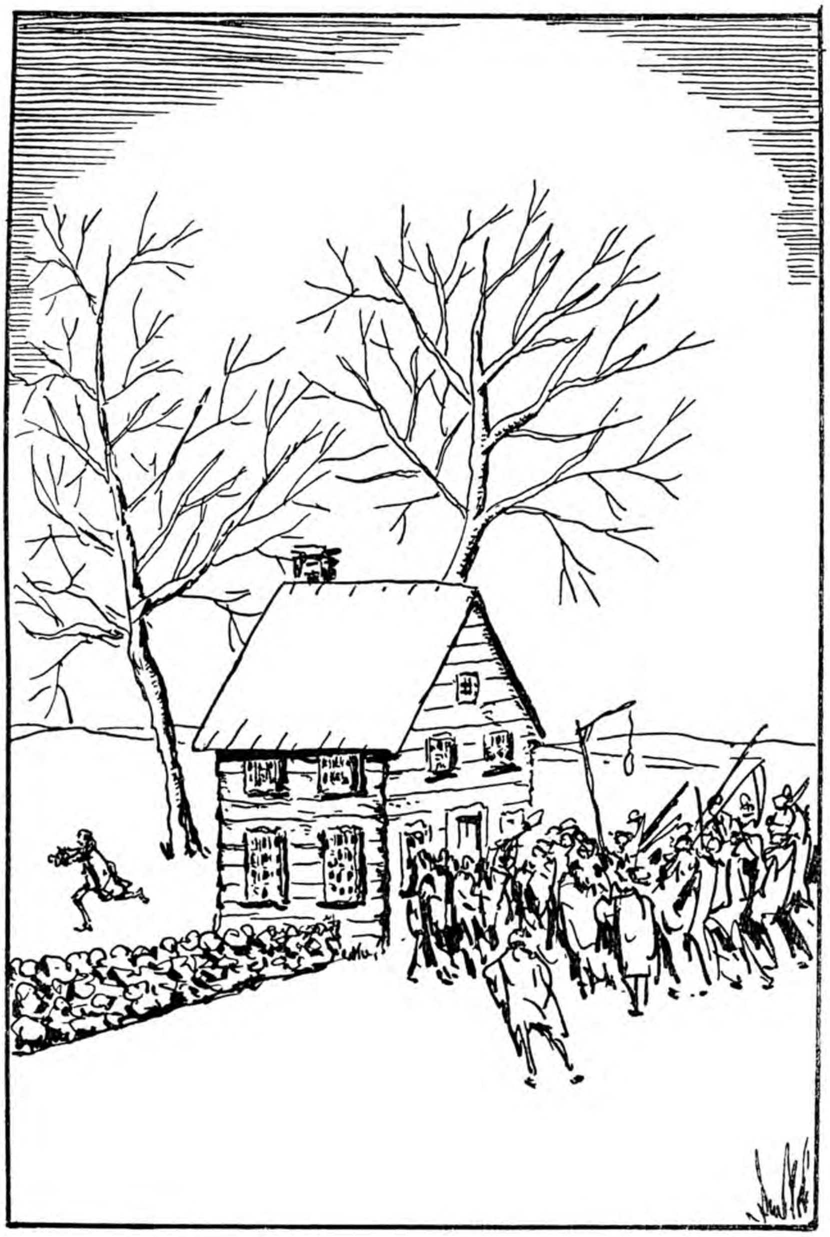

REVOLUTIE. DE VERDACHTE.

en George kreeg de pokken. Men kon het aan zijn gezicht nog zien. Dat was misschien de reden, waarom hij zoo zelden lachte. Anders geen man, die niet van een goede grap hield en niet iemand, die trouw onder den preekstoel zat. Zoolang als men deed, wat verwacht werd, kon men zeker zijn, dat hij die pogingen waardeerde en dat hij je partij zou kiezen, als je in moeilijkheden geraakt was met een of anderen bemoeial, wiens kippenhok wat geplunderd was door een troep hongerige soldaten.

Maar wee je gebeente, als je op je post in slaap viel, of als je plotseling ontdekte, dat je dringend werk in de achterhoede had te verrichten, wanneer een Britsche vechtersbaas je voorste gelid genaderd was. Hij zou je dan flink je vet geven en als hij daarmee begon, dan kon hij een aardig mondje opzetten, want hij vloekte als de beste matroos. Maar dat was in orde. Natuurlijk was dat in orde. Het was oorlog. Het was geen theekransje. Heeft iemand ooit gehoord van een oorlog zonder vloeken? En hij zou zorgen, dat je goed gevoed werd, zelfs al moest hij het uit eigen zak betalen. Ja, dat was ook best in orde. Hij zou geen cent voor zijn diensten willen hebben. Hij was rijk genoeg en wilde geen geld maken uit iets, wat hij als zijn plicht beschouwde. Hij had daarenboven het baantje heelemaal niet geambieerd. Hij had een aardig buiten daar ergens in Virginia en zooveel land en slaven als hij maar wenschte. De menschen in Georgetown zeiden, dat ze zeker wisten, zoo vast als een huis, dat hij millionnair was. Nou, misschien wel niet heelemaal zóó rijk, maar hij was toch zeker wel heel erg rijk. En hij had er nog een paar ton dollars bij getrouwd ook. Een weduwe, een buitengewoon mooie vrouw, die Martha Dandridge. En zij hadden twee kinderen. Of liever, zij had er twee, maar de kolonel had hen geadopteerd en voedde hen nu op, alsof ze zijn eigen kinderen waren. Alles in alles een keurige vent. Iemand waar je geen woord kwaad van zou willen spreken. Geen denken aan. Een geboren leider. Als hij ergens op af wilde, dan voelde je, dat je mee moest. Dat had hij vroeger al getoond. Hij had den heelen Indianen-oorlog meegemaakt. Hij was door de Franschen gevangen genomen. Hij had gered, wat er nog gered kon worden van Brad-

dock's troepen. Maar een paar jaar later was het zijn beurt. Want hij heeft den ouden Lodewijk zijn fort Duquesne ontnomen en in Fort Pitt omgedoopt. Toen maakten ze hem bevelhebber van alle troepen van Virginia en dat nog wel, ofschoon hij pas drie en twintig jaar oud was. Neen, hij was geen Presbyteriaan. Hij ging naar de Episcopaalsche kerk. Maar hij was geen dweper. Leven en laten leven was zijn devies. En zoo lang als je je plicht deed, zou hij je niet lastig vallen en als je wat belangrijks te zeggen had, kon je dat doen, aangenomen dan, dat je niet meer woorden gebruikte dan noodig was, want hij had het druk en hield niet van praatjes maken.

Dat wat den man betreft.

Maar hoe was de toestand?

Die was zoo slecht, dat het bijna belachelijk was.

In de eerste plaats, er was geen enkel kanon.

De terugtocht uit Lexington had bewezen, dat geen leger, hoe dapper ook, kon stand houden tegen kanonvuur. En zoolang als Gage zijn veldgeschut had, bleef Gage heer en meester van Boston.

Op dit kritieke oogenblik hadden de opstandelingen een groot buitenkansje.

In het noorden van New York waren twee forten. Zij heetten Ticonderoga en Crown Point. In den ouden tijd hadden zij de Engelsche bezittingen beschermd tegen invallen uit Canada van de Fransche en Indiaansche bondgenooten. Nu Canada geen Fransche kolonie meer was, waren zij van strategisch standpunt bekeken volkomen nutteloos en werden gebruikt als arsenaal. Een troepje oude veteranen was de heele bezetting.

Den tienden Mei had een zekere Ethan Allen, geboortig uit Vermont met een troep mannen uit de Green Mountains deze forten ingenomen en Benedict Arnold, die een ouden schoener omgetooverd had in een oorlogsschip, was naar Lake Champlain opgevaren en had Fort St. John ingenomen. Plotseling bevonden de opstandelingen zich in het trotsch bezit van veertig kanonnen. En toen dikke sneeuw de bergen van Berkshire bedekte, nam een ingenieuse boekverkooper uit Boston het op zich om den kostbaren buit uit het hartje

van New York naar de Dorchester Heights in Massachusetts te brengen. Ze werden geladen met de munitie, die van het Britsche schip de Nancy was weggenomen en toen werd ten slotte de groote Atlantische zeehaven aan de Amerikanen overgeleverd.

Op zeventien Maart van het jaar 1776 kozen de Engelschen en die Amerikanen, die koning George trouw wilden blijven, zee naar Halifax in Nieuw-Schotland.

Het leger, dat de veroverde stad binnenmarcheerde, zag er heel anders uit dan de onregelmatige, ongedisciplineerde bende, die generaal Artemus Ward ongeveer een jaar geleden den opperbevelhebber op het gemeenteplein van Cambridge had voorgesteld. En heel andere menschen keken toe, hoe deze goed gedrilde regimenten hun soep kookten op de groene weiden rond de oude gemeente.

Zoolang de rood-gerokte soldaten van Zijne Majesteit door de straten hadden gepatrouilleerd, waren die menschen genoodzaakt zich Engelschen te noemen.

Nu waren zij vrij een eigen keus te doen.

Op dat oogenblik schenen de Amerikaansche troepen te overwinnen, maar alvorens te beslissen, wilde men toch nog wat anders weten.

„Wat gebeurde er in Philadelphia?"

HOOFDSTUK XXV.

THOMAS JEFFERSON VAN ALBEMARLE COUNTY IN VIRGINIA TOONT DE VOORDEELEN VAN EEN GRONDIGE KLASSIEKE OPLEIDING.

Tot een vijftig of zestig jaar geleden placht men op de Middeleeuwen terug te zien als op een zeer kleurrijk tijdperk van pracht en praal en prinsessen-in-nood en heiligen en martelwerktuigen, een soort verheerlijkt melodrama, dat meer dan tien eeuwen duurde.

De moderne historicus heeft een heel nuttige opruiming gehouden onder de schilderachtige maar gevaarlijke ruïnes van een geenszins lieftallig verleden. Wij weten nu, dat de mannen en vrouwen van de achtste en de twaalfde en de veertiende eeuw heel veel op ons leken, dat de verschillen, die ons zoo buitengewoon belangrijk schenen, meerendeels kunstmatige verschillen waren en dat onder de maliënkolders en de fluweelen mantels onze voorouders bezield waren met denzelfden geest, die ons drijft — de alles overheerschende wensch van voort te leven.

En een van de gebieden, waarop wij onze meening moesten herzien was die van de architectuur.

Onze grootvaders keken naar een middeleeuwsche stad en zeiden: „Die geweldige muren en torens zijn machtig interessant. Zij werden natuurlijk gebouwd om de bewoners der steden te beschermen tegen de aanvallen van hun vijanden, de roofridders en de koningen."

Wij weten thans, dat dat slechts een deel van de waarheid was. Het middeleeuwsche verdedigingsstelsel had een tweeledig doel: het beoogde den vijand buiten te houden en den burger binnen.

Want die edele gevechten en belegeringen, waarover wij

met zooveel genoegen lezen in de verhalen van sir Walter Scott, waren voor den gewonen burger vrij onaangename gebeurtenissen.

Het volk van de Middeleeuwen was niet erg vertrouwd met het begrip nationalisme. Zij hingen erg aan hun eigen huis, maar dachten weinig over natie of staat. Zij aanvaardden keizers en koningen net zooals wij verschillende instellingen aanvaarden, waar wij toch niet precies van houden, maar die toevallig bestaan en die zoo vast geworteld zitten, dat wij er ons machteloos tegenover voelen.

Wanneer de koning van Frankrijk ten strijde trok tegen den koning van Spanje, kon men natuurlijk verwachten, dat de troepen van den koning van Frankrijk de versterkte steden van den koning van Spanje zouden belegeren en dat de troepen van den koning van Spanje de versterkte steden van den koning van Frankrijk zouden belegeren en dat de garnizoenen van de steden, die aan den koning van Frankrijk behoorden hun best zouden doen de versterking, die aan hun zorg was toevertrouwd, te behouden voor hun meester in Parijs en dat de garnizoenen van de steden, die aan den koning van Spanje behoorden, als duivels zouden vechten om hun redoutes en bastions te beschermen tegen het bezoedelend contact der Fransche huurlingen.

Onderwijl mochten de arme, verbijsterde poorters in stilte lijden en dood gaan tot de strijd beslecht was, waarna zij door den overwinnenden vijand geplunderd werden of zulk een groot deel van hun aardsche goederen moesten afstaan aan de dappere kerels, die gezegd werden hen beschermd te hebben, dat zij in ieder geval geruïneerd waren.

Ik hoef u niet te zeggen, dat zij dat niet prettig vonden. En zoo gauw als zij voldoende stinkende ratten en muizen gegeten hadden om een bewijs van voldoende vaderlandsliefde gegeven te hebben, waren zij geneigd de poorten van hun stad te openen en tegen beide vechtende partijen te zeggen: „Doe wat je wilt, maar maak in Hemelsnaam een eind aan dat dwaze vechten en schieten en laat ons weer rustig aan het werk gaan."

Het was natuurlijk de plicht van het garnizoen om zulk een

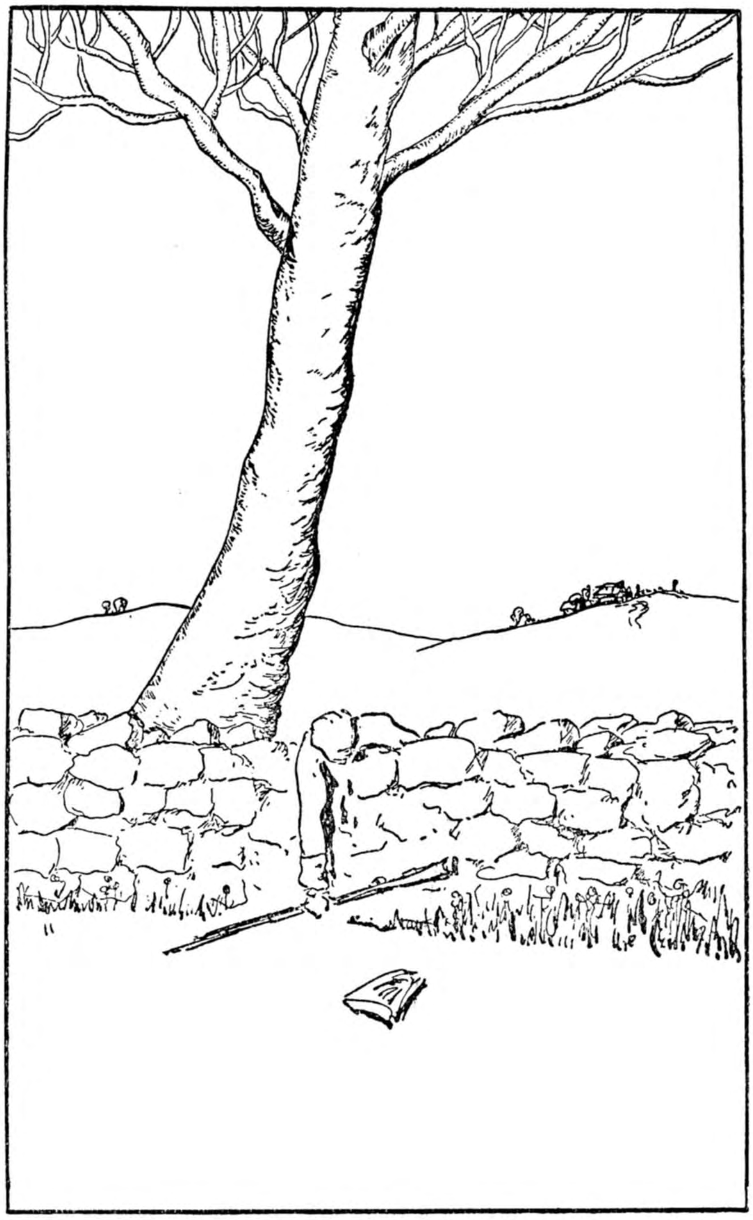

REVOLUTIE. HET SLACHTOFFER.

verraad te voorkomen. Deswege dienden, zooals ik hierboven zeide, de versterkingen in de Middeleeuwen voor een dubbel doel en zij waren zoo gebouwd, dat het garnizoen zijn kogels en pijlen zoowel op vriend als vijand kon richten.

De lieden, die zich belastten met de Amerikaansche revolutie, geleken op een middeleeuwsch garnizoen. Want zij moesten niet alleen de Engelschen buiten houden, maar tegelijkertijd moesten zij voorkomen, dat de getrouwen gemeene zaak maakten met de Engelschen.

Nu dat alles ver achter ons ligt, zijn wij in staat te vergeten, dat het aantal van hen, die den koning trouw bleven, zeer groot was. Bijna zonder uitzondering behoorden deze lastige burgers tot de rijkere standen en dat was hun ongeluk. Sedert onheuglijke tijden waren zij geldschieters geweest. In die hoedanigheid hadden zij zich een diepen en onvergankelijken haat der kleine boeren op den hals gehaald. Diezelfde kleine boeren werden soldaten in het vrijheidsleger. Zij hadden nu hun kans. En zij waren zoo uitbundig in hun proclamaties omtrent het lot, dat iederen „verrader" wachtte, dat de koningsgetrouwen nolens volens gedwongen waren zich muisstil te houden. Wanneer de Amerikanen den strijd verloren hadden, is moeilijk te zeggen, wat er gebeurd zou zijn, maar de opstandelingen hadden van den beginne af aan het heft in handen en de koningsgetrouwen gaven geen kik.

Voor Engeland was het vraagstuk niet maar zoo gemakkelijk opgelost. De Engelsche regeering was volgens de laatste uit Londen ingekomen berichten bezig op het vasteland een huurleger bij elkaar te ronselen om de kolonisten tot rede te brengen. Maar het vooruitzicht op zulk een inval kon Washington en zijn raadslieden er niet toe brengen heel veel kaarsen te offeren aan nachtelijke beraadslagingen. Zij hadden genoeg van de Engelsche beroepsofficieren gezien om hen niet al te zeer te vreezen. Bovendien waren zij vertrouwd met het land. Zij kenden de beste tactiek om in het oerwoud te vechten en zij waren dicht bij hun gevechtsbasis voor nieuwen voorraad krijgsbehoeften. Neen, het vooruitzicht van een veldtocht tegen die logge Duitsche boeren van Zijne Majesteit maakte hen niet erg ongerust.

De vraag, die hun echter grooten angst inboezemde, was: zou de goede stemming, die nu heel het land scheen te bezielen tot het eind blijven bestaan? Zou men burgerij en soldaten in de hand kunnen houden tot de gemeenschappelijke vijand verslagen was?

Vroeg of laat moest uitgemaakt worden, niet alleen of de Engelschen of de Amerikanen over deze vruchtbare streken langs den Atlantischen Oceaan zouden regeeren, maar ook wie van de twee strijdende partijen in den nieuwe Amerikaanschen staat overheerschend zou zijn, de aristocraten, de kooplui en geldschieters uit de steden, of de democraten, de boeren en kleine zakenlui van de grensstreken?

Nu de vijand voor de poort stond, was samenwerking een eerste stap op den weg naar succes. Om die samenwerking tot stand te brengen was het noodig een politiek programma samen te stellen, waarop beide partijen zich konden vereenigen, hetzij voor een korten tijd, hetzij voor een paar maanden of voor een paar jaren.

Washington was te hard bezig met het drillen der troepen om zich daarmede op te houden. John Adams miste die persoonlijke charme, die overredingskracht, die onmisbaar zijn om een vergadering, bestaande uit zoo verschillende elementen, tot een resultaat te brengen. Wederom kwam een man uit Virginia te hulp.

Thomas Jefferson stamde net als Washington uit het zuiden. Hij behoorde ook tot een der beste families van het land, want zijn vader had een juffrouw Randolph getrouwd. Maar daarmee hield de gelijkenis tusschen die twee mannen dan ook op. Want Washington was van geboorte en opvoeding een „aristocraat" — een lid van die kleine groep plantage-eigenaren, die oudtijds zich een flink stuk vruchtbaren grond in de laag gelegen streken hadden toegeëigend. Terwijl Jefferson een echt kind van de grensstreken was, dat zijn jeugd had doorgebracht te midden van de boeren van de ver gelegen Blue Ridge Mountains en weinig gezien had van de meer gekunstelde beschaving van het oosten tot hij naar de school ging, die „Hollandsche Willem", en zijn Engelsche vrouw in het jaar 1693 in Williamsburg gesticht hadden.

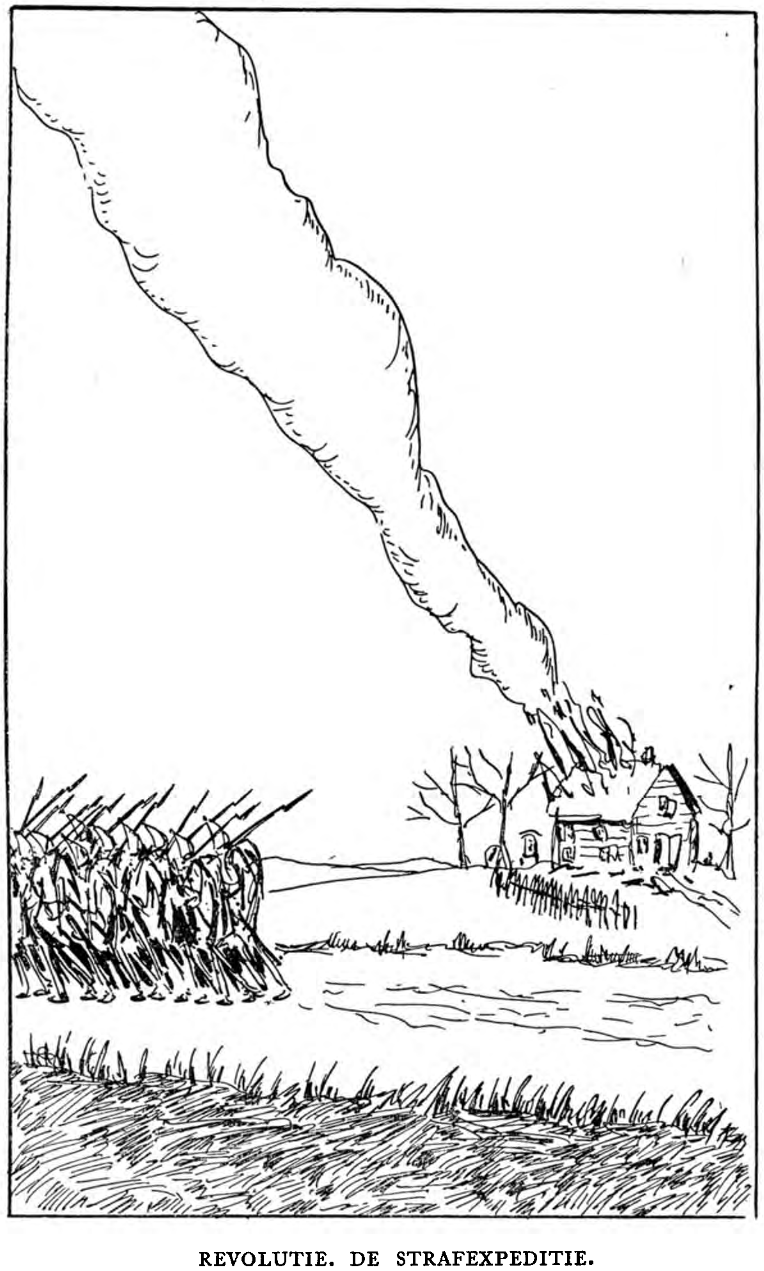

REVOLUTIE. DE STRAFEXPEDITIE.

In het begin van de zestiende eeuw zeide men van Erasmus, dat hij hield van de paapsche leef- maar van de luthersche denkwijze. Even goed kan men van Jefferson zeggen, dat hij hield van de aristocratische denkwijze, maar van de democratische manier van leven.

Washington liet zich, terwijl hij de legers van den koning van Engeland bevocht, met genoegen Zijne Excellentie noemen en placht zich met een statie te omgeven, die in de oogen van zijn vele vijanden bedenkelijk veel leek op een koninklijke etiquette, die men dacht, dat de gemoederen van alle ware patriotten met grooten afkeer zou vervullen.

Heel anders was daar tegenover Jefferson. Van zijn kinderjaren af, was hij voor al zijn buren uit Albemarle County doodgewoon „Tom" geweest. Hij verachtte grondig al die beleefdheden, die de kordate knapen van de grens beschouwden als onnoodige aanstellerij van een ras van slappelingen. Maar kwam het op onafhankelijkheid van geest aan, die men zoo dikwijls aantreft onder hen, die zich nooit zorgen hoefden te maken over hun dagelijksch brood, dan was Jefferson een aristocraat onder de aristocraten.

Men schijnt algemeen te gelooven, dat revoluties gemaakt worden door de neergetrapte en armzalige massa uit de sloppen. Och neen! Die arme ondervoede menigte speelt slechts een ondergeschikte rol. Als men haar noodig heeft, dan wordt ze opgeroepen om dienst te doen als kanonnenvleesch. Het echte werk van neerhalen en opbouwen wordt gedaan door lieden met verschillende soort achtergrond. En voorop in de gelederen van hen, die hun leven en goed op het spel zetten voor een ideaal, staat het type van den radicalen aristocraat, waarvan Jefferson zulk een waar en edel vertegenwoordiger was.

Evenals Washington leed Jefferson diep onder de miskenning van hen, die hem niet begrepen. Evenals Washington werd hij benijd, belasterd, uitgemaakt en uitgescholden met een felle verbitterdheid, die het nageslacht ongeloofelijk lijkt. En net als Washington en alle groote mannen aanvaardde hij de ondankbaarheid van hen, voor wie hij goed was geweest, als iets heel gewoons. Hij begreep zelf te goed den waren aard van den geweldigen dienst, dien hij zijn vaderland had be-

wezen. Hij wist (zooals wij het heden ten dage beseffen), dat het zijn scherpzinnigheid was, die den dertien staten die declaratie van trouw had opgelegd, die in de oogen van de wereld de Amerikanen verhief boven het gewone soort opstandelingen en hen maakte tot het volk, dat sedert onheuglijke tijden vooraan ging in den strijd van den mensch voor zijn recht om zelf te beslissen over zijn trouw als onderdaan.

Op het eerste Continentale Congres werd nog veel over trouw aan den koning gesproken. De weinige radicalen, die voorzien hadden, dat een breuk met het moederland onvermijdelijk was, hadden hun meer conservatieve buren niet kunnen overtuigen. Sedertdien was veel water gevloeid door de Schuylkill. De Engelschen waren bij de eerste ontmoeting met de patriotten verslagen. Maar de breuk tusschen stad en land was grooter dan ooit tevoren en in verschillende provincies zag het er naar uit, dat een burgeropstand kon uitbreken, of wat nog erger was, dat het op anarchie zou uitloopen.

Onder die omstandigheden voelde men, dat alleen een zeer drastische maatregel de verschillende partijen bij elkaar zou houden en dat daartoe zooiets noodig was als het overboord gooien van den ouden regeeringsvorm en het afkondigen van een onafhankelijke republiek. Zulk een stoutmoedige stap zou de breuk met het moederland totaal onherstelbaar maken en frisschen moed geven aan de lauwen of hun slechts de keus laten tusschen een edelen dood op het veld van eer of een smadelijken laatsten snik aan de galg van Zijne Majesteit.

Op den zevenden Juni van het jaar 1776 stelde Richard Henry Lee, geboortig uit dezelfde streek in Virginia als Washington, na lange beraadslagingen met de politieke leiders in zijn eigen kolonie de volgende motie voor:

> „in de eerste plaats, dat deze Vereenigde Kolonies zijn en rechtens moeten zijn, vrije en onafhankelijke staten, dat zij vrij gemaakt zijn van alle onderdanigheid aan de Engelsche Kroon en dat alle politieke samenhang tusschen hen en den staat van Groot Brittannië geheel verbroken is en zal zijn:

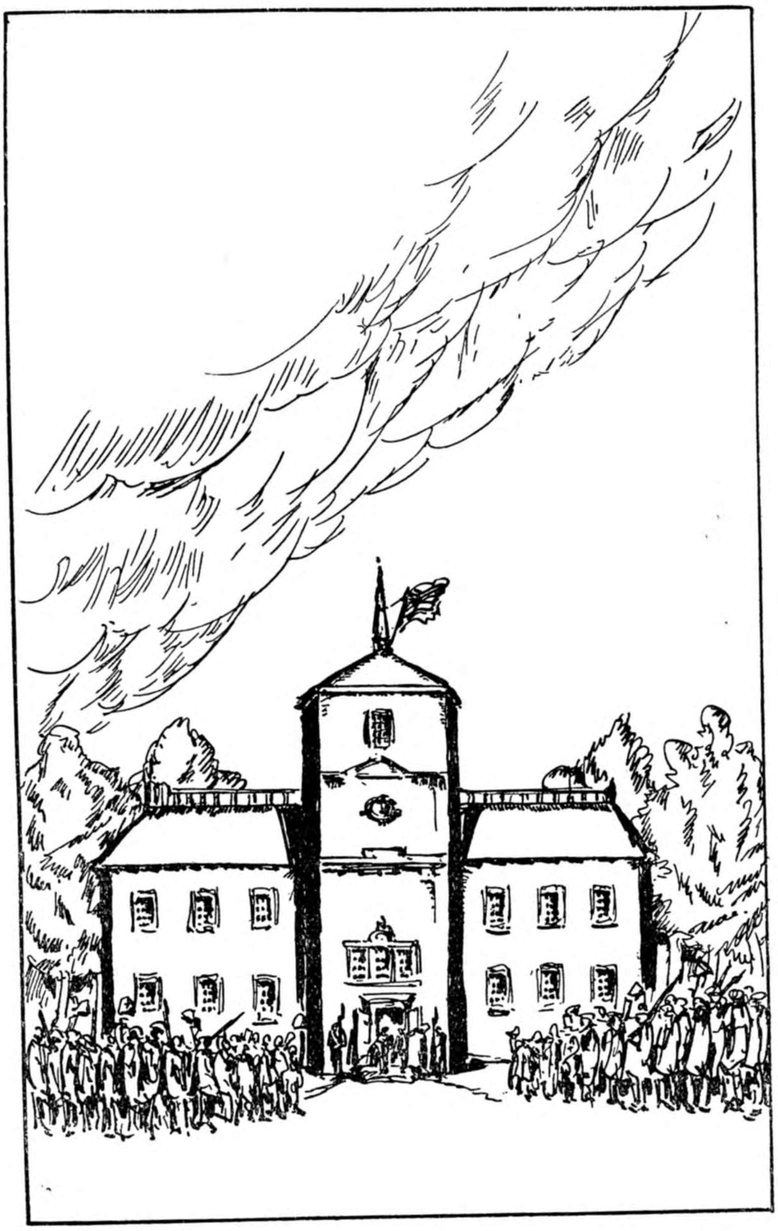

ONAFHANKELIJKHEID.

in de tweede plaats, dat het dienstig is de krachtigste maatregelen te nemen voor het sluiten van politieke verbonden: in de derde plaats, dat een ontwerp van een confederatie zal worden samengesteld en den verschillenden kolonies voorgelegd ter overweging en goedkeuring."

John Adams uit Massachusetts ondersteunde de motie en er werd een commissie benoemd, die officieel moest vastleggen, op welke wijze en ten gevolge van welke prikkelende maatregelen de koning van Engeland zijn eerst zoo getrouwe dienaren gedwongen had, zulk een ernstigen stap te doen om alle relaties met het moederland te verbreken.

Deze beroemde commissie bestond uit Benjamin Franklin, Roger Sherman, Robert R. Livingston, John Adams en Thomas Jefferson.

Sherman en Livingston waren gekozen om New York te winnen, welke kolonie terecht van koningsgetrouwe neigingen verdacht werd. Zij hadden echter geen belangrijken invloed in de voorloopige besprekingen. Franklin en Adams maakten een paar opmerkingen, die de structuur van een half dozijn zinnen een beetje veranderden, maar de Onafhankelijkheidsverklaring, zooals wij die heden ten dage kennen, was het werk van Thomas Jefferson en belichaamde niet alleen zijn politieke overtuiging, alsook zijn algemeene levensbeschouwing.

In tegenstelling met Washington had Jefferson veel gelezen. Weinig schrijvers hadden echter op hem zoo'n indruk gemaakt als John Locke, de tijdgenoot van Spinoza en een van de eerste voorstanders in Engeland van de nieuwe en verrassende stelling, dat de mensch recht had op de vrijheid van eigen overtuiging. Waar Locke deze gedachte het eerst kreeg, weten wij niet, maar gedurende de tweede helft van de zeventiende eeuw was hij in ballingschap in Holland geweest, juist een eeuw, nadat men zich daar onafhankelijk verklaard had van Spanje in een document, waarin werd verklaard, dat alle vorsten zijn aangewezen bij de gratie Gods en dat zij derhalve hun onderdanen moeten leiden als de herder, die over de kudde waakt en verder, dat de onderdanen niet geschapen zijn ten voordeele

van den koning, maar dat de koning geschapen is ten voordeele van zijn onderdanen.

Jefferson volgde in zijn Onafhankelijkheidsverklaring de methode van zijn Hollandsche voorgangers. Vooreerst zette hij zijn ideeën in het algemeen uiteen over leven en regeering. Vervolgens noemde hij het grievend onrecht op, dat koning George III (zie Philips II) zijn langdurig getreiterde onderdanen, het volk van de Vereenigde Staten van Amerika (zie het volk van de Vereenigde Nederlanden) had opgelegd.

Ten slotte recapituleerde hij met de uitspraak, dat aan bovenbedoelde onderdanen geen andere wijze van herstel openstond, dan zich onafhankelijk te verklaren.

De Verklaring werd zorgvuldig gelezen en besproken op het Continentale Congres, eenige veranderingen werden voorgesteld en dat alles nam zooveel tijd, dat de commissie met de slotbehandeling van het stuk niet eerder klaar kwam dan in den avond van den vierden Juli. Den vijfden waren een paar afdrukken gedrukt, die werden rondgestuurd aan de bevelvoerende officieren van de revolutionnaire troepen. Ten slotte was den achtsten de Verklaring in zoover gereed, dat zij aan het volk van Philadelphia kon worden voorgelezen, dat voor dat doel was bijeengekomen op het plein voor het stadhuis.

Den negenden Juli werd besloten (dank zij het langzame werk van den kant van de New Yorksche delegatie), dat de Verklaring op een groot stuk perkament moest worden geschreven.

Den tweeden Augustus was de officieele schrijver klaar met zijn taak en toen kon het zetten van de handteekeningen beginnen. Van hen, wier namen aan het slot van dit merkwaardige document verschenen, waren er acht buiten de kolonies geboren en achttien waren van vreemde afkomst. De andere helft kon op Engelsche voorvaders bogen.

Zoo toonde de nieuwe natie op haar geboortedag een ware broederschap, die het harde leven in het oerwoud had gezaaid in de harten van de onterfde massa's uit de oude wereld.

Hoofdstuk XXVI.

KONING GEORGE III WORDT IN ZIJN EIGEN LAND EEN WARE VOLKSHELD.

Wat zeide onderwijl het volk in het moederland van al die schandalige gebeurtenissen?

Eerst zei men niets. Men was druk bezig bij te komen van een lange periode van oorlog voeren. Men had weinig tijd en lust om te luisteren naar de vermeende grieven van „een handjevol kolonisten".

Maar langzamerhand begon het door te dringen, dat het toch iets ernstigers was, dan wat herrie met menschen, die in de klapperboomen leefden.

Zoo gauw als men het punt van uitgang van de moeilijkheden begon te snappen, werd men bang.

Wie hadden ten slotte het meeste voordeel gehad van de nederlaag van de Franschen in Canada?

De Amerikanen.

En wie hadden de kosten van uitrusting kunnen betalen van de legers, die de overwinning behaalden?

De Engelschen.

Was dat billijk?

Voor zoover de achtbare Engelschen konden zien, heelemaal niet. En zij vonden het heel duidelijk, dat naar hun meening de bewoners van Nieuw-Engeland en Virginia een offer moesten brengen en bijdragen, al was het maar wat pennies en een paar pond, aan de millioenen, die de oorlog had gekost.

Zij kenden de koloniale leus „no taxation without representation", maar zijzelf waren nauwelijks in het parlement vertegenwoordigd en zij betaalden toch even goed hun belastingen. Wat goed genoeg was voor de menschen in Londen, moest toch ook goed genoeg zijn voor de menschen in Boston.

Maar er was nog wat anders.

Of zij vertegenwoordigd waren of niet, zij voelden, dat het parlement het bolwerk was van alle Britsche vrijheid en beschouwd moest worden als het middelpunt van alle gezag in het Britsche rijk.

Hun vaders en grootvaders hadden lang en bloedig gevochten om de overmacht van het parlement boven de kroon vast te leggen. En nu kwam er een zekere meneer Jefferson, een obscuur boertje daar ergens uit Virginia vandaan, die nota bene eischte, dat het gezag van het parlement beperkt bleef tot de Britsche eilanden en dat eigenlijk dat parlement niets meer was dan zijn eigen dwaze huis van afgevaardigden en dat de kolonies zichzelf wilden regeeren naar hun eigen pleizier. De hemel weet waarom.

Dat was niets minder dan hoogverraad. Als zulke gedachten getolereerd werden, wat kwam er dan terecht van die verheven idealen, waarvoor Cromwell met zijn „ijzeren dragonders" gevochten had bij Naseby en Marston Moor?

Hoe gauwer derhalve de kolonisten leerden, dat zij net als alle Engelschen onderworpen waren aan den wil van het parlement, des te beter.

Nu was Zijne Majesteit koning George III wel een vervelend man, maar hij was voor den drommel niet gek en hij had wat van de politieke bekwaamheid van zijn neef koning Frederik van Pruisen. Zijn wenschen ten opzichte van zijn Amerikaansche bezittingen kwamen volkomen overeen met de vooroordeelen van zijn onderdanen. Hier lag voor hem een mooie kans om de kroon te maken tot strijder voor de rechten van het parlement en tegelijkertijd de goedkeuring en steun te verkrijgen van de Nationale Vergadering in zijn particulieren strijd met de gehate Wighs. Dat was een gelegenheid, zooals er maar eens een in het leven van de meeste vorsten voorkomt en George deed er al zijn best voor. Gedurende de volgende zeven jaren bestond er de meest aandoenlijke eensgezindheid tusschen den koning en zijn onderdanen en in alle aangelegenheden, die verband hielden met den Amerikaanschen opstand, voelden en dachten volk en vorst als een.

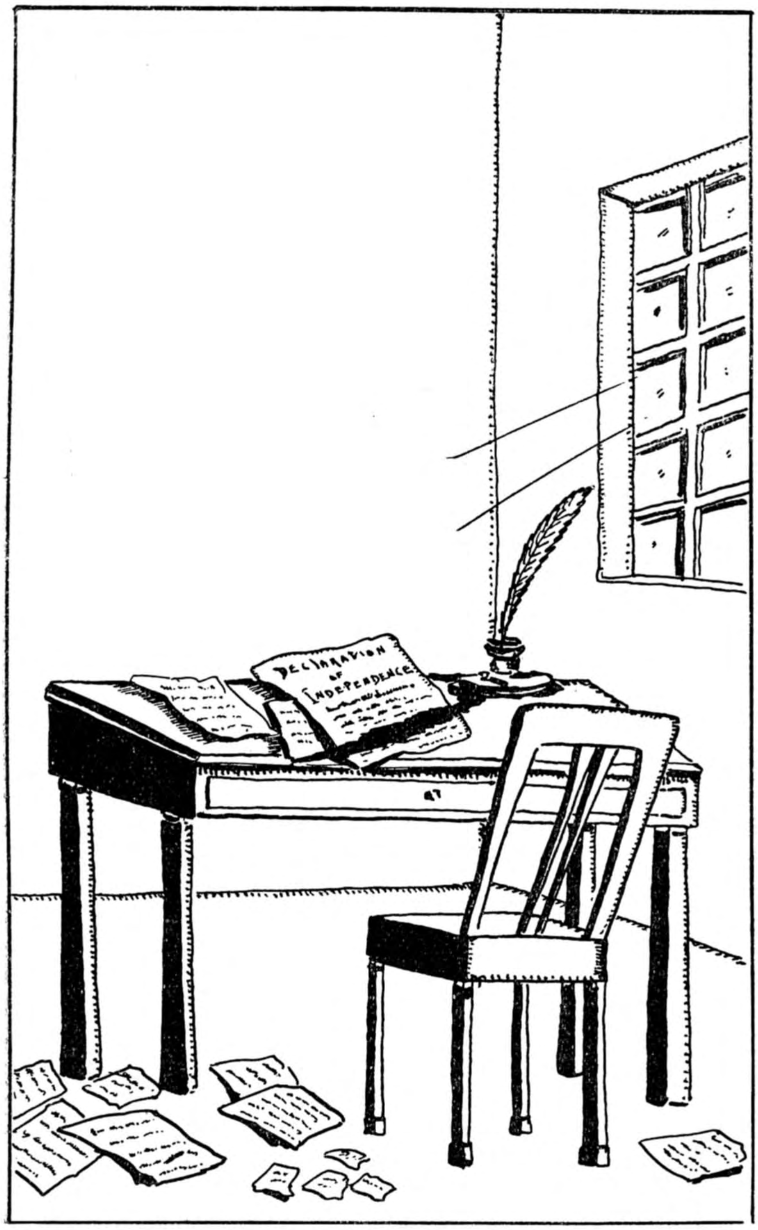

DE SCHADUW VAN DE ALMACHTIGE GANZEVEDER.

Weliswaar hadden een paar ministers, voornamelijk William Pitt, de practische waarde betwist van enkele wetten, die gemaakt waren tegen de kolonisten. Verder had een lid van het parlement, Edmund Burke genaamd, zich overgegeven aan wat oratorische stijlbloempjes over de problematische rechten van de Amerikaansche radicalen. Maar toen het tot een principieele beslissing kwam, had Pitt hartelijk ingestemd met allen, die voet bij stuk hielden, aangaande de rechten van het parlement, dat in laatste instantie het hof van appel moest zijn voor alle aangelegenheden in zake de regeering van het Rijk. Wat Burke betreft, hij was in Dublin geboren en dus van huis uit tegen de regeering.

Geen wonder, dat onder deze omstandigheden het Engelsche volk niet buitengewoon kieskeurig was in de methode, waarbij het de opstandelingen tot rede wilde brengen. Het leven in het Engelsche leger was in dien tijd zoo ruw, dat er weinig Engelschen te vinden waren, die wilden teekenen. Beroepsmisdadigers en struikroovers voor de keuze gesteld tusschen gevangenis of dienst nemen in Z. Majesteits leger kozen het laatste. Maar hun aantal was betrekkelijk klein en het was noodzakelijk te probeeren elders de noodige recruten te krijgen.

Eerst wendde men zich tot Catharina van Rusland met het verzoek om tegen een behoorlijke vergoeding twintig duizend kozakken ter beschikking te stellen. Na eenige correspondentie over en weer weigerde de tsarin en verscheidene jaren later kwam zij zelfs ertoe, hetgeen de Amerikanen nog steeds met dankbaarheid herdenken, om met de nieuwe republiek een kleine, maar zeer welkome leening in gouden roebels aan te gaan.

Bleven over de kleine potentaatjes in Noord-Duitschland. Deze machthebbers met name de regeerende groothertogen van Hessen-Kassel, Brunswijk en Anhalt-Zerbst waren druk bezig met de hopelooze taak om hun landelijke residenties om te tooveren in even zoovele nabootsingen van het hof van Versailles en zij hadden een dringende behoefte aan baar geld. Zij waren dolblij, deze onverwachte gelegenheid te kunnen uitbuiten en hun leege schatkisten weer te kunnen aanvullen en

gedurende de eerste zeven jaar verkochten zij niet minder dan dertigduizend van hun onderdanen voor de slavernij van legerdienst in den vreemde. Daar hunne doorluchtige hoogheden extra betaald kregen voor iederen gedooden of gewonden man, hadden zij alle reden om te hopen op een lang en bloedig conflict.

Dit wat betreft de blanke bondgenooten van Engeland.

Wat de Indiaansche vrienden aangaat, deze bewezen niet van erg groote waarde te zijn. Reeds de Franschen hadden ontdekt, dat die arme wilden van weinig nut waren in den strijd. Zoolang alles goed ging, moordden en plunderden zij als leeuwen, maar zoo gauw als er een zweempje van een paniek was, verdwenen zij en verspreidden zich over de bosschen. De Engelschen gebruikten hen gedurende de revolutie, maar zelden als deel uitmakend van het gewone leger. Met vrijgevigheid aan geld en whiskey in ruil voor bona fide afgehakte hoofden was het mogelijk het enthousiasme van een groot aantal roodhuiden gaande te houden en verscheiden massamoorden, voornamelijk het bloedbad van Wyoming Valley in de staat New York in het jaar 1778, waarbij driehonderd kolonisten door de Seneca's werden afgemaakt, bleven in de herinnering bij de kolonisten met een bitterheid, die in sommige streken zelfs heden ten dage nog niet is uitgestorven.

Toen gelukkig voor de opstandelingen na 1778 Frankrijk, Spanje en Holland meededen aan den oorlog, konden de Engelschen niet meer al hun aandacht alleen aan Amerika schenken. De meerderheid van de bevolking in het moederland was zich over het algemeen het belang van den strijd zeer goed bewust en lang voor de eerste berichten over de reeks nederlagen Londen bereikten, wenschte men, dat de regeering alles in het werk zou stellen om den revolutionnairen paal en perk te stellen.

Dat Engeland toch faalde, was te wijten aan een menigte oorzaken. In de eerste plaats streden de Engelschen een kamp op drie duizend mijl afstand van hun voorraadsbasis. In de tweede plaats raakten hun soldaten nooit vertrouwd met de tirailleermethode, die het best in die streken paste. En ten slotte gebruikten zij huurlingen, terwijl het Amerikaansche leger uit vrijwilligers bestond.

Het is meer dan eens gezegd (min of meer juist), dat de Goden altijd aan den kant van het grootste kanon staan. In het geval echter, dat beide partijen vrij goed van artillerie zijn voorzien, gaat de overwinning meestal naar den kant van hen, die een persoonlijk belang in den strijd hebben. De mannen uit Vermont en Rhode Island, die Washington door modder en slik van Delaware volgden, wisten, dat, als zij faalden, hun boerderijen door den vijand plat gebrand zouden worden, hun vee gestolen en dat hun vrouwen en kinderen zeer waarschijnlijk naar Canada of Nova Scotia zouden worden gezonden.

De arme Hessen aan den anderen kant, die in dien oorlog betrokken waren voor zeven pond, vier shilling en vier en een half penny, die in het kasboek van hun doorluchten heer terecht kwamen, hadden niets te winnen dan van tijd tot tijd een pot bier en genoeg voedsel om in leven te blijven.

Daarom zeiden zij tot elkaar: „Warum sollen wir uns da anstrengen ?" En zij gingen ten strijde met één oog op den vijand gericht en het andere op den dichtst bijzijnden nooduitgang.

Laten zij, die ooit een paar onprettige jaren doorbrachten in het granaatvuur van een strijd, waarbij zij geen belang hadden, de eerste handgranaat op hen werpen.

Voor zoover ik kan zien, waren deze Hessen heel wijze lieden.

HOOFDSTUK XXVII.

LORD NORTH MOET ZELFS OVERDAG WAKKER BLIJVEN.

Lord Frederick North behoorde tot een familie, die Engeland een groot aantal uitnemende politici opleverde. Hij was de innemendste staatsman, die ooit met het lot van een wereldrijk speelde en verloor. Hij was nooit uit zijn humeur of nijdig. Hij kon temidden van het scherpste debat plotseling iets geks en lachwekkends zeggen. En toen hij uitgekreten werd door de leden van Zijne Majesteits „getrouwe oppositie", trok hij zijn pruik over zijn oogen en ging rustig slapen.

Helaas, gedurende de periode tusschen de jaren 1775 en 1783 had de edele lord weinig gelegenheid van zijn geestigheden pleizier te beleven en heel dikwijls moest hij lang na bedtijd nog aan het werk blijven. Want in de ver afgelegen kolonies gingen de zaken heelemaal niet goed en hij, arme man, kreeg er de schuld van.

Vooreerst was er het echec geweest in de poging Amerika van het noorden uit weder te heroveren. De stad Boston, die moest dienen als belangrijkste voorraadschuur voor het bezettingsleger, had zich moeten overgeven en heel Nieuw-Engeland was in handen van de opstandelingen gevallen.

Na lange beraadslagingen (een rustperiode, die aan Washington precies had gegeven, wat hij wenschte — tijd om zijn ongeoefende troepen te organiseeren) was een nieuw krijgsplan in elkaar gezet. Dit was min of meer Napoleontisch in zijn stoutmoedig offensief, maar de uitvoering was zoo weinig Napoleontisch, dat het volkomen mislukte. Het beoogde niets minder dan een splitsing in tweeën van het Noord-Amerikaansche gebied door een legercordon, dat in rechte lijn zich zou uitstrekken van Montreal naar New York. Twee legers zouden

tegelijkertijd opereeren. Het eene zou van Canada oprukken naar de monding van de Hudson River. Het andere zou van de monding van de Hudson River oprukken naar Canada.

Dat leek allemaal heel mooi.

De stad New York, dat brandpunt van trouw aan den koning, was zonder groote moeilijkheid bezet, maar Washington en het grootste deel van zijn leger had alle gelegenheid gehad te ontsnappen. Dit stelde den westelijken vleugel van de Britsche strijdkrachten ieder oogenblik bloot aan een aanval van de opstandelingen, zooals zij tot hun nadeel zouden ondervinden bij Trenton en Princeton.

Onderwijl was een andere sterke legerafdeeling langs den grensweg aan den oever van Lake Champlain opgetrokken en had fort Ticonderoga heroverd. Toen werd echter de voortreffelijke en populaire tooneelschrijver John Burgoyne, die toevallig het commando voerde, omdat hij verdwaald was in de oerwouden van noord-New York, met al zijn troepen en tros (deze laatste was den Amerikanen nog welkomer dan de eerste) gevangen genomen bij Saratoga, de welbekende modebadplaats uit de eerste tijden van de republiek.

Dat maakte practisch een eind aan den tweeden veldtocht. Want ofschoon de Engelschen verscheidene overwinningen behaalden in de andere deelen van Amerika en zelfs Philadelphia hadden bezet, den hoofdzetel van de revolutie, hun succes had den tegenstand van de kolonisten niet gebroken. Integendeel, menig lauw lid van het Continentale Congres was dientengevolge door den moed der wanhoop bezeten en dit lichaam, dat op de nadering van de roodjakken in de richting van Lancaster (Pennsylvania) gevlucht was, had verschen moed verzameld, waardoor tal van maatregelen werden genomen ter bevordering van de federatie en eenheid, waarbij o.a. de naam van „De Vereenigde Staten van Amerika" te voorschijn kwam, die meer beteekende dan een holle titel. En aan het eind van het tweede jaar van den oorlog was het uitzicht op eenige Britsche overwinning verder weg dan ooit te voren. Het is waar, dat Washington met zijn mannetjes een akeligen winter doorbracht in het dorp van Valley Forge, vier en twintig mijl van Philadelphia af, maar zij kwamen ook die onaangename ervaring te boven. Zij hadden onderwijl zoo-

DE HINDERLAAG.

veel te lijden gehad van de onzaakkundigheid en onverschilligheid van het Congres, dat de hardvochtigheid van een paar boeren uit Pennsylvania, die al hun voortbrengselen direct aan de Engelschen verkochten, wier zakken vol zaten met gouden souvereinen, terwijl zij hun landgenooten rustig honger lieten lijden, omdat deze geen klinkende munt bezaten, een onprettige ondervinding was, die gauw vergeten werd, toen het echte vechten weer begon.

De opperbevelhebber in deze netelige positie, Washington,

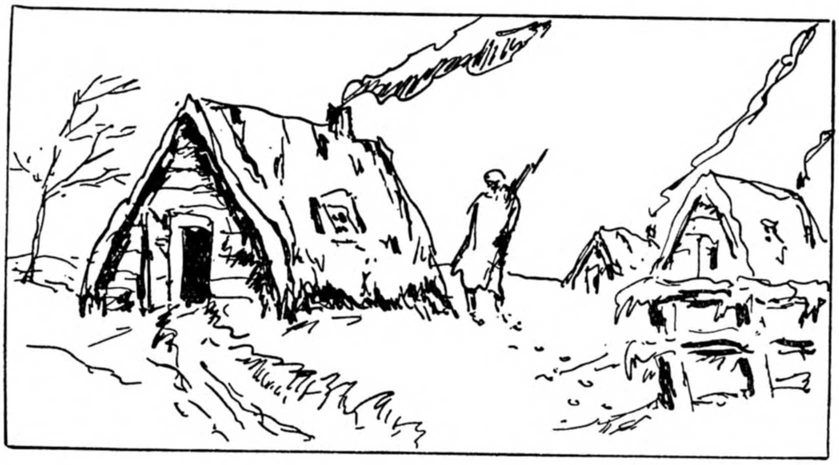

HET WINTERKWARTIER.

hield zich echter onder de meest onaangename omstandigheden voortreffelijk. Negen en negentig van de honderd zouden zich teruggetrokken hebben, tengevolge van de lastercampagne en stookerijen van de democraten van Nieuw-Engeland, die den aristocraat uit Virginia haatten en wantrouwden, en voor de kuiperijen, waardoor men het opperbevelhebberschap in handen hoopte te kunnen krijgen van overloopers als Charles Lee (een overlevende van Braddock's noodlottig leger, die ostentatief de zijde had gekozen van de opstandelingen en in het geheim de revolutie hoopte over te doen voor een zacht prijsje aan zijn vroegere landgenooten) of aan eenigen anderen avonturier, die kon bluffen op zijn veldtochten in de oude wereld.

Maar Washington liet zich nooit door dergelijke kleine incidenten uit het veld slaan. Hij wist, dat hem persoonlijk de smaad van het verlies van Philadelphia zou worden aangerekend. Hij wist, dat de bewoners van Nieuw-Engeland hun eigen generaal Gates, de held van Saratoga, voor een oneindig bekwamer strateeg hielden. Maar hij hield zich kalm, deed zijn ronden, drilde zijn mannetjes als zij schoenen hadden en in de open lucht konden komen, leerde hun krijgstheorie, wanneer zij geen schoenen hadden en gedwongen waren binnen te blijven. Een of anderen dag, daarvan was hij overtuigd, moest er een verandering komen.

De verandering kwam in het begin van het volgend jaar. Zij kwam in den vorm van een brief, die den eenzamen man in Valley Forge berichtte, dat op den twee en twintigsten December zijn goede vriend Dr. Benjamin Franklin uit Philadelphia in Pennsylvania te Parijs was aangekomen en een kamer had betrokken in het aardige, niet te dure voorstadje Passy.

Hoofdstuk XXVIII.

Dr. BENJAMIN FRANKLIN, DE WELBEKENDE DRUKKER UIT PHILADELPHIA, PA., DOET EEN BEROEP OP DEN AFSTAMMELING VAN DEN HEILIGEN LODEWIJK.

In zekere kringen van de Amerikaansche samenleving doet men het soms voorkomen, alsof men den goeden ouden tijd betreurt van de republiek, toen het een paradijs op aarde was en de werkman met een pet liep en tien uren per dag werkte voor één zilveren dollar, toen overal niets dan de deugd betracht werd, toen Arcadië weer ontdekt was aan de oevers van de Charles River en de Potomac.

Waar, o waar in onze gezegende maatschappij van eentonigheid en nivelleering zijn die prachtige kerels, die nauwelijks een honderd vijftig jaar geleden ten tijde van de groote revolutie het tooneel vulden?

Wat een pracht-menschen en wat een heerlijke originaliteit!

Zij waren niet de schijnheilige helden, waarvan onze geschiedboeken ons gaarne vertellen. Zij hielden van de herbergen, omdat het er warm was en gezellig en omdat er een geest van saamhoorigheid heerschte. Zij beminden veel, maar . . . . niet altijd êel. Uit iedere onderneming wisten zij den laatsten cent te halen. Zij schreven een kleurrijk Engelsch, lazen Latijn zonder een woordenboek en schaamden zich niet voor een zekere voorkeur voor citaten van de klassieke Grieksche schrijvers.

Zij konden haten met grenzenlooze onmeedoogendheid, maar zij zouden hun laatsten cent geven om een vriend uit het armhuis te houden of voor bankroet te behoeden.

Niet zelden waren zij krenterig, hatelijk en wreed, maar wat zij ook deden, zij waren zich zelf en als men er toevallig

niet van hield, dat ze waren, zooals ze waren, dan wist men, wat te doen stond.

Het moet worden toegegeven, dat zij nu niet precies goede burgers waren in de moderne beteekenis van het woord. Wat kleeren betreft, zouden zij alles aantrekken, wat hun smaak paste zonder eenige aandacht te schenken aan de heerschende mode. Zij wilden eten en drinken, waar zij van hielden zonder te vragen of hun buren hetzelfde aten of dronken. Zelfs in zulke belangrijke aangelegenheden als godsdienst en politiek wilden zij hun geweten als gids nemen en waren volmaakt onverschillig voor beschuldigingen van ketterij, die al gauw gefluisterd werden door de minder verlichte leden van de samenleving.

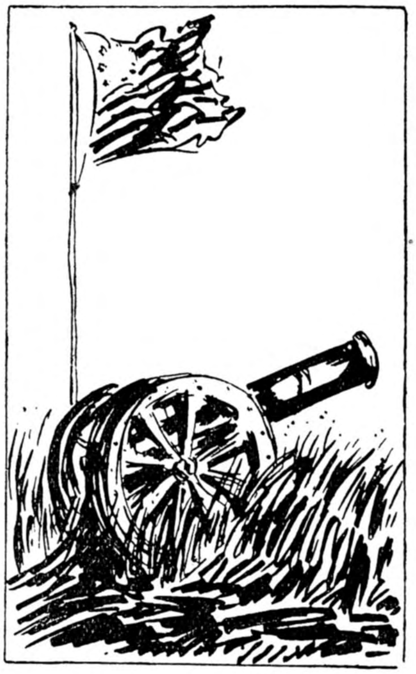

HET HOOGSTE BEROEP.

Een gevaarlijke politiek, zoo zeiden wij, die in moderne tijden den gewonen burger naar het faillissement zou voeren en hem maatschappelijk onmogelijk zou maken.

Maar de mannen, die Amerika opbouwden, schijnen zich nooit veel bekommerd te hebben om „practisch succes", waarover wij de laatste zeventig jaar zooveel hooren praten.

„Juweelen en huizen en effectentrommels en paarden en auto's", zoo zouden zij zeggen, „beteekenen wel veel, maar niet alles. Deze wereld is een tranendal en alle aardsche goederen zijn vergankelijk. Heden zijn wij rijk. Morgen kunnen wij arm zijn. Maar er is iets, waar God noch de mensch ons van berooven kan. Dat is onze eigen integriteit en dat eigen-

aardig mengsel van geërfde en verworven eigenschappen, die men tezamen de „persoonlijkheid" noemt. Laten wij die verzorgen en kweeken en het zal met de wereld goed gaan."

Eenmaal zal Amerika zich bewust worden (en het schijnt dat het al begint te dagen) van de prachtige nalatenschap gelegateerd door die statige „Stichtingsvaders". (Wat zouden zij te keer gaan als zij dien titel hoorden). Voor het oogenblik liggen zij nog begraven onder massa's sentimenteele nonsens en wij kunnen hen ons alleen voor den geest halen uit een paar fragmenten, die ontsnapt zijn aan het vuur van de patriottistische professoren. En als wij toevallig van Benjamin Franklin iets meer weten, dan van het meerendeel van zijn tijdgenooten, dan is dat te wijten aan het feit, dat deze joviale man al de geheimen van zijn hart blootlegde met zulk een openhartigheid, dat zestig officieele levensbeschrijvingen niet in staat waren den eersten indruk ongedaan te maken, dien zijn eerlijke en veelbesproken autobiographie naliet.

Franklin was geen aristocraat. Zeer zeker niet. Ofschoon hij meer koningen ontmoette en met meer hertogen at en grapjes vertelde aan meer gravinnen dan iemand anders, die geboren was aan de westkust van den Atlantischen Oceaan, was hij van heel gewone komaf.

Hij was het tiende kind van een armen Engelschen landverhuizer, die in de tweede helft van de zeventiende eeuw van Northamptonshire in Engeland getrokken was naar Middlesex County in Massachusetts.

Hij had leeren lezen en schrijven bijna zoo gauw als hij had leeren praten en voor hij elf jaar oud was, moest hij werken in de zeepfabriek van zijn vader in Boston.

Drie jaar later aanvaardde hij een hem meer passende betrekking in de drukkerij van een van zijn half-broeders, die drukker en uitgever was van de beroemde „New England Courant".

Van dien dag af tot het eind van zijn lang en arbeidzaam leven (hij stierf toen hij vier en tachtig jaar oud was) was hij nooit ver uit de buurt van den zethaak. Men weet, hoe dat gaat — eenmaal de liefde voor de zetterij in het bloed, dan

is men nooit volmaakt gelukkig zonder te leven in de atmosfeer, waar vieze schooiertjes heen en weer hollen om „Coooooopie-ie-ie-ie-ie!!”

In Boston echter hield deze jonge man het niet lang uit. Men vond hem te radicaal, teveel een uitgesproken vrijdenker om te behagen aan de dominees, die dat deel van de wereld regeerden. Derhalve pakte hij op zeventienjarigen leeftijd zijn boeltje bij elkaar en toog naar New York, waar hij zijn loopbaan van rondtrekkend gezel begon, die hem van New York naar Londen bracht en ten slotte naar Philadelphia, zijn vaderstad. Van dat oogenblik is het eenvoudiger op te noemen, wat hij niet deed dan een opsomming te geven van zijn eindelooze reeks baantjes, die hij vervulde voor de revolutie hem geheel in beslag nam en hem tot staatsman maakte.

Hij vond een nieuw lettertype uit. Hij nam proeven met drukinkt, dien hij gebruikte op zijn pers van zijn Pennsylvania Gazette. Hij leerde zichzelf Latijn, Spaansch, Fransch en Italiaansch. Hij behoorde tot de oprichters van de American Philosophical Society. Hij werd postmeester-generaal voor de kolonies en bevorderde den postdienst, zoodat er driemaal per week te New York brieven bezorgd werden uit Philadelphia. Hij was de eerste succesvolle bestrijder van den Puriteinschen Sabbat en bracht zijn Zondagen door met zelfstudie in plaats van te luisteren naar tweedehandsch wijsheid van anderen. Hij bestudeerde de oorzaken van aardbevingen, perfectionneerde den welbekenden Franklin-oven en verschafte aan zijn geboortestad een behoorlijk systeem van straatverlichting. Hij kreeg de Copley medaille van de Royal Society in Londen voor zijn nieuw-modische uitvinding van de „Franklinsche stangen” oftewel bliksemafleiders en verspreidde sedertdien die wonderdingen over heel de wereld. Onder het pseudoniem van Richard Saunders drukte hij jaarlijks een boekje, dat bekend werd als *Poor Richard's Almanac* en dat in de tweede helft der achttiende eeuw op geen enkele Kersttafel ontbrak. Hij opende en beheerde de eerste openbare leesbibliotheek. Hij was gedurende dertien jaren lid van de Algemeene Vergadering van Pennsylvania.

AMERIKA'S STERKSTE BONDGENOOT, GENERAAL WILDERNIS.

Hij was koloniaal vertegenwoordiger in Londen voor zijn eigen staat en voor Georgia, New Jersey en Massachusetts. En thuis vervoerde hijzelf van het pakhuis naar zijn drukkerij het papier, dat noodig was voor zijn vele uitgaven, opdat zijn buren konden zien, dat hij zichzelf niet te goed achtte voor zijn gewone werk en dat hij als vanouds wilde blijven de oude Ben Franklin, de drukker.

Toen het moederland en de kolonies moeilijkheden kregen over de belastingen, deed hij eerst alle moeite om de zaak door schikking bijgelegd te krijgen. Toen hij inzag, dat de Engelsche regeering niet in staat was, of onwillig om het standpunt van de Amerikaansche kolonisten te waardeeren, werd hij een krachtig voorstander van den strijd tot het uiterste en steunde zijn meening met al zijn eigen geld, dat hij bezat of kon leenen. De leiders van den opstand aanvaardden hem stilzwijgend als den Grooten Man van de Revolutie en toen het al spoedig duidelijk werd, dat de dertien staten geen kans hadden hun strijd te winnen zonder hulp van buiten, vroegen zij Franklin erop uit te gaan om te zien, wat gedaan kon worden.

De nieuwe republiek zat in groote financieele moeilijkheden. Maar zij leverde zekere grondstoffen, die in Europa hard noodig waren. Benjamin Franklin, geoefend in de school van de Puriteinen en de Quakers, kon met de beste daarvan marchandeeren en met een zoet winstje naar huis gaan. Hij was toen over de zeventig. Maar hij scheen het eeuwige leven te hebben en daarbij was hij de eenige voorstander van de vrijheid, wiens naam wijd en zijd bekend was en die, dank zij zijn persoonlijk gezag, geen kans liep geweigerd te worden in de ontvangkamers van de ministers en bankiers in Frankrijk, Spanje en Holland.

Vergezeld van zijn twee kleinzoons stak de oude heer den oceaan over en na een ellendige reis en veel zeeziekte op de kleine „Reprisal" bereikte hij in December 1776 de kust van Frankrijk.

Zijn instructies waren zeer vaag. Het Congres had zelfs niet de moeite genomen hem een credietbrief mee te geven. Maar de „Reprisal" had geboft en onderweg twee Engelsche koopvaarders kunnen oppikken. De verkoop van

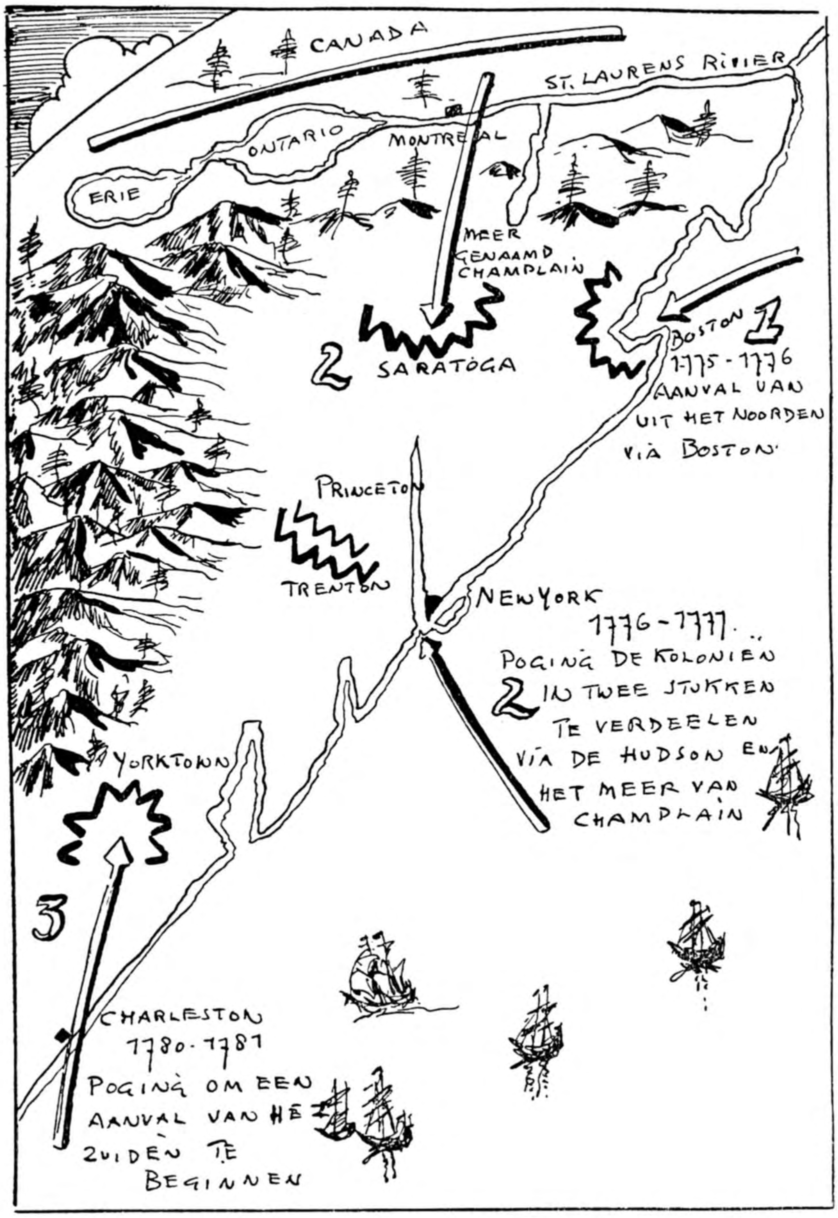

DE AMERIKAANSCHE REVOLUTIE. I.

hun lading aan allerlei rommel en drank bood de Amerikaansche delegatie genoeg zakgeld voor een of twee maanden.

Het Fransche koninkrijk leek in die dagen niet weinig op het Romeinsche rijk van vijftien eeuwen tevoren. Het Fransche volk (dat is te zeggen de hoogere standen, want de lagere standen rekenden niet mee) hadden dat beschavingspijl bereikt, dat zoo uitermate rampzalig kan zijn voor het nationale karakter. Eeuwen lang hadden zij gewoond in de mooiste huizen, die hun knappe architecten maar konden bouwen en die midden in de mooiste parken stonden, aangelegd door de kunstzinnigste tuinarchitecten. Hun koks waren de beroemdste van heel de wereld. Hun litteratuur werd door alle schrijvers van het vasteland nagebootst. Hun hof was de leerschool voor goede manieren van alle gegoede jongelui van West-, Noord- en Midden-Europa. Zelfs in de verst afgelegen gehuchten was het peil van conversatie zoodanig, dat vreemde bezoekers met hun mond vol tanden zaten. Hun liedjes en melodieën werden door alle virtuosen in de concerten gespeeld. Kortom, zij hadden dermate het beste van alles genoten, dat het leven voor hen het pikante had verloren, dat iedere oude emotie hun zoo flauw smaakte als aardappels zonder zout en dat zij alles over hadden voor een nieuwe sensatie, voor een nieuwe ontroering.

Juist op dat oogenblik verscheen dr. Franklin in hun midden. De oude drukker had nooit psychologie gestudeerd, maar hij kende den mensch. Als hij hem wilde winnen in dit rijk en machtig land, moest hij gebruik maken van zijn gevoel voor het dramatische. Daarom deed hij zich voor als een tooneelspeler en speelde zijn rol zoo schitterend, dat twee jaren later Frankrijk een verbond sloot met de opstandige kolonies en aan Engeland den oorlog verklaarde.

Hoe deed hij dat?

Op de eenvoudigste manier ter wereld: door volmaakt zichzelf te blijven.

De zich geweldig vervelende hovelingen van koning Lodewijk, gewend aan de leege vormelijkheid en gekunsteldheid van hun eigen kleine Versailles zagen zich plotseling staan tegenover een vriendelijken ouden man met een bontmuts

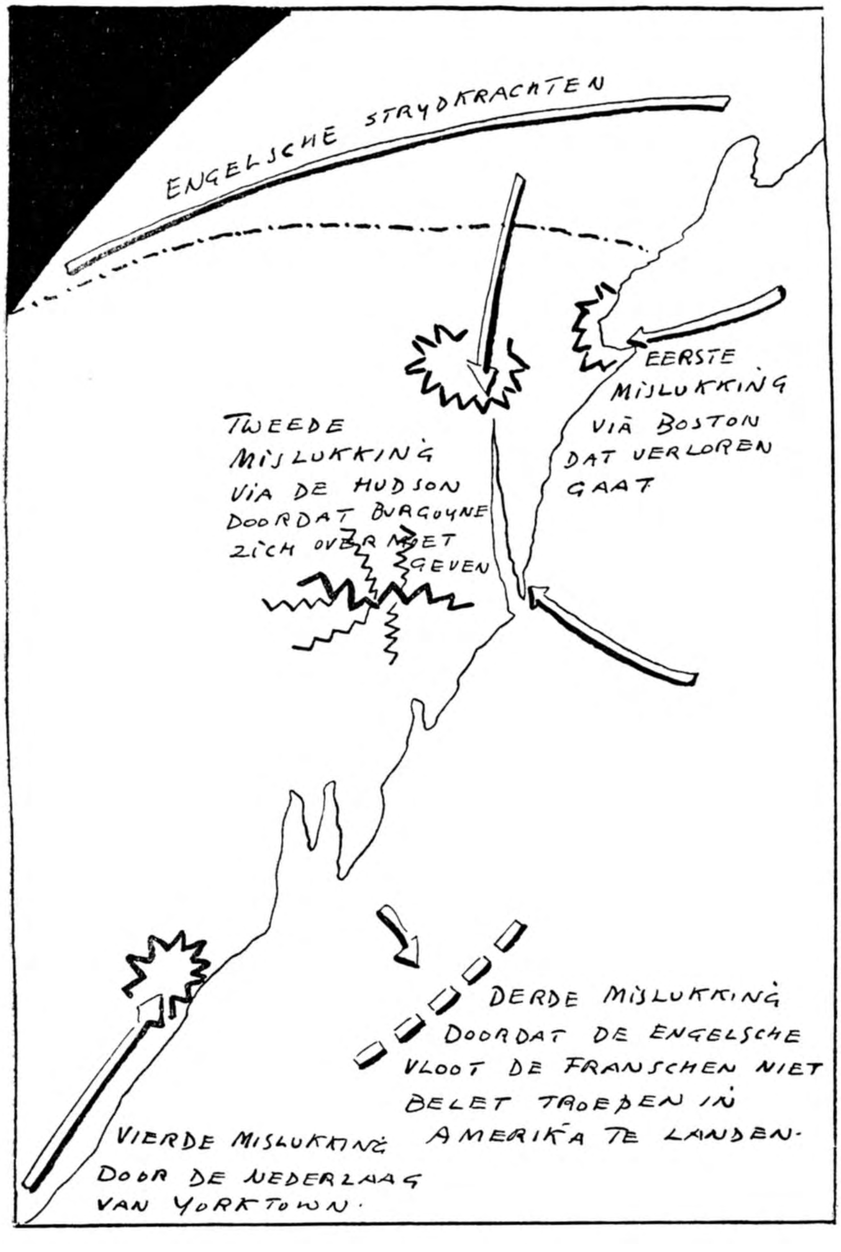

DE AMERIKAANSCHE REVOLUTIE. II.

op en met een oude jas aan van het jaar 1730, die hen aansprak alsof zij zijn eigen kleinkinderen waren en die, als zij erg goed voor hem waren, van hem een Amerikaansche noot kregen of een appel, die „in zijn eigen tuin gegroeid was."

De hemel zij dank, daar was eindelijk eens wat nieuws.

Frankrijk werd dol op dien philosoof uit het oerwoud.

In minder dan een maand kende iedereen in heel het land den ouden man, tenminste van gezicht. Marskramers sjouwden met zijn gegraveerde portretten of met zijn buste in gips van de Pyreneeën naar de Maas. Iedere snuifdoos en scheerbekken moest, om in de mode te zijn, het beeld vertoonen van den „Apostel der Vrijheid". Lieve dames droegen Franklin-armbanden en Franklin-ringen. De bevolking werd gek op Franklin en alleen iemand van de ijzeren constitutie van dezen ouden drukker kon de eindelooze reeks feestbanketten, déjeuners en diners, die te zijner eere werden aangericht, overleven.

Onderwijl had de oude gezant eenige moeilijkheden, die alles hadden kunnen bederven en zelfs den knapsten politicus in vertwijfeling hadden gebracht.

Toen hij in Frankrijk aankwam, merkte hij, dat hij vooraf gegaan was door twee andere Amerikaansche afgezanten. Een van deze, Silas Deane geheeten, een achtenswaardige Yankee uit Connecticut, had reeds verscheidene zeer voordeelige betrekkingen aangeknoopt tusschen de kolonies en het vasteland. Hij had ontdekt, dat Pierre de Beaumarchais, de muzikale hof-uurwerkmaker van Lodewijk XVI, de maker van de zeer populaire „Mariage de Figaro" en „Le Barbier de Séville", geweldig enthousiast voor Amerika was en de kolonisten op alle manieren wilde helpen. Natuurlijk moest alles wat er gedaan werd, geheim gehouden worden voor de Fransche autoriteten en daarom hadden Deane en Beaumarchais het volgende ingenieuse plan uitgedacht.

Te Parijs verscheen het handelshuis van de firma Rodriguez Hortalez & Co. ten tooneele. Het was nauw verbonden met de firma Diego Gardoqui te Madrid. Spoedig kwamen er groote hoeveelheden kruit, geweren en uniformen in de Fransche havens van West-Indië aan. Bij toeval lagen de

schepen met die kostbare lading oorlogstuig zij aan zij met de klippers van Nahant en Providence. Twee weken later, niemand wist hoe, werden die vaten met kruit, die geconsigneerd waren aan een achtbaren handelsman in Guadeloupe of Haïti ontscheept door de kwartiermeesters van generaal Washington's leger en vond men de geweren, die men bestemd dacht voor de inboorlingen van Basse Terre om eenden mee te schieten, in handen van de troepen van Pennsylvania.

Hoe ernstig de gezant van Zijne Majesteit den Koning van Engeland ook protesteerde tegen deze schending der neutraliteit, de Fransche minister van Buitenlandsche Zaken kon op zijn eerewoord niet verklaren, hoe het gebeurd was.

Natuurlijk hing het succes van een dergelijken onwettigen handel van volkomen geheimhouding af. Het was onmogelijk daarover rekeningen en boeken bij te houden. Er moesten geen papieren bestaan, waaruit kon worden aangetoond, dat dit avontuur den daadwerkelijken steun genoot van de Fransche en Spaansche regeeringen. De smokkelaars moesten elkaar op hun woord kunnen vertrouwen.

Zoolang als Deane de zaak dreef ging alles goed. Maar nauwelijks was hij gedwongen samen te doen met den tweeden man, die door het comité voor Geheime Aangelegenheden van het Congres als afgezant naar Europa was gezonden, Arthur Lee genaamd, of de moeilijkheden begonnen. Deze Arthur Lee was een broer van Richard Henry Lee, die als afgevaardigde van Virginia destijds de beroemde motie had voorgesteld, die leidde tot de Onafhankelijkheidsverklaring. Van beroep was hij dokter en advocaat, maar hij miste totaal die gelijkmatigheid van karakter, die hem zou hebben kunnen brengen tot een voldoende succes, hetzij als medicus, hetzij als zaakwaarnemer. Hij zag overal intriges. Alle menschen, waarmee hij in contact kwam, waren oplichters en dieven. Beaumarchais trachtte niet de kolonies te steunen, omdat hij zoo dol was op de volksvrijheid, neen, maar omdat hij kans zag geld in de zaak te verdienen! Deane was niet de onbaatzuchtige patriot, die zijn laatsten cent geofferd had ten bate van de zaak van de revolutie. Geloof dat niet. Deane

NIEUWS VAN THUIS. BENJAMIN FRANKLIN TE VERSAILLES.

was een knoeier, die in Parijs weelderig leefde, terwijl zijn vaderlandslievende landgenooten in de grootste ellende in Valley Forge omkwamen. Enzoovoort, enzoovoort en alleen Lee was eerlijk.

Het Congres, altijd happig op een beetje schandaal en op een officieel onderzoek, dat aan een paar van zijn leden de gelegenheid biedt de aandacht tot zich te trekken, nam Lee's beschuldigingen heel ernstig op en Deane werd ter verantwoording geroepen. Hoe kon Deane, die jaren lang honderderlei dingen tegelijk deed, zeggen, waar het geld gebleven was, dat bijvoorbeeld tien of veertien maanden geleden door zijn handen was gegaan?

Zijn antwoord voldeed zijn rechters niet. Hij werd teruggeroepen en ofschoon zijn onschuld (waaraan Franklin nimmer twijfelde) spoedig was vastgesteld, stierf hij in vrijwillige ballingschap in Engeland, terwijl Lee een van de verbitterdste vijanden van de constitutie van de Vereenigde Staten werd en een groote lastpost voor allen, die het wel meenden met het vaderland.

Dit onaangename incident, tezamen met een aantal kleinere moeilijkheden uitgelokt door Lee's verwaandheid en algemeen gebrek aan tact, wachtten op Franklin bij zijn komst in Parijs. Maar deze liet zich niet in de war brengen. Hij had wel voor heeter vuren gestaan. De Don Quichotachtig edelaardige Beaumarchais, die voor al zijn moeite door hetzelfde volk, waaraan hij zulke groote offers had gebracht, werd uitgekreten voor een schurk en dief, was niet langer in de goede stemming om te helpen. Maar anderen kwamen in zijn plaats. De groote massa van het Fransche volk, gewonnen door de persoon van den Amerikaanschen afgevaardigde, stond krachtig achter hem. En het hof, dat nog zuchtte onder de nederlaag van een vroeger geslacht, wilde wel naar rede luisteren. Die rede kwam in de persoon van een jonkman uit Boston, die ijlings den oceaan was overgestoken met de boodschap, dat het heele leger van Burgoyne gevangen genomen was door de Amerikanen en dat practisch heel het noorden van Amerika in handen was van de revolutionnairen.

Vier dagen nadat dat aardige berichtje in de Fransche

hoofdstad was aangekomen, zond de Fransche minister van Buitenlandsche Zaken een briefje aan doctor Franklin, dat hij hem gaarne, ieder oogenblik als hem schikte, zou ontvangen. En twee maanden later erkende Frankrijk de onafhankelijkheid van de Vereenigde Staten van Amerika. Welken stap Engeland beantwoordde met een oorlogsverklaring.

Dit maakte echter nog geen eind aan Franklin's nuttige aanwezigheid in Europa. Hij bleef nog zeven lange, moeilijke jaren om voorraden op te koopen, leeningen tot stand te brengen, kaperschepen uit te rusten, ruzies te sussen onder zijn ondergeschikten, andere naties te winnen door voordeelige verdragen en om door zijn persoon glans te geven aan een zaak, die allen roem noodig had om uit te buiten.

Wat hemzelf betrof, hij was oud en had weinig behoeften. Ten aanschouwe van alle beroemde mannen van Frankrijk had Voltaire hem omarmd.

Dat was waarlijk voldoende belooning voor een echt philosoof.

Hoofdstuk XXIX.

M. JEAN JACQUES ROUSSEAU SCHRIJFT EEN BOEK EN M. LE MARQUIS DE LA FAYETTE GAAT DE GELUKZALIGE NATUURKINDEREN IN DE AMERIKAANSCHE WILDERNIS BESTUDEEREN.

Op dertienjarigen leeftijd was Marie Joseph Paul Yves Roch Gilbert du Motier de La Fayette een wees, bezitter van een van de langste en edelste namen van Frankrijk en zoo rijk, dat hij zelf niet wist, wat hij met al zijn geld moest doen.

De achtergrond van den tweeden held van dit hoofdstuk, Jean Jacques Rousseau, was eenigszins anders geweest. Hij had het ook moeten doen zonder de goede zorgen van een vader of een moeder. Maar hij had zijn eerste levensindrukken opgedaan als graveursleerling, huisknecht en zwerver en tot hij dik in de vijftig was, had hij nooit zeker geweten of hij dien avond wel zou eten of niet.

En toch kruisten de levens van deze twee mannen, onder zoo geheel verschillende omstandigheden opgegroeid, elkaar op mysterieuse wijze ten gunste van een land, dat geen van beiden ooit had gezien.

Rousseau werd een schrijver en profeet en philosoof en de baanbreker van de hoogst nieuwe en pakkende leer, dat alle moderne beschavingsvormen slecht waren; dat de waarheid alleen gevonden kon worden bij die wilden, die nooit bloot waren gesteld geweest aan den verderfelijken invloed van den blanken en dat de eenige hoop op redding van de menschheid gelegen was in den teruggang naar de natuur.

Zulk een evangelie moest wel aangenaam klinken in de ooren

van een natie, die, zooals ik een paar bladzijden tevoren constateerde, zoodanig verzadigd was van pretjes, dat het leven het pikante verloren had en dat alle diegenen, die niet in de onmiddellijke noodzaak verkeerden te moeten werken om te leven, geneigd waren drie kwart van hun inkomen in ruil te geven voor een nieuwe emotionneerende ervaring.

De vluchtige lectuur van de werken van Jean Jacques was even ontroerend destijds als tegenwoordig een reis in een nieuwerwetsch luchtschip.

En zoo keerde heel de Fransche deftige wereld terug naar de eenvoudige gebruiken van de allervroegste voorouders — de koningin melkte haar koetjes — de koning werkte in zijn smidse — hertoginnetjes verzorgden hun zuivelboerderijtjes — beroemde schilders schilderden de roerende onschuld van lieve meisjes, die blatende lammetjes met rose lintjes om den hals vasthielden.

Wat was natuurlijker, dan dat de erfgenaam van een van de grootste vermogens van Frankrijk een willig slachtoffer werd van deze rage van Goedheid en Deugd, van Lieftalligheid en Zonnigheid.

Toen werd Parijs plotseling in beroering gebracht door de eerste verhalen van den Amerikaanschen vrijheidsoorlog. Voor den gewonen Franschman van die dagen (en van heden ten dage) was alles, wat buiten zijn eigen grenzen gebeurde, geweldig ver weg. Stockholm lag ergens in de uithoeken van de bewoonde wereld in een gebied van duisternis en Eskimo's. En Philadelphia was zoowat de laatste halte voor de planeet Mars.

Nu was het onverwachte, het ongeloofelijke, ja, het onmogelijke gebeurd. De eenvoudige boeren, die in de verste uithoeken woonden van een onbekend werelddeel, hadden slag geleverd tegen de strijdkrachten van den almachtigen vorst van de Britsche eilanden en hadden die prachtig uitgeruste krijgslieden verslagen.

Zooiets zou nooit mogelijk zijn geweest, als de edele helden zich niet van hun vroegste kinderjaren al die weelde en pretjes hadden ontzegd, die ten grondslag lagen aan de Europeesche corruptie en decadentie.

Met een schok realiseerde het Fransche volk, dat het

Paradijs, waarvan de nieuwe philosoof met zoo groote welsprekendheid had gepredikt, waarlijk bestond. Het lag langs de oevers van de Susquehanna en de James River en het heette Amerika. Er bleef toen maar één ding over, zich à l'Américain te kleeden, schotels à l'Américain te eten en het air aan te nemen van een eenvoudigen „paysan du forêt de la Pennsylvanie".

De jonge La Fayette, die zich hopeloos verveelde in de sleur van zijn regiment dragonders, kreeg een ernstiger aanval van de ziekte dan het meerendeel van zijn mede-officieren. Ten slotte werd de drang hem te sterk. Hij trotseerde de uitdrukkelijke bevelen van zijn koning (die wenschte, dat hij nog een paar jaar langer thuis bleef), ontvluchtte naar Spanje en trok van daar naar Zuid-Carolina.

Zijn Engelsch was in die dagen verre van volmaakt en het meerendeel der menschen, die hem op zijn weg naar Philadelphia tegenkwamen, waren stom verwonderd door welke vreemde speling van het lot zoo'n aardige en frissche Fransche jonkman voor zijn pleizier naar de wildernis kwam. Het Congres was ook eenigszins in de war. Een brief van Silas Deane berichtte in groote uitvoerigheid, dat M. de La Fayette behoorde tot een familie, die terugging tot de dagen van Julius Caesar, dat hij een vriendelijk en innemend jong edelman was en dat zijn naam in den staf van generaal Washington van groote propagandistische waarde zou zijn, niet alleen in Frankrijk, maar in heel Europa.

Dat klonk allemaal heel aardig, maar bijna ieder schip, dat in een Amerikaansche haven binnenviel, bracht een lading hongerige Europeesche officieren mee, die wonder wat vertelden van hun moed in het gevecht, geurden met aanbevelingen van hun vorsten en die, zich beroepende op hun reputatie, aanstelling verzochten als brigade-commandant of admiraal met een salaris overeenkomstig hun rang.

In den beginne had het Congres waarlijk een paar van die drankzuchtige opscheppers aangesteld. Maar dat was vrijwel een mislukking geweest. En iedereen, die nu in de hoofdstad aankwam met een zwaard, dat hem was vereerd door den Emir van Podolia en een gouden snuifdoos, die hem was

aangeboden in dank voor de bewezen diensten door den Keizer van Kathay, werd ietwat achterdochtig behandeld.

De jonge La Fayette overtuigde echter zijn gastheeren, dat zijn bedoelingen van den zuiversten aard waren. Hij kwam strikt als vrijwilliger en hij wilde geen penny voor zijn diensten aannemen. Het Congres spitste de ooren en den een en dertigsten Juli van het jaar 1777 werd de Marquis de La Fayette „overwogen zijnde zijn ijver, illustere familie en connecties" benoemd tot generaal-majoor in het leger van de Vereenigde Staten.

Den volgenden dag werd hij voorgesteld aan Washington.

In den beginne wist de opperbevelhebber eigenlijk niet, wat hij moest doen met een generaal-majoor van negentien jaar. Hij kon zijn stoeren bergbewoners toch niet vragen dat kind voor ernst te nemen? Maar spoedig begon hij de goede eigenschappen van dezen jongen Franschen edelman te waardeeren en begon hij te begrijpen, dat een man, die zijn vrouw en kind en vaderland en een paar millioen in den steek liet voor een ideaal, niet een alledaagsch type is.

Het ware dwaasheid te verwachten, dat een tweede-luitenant van de dragonders, gewend aan een klein garnizoen in Europa in één nacht zou veranderen in een groot strateeg, geschikt om een veldtocht in de oerwouden te leiden. Maar dat was niet noodig. De groote waarde van La Fayette lag op moreel gebied. Zijn tegenwoordigheid maakte de Amerikaansche zaak „netjes". In de oogen van de Europeesche aristocratie (nog steeds het meest belangrijke element in iederen staat van het oude continent) was de revolutie plotseling fatsoendelijk geworden.

Al spoedig daarna begonnen andere belangrijke lieden, bona fide militairen met groote krijgservaring, aandacht te schenken aan dezen vreemden en ongelijken strijd aan het andere eind van de wereld. Een vroegere generaal van Frederik den Grooten, de Pruisische baron Von Steuben, werd de drilmeester van de Amerikaansche troepen en liet hen marcheeren tot het van een bende een goed leger werd.

Een andere Duitscher, Johann Kalb (beter bekend als baron Jean de Kalb) die met La Fayette was meegekomen en ook

generaal-majoor was geworden, bewees groote diensten als organisator en boette voor zijn enthousiasme met zijn leven, toen zijn ongedisciplineerde troepen plotseling op de vlucht sloegen en hem aan de genade overlieten van de troepen van Cornwallis.

Kosciuszko en graaf Pulaski voegden een scheutje Poolschen heldenmoed toe aan de krijgsverrichtingen rond New York en voor Savannah.

Andere waardevolle bondgenooten haastten zich de goede zaak te steunen. De vreemdsoortige nieuwe ideeën van Rousseau, versterkt door de leer van vrijheid en gelijkheid, die saamgevat was in de beroemde Encyclopédie van Diderot en zijn vrienden, hadden hun weg gevonden tot in ieder hoekje van Europa. In Holland hadden zij geleid tot de stichting van een politieke partij, die de regeering van het land van een oligarchie hoopte te veranderen in een democratie. Toen koning George aan de Republiek de twee Schotsche regimenten te leen vroeg, die altijd in Hollandschen dienst geweest waren sedert de dagen van de revolutie tegen Spanje, bestreed de oppositie het voorstel zoo krachtdadig, dat de Staten-Generaal genoodzaakt waren een weigerend antwoord te geven op Zijne Majesteits verzoek.

Een beetje later noodzaakte de vertaling van een pamflet, getiteld *Gezond verstand*, oorspronkelijk geschreven door een obscuren Engelschman, Tom Paine en bedoeld als de verdediging van de ideeën van de Amerikaansche revolutie, den Engelschen gezant in Den Haag zijn pijnlijke verwondering uit te spreken over zulk een openlijke uiting van pro-Amerikaansche gezindheid.

Het was juist op dat oogenblik, dat de vertegenwoordigers van het Congres zich wendden tot de Amsterdamsche kooplui met het geheime verzoek van een leening en een handelsverdrag. De kooplui waren bereid de mogelijkheden te overwegen van zulk een voorstel, maar, daar hun land neutraal was, eischten zij, dat alle onderhandelingen elders zouden plaats hebben en diep geheim zouden worden gehouden. De Amerikanen stemden daarin toe en korten tijd later werd een voorloopige overeenkomst opgesteld en ter

beoordeeling naar Philadelphia opgezonden. Ongelukkigerwijze viel dit compromitteerende document in handen van de Engelschen, toen zij Henry Laurens gevangen namen, die op weg was naar Amsterdam (en naar de leening van tien millioen dollar) en die geen voorzorgsmaatregelen had getroffen om zijn koffer met diplomatieke correspondentie te beschermen tegen de mogelijkheid, dat zij in handen van den vijand viel.

Londen ergerde zich heftig over deze ongelukkige incidenten. Om de zaak nog erger te maken, was kort te voren de Amerikaansche revolutie met volle zeilen een Hollandsche haven ingezeild, toen John Paul Jones, vroeger een Engelsch zeeman, maar nu een welgeslaagd Amerikaansch zeekapitein, zijn rooversprooi, de *Serapis*, in de haven van Texel had gesleept. In plaats van den zeeschuimer gevangen te nemen, zooals de Engelsche gezant in den Haag had geëischt, maakte het Hollandsche volk van hem een soort nationalen held en waar hij met zijn raar troepje mannen zich liet zien (van de twee honderd zeven en twintig zeelui, die onder zijn commando stonden, waren er slechts negen en zeventig Amerikanen) werden zij ontvangen met duidelijke bewijzen van publieke belangstelling.

De ontdekking van het plan om een leening in Holland te plaatsen, zoo kort na de weigering van de Hollandsche regeering (onder drang van de Amerikaansch-gezinden) om de *Serapis* terug te geven aan haar rechtmatige eigenaren, deed Engeland aan Holland den oorlog verklaren.

Weliswaar staken geen Hollandsche troepen gedurende den strijd den oceaan over, om zich bij de Amerikanen en Franschen te voegen, maar de Hollandsche vloot maakte verscheidene Engelsche eskaders buit in de Noordzee en het meest belangrijke van alles voor het succes van de revolutie, de groote rijkdom van de oude republiek stond ter beschikking van haar jongere zuster op een oogenblik, dat de financiën van de Vereenigde Staten hopeloos in de war waren. Het gebrek aan een strenge centrale regeering had het onmogelijk gemaakt een stelsel te beramen, waardoor de revolutie zichzelf kon bekostigen. De meeste van de dertien staten waren bankroet. De dollar was waardeloos en de troe-

pen stonden ieder oogenblik op muiten, uit gebrek aan de eenvoudigste levensbehoeften. Frankrijk had gouden bergen beloofd, maar haar schatkist was leeg en de ministers van koning Lodewijk deden alles, wat zij konden, om de eindjes aan elkaar te knoopen. Dientengevolge bestonden de leeningen, die Franklin en later Adams wisten te sluiten gewoonlijk uit cheques, die gebruikt konden worden voor den aankoop van oorlogsmateriaal in de Fransche gebieden, maar die onder geen omstandigheden ingeruild konden worden tegen klinkende munt. De zeven millioen dollars in echt geld, die in de Hollandsche republiek konden worden opgenomen, werden als een Godsgave begroet.

De bankiers, die voor die transactie zorgden, handelden echter niet uit onbaatzuchtige liefde voor de Amerikaansche zaak. Het waren zakenlieden en als zoodanig geloofden zij in „sentimentaliteit", maar niet in „sentiment". Zij verwachtten, dat, als de vrede was weergekeerd, hun eigen land eenig voordeel zou genieten van de betoonde edelaardigheid en dat de Amerikaansche regeering waardeering en dankbaarheid zou toonen door met de Hollandsche Republiek een zeer gunstig handelsverdrag te sluiten. In dit opzicht werden zij bitter teleurgesteld, maar dat was iets, dat niemand had kunnen voorzien. En onderwijl vonden de goudtransporten van Holland direct geadresseerd aan generaal George Washington Esq. (en niet aan het Congres) hun weg over den oceaan en voorkwamen herhaaldelijk een herhaling van die uitbarstingen van muiterij, die gedurende de laatste vier jaren te gewoon waren geworden, dank zij de onachtzaamheid en onverschilligheid van het Congres en die somtijds Washington deden vreezen, dat hij op zijn eentje den onafhankelijkheidsoorlog had uit te vechten.

Hoofdstuk XXX.

DEN EEN ZIJN DOOD IS DEN ANDER ZIJN BROOD

Het zag er uit als schaakmat. Engeland in oorlog met Frankrijk, Holland en Spanje (dat zich bij de strijdenden had gevoegd in de hoop Gibraltar terug te krijgen en de eilanden in de Middellandsche zee) had zijn handen vol in Europa. Zijn meedoogenlooze onverschilligheid jegens de rechten der neutrale mogendheden op volle zee had zijn machtigere concurrenten genoopt een beschermend verbond te sluiten, de z.g. „gewapende neutraliteit" en zich tot steunpilaren te maken van dat vage zedewetboek, algemeen bekend als Internationaal Recht.

Maar na drie jaren begon het duidelijk te worden, dat de Amerikanen de hulp kregen van een bondgenoot, die altijd rampspoed brengt, wanneer hij deelneemt in een militair conflict. Dat was Brigade-Commandant Afstand.

De Romeinen schijnen het eenige volk te zijn geweest, die het tegen dien onvermoeiden vijand hebben kunnen uithouden.

De militaire aanvoerders in de Middeleeuwen hadden steeds den nederlaag geleden, wanneer deze verschrikkelijke krijgsman, gevolgd door zijn onafscheidelijke adjudanten Mijlen en Kilometers op het slagveld verscheen. En nu had die oude Afstand zich gevoegd bij den staf van George Washington. Sedertdien vonden de Engelschen, hoe dapper zij ook waren en hoe goed zij hun best deden, zich telkens in de noodzakelijkheid op te marcheeren en op te rukken. Tot dusver hadden zij in al hun oorlogen op hun vloot kunnen vertrouwen. Maar schepen boden weinig nut in de Allegheny Mountains en geen krijgsman kon verwachten veilig over de ondergeloopen landen van Illinois te varen. Alleen te voet kon hier

de beslissing gebracht worden en loopen, niets dan loopen en dat twee of drie jaar lang, gaat op den duur vervelen en ondermijnt de discipline van de best geschoolde troepen.

Zelfs de vriendelijke lord North begon over een vergelijk te spreken en stelde voor, dat het moederland tegenover haar afgedwaalde kinderen het verleden het verleden moest laten en op een nieuwe en gezonde basis met hen de oude vriendschapsbanden moest hervatten.

Laat ons bekennen — daar wij trachten de waarheid te vertellen — dat deze tijding niet aan doovemans oor was gezegd. Het Amerikaansche volk begon over het algemeen de gevolgen van drie jaar stilstand van handel en bedrijf te voelen. Zijn financiën waren afschuwelijk in de war en het Congres was te slap en te onbekwaam om die eenheid te verkrijgen zonder welke een definitieve overwinning altijd uit zou blijven.

De koningsgetrouwe loyalisten (en zij vormden nog steeds een belangrijk, zij het ook zich zoet gedragend deel der bevolking) waren als steeds bereid om naar de schoone klanken van vrede en goede gezindheid te luisteren, die hen uit Engeland bereikten. Kortom een golf van duidelijk „defaitisme" woei over het land.

Een Amerikaansche generaal ging zelfs zoo ver een „coup de main" te wagen, waardoor de opstand tot een logisch eind zou komen en Amerika gered zou worden voor koning George. Hij zelf moest in allen geval de held van het geval worden. Gelukkig viel de Engelsche officier, die de onderhandelingen moest voeren in de handen van een kleine troep vrijbuiters, die vagelijk voelden, dat er iets niet in orde was met die geheimzinnige papieren, die de jonge man in zijn schoenen droeg en zij gaven hun gevangene over aan een officier van het geregelde leger.

Op deze wijze werd het complot, dat vele vertakkingen had, ontdekt. En, zooals dikwijls in zulke gevallen geschiedt, werd de arme tusschenpersoon, een zekere majoor André, opgehangen, terwijl generaal-majoor Arnold, de commandant van de hoogst belangrijke vesting van West Point, die zijn land aan den vijand probeerde te verkoopen, netjes wist

te ontkomen en vreedzaam (zij het ook niet gelukkig) stierf als brigade-generaal in het Engelsche leger.

Dit leelijke zaakje beteekende een keerpunt in de geschiedenis van de Vereenigde Staten. Kort daarop liet generaal Afstand zijn aanwezigheid in allen ernst voelen en over de heele linie begonnen de Engelsche troepen met pijnlijke voeten zich langzaam in de richting van de kust van den Atlantischen oceaan te bewegen.

Hun voortrukken werd echter sterk bemoeilijkt door de eindelooze reeks vluchtelingen, die hen op den voet volgde. De loyalisten begrepen thans, dat het spel ten einde liep. Zij hadden op het verkeerde paard gewed, of liever in den strijd tusschen een adelaar en een leeuw, hadden zij verkozen den viervoeter te steunen en het arme beest sloop naar zijn hol. Alles, wat zij mee konden nemen, laadden zij op hun wagens en reden daarmee naar Nova Scotia of New Brunswick. Maar hun huizen en hun tuinen en hun boerderijen en voorvaderlijke erfgoederen lieten zij achter en deze vielen in handen van de overwinnende jongens uit het westen. Het is gebleken, dat in verschillende staten niet minder dan de helft van alle onroerende goederen in de periode van 1775 tot 1787 in andere handen overging. En de nieuwe eigenaars (of hoe men de menschen noemt, die op die wijze eigendom verwerven) behoorden grootendeels tot de onterfde boeren uit de grensstreken en hun plotselinge rijkdom versterkte in hooge mate het gezag van de democraten, terwijl het gedwongen vertrek van de loyalisten enorme schade deed aan de zaak der aristocraten.

Maar ook in ander opzicht versterkten de democraten hun invloed in het land. Zij hadden nu de kans een eind te maken aan de vraag, wien het groote oerwoud in het westen zou toebehooren. De Franschen waren vertrokken, maar hun versterkingen waren in handen gevallen van de Engelschen en dat was net zoo erg. De bewoners van Nieuw Engeland, van New York en Virginia en Pennsylvania, die deel hadden genomen aan de revolutie waren vrij onverschillig over het lot van de boeren, die langs de grens woonden en die verdacht werden in direct contact te staan met de Engelsche

garnizoenen. Zij voelden voor die ver verwijderde landgenooten evenveel, als wij voelen voor de inwoners van Idaho en Wyoming. Wanneer wij in de kranten lezen, dat deze te lijden hebben gehad van een overstrooming of een aardbeving, zijn wij erg beleefd en zeggen: „Daar moet wat aan gedaan worden!" Soms komen wij er toe een collecte voor hen te houden, maar zij leven zoo ver weg van ons eigen tuintje, dat hun lijden bij ons nauwelijks meer teweegbrengt dan een beleefde, volmaakt academische belangstelling en een betuiging van deelneming.

De pioniers kenden dat.

Tot dusver waren zij altijd in toom gehouden door de koninklijke Fransche ambtenaren, de Jezuïeten-paters of de officieren van Z. M. legermacht. De koninklijke ambtenaren en de Jezuïeten waren verdwenen. Bleven de troepen van koning George. Toen de oorlog ten einde liep, werden de buitenposten stuk voor stuk teruggeroepen en ten slotte werd de bevolking aan de grens de vrije hand gelaten.

Dat was een donkere dag voor de inboorlingen van die woeste streken. Gedreven door een duister instinct voor zelfbehoud hadden zij de zijde van de Engelschen gekozen en volgegoten met Engelschen rum hadden zij zich schuldig gemaakt aan afschuwelijke wreedheden jegens de Amerikaansche boeren.

Nu zouden zij hun gelag betalen.

De een na den ander van de Indianenstammen werd uitgemoord of gedwongen nog verder naar het westen te trekken. De meer beschaafde groepen van Indianen, die in de wouden van noord New York woonden en die een federatieven regeeringsvorm hadden aangenomen, die Franklin bij zijn medeleden van het Congres had geprezen als een voorbeeld, dat door de Vereenigde Staten moest worden nagevolgd, trachtten een schijn van weerstand te bieden. Maar zij werden leelijk verslagen door een Amerikaansch leger onder een zekeren John Sullivan uit New Hampshire en om zijn overwinning volkomen te maken ging Sullivan zoover om al hun vruchtboomen en hun korenvelden te vernielen, zoodat de overlevenden genoodzaakt waren van honger te

sterven. Een menigte lieden protesteerde tegen deze barbaarsche gestrengheid, maar het Congres haalde Sullivan in als een held en bracht hem op officieele wijze dank.

Dat was, voor zoover de Vereenigde Staten betreft, het eind van de dreigende Indiaansche gevaren en van dat oogenblik behoefde men geen aanval in den rug meer te vreezen. Maar ook in het oosten hadden de Amerikanen succes. Fransche soldaten en Duitsche drilmeesters en Poolsche vrijwilligers en Hollandsch geld, gesteund en aangevuurd door onzen ouden vriend generaal Afstand, mergelden langzaamaan de oude regimenten van Zijne Majesteit koning George uit.

In het jaar 1781 deden de Engelschen hun laatste strategische poging. Hun campagne in het noorden was op een mislukking uitgeloopen met de ontruiming van Boston. Hun poging om het oosten van het westen af te snijden door de bezetting van het dal van de Hudson was geëindigd met de nederlaag van Burgoyne te Saratoga.

Nu beoogden zij hun troepen in het zuiden te verzamelen en dan op te rukken naar het noorden.

Deze expeditie eindigde rampzalig met de overgave van lord Cornwallis tezamen met zijn heele leger te Yorktown op den negentienden October van het jaar 1781.

Toen het nieuws van deze ramp Londen bereikte, merkte koning George op, dat het „niets beduidde" en voegde er aan toe, dat niemand in Engeland moest denken, dat zelfs de grootste ramp de kleinste verandering zou brengen in de gedragslijn, die hij van vroeger had gevolgd. Maar lord North had al lang begrepen, dat dit het einde was. Weswege hij zijn ambt neerlegde en de taak van onderhandelen over een staken der vijandelijkheden overliet aan zijn opvolger, den markies van Rockingham en aan diezelfde Whigs, die hij een halfdozijn jaren tevoren uit hun baantje had verdreven.

De vredesconferentie, die in het voorjaar van 1782 begon, duurde nagenoeg twee jaar en werd een soort geografisch-economisch debat, waarin Benjamin Franklin en John Adams zich verre de meerderen toonden van hun tegenstanders.

Eindelijk werd op den derden September van het jaar 1783

het vredesverdrag tusschen Groot-Brittannië en de Vereenigde Staten van Amerika met alle officieele plichtplegingen geteekend.

Twee jaar later werd Adams benoemd tot gezant aan het hof van St. James.

De vertegenwoordiger van de nieuwe republiek gedroeg zich bij de gelegenheid, dat hij aan den koning werd voorgesteld met die onvriendelijke starheid, die in zijn deel van de wereld bekend was en geëerd werd als een uiting van democratische oprechtheid.

Maar Zijne Majesteit hield een aardig klein toespraakje, dat verdient herinnerd te worden.

„Sir" zeide hij, „ik wensch dat gij gelooft (en ik wensch, dat, wat ik zeggen ga, overgebracht wordt aan uw landgenooten in Amerika) dat ik in den afgeloopen strijd niets heb gedaan, dan waar ik mij jegens mijn volk toe verplicht achtte. Ik wil openhartig met u zijn. Ik was de laatste, die tot de scheiding toestemde. Maar nu de scheiding heeft plaats gehad en onvermijdelijk is geworden, zal ik, zooals ik altijd heb gezegd en nu zeg, de eerste zijn om de vriendschap te aanvaarden van de Vereenigde Staten als van een onafhankelijke mogendheid."

Het moederland had eindelijk het onvermijdelijke aanvaard.

Hoofdstuk XXXI.

HET ONDERLING VERGELIJK DAT EEN NATIE REDDE EN EEN RIJK STICHTTE.

Amerika was vrij, doch wat ging het met die vrijheid doen? Dat lijkt een gekke vraag, maar ik ben bang, dat menschen als Adams, die een onmiddellijk uitbreken van anarchie verwachtte, of Washington, die zelf voor politieagent moest spelen en wiens persoonlijke invloed het land voor muiterij bewaarde, die vraag heelemaal niet dwaas gevonden zouden hebben.

Revolutie is, zooals u vanzelf al weet, zonder dat ik het hoef te vertellen, iets negatiefs. Zij moge noodzakelijk zijn, zij moge zelfs wenschelijk zijn, maar zij moet uit den aard der zaak iets negatiefs zijn, net als een heelkundige operatie of de afbraak van een oud gebouw, dat zijn nut overleefd heeft.

Tot dusver waren de Amerikaansche opstandelingen bijeen gehouden door een gemeenschappelijk ideaal, dat voor het meerendeel uit dingen bestond, die zij *niet* wenschten te doen. Bijvoorbeeld, zij wilden geen belastingen betalen aan de Engelsche regeering. Zij wenschten geen bisschoppen te hebben door de Engelsche kerk voor Amerika aangewezen. Zij wilden niet, dat de koning hun vertelde, dat zij buiten bepaalde streken in het westen moesten blijven, omdat die gereserveerd waren voor de Indianen. Zij wenschten niet, dat het parlement belasting ging heffen op hun thee en op hun glaasje en op andere pretjes. Zij wilden dit niet en zij wilden dat niet.

Maar nu was er een eind gekomen aan den tijd van het niet-willen.

De veel minder opwindende periode van het wel-willen was begonnen.

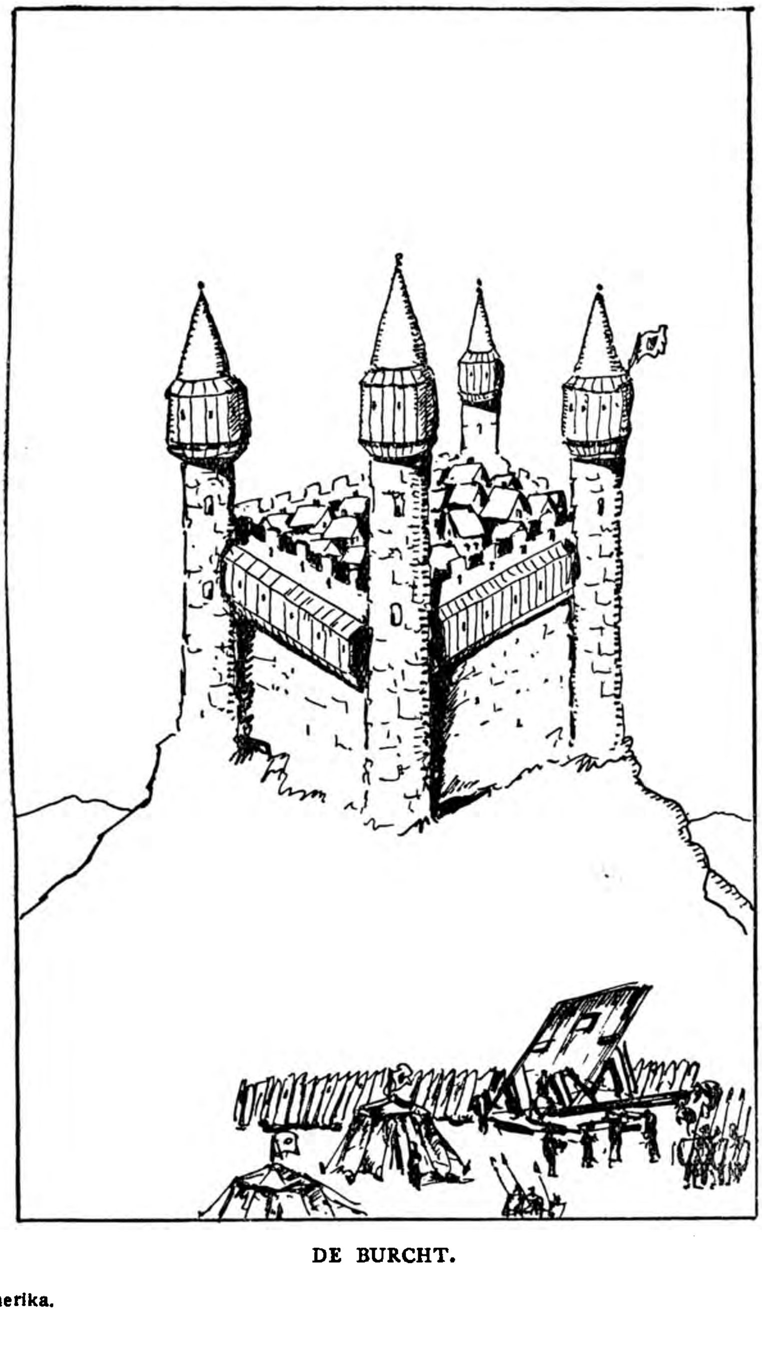

DE BURCHT.

En dat is, zooals de gezegende opstandelingen bijna terstond merkten, heel wat anders.

Vooreerst hadden zij opgehouden onderdanen te zijn van een vreemden vorst. Zij waren burgers geworden van een eigen republiek.

Maar hoe zou die republiek geregeerd worden? Wat voor soort republiek zou het zelfs zijn? Hoe zou zij het noodige geld bij elkaar krijgen voor een eigen leger en een eigen vloot en eigen diplomatieken dienst en eigen posterijen en eigen gezondheidsdienst en duizenden van zulke dingen meer?

Tot kort geleden hadden de Amerikanen niet geweten, wat het woord „deficit" beteekende. Zijne Majesteits regeering had allervriendelijkst voor al dat soort dingen gezorgd zooals: de Franschen verslaan, de wilden afhouden van de boerderijen der blanken, orde en regelmaat handhaven en het betalen van de kosten voor het op de been houden van de gewapende macht. Die tijd was voorbij. En dus begonnen de Amerikanen zich af te vragen, zij het ook zonder veel uiterlijk enthousiasme: „Wat voor soort regeering moeten wij hebben?"

Terstond liet zich het oude meeningsverschil voelen tusschen stad en land, tusschen kuststrook en binnenland.

Van den kant van de democraten pleitte Mr. Thomas Paine voor een Res Publica — een waar „Gemeene Best" — een „toevlucht voor een iegelijk" — een bond van souvereine en onafhankelijke staten.

De aristocraten waren het niet erg eens met die gedachte. Een vrije bond van souvereine en onafhankelijke staatjes lijkt heel aardig op papier, maar wat kan een natie bereiken in deze zondigste aller werelden zonder Macht met een hoofdletter M? En wat beteekende Macht anders dan een krachtige nationale regeering? Hadden zelfs niet reeds nu de verschillende kolonies ernstig te lijden van hun onmacht om hun goede oude rechten te handhaven tegenover de rest van de wereld?

Daar was b.v. de quaestie van het Engelsche tarief. Sedert het verdrag van Parijs was het moederland begonnen zijn vroegere kolonies net te behandelen als de andere landen

en eischte, dat inkomende rechten betaald werden op alle Amerikaansche goederen. De Amerikanen zouden wel wraak willen nemen, maar hoe konden zij dat? Door dertien wetjes aan te nemen, die het tarief van dertien staatjes moesten regelen? Dat was natuurlijk onzin.

Daar was de quaestie van die millioenen papieren dollars, waarmee de verschillende regeeringen het land overstroomd hadden en waardoor in sommige streken het crediet- en handelswezen volkomen stil lag. Verwachtte iemand, dat die regeeringen dat waardelooze papiergeld zouden intrekken en terug zouden keeren naar den gouden en zilveren standaard? Natuurlijk niet. Er zat voor al te veel kleine politici veel te veel voordeel in.

Daar waren de requisitiebetalingen voor de onder onmiddellijken druk der omstandigheden opgevorderde levensmiddelen, kleeren en legervoorraden. Wat moesten de arme boeren en kooplui met die vorderingen beginnen? Hen presenteeren aan den schatkistbewaarder van Pennsylvania of Delaware? Dat zou hun veel baten! Die staten waren al sedert jaren bankroet en hun papiergeld werd als behangselpapier gebruikt.

Daar waren de eindelooze moeilijkheden van het handelsverkeer der staten onderling. Kon New York belasting heffen van alle goederen, die uit New Yersey werden ingevoerd of omgekeerd?

De artikels van het Verbond van 1777 brachten de staten weliswaar samen in een soort van liga en Europeesche mogendheden, wier belang dat was, konden (en zouden dat ook meerendeels doen) deze liga van Onafhankelijke Staten wel als één Natie beschouwen, maar het populaire enthousiasme voor Amerika was danig aan het tanen. De oorlog was over en de buitenlandsche geldschieters begonnen om hun geld te vragen, of tenminste om wat rente voor hun geld. Een zeker bedrag zou te krijgen zijn van den verkoop van dat uitgestrekte gebied in het westen, dat volgens het verdrag van Parijs ter beschikking van de Amerikanen was gesteld en dat naar men hoopte, eventueel omgezet zou kunnen worden in een paar nieuwe staten.

Maar wie zou dat geld beheeren?

Enzoovoort, enzoovoort, doch de hartstochtelijke enthousiastelingen voor een zuivere democratie begonnen te begrijpen, dat er iets gedaan moest worden en dat men daar niet al te lang meer mee moest wachten.

Een eerste oproep om in Annapolis bijeen te komen, ten einde een tariefgeschil te beslechten tusschen Maryland en Virginia, leverde niets op. Slechts vijf staten namen de moeite om afgevaardigden te zenden. Na eenig slap geredeneer over de wenschelijkheid van een krachtige centrale regeering gingen zij weer naar huis toe. Maar Hamilton, Washington's vroegere hulp en een overtuigd voorstander van den aristocratischen regeeringsvorm, had deel van hen uitgemaakt en deze zeer schrandere man snapte, dat de tijd gekomen was voor een radicale verandering, of de heele zaak zou verloren zijn.

Derhalve kwamen erg in het geheim wat heeren samen in de achterkamers van afgelegen herbergen, geheime brieven werden gewisseld en het resultaat was, dat er een officieele vergadering te Philadelphia bijeen zou worden geroepen in de maand Mei van het volgend jaar.

In den beginne waren slechts zeven staten vertegenwoordigd, maar langzamerhand kwamen de andere ook opzetten met uitzondering van Rhode Island. Den eersten Juni kon de bijeenkomst geopend worden.

In dit uur van gevaar (het land was nu bijna twaalf jaar zonder een centrale regeering) vergaten de verschillende staten hun oude ruzietjes en zonden waarlijk de beste burgers, die zij niet bezwaarden met al te veel opdrachten.

De vergadering had plaats met gesloten deuren. Maar uit het verslag van de debatten, dat in 1827 werd gedrukt en uit de verschillende particuliere memoires weten wij nu, wat er in die vier maanden gebeurde, toen het lot van Amerika in de weegschaal lag. De uiterste democraten waren niet aanwezig en de hevigste aristocraten evenmin. De meerderheid van de vijfenvijftig afgevaardigden waren lieden van gematigde inzichten, advocaten en kooplui en militairen, die hun plicht hadden gedaan gedurende de moeilijke jaren

van den opstand, die een behoorlijke republiek wenschten met een behoorlijke regeering, maar die niets voelden om nieuwe experimenten van regeeringsvormen te gaan probeeren.

Als alle goede zakenlui wisten zij, dat er nooit ter wereld iets door een commissie wordt tot stand gebracht, tenzij die bestaat uit drie leden, waarvan er een ziek is en een toevallig afwezig. Het meerendeel van het actieve werk om de noodige stukken op te maken werd overgelaten aan een zekeren James Madison uit King George County (Virginia), die de schrijver was van een kleine brochure, getiteld „The Vices of the Political System of the United States." Deze Mr. Madison had een levendig aandeel gehad in het bijeenroepen van de bijeenkomst te Annapolis en hij was met zulk een aantrekkelijk en volkomen uitgewerkt plan voor een constitutie voor den dag gekomen (het z.g. „Virginia plan"), dat hij terstond als een vijand van de democratie werd beschouwd door al de vertegenwoordigers van de kleinere staten, die iedere neiging tot centralisatie beschouwden, als een directen aanval op de rechten van hun eigen miniatuur gemeenebestjes.

Deze kwamen dientengevolge met een eigen ontwerp te voorschijn, het z.g. „New Yersey plan", dat men in de grootere staten toen weer beschouwde, als een poging om de sterkere provincies aan den leiband te laten loopen van de zwakkere.

Dus was er een crisis. Het zag er naar uit, of de vertegenwoordigers van de kleinere staten de conferentie wilden doen mislukken.

Maar Zijne Excellentie Generaal Washington zat in het voorzittersgestoelte en niemand zou een bijeenkomst durven laten mislukken, zoolang Zijne Excellentie Generaal Washington in het voorzittersgestoelte zat. Neen! — Niemand!

En dan was doctor Franklin er nog, een zeer oud, maar zeer wijs man, die vriendelijk glimlachte, als alles goed ging, die aardige grapjes vertelde, als het debat wat warm liep en die van tijd tot tijd een paar mopperende afgevaardigden in een kamertje apart nam, tot zij op hun beurt ook weer glimlachten en beloofden, dat zij verder niet al te veel oppositie zouden voeren.

Op die manier — en dat was het belangrijkste — werd de

conferentie niet verdaagd. Een compromis, voorgesteld door de delegatie van Connecticut werd eindelijk aangenomen en in September van het jaar 1787 was de constitutie van de Vereenigde Staten van Amerika gereed voor openbare behandeling.

De ratificatie door de verschillende staten ging erg langzaam en gepaard met al die hatelijkheden, die de conferentie zelf met zoo ontzettend veel moeite had vermeden.

De „gewone menschen" voelden dat de „adel" hen met iets had opgescheept, dat zij eigenlijk niet wilden hebben; dat de president van de republiek zooiets als een nieuw soort monarch was; en dat het Congres, dat door de constitutie werd ingesteld, een nieuw soort Britsch Parlement was, dat de Unie zou besturen zonder acht te slaan op de souvereine rechten van de kleinere staten. De „adel" hield echter vol, dat al die argumenten niets beteekenden en slechts goedkoope uitingen waren van een geest om het janhagel te laten regeeren en dat de nieuwe regeering van het land zoo mooi was samengesteld, dat de executieve macht en de legislatieve macht nooit zich rechten zouden kunnen toeëigenen, die niet op hun terrein lagen. Zij publiceerden een serie artikelen, die later werden samengevoegd in één band, getiteld de „Federalist", die een waar handboek bleek te zijn voor allen, die de constitutie wenschten te bestudeeren en te bevorderen.

In die staten, waar de strijd tusschen democraten en aristocraten altijd het hevigst geweest was, gaf de ratificatie aanleiding tot hernieuwing van dien ouden strijd en in sommige gevallen waren de voorstemmers maar nauwelijks in de meerderheid van de tegenstemmers (187 tegen 168 in Massachusetts). Doch gaandeweg gaf de eene staat na den anderen zijn goedkeuring en zelfs Rhode Island, dat geweigerd had aan de vergadering deel te nemen, kwam berouwvol op zijn schreden terug en stemde toe deel uit te maken van de Vereenigde Staten en niet een staat op eigen houtje te blijven.

Sinds dien gedenkwaardigen dag is er zooveel geschreven en gesproken over dit onderwerp door zulke geleerde lieden dat ik mij voel als een kleine jongen, die aan Frits Kreisler gaat vertellen, hoe hij moet viool spelen. En toch kan men

geen boek over Amerika schrijven zonder een paar woorden aan dit onderwerp te wijden.

De constitutie is, helaas, een van die werken gelijk Goethe's Faust of Dante's Divina Comœdia of Milton's Paradise Lost, die geroemd en geprezen worden, naar mate men ze niet leest.

Iedereen zegt altijd, „O, de Grondwet, prachtig, hè?" maar heel weinig van die enthousiastelingen hebben ooit de moeite genomen haar ernstig te bestudeeren of ook maar eens door te kijken. Kinderen op school vormen natuurlijk een uitzondering. Die worden gedwongen het ding van buiten te leeren dientengevolge begint het meerendeel haar te haten en te beschouwen als een afschuwelijk vervelend schriftuur, een ideaal onderdeel van heel die uitgebreide lectuur, die een vloek is geworden, omdat zij „verplicht" gesteld is op onze scholen, H. B. S. en en Gymnasia.

Maar ze is in werkelijkheid een van de interessantste documenten van de laatste tweehonderd jaar. Daar zij het gevolg was van een compromis, draagt zij weinig teekenen van goddelijke inspiratie. Maar een op papier gezet regeeringsreglement, dat de groote wetenschappelijke, economische en politieke stroomingen van de laatste honderdvijftig jaar wist te trotseeren en dat in 1930 nog net zoo levend en frisch is als in 1787, een politieke tien-geboden, van zulk een taaiheid, dat is waarlijk iets meer dan een alledaagsch staatsstuk.

Heden ten dage zijn constituties niet erg zeldzaam noch zeer belangrijk. Met uitzondering van Engeland heeft ieder land nu een constitutie of zelfs een paar constituties. Maar Amerika schijnt het eenige land te zijn met een constitutie, die een levende kracht is in het nationale leven.

Dat resultaat is in eerste instantie te danken aan den gezonden gemeenschapszin van de lieden, die in 1787 in Philadelphia bijeenkwamen.

Juist toen het scheen, dat dit pas van stapel geloopen Schip van Staat te pletter zou slaan tegen de rotsen van partijstrijd, en rampzalig te gronde zou gaan te midden van de woeste golven der anarchie, kwamen Madison en zijn kornuiten te hulp, verbeterden het kompas en voorzagen de bemanning van zulk een uitnemend stel kaarten en zeevaartkundige

regels en raadgevingen, dat het schuitje voor ondergang behoed werd en in staat was de reis voort te zetten naar de eindelooze zeeën der toekomst met de zekerheid een veilige haven te zullen bereiken.

Op den vierden Maart van het jaar 1789 kwam het eerste volgens de nieuwe wetten gekozen Congres te New York bijeen. Drie weken later werd van de trappen van de „Federal Hall" tegenover heel het jubelende land Zijne Excellentie Generaal George Washington geproclameerd tot President van de Vereenigde Staten van Amerika.

En nog een paar weken later verklaarde de goede koning Lodewijk van Frankrijk ietwat onprettig in de groote feestzaal van zijn paleis te Versailles, te midden van een doodsche stilte van zijn getrouwe onderdanen, tegenover de vertegenwoordigers van de Fransche natie, hoe hij hen wenschte te behoeden voor een ondergang van het vaderland.

. . . .

Het is een vreemde wereld, en er zijn allerlei soort menschen noodig om de zaak aan den gang te houden.

De Adamsen en de La Fayettes en de Franklins en de Washingtons en de Rousseau's en de Hamiltons en de Jeffersons en de Jonesen en de krom-geneusde afstammelingen van Adhémar van Bourbon, zij maken hun buiginkje, loopen eventjes dwars over het tooneel, zeggen hun rolletje op en *phuit* — Clio jaagt hen weg en stopt hen weer in haar oude befaamde doos.

En dan maakt deze geduldige Godin rustig het tooneel klaar voor het volgende bedrijf en geeft ons een blijspel of een drama, al naar venant, waar wij naar kijken al lachende of met tranen in de oogen en wij zijn er van overtuigd, dat niemand ooit getuige is geweest van zulk een wonderlijke voorstelling als wij.

Hoofdstuk XXXII.

Mr. ALEXANDER HAMILTON VAN HET EILAND NEVIS (B. W. I.) ZET HET LAND OP EEN GOEDE ECONOMISCHE BASIS EN GEORGE WASHINGTON KEERT NOG IETS OUDER EN ERNSTIGER NAAR ZIJN LANDGOED MOUNT VERNON TERUG.

Het Grieksche woord „aristos" beteekent „de beste" en het Grieksche woord „kratia" heeft iets te doen met „regeeren". Een aristocratie werd deswege verondersteld te zijn een „regeering van de besten", of, zooals Alexander Hamilton het uitdrukte op een wijze, die zijn politieke vrienden aangenaam in de ooren klonk: „Aristocratie beteekent een regeering van de wijzen, de rijken en de goeden."

Aristocratie is altijd een nobel ideaal geweest. Waarlijk het zou moeilijk zijn iets beters te verzinnen dan een regeering van de besten onder de menschen. Er is echter een moeilijkheid. Het is dikwijls zoo erg lastig uit te vinden, wie nu werkelijk de wijsten en besten in een bepaalde samenleving zijn. (De rijksten zijn makkelijk genoeg te vinden.) Maar in tijden van groote spanning, wanneer de gemoederen zijn opgezweept en de kwade damp der rhetorica het verstand van velen heeft beneveld, zelfs van de gevoeligste lieden, kunnen allerhande rare leuzen voor ernst genomen worden en gelden tijdelijk als wetten van Moraal en Ethiek.

Nu wij in onzen tijd de democratie hebben aanvaard als het beste van alle mogelijke politieke systemen, kunnen wij op die vroegere periode der geschiedenis terugzien zonder opwinding, en zonder partij te kiezen de gebeurtenissen van die dagen aan een kalme beschouwing onderwerpen. Dan wordt het ons duidelijk, dat de mannen, die de Amerikaansche constitutie maakten, met alle macht streefden naar een stelsel, dat zoo-

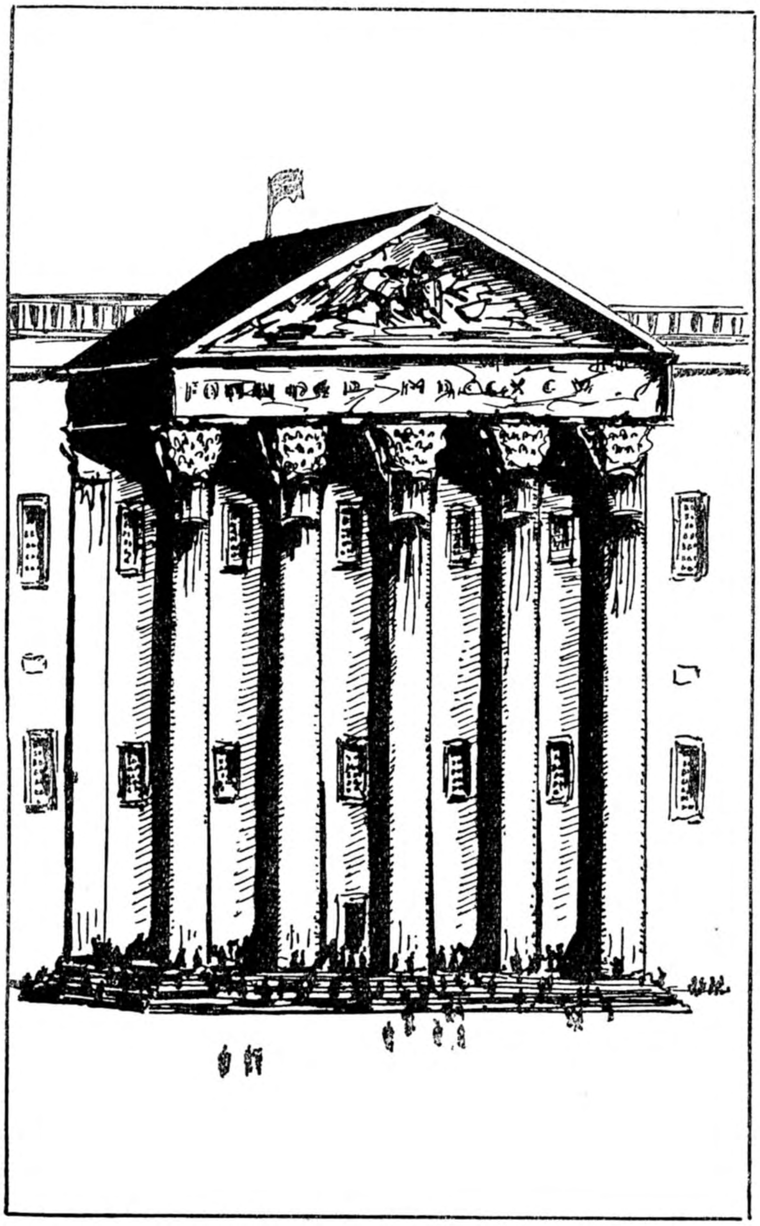

DE BANK.

veel mogelijk zou lijken op een „monarchie”-bij-keuze” en waarbij alle voorzorgen genomen werden, dat dit ambt niet in handen zou vallen van iemand, die niet geschikt was voor deze zeer buitenissige positie.

Verder waakten zij er angstvallig voor, dat het volk, dat zij in theorie liefhadden, maar in de practijk wantrouwden en haatten, een directen invloed zou kunnen uitoefenen op de keuze van de uitvoerende macht. Zij kwamen niet openlijk voor die bedoeling uit, maar zij lieten dat over aan de bescheidenheid van de wetgevingen van de diverse staten, die gevraagd werden een weg te vinden, waarlangs hun burgers een klein aantal kiezers konden uitkiezen zonder te veel macht te verschaffen aan de arme klasse. Deze kiezers, hoogst achtenswaardige burgers, moesten dan samenkomen en onbelemmerd door eenige instructie van hun kiezers, zeggen: „Naar onze meening is de achtenswaardige Heer zoo en zoo van daar en daar de meest geschikte man voor het presidentschap. Wij zullen hem daarom vragen voor de eerstkomende vier jaren het hoofd van onze natie te willen zijn.”

In het jaar 1789 was de keus natuurlijk éénstemmig geweest. Van alle daken werd de naam geroepen van George Washington!

Maar niemand kan alleen alle onderdeelen van een regeeringsmachine over ongeveer vier millioen menschen beheerschen. Hij heeft hulp noodig.

Washington koos zijn ministers met groote zorg en verstand. Hij liet zich niet door persoonlijke gezindheid beïnvloeden. John Adams, die gekozen was voor vice-president, was niet meer beschikbaar. Thomas Jefferson echter, die in bijna alle opzichten met zijn buurman van Fairfax County van meening verschilde, behalve in liefde voor het gemeenschappelijke vaderland, was nu terug van zijn zending naar Frankrijk en werd benoemd tot staatssecretaris, terwijl Alexander Hamilton de moeilijkste nalatenschap van een reeks onhandige Continentale Congressen kreeg toebedeeld, te weten een totaal leege schatkist.

Hamilton was uitnemend voor dat ambt geschikt. Nauwelijks den kinderschoenen ontwassen, had de jonge Alexander op het eiland van St. Croix, waar hij met zijn familie

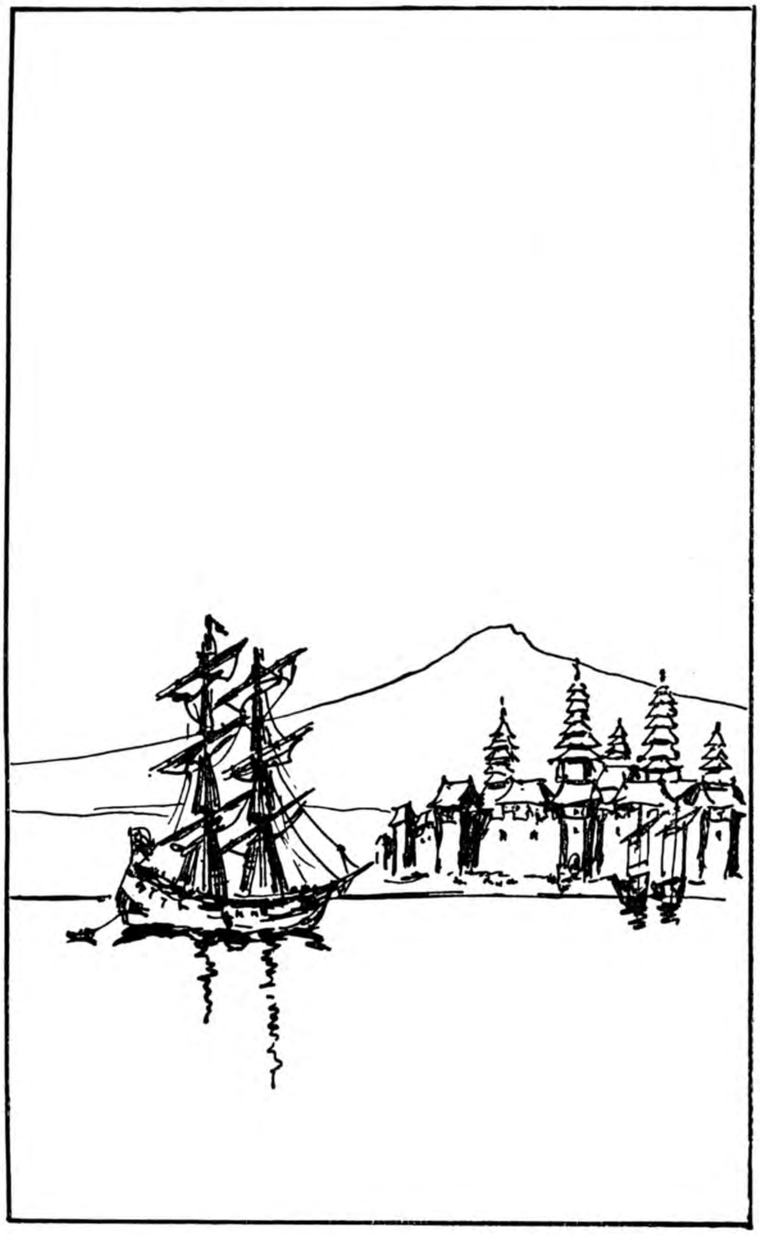

DE HANDELSVAARDER.

woonde, tijdens de afwezigheid van zijn baas, een bloeiend bedrijf moeten leiden en hij had dat zoo goed gedaan, dat het de aandacht trok van een paar hem vriendelijk gezinde menschen (geen familie), die hem geld genoeg gaven om aan de Columbia Universiteit in New York te gaan studeeren. Het is moeilijk te zeggen, wat er buiten dit buitenkansje, dat hij zich door eigen bekwaamheid verworven had, van hem zou zijn geworden. Zijn moeder, een vrouw van Fransche afkomst, was eerst getrouwd geweest met een Deenschen planter op het eiland St. Croix en was, na dezen in den steek te hebben gelaten, de vrouw geworden van een Schot, Hamilton geheeten, van St. Christopher afkomstig, met wien zij naar het eiland Nevis was getrokken, waar Alexander en zijn broer James werden geboren.

In het jaar 1768 was de moeder gestorven, de vader was bankroet geslagen en de jongen werd min of meer aan zijn eigen lot overgelaten.

Hij was maar korten tijd aan de Columbia Universiteit geweest, toen de revolutie uitbrak. Hij had zich als vrijwilliger aangeboden en had zulk een aanleg voor het soldatenleven getoond, dat hij in heel korten tijd bevorderd werd tot luitenant-kolonel bij den staf van generaal Washington. Vier jaar was hij diens adjudant en geheimsecretaris geweest.

In het jaar 1780 trouwde hij in een oude Hollandsche familie in het noorden van den staat New York, vestigde zich als rechtsgeleerde en redde den staat van de anarchie, die den hartstochtelijken democraten zoo na aan het hart lag. Hij was daar uitstekend voor geschikt, omdat hijzelf een immigrant was en deswege niet aan een bepaalden staat of streek hing, hetgeen het meerendeel zijner tijdgenooten eerst tot Tennesseeër of Rhode Islander maakte en in de tweede plaats pas Amerikaan. Zijn liefde voor de plek, waar zijn wiegske stond, had moeten hangen aan een klein vulcanisch eiland ergens in West-Indië, dat hij, toen hij vijftien jaar oud was, had verlaten en dat hij alle reden had om te haten. Dientengevolge was hij vrij van locaal patriotisme en het was hem makkelijk om de Vereenigde Staten als één natie te beschouwen en niet als een losse combinatie van kleine onafhankelijke

staatjes, welker burgers hun eigen plaats van inwoning altijd veel beter vonden, dan die van hun buren.

Verder had Hamilton wat van de wereld gezien. Een van de dingen, die hem in de oogen van Washington zoo waardevol maakten, was, dat hij vloeiend Fransch sprak, verscheidene jaren in een internationaal bedrijf werkzaam was geweest en derhalve wist, dat alle commercieele relaties stevig gebaseerd zijn op die rots van wederzijdsch vertrouwen, die bekend staat onder het woord „crediet".

De leden van de regeeringen der diverse staten, meerendeels boeren, gewend aan een primitieven ruilhandel, waren te zeer geneigd deze moeilijkheid over het hoofd te zien. Van hun kindsjaren af hadden zij geleerd de geldschieters uit de groote steden te wantrouwen, omdat deze rijke heeren ieder oogenblik in staat waren een hypotheek te executeeren en een familie te ruïneeren. De practijk van geld, cheques en wissels was steeds een raadsel voor hen geweest, iets heel geheimzinnigs en verdachts, een uitvinding van den Satan. Natuurlijk hadden zij graag geld, liefst zelfs heel veel. Dan konden zij dingen koopen, die nuttig en noodig waren. Het scheen ook, dat men zonder geld geen oorlog kon voeren. Maar toen eenmaal de Fransche francs en Hollandsche guldens, die naar Amerika waren gezonden als deel van een staatsleening, veilig in hun bezit waren en aan hun doel hadden beantwoord als betalingsmiddel voor leger en vloot, was hun belangstelling daarvoor verdwenen. En zoo was het ook gegaan met de belangstelling voor de vreemde bankiers, die nu heele mooie woorden gebruikten voor dat vervelende onderwerp en die plachten te spreken van „hun risico" en bittere tranen weenden, wanneer zij dachten aan zooveel ondankbaarheid.

Aan deze zonen van Mammon te geven, wat hun toekwam, gaf aanleiding tot zeer veel getob en eindelooze slapelooze nachten. Toen Hamilton zijn ambt als secretaris van de schatkist aanvaardde, zat het land in een schuld van zeven en zeventig millioen dollars, een geweldig bedrag voor die dagen. Het grootste deel bestond uit vorderingen in handen van Amerikaansche burgers. Twaalf millioen was

men schuldig aan buitenlandsche bankiers en regeeringen. Daar kwam nog bij twintig millioen aan de staten zelf.

Het geld van de Amerikanen baarde de grootste zorg. Want de lieden, die die vorderingen hadden, waren dikwijls in geldnood en dan waren zij gedwongen hun papieren te verkoopen aan speculanten voor een tiende of een twintigste van de nominale waarde. En als de regeering nu die vorderingen zou inlossen (zooals het plan was), dan zouden die speculanten millioenen verdienen en de oorspronkelijke eigenaren, die volgens edelste en trouwste vaderlandsliefde gehandeld hadden, toen zij hun spaarduiten ter beschikking stelden van het Congres, zouden in armoede achterblijven.

Ineens waren er twee partijen. De eene steunde Hamiltons plan van volledige inlossing van alle uitstaande verplichtingen. De andere, onder Jeffersons leiding, was daar tegen. Ten slotte werd, zooals gewoonlijk onder de koffie na een goed diner, een compromis gevonden. Mr. Jefferson zeide Mr. Hamiltons voorstel te zullen steunen wat betreft de schuld en Mr. Hamilton zeide, dat hij Mr. Jefferson zou steunen met zijn plan voor een nieuwe hoofdstad, die gebouwd moest worden aan de oevers van de Potomac, ver weg van het zondig verderf van het oosten.

Maar Hamilton was niet tevreden met zijn eerste succes. Zonder dat de financiën van de Vereenigde Staten definitief op een gezonde basis waren geplaatst en de nieuwe staat opgenomen was in een concern, dat den gang van zaken zou financieren, kon de republiek nooit verwachten haar onafhankelijkheid te bewaren. Hamilton kon zich, in deze aangelegenheden meer Europeesch dan Amerikaansch van geest, geen land indenken zonder een staatsbank. Venetië was rijk geworden met haar Banco di Rialto. De Engelsche regeering had in tijden van nood gesteund op de Bank van Engeland. Zweden had de Riksbank al sedert de helft van de zeventiende eeuw. Holland had zijn zaken sedert menschenheugenis gedaan door de Bank van Amsterdam. Maar de Vereenigde Staten hadden geen eigen bank, omdat de boeren, die onmogelijk iets konden begrijpen, dat ingewikkelder was, dan een kruidenierswinkel en die verder heel

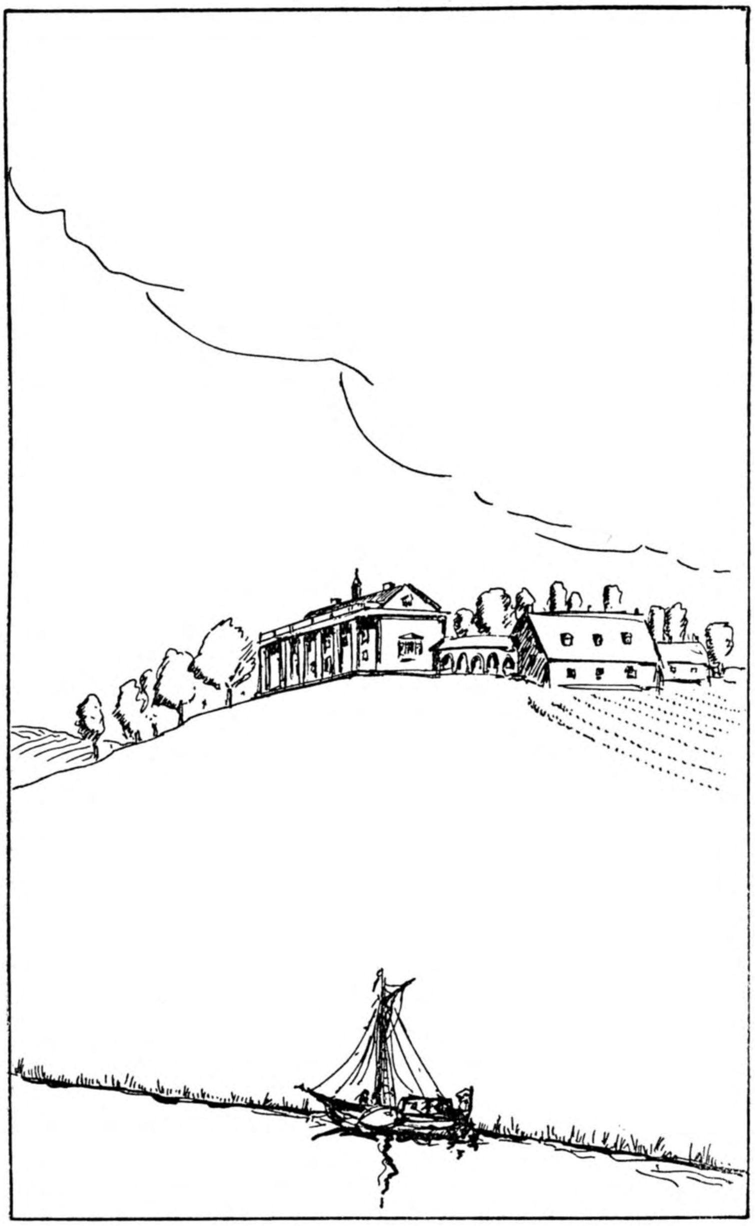

MOUNT VERNON.

weinig vertrouwen hadden in een systeem, dat „alle geld in één hand" zou brengen, vierkant tegen dit plan waren.

Maar zoo kon de zaak niet doorgaan.

En dus kreeg in het jaar 1792 Hamilton, die de geest en drijvende kracht van Washingtons kabinet was, zijn bank, die hij oprichtte in Philadelphia met een heel bescheiden oprichtingskapitaal, dat echter voldoende was voor alle onmiddellijke behoeften.

Een bank alleen was echter niet genoeg.

Er moesten ook regelmatige bronnen van inkomsten zijn voor de federatieve regeering, die nu voor tal van diensten moest zorgen, die vroeger waren toevertrouwd aan Zijne Majesteits Parlement en waardoor zij in voortdurende behoefte aan kasgeld verkeerde.

De idee van een belasting op vreemde goederen was niet nieuw. De Arabische oorsprong van het woord tarief, (oorspronkelijk beteekenend „een inventaris") toonde aan, dat de invoering dateerde uit de vroege middeleeuwen.

Bijna alle andere staten hadden een toltarief.

Hamilton stelde voor, dat de Vereenigde Staten er ook een zouden instellen.

Wederom kwam er een storm van oppositie opzetten van den kant van de landbouwdistricten in het zuiden en het westen. Een beschermend tarief, zoo beweerden de boeren en planters, zou alleen de fabrikanten langs de kust bevoordeelen en zou zware belastingen leggen op de boeren.

Maar Hamilton ging zijn gang en legde voor de goede orde der zaken al vast een belasting op de whiskey, een maatregel, die in de afgelegen streken van Pennsylvania, waar de menschen juist van den rum aan de whiskey waren gegaan en gewend waren alles zelf te distilleeren, waar zij maar zin in hadden, tot vechtpartijen aanleiding gaf en tot een formeelen opstand, die niet eerder onderdrukt werd, voordat President Washington een leger van vijftien duizend man op de been had gebracht.

De Vereenigde Staten waren nu in de oogen van wat Washington „oprechte burgers" placht te noemen een behoorlijke en zichzelf respecteerende natie. Maar zij, die er zich niets

van aantrokken, of men hen „oprecht" of „onoprecht" noemde, konden dien overgang van een verbond van onafhankelijke staten naar een streng gecentraliseerde pseudo-monarchie moeilijk beschouwen zonder ernstige zorgen voor de toekomst.

Nogmaals brak de oude strijd tusschen kust en binnenland, tusschen geldschieter en geldleener, tusschen stad en land, tusschen aristocraat en democraat in alle felheid uit. Alleen die twee partijen hadden nu een positief programma opgesteld en nieuwe namen gekozen. Zij, die aan de zijde van Washington en Adams en Hamilton stonden — dat wil zeggen, zij, die geloofden in een strenge centrale regeering, geleid door de gegoeden van afkomst, opvoeding en bezittingen — werden bekend als de Federalisten. Zij, die Thomas Jefferson als hun geestelijken leider vereerden — die dachten, dat de staten een deel van hun souvereine rechten moesten afstaan aan de nieuw gestichte federatieve regeering — die geloofden in de voortreffelijke deugden van de nederigen, de eenvoudigen, de arme onterfden, werden de Anti-Federalisten genoemd. De Federalisten werden er in het algemeen voor aangezien, dat zij terug wilden naar een milder vorm van monarchie, de Anti-Federalisten gingen een stap verder en noemden zich in tegenstelling daarmee de Republikeinen.

De strijd, die volgde tusschen die twee groepen, nadat Jefferson in het jaar 1795 uit het kabinet was getreden, maakte de resteerende jaren van Washingtons ambtelijk leven bijzonder ongelukkig.

Aan beide zijden werd de campagne gevoerd met een volkomen veronachtzaming van de goede manieren, die in een beschaafde samenleving verwacht worden te bestaan.

De bevolking uit de groote steden, New York, Philadelphia, Boston, Hartford, Charleston, die de Vereenigde Staten de leidende productie-staat van de wereld hoopten te zien worden, maakte Jefferson uit voor een gevaarlijk demagoog, een vrijdenker, een losbol, een man, die te lang in Frankrijk had geleefd en teveel doortrokken was van Fransche ideeën om een behoorlijk Amerikaansch patriot te zijn.

En de bevolking uit de grensgebieden, die alle veronder-

stelde zegeningen uit het oosten haatte, omdat haar dat teveel deed denken aan Europeesche toestanden, waaraan zij ternauwernood was ontsnapt, nam met volle animo wraak en slingerde Washington met zijn raadslieden tal van scheldnamen naar het hoofd, die men tegenwoordig in de kranten alleen nog tusschen aanhalingsteekens of met vraagteekens zou durven afdrukken.

Ongelukkigerwijs was dat alles nog maar het begin.

In Frankrijk stonden de jonge lieden, die een paar jaar tevoren den oceaan waren overgestoken om hun zwaard ter beschikking te stellen van den Amerikaanschen opstand, nu tegenover een revolutie in hun eigen land. Hun koning was onthoofd. Hun monarchie was verjaagd. Hun land was tot republiek uitgeroepen. En hun soortgenooten, die niet vermoord waren, waren naar het buitenland getrokken om ergens een bestaan te vinden als leeraar in het Fransch of als pasteibakker of als „professeur de maintien".

De Engelsche monarchie had met geringe instemming gekeken naar de beestachtige wreedheden gepleegd door een verwaarloosd volk op hen, die het als zijn beulen beschouwde. En Edmund Burke, de oude vriend van de Amerikaansche kolonisten, was zoover gegaan om een kruistocht te prediken tegen de monsters, die hadden durven opstaan tegen hun wettigen souverein en die in de volheid van hun nieuw idealisme de wereld gezuiverd hadden van alles, wat deed denken aan de middeleeuwen en aan het leenstelsel.

De betrekkingen tusschen de beide landen waren zoo gespannen geworden, dat oorlog onvermijdelijk werd. In het jaar 1793 raakten Engeland en Frankrijk in openlijk conflict.

Voor iederen Franschman was het toen heel eenvoudig, welke plicht rustte op het volk van de Vereenigde Staten. Tien jaren tevoren was Frankrijk met een edel gebaar de onderdrukte Amerikaansche natie te hulp gekomen en had ruimschoots geld en bloed aangeboden, opdat de kolonisten hun onafhankelijkheid mochten veroveren.

Nu werd Frankrijk door vijanden omringd. En natuurlijk zouden de Amerikanen zich haasten tot wederdienst. Maar helaas! De arme Franschen werden bitter teleurgesteld. Er

gebeurde niets. Het eenige gebaar, dat in New York gemaakt werd, was een lichte beweging van President Washingtons rechterhand, toen hij een proclamatie onderteekende, waarbij al zijn onderdanen werden verzocht een strikte en absolute neutraliteit in acht te nemen gedurende het huidige conflict tusschen het Fransche directoire en koning George en geen partij te kiezen noch in woord noch in daad.

Die beslissing scheen strijdig met alle bepalingen van dat uitermate plechtige verdrag, waarbij Amerika niet alleen tot bondgenoot van Frankrijk werd verklaard, maar waarbij ook aan het Amerikaansche volk de plicht was opgelegd van bescherming van de Fransche bezittingen in West-Indië en waarbij alle Amerikaansche havens open stonden voor de Fransche kapers met hun buit, terwijl zij voor de vijanden tegelijkertijd gesloten werden.

Zulk een neutraliteitsverklaring scheen den Franschman in het algemeen in strijd met alle oude wetten van fatsoen. Maar het was de wet van het land, zooals het Fransche volk spoedig zou leeren uit de rapporten, die inkwamen van zijn nieuw benoemden diplomatieken vertegenwoordiger.

Deze beminlijke jonge man, Edmond Charles Edouard Genêt geheeten, kwam in Amerika volkomen voorbereid op de rol van een soort tweeden Benjamin Franklin en hij hoopte aan de oevers van den Hudson hetzelfde succes te zullen hebben, dat de oude drukker had geoogst aan de oevers van de Seine. Franklin was vrijheid gelaten te komen en te gaan, waar hij wilde. Hij had geld mogen leenen, zeeroovers mogen uitrusten en zich direct tot het Fransche volk kunnen wenden om sympathie te winnen voor de verre vrienden in Amerika.

Genêt was veel jonger en kon natuurlijk niet rekenen op den persoonlijken aanhang van den jovialen ouden heer uit Philadelphia. Maar de Vereenigde Staten waren aan Frankrijk nog millioenen dollars schuldig. Dit geld, zoo dacht Genêt, zou nu ter beschikking worden gesteld van den Franschen afgezant, zoodat hij het kon gebruiken voor een particulier klein oorlogje tegen Engeland en Spanje. Amerika zou dan in het westen een krijgsbasis worden, gelijk tien jaren tevoren Frankrijk een krijgsbasis was geweest voor die Ameri-

kanen, die den strijd tot in de Engelsche wateren hadden doorgezet.

In den beginne liep alles ook vlot genoeg van stapel.

Genêt landde in Charleston en de bevolking van die streek, die zwaar geleden had van de Engelsche invallen betuigde luid haar aanhankelijkheid en dankbaarheid jegens Frankrijk. Genêt's tocht naar Philadelphia was een soort triomf-

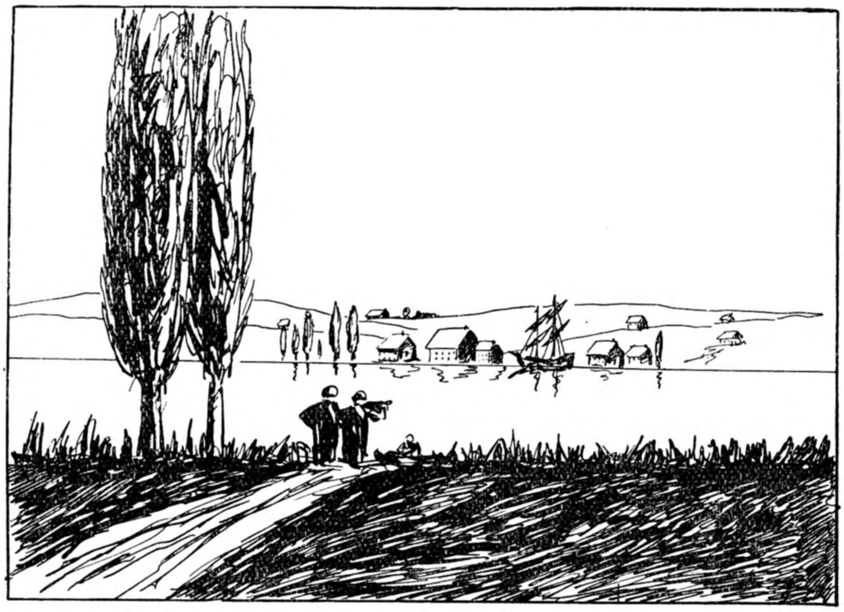

WASHINGTON.

tocht geweest. Maar zoo gauw hij een voet gezet had in de tijdelijke hoofdstad van de Unie, begonnen zijn moeilijkheden.

De neutraliteitsverklaring werd niet ingetrokken. Toen hij vroeg, wat er geworden was van dat heilige verdrag tusschen zijn land en de Vereenigde Staten, werd hem te verstaan gegeven, dat dat verdrag gesloten was tusschen de Vereenigde Staten en den koning van Frankrijk en dat het dus had opgehouden te bestaan sedert het Fransche volk zijn koning den hals had afgesneden.

Toen hij om wat geld vroeg, dat eigenlijk nog aan Frank-

rijk toebehoorde, „opdat hij het kon gebruiken voor de slachtoffers van een slavenopstand in West-Indië" (in waarheid, opdat hij een paar vrijbuiters-expedities zou kunnen uitrusten tegen Engeland en Spanje) kreeg hij van Hamilton een botte weigering.

Toen zijn kaperschepen hun buit in een Amerikaansche haven brachten, ging de Engelsche gezant druk in de weer met advocaten en beslagleggingen en verhinderde den verkoop en toen hij zich in uiterste wanhoop persoonlijk tot den Senaat en de Volksvertegenwoordiging wendde, zond de Staatssecretaris zijn verzoekschrift terug met een heel kort en zakelijk briefje, terwijl hij tevens een lettertje schreef naar Parijs om het Directoire te vragen zijn gezant terug te roepen.

Maar dat was nog niet alles. Het volgend jaar zond de Amerikaansche regeering, die volgens de verplichtingen van het verdrag, zooals de Franschen dat interpreteerden, in oorlog moest zijn met Engeland, den Chief Justice John Jay naar Londen met instructies voor een verdrag van vriendschap, handel en navigatie tusschen de Vereenigde Staten en Groot Brittannië om de vroegere vijanden tot trouwe vrienden te maken.

Toen dit bericht in de Fransche couranten verscheen, weerklonk niet alleen in de Parijsche koffiehuizen een uitbarsting van afkeer jegens de verachtelijke republiek, die blijkbaar voordeel hooger stelde dan vriendschap, maar ook in Amerika was er zulk een uitbarsting van woede, als men sedert de eerste paniek-dagen van de revolutie niet meer had meegemaakt.

De volksvertegenwoordiging vroeg een afschrift van het zonderlinge document, dat in Londen een paar maanden tevoren heette opgesteld te zijn, maar zij kreeg ten antwoord, dat het sluiten van verdragen buiten de bevoegdheid van het Huis van Afgevaardigden lag en dat de leden van dat doorluchtige lichaam het te zien zouden krijgen, wanneer hun beslissing gevraagd werd in zake de uitvoering van deszelfs bepalingen, maar geen dag eerder.

Tevergeefs trachtte Hamilton, die bijna vermoord werd bij een relletje met het janhagel, tezamen met de andere raadslieden van den President het publiek te overtuigen, dat het Jay-trac-

taat een daad van absolute noodzakelijkheid was en dat zonder dat tractaat de verwikkelingen en vertakkingen van den grooten Europeeschen oorlog een uitbreken van vijandelijkheden tusschen Engeland en Amerika zouden kunnen veroorzaken. De Republikeinen weigerden met zijn beweringen genoegdoening te nemen en de agitatie werd voortgezet tot het jaar 1796, toen de tijd gekomen was voor een nieuwe verkiezing.

Washington werd gevraagd voor een derde maal het hooge ambt te aanvaarden, maar hij weigerde. Niet, omdat hij het niet goed vond, dat een burger voor de derde maal tot president werd gekozen, maar omdat hij moe was. Hij wenschte naar zijn eigen huis terug te keeren, in zijn eigen bed te slapen, van zijn eigen tafel te eten, de eenvoudige geneugten te genieten van te midden van zijn eigen familie te zijn voor het te laat was om nog wat van zijn ouden dag te genieten.

Hij was vier en zestig jaar oud. De laatste twintig jaar had hij geen oogenblik rust gekend. Deze jaren waren een eindelooze reeks van veldtochten en debatten en vergaderingen en misverstanden en moeilijkheden geweest.

Kort voor hij zijn statiekaros met vier paarden overliet aan zijn opvolger, publiceerde hij een officieel afscheid, een soort politiek testament ten bate van de natie, die hij lief had en waarvoor hij binnen de grenzen van zijn bekwaamheid en gaven zulke groote offers had gebracht.

Hij drong er bij zijn vrienden op aan, dat zij wat minder aan hun eigen gemeenebest zouden denken, maar wat meer aan het gemeenschappelijke vaderland.

Hij smeekte hen al hun beslissingen niet zoo zeer door partijschappen te laten beïnvloeden.

En dan waarschuwde hij hen voor de bevolking van dat groote Europeesche vasteland, die hij altijd gewantrouwd had en waarvan hij geen goeds verwachtte voor zijn eigen land.

„Europa", zoo schreef hij, „heeft een reeks primaire belangen, die ons niets aangaan of ons slechts zeer uit de verte kunnen raken. Het is derhalve in tal van geschillen verwikkeld, die volkomen vreemd zijn aan onze eenheid. Deswege zou het onverstandig onzerzijds zijn ons door kunstmatige banden te laten verstrikken in de moeilijkheden, die het resultaat zijn van

de politieke combinaties van onze vrienden en vijanden. Het is onze eenige juiste politiek ons ver te houden van permanente allianties met eenig deel van de buitenwereld."

Op den vierden Maart van het jaar 1797 werd John Adams uit Massachusetts geïnstalleerd als President. Washington nam aan de plechtigheid deel. Toen die voorbij was, wandelde hij achter den nieuwen President en Vice-President de vergadering uit, nam een rijtuig en reed naar Mount Vernon.

Twee jaar later stierf hij, rustig, vredig, bijna net zoo kalm en voorzichtig als hij had geleefd.

Hoofdstuk XXXIII.

ZIJNE EXCELLENTIE PRESIDENT JOHN ADAMS LEERT, DAT REVOLUTIE EN REVOLUTIE NIET ALTIJD HETZELFDE IS.

Wanneer wij volgens de encyclopedie onder revolutie verstaan „geheele omkeer" of een „door de onderdanen gedwongen instelling van een nieuwen regeerder of regeeringsvorm in plaats van de bestaande", dan beleefden Amerika tusschen de jaren 1775—1783 en Frankrijk van 1789—1795 beide een volledige revolutie. In beide landen had er een volmaakte omwenteling plaats en een „door de onderdanen gedwongen instelling van een nieuwen regeeringsvorm in plaats van den bestaande".

Wat ware begrijpelijker, dan dat men verwachtte, dat deze twee zuster-republieken dikke vriendinnen zouden worden?

Zij leefden ieder aan een ander eind van de wereld.

Zij waren geen zaken-concurrenten in de strikte beteekenis van het woord.

Bovendien had Frankrijk zeer belangrijke diensten bewezen aan Amerika gedurende de dagen van opstand tegen het moederland.

Maar het liep heel anders.

De leiders aan beide kanten van den oceaan moesten leeren, dat een revolutie een revolutie mag zijn, maar dat er toch een groot verschil is.

Wanneer zulke groote gebeurtenissen plaats hebben, is het moeilijk voor de tijdgenooten om te weten, wat er eigenlijk precies gebeurt. Zij zijn als soldaten op het slagveld. Om hen heen niets dan verwarring en rook en lawaai. Als zij zoo gelukkig zijn er levend af te komen, dan hooren zij de onder-

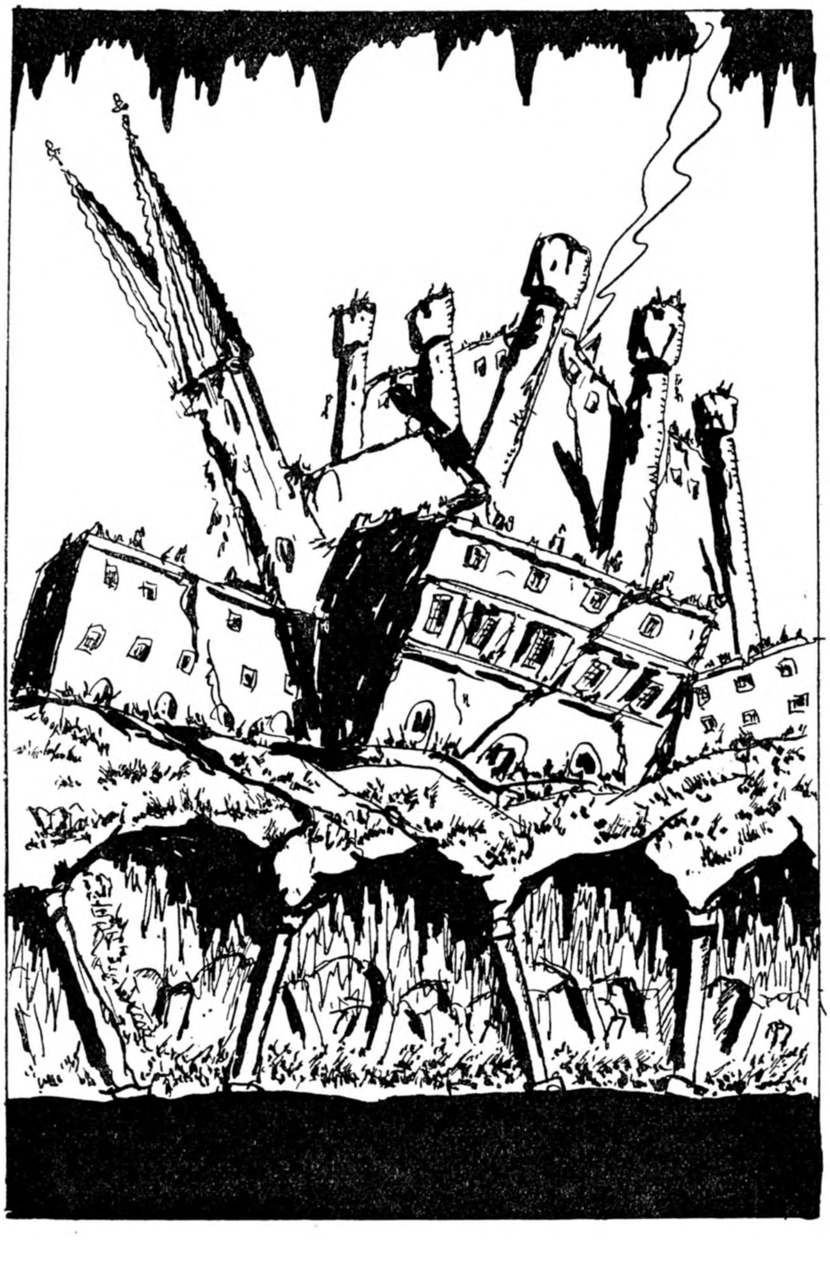

DE FRANSCHE REVOLUTIE.

deelen van het samentreffen van een ervaren geschiedschrijver pas een vijftig jaar later.

Bijna anderhalve eeuw zijn verstreken sedert deze gebeurtenissen plaats grepen. De oorzaak van de slechte gezindheid tusschen Frankrijk en Amerika maakte destijds menigen achtenswaardigen Franschman en Amerikaan verlegen, maar ons niet meer.

In Amerika had de revolutie de macht in handen gelegd van de bezitters, de aristocraten, de betere standen.

In Frankrijk was de macht van den nieuwen staat in handen van de bezitloozen gekomen, van de democraten, van de groote massa uit de achterbuurten.

In Amerika was de nieuwe regeering samengesteld uit zulke achtenswaardige en vermogende burgers als Washington, Adams en Hamilton.

In Frankrijk waren de mannen, die de zaak overnamen de straatarme zoon van een gefailleerden notaris, geboren op een half-barbaarsch eiland in de Middellandsche zee, een berooide kapitein van de genie, een aan lager wal geraakte edelman, die avonturier was geworden, en een paar andere politici van geen speciale maatschappelijke beteekenis. Allemaal zoo'n beetje verongelukte gelukzoekers.

Maar ook in de wijze van leiding van de revolutie was er een groot verschil.

De Amerikanen waren tegen hun vijand beschermd door drie duizend mijl zeewater.

De Franschen hadden den hunnen vlak naast de deur.

De Amerikanen hadden, toen de eerste paar slagen gewonnen waren, hun handen vrij. De loyalisten waren zonder wapenen of legers naar verschillende windstreken gevlucht, naar Nova Scotia en naar Engeland en zij behoefden terstond niet meer als een gevaarlijk element te worden beschouwd.

In Frankrijk hadden daarentegen samenzweringen van den kant van de kroon, den adel, de geestelijkheid en de boeren een paniektoestand geschapen, gedurende welke het volk in een plotselingen aanval van redelooze vrees zich schuldig gemaakt had aan de afschuwelijkste wreedheden.

Het gevolg was, dat, ofschoon beide landen er prat op mochten gaan, schoon schip te hebben gemaakt, zij toch zoo ver van elkander waren afgeraakt, dat zij elkaar onmogelijk konden begrijpen.

De nieuwe Amerikaansche regeering had zetel gekozen in de voorkamer van een groot, aanzienlijk kolonisten-huis, terwijl de Fransche regeerders, half dood van uitputting, hun land bestuurden uit wat hokken en zolderkamertjes van een oud en half vernield koninklijk paleis.

Toen Mr. John Adams en zijn lieftallige echtgenoote (née Abigail Smith) hun ontbijt opvroolijkten met de lectuur van de brieven van „Mr. Gouverneur Morris", den Amerikaanschen gezant in Parijs en vernamen, hoe die heer gefaald had in zijn pogingen om den koning en de koningin te helpen ontsnappen aan de straatslijpers en apachen van de voorsteden, hoe die koning en koningin door hun vroegere onderdanen behandeld waren als gewone misdadigers, hoe die vroegere onderdanen in hun nieuw-modische en dwaze broeken, die tot de enkels reikten, en zelfs zonder pruik, maar met lange bajonetten op hun geweren, heel beschaafd Europa overstroomden, die monsterachtige leuzen propageerende van „gelijkheid" en van „broederschap", waar die ongelukkige Jefferson, die toch beter moest weten, ook altijd over kletste, dan konden zij slechts hun eerbiedwaardige hoofden schudden en betreuren, dat een eenmaal zoo achtenswaardige natie zoo diep gezonken was en bijna net zoo gemeen en berucht geworden was, als de volksmassa, die den opstand van dien verachtelijken kapitein Daniel Shays gesteund had.

En toen een beetje later Mr. Adams in de presidentswoning getrokken was en bemerkte, dat verscheidene millioenen van zijn medeburgers die moordenaars en dieven, die thans het arme terneergeslagen Frankrijk regeerden, toejuichten, dat republikeinsche broodschrijvers de kranten vulden met lange lofreden op de deugden van de Fransche constitutie, de dapperheid van de Fransche soldaten en de toewijding van de Fransche vrouwen, dan werd hij steeds sterker overtuigd, dat het land op den rand van een burgeroorlog

verkeerde en dat het tijd was (om in den krantenstijl te blijven) om wat te doen.

Wat dit „wat" was, konden noch de president noch zijn raadslieden zeggen, maar het geluk gaf hun een troef in handen, die zij met groote handigheid uitspeelden.

Genêt's aanmatigend optreden en Morris' duidelijke sympathie voor de Bourbons hadden beide landen van diplomatieke vertegenwoordiging beroofd. John Adams wist echter, hoezeer de Vereenigde Staten na hun langen en uitputtenden strijd voor de onafhankelijkheid behoefte hadden aan rust en hij weigerde beslist in een oorlog te worden betrokken. Deswege zond hij met een vriendelijk gebaar van „laten wij geen oude koeien uit de sloot halen" John Marshall, Elbridge Gerry en Charles Pinckney naar Parijs ten bate van vrede en goede gezindheid. Hij verwachtte niet, dat zij veel zouden bereiken, maar een vertooning naar buiten van hartelijke betrekkingen zou beide landen meer van dienst zijn, dan de tegenwoordige toestand van halve vijandschap en stiekum gekibbel.

De drie Amerikanen kwamen te Parijs aan in een tijd, toen Frankrijk diep treurde over het verlies van zijn macht ter zee en onprettig gestemd was over de gastvrijheid, die men zeide, dat de Amerikaansche havenautoriteiten verleenden aan Engelsche oorlogschepen met Franschen buit. Ook lieten de Franschen niet na er hun overzeesche bezoekers op te wijzen, dat er een wet scheen te zijn voor de Engelschen en een andere voor de Franschen. Want zoo gauw als de Franschen de hand hadden geslagen aan een Amerikaansch schip, dat bestemd was voor Engeland of voor de Engelsche koloniën, konden zij er zeker van zijn als het ware gebombardeerd te worden met booze brieven uit Washington. Maar er gebeurde niets, hoeveel Amerikaansche koopvaarders de Engelschen ook gevangen namen. De Amerikaansche regeering protesteerde zelfs niet eens, terwijl de Amerikaansche gezant te Londen de meest vriendschappelijke betrekkingen onderhield met den minister van buitenlandsche zaken en niet zelden werd gezien, wanneer hij gezellig een kop thee met dien hoogwaardigheidsbekleeder dronk.

Hierop zouden de Amerikaansche afgezanten allerlei ant-

woorden hebben kunnen geven. Zij zouden hebben kunnen antwoorden, dat de Amerikaansche regeering, die niet over een vloot beschikte, meer aan de gunst van Engeland dan van Frankrijk was overgeleverd; dat de Amerikaansche gezant te Londen voortdurend zijn beklag deed over de onwettige handelwijze van de Britsche vloot in open zee, zelfs wanneer hij van tijd tot tijd dineerde met den minister van buitenlandsche zaken, en zoo meer. Maar daar zij gekomen waren als voorboden voor den vrede, vermeden zij wijselijk een debat, dat tot geen practisch resultaat zou hebben geleid en zij legden den „directeurs" bepaalde plannen voor, die alle hangende moeilijkheden zouden oplossen.

En zij zouden succes gehad hebben, als zij op dat ongelukzalige oogenblik zich hadden kunnen onttrekken aan de aandacht van wat de Franschen de „haute finance" noemen. „Haute finance" is heel iets anders dan gewoon bankbedrijf. Zij maakt meestal de beste zaken in oorlogstijd. Heele legers van internationale oplichters strijken dan neer in de hoofdsteden, bestormen de ministers met dwaze steunaanbiedingen en omgeven die arme ambtsbekleeders met een netwerk van intriges, waaraan slechts de handigste en sluwste kan hopen te ontsnappen zonder belasterd en bezoedeld te worden.

De drie Amerikaansche afgezanten werden nagezeten door een viertal erg opdringerige leden van de „haute finance", die hun verzekerden, dat zij over buitengewoon goede inlichtingen en relaties beschikten en dat zij den Amerikanen van grooten dienst konden zijn — natuurlijk voor een kleine tegenprestatie. Dat was volkomen in overeenstemming met de regels van het diplomatieke spel, zooals dat in de tweede helft van de achttiende eeuw werd gespeeld. Een vriendelijkheidje voor een vreemden minister was heel gebruikelijk. Bijna iedereen kon best een snuifdoos gebruiken in die dagen van kanten mouwen en kanten zakdoeken en als de doos dan nog bij toeval gevuld was met gouden ducaten, wel — dat was dubbel aardig, want dan kon de ontvanger zelf zich wat snuif „Rappée de Copenhague" koopen.

De Amerikaansche afgezanten wisten dat en het schijnt,

dat zij wel wat dollars hebben willen afstaan aan monsieur Barras, die een man van invloed was en die naar men zeide nogal dure liefhebberijen had. Maar toen naast dit particuliere knoeierijtje de „directeuren" lieten voelen, dat zij er ook op rekenden, dat de Vereenigde Staten hun een leeninkje van een paar millioen dollars zouden toestaan, weigerden zij kort en bondig. Zulk een transactie zou een schending van neutraliteit hebben beteekend, een oorlog tusschen Engeland en Amerika veroorzaakt hebben en bovendien, geen zich zelf respecteerende regeering kon zich permitteeren op zulk een grove wijze te worden afgezet.

De details van de heele geschiedenis zijn tot op den dag van heden niet bekend. Maar toen de correspondentie, die gevoerd was tusschen de Amerikaansche missie en de Fransche tusschenpersonen Philadelphia bereikte, zagen de leiders van de Federalisten daar een mooi politiek wapen in, dat de „directeuren" hun zoo vriendelijk in handen hadden gegeven. Zij publiceerden al de brieven, zij het ook met weglating van de ware namen en met vervanging van de bedoelde Fransche ambtenaren door X, Y en Z. Toen wendden zij zich tot de Republikeinen en riepen: „Kijk eens! Dat zijn nu je vrienden daar aan den overkant! Dat zijn nu de menschen waar jullie zoo'n bewondering voor hebt!"

Zij gingen zelfs verder. In de opwinding van het oogenblik wisten zij een aantal wetten door te drijven, die het land moesten beschermen tegen verdere onrust van republikeinsche zijde. De eerste van deze maatregelen, de z.g. Alien Law, verhoogde het aantal jaren, dat men woonachtig moest zijn in de Vereenigde Staten voor men burgerrecht kon krijgen van vijf tot veertien jaren; de President kreeg het recht iederen vreemdeling, die ongewenscht werd geacht, te arresteeren of te deporteeren en de regeering kon arresteeren of verbannen iedereen, die tot een land behoorde, waarmee de Vereenigde Staten in oorlog waren.

De tweede maatregel was de welbekende Sedition Law, waarbij met boete of gevangenisstraf kon worden gestraft ieder, die valsche of beleedigende berichten of artikelen publiceerde ten aanzien van de regeering van de Vereenigde

Staten, den President of het Congres, of die opruide tegen wettelijke besluiten of handelingen van het Congres of van den President, of die de plannen steunde van een vreemde mogendheid jegens de Vereenigde Staten.

Deze wetten vonden hun verdediging in een scheldcampagne, die een aantal Iersche ballingen in de Amerikaansche bladen op touw hadden gezet tegen de Engelsche regeering, maar zij waren veel te drastisch en veroorzaakten veel ongenoegen bij breede lagen van de bevolking. Alle moeite gedurende de laatste zeven jaren gedaan om de autocratische macht van een centrale regeering te vernietigen scheen ongedaan te zijn gemaakt door een enkele federalistische pennestreek. De besluiten van de nieuwe Ster-Kamer werden onderteekend „John Adams, President" in plaats van „George Rex". Anders scheen er niets veranderd te zijn en in tegenstelling met de bepalingen van de constitutie werden de burgers van de republiek nu beroofd van het recht van vrije meeningsuiting in woord en in geschrift. De pers verloor de vrijheid, waar zij zich juist zoozeer op beroemde.

De woede van het meer democratische deel der natie kwam waarlijk in beroering, toen hier en daar een paar federalistische rechters eenige burgers begonnen te vonnissen, omdat zij ergens in een obscure politieke vergadering de Jehovah-achtige wijsheid van de regeering in twijfel dorsten te trekken, en eenige redacteuren veroordeelden tot gevangenisstraf naar aanleiding van krantenartikels, waarin het opportunisme van eenig presidentieel besluit werd becritiseerd.

Het middelpunt van deze oppositie werd Thomas Jefferson. Sedert hij uit Washington's kabinet was uitgetreden, had hij rustig geleefd op zijn bezitting bij Charlottesville in Virginia en zich met bijna Romeinsche strengheid ver gehouden van zijn geliefd politiek spel.

De scherpzinnige oude heer was echter bezeten door een onbedwingbaren lust tot brieven schrijven, hetgeen karakteristiek was voor vele philosofen en geleerden uit de achttiende eeuw. Hij was in dagelijksche correspondentie met alle vooraanstaande mannen uit de republikeinsche partij. Hij leidde iedere beweging. Hij inspireerde de hoofd-

artikelen in de republikeinsche kranten en wanneer de leiders van zijn partij niet wisten, welke politiek zij zouden volgen, dan inviteerden zij zich zelf voor een week-end te Monticello en onder een glas port (Washington op Mount Vernon schonk Madeira) bespraken zij de manier om hun aristocratische tegenstanders tot rede te brengen.

Toen dan ook de wetgevende lichamen van Virginia en Kentucky besluiten namen, waarbij de Sedition Law „null" en nietig werd verklaard, als zijnde in strijd met de artikelen van de constitutie, herkende iedereen Jefferson's fijne Italiaansche hand in die schoon gestelde maar gevaarlijke „nullification"-documenten en velen beweerden, dat het een laatste wanhopige poging van de Republikeinen was om het land nog te redden van de steeds toenemende zucht tot centralisatie, die den Federalisten zoo na aan het hart lag.

In hoeverre deze twee wetten en het getwist over de nullificatie de komende verkiezingen beïnvloedden, is moeilijk te zeggen.

Het schijnt echter, dat er ook in het rijk van de politiek seizoenen zijn, zooals in de natuur en in de mode. De lente volgt op den winter, lange rokken komen na de korte rokken, een regeeringsperiode van de rijken maakt plaats voor een regeeringsperiode van de armen en men moge probeeren wat men wil, geen boer en geen kleermaker en geen staatsman zijn ooit in staat geweest dezen natuurlijken loop der dingen te veranderen.

Bij de verkiezingen van 1880 werden de Federalisten verslagen en de Republikeinen wonnen.

De menschen met geld voorspelden een periode van anarchie.

Aan de grens stookte men vreugdevuren om het eind te vieren van de „plutocratische terreur."

En Mr. Adams keerde naar Boston terug, terwijl Mr. Jefferson zijn koffer pakte en een briefje schreef aan de directie van Conrad's welbekende pension in de stad Washington met het verzoek hem asjeblieft een kamer te reserveeren voor begin Maart van het volgend jaar — een eenvoudige kamer, die niet al te duur moest zijn.

Hoofdstuk XXXIV.

THOMAS JEFFERSON, PRESIDENT VAN DE U.S.A., SLUIT MET KEIZER NAPOLEON EEN ZEER BELANGRIJKE TRANSACTIE AF IN „ONROERENDE GOEDEREN".

„Geen pap wordt ooit zoo heet gegeten als zij te vuur staat" zegt een oud spreekwoord.

En geen radicale politieke partij is ooit zoo radicaal, wanneer zij aan de regeering komt, als zij beloofde te zullen zijn in de opwindende dagen vlak voor de verkiezingen.

Mr. Jefferson zonder baantje was tegen iederen vorm van staatsinmenging in de rechten van staat en individu. Mr. Jefferson met baantje erkende spoedig, dat geen regeering kan hopen zich in stand te houden, als zij niet waarlijk „regeert".

Of men nu naar de gebouwen van het Capitool in een karos met vier paarden rijdt, of dat men te voet een mededeeling aan het Congres gaat doen, is achteraf een klein verschil. Of men er de voorkeur aan geeft Excellentie of Hoogedelachtbare genoemd te worden, of dat men het eenvoudige „Hallo Tom!" verkiest, is ook slechts een kwestie van persoonlijken smaak.

Maar wanneer de President van de Vereenigde Staten ex cathedra spreekt — om een term van een ietwat oudere democratische instelling te gebruiken — en in zijn qualiteit van President zegt: „Dit is, mijne medeburgers, de wet van het land, zooals zij nauwkeurig is neergelegd door de wettelijke lichamen, die gij voor dit doel hebt gekozen en zooals door mij plechtiglijk is onderteekend", dan moet hij òf er voor zorgen dat zijn wil wordt doorgezet, òf hij moet zijn ambt neerleggen.

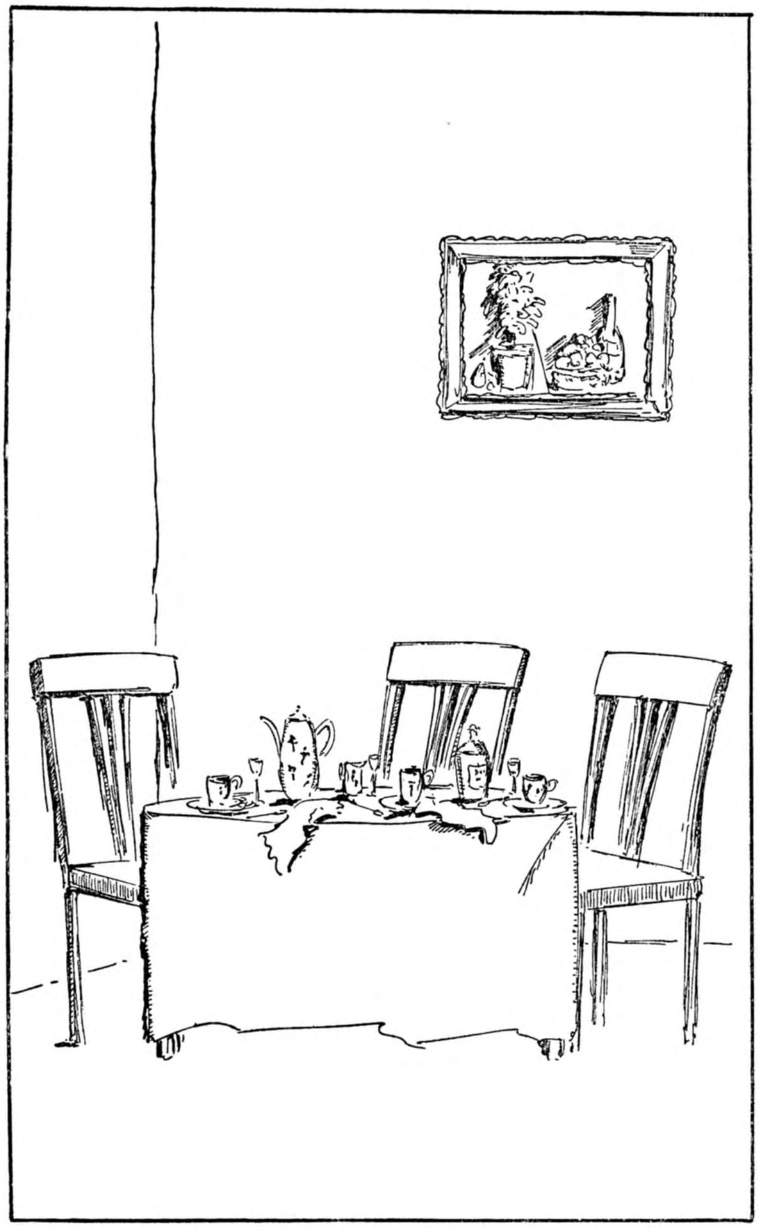

DE VERKOOP VAN LOUISIANA.

Nu was Jefferson toevallig een van de best onderlegde presidenten — buitengewoon goed op de hoogte van de geschiedenis — een groot kenner van de oudheid — een philosoof met gevoel voor humor, die den aard van het Amerikaansche volk begreep, zooals hij dien van zijn eigen personeel kende. En hij wist, wat iedere staatsman sedert de dagen van Hammurabi heeft geweten, dat het oneindig veel beter is om een paar goede duidelijke wetten te hebben en daar krachtig de hand aan te houden, dan een stapel decreten en maatregelen, die zoo onpractisch zijn, dat zij den dag van hun onderteekening al doode letters zijn en dientengevolge door publiek en rechters openlijk getart worden. Zoo gauw als Jefferson in functie trad, was een van de eerste dingen, die hij probeerde: van die federalistische wetten en ambtenaren af te komen zonder gevaar te loopen het heele politieke en economische leven van de natie in opstand te brengen.

De „Sedition Act" werd natuurlijk ingetrokken. De vloot werd, voor zoover zij nog verminderd kon worden, tot nul gereduceerd. Ambtenaren, die niet strikt noodzakelijk waren, werden aangemoedigd een ander baantje te zoeken. Alles werd in het werk gesteld om het land vrij te maken van zijn staatsschuld.

De President spaarde zelfs op zijn zoolleer, want hij bleef rustig aan zijn kant van de Pennsylvania Avenue en als hij het een of ander aan het Congres had mee te deelen, stuurde hij een boodschappenjongen.

Al deze maatregelen waren echter zuiver destructief, net als de vervolgingen van rechter Samuel Chase, een veteraan van de Onafhankelijkheidsverklaring, die aan congesties leed en in zijn woedeaanvallen door middel van de vreemdelingen- en opruiingswetten van zijn rechtbank een kleine Sterkamer maakte.

Zij waren destructief en Jefferson had een te positief karakter om tevreden te zijn met een negatief programma.

Maar toen hij zijn politiek van opbouw begon, werd het duidelijk, dat deze slordige heerenboer van Albemarle County met een mom van nonchalance om meer de aandacht te vestigen op de superieure deugden van de democratie in

DE TRANSACTIE VAN LOUISIANA IN 1807.

tegenstelling met de uiterlijke praal van de Federalisten, dat deze eenvoudige man uit het oerwoud één ding goed begreep, dat blijkbaar altijd aan de aandacht ontsnapt was van de rest van de staatslieden, die gepoogd hadden de wereld te regeeren, n.l. dat verbetering van politieke toestanden geen beteekenis heeft en niet waard is om over te praten, als er niet een verbetering van de economische toestanden mee gepaard gaat.

Neem bijvoorbeeld Frankrijk.

Vóór de groote revolutie reden de edellieden in een fraaie kales. De boer liep. Niemand nam daar aanstoot aan. Als kind werd den edelman al door zijn grootmoeder en de kerk geleerd, dat het hem in het leven beschoren was om in een kales te rijden en de boer leerde sedert de wieg van zijn overgrootmoeder (boeren leven gewoonlijk langer) en van de kerk, dat hij en zijn soortgenooten moesten loopen van hun geboorte tot aan hun dood.

Toen kwam de achttiende eeuw, die twijfel wierp op de wijsheid zoowel van de grootouders als van de kerk.

„Waarom", zoo vroegen de Voltaires en Diderots en Rousseaus, „zou één klasse van de maatschappij altijd in een kales rijden en waarom zou de andere altijd door de modder moeten baggeren?"

De edellieden zouden de latere crisis vermeden hebben, als zij inschikkelijk waren geweest, als zij den boer gelegenheid hadden gegeven hooger op te komen en geld te sparen voor een eigen wagen. Maar de adel volgde te lang de leerschool van grootmoeders en geestelijke raadslieden om nog wat nieuws te kunnen leeren. Een paar verstandigere soortgenooten met breederen blik waarschuwden de anderen. Zij werden voor smerige radicalen uitgemaakt en men keerde hun den rug toe. Zoo gebeurde het onvermijdelijke. Er kwam revolutie en door middel van wetten werd de boer de gelijke van den edelman.

Maar kwam hij daardoor in een kales te rijden?

Heelemaal niet.

Als hij wilde, kon hij in een karos rijden. Het was niet wettelijk vastgesteld, wie wel en wie niet in een karos mocht

rijden. Maar om in een rijtuig te rijden, moet men in de eerste plaats het rijtuig kunnen betalen. En de arme boer met al zijn theoretische rechten miste zelfs de practische benoodigdheden om er een eenvoudigen ezelwagen op na te houden.

In plaats dat de eene klasse van de samenleving liep en de andere in een rijtuig zat, baggerden zij nu allebei door de modder van de slecht onderhouden wegen. De eene had alles verloren en de andere had niets gewonnen.

Wat Jefferson wist en wat hij het eerst in practijk bracht, was: dat er maar één manier is om een man, die politiek vrij is geworden van zijn nieuwe zegeningen te laten genieten en wel door de productie op te voeren, totdat er genoeg is voor allen, die hun steentje bij willen dragen.

Productie beteekent natuurlijk hard werken. Maar ze beteekent ook, dat de gewone man een grooter aandeel in de levensbehoeften en genotmiddelen krijgt dan vroeger.

Jefferson hield niet van machinerieën en hij vreesde, dat het fabriekswezen tot een onnatuurlijk en gevaarlijk overwicht van de steden zou leiden. Hij geloofde, dat de toekomst van het land in de handen der boeren lag, dat de ware kracht van de natie op het platteland te vinden was.

Hij kan gelijk gehad hebben, hij kan ongelijk gehad hebben, maar zoo lang hij met rust gelaten werd en de verachte Federalisten met hun wensch naar een streng gecentraliseerde regeering niet met oorlogsdreigementen door hem moesten worden uit-gefederaliseerd, volgde hij zijn overtuiging en wijdde alle kracht van de republikeinsche partij aan zijn plannen om den toestand van den landbouw te verbeteren.

Daarbij werd hij belangrijk geholpen door omstandigheden buiten zijn wil. Hij was altijd een boffer. Als hij meer een dogmatische Christen was geweest, zou hij dokter Calvijn's ideeën in zake de leer van de praedestinatie hebben aangehangen. Hij liet echter al het goede rustig over zich komen en vond soelaas in Marcus Aurelius en Don Quichotte.

Als wij waarlijk terug moesten gaan naar de diepste oorzaken (hetgeen vaak geëischt wordt, dat historici doen) dan zou ik nu moeten vertellen van het jaar 1100, toen de oude

familie van de Buonapartes Florence verliet en dien vreemden zwerftocht begon, die haar leden via Sarzane en Ajaccio bracht naar de oevers van de Seine en haar tot erfgenaam maakte van de tradities van Caesar en Karel den Grooten. Maar daar die geschiedenis nogal lang is, zal ik maar aannemen, dat ge alles weet van de Fransche revolutionnaire oorlogen en dat ge geheel op de hoogte zijt van den politieken toestand van Europa in het jaar 1803.

Drie jaren tevoren had Napoleon door een geheime transactie met den koning van Spanje weer die groote Fransche kolonie Louisiana in handen gekregen, die ten gevolge van de roofpolitiek in grond gedurende de achttiende eeuw in het jaar 1762 aan Spanje was gekomen. Ofschoon hij nooit de taal van zijn aangenomen vaderland zonder accent leerde spreken, was Napoleon toch een typische Franschman in zijn gebrek aan bekwaamheid om verder te kijken dan de grenzen van zijn vaderland.

Zijn lange ervaring in het lezen van militaire kaarten had hem ongetwijfeld bijgebracht, dat de stad New Orleans groote strategische waarde had als de vinger, die op de Mississippipijp kon gehouden worden en den stroom van landbouwproducten uit het achterland van het westen kon stremmen. Maar het woord Louisiana zeide hem net zoo weining als het woord Canada den tijdgenooten van Lodewijk XIV. En dezelfde man, die voor zijn ontbijt even een duizendjarig rijk zou hebben kunnen wegvagen om tusschen middag- en avondeten de heele kaart van Europa minstens driemaal te veranderen, liet meer dan anderhalf jaar verstrijken voor hij er aan dacht definitieve voorbereidingen te maken om zijn nieuwe gebied te bezetten.

Onderwijl was natuurlijk de transactie tusschen Parijs en Madrid uitgelekt. Rufus King, die persona grata was aan het hof van St. James, hoorde er in Londen over spreken en rapporteerde het gerucht aan Madison, die Jefferson's staatssecretaris was. Madison vertelde het aan Jefferson en de President was er erg verstoord over. Duizenden hectaren land ten westen van de Allegheny Mountains waren bewoond door zijn geliefde pioniers. Voor hun uitvoer van graan en

bont waren zij op den Mississippi aangewezen. Zoolang een zwakke macht als Spanje de sleutels van New Orleans in handen had, ging alles goed. Op zijn ergst zouden die grensbewoners kunnen oprukken tegen die verwaarloosde vesting en de hidalgo's kunnen verdrijven. Maar als die afschuwelijke Napoleon, die iedereen en alles versloeg, dat waardevolle plekje in handen had, dan zou het heele westen wel voor goed afgesloten kunnen worden. Het was inderdaad een leelijk zaakje en het had geen zin den steun van de Federalisten te vragen. Zij hadden geen geloof in het westen. Hun eigenlijke belangen lagen meer aan den anderen kant van den oceaan en wanneer hun collega's dit punt ter sprake brachten, dan werd „vastgesteld, dat het een dwaasheid was voor de Vereenigde Staten om meer grondgebied in het westen te verwerven" en die beslissing gold zeker voor eeuwig.

Natuurlijk had Jefferson als echt democraat en eerlijk, openhartig en oprecht man geen geloof in geheime diplomatie. Maar deze quaestie was zoo netelig, dat hij het toch beter achtte met zekere discretie te werk te gaan. Daarom vroeg hij zijn goeden vriend James Monroe (ook uit Westmoreland County in Virginia afkomstig) om naar Parijs te gaan en te zien, wat er gedaan kon worden, en of de Franschen, die als alle oorlogvoerende naties natuurlijk geldgebrek hadden, misschien overgehaald konden worden om hun Amerikaansche belangen aan hun vrienden in Washington voor een zacht prijsje over te doen. Monroe aanvaardde de opdracht en ging scheep.

Maar voor hij Parijs bereikte, was de koop al practisch tot stand gekomen.

Weer was de rechte man op de rechte plaats verschenen.

Robert Livingston, de Amerikaansche gezant in Frankrijk, was een geboren promotor. Hij was al een actie begonnen voor den verkoop van New Orleans en het omliggende gebied aan de Vereenigde Staten en hij had zijn kansen weten te vergrooten door een uitgebreide geheimzinnige fluistercampagne — voor zoover men van de conversatie in de Fransche salons van fluisteren kan spreken —, waarbij werd gewezen op de gevaren van een nieuwen oorlog tusschen Frankrijk

en Engeland en op het verlies van de Fransche kolonies, dat het gevolg van zulk een botsing zou kunnen zijn.

„Was het niet beter", zoo wist hij heel handig als vraag de ronde te laten doen, „een paar vierkante kilometers wildernis thans te verkoopen en er wat geld voor te maken, dan ze later kwijt te raken en er niets voor te krijgen?"

Dat de Amerikanen zooveel belang hechtten aan het bezit van New Orleans, dat vele van hen ten oorlog wilden trekken om die stad te veroveren was een ander punt, dat hij naar voren had kunnen brengen. Maar hij wist te goed, dat de Franschen een trotsch volk waren en daarom legde hij meer nadruk op den commercieelen kant van het geval, terwijl hij den militairen kant maar blauw blauw liet. Door een gelukkigen samenloop van omstandigheden was Napoleon's minister van financiën de zoon van een vroegeren gouverneur van Pennsylvania, die langen tijd in Amerika gewoond had. Deze hooge ambtsbekleeder had toevallig de moeilijke taak om te zien voldoende geld bij elkaar te krijgen voor een volgenden oorlog. Toen hij hoorde, dat Monroe's schip in zicht was, dat de Amerikaansche gevolmachtigde kwam met een heele lading gouden dollars, snelde hij naar zijn meester, den Eersten Consul, en droeg hem zijn plannen voor. Als gevolg van deze conferentie vroeg Napoleon den volgenden dag zijn minister van buitenlandsche zaken (niemand anders dan onzen ouden vriend monsieur de Talleyrand, de Mr. X uit president Adams onthullingen) om Livingston bij zich te laten komen en

HET INDIANENGRAF.

de onderhandelingen te openen voor den verkoop van Louisiana.

Mr. Livingston deed een beroep op M. de Talleyrand en vroeg hem, hoeveel hij voor New Orleans moest hebben.

M. de Talleyrand antwoordde met de vraag, hoeveel Mr. Livingston voor heel Louisiana bood.

Dat was zelfs voor een zoo slim zakenman als Livingston een ietwat verbouwereerende vraag. Hij vroeg bedenktijd. Onderwijl kwam Monroe te Parijs aan met de laatste berichten uit Washington. Den heelen dag delibereerden de beide Amerikaansche gezanten over hun volgenden zet. Toen gingen zij aan tafel en, wat een bof — net tegen het eind van het diner kwam Marbois aanloopen om een kopje koffie te drinken. Hij was dolblij met den beroemden heer Monroe kennis te maken en beduidde, dat als de Amerikanen later op den avond hem op zijn bureau opzochten, hij wel in staat zou zijn hun iets te vertellen waarmee zij hun voordeel konden doen.

Toen zij kwamen, vertelde Marbois, dat hij den vorigen dag had doorgebracht met generaal Buonaparte in het paleis van St. Cloud en dat Amerika heel Louisiana kon krijgen voor honderd millioen francs. Livingston zei, dat dat te veel was en bood minder. Na wat loven en bieden werd Louisiana verkocht voor zestig millioen francs of $ 15.000.000 — eenmaal — andermaal — mijn!

Door een gelukkig toeval had President Jefferson het gebied van zijn land verdubbeld ten koste van vier cent per acre. Geen slecht zaakje. Maar de Federalisten maakten vreeselijk veel spektakel over de heele transactie. De edelachtbare Timothy Pickering uit Salem (Massachusetts), toentertijd lid van den Senaat van de U. S. A., ging zelfs zoover met te spreken van een afscheiding en stelde voor over te gaan tot stichting van een nieuwe federatie van Nieuw Engelandstaten, bevrijd van den verdorven en verderfelijken invloed van de democraten en hij stelde den edelachtbaren Aaron Burr, toentertijd Vice President van de U. S. A. voor hem hoofdleider van de nieuwe natie te maken!

Er kwam echter niets van al die drukte. De Republikeinen hadden van hun vrienden de Federalisten geleerd, hoe men onpopulaire maatregelen door het Congres kon heenjagen,

OP ONDERZOEK IN ONBEKENDE STREKEN.

ofschoon de opmerkingen, die Mr. Hamilton maakte over het persoonlijk karakter van Mr. Burr, die inderdaad een schitterende schurk en grenzenlooze proleet was, leidden tot een duel, waarin Mr. Burr den heer Hamilton recht door het hart schoot en zoodoende voor zijn verdere leven zijn eigen bevel tot verbanning onderteekende.

Den twintigsten December van het jaar 1803 werd de Fransche driekleur plechtig gestreken van den vlaggestok van New Orleans.

In de lente van het volgend jaar trokken Meriwether Lewis van Charlottesville (Virginia) en William Clark uit dezelfde stad, beide goede kenners van de wildernis, op expeditie ter onderzoek van het terrein, dat nog net als in de dagen van Columbus een „terra incognita" was. Zij exploreerden den Missouri, trokken over de Rocky Mountains en zakten de Columbia River af tot zij meer dan twee jaren later den Stillen Oceaan bereikten. Het was een van de kranigste reizen, die ooit werd ondernomen. Het geringe verlies (slechts één man van de drie en twintig gedurende drie jaren van onophoudelijk gevaar) bewijst, hoe goed deze eenvoudige jongens uit Virginia hun vak verstonden. Het land erkende de waarde van hun diensten en Lewis werd benoemd tot gouverneur van het noordelijk deel van het gebied van Louisiana. Toen moest hij op een bureau zitten en stukken teekenen, hetgeen hij deed met zijn gewone plichtsbetrachting tot hij het niet langer kon harden en wegtrok naar de heerlijke jachtgebieden van zijn Indiaansche vrienden.

Terwijl Lewis en Clark door het noordelijk deel van de Vereenigde Staten tippelden, ging een andere soldaat Zebulon Montgomery Pike uit New Yersey op zoek naar de bronnen van den Mississippi en wierp een eersten blik in dat uitgestrekte gebied, dat nog aan Spanje behoorde en dat nog steeds beschouwd werd als een Tierra de Ningun Provecho, een land zonder eenige waarde.

De mannen uit Jefferson's grensgebieden gaven niet veel om het lezen van sprookjes.

Die hadden zij ook niet noodig.

Zij beleefden ze zelf.

Hoofdstuk XXXV.

HET MOEDERLAND BRENGT EEN LAATSTE BEZOEK.

Generaal Buonaparte haastte zich op Italiaansche wijze om van zijn Amerikaansch buitenkansje gebruik te maken. Hij gaf zich over aan een zwelgpartij van roem, proclameerde zichzelf tot den logischen opvolger van Karel den Grooten en met de eenigszins mokkende medewerking van Paus Pius VII kroonde hij zichzelf tot Keizer der Franschen temidden van meer strikken en linten en sterren en edelsteenen en veeren en zijdebrocaat dan ooit in een kerk bijeen was.

Toen de andere volken van Europa dat aardige nieuwtje hoorden, sidderden zij. Iedere promotie in rang van dien vreemdsoortigen kleinen man was gevolgd door een massale slachting. Op eens besloten hunne keizerlijke en koninklijke hoogheden uit noord en west om klaar te staan. Zij vormden een coalitie. De Keizer der Franschen toonde zich verwonderd en het gevecht barstte los.

De Amerikaansche regeering hield zich wijselijk buiten den strijd en President Jefferson drukte zijn landgenooten op het hart verstandig te wezen en niet te dicht bij het vuur te komen. Doch spoedig zou de nieuwe natie leeren, dat onze gewone aarde maar een vijfde-rangsplaneetje is van zulke kleine afmetingen, dat als één natie wat overkomt, alle andere er ook van te lijden hebben. Die methode van neutraal blijven, waarin de struisvogels een groote reputatie veroverd hadden, kon veilig toegepast worden in een conflict tusschen een paar stammen van bosjesmannen in de Kalahari woestijn. Maar een oorlog, waaraan Frankrijk, Rusland, Oostenrijk, Zweden, Engeland en nog wat kleine staatjes deelnamen, moest in zijn gevolgen gevoeld worden van Nieuw Zeeland tot Hammerfest en van Baffin's Bay tot Capetown.

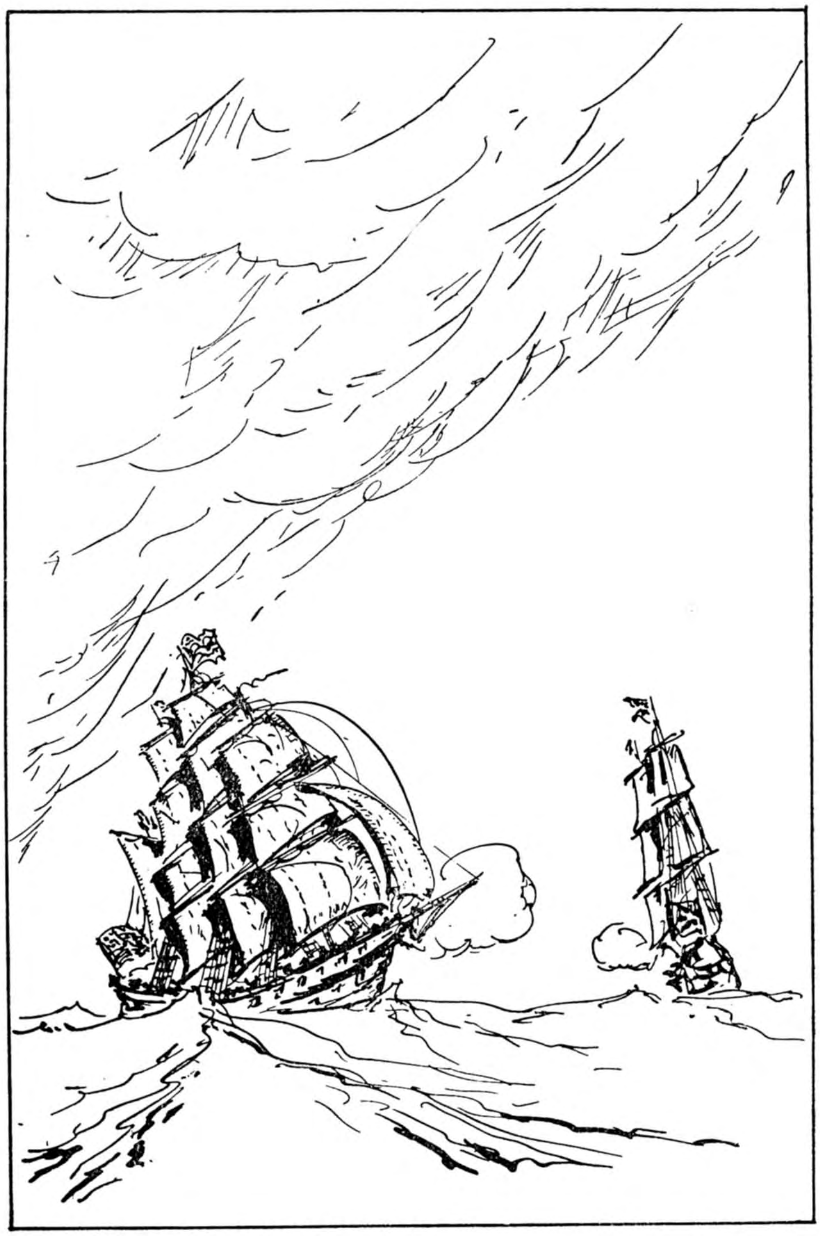

1812.

Neutraliteitsverklaringen en zulk soort plechtige stukken zijn ongeveer net zoo nuttig als een paar verzekeringspolissen bij een brand. De twee strijdende groepen zaten elkaar leelijk in het haar en de Hemel beware dan de arme neutrale zeelui.

Bovendien werd de toestand des te ingewikkelder door het feit, dat de Engelschen bij Trafalgar de Fransche vloot in den grond boorden, terwijl Napoleon bij Austerlitz de geallieerde legers in den grond boorde.

De fabel van den leeuw en den olifant werd werkelijkheid. Engeland werd meester op zee en Frankrijk op het land. Van de hooge rotsen van Boulogne konden de Fransche zeelui hun vuist ballen tegen de verafgelegen klippen van Dover en van het achterdek van het Engelsch vlaggeschip konden de Engelsche Jantjes lange neuzen trekken tegen de kindertjes, die zandtaartjes bakten op het strand van Barfleur. Ze konden van geen van beide kanten bij elkaar komen. Napoleon kon het vasteland niet verlaten en de Engelschen konden geen voet aan wal zetten. Onder deze omstandigheden moesten zij hun techniek van wederzijdsche vernieling veranderen en zij deden zulks volgens de oude en vertrouwde methode van alle groote naties, n.l. door de rechten der kleinere naties op te offeren.

Om te beginnen verklaarde Engeland in Mei van het jaar 1806 de heele westelijke helft van Europa in staat van blokkade. Napoleon antwoordde daarop met een decreet in November van hetzelfde jaar, waarbij hij zijnerzijds de Britsche eilanden in staat van blokkade verklaarde. Derhalve hadden de neutralen, zooals altijd gebeurt in een algemeen Europeeschen oorlog, de keus tusschen de Fransche Scylla of de Engelsche Charybdis en als zij niet zoo uitermate hulpeloos waren geweest, zouden zij een paar flinke kernachtige woorden uitgeroepen hebben.

Om de zaak nog moeilijker te maken voor de hongerige zeelui van heel de wereld riepen Frankrijk en Engeland beide luidkeels om de Amerikaansche producten en zij wilden de dwaaste prijzen betalen voor graan en oorlogstuig. Per slot van rekening waren de Amerikaansche schippers ook

maar menschen. Hun onafhankelijkheidsoorlog had hun geleerd om blokkades te lachen. Maar een dubbele blokkade was wat nieuws in hun leven en zij gingen heel voorzichtig hun gang. Engeland, dat zijn bevolking niet kon voeden zonder hulp van buiten, deed een voorstel en beloofde, dat Amerikaansche schepen zoogenaamde goederen in contrabande naar Frankrijk mochten transporteeren, mits zij eerst een Engelsche haven aandeden, belasting betaalden en een vrijbewijs kregen voor handel met den vijand.

„Heel goed", antwoordde Napoleon, „maar in dat geval zal ik ieder schip, dat zulk een vrijgeleide heeft, moeten beschouwen als een vijandelijke schuit."

Met hoogst onaangename regelmaat werden de schepen ingepikt en geconfiskeerd. Millioenen werden door de eerlijke Amerikaansche kooplui verloren en nog meer millioenen door de oneerlijke en sommigen zeiden: „Nu is het het oogenblik om Engeland den oorlog te verklaren". Anderen beweerden: „Wij moeten tegen Frankrijk gaan vechten" en toen gingen zij allen naar Washington en vroegen President Jefferson: „Asjeblieft doe wat!"

Dat was het nu net, wat Jefferson had gehoopt te vermijden. Hij was een man van den vrede. Oorlog vond hij gekkenwerk. Het kon bij gelegenheid eens noodig zijn om een paar volle laagjes af te vuren op wat Tripolitaansche kaperschepen, die de Amerikaansche regeering poogden te berooven, maar voor verlichte naties was het een dwaasheid om het bloed te vergieten van de meest beloovende zonen voor een of ander dwaze verovering of roem. En in plaats van zich ten strijde uit te rusten, liet de President het restant van leger en vloot tot zulk een verval komen, dat zoowel Frankrijk als Engeland niet de minste aandacht meer aan de Vereenigde Staten schonken en dies hun Amerikaansche vrienden even ongestoord plunderden, als waren zij burgers van een kleinen Scandinavischen staat.

Maar zij vergisten zich, als zij dachten, dat dat aan den anderen kant van den oceaan niet kwalijk genomen zou worden. Thomas Jefferson was een philosoof, maar niet een pacifist. En terwijl hij weigerde ten oorlog te gaan, verzon zijn

kwieke geest een nieuw en hoogst origineel plan, dat indien het waarlijk stipt was uitgevoerd beide groepen van vijanden op hun knieën zou hebben gebracht.

Alle last en hinder was van den kant van de Engelschen en Franschen gekomen. Heel plotseling begonnen de Vereenigde Staten nu in het jaar 1807 zelf een klein blokkadetje. Jefferson en zijn ministers wisten, dat zoowel Frankrijk en Engeland de grootste behoefte hadden aan Amerikaansch graan. Daarom bevalen zij in December 1807, dat alle Amerikaansche schepen binnengaats moesten blijven tot nader order en zij zonden bericht naar Londen en Parijs, dat geen schepel graan of geen baal katoen uit Amerika naar Europa zou worden getransporteerd, zoolang beide regeeringen niet beloofd hadden zich fatsoenlijk te zullen gedragen en de Amerikaansche handelslui met rust te laten.

Ongelukkigerwijs werkte de gedachte van een embargo niet. De achtenswaardige kooplui werden in een minimum van tijd geruïneerd. De overigen (de groote meerderheid) gingen smokkelen en verdienden millioenen. Het grootste deel van al dat geld kwam terecht in de zakken van de neutrale tusschenpersonen, terwijl de boeren en vrachtrijders van het westen en de brave zeelui van de kust zware tijden doormaakten, zooals zij nog nimmer hadden beleefd.

De kreet van deze groote en invloedrijke groep lieden, die hun bankroet onvermijdelijk zagen, was zoo luid en doordringend, dat de Embargo Act werd ingetrokken en vervangen door een Non-Intercourse Act, waarbij alle handel met Engeland en Frankrijk werd verboden, maar waarin werd toegestaan, dat Amerika handel dreef met de „neutrale" Europeesche naties. Doch wederom deed Jefferson uit gebrek aan kennis van den waren toestand in Europa een verkeerden stap. Deze z.g. „neutrale" naties waren alleen in naam souverein en hadden sedert langen tijd al opgehouden als onafhankelijke eenheden te bestaan. Dus bleef de Amerikaansche handel gehinderd en belemmerd worden. Amerikaansche schepen werden nog steeds naar een of andere haven gebracht en daar vastgehouden en het werd het volk hoe langer hoe duidelijker, dat de heele geschiedenis op een oor-

log moest uitloopen. Verschillende keeren had trouwens al, ofschoon er nog vrede op de wateren heerschte, de bemanning van een Amerikaanschen smokkelaar slag geleverd tegen een Fransch of Engelsch oorlogsschip, hetgeen tal van diplomatieke moeilijkheden had meegebracht om dat in overeenstemming te brengen met het begrip van „absolute neutraliteit."

Zelfs op het laatste nippertje zou de moeilijkheid nog door de diplomaten van de drie naties vriendschappelijk geschikt kunnen zijn, als er niet die oude en verre van achtenswaardige Britsche instelling van z.g. „pressgang" ware geweest. Dat was de populaire naam voor een soort conscriptie voor leger en vloot, die heel gewoon was op het Europeesche continent tot onze vriend de Corsicaan iedereen tot soldaat maakte of matroos en iedere natie in een gewapend kamp veranderde.

De vorst had volgens het middeleeuwsche rechtsbegrip, het recht om oorlog te verklaren en daartoe had de vorst ook het recht zich te voorzien van het hoogst noodzakelijke voor een succesrijke campagne, een leger. Daar echter niemand van nature de gedachte van doodgemaakt te worden erg prettig vindt en gaarne weigert zich bloot te stellen aan het dreigend gevaar van een aanval, was het nooit erg makkelijk het benoodigde aantal soldaten bij elkaar te krijgen. Vandaar de vriendelijke gewoonte van de koninklijke gerechtsdienaren om de gevangenissen te ledigen en invallen te doen in kroegen en gezellige biertuinen en de bezoekers naar het dichtst bijzijnde oorlogsschip te sleuren om vroolijke matrozen te worden en het leven van galeislaaf te leiden tot de vrede hersteld was.

Onnoodig er op te wijzen, dat deze zakkenrollers en dieven, om niet te spreken van de vreedzame kleermakers en kantoorbedienden, die eenvoudig voor een lekker potje bier waren uitgegaan, geen ideale zeelui waren. Tegen dat zij het verschil geleerd hadden tusschen een pardoen en een ra, waren zij of dood ten gevolge van een vijandelijken kogel of van een van die ziekten, die de boeven met zich meebrachten en die de schepen tot drijvende hospitalen maakten. Het was daarom

noodig wat echte zeelui te krijgen en die waren enkel te vinden onder de koopvaarders. Hieruit ontstond de practijk om terugkeerende koopvaarders op te wachten en hen dan van heel de bemanning te berooven. Toen de Engelsche koopvaardijvloot van alle mannen beroofd was, zoodat op sommige schepen niemand wist, hoe een topzeil moest worden geheschen, begonnen de koninklijke beambten de vreemde schepen te enteren, en beweerden, dat alle flinke en geschikt uitziende jongelui in werkelijkheid weggeloopen Engelschen waren en wierven hen met behulp van ijzeren kettingen voor de schepen, die het kwaad van despotisme en autocratie moesten bevechten.

Deze gewoonte (want het werd een gewoonte) was heel onaangenaam voor de Amerikaansche reeders. Een Deensche of een Hollandsche kapitein, die een bemanning monsterde, kon makkelijk het verschil zien tusschen een Engelschman en een landgenoot, maar hoe kon een schipper uit Charleston zien of John Doe, die hem een baantje kwam vragen, geboren was in Salem (Massachusetts) of Salem (Jamaica)?

Hij had toch zijn papieren!

Maar heeft iemand ooit gehoord van een zeeman, die zich bekommerde om zulke vodjes als een geboortebewijs of een paspoort? Neen, er zat voor een gewonen Amerikaanschen schipper niets anders op, dan op goed geluk te vertrouwen en te pogen te ontkomen als zijn schip sneller liep, of zich te onderwerpen aan een doorzoeking, wanneer de Engelsche kogels de splinters van zijn boeg afsloegen.

In dien tijd, toen het varen op den oceaan uiterst bezwaarlijk was, brak de dag aan, dat Mr. Jefferson zijn koffers moest pakken om de hoofdstad te verlaten. Net als Washington voor hem ging de derde President van de U. S. A. liever de rest van zijn dagen slijten te midden van zijn paarden en honden. Hij was zes en zestig jaar oud en had de laatste veertig jaar in dienst van zijn vaderland geleefd. Weinigen hadden zulke geweldige diensten aan de nieuwe natie bewezen als deze slimme oude heer uit Virginia en weinigen, misschien Washington uitgezonderd, waren zoo schandalig beschimpt voor hun vermeende tekortkomingen. Jefferson's vrienden boden hem

ten derden male het presidentschap aan, maar hij wees het af. In het vervolg zou hij slechts toeschouwer zijn. Hij keerde terug naar Monticello, wijdde zich aan den opbouw van de Universiteit van Virginia, predikte rustig zijn leer van gezond verstand en individueele onafhankelijkheid en liet de staatszaken over aan zijn goeden vriend James Madison, die gedurende acht jaren zijn staatssecretaris was geweest en dientengevolge meende de buitenlandsche aangelegenheden beter te kennen dan iemand anders.

James Madison, de vierde President, was minder idealist dan zijn voorgangers en zijn vele jaren als staatssecretaris hadden hem de meeste zijner illusies over de edelaardigheid van het menschdom ontnomen. Hij was gedwongen geweest het eene oogenblik de beleedigingen van bulderende Engelsche gezanten te moeten aanhooren (de eerste van de Engelsche diplomatieke vertegenwoordigers bij de nieuwe republiek was met vreemdsoortigen tact gekozen uit de afstammelingen van een Amerikaansche loyalistische familie) en het andere oogenblik had hij hun verzekering van vriendschap moeten aanhooren. Hij had de onoprechtheid van de Napoleontische diplomaten leeren kennen en had veel gehoord van hun onvergankelijke bewondering voor de nagedachtenis van den grooten dokter Franklin en hij wist, dat geen van beide partijen een sikkepit gaf om de rechten van den Amerikaanschen handel of dat zij hun politiek van schrikaanjaging zouden veranderen, zoolang zij daartoe niet gedwongen werden door de aanwezigheid van een voldoend aantal Amerikaansche kruisers.

Dat ultimata op papier niets zouden uitrichten, had hij geleerd sedert den rampzaligen dag, waarop het Engelsche schip *Leopard*, bewapend met vijftig kanonnen, het Amerikaansche fregat *Chesapeake*, dat pas van stapel was geloopen en zijn afweergeschut nog niet in stelling had gebracht, had aangehouden, een en twintig man van de bemanning had gedood of gewond, vier veronderstelde deserteurs had gevangen genomen en toen gevoegd had bij het Engelsche eskader, dat een verschen voorraad drinkwater innam te Norfolk. Die zaak was natuurlijk terstond te Londen gerappor-

teerd en „Foreign Office" had volledige genoegdoening beloofd. Maar de taak om den Amerikanen te zeggen, hoezeer de Engelsche vrienden deze schending van de neutraliteit en van de gastvriendschap betreurden, werd toevertrouwd aan een van die hooghartige afgezanten, die sedert het begin van de onafhankelijkheid goed genoeg werden geacht voor den post te Washington en die onophoudelijk meer oorzaak zijn geweest van de gespannen verhouding tusschen de twee landen, dan al die oliekoningen en steenkoolmagnaten, wien gewoonlijk de rivaliteit wordt toegeschreven, die tusschen de twee groote democratische mogendheden bestaat.

Een nieuwe periode van wrijving trad in, zooals met den opstand van de Indianen, die aangestoken heette door de Britsche agenten, en de ruzies tusschen Engelsche ronselaars en Amerikaansche reeders. Dat alles nog vermeerderd met politieke moeilijkheden in het land zelf, waaruit een nieuwe vurige partij van „Jong-Republikeinen" ontstond, maakte, dat de ambtstijd van Madison niet bepaald een periode van vrede en rust was, zooals de stichters van de republiek zich die gedroomd hadden.

De oorlog, die ten slotte tusschen het moederland en de kolonies uitbrak, veroorzaakte bovendien ook nog onaangename oogenblikken voor hen, wier herinnering terugging naar de fiere dagen van Saratoga en Yorktown.

Er waren afschuwelijke oneenigheden tusschen de verschillende staten. De bewoners van Nieuw-Engeland over wier „koopmansgeest" en „gebrek aan vaderlandsliefde" George Washington zoo bitter te klagen had gehad, toen hij het opperbevel over hun troepen had aanvaard, toonden nog eenmaal temeer, dat zij zichzelf als een ander volk beschouwden.

De „Embargo Act" en de „Non-Intercourse Act" baarden hun weinig zorg. Sedert de dagen van de oude Plymouthkolonie waren zij altijd druk aan het smokkelen geweest en zij hadden steeds weinig moeite gehad om die maatregelen van het Congres te ontduiken, die den handel met Engelschen en Franschen verboden. Zoo gauw echter als de oorlog verklaard was, waren zij gedwongen hun onwettige practijken stop te zetten en aan hun land te denken. Zij namen het den

zuidelijken en westelijken staten openlijk kwalijk, dat deze zonder billijke reden een oorlog ontketend hadden en in een bijeenkomst in Hartford werkten de afgevaardigden van vijf Nieuw-Engelandsche staten een volledig plan uit tot stichting van een aparten statenbond van Nieuw-Engeland.

Onder die omstandigheden zou het een dwaasheid geweest zijn te hopen op een nieuwe schitterende militaire overwinning, op een tweede bestorming van de citadel van Quebec, op een nieuwe verrassing van Montreal.

Ter zee, waar de Amerikaansche zeelui bijna twaalf jaren lang voor leelijke karweitjes hadden gestaan, waren er verschillende ontmoetingen, die in een overwinning voor de Vereenigde Staten eindigden.

Maar te land volgde de eene ramp op de andere.

Het was ongetwijfeld een trotsche dag voor alle goede patriotten, toen de jonge Henry Clay uit Kentucky verklaarde, dat de troepen van Kentucky alleen in staat zouden zijn om in korter dan een maand heel Canada te veroveren. Maar toen bleek, dat die troepen heelemaal niet wilden vechten, en òf weigerden hun eigen grondgebied te verlaten bij de achtervolging van den vijand, òf er op stonden naar huis te gaan, zoo gauw als hun diensttijd om was — zooals dat ook werkelijk geschiedde — toen bekoelde zelfs de animo van den jongen vechtjas.

Toen daar nog bijkwam, dat belangrijke Amerikaansche vestingen zonder dat een schot gelost werd, werden overgegeven (zooals in Detroit in Augustus 1812 gebeurde), dat de Amerikaansche hoofdstad aan de genade werd overgeleverd van een Engelsche legermacht, die de stad in brand stak met het Witte Huis en de andere regeeringsgebouwen, omdat zoogenaamd „burgers op soldaten hadden geschoten", en dat de Engelsche marine naar hartelust kon gaan brandschatten tot diep in Maryland, toen brak zulk een storm van verontwaardiging tegen den ongelukkigen President los, dat zelfs de met veel ophef berichte overwinning van Perry op de Groote Meren geen scheuring in zijn partij kon voorkomen.

Dat was het oogenblik, waarop Europa de Amerikaansche republiek op mysterieuze wijze spaarde voor een verdere ver-

nedering. Dat gebeurde zóó. De eindelooze Napoleontische oorlogen hadden Engeland volledig uitgeput en het land was op den rand van den afgrond. In October van het jaar 1813 was Napoleon eindelijk bij Leipzig verslagen en gedwongen vrijwillig in ballingschap te gaan op het eiland Elba. De Britsche regeering had toen de handen vrij om een veteranenleger op de been te brengen in Montreal en Quebec ten einde de opstandige Amerikaansche provincies te heroveren. Net toen alles voor die groote campagne gereed was, ontsnapte dat Corsicaansche monster naar het Europeesche vasteland en Engeland werd weer te hulp geroepen om zijn geallieerde troepen te leveren. Na den slag bij Waterloo en het sluiten van den vrede te Parijs was in Engeland ten gevolge van dat jaren lang oorlog voeren een op de zeven inwoners tot den bedelstaf gebracht en het bleek dwaas en godgeklaagd om een strijd voort te zetten, die eigenlijk niemand iets kon schelen. Nu Napoleon naar St. Helena was gezonden, was bovendien het grootste deel van de Engelsche vloot overbodig geworden en er was geen reden meer om vreemde zeelui in dienst van Zijne Majesteit te houden.

Het sterkste motief voor de ruzie was daarmee vervallen en beide landen hunkerden er naar het vechten te kunnen staken.

In die dagen was de stad Gent een middelpunt van diplomatieke belangstelling. Zij lag gemakkelijk dicht bij het Engelsche Kanaal en niet te ver van de Fransche grens, zoodat de nazaten van het huis van Bourbon zich daar zonder gevaar van een van beide kanten, rustig konden vestigen met een minimum moeite en een maximum veiligheid. De Amerikaansche delegatie trok deswege naar Gent, waar na gebruikelijk gerekt gedelibereer een verdrag werd geteekend, waarbij totaal niets werd veranderd en alles bleef, zooals het vier jaar tevoren geweest was. Dat gebeurde 24 December 1814. Twee weken later, voor het nieuws van den vrede tijd gehad had om den oceaan over te komen, werden de Engelsche troepen, die op weg waren New Orleans te veroveren volledig verslagen door een generaal uit de wildernis, bekend als Old Hickory Jackson en het restant van de Engelschen werd uit de zuidelijke staten verdreven.

Deze ontmoeting had dus niet den minsten invloed op de eindbeslissing van de gevolmachtigden te Gent, maar na vier jaren van ongeveer niets dan nederlagen, gaf deze gebeurtenis aan het land een gevoel van rust en zekerheid, dat het hard noodig had.

In het enthousiasme van het oogenblik werden de mannen, die het land door de gevaarlijke crisis van een verstikking door Europa hadden heen geholpen, geheel vergeten. De onverwachte held uit de Tennessee Mountains werd de held van den dag. Dat was typeerend voor de verandering, die gedurende de laatste oorlogsjaren over den Amerikaanschen geest was gekomen.

De oudere generatie, geboren en getogen als kolonisten van een Europeesche mogendheid, had nooit verleerd te denken in den geest van het moederland. Ten spijt van henzelf waren zij onafhankelijke Amerikanen geworden. Zij waren door omstandigheden, die zij zelf eigenlijk nooit precies begrepen hadden, gedwongen tot dien stap.

Doch de mannen, die nu naar voren kwamen, waren dat dualisme ontgroeid. Zij waren in Amerika geboren, zij hadden hun eerste lessen in een Amerikaansche school geleerd, zij waren nooit in Europa geweest en het liet hen koud of zij ooit een Europeaan zagen of niet.

In hun ontwikkelingsjaren hadden zij van allerhande onaangenaamheden te lijden gehad, omdat enkele Europeesche mogendheden en een Fransche generaal (of een Italiaansche, of wat hij dan ook was) dat oogenblik uitgekozen hadden voor een dwazen strijd over de leiding in Europa.

Dat bracht de Amerikaansche jeugd tot de overtuiging, dat die Engelschen en Franschen en Russen met al hun ko ningen en keizers en trawanten hopelooze menschen waren. Tevens konden die potentaten hun invloed laten voelen drie duizend mijl over zee. Dit vermeerderde de minachting met vrees en het gevolg van dit eigenaardige mengsel van gevoelens was, dat zich een geest van wantrouwen openbaarde, die zich uitte in het vaste besluit nooit meer iets te maken te willen hebben met aangelegenheden van het „Continent"

— een soort vroeg Amerikaansch Fascisme, een uiting van den geest van Sinn Fein.

Tot het jaar 1814 was de gemiddelde Amerikaan uit macht der gewoonte een geëmancipeerde kolonist. Na het laatste rampzalige bezoek van de zijde van het moederland werd hij een waarlijk onafhankelijke burger.

Kalm draaide hij het oosten, waar al zijn moeilijkheden vandaan waren gekomen, den rug toe en met vasten moed blikte hij naar de hoopvolle bergen en prairies van het westen, die de belofte schenen te herbergen voor een nieuw leven, en voor mogelijkheden, waarin hij tot op dien dag nog niet had geloofd.

Hoofdstuk XXXVI.

PRESIDENT JAMES MONROE BEGROET DE HEILIGE ALLIANTIE EN SIMON BOLIVAR TRACHT EEN NIEUWE WERELD TE STICHTEN.

In het jaar 1809 een paar weken na het aftreden van President Jefferson werden de Vereenigde Staten bezocht door een jonkman, die naar den zoetklinkenden naam van Simon Bolivar luisterde. Hij was geboortig uit Caracas in Venezuela, zoon van een rijken vader, op zes en twintigjarigen leeftijd weduwnaar en boven alles was hij nieuwsgierig.

In zijn studententijd in Parijs was hij getuige geweest van verscheidene roemrijke en roemlooze daden van de revolutie. Nu wilde hij zich op de hoogte stellen, hoe het politieke stelsel, dat door de Amerikaansche opstandelingen was ontwikkeld, functionneerde. Vervolgens wilde hij naar huis gaan en kijken, wat hij daar voor zijn eigen volk kon doen. Er gingen geruchten van ontevredenheid in zijn land. Maar van alle kanten van de wereld kwamen er geruchten van ontevredenheid sedert den noodlottigen dag, waarop koning Lodewijk zijn hoofd had verloren. Er zat dus niet veel anders op, dan zelf te gaan kijken, wat al dat praten over onafhankelijkheid en zelf-regeering eigenlijk inhield.

De geschiedenis, die ik wil gaan vertellen, is wel wat ingewikkeld, maar niet zonder ernstig belang. Zij bewijst de waarheid van iets, dat ik in het laatste hoofdstuk zeide: dat wij allen broederlijke reizigers zijn op een kleine planeet en dat geen van ons hopen kan door het leven te komen zonder door het lot zijner buren te worden beïnvloed.

In de achttiende eeuw had Spanje, het moederland van het grootste deel van Zuid-Amerika, zich nauw verbonden

met Frankrijk en indirect het hare er toe bijgedragen om de zaak van de Amerikaansche vrijheid te bevorderen.

Deze politiek had dat land de vijandschap van Engeland op den hals gehaald en bij Trafalgar was door de bijna volledige vernietiging van de Spaansche en Fransche eskaders door Nelson de rekening zoo goed als vereffend.

Sedert dien was Spanje, uitgezonderd een enkel schuitje, ongeveer geheel afgesneden van directe verbinding met de Amerikaansche kolonies. Maar als de Engelschen gehoopt hadden, dat de kolonisten van die gelegenheid gebruik zouden maken om zich onafhankelijk te verklaren, hadden zij misgerekend. Nieuw-Spanje was geen Nieuw-Engeland. Zijn koningsgezindheid kende geen grenzen. Toen Napoleon den onbenulligen Ferdinand VII van zijn troon had gejaagd en hem wollen rokjes liet breien in Valencia (Zijne Majesteit was een ervaren breier) weigerden de kolonisten als één man hun nieuwen vorst, een broer van Napoleon, te erkennen. In plaats van hun nieuwen koninklijken gouverneurs te gehoorzamen, die in hun oogen den overweldiger Joseph Buonaparte vertegenwoordigden, vormden zij een reeks regeerinkjes op zichzelf en wachtten rustig den dag af, waarop Zijne Majesteit uit zijn verbanning zou terugkeeren en zij zich op nieuw vol trots de nederige en trouwe dienaren konden betoonen.

De tegenwoordigheid in hun midden van den wettigen regeerder van Portugal, die in het jaar 1807 uit zijn Europeesche bezittingen gevlucht was, zijn hof in Rio de Janeiro had gevestigd en Brazilië van een kolonie eerst tot een koninkrijk en vervolgens tot een keizerrijk had verheven, dit alles gaf den Zuid-Amerikanen een gevoel van belangrijkheid, dat zij nooit hadden gekend gedurende de oude suffige dagen van de regeeringen van onderkoningen.

Wanneer Spanje onmiddellijk na den oorlog tegen Napoleon geregeerd geweest was door iemand met een beetje meer verstand dan een spons, zouden de kolonies gered kunnen zijn geworden voor het moederland door het eenvoudige middel ze tot dominions te maken en te voorzien van een paar gewone Bourbonsche prinsjes, die als gouverneurs optraden.

Maar als alle vorsten altijd wijs waren geweest, zou er voor ons geen geschiedenis te schrijven zijn geweest.

Zoo gauw als de Spaansche kroon de betrekkingen met de bezittingen in Zuid-Amerika weer kon opnemen, werd een poging gedaan om de goede oude dagen van de zeventiende eeuw te laten herleven. Toen werd het echter duidelijk, dat er toch wel wat veranderd was en dat een nieuwe maatschappelijke invloed zich liet gelden in een deel van de wereld, dat tot dusver net zoo voor de eeuwen scheen te zijn gesticht als Charleston in South Carolina.

Ik denk daarbij aan het Creoolsche vraagstuk.

De Creolen waren afstammelingen van blanken, die jaren en jaren soms zelfs eeuwen te voren zich in de kolonies hadden gevestigd.

Zij waren derhalve blanken, maar zij waren in de kolonies geboren en dit feit gaf hun in de oogen van de ambtenaren, die in de oude wereld waren geboren, een licht maatschappelijk brandmerk, dat zij nooit kwijt konden raken. Zij waren blanken en voor de wet waren zij in alle opzichten gelijk aan hun Spaansche meesters, die afkomstig waren uit Castilië of Catalonië. Maar in de practijk merkten zij telkens, dat zij volkomen uitgesloten waren van deelneming in de regeering van hun geboorteland. Kortom, zij waren de lui, die de belastingen betaalden en mochten toekijken en vriendelijk glimlachen, terwijl de eene gouverneur na den ander zich te hunnen koste verrijkte.

Onnoodig te zeggen, dat zij dat niet heel erg prettig vonden. Maar zij waren niet getraind in de politiek, zij hadden geen politieke organisatie en zij leefden in verschillende clubs en klassen, die elkaar op de hartelijkste wijze haatten, zoodat nooit iets gedaan werd om hun toestand te verbeteren. Zij bleven, wat men zou kunnen noemen inlanders.

De jonge Bolivar behoorde tot zulk een familie en was de belichaming van al hun talrijke fouten en deugden. Hij was dapper, edelmoedig. Hij had een geweldig lichamelijk uithoudingsvermogen en de dag, nadat hij verslagen was, was hij al weer kant en klaar voor een nieuw gevecht. Maar hij miste alle noodige eigenschappen voor een zegenrijke leiding

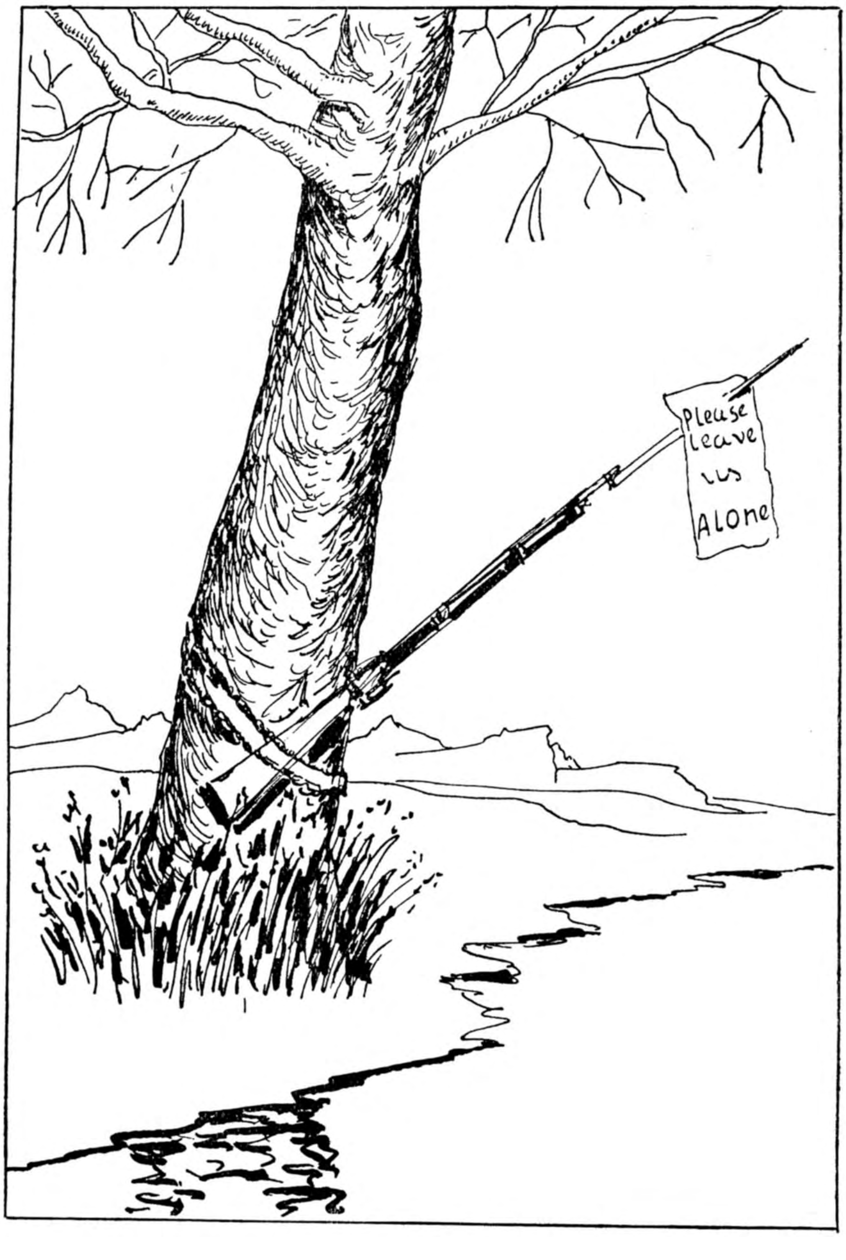

DE MONROE-LEER.

van een zeer ingewikkelden opstand. Bovendien was hij als lid van den provincialen adel gewend geweest over een leger van half-bloeden en Indianen te bevelen, waardoor hij een verkeerden kijk op het leven had gekregen en niet de ideale man was geworden om het opperbevel te voeren over een groot leger te velde.

In Noord-Amerika waren toevallig de belangen van den landadel van Virginia en die van den koopmansstand uit Boston tot op zekere hoogte samengevallen met die van de meerderheid der boeren en handwerkslieden en het gevolg was geweest, dat George Washington en John Adams, typische vertegenwoordigers van hun respectievelijke klassen, groote diensten hadden kunnen betoonen aan de gemeenschappelijke zaak. Maar in Zuid-Amerika waren de Spaansche ambtenaren, de Creolen, de half-bloeden en de inboorlingen gezworen vijanden en de idealen van vrijheid, gelijkheid en broederschap hadden daar net zooveel kans om wortel te schieten, als mosterdzaad op Groenland.

Niettegenstaande deze bezwarende omstandigheden lukte het Bolivar in het noorden en San Martin in het zuiden toch een beweging voor politieke onafhankelijkheid op touw te zetten, die zich over heel Zuid-Amerika uitbreidde en de regeeringsmacht in handen legde van de oude gevestigde families.

In groote trekken uitgedrukt, begon deze beweging voor onafhankelijkheid in het jaar 1811 met een opstand van de Venezuelanen en eindigde in het jaar 1823 toen Mexico het Spaansche juk afwierp.

Dat was een heele tijd en natuurlijk zat de Spaansche regeering niet stil te wachten of de afdwalende kinderen weerkeerden tot den schoot der moeder. Integendeel. De Bourbons deden alles, wat zij konden om de verloren provincies te herwinnen, maar zij hadden tijdens de Napoleontische oorlogen de meeste hunner schepen verloren, er was geen pesos achter gebleven in de familie-schatkist en dat akelige kibbelen en vechten tusschen de Franschen en de Spanjaarden was een leelijke aderlating geweest van manlijke strijdkrachten.

Op het oogenblik toen alles, ook de eer, verloren scheen,

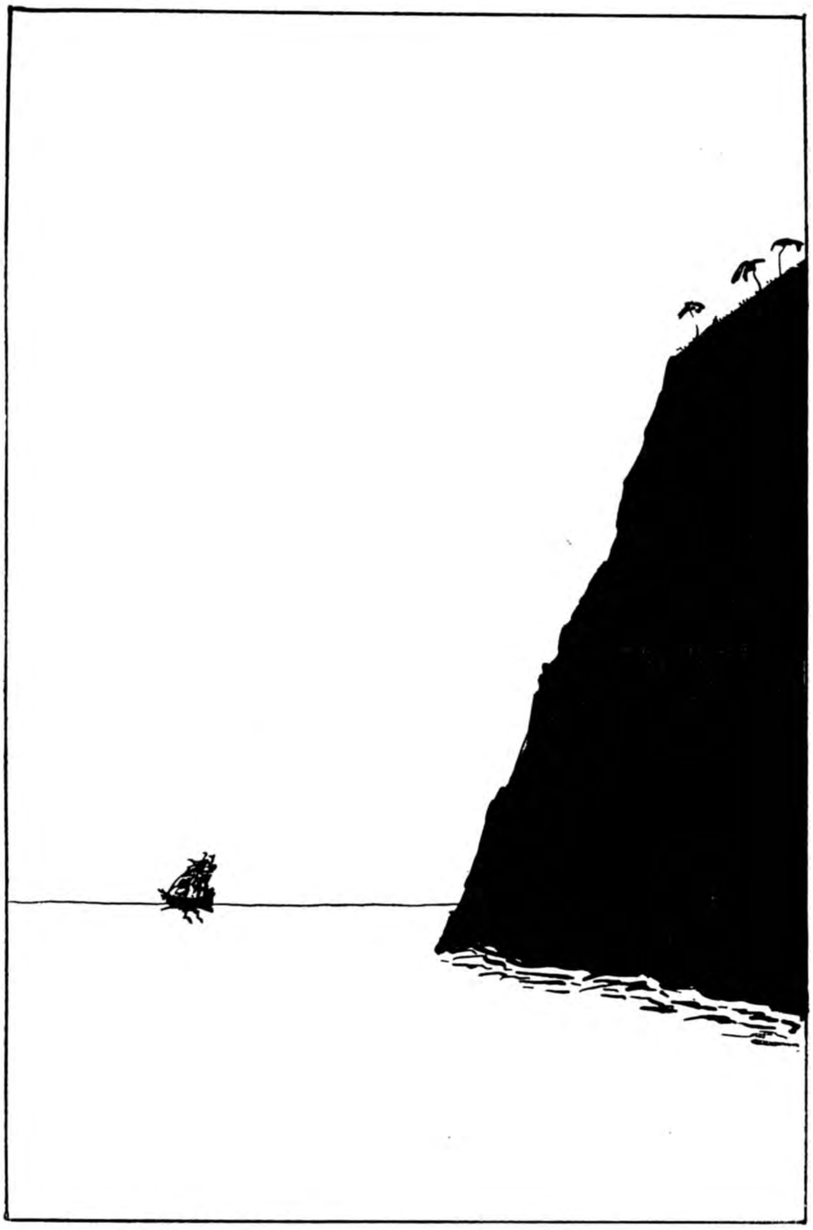

SIMON BOLIVAR VERLAAT HAÏTI.

bood zich redding van den kant van een onverwachten vriend.

Na een onafgebroken vechten gedurende bijna dertig jaren had Europa schoon genoeg van oorlog en bloed vergieten. „Vrede en orde tegen iederen prijs" werd de leus van de generatie, die Waterloo overleefde. Vrede en orde kunnen altijd wel tegen een zekeren prijs verkregen worden. In den regel sluit die prijs in het verlies van zelf-regeering en het overgaan van de macht van een gekozen parlement in de handen van een beroeps-ordebewaarder. Wanneer de toestanden zoo chaotisch zijn geworden, dat het zakenleven tot volledigen stilstand is gekomen, dan zijn altijd breede klassen van de samenleving gaarne bereid een offer te brengen. En dat gebeurde in het jaar 1815.

De keizerlijke, koninklijke en doorluchtige hoogheden waren in het ongestoord bezit gelaten van de regeering. De radikalen van eergisteren trachtten te vergeten, dat zij ooit portretten van Robespierre aan de muren van hun huiskamers hadden opgehangen en hun voorbeeldig koningsgezinde houding maakte hen gemakkelijk tot nuttige en sierlijke ornamenten van een hoogst deftige en achtenswaardige maatschappij van waschechte conservatieven.

Zoo'n toestand is nooit zonder een greintje humor. En gedurende de groote reactie, die volgde op den val van Napoleon, was het Rusland, dat het onmisbare komische element verschafte.

Het „Vadertje" dat toen op den troon te Moskou zat, was een Alexander, de zoon van Paul. Deze jonkman was sedert den ongelukkigen dag van den moord op zijn vader het slachtoffer van wat men noemt „een slecht geweten". Zoo viel hij in handen van een sentimenteele Duitsche barones van middelbaren leeftijd, die spoken zag en een aanhangster was van de „Nieuwe Gedachte". De „Nieuwe Gedachte" van het jaar 1815 was natuurlijk een heel andere „Nieuwe Gedachte" dan die van onzen tijd, maar zij was toch voldoende vaag en duister om diepen indruk te maken op een verwarden geest als dien van een tweede-rangs burger als Alexander Romanov. Het gevolg was, dat de heerscher over alle Russen zichzelf proclameerde tot de dienaar van Gods wenschen, zooals die

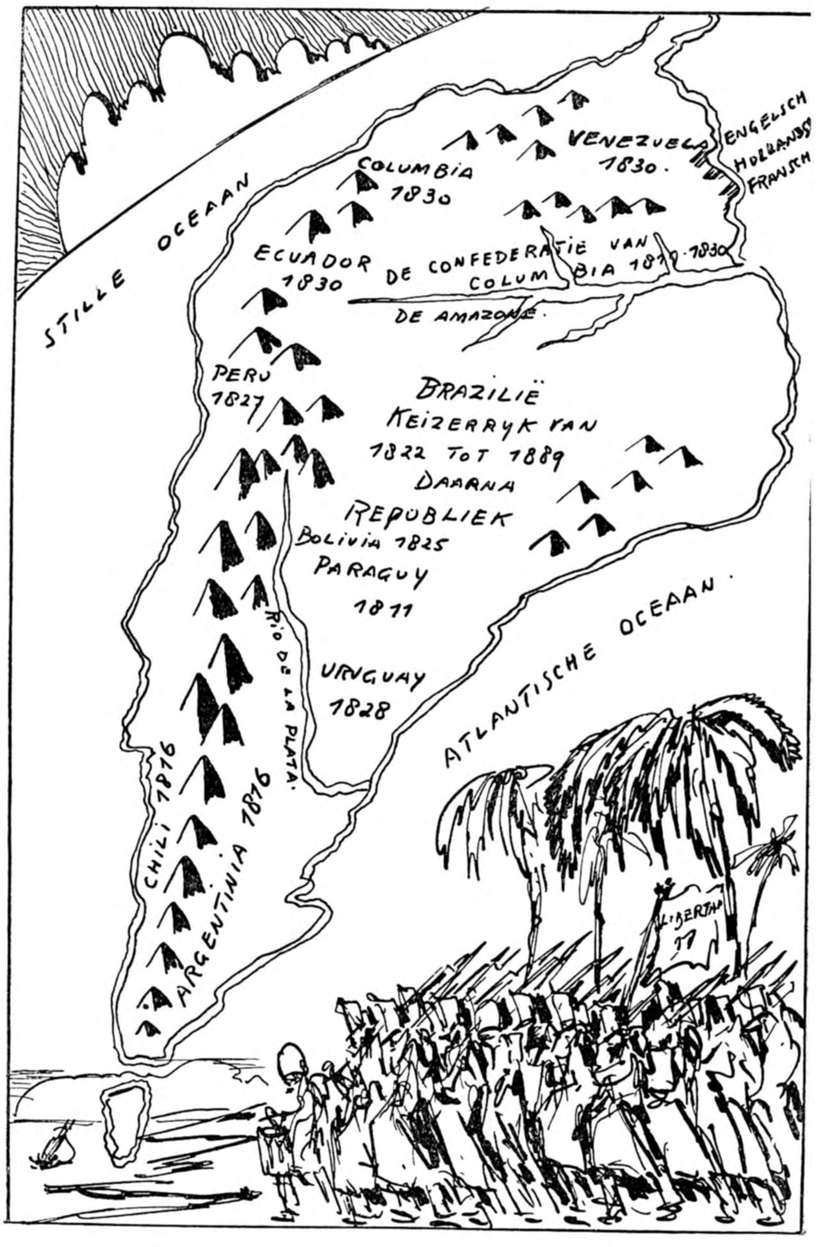

HET WERK VAN SIMON BOLIVAR.

van tijd tot tijd tot uiting kwamen door de oude „Frau Krüdener" en in zijn hoedanigheid van wereldredder werd hij de geestelijke vader van een eigenaardige politieke idee, de z.g. Heilige Alliantie.

Volgens de artikelen van dit hooggestemde en plechtige verdrag kwamen de keizers van Rusland, Oostenrijk en de koning van Pruisen met het oog op de zegeningen, die de Goddelijke Voorzienigheid over deze landen had laten komen, overeen, dat zij zich bij het regeeren over hun respectievelijke staten niet alleen zouden laten leiden door de Heilige Schrift in zake rechtvaardigheid, Christelijke naastenliefde en vrede, maar ook, dat zij elkaar zouden helpen. En nadat zij erkend hadden te zijn de vaders van hun onderdanen en hun legers, noodigden zij alle andere potentaten uit zich bij hen aan te sluiten tot meerderen roem van het ware Woord.

Wanneer een of andere broederschap of een geheimzinnig conclave van de Ku Klux Klan zich aan dergelijke nonsens te buiten gaat, is het gevaar voor schade niet erg groot. Maar wanneer de Tsaar aller Russen, de opperbevelhebber van drie millioen mannen te voet en te paard liefelijk begint te praten over broederliefde, wordt het tijd voor gewone menschen om hun geweren eens na te kijken.

De eenige regeering, die echter op dat oogenblik het gevaar scheen te beseffen van zulk een Keizerlijk Vakverbond, was de Engelsche regeering. Daar de Engelschen niet gedwongen kunnen worden te gehoorzamen aan de te boek gestelde artikelen van een constitutie om de eenvoudige reden, dat zij er geen hebben, kunnen zij velerlei doen, wat onmogelijk is voor andere naties, die altijd overgeleverd zijn aan den inhoud van hun politieke tien geboden. Zoo kunnen zij bijvoorbeeld de leiding van buitenlandsche aangelegenheden overlaten aan de leden van bepaalde families, die een lange oefening hebben op dat moeilijke terrein van huichelen en uitstellen en die beter geschikt zijn voor dat baantje, dan de liefhebbers, die in andere landen die zaakjes willen opknappen.

Ik wil geenszins beweren, dat alle Engelsche ministers van buitenlandsche zaken schitterende staatslieden en diplomaten zijn geweest. Maar hoe beperkt zij ook waren in hun talen-

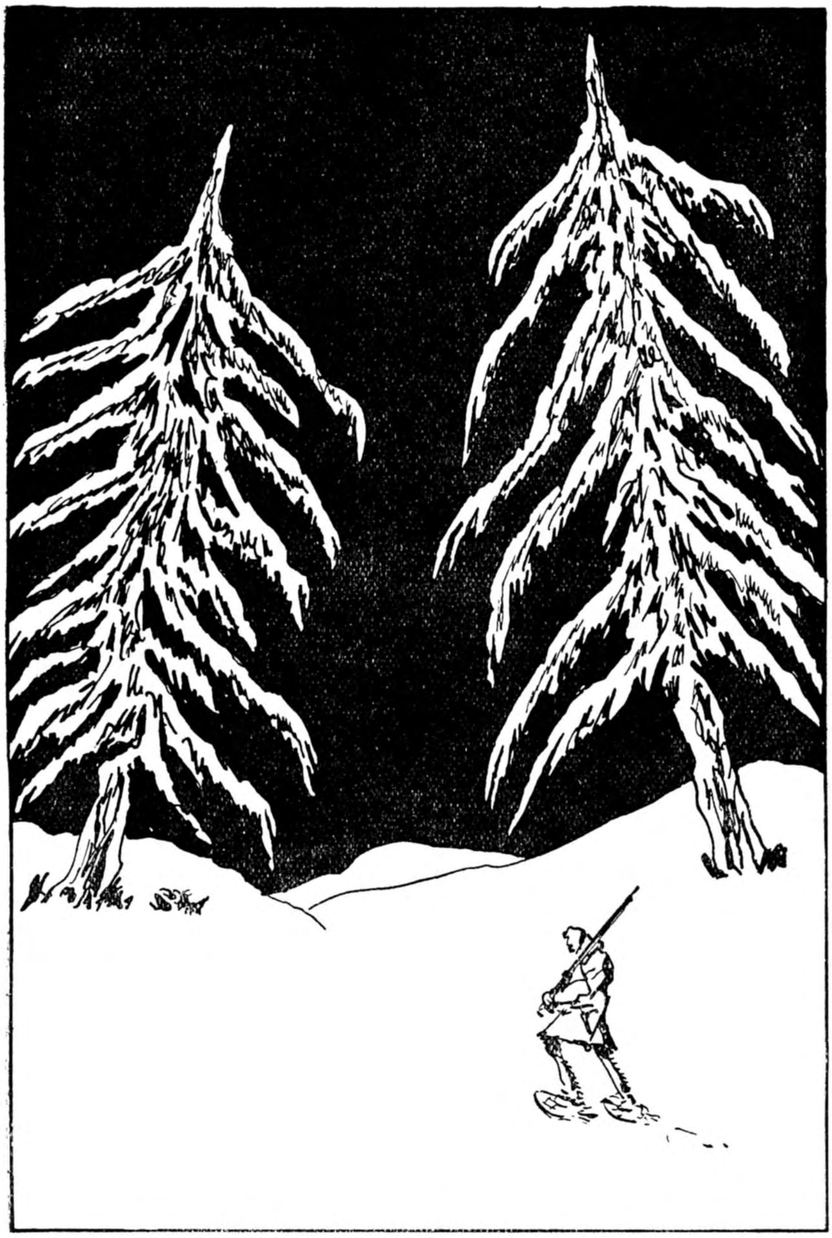

DE PELSJAGER.

kennis of in hun geografische ontwikkeling, zij begrepen bijna zonder uitzondering den waren aard van de buiten- en binnenlandsche politieke mogelijkheden, waarop gedurende de laatste vijf honderd jaren Groot Brittannië haar phenomenaal commercieel succes had gebaseerd. En nooit, misschien met uitzondering van den Krimoorlog, hebben zij gevoelsoverwegingen laten gelden om tusschenbeide te komen met de welbekende ponden, shillingen en pennies.

De schoonklinkende dwaasheden van de Heilige Alliantie konden dientengevolge onder de slimme lieden, die in Downing Street resideerden, alleen slechts gevoelens van onbehaaglijkheid teweegbrengen. En toen zij gevraagd werden zich aan te sluiten, zonden zij een beleefden brief met betuigingen van spijt, die plechtig onderteekend was door den prins-regent en die keizer Alexander berichtte, dat Groot Brittannië, zij het ook in volle sympathie met de heilige principes van Zijne Majesteit, er de voorkeur aan gaf zich afzijdig te houden.

Wat Amerika betreft, is het niet bekend of de Tsaar ooit overwoog een afschrift van het document naar Washington te zenden. Men moet echter bedenken, dat de Amerikanen òf rebellen waren, òf de zoons van rebellen en zichzelf respecteerende vorsten als Alexander weigerden natuurlijk ijskoud hen als kameraden van het menschdom te beschouwen.

Laten wij ons haasten daaraan toe te voegen, dat deze houding wederzijdsch was. Een paar Amerikanen hadden misschien vagelijk gehoord van de Heilige Alliantie, maar zij hadden er maar terloops aandacht aan geschonken en beschouwden haar meer als een nieuwe uiting van Europeesche uilskuikenachtigheid.

Toen braken die verschrikkelijke jaren aan gedurende welke de troepen van den koning van Spanje uit alle deelen van de Zuid-Amerikaansche binnenlanden verdreven, gedwongen werden te vluchten in een half dozijn vestingen langs de kust. Om de zaak nog ingewikkelder te maken was Zijne Meest Katholieke Majesteit zelf door zijn te lang gemartelde onderdanen uit zijn hoofdstad verdreven.

Zulk een plotselinge inbreuk op de goede gewoonten van de

Goddelijke Voorzienigheid kon de Heilige Alliantie niet ongemerkt voorbij laten gaan. De koning van Frankrijk werd uitgenoodigd over de Pyreneeën te trekken en zijn goeden broeder op den troon van zijn voorvaderen te herstellen. Als dat gebeurd was, dan zou Zijne Majesteit worden verzocht den oceaan over te steken om de opstandige koloniën van Zuid-Centraal- en Noord-Amerika te heroveren.

Dit plannetje was op zichzelf al verbijsterend genoeg.

Maar dat was nog maar een begin.

De Russen, die reeds in de zeventiende eeuw een kolonie in Alaska hadden gesticht, waren langzamerhand begonnen de westkust van den Stillen Oceaan te onderzoeken en hadden zich genesteld op de Farallones eilanden, recht tegenover de baai van San Francisco en zij hadden een klein fort gebouwd een paar mijlen van de Golden Gate. Heel dat gebied was nog een soort niemandsland, ofschoon het op een paar kaarten en atlassen stond aangegeven als tot Mexico te behooren. Daarom had men in Washington geen acht geslagen op die Moskovitische pogingen tot koloniseeren, maar toen de Tsaar plotseling alle vreemde schepen, inbegrepen de Amerikaansche, verbood om binnen een afstand van honderd mijl van zijn Amerikaansche bezittingen te komen, toen begrepen velen in New York en Philadelphia, dat de grap wel wat ver werd doorgedreven en dat dit een geval was, waarom men moest lachen of vechten — bij voorkeur misschien het laatste.

Spoedig daarop berichtten de bladen, dat de Engelschen deze meening deelden. Na het uitbreken van de vijandelijkheden in Chili en Peru had Engeland de plaats van Spanje ingenomen als leverancier van alle dagelijksche levensbehoeften. Wanneer deze rumoerige staten, die nu hun aardige geelgroene en purperen vlaggen lieten wapperen, door het moederland heroverd zouden worden, dan zou de Engelsche koopman zeer belangrijke verliezen kunnen boeken. Deswege was het in het belang van Engeland hard noodig, dat iemand eens een hartig woordje zou spreken tegen den stichter van de Heilige Alliantie en hem zou zeggen zijn handen thuis te houden. Om redenen van staat leek het echter beter, dat zulk

een waarschuwing niet linea recta uit Londen kwam. De boodschap, die staatssecretaris George Channing over den oceaan fluisterde en zoo luid fluisterde, dat iedereen het kon hooren, luidde: „Vooruit! Doe wat je kunt om te verhinderen, dat Spanje zijn vroegere bezittingen herovert! Wij zullen je naar onze beste krachten daarbij steunen!"

Dientengevolge zeide na ernstig overleg met de medeleden van zijn regeering James Monroe, President van de U.S.A. „officieel" in een schrijven den tweeden December 1823 gericht aan het Congres, dat hij alle Europeesche staten waarschuwde, dat het seizoen voor de jacht op ontevreden onderdanen in Amerika gesloten was en dat die jacht voor zoover in de macht van de U. S. A. was voor altijd gesloten zou blijven.

Het was een stoute stap.

De Vereenigde Staten waren niet in de positie om dit drastische „Verboden" kracht bij te zetten.

Als Rusland of Frankrijk ernstig de wettigheid van dit besluit met behulp van hun kanonnen hadden willen onderzoeken, zou de uitslag zeer twijfelachtig zijn geweest.

Maar President Monroe bezat nog andere eigenschappen voor zijn hooge ambt, dan die, welke hij zich had verworven als een van Washington's betrouwbaarste officieren en als de Colonel House van Jeffersons regeering.

Hij had gedurende zijn vroegere loopbaan soms het voordeel geleerd van het gezicht van een boeman te zetten.

HOOFDSTUK XXXVII.

HET NIEUWE GELOOF.

Als een nauwgezet en betrouwbaar geschiedschrijver had ik aandacht moeten schenken aan verscheidene belangrijke gebeurtenissen, die in de eerste twaalf jaren van de negentiende eeuw plaats hadden en die ik over het hoofd schijn gezien te hebben.

Ik had u verteld moeten hebben van het droevig overlijden van de federalistische partij, die de Unie gered had door de insolvente nalatenschap van de revolutie om te tooveren in een gezonde en achtenswaardige natie, maar die haar eigen bruikbaarheid vernietigde zoo gauw als zij begon te raaskallen over „nullification" en over het recht van zich af te scheiden in de paniek-jaren van den laatsten oorlog met Engeland.

DE DOORWAADBARE PLEK.

Ik had u den naam moeten noemen van John Marshall uit Virginia, die als opperste rechter van de U. S. A. aan de rechtspraak de waardigheid van een half goddelijke instelling had verleend, die de wetten van het Congres als vodjes papier beschouwde zoo gauw zij in strijd schenen met de heilige bepalingen van de constitutie. En ik had u de avonturen moeten schilderen van die groep van jonge republikeinen, die de opvolgers werden van Thomas Jefferson met zijn aan-

hangers en die de vroegere federalisten weg-federaliseerden in hun enthousiasme voor een streng gecentraliseerden regeeringsvorm. Maar dat alles lijkt van weinig beteekenis vergeleken met de fundamenteele veranderingen in de levenswijze en in de denkwijze, die gedurende de vier en twintig jaren tusschen de regeering van generaal Washington en die van generaal Jackson over het land kwamen.

Deze veranderingen lieten zich niet erg sterk in het oosten gelden. Zij bleven beperkt tot de westelijke en zuidelijke deelen van het land.

Dit vastgesteld, volgt den gebruikelijken lofzang op den avontuurlijken ondernemingsgeest van deze pioniers, op hun onafhankelijkheid in gedachte en daad, op hun flinke, krachtige, maar hoffelijke manieren, hun gevoel voor gelijkheid, hun behoefte aan achting, hun toewijding voor het vrije woord, hun hulpvaardigheid voor vriend en buur.

Ongetwijfeld komen die qualificaties hun tot op zekere hoogte toe. Zij waren avontuurlijk en gastvrij. Zij werkten hard en zij stonden voor hun meening. Zij trokken zich er niets van aan, wat een ander van hen zeide. Maar dat alles is ook karakteristiek geweest voor anderen, die de wildernis introkken en toch in andere deelen van de wereld er niet in slaagden, die eigenaardige levenshouding te scheppen, die wij „Amerikaansch" noemen.

Wat was het verschil?

Ik wil een veronderstelling wagen, maar ik kan mij vergissen.

De Engelsche, Russische, Fransche en Hollandsche „voortrekkers", die de onbekende wildernissen van Siberië en Indië en Borneo en Afrika introkken, bleven echt Engelsch of Russisch of Fransch of Hollandsch. Zij waren slechts de blanken in een gemeenschap van zwarte of gele of donkerbruine buren. De band, die hen, hoe los ook, met het moederland verbond, was de reddingslijn, die hen behoedde voor ondergang in de zee van eenzaamheid en wanhoop en zij offerden alles om dien band intact te houden. Want zij wisten, dat, als zij loslieten, zij verloren zouden zijn en tot strandjutters en roovers zouden ontaarden.

De Amerikaansche pionier had een andere sociale en eco-

nomische ontwikkeling doorgemaakt. De gelukkige „burghers" van Nieuw-Amsterdam of Philadelphia mochten medelijden hebben met de arme grensbewoners en hun afzondering. De grensbewoner zelf was zich echter zijn harde lot niet bewust. Zeker, het leven was niet gemakkelijk. De boomstronken waren hardnekkig — de muskieten waren gevaarlijker dan wolven — er waren veel te veel harde steenen op de wereld — koeien en schapen hadden een gekke gewoonte om ziekten te krijgen, die geen veearts kon genezen. Maar de eenzaamheid — neen die hinderde hem niet. Eenzaamheid in de oude beteekenis van het woord kende hij niet, want zijn samenleving was op iets gebaseerd, dat de wereld nog nooit had gezien, en wat ik bij gebrek aan een betere uitdrukking zou willen noemen „georganiseerd isolement".

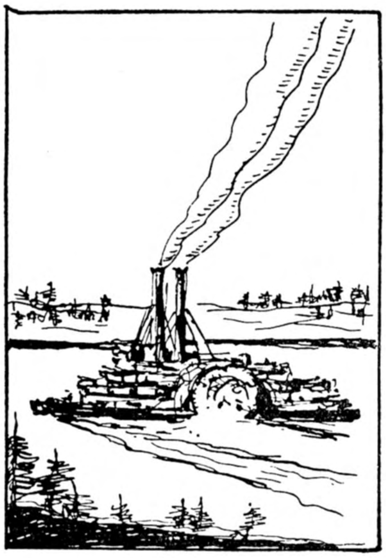

DE RADERBOOT.

De onderzoeker van het westen was ongetwijfeld „geïsoleerd" in de strikte beteekenis van het woord, wat beteekent „zichzelf afzijdig plaatsen van de rest van de wereld". Maar zoovele duizenden gelijkgezinde lieden hadden precies hetzelfde gedaan en hadden zich ook „afgezonderd van de rest van de wereld" gevestigd en waren ook getrokken in de buurt van de Appalachian Mountains, zoodat de woestenij ophield eenzaam te zijn en de wouden het verschrikkelijke van hun mysterieuse stilte verloren.

Niet langer door duizenderlei zorgen gekweld kwamen deze pioniers tot de ontdekking, dat zij best zonder die cultureele reddingslijnen konden leven, die hen nog bonden aan de beschaving van hun jeugdjaren. Zij namen hun bijl en kapten de banden af en zeiden: „Goddank, daar zijn we van af!"

Toen werkten zij een plan uit voor een levenswijze, die volkomen in overeenstemming was met hun geestelijke behoeften en economische mogelijkheden en in den loop der tijden werd deze primitieve basis hunner samenleving een ongeschreven wet voor heel dat uitgestrekte gebied, dat door de energie en volharding van deze voorloopers der beschaving onderworpen werd aan den wil der menschen.

Wanneer men deze verklaring aanvaardt van de ontwikkeling der mentaliteit van de bewoners der grensstreken, welke mentaliteit de typische Amerikaansche mentaliteit werd, dan zal men beginnen te begrijpen, waarom een levensbeschouwing gebaseerd op zoovele positieve deugden toch bleef samengaan met die vreemde en ergerlijke vooroordeelen, die van de rest van de wereld bezig waren te verdwijnen, toen de pioniers ze nieuw leven inbliezen, door ze vast te leggen in hun eigen geboden voor geest en samenleving.

Dat is het onvermijdelijke gevaar van een vrijwillig leven in ballingschap.

Iedere uitgever en bibliothecaris kent die pathetische manuscripten, die hem verweg uit eenig afgelegen dorp in de prairie worden toegezonden. Zij schijnen het resultaat te bevatten van een leven van geduldig zoeken en worden geacht inlichtingen te bevatten, die in boekvorm voor de laatste twee à drie honderd jaar van beteekenis zullen zijn. In zoo'n geval is de daadwerkelijke schade niet erg groot. De uitgever stelt den meest tactvollen brief op, dien zijn secretaris maar verzinnen kan en ergens in het binnenland, op twee of drie dagen reizens van de groote steden, begint een arme schrijver, die de hoop gekoesterd had veel geld te verdienen, zich voor te bereiden op zijn begrafenis.

Maar wanneer de eigenaren van al het graan en al het hout en al het koper en van de meeste kolen en de meeste olie zich voordoen als de profeten van een nieuwen tijd en beginnen er op aan te dringen, dat hun houding en gedachten, die practisch en onvermijdelijk waren in hun geïsoleerde gemeenschap voor het vervolg als de grondwet van een wereld worden beschouwd, die tot een geheel anderen staat van ontwikkeling is gekomen, dan wordt de zaak ernstiger.

De mannen van de grens, die met Washington hadden gevochten, die de vroolijke makkers van Jefferson waren geweest en die geholpen hadden hun dertien kleine kolonies in elkaar te spijkeren tot één enkelen machtigen staat, hadden zich nog beschouwd als te behooren tot de cultuur-idealen van de wereld als één geheel.

De nieuwe pioniers van de jaren 1820 en '30 beschouwden zich, zooals ik boven heb aangegeven, heel anders. Zij wilden ook goede en loyale burgers zijn. Maar zij wilden goede en loyale burgers zijn overeenkomstig de idealen van „goedheid" en „loyalisten", die overheerschten in een deel van het land, dat zich vrijwillig had afgesneden van de rest van de wereld en waar men nog de vetkaars prefereerde boven de olielamp.

Zij geloofden zoo sterk in de superieure eigenschappen van hun evangelie, dat zij hoopten den een of anderen dag hun goede leer te verspreiden over al hun buren in het noorden en het oosten.

Geen nieuwe leer zal echter ingang vinden zonder een apostel.

Tot dusver was de propaganda van het nieuwe geloof overgelaten aan de schamele zorg van verschillende halfslachtige profeten. Het oogenblik was aangebroken voor een ware Jeremias van de Democratie.

Hij verscheen in het jaar 1824 ten tooneele.

Uit de oerwouden kwam hij aanzetten en veroverde het presidentschap van de U. S. A. Het was niemand anders dan onze oude vriend Andrew Jackson, de held van New-Orleans.

Hoofdstuk XXXVIII.

DICTATUUR.

Jackson's eerste greep naar de macht mislukte. Maar het scheelde zoo'n klein haartje, dat de volgelingen van den nieuwen Messias moord en brand schreeuwden.

Sedert hun candidaat de „keus des volks" was en sedert de menschen, hun wil uitende door een meerderheid van stemmen, spraken met de stem Gods, werd iedere maatregel, die er toe strekte hun besluit te verijdelen, beschouwd als een directe en persoonlijke beleediging van den Almachtigen Zelf.

De vreeselijke uitbarsting van verontwaardiging, die op de nederlaag van Andrew Jackson in het jaar 1824 volgde, maakte des te meer indruk, omdat gedurende de afgeloopen vijf en twintig jaar de politiek beschouwd werd een achtenswaardig beroep te worden.

De eerste zes Presidenten van de Vereenigde Staten waren hoogst achtenswaardige heeren geweest, die bekende scholen en universiteiten hadden afgeloopen, goed bekend waren met beleefde omgangsvormen, veteranen van de oude strijders, die de republiek hadden gesticht en de constitutie in elkaar gezet.

Geen van hen had zich ooit vuil hoeven maken met spa of houweel.

Naar persoonlijken smaak en economische afkomst hadden sommigen hun politieken steun gezocht bij de boeren, anderen hadden zich gelieerd met de kooplui, bankiers en fabrikanten van de kustlanden. Maar of zij vertegenwoordigers waren geweest van de aristocratische of democratische levensidealen, zij waren allen bezield geweest door een drang naar eerlijken en daadwerkelijken dienst voor het vaderland en zij hadden het hooge ambt, waartoe zij geroepen werden, beschouwd als een schier koninklijke belooning, die hen, hetzij in een

geest van groote nederigheid gezegd, door hun bevriende landgenooten was toegedacht, omdat deze hen het best geschikt achtten voor het baantje van tijdelijk vorst.

Sommigen waren op pracht en praal gesteld, anderen vonden eenvoud een deugd, maar dat was meer een gevolg geweest van politieke noodzakelijkheid dan wel van persoonlijken smaak, en ik moet er niet aan denken, wat er geworden zou zijn van den sjovialen bruut, die den euvelen moed had gehad om den heer President Jefferson gemoedelijk op den rug te kloppen.

Ik maak even dit uitstapje op het gebied van de etiquette, omdat zonder een volmaakt besef van de buitengewone achtenswaardigheid van het ambtelijk leven in de eerste tijden van de republiek, het onmogelijk is den diepen afkeer te begrijpen, waarmee President John Quincy Adams, de zoon van John Adams, den man met den grooten naam tijdens de revolutie, de komst van zijn opvolger tegemoet zag.

DE GIEREN.

Toch was het voor ieder, die politieke ooren had om te hooren en politieke oogen om te zien duidelijk, dat de verkiezing van Jackson zoo goed als onvermijdelijk was. Niet alleen begon het centrum van economisch belang zich te verplaatsen van het oosten naar het westen, maar Jackson zelf was de ideale candidaat voor de partij, die aan de macht begon te komen. Een man van groote persoonlijke waardigheid (ongetwijfeld de hoffelijkste president dien Amerika ooit heeft gehad), alhoewel hij van geboorte en opvoeding een eenvoudig kind van de grens was en zulks bij voorkeur bleef, ook, toen hij tot de hoogste positie geroepen werd.

De ouders van Jackson waren in 1765 van Ierland naar Noord-Carolina geëmigreerd. Twee jaren later werd hun

zoon Andrew geboren en veertien jaar later was het knaapje pootig genoeg om dienst te nemen onder het vaandel van de revolutie, mee te doen aan een paar schermutselingen en terecht te komen in een Engelsch gevangenkamp. De herinnering aan deze gebeurtenis bleef Jackson tot het eind van zijn leven bij en hij stierf, zooals hij geleefd had, als een openlijke hartgrondige vijand van Groot Brittannië.

De jonge man had echter geen zin zijn heele leven het geestdoodende werk op een boerenhofstee in Tennessee te blijven doen. Hij trok weg. Een onbeperkt geloof in de in ieder kind sluimerende hoedanigheden was als het ware wet in het nieuwe westen. De jonge Andrew bracht dientengevolge zijn vrijen tijd door met rechten te studeeren en zich voor te bereiden voor een loopbaan in de politiek.

In het jaar 1788 kreeg hij zijn eerste baantje. Hij werd officier van justitie in het westelijk district van Noord-Carolina. Spoedig daarop steeg hij tot de waardigheid van federalistisch lid van het Congres en tot Senator van de U. S. A. Gedurende dit deel van zijn loopbaan trad hij echter niet erg op den voorgrond, behalve dan door zijn haat jegens alles, wat ook maar eenigszins scheen te herinneren aan den ouden tijd van de monarchie. Die afkeer kwam tot uiting in zijn fellen tegenstand tegen de politiek van Washington en in zijn partijdigheid voor dat zeer twijfelachtig karakter, vice-president Aaron Burr.

Maar eenmaal weg uit Washington en de andere zetels der beschaving leidde hij op eigen houtje zijn druk en energiek bestaan. Hij hielp de constitutie in elkaar zetten van zijn nieuwen staat — hij was sedert een paar jaren rechter in het hooggerechtshof van Tennessee en werd algemeen aangezien als een van de aanstaande leiders van de republiek.

Dit vreedzaam grazen in de gaarden des rechts en in de groene weiden van het ambtenaarsbestaan belette hem toch niet een zeer prikkelbaar en lastig burger te zijn en talrijke duels uit te vechten. Waar en waarom hij zich aan die gevaarlijke pretjes zoo gaarne te buiten ging, weten wij niet, maar in een maatschappij gedrenkt in pepermuntbrandewijn kon

een enkel woord tot ruzie leiden en ruzie liep in het jaar 1800 onvermijdelijk uit „op de pistool”.

Soms maakte Jackson bij deze gevechten zijn tegenstander morsdood. Bij andere gelegenheden kwam hij zelf er niet erg goed af en een wonde, opgeloopen in het jaar 1806, bleef hem tot zijn dood hinderen.

Toen de laatste Engelsche oorlog uitbrak en de Indianen in Alabam en Georgia in opstand raakten, achtervolgde Jackson als commandant van een kleine troep soldaten de Creeks in de wildernis en versloeg hen in den slag van Horseshoe Bend zoo afdoende, dat zij nooit meer de veiligheid van de zuidelijke staten bedreigden.

Het succes van deze campagne bezorgde hem een positie in het geregelde leger. Hij bleef in het zuiden, waar hij van het land goed op de hoogte was, bezette die deelen van Florida, die de Engelschen als voorraadsbasis tegen Amerika hoopten te gebruiken en redde Nieuw-Orleans door de nederlaag, die hij de Britsche legerafdeeling onder Pakenham toebracht.

Als militair bevelhebber van Nieuw-Orleans zette hij alle burgerlijke wetten aan den kant, joeg een federalistisch gezinden rechter, die zich tegen hem dorst verzetten, weg en werd zelf gewikkeld in een proces wegens beleediging van de rechtbank, hetgeen tot een rechtsgeding aanleiding gaf, dat dertig jaar werd gerekt. Toen kwam een nieuwe campagne van de Indianen. Het schiereiland Florida, in naam behoorende tot het rechtsgebied van de Spanjaarden werd slecht beheerd en door de Bourbons hopeloos veronachtzaamd. Het werd door een groot aantal inboorlingen en halfbloeden als operatie-basis beschouwd voor tal van plunderijen. In het jaar 1818 brak tenslotte een oorlog uit tusschen de Seminolen, een overblijfsel van het oude verbond der Creeks, en de kolonisten van Zuid-Georgië. De Seminolen gebruikten een ouden truc. Zij onttrokken zich aan de rechtspraak der U. S. A. en vluchtten over de grens op Spaansch gebied. Voor Jackson beteekende echter een grenslijn op papier niets meer dan een nuttelooze en prikkelende herinnering aan een verouderde diplomatie. Hij achtervolgde de Seminolen tot over de Spaansche grens, bezette Florida, ofschoon de Vereenigde

Staten en Florida in vrede met elkander waren, wurgde twee Engelsche kooplui, die hij ervan beschuldigde de Seminolen tot hun opstand te hebben aangezet en werd vervolgens zelf heel erg woedend, toen hij hoorde, dat zijn binnentrekken in een bevriend gebied niet gunstig werd beoordeeld door zijn superieuren in Washington en dat verschillende aanzienlijke burgers wenschten, dat hij voor den krijgsraad gebracht werd, voor wat zij noemden de „moord" op Arbuthnot en Ambrister.

Per slot van rekening kwam er niets van het heele zaakje. Spanje verkocht Florida aan de U. S. A. voor vijf millioen dollars, de aanklacht raakte zoek en werd vergeten en Jackson werd benoemd tot militair gouverneur van het nieuwe gebied, een ambt, dat hem net als in New Orleans nogmaals in heftige ruzie bracht met de federalistisch gezinde rechtbank en al zijn ondergeschikten, die somtijds onafhankelijk hun gang wilden gaan.

Dezen ouden ijzervreter benoemde de algemeene vergadering van Tennessee in het jaar 1822 tot president en hij had zooveel stemmen van brave democraten op zich vereenigd, dat hij het grootste aantal in het kiescollege had en bovenaan stond met 99 stemmen tegen John Quincy Adams met 84, William Harris Crawford met 41 en Henry Clay met 37 stemmen.

Voor iemand, die met heiligen eenvoud gelooft in het recht van de meerderheid om te regeeren, te overheerschen en bij gelegenheid de minderheid te onderdrukken, was het volkomen onbegrijpelijk, dat het presidentschap hem zou ontgaan ten gevolge van een of ander artikel, dat op een papiertje stond. Maar daar geen van de candidaten een absolute meerderheid had, werd de eindbeslissing gelaten aan het Huis van Volksvertegenwoordigers.

Toen raadde Henry Clay zijn aanhangers aan zijn vriend Mr. Adams te steunen en het gevolg was, dat die Mr. Adams op het Witte Huis kwam te zitten. Generaal Jackson aanvaardde zijn nederlaag, maar hij verliet Washington in de volle overtuiging, dat hij beet genomen was en dat de aristocraten van het oosten een keer te meer de plattelanders te grazen hadden gehad en hun vertegenwoordiger een ambt hadden onthouden,

dat hem volgens het moreele recht van de meerderheid toekwam, ook al was dat niet heelemaal in overeenstemming met de letter van een verouderde wet.

Gesteund en opgehitst door verschillende handige politici uit het oosten, die werkten op de vooroordeelen van den ouden man en hem sterkten in zijn geloof aan corruptie en slechtheid van allen, die zijn inzichten niet deelden, keerde Jackson terug naar zijn „Hermitage" en bereidde zich voor op den woesten aanval in het jaar 1828.

Bij die verkiezing had hij alle staten bezuiden Maryland en bewesten de Appalachian Mountains op zijn hand. Door het handig optreden van zijn partijgenooten kreeg hij ook alle stemmen van Pennsylvania en van de meerderheid van de kiezers van New York met het gevolg, dat hij tweemaal zooveel stemmen had als Adams en naar Washington kon trekken in de eenige rol, die overeenkwam met zijn temperament, de rol van dictator.

Op den vierden Maart van het jaar 1829 trokken de legioenen van een triumfeerende democratie de nationale hoofdstad binnen. Meer dan vijf duizend menschen kwamen luisteren naar de openingsrede van hun leider en zooveel als er daarna maar in de kleine kamers van het Witte Huis geborgen konden worden, stroomden naar binnen om hun volksheld met een hartelijken handdruk hun steun en onvergankelijke genegenheid te betuigen.

Jackson speelde zijn nieuwe rol met zijn gebruikelijke gratie. Hij glimlachte vriendelijk tegen zijn eenvoudige vrienden, hoorde geduldig hun toespraken aan, liet hen rustig zijn karpetten en meubels kapot trappen, maar toen alle herrie voorbij was en het huis weer schoon was gemaakt, nam hij de leiding der zaken in handen en regeerde de komende acht jaren het land volgens zijn eigen wil en volgens de beste voorbeelden van het klassieke en moderne despotisme.

Want hij was in hart en nieren een conservatief. Niet in de Nieuw-Engelsche beteekenis van het woord, maar een conservatief in den echten geest van de grensbewoners, die alles veronachtzaamden, wat niet van direct nut was en beschouwd kon worden als een overblijfsel van een verouderden en verslapten vorm van samenleving en die de strenge en vaste

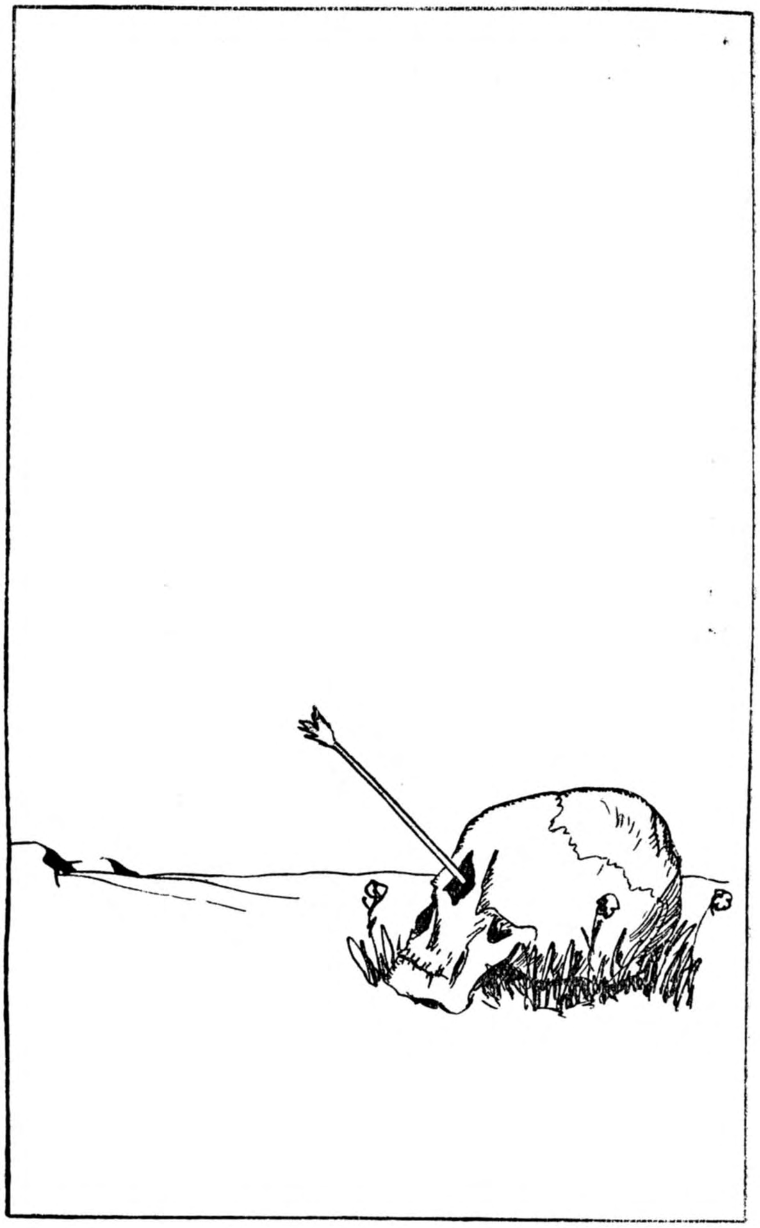

DE PIONIER.

regels van een uiterst beschaafde aristocratie wilden vervangen door de onverdraaglijke richtlijnen van een nieuwe en onbeproefde democratie.

Als er waren, die hoopten, dat de overwinning van Jackson een terugkeer beteekende tot de gelukkige oude tijden, toen de staten boven de natie als geheel stonden, dan werden zij spoedig teleurgesteld, want Washington werd gedurende de regeering van Andrew Jackson meer dan ooit de hoofdstad een centrum van het heele rijk.

Als er anderen waren, die de vernietiging van het kapitalisme hadden voorzien ten gevolge van Jackson's persoonlijk wantrouwen jegens de Bank van de Vereenigde Staten en zijn aanvallen op dat nuttig lichaam, dan werden ook zij wreed in hun droom gestoord, want het tarief werd, ofschoon eenigszins gewijzigd, niet afgeschaft en de landbouwstaten, die gedacht hadden vrij te komen van deze onwelkome lasten door het tarief in hun rechtsgebied te annuleeren, werden plotseling verrast door het bezoek van wat troepen en ijlings gedwongen Jackson's zegel te aanvaarden.

Mochten er nog eenvoudigen van geest zijn, die geloofden, dat een zuivere democratie in het vervolg de leiding van de staatszaken zou toevertrouwen aan hen, die voor de baantjes het best geschikt waren, dan zouden zij den zwaarsten schok van hun leven krijgen, toen heel het stelsel van federalistische begunstiging werd omgezet in een stelsel van belooning voor bewezen politieke diensten en toen de leer van „de buit behoort den overwinnaar", die reeds naar voren was gekomen in verschillende staten voor de overwinning van Jackson, werd gemaakt tot algemeene regel voor het dagelijksch bestuur van de heele natie.

Doch al deze nadeelen beteekenden weinig tegenover de groote en blijvende diensten, die de dictatuur van Jackson aan de Amerikaansche wereld in haar geheel bewees.

Vele tijdgenooten van den generaal vergeleken met bitterheid de ruwe en barsche manieren van hun nieuwe meesters, met die van de waardige voorgangers. Zij waren geneigd in te stemmen met het oordeel van Thomas Jefferson, dat de wijd en zijd beroemde held van Nieuw-Orleans een bruut, een kwaadaardige domkop was en zij maakten zijn volge-

lingen uit in termen, die de huidige politici reserveeren voor hun collega's uit Moskou.

Zij waren verschrikkelijk verontwaardigd over de lompheden van die parvenu's, die — een afschuwelijke nieuwigheid — door heel het Witte Huis liepen te rooken en een dwaas ruzietje over het verleden van een vrouw lieten ontaarden in een verschrikkelijke persoonlijke herrie, die eindigde met het ontslag van het halve ministerie en een onherstelbare breuk tusschen den President en den Vice-President.

Maar dat alles is maar een deel van de geschiedenis en het kleinste deel. Het andere deel is neergelegd in dat hoofdstuk van het boek van den vooruitgang, waarin men lezen kan, dat geen duurzame vooruitgang is te bereiken zonder dat wij de belangen beoogen van alle menschen en niet slechts die van een groep of van een combinatie van groepen.

De emancipatie van den zwarte, heeft, omdat zij vergezeld ging van een duren en bloedigen oorlog, groote historische belangstelling getrokken. De emancipatie van den blanke wordt echter licht over het hoofd gezien, omdat zij zich voltrok zonder eenige inmenging van den beul en zijn knechts. Maar in die beweging om den blanke vrij te maken van de laatste banden der slavernij speelde de nieuwe dictator een hoofdrol — misschien niet bewust, maar daarom niet minder belangrijk.

Het mocht den bewoners der grensstreken koud laten, of zij al of niet hoorden van Europa, maar Europa begon over hen te hooren en het succes van het groote experiment van een volksregeering in Amerika gaf moed naar eigen krachten een juk af te werpen, dat ondraaglijk was geworden.

Eerst in Engeland, waar het feudale stelsel nog met onverminderde kracht heerschte, dan in Frankrijk, waar de Bourbons de afschuwelijkste eigenaardigheden van middeleeuwsch absolutisme hadden doen herleven, vervolgens in Oostenrijk en in Duitschland en zelfs in het afgelegen Rusland, overal werden pogingen gedaan om een vertegenwoordigende regeeringsvorm in de plaats te stellen van het heerschende autocratische stelsel. In Frankrijk en Engeland slaagden die pogingen. In Rusland mislukten zij. In Oostenrijk en Duitschland

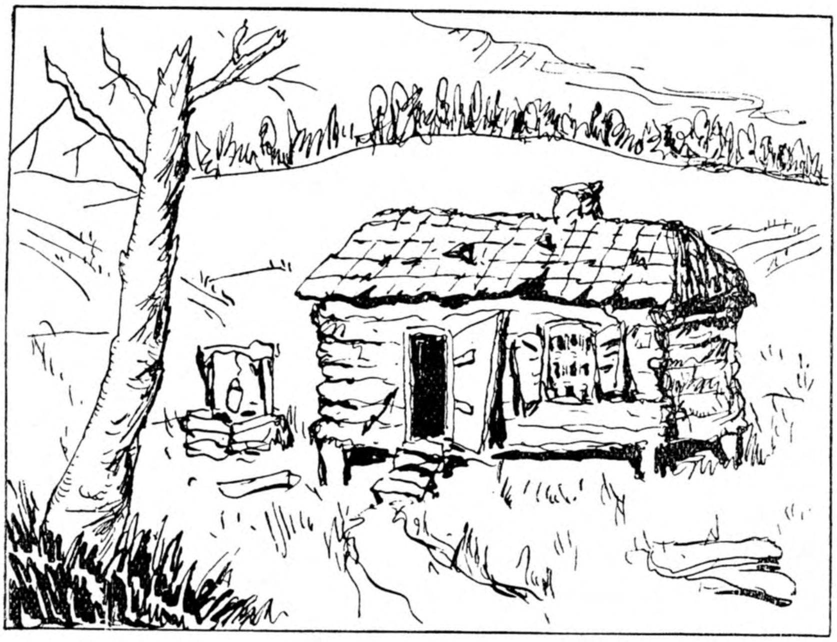

EEN VERLATEN ONTGINNING.

lukten zij gedeeltelijk. Maar overal brachten zij een vernieuwing teweeg van de krachten der democratie. Een deel van hun succes was zonder twijfel te wijten aan het bestaan in Amerika van een regeeringsvorm, waarvan de leiders in Europa meer dan honderd jaar gedroomd hadden.

Dit beteekende niet, dat de nieuwe meesters toonbeelden van deugd en wijsheid waren. De Hemel spare ons! In de handen van verkeerde menschen kan het democratische ideaal in korter tijd meer schade doen, dan eenig andere regeeringsvorm door den mensch uitgedacht. Het ergste van alles is, dat het een afschuwelijke neiging had (en nog heeft) om middelmatigheid aan te moedigen en een deugd te maken van onwetendheid en onbekwaamheid.

Aan den anderen kant is het in staat bepaalde krachten vrij te maken, die onder een autocratie of een plutocratie om niet te spreken van een theocratie tot eeuwige verdrukking gedoemd zijn.

Jackson beging in leiding en oordeel verschrikkelijke fouten. Wanneer zijn woede of achterdocht was gewekt, kon hij zich tot politieke daden laten verleiden, die rampzalig waren in hun resultaten ten aanzien van geluk en voorspoed van het land. Maar te gelijker tijd gaf hij niet alleen aan Amerika, maar aan heel de wereld een les in practische politiek, die hard noodig was.

Hij toonde de nieuwe wereld en de oude wereld, dat een soort volksregeering een rijk evengoed kon besturen als een tot het uiterste georganiseerde aristocratie. Misschien niet zoo innemend, niet zoo sierlijk, niet zoo slagvaardig, maar hij kon een zeer behoorlijken gang van zaken bewerkstelligen en een grootere rente aan levensvreugde garandeeren op het aan werkkracht en onafhankelijkheid gestorte kapitaal dan eenig andere regeeringsvorm die toen in gebruik was.

Het is natuurlijk onmogelijk in zulke aangelegenheden een eindconclusie te trekken, die gebaseerd is op onomstootelijke statistieken en grafische voorstellingen, maar de meening van tijdgenooten geeft klaarheid.

„Absolute nonsens" zei mrs. Trollope in pijnlijke herinnering aan de moeilijke dagen, toen zij overschoenen en haarspelden moest verkoopen aan de weinig aantrekkelijke boerenbevolking van Cincinnati. Zij kon niets goeds zien in de democratie van het westen.

Maar graaf Alexis de Tocqueville, die de wereld niet bekeek door de tralies van een gevangenis of uit een groezelig pension in Brugge, dacht er anders over.

„Er zit wat in die eigenaardige politieke proefneming" zeide hij waarschuwend tot zijn vrienden.

En hij had gelijk.

Hoofdstuk XXXIX.

WUFTE JONGLEURS EN NUTTELOOZE LUITSPELERS

Arme goochelaars!

Zij hadden geen erg lollig leven en om de waarheid te zeggen, zij waren ook niet erg vermakelijk.

Hun eigen tijdgenooten behandelden hen met gering ontzag en zij, die na hen kwamen, keken naar hun zwaar op de handsche voortbrengselen, haalden de schouders op en zeiden: „Heel interessant, qua hoofdstuk in de algemeene ontwikkeling van ons land, maar verduiveld vervelend! Verduiveld saai!"

Om echter volkomen rechtvaardig te zijn tegenover den stand van kunst en letteren in de nieuwe republiek moeten wij terug gaan naar een tijd van meer dan drie honderd jaar geleden.

In een ander boek vergeleek ik eens groote maatschappelijke en geestelijke omwentelingen met steenen, die de Voorzienigheid gooit in den rustigen poel der menschheid. Dat veroorzaakt golfjes en die golfjes loopen wijd uit tot in ieder hoekje en gaatje van den plas. Zij worden zwakker en zwakker naarmate zij verder uitloopen, maar zij zijn nooit heelemaal weg. Oogenschijnlijk mogen zij niet veel beroering teweegbrengen, maar toch veranderen zij het rustig aspect van de vredige wateren in eenige mate, zij het ook heel, heel weinig.

De Renaissance, die den mensch er toe bracht de oogen af te wenden van de twijfelachtige vreugden van een zeer twijfelachtige Hemel en ze te richten op de daadwerkelijke mogelijkheden van een gelukkig bestaan op deze roerige aarde, was zulk een omwenteling geweest.

Zij had haar oorsprong in Italië. Zij was de Alpen overgestoken en had haren invloedskring uitgebreid tot eigenlijk

ieder land van de oude wereld even beroerd was door het nieuwe evangelie van de Goddelijkheid des Menschen.

Engeland, dat door de Noordzee en het Kanaal van de rest van het continent gescheiden was, was er het laatst door beïnvloed. En toen net alles aardig van stapel liep, toen de dichters en muzikanten en tooneelschrijvers en tooneelspelers en schilders van de goede „Queen Bess" hun ongenaakbaar eilandje in een vroolijk plekje veranderden, toen verschenen doktor Maarten Luther en doktor Johan Calvijn, gooiden een ton met groote keien in de gezellige eendenvijver van de Nieuwe Menschheid en veroorzaakten een ontreddering, die tot op den huidigen dag heeft voortgeduurd.

Kortom voor de Renaissance de kans gehad had zich goed op de Britsche eilanden te nestelen, werd zij door het geweldig gespat van de Reformatie verjaagd, die eenmaal te meer de twijfelachtige vreugden van dood zijn boven de meer tastbare voldoening van te leven stelde.

Door een eigenaardige gril der geschiedenis was juist de bevolkingslaag, die het minst ingepalmd werd door de nieuwe idealen van een edele menschheid en later het sterkst onder de bekoring kwam van de Reformatie die klasse menschen, die naar de Nieuwe Wereld verhuisden en in staat waren daar hun ethische leer en hun maatstaven van smaak en fatsoen op te dringen aan heel de koloniale samenleving van Noord-Amerika.

Men herinnere zich een klein incident van de Fransche revolutie. De mannen van de Terreur hadden Lavoisier, den beroemden chemicus te pakken gekregen en sleurden hem naar de guillotine. Met een zeldzaam vertoon van moed verzocht iemand den president van de rechtbank het leven te sparen van dezen man, die de grootste scheikundige van zijn tijd was.

„Pfff" antwoordde die hoogwaardigheidsbekleeder, „de republiek heeft geen geleerden noodig. Zijn kop d'r af!"

De Calvinistische dominee's, die het Puriteinsche gebied regeerden met ijzeren hand, hadden eenzelfde opvatting over hen, die zich wijdden aan de nuttelooze uitoefening der schoone kunsten en die niet voor hun broodje werkten in een fabriek

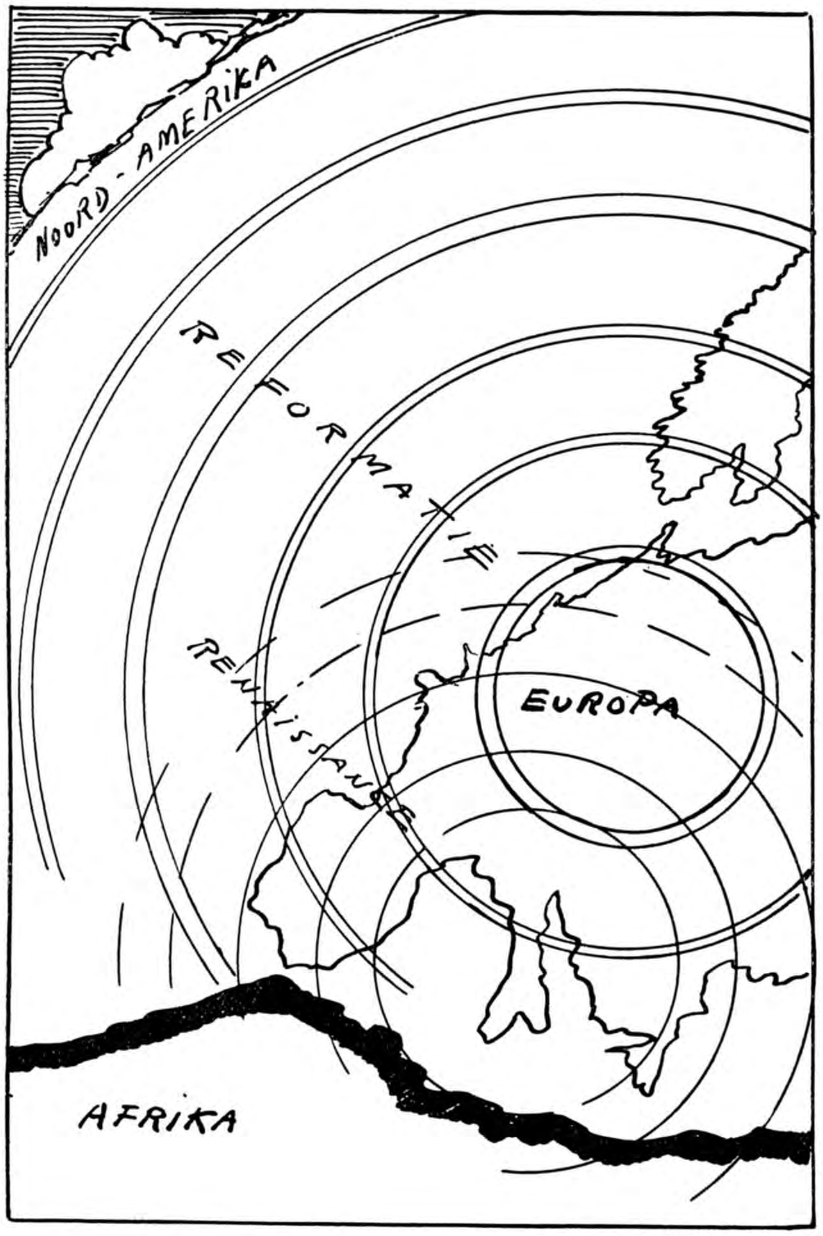

REFORMATIE VERSUS RENAISSANCE.

of op een kantoor, zooals behoorde voor alle fatsoenlijke en God-vreezende burgers.

Zij onthoofden geen schilders of beeldhouwers of schrijvers. Zij hadden de menschen niet om dat voor hen te doen. Maar zij lieten hun onwil op andere wijze merken en de arme stakkerds deden afstand van hun hartewensch zoodat op kunstgebied Nieuw-Engeland even onvruchtbaar bleef als dat oude dorre land van Judea, dat den stichters van het Beloofde Land van Massachusetts tot ideaal strekte, en hun zielen vervulde met het eenig enthousiasme, dat niet beschouwd werd als een uiting van lichtzinnigheid des geestes en zondigheid der ziel.

Een uitzondering moet gemaakt worden voor enkele soorten ambachtslieden. De nederige timmerlui en metselaars maakten prima dingen. Voor architectuur hadden de Calvinisten trouwens altijd wel wat gevoeld. Had Salomo niet een tempel gebouwd, die beroemd was tot zelfs in het ver gelegen Abyssinië? Was het boek Exodus niet vol met nauwkeurige beschrijvingen van zuilen en woningen en deuren en balken?

Het gevolg was, dat de houtbewerkers vrij spel hadden en de weinig overgebleven koper- en zilversmeden verloren niets van hun vaardigheid, die hun handwerk in de oude wereld had gekenmerkt.

Maar dat was zoowat alles.

Literatuur in de ruime beteekenis van het woord was overbodig geworden voor lieden, die geloofden, dat de Bijbel het hoogtepunt in woordkunst was.

Muziek was te nauw verbonden met de wereldsche genoegens van schouwburg en danszaal, dan dat men haar een oogenblik kon verdragen.

De schilderkunst was nooit doorgedrongen tot de eenvoudige woningen, waaruit de meeste immigranten stamden, terwijl de verhalen, die zij tijdens hun verblijf in de Nederlanden gehoord hadden over het leven in de schildersateliers, hen overtuigden, dat palet en penseel uitvindingen des Duivels waren en verafschuwd moesten worden als speelkaarten en Kerstgeschenken.

Bleef over het tooneel. Het tooneel was altijd een voorwerp van zeer sterken afschuw geweest voor hen, die hun ziel

in onbesmette reinheid hoopten te bewaren. Zij rilden alleen al bij het hooren van den naam Shakespeare. De andere groote tooneelschrijvers uit den tijd van Elisabeth werden niet eens genoemd. Natuurlijk was een leven van hard werken zonder de geringste aandacht voor eenig schoonheidsgevoel vrij droog. Maar de hartverscheurende boetpredikaties op den Dag des Heeren, die door de plastische beschrijving van het Hiernamaals vrouwen deden weenen en kinderen deden krijschen, boden een zekere uitlaat voor de opgekropte gevoelens van den gewonen man. Bovendien gaf van tijd tot tijd een feest van een heksenjacht met de daarbij behoorende razernijen en sadistische hallucinaties verkwikking aan die leden der samenleving, die nog wat hartigers begeerden dan die gewone beschouwingen over Sodom en Gomorrah.

Met uitzondering van een paar verzamelingen van eigengemaakte psalmen, a-b-c-boekjes en de onvermijdelijke bloemlezingen uit verschrikkelijke preeken was de bijdrage van Amerika aan het totaal der kunsten in de zeventiende en achttiende eeuw minder dan niets.

Zooiets kon niet eeuwig duren.

Het was betrekkelijk makkelijk geweest om de samenleving te zuiveren van de heiligen van al de andersdenkende elementen door de Quakers op te hangen en de tooneelspelers in de doos te stoppen. Maar toen de jeugd van het land zelf opstandig werd, liep dat spel op zijn eind en de vroegere dictators over 's menschen geweten werden tot die verderfelijke sluipmoordenaarspolitiek gedreven, die zij nog voeren.

Juist toen zich die geestesontwikkeling openbaarde, werd het middelpunt der Amerikaansche samenleving van het oosten naar het westen verplaatst en de pioniers, die vrijwillig zich hadden afgewend van een samenleving, die niet strookte met hun drang naar vrijheid en onafhankelijkheid, konden niet nalaten de schoone kunsten te beschouwen als een nutteloos overblijfsel uit de dagen, toen de wereld geregeerd werd door zachtzinnige nietsdoeners en lieftallige jonkvrouwen in satijn en brocaat.

Het duurde dientengevolge jaren voor zij, die wat te zeggen hadden, uiting dorsten te geven aan hun gedachten in

boeken en tijdschriften. De meeste schrijvers uit dien ouden tijd waren te zeer overtuigd van hun minderwaardige plaats in de samenleving, dan dat zij een eigen stijl konden ontwikkelen en op het gebied der letteren stelden zij zich tevreden met overgeplante Engelschen te blijven. Soms brachten zij Amerikaansche elementen in hun verhalen, maar zij schreven alsof geen scheiding had plaats gehad van wat zij nog steeds als hun moederland beschouwden.

Of zij zich al beriepen op een zuiver en onverdund patriotisme, zij waren zich veel minder bewust, wat zij aan Amerika verschuldigd waren dan de ongekamde grensbewoner, wiens zuivere deugden zij in hun gedichten bezongen, maar wiens aanwezigheid in hun steden en regeeringen hen met angstige gevoelens voor de toekomst vervulde.

Enkele zeer fraaie stukjes proza werden in dien ouden tijd echter wel geschreven. De Onafhankelijkheidsverklaring was ongetwijfeld het werk van een man, die een zuiver gevoel had voor de waarde van ieder woord en de schrijvers van de „Federalist" lieten zien, dat zij hun taal niet alleen uit het „Gebedenboek voor Nieuw-Engeland" hadden geleerd.

Deze geschriften waren echter meer een uiting van politieke scherpzinnigheid dan van een behoefte om wat nieuws bij te dragen aan den schat der letteren. Eerst een volgende generatie met mannen als Irving, Hawthorne, Cooper, Lowell en Longfellow maakte het mogelijk, dat men antwoord kon geven op Sydney Smith's weinig vriendelijke vraag, „Wie leest er nou een Amerikaansch boek?"

Zelfs toen was het onmogelijk voor iemand, die niet over eigen middelen beschikte, om als schrijver te kunnen leven. Het respect, dat men had voor Lowell en Irving en Cooper was net zooveel te wijten aan hun buitengewone maatschappelijke economische positie, als aan een diepe waardeering voor het werk, dat zij poogden te verrichten. Toen ten slotte een eersterangs schrijver ten tooneele verscheen, een man wiens originaliteit en machtig kunstenaarschap eenig in zijn soort was, toen was het feit, dat Poe een eigenzinnig karakter had en er eigenaardige, ongewone manieren op nahield voldoende om hem tot zulk een meelijwekkend en rampzalig leven te doemen,

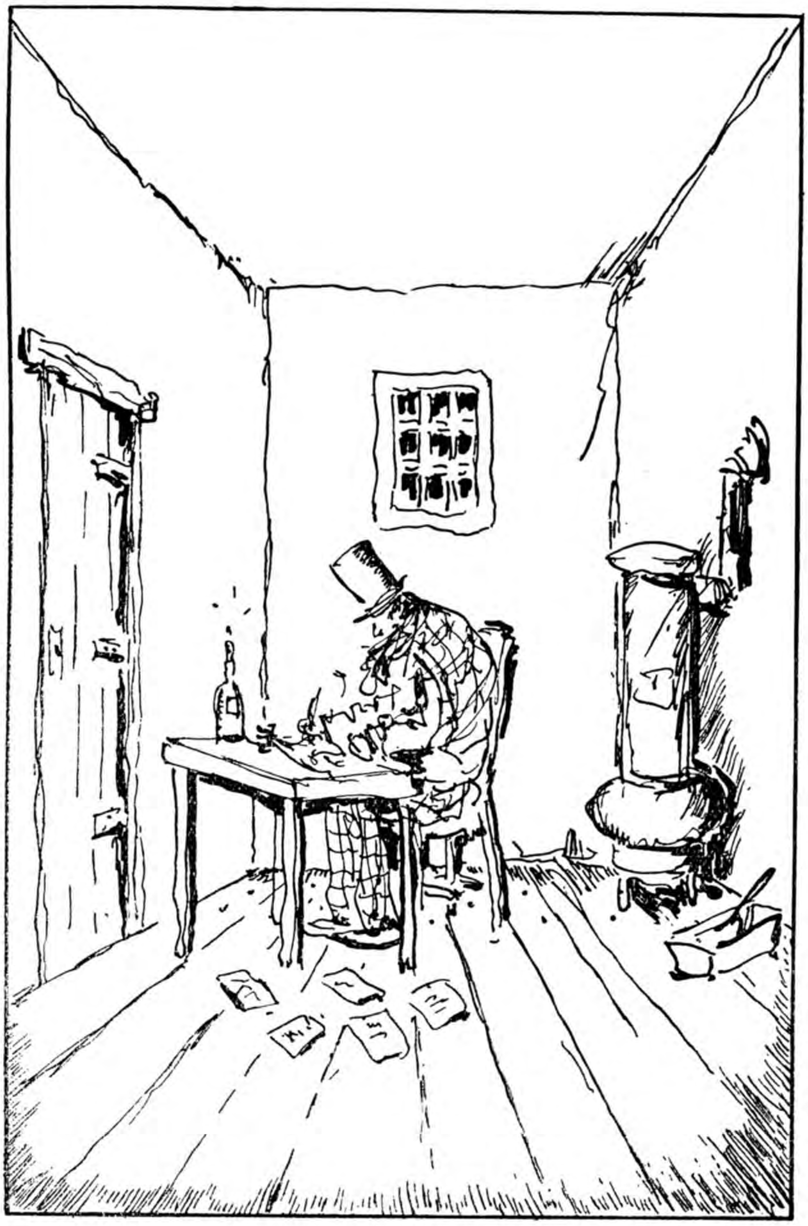

DE NUTTELOOZE INKTVERMORSCHER.

als men nauwelijks in de ellendigste achterbuurt aantreft.

Natuurlijk kon geen volk met zooveel bijzondere gaven eeuwig leven zonder een veiligheidsklep voor het teveel aan geestelijk en artistiek enthousiasme. Tallooze flinke jongens leefden zich uit in de grootsche avonturen van het westen. Anderen legden heel hun ziel in het aanleggen van spoorwegen of in het uitbreiden en grootmaken van hun vaders ondernemingen. Maar als hun dat niet lukte, dan vervielen zij zonder uitzondering tot een of ander beroep van litterairen aard, dat voor hen open stond in dien tijd.

Ik doel hiermee natuurlijk op het gebied van de journalistiek.

Wat een groote en roemrijke dingen heeft de wereld niet verwacht van het dagbladbedrijf sedert Julius Caesar zijn van dag-tot-dagjes liet verschijnen — hoe zou het gewone volk geestelijk worden opgeheven — hoe zou de grensbewoner worden gemaakt tot een gelijkwaardig burger van een geweldig gemeenschappelijk rijk — hoe zou de democratie in de gelegenheid worden gesteld om over de donkere machten van onwetendheid en vooroordeel te triumfeeren! Natuurlijk kwam van deze schoone droomen maar weinig terecht. Tenslotte werden verschillende nieuwe bladen niets meer dan instrumenten voor volksbegoocheling in het groot en zij werden open en bloot vijanden van alle bezadigde discussie en argumenteering.

Maar voor dat het zoo ver kwam (en bovenstaande hartstochtelijke ontboezeming werd, niet te vergeten, in 1927 neergeschreven), waren de bladen heel nuttig als toevluchtsoord voor hen, die wat te zeggen hadden en die anders nooit de gelegenheid hadden gehad, hun meening aan de buren kenbaar te maken.

Omdat de letterkunde op zich zelf geen kans bood op een behoorlijk bestaan, ontstond er een andere methode, waarop enkele jongelui aan het bank- en fabrieksleven konden ontsnappen, terwijl zij toch het gevoel hadden, dat zij in een of anderen vorm wat schiepen.

Dat was het beroep van leeraar.

De gewone scholen waren nogal primitief en de universiteiten bleven te zeer het stempel dragen van hun origine, die niets anders was dan theologische opleidingsscholen.

Die arme schepsels, die bezocht waren door een naar vrij denken dorstenden geest, behoorden niet tot die leeraren, wier diensten gevraagd werden op het gestoelte der wijsheid, zooals de eerwaarde dr. Emerson en verschillende van zijn belangrijkste tijdgenooten uit eigen bittere ervaring konden vertellen.

Dat alles geeft ons geen erg prettig beeld van den stand van kunst en letteren in de eerste tijden van de kolonies en van de republiek. Het leven was wreed en hard voor hen, die droomden, dat er dingen op de wereld waren, die men zich niet voor geld kon koopen; dat er ideeën waren, veel kostelijker dan de gedachte aan de boterham met jam van morgen. Doch deze moeilijke omstandigheden bleken ten slotte een onaangename maar zegenrijke ervaring te zijn.

Bijna allen, die genoeg geld voor een reis over den oceaan konden krijgen, leenen of stelen, trokken naar andere deelen van de wereld, waar zij in aanraking kwamen met andere beschavingsvormen, die nooit beroerd waren door het doodend bederf van het Calvinisme.

De meeste van die vrijwillige ballingen kwamen terug, want de liefde voor hun vaderland was sterk genoeg in hen, en in den kring der geloovigen zetten zij hun strijd voort, vochten voor het recht om te denken, spreken en schrijven, zooals zij wilden, tartten de tyrannie van de clericale heksendrijvers en spanden alles in om hun voorspoedig nieuw land te veranderen in een ideale woonplaats voor waarlijk beschaafde lieden. Het was te verwachten, dat het meerendeel van deze uitnemende mannen en vrouwen schaarsche dankbaarheid ondervond voor hun onzelfzuchtigen arbeid, en de geestelijke eenzaamheid, waarin zij gedoemd waren het meerendeel van hun leven te slijten, bracht verscheidene tot dronkenschap en zelfmoord. Weinigen van de sterkeren kwamen er doorheen. En zij waren niet de minst nuttige van de vele pioniers.

Het is waar, zij rooiden nooit een boom, noch ploegden zij ooit een are land.

Maar zij lieten kleine ideeën groeien op een schralen bodem, die tot dusver bedekt was geweest met de onvruchtbare rotsen van godsdienstig vooroordeel en dogmatische eigenzinnigheid. Dat op zichzelf was al geen gering resultaat.

TE KOOP
SPOTGOEDKOOP
DRIE KOEIEN
TWEE PAARDEN
VIER VARKENS
ZES SLAVEN
VIER SLAVINNEN
ALLES IN UITSTE-
KENDE STAAT
OOK NOG EEN PLOEG

SLAVERNIJ.

HOOFDSTUK XL.

PRESIDENT SANTA ANNA VAN MEXICO LEERT DE NATUURWET VAN HORROR VACUI.

Het volgende is een klein probleem in geschiedkundige arithmetica.

Wanneer land A 50.000.000 H.A. terrein heeft, die ongebruikt liggen, en land B, dat vlak aan land A grenst, groote behoefte heeft aan een uitbreiding van 50.000.000 H.A. en wanneer land A zwak is en land B sterk, hoe lang duurt het dan voor land B de 50.000.000 H.A. van land A heeft?

Als antwoord op deze vraag leze men de geschiedenis van den oorlog tegen Mexico.

Een vreemde episode in de ontwikkeling van Amerika.

In het noorden waren de bewoners weer eens ontevreden, zoodat zij nogmaals probeerden zich los te maken van de Unie.

In het zuiden noemde men dat een heilige kruistocht.

En de Mexicanen snapten, geloof ik, heel weinig van het geval. Misschien merkten zij wel het doortrekken van wat gewapende troepen. Maar dat was niets nieuws. Een beetje schieten meer of minder, dat was zoowat dagwerk in dat ongelukkige land. Als er ooit een uitzondering was op de eigenaardig gegroepeerde naties op deze aarde, dan was het het mooie land van Mexico. Andere Europeesche kolonies hebben op gezette tijden hun onafhankelijkheid afgekondigd, omdat zij genoeg hadden van het despotisme van het moederland. Maar Mexico deed dat niet. De Mexicaansche Creolen deden een paar zwakke pogingen voor hun vrijheid ongeveer in denzelfden tijd toen Bolivar en San Martin hun aanval deden op de Spaansche overheerschers van Zuid-Amerika. Maar die Mexicaansche opstandelingen bereikten nooit erg veel en werden gemakkelijk onderdrukt.

In het jaar 1814 werd de half-gare koning Ferdinand VII, wiens eerste daad was, toen hij uit Frankrijk terugkwam, het weer-instellen van de Inquisitie en het arrangeeren van een moordpartij in het groot op hen, die zich tegen hem gekant hadden, gedwongen door een opstand aan zijn wanhopige onderdanen de grondwet terug te geven, die hij hun zeven jaar tevoren had afgenomen. Dit nieuws kwam als een zeer onaangename verrassing voor de ambtenaren van Zijne Majesteit in de stad Mexico en voor de kerkelijke heeren, die eigenaars waren van het grootste deel van al het grondbezit

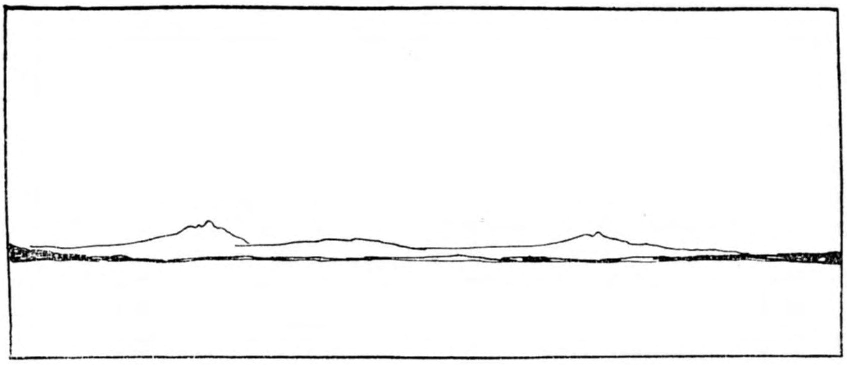

VACUUM.

in Mexico. Liberalisme beteekende altijd anti-clericalisme, openlijke vijandschap jegens de bureaucratie en tegen de onverdraagzaamheid van de kerk. En in de hoop hun stelsel van reactie en onderdrukking te kunnen handhaven, dat volgens hen in het moederland zoo zegenrijk geweest was, verklaarden de regeerende kringen van Mexico samen met de leiders van de Kerk, dat hun land onafhankelijk was. Na wat gepraat over den nieuwen regeeringsvorm, boden zij de kroon aan aan een jongen Creool, Augustine de Iturbide, die in 1822 Keizer van Mexico werd en twee jaar later het gebruikelijke lot onderging van alle Mexicaansche vorsten om doodgeschoten te worden.

Dat alles heeft echter weinig te maken met de geschiedenis van de U. S. A. Mexico bleef na zijn reactionnaire revolutie

een onafhankelijk land en erfde bepaalde Spaansche bezittingen in Noord-Amerika, die begonnen ergens dicht bij de Carribische Zee en ophielden, niemand wist precies waar, daar ergens bij de vlakten en bergen van het verre westen. Ook over het aantal inwoners kon men slechts gissingen doen.

Daar lag in alle geval een geweldige uitgestrektheid rijk land overgelaten aan de Indianen en den prairiewolf. Vlak daarnaast, precies aan den anderen kant van de Red River waren de oproerige rustelooze streken van die nieuwe republiek, waar de menschen echt geloofden, dat het bezit van ieder-een-eigen-stukje-land iederen burger in een van de artikels van de Constitutie werd gegarandeerd.

Zelfs als de Mexicaansche regeering de Amerikanen buiten hun grenzen had willen houden, dan zou zij daartoe nauwelijks in staat zijn geweest, ten gevolge van de eindelooze uitgestrekte grenslijn en het kleine aantal grenswachten. Maar de Mexicanen voelden er niets voor, die politiek te volgen. Integendeel, zij heetten die verweerde immigranten hartelijk welkom en gaven groote stukken grondgebied aan al die speculanten, die beloofden een bepaald aantal blanke kolonisten in te voeren.

Een twaalftal jaren ongeveer ging alles goed. Toen ontdekte de Mexicaansche regeering plotseling, dat zij stond tegenover de moeilijkheid van een staat in den staat. Zulk een toestand kan aanleiding geven tot zeer delicate en langdurige diplomatieke onderhandelingen en generaal Antonio Lopez de Santa Anna was heelemaal niet het type man, dat geschikt was voor zulk een crisis. Schrik beving zijn hart en ijlings nam hij een paar maatregelen, die bedoelden den stroom der Amerikaansche immigranten af te dammen, maar niets dan ongenoegen veroorzaakten. Alle oude grond-concessies werden ingetrokken, aan geen nieuwe kolonisten werd toegestaan de grens over te trekken. De slavernij werd afgeschaft. Vandaar groote ontsteltenis onder de kolonisten. Het beslag op landbouwwerktuigen en het intrekken van de grondconcessies trof de toekomstige immigranten, die waren overgehaald door Moses Austin, hun mede-Yankee, om hun oude hoeven in het oosten te verkoopen en zich in gereedheid te bren-

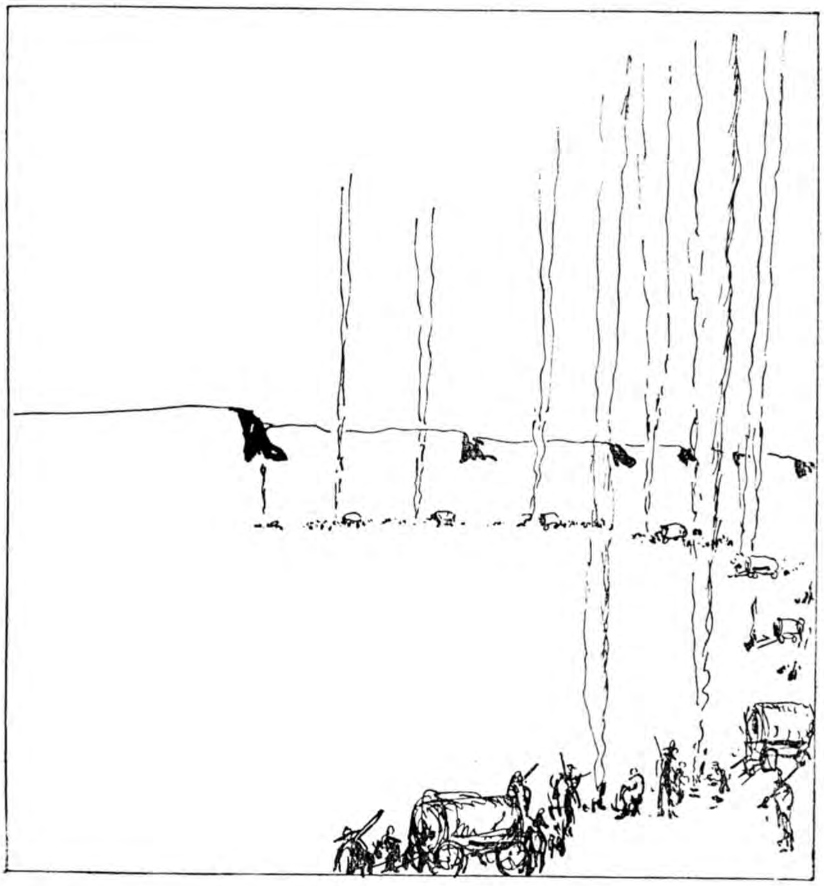

VESTIGING IN HET LEEGE LAND.

gen voor de reis naar het verre zuidwesten. Het decreet tegen de slavernij was een groote schok voor de zuiderlingen, die gehoopt hadden, dat te gelegener tijd al dat terrein aan de Unie toegevoegd zou worden en de macht zou versterken van de slavenhouders, zoowel in het Congres als in den Senaat.

Niet precies wetende wat te doen, deden deze boeren, wat alle goede Amerikanen altijd hebben gedaan in dergelijke omstandigheden, zij organiseerden zich.

Zij organiseerden en herinnerden zich toen de verhalen,

die zij als kinderen gehoord hadden, namen een paar resoluties aan, vaardigden een Onafhankelijkheidsverklaring voor zichzelf uit en riepen vrijwilligers op.

Tien duizend begeerige blikken keken onderwijl in spanning over de grens, wanneer zij in staat zouden zijn zich bij hun vrienden aan den overkant van de Sabine River te voegen. Honderdduizend anderen hoopten ook te eeniger tijd te kunnen opbreken naar een lief en aardig boerderijtje in Texas en de verdere tien millioen vreedzame burgers, die tabak plantten en katoen fabriceerden, lazen zorgvuldig de couranten en gingen weddenschappen aan op de betrekkelijke verdiensten van Jim Bowie en Davie Crockett.

Een paar maanden later lagen deze beide helden dood met een dozijn bajonetsteken in hun borst. Zij waren te zamen met honderd andere Amerikanen vermoord. Zij waren in koelen bloede vermoord onmiddellijk na de inneming van San Antonio door de troepen van Santa Anna. Dat was een leelijke geschiedenis, die grooten indruk maakte op de menschen thuis en luid werd het geschreeuw van hen, die een oorlog uit wraak predikten.

Voor er iets officieels gebeurd was, hadden de grensbewoners zelf de moeilijkheid uit den weg geruimd. Onder commando van Sam Houston, oud-gouverneur van Tennessee, een vooraanstaand lid van den stam der Cherokees, versloegen zij het Mexicaansche leger, namen Santa Anna gevangen en proclameerden de souvereine republiek van Texas. Waarop zij vroegen deel te mogen uitmaken van de Vereenigde Staten van Amerika (wat zij al in alle opzichten, behalve in naam, deden).

Het zuiden begroette den nieuwen staat met open armen, maar het noorden, dat het vooruitzicht op nog een staat van slavenhouders vreesde, was tegen deze gedachte en de staten van Nieuw-Engeland weigerden beslist het verdrag te ratificeeren tot het jaar 1845, toen president Tyler ten slotte het besluit onderteekende, waarbij Texas deel zou uitmaken van de Unie.

Dat beteekende natuurlijk, dat de Amerikaansche regeering nu de tallooze loopende ruzies tusschen de republiek Mexico en de republiek Texas erfde.

Deze ongenoeglijke stand van zaken was deels te wijten

DE „ALAMO".

aan de bepaald vreemde opvattingen van afstand, die den lieden van het verre westen eigen waren. Wanneer zij aanspraak op iets maakten, dan vroegen zij niet om een onnoozele vijftig of honderd acres. Neen, vijftig duizend was het minste, waaraan zij aandacht schonken. En daar het gebied om de Rio Grande voor het grootste deel den maatstok van den landmeter nog niet had gezien, was het heel moeilijk te zeggen, wat aan wien toebehoorde en waarom en hoe. Maar de zegenrijke dictatuur van Jackson en de voortzetting van de Jacksonsche ideeën door president Van Buren had den inwoners der westelijke staten een gevoel van kracht en onafhankelijkheid gegeven, dat hen gereed (en ik vrees zelfs begeerig) maakte iedereen te bevechten, die gekheid dorst te maken met den heiligen plicht van alle Amerikanen om hun gelukzalige wetten en principes uit te spreiden tot in de verste uithoeken van het werelddeel, of, om het eenvoudiger uit te drukken, te nemen wat zij begeerden.

Zij die deze meening niet deelden (en er waren er heel wat in het oosten) beweerden, dat al die herrie voor een grooter Texas niets anders dan reclame tegenover de kiezers was ten bate van de slavenhouders in het Congres en den Senaat. In de gewone taal van den grensbewoner was al dat land van geen nut voor iemand anders. Het was het eerst ontdekt door de Amerikanen, de Amerikanen waren het eenige volk geweest, dat genoeg moed had gehad om daar te gaan leven, toen het nog een wildernis was en waarom zou het dan in hemelsnaam niet aan Amerika hooren?

Hetgeen van hun standpunt gezien volkomen goed en redelijk was.

Zooals onvermijdelijk was, gezien het temperament van de twee twistende partijen, voerde de annexatie van Texas ten slotte tot een oorlog met Mexico. Ofschoon deze oorlog erg gerekt werd door het gebrek aan de noodige beroepssoldaten, werd hij toch door de U. S. A. gewonnen. Het eind kwam, toen Mexico in ruil voor een paar millioen dollars een stuk grondgebied afstond bijna zoo groot als heel Louisiana, dat zich uitstrekte van de Rio Grande tot den Stillen Oceaan.

Ongeveer terzelfder tijd werd de invloed in het westen nog

versterkt door de vreedzame toewijzing van die verre westelijke gebieden, gemeenlijk genoemd Oregon Country. Zoodat na het vredesverdrag van Guadalupe-Hidalgo de kaart van de Vereenigde Staten er tweemaal zoo indrukwekkend uitzag als in 1845 en Amerika moest, voorzoover het grondgebied betrof, erkend worden te behooren tot de belangrijkste naties ter wereld.

Ik durf beweren, dat de redenaars uit de veertiger jaren met hun eeuwige toespelingen op de „duidelijke bestemming van het Amerikaansche ras" zeer velen tijdgenooten op de zenuwen gingen zitten. Net als de Duitschers een paar jaar geleden met hun akelig gezeur van „een plaats in de zon". Maar op den keper beschouwd hadden zij het allebei over hetzelfde — zij hoopten iets te krijgen, dat eigenlijk aan iemand anders toebehoorde.

In dit opzicht waren de Amerikanen echter veel gelukkiger dan de arme Pruisen. De Amerikanen begonnen hun zoeken naar nieuw gebied, toen er nog een uitgestrekt geografisch vacuum was, dat er op wachtte om gevuld te worden. De Teutonen daarentegen begonnen hun zucht naar expansie (toeëigening, roof, noem het, hoe je wilt), toen ieder behoorlijk stukje grond in Amerika, Azië, Afrika en Australië reeds sedert langen tijd in bezit genomen was door een van de grootmachten en toen er niets meer over was voor de laatkomers.

Weswege Amerika slaagde en Duitschland faalde.

Want in de politieke wereld doet het er niet zooveel toe, wat men doet, maar wanneer men het doet.

En op dat gebied is Amerika altijd erg gelukkig geweest door den eenvoudigen maar rechtstreekschen raad te volgen van: „Doe het nu."

HOOFDSTUK XLI.

OOM TOM EN „PUFFING BILLY".

Afstand is altijd een vijand geweest voor het goede beheer van een rijk.

Honderd jaar geleden kon afstand alleen overwonnen worden door wegen en kanalen. Zoo gauw als de staatshuishouding op een stevige en min of meer betaalkrachtige basis was gebracht, wijdde dientengevolge de regeering haar ernstige aandacht aan het vraagstuk van directe en goedkoope verbinding en begon wegen aan te leggen en kanalen te graven, zoo snel als een schamele schatkist gedoogde.

Vele jaren leek echter het meerendeel van die rijkswegen op de beroemde esplanade van Ambrose Bierce, die begint als een voorname boulevard en doodloopt in een eekhoorn-spoor tegen een boom op. Wanneer dat punt bereikt was (het eekhoorn-spoor), dan werd de voetganger aan zijn lot overgelaten en kon zijn pelgrimstocht voortzetten, zooals hem dat inviel.

Zelfs heden ten dage met dynamiet en allerlei machinerieën, die met een enkelen slok heele wagons met keien verwerken, is het aanleggen van wegen duur en ingewikkeld. Wat het honderd jaar geleden beteekende, laat ik over aan de verbeelding van allen, die ooit wel eens probeerden een paadje te maken van hun hekje aan den weg naar hun huisdeur.

Jaren en jaren trokken de immigranten, die op zoek waren naar een vrije hoeve in het westen langs de rivieren en door de dalen en vermeden zooveel mogelijk alles, wat op een heuvel leek. Maar toen het aantal dier reizigers toenam, toen de wegen door de dalen van den Hudson en den Mohawk te lang werden en te omslachtig, moesten zij noodgedwongen een pad zoeken door de bergen en langzamerhand die

kloven gaan benutten, die de Indianen sedert onheuglijke tijden doorgetrokken waren op hun tochten van het oosten naar de westelijke jachtterreinen en omgekeerd.

Eenmaal over de Alleghanies liet de immigrant, die nog een paar dollars op zak had, alle moeilijkheden achter zich. Hij kon aan boord gaan van een van die platboomde vaartuigen, die de koopwaar stroomafwaarts brachten en rustig naar zijn nieuwe vaderland dreven. Natuurlijk had hij pech, wanneer hij stroomopwaarts moest, want dan moest hij helpen trekken.

Voor het oostelijk deel des lands was het vraagstuk minder ingewikkeld, want alle kuststaten hadden een soort kanaalziekte gekregen en verspilden millioenen dollars aan nieuwe waterwegen. Maar de gemiddelde immigrant vermeed het oosten en poogde zoover mogelijk in het westen van de Appalachians te komen in zoo kort mogelijken tijd en zijn moeilijkheden hielden niet op voor James Watt, naar zijn grootmoeders theeketel kijkende, had uitgeroepen: „Dat is een idee.”

Het zou natuurlijk veel wetenschappelijker zijn om geleerd te vertellen van de uitvindingen van Hero en Thomas Savery en Della Porta en Denis Papin. Maar in de eerste plaats weet niemand minder van macherieën dan ik en in de tweede plaats was het James Watt, die de stoommachine perfectionneerde tot zij practisch eenige commercieele waarde had en daarom zullen wij in dit geval aan alle voorloopers voorbij gaan en James als den man beschouwen, die meer deed voor de ontwikkeling van Amerika dan alle staatslui, generaals, bankiers en kooplui van de laatste helft van de achttiende en de eerste helft van de negentiende eeuw te zamen.

Aanvankelijk had Watt uitsluitend gewerkt voor zekere Engelsche mijneigenaren, die groote behoefte hadden aan een makkelijk werktuig, waardoor hun pompen minder duur zouden werken dan met paardekracht. De achttiende eeuw was een tijd van groote uitvindingen en zoo gauw een behoorlijke machine gebouwd was, begon men in ieder land proeven te nemen en die gekke uitvinding toe te passen op wagens en booten ter vervanging van mannen of vrouwen of andere lastdieren. Zooals altijd waren er natuurlijk lieden,

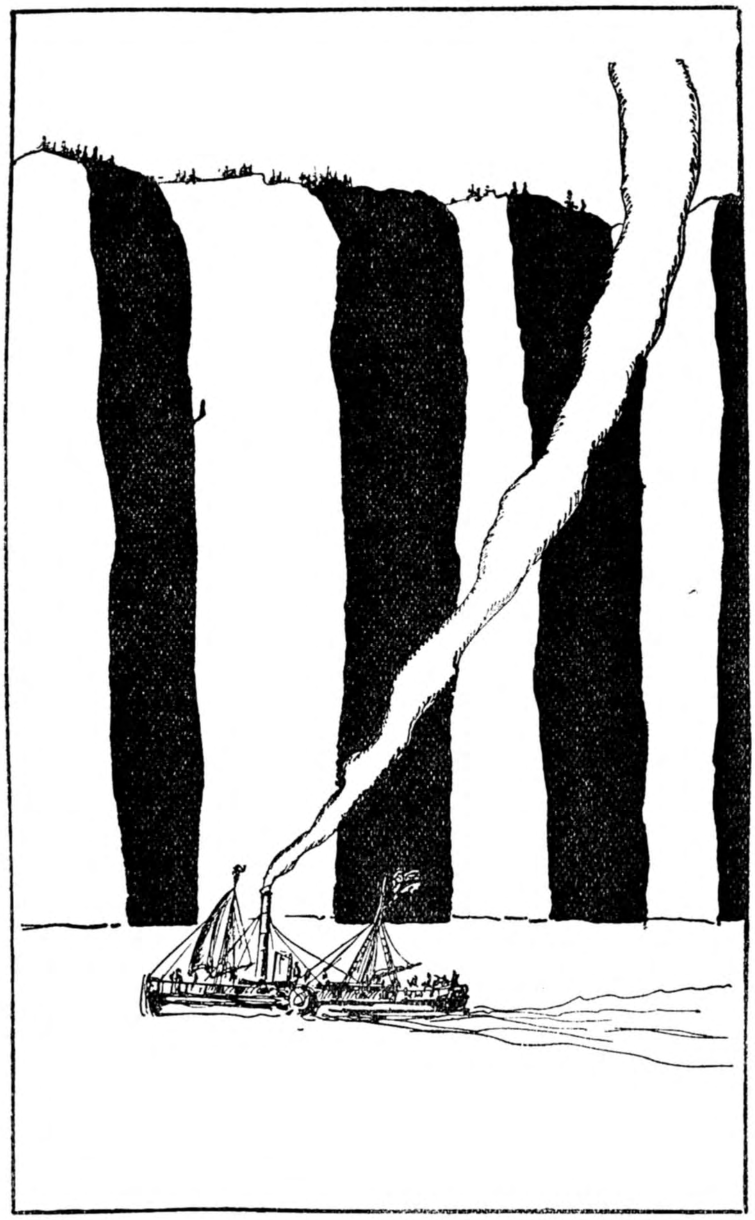

DE STOOMBOOT.

die het onzin vonden, maar er waren ook velen, die er gaarne hun laatsten dollar om verwedden, dat te eeniger tijd de menschen van de eene plaats naar de andere zouden gaan achter zoo'n „ijzeren paard" of in zoo'n puf-puf-bootje. Sommigen van hen, zooals John Fiske uit Connecticut, liep het echter niet mee. Zij prutsten met bootjes en machines, totdat zij iets in elkaar geflanst hadden, dat bleef drijven en waarlijk eenige manipulaties kon verrichten tegen den stroom in van de monding van den Delaware. Maar zij hadden de zeilers tegen zich en daar de kooplui, die zeilschepen gebruikten, practisch almachtig waren in het oosten, wilden de banken dezen gevaarlijken enthousiastelingen geen geld voorschieten op zulke dwaze onderpanden als een „stoomboot" en de would-be-uitvinders moesten hun heil maar in een ander baantje zoeken of, zooals de arme oude Fiske allen moed verliezen en zich van kant maken.

Anderen zooals Robert R. Livingston (bekend door de Onafhankelijkheidsverklaring) oordeelden, dat het beter was niet het paard achter den wagen te spannen (in dit geval de machine) en zij verzamelden monopolies voor het uitsluitend recht om stoombooten te laten loopen op bepaalde rivieren en meren en wachtten met min of meer geduld den dag af, waarop de speculatie zakelijk voordeel af zou gaan werpen.

Die lang verbeide dag scheen aangebroken te zijn toen de *Charlotte Dundas*, een Schotsche sleepboot, den eersten sleep kolenbooten in het jaar 1802 door een Schotsch kanaal sleepte. Maar tot de groote verwondering van de fabrikanten van de *Charlotte Dundas* gebeurde er niks en die heele sleeppartij bracht nauwelijks eenige beroering teweeg.

Het is moeilijk een verklaring te geven van die onverschilligheid van den kant van de zakenlui en van het publiek. Misschien lag de oorzaak bij de algemeene en diepe teleurstelling veroorzaakt door den ballon.

Toen Joseph en Jacques Montgolfier hun schaap, haan en eend op de eerste van alle luchtreizen uitzonden, wendden de grootouders zich plechtig tot hunne kleinkinderen en zeiden: „Dit is een plechtig oogenblik. Wij zijn aan den vooravond van groote gebeurtenissen." Toen een paar jaar

later (Januari 1785) de Franschman Blanchard en de Amerikaansche dokter John Jeffries het Engelsch kanaal overstaken in een van die nieuwerwetsche „luchtschepen", voorspelde de bevolking van Europa in zoete hoop het eind van alle oorlogen en de komst van de broederschap aller menschen.

„Want nu," zoo redeneerden zij in al hun onschuld, „zullen wij allen elkaars naaste en dierbaarste buur zijn; grenzen zullen verdwijnen en oorlogsschepen en legers zullen verouderd raken."

Het antwoord op deze smeekbee kwam in den vorm van ongeveer een kwart eeuw ononderbroken bloedvergieten. En de ballon werd na dienst gedaan te hebben als verplaatsbare observatiepost voor de legers van de revolutie kort daarop een pretje voor feestgangers op een kermis.

Na deze ervaring was het publiek in het algemeen zeer sceptisch geworden tegenover alle soorten van wetenschappelijke nieuwigheden en er was heel wat meer noodig dan een roetverspreidende sleepboot op het Clyde-kanaal om te overtuigen, dat een schip van een machine en schepraderen voorzien werkelijk vooruit kon komen zonder de hulp van zeilen.

Er was één man echter, die de *Charlotte Dundas* ernst nam. Hij heette Robert Fulton en was een arme Ier, die in New York woonde. Fulton was begonnen als een juweelenkoopman. Toen was hij portretschilder geworden, een nogal slechte, maar in het jaar 1787 had hij zijn spaarpenningen bij elkaar geschraapt en was met Benjamin West, een van de weinige Quakers uit Pennsylvania, die zich op kunstgebied ging bewegen, naar Londen getrokken om te gaan studeeren.

In Engeland had Fulton geliefhebberd met machinerieën en toen hij ten slotte naar Parijs toog om die lang gemartelde stad een panorama te laten zien (weet iemand nog, wat dat voor ding was?) had hij ook bepaalde plannen bij zich voor een onderzeeboot, die hij verwachtte, dat Frankrijk de macht op den oceaan zou geven.

Ongelukkig voor Fulton (en gelukkig voor Engeland) was Napoleon in zijn hart een middeleeuwsche condottiere. Hij had net zooveel gevoel voor de moderne oorlogsmethoden als Lord Kitchner zaliger. Met marcheeren had hij zijn

lauweren verdiend en de onderzee-torpedo, waarmee Fulton een klein bootje in de haven van Brest in de lucht deed vliegen, interesseerde hem niet meer dan de met stoom gedreven platboomde schuit, die Fulton een tijdje later op de Seine vertoonde.

Zooals men het gewoon uitdrukt: de Keizer kon geen van die twee uitvindingen „zien". En hij zond de blauwdrukken en berekeningen aan Monsieur Fulton terug en liet hem rustig naar zijn land aan den Hudson terugkeeren.

Terug in zijn vaderland herhaalde Fulton eerst zijn Europeesche experimenten. De regeering van de Vereenigde Staten tot wie hij zich wendde, had geen belangstelling voor zijn ideeën. Toen keek hij uit naar particulieren steun, kwam in aanraking met Robert Livingston en begon in allen ernst te werken.

De romp van zijn schuit construeerde hij in Amerika. De machine echter liet hij komen van de firma Boulton & Watt te Birmingham in Engeland. Het was een aardig goed machientje, dat zoo uitnemend liep, dat de *Clermont* (zoo heette de eerste stoomboot op den Hudson) een commercieel succes werd en binnen een jaar tijds te klein was voor het aantal passagiers, dat van New York naar Albany wenschte te gaan in den fabelachtig korten tijd van zes en dertig uur.

De lange jaren van wrijving tusschen Engeland en de Vereenigde Staten, die onmiddellijk volgden op het van stapel loopen van de *Clermont* en het zusterschip de *Phoenix* belemmerden ernstig de verdere ontwikkeling van de stoomvaart. Maar in 1811 verscheen de *New Orleans*, gebouwd in Pittsburgh, op den Mississippi en in 1818 pufte de *Walk-in-the-Water* trots over de wateren van het Erie meer.

Na 1815 zou het reizen naar het westen zeer vergemakkelijkt zijn geworden, indien den stoomschroefbooten een kans ware gegeven op de groote rivieren van dat nieuw ontgonnen gebied. Want niet alleen wonnen zij het stroomafwaarts van de platte schuiten, maar zij konden ook tegen den stroom op komen met een vaart van vier mijlen per uur, iets waartoe de platte schuiten nooit in staat waren geweest.

Doch het duurde lang voor de stoomvaart algemeen werd. Want gedurende de eerste jaren waren de stoomvaartmaat-

schappijen drukker bezig met de politiek om „uitsluitende rechten" en „waterweg-monopolies" te verkrijgen dan met uitbreiding van hun bedrijf. Het was pas in het midden van de negentiende eeuw, dat het stoombootverkeer een normaal aanzien kreeg en een van de belangrijkste factoren werd in de ontwikkeling van het westen.

Onderwijl was een ander bestrijdingsmiddel van afstand ontdekt.

Dat was de stoomlocomotief.

Deze schepping was een tijdgenoot van de stoommachine. Eigenlijk was ze iets ouder, want op Kerstnacht van het jaar 1801 had een machine, gemaakt door Richard Trevithik de eerste lading passagiers vervoerd langs de wegen van Cornwallis en drie jaren later had eenzelfde soort machine, maar op rails geplaatst, een zwaren kolentrein voortgetrokken naar Pen-y-darran in Wales. Toen had in het jaar 1813 een andere Engelsche ingenieur, William Hedley, de wereld verheugd met zijn „Puffing Billy" en weer een jaar later had George Stephenson leering getrokken uit „Puffing Billy" en een ijzeren monster in elkaar gezet, dat den waardigen naam droeg van „My Lord."

Toen kwamen de stoomlocomotieven algemeen in gebruik in de Engelsche kolengebieden, totdat eindelijk in het jaar 1825 dezelfde Stephenson den raad van bestuurderen van een tramlijn overtuigde, dat stoom beter en goedkooper werkte dan paarden en de wereld verrijkte met den eersten vliegensvluggen spoortrein.

Deze pogingen om den afstand tusschen twee steden te bestrijden met behulp van „loopende machines" vonden weerklank in de nieuwe wereld. Hier en daar werden kleine stukken spoorweg aangelegd. Maar zij konden alleen gebruikt worden als de zon scheen, omdat de locomotieven van dien tijd slipten zoo gauw als de rails vochtig waren en liever dan het risico te loopen van onzekere aankomst keerden de directeuren terug tot het gebruik van paarden en verkochten hun stoommachines voor oud roest.

In het jaar 1828 begon echter het bouwen van spoorweglijnen in allen ernst. Op den vierden Juli van dat jaar legde

Charles Carroll of Carrolton, de laatst overlevende onderteekenaar van de Onafhankelijkheidsverklaring den eersten steen van den Baltimore en Ohio spoorweg. Tien jaren later had het land meer dan twee duizend mijlen spoorweg en twintig jaar later was het vraagstuk van het verkeer tusschen oost en west definitief opgelost.

James Watt had getriumfeerd en de gewoonste immigrant kon nu met zooveel pleizier en gemak reizen, dat menig flauwhartig man, die tot dusver bij voorkeur was blijven zitten waar hij zat, verschen moed kreeg, zijn rotsachtige boerderij in Nieuw-Engeland verkocht en zijn stoutmoedigere kennissen ging opzoeken, die een generatie vroeger met een pak op hun rug en een geweer om hun schouder vertrokken waren naar het vrije leven in het oerwoud en de prairie.

Toen dan het vraagstuk van vlug en goedkoop vervoer voor mensch en dier was opgelost, bleef nog dat andere ook zeer belangrijke vraagstuk van het overbrengen van gedachten van de eene plaats naar de andere zonder al te groot tijdverlies.

Eigenaardig genoeg was het weer een schilder (en ditmaal een goede), die met de moeilijkheid begon te kampen en haar ten slotte overwon.

Samuel Morse, was iemand uit Yale, die gedurende zijn schooljaren een beetje met electriciteit gespeeld had. Ofschoon hij de zoon was van een dominee van de Congregatie, had hij toch een sterken drang naar kunst gehad en was naar Europa ontsnapt om in Engeland en Frankrijk te gaan studeeren. Maar toen hij zijn vak geleerd had, kwam hij terug in Amerika en hielp de nationale teekenacademie stichten. In het jaar 1832 terugkeerende van een tweede bezoek aan Europa, bracht een toevallige opmerking in den rooksalon van zijn schip hem op het idee van de mogelijkheid begrippen over te brengen met behulp van electriciteit. Hij vond werkelijk een toestel uit, waarmee dat kon gebeuren, maar het duurde een twaalftal jaren voor hij een luisterapparaat vond voor zijn electrische „ver-schrijver". Zelfs toen had hij nog tegenslag op tegenslag. Hij deed zijn best de belangstelling te wekken van het Congres en het Congres stelde inderdaad een commissie in om de zaak te onderzoeken en ging toen rustig

op reces. Hij sprak daarop met de bankiers over de telegrafie en zij vertelden hem van de zware verantwoordelijkheid, die op de schouders rustte van de menschen, wien het geld van anderen was toevertrouwd en zij wilden er geen cent in steken. Toen besloot hij zijn geluk in Londen te gaan beproeven, maar ook daar werd hij met al zijn ijver uitgelachen. Hij ging naar Parijs, vroeg een patent aan, dat geweigerd werd en merkte zoo gauw als hij de stad verlaten had, dat de Fransche regeering zijn ideeën gestolen had zonder dat ze van plan was hem er een centime voor te betalen.

Maar eindelijk na jaren van ellende en armoe won hij het vertrouwen van een draadfabrikant van New Jersey, Vail geheeten, en van een Quaker uit New York, die naar den naam Cornell luisterde en de wereld een telegraafpaal en een universiteit schonk. Op den tweeden September van het jaar 1837 gelukte het een bericht te zenden uit de éene kamer van de New York University naar een andere langs een koperen draad van 1700 voet lengte.

De rest ging makkelijk.

Met waarlijk ongewonen spoed voteerde het Congres voor Morse de noodige gelden voor het aanleggen van een telegraaflijn tusschen Washington en Baltimore en in 1843, slechts vijf jaren nadat hij om zijn geld had gevraagd, kreeg Morse de leiding van den aanleg van de eerste electro-magnetische schrijftelegraaf, die spoedig daarop Philadelphia tot buur van San Francisco zou maken en Londen tot voorstad van New York.

Tot zoover wat betreft den strijd van het jonge land tegen den afstand.

Er was echter nog een anderen vijand, een verrader, die als een schim de sporen der menschheid achtervolgd had sedert den gedenkwaardigen dag, waarop de mensch veroordeeld was zijn levensonderhoud in het zweet zijns aanschijns te verdienen. Die vijand heette Honger.

Zij, die nu denken, dat de geschiedenis louter een relaas is van de jacht des menschen naar zijn dagelijksch brood met wat boter en jam, moeten het feit te betreuren, dat zoowel de Onafhankelijkheidsverklaring als de Constitutie zoo weinig getuigenis afleggen van dien economischen geest, die

verondersteld wordt iedere phase van menschelijke ontwikkeling te beheerschen. En zij beweren, dat de oorzaak daarvan ligt in het feit, dat de Amerikaansche opstand in vele opzichten een rijkelui's revolutie was en dat de geestelijke vaders bijna uitsluitend hadden behoord tot de menschen met veel vrijen tijd, die het zich tot taak stelden aan de meerderheid hunner medeburgers het voorrecht te ontnemen van vast te kunnen houden aan hun „eigendom" en de regeering van de republiek in handen wenschten te leggen van de „goeden en wijzen."

Die meening is echter ietwat eenzijdig en niet heelemaal billijk tegenover de lieden, die de dertien staten door den grooten onafhankelijkheidsoorlog leidden. Wel is het waar, dat in verschillende staten alleen zij, die een bepaalde som gelds bezaten naar een baantje konden dingen (van vijf duizend dollars in Massachusetts liep dat bedrag tot vijftig duizend dollars in Zuid-Carolina) en alleen belastingbetalers gebruik mochten maken van het stembiljet, maar niemand kan vergen, dat de eene klasse der samenleving zelfmoord pleegt ten bate van een andere en daar het Bezit de wereld geregeerd heeft van de dagen van Nebukadnezar af, zou het onbillijk zijn te verwachten, dat een paar planters van Virginia en wat kooplui uit Nieuw-Engeland begiftigd zouden zijn geweest met die deugden, waarin zelfs Mozes, de stichter van onze zedenwet, weinig vertrouwen schijnt gehad te hebben.

Washington, Hamilton, Adams, Jefferson zij allen waren vertegenwoordigers van de economische school, die de tweede helft van de achttiende eeuw beheerschte. Zij waren grootgebracht in het geloof, dat geen duurzame regeering mogelijk was, wanneer aan hen, die niets te verliezen hadden, dezelfde rechten en voordeelen gegeven werden als aan hen, die met klinkende munt in de zaak meededen en zij handelden overeenkomstig hun inzichten.

Maar bij de lessen, die zij op school geleerd hadden, moet door ons ook in herinnering worden gebracht, dat die mannen behoorden tot een generatie, die niet gedwongen werd zoozeer met winst en verlies te rekenen, als dat heden tendage geschiedt. Het leven was in het jaar 1780 betrekkelijk een-

voudig en niet zoo ingewikkeld als in den jare 1880 om maar te zwijgen van 1930. Ieder huisgezin was een economische eenheid op zichzelf. De menschen waren hun eigen slagers en bakkers en kaarsenmakers. Zij hadden weinig behoeften, weinig weelde en amusementen waren practisch onbekend.

De boeren van het westen stonden in den regel in het krijt bij de bankiers van het oosten voor de oorspronkelijke koopsom van hun hoeve en van hun paarden en koeien en wagens, die zij meegenomen hadden, toen zij de beschaving vaarwel zegden en de wildernis introkken. Sedert de vroegste tijden van de koloniale nederzetting was er een sterke sociale scheiding geweest tusschen de geldschieters en de geldleeners en zij hadden elkaar niet zelden zeer onvriendelijke scheldwoorden naar het hoofd geslingerd. Maar het land was zoo rijk en er was genoeg voedsel voor al de menschen op het veld en in de bosschen en op zee. Slechts een gering aantal jongelui waren, om de woorden te gebruiken van Thomas Jefferson, een van de eerste verkondigers van de theorie van de roode fabriek en de groene boerderij, genoodzaakt zich geheel over te leveren aan de grillen en toevalligheden van het ambacht om in hun levensonderhoud te voorzien.

Langzamerhand echter was het land vol geraakt en het overschot aan bevolking was gedwongen zich te verhuren aan die buren, die rijk genoeg waren om er een of meer van die dure inrichtingen met stoommachines op na te houden, die de naam fabriek kregen en die onder de bevolking net zoo populair waren als een handgranaat in een pas uitgegraven hol.

Dat was het begin van dien eigenaardigen vicieuzen cirkel, die spoedig heel de wereld omgaf en die zoo de algemeene belangstelling trok van de geleerden van de laatste honderd jaar.

De bouw van al die nieuwe en gecompliceerde machinerieën, gewoonlijk fabrieken genoemd, was geweldig. Allerlei menschen, die tot dusver geleefd hadden in een bijkans voor-historischen eenvoud, een houten huis met een steenen schoorsteen, één stel kleeren, voldoende voedsel en één of twee stuks eenvoudig huisraad, begonnen pleizier te krijgen in allerhande dingen, die in den ouden tijd alleen de huizen en tafels der zeer rijke vorsten hadden gesierd. Spoedig aan-

vaardden zij al die ongewone luxe als iets, dat hun toekwam en zij riepen om meer. Maar hoe meer zij kregen, hoe harder zij moesten werken en hoe grooter het aantal fabrieken werd om aan de steeds toenemende vraag te voldoen.

Onderwijl moesten de paar rijken, die eigenaar waren van de machinerieën en fabrieken, om hun werklui heel het jaar door aan den gang te houden en zich een steeds voortdurende bron van winst te verzekeren, uitzien naar nieuwe afzetgebieden, naar gunstige markten in China, Afrika en Azië en zij moesten iederen politieken zet benutten om te voorkomen, dat hun eigen particuliere industrie zelfs maar van een tijdelijk verlies te lijden kreeg.

Deze plotselinge verandering van het eenvoudige agricultureele stelsel der Middeleeuwen, dat nog tot tien jaren na de stichting van de republiek had gegolden, naar het hoogst ingewikkeld stelsel van internationale economie, dat zich toen snel over heel het aardoppervlak verspreidde, veroorzaakte een geweldigen omkeer in gewoonten en leefwijzen van alle naties. In het noorden en het westen echter, waar de samenleving bijna geheel uit blanken bestond, die zich voor het grootste deel met de landbouw bezig hielden, ging die omkeer bijna ongemerkt voorbij. Langzaam en regelmatig. Men aanvaardde het als iets onvermijdelijks. Er was natuurlijk wel eenige wrijving, maar op een enkele uitzondering na ging het zonder bloedvergieten en verwijderde de bevolking niet onderling.

Datzelfde kan niet gezegd worden van dien anderen streek in het zuiden, waar de vooraanstaande lieden al hun best trachtten te doen om aan de slechte gevolgen van het gevreesde fabrieksstelsel te ontkomen door alle verleidingen van de machine verre van zich te houden. Het zuiden bleef een landbouwstreek. De landadel, die in de staatsregeeringen van Virginia, Tennessee, Kentuckyen Carolina overheerschte, wilde, dat het zoo zou blijven. Laat de Yankees hun lucht maar verpesten met den stank van hun machines. Zij wilden het leven blijven leiden van nette heeren en met uitzondering van een enkele jeneverstokerij, waren zij niet van plan eenig vertoon van dat ongepaste industrieele jachten toe te

staan in de staten, die sedert het begin van de zeventiende eeuw aan hen hadden toebehoord.

Maar helaas, het kost geld om het leven van een nette meneer te leiden. En toen alles in de wereld duurder werd, ten gevolge van stakingen en stijgende loonen en verhooging van de prijzen van de grondproducten, begonnen de zuidelijke landjonkers ook behoefte te voelen aan een grooteren voorraad klinkende munt dan vroeger. Hetgeen beteekende, dat zij meer katoen en tabak moesten planten dan vroeger. Hetgeen weer beteekende, dat zij meer handen noodig hadden om in hun katoen- en tabaksplantages te werken. Hetgeen weer beteekende, dat zij meer slaven noodig hadden.

Alweer een vicieuze cirkel, waar niemand wist, hoe uit te komen, die het lot zou van de natie beslissen. Maar in dit geval was het een vicieuze cirkel van een zeer eigenaardige tint. Gedeeltelijk wit, gedeeltelijk zwart en gedeeltelijk chocolade-kleurig.

Zooals ik vroeger al heb opgemerkt, moet de geschiedschrijver, zoolang het niet volkomen onvermijdelijk is, geen moralist probeeren te zijn. Maar laten zij, die bezuiden de Aurora Borealis geboren zijn, asjeblieft ophouden hun handen in heilige verontwaardiging op te heffen tegen die afschuwelijke zuiderlingen, die er slaven op na hielden, want de wereld heeft er altijd slaven op na gehouden. Zij werden soms wel eens anders genoemd, maar zij hebben bestaan van het oogenblik af, dat de mensch op zijn achterpooten leerde loopen.

De dierbare dienstmaagd uit de Tien Geboden was in werkelijkheid een slavin. De Grieken deden tijdens het beleg van Troje niets anders dan dobbelen om het bezit van een of anderen bijzonder aantrekkelijken slaaf. Caesar verkocht bij één enkele gelegenheid niet minder dan drie en zestigduizend Teutonen in slavernij. St. Paul beschouwde de slavernij als een onmisbare instelling. De Magna Charta erkende het bestaan van lijfeigenen. Kortom iedereen hield overal altijd slaven. In het westelijk deel van Europa en in het oostelijk deel van Amerika was dat instituut langzamerhand verdwenen, deels omdat de menschen minder belang gingen stellen in

de ideeën van de theologen en meer in de idealen van Jezus en deels, omdat het de kosten niet meer opbracht. Ongelukkigerwijze waren ijzer en blanke nooit in staat geweest om met eenige mate van succes samen te werken en in het land van Oom Tom werd Puffing Billy altijd beschouwd als een onwelkome indringer en behandeld als een maatschappelijk uitgestootene.

Vandaar dat een economisch stelsel, dat bijna overal elders ter wereld een anachronisme was geworden, nog rustig bleef bestaan in de staten beneden de Mason- en Dixon-lijn en zich tegen iedere ontwrichting hardnekkig verzette.

„Maar", zoo zult gij zeggen, „snapten de menschen, die het zuiden regeerden dan het gevaar niet, dat zij liepen met zulk een politiek van koppigheid? Wisten zij niet, dat honderden jaren geleden door alle fatsoenlijke mannen en vrouwen de slavernij veroordeeld was — dat zij op den duur hun eigen welvaart zouden vernietigen?"

Natuurlijk wel!

Een paar van de minder welopgevoede zuiderlingen, zooals Andrew Jackson, mochten in de slavernij een half goddelijke instelling zien, maar de ware leiders van het zuiden waren er met hart en ziel tegen. Alleen zij meenden, dat het geen nut had zulks te verklaren. Zij mochten er op aandringen, dat de woorden „slaaf" en „slavernij" uit de Constitutie werden geschrapt, omdat zij niet wenschten door hun noordelijke buren er aan herinnerd te worden, dat zij slavenhouders waren. Maar voor de rest gingen zij hun gang en ignoreerden het vraagstuk, omdat het zoo ingewikkeld was, zoo hopeloos saamgeweven met heel het sociaal bestel van hun dagelijksch bestaan, dat het onmogelijk scheen er aan te raken zonder een ineenstorting te veroorzaken van heel een beschaving, die hun na aan het hart lag. En zij zouden in die afzijdige houding volhard hebben, als zij niet in de war waren gebracht door zekere economische wetten, wier bestaan zij waarschijnlijk niet vermoedden, maar die net zoo goed golden in Dixie als in Vermont.

Want net zoo goed als hun industrie beoefenende buren van het noorden gedwongen waren tegen elken prijs hun fabrieken

aan den gang te houden om hun concurrenten er uit te werken en werk te vinden voor hun werklui of failliet te gaan, zoo voelden de plantage-eigenaars zich voortdurend gedwongen den grootst mogelijken oogst te produceeren, opdat zij behoorlijke bezigheid hadden voor hun slaven gedurende het grootst mogelijk aantal dagen.

Dat beteekende, dat zij katoen en tabak moesten verbouwen en nog meer katoen en tabak en dan nog meer katoen en tabak.

Totdat zij aan het eind zooveel katoen en tabak verbouwden, dat zij tegenover een overproductie stonden.

Toen bedachten zij zich, dat zij wel eens wat anders konden probeeren te gaan verbouwen: rijst, graan, suikerbieten, de Hemel weet wat niet al en zij gingen naar de bankiers, die het geld bezaten, dat noodig was om den aanplant te bekostigen en zij bespraken hun verandering en vroegen geld te leen.

Maar de bankiers zeiden „Nee.”

Zij wilden de kans niet loopen het vertrouwen te verspelen van de menschen, die hun hun geld toevertrouwden, zoo lang zij hun klanten absolute veiligheid konden garandeeren. Om hun die veiligheid te garandeeren moesten zij het soort van zakelijk onderpand kennen, waarop zij het crediet verleenden. Zij waren op de hoogte van katoen en tabak. Zij kenden de gemiddelde opbrengst van katoen en tabak tot op een paar duizend balen. Maar rijst en graan en suikerbieten waren proefnemingen, risico, kwade kansen, misschien zelfs ondergang. Derhalve werden de planters gedwongen bij hun katoen en hun tabak te blijven en genoeg te produceeren om werk te verschaffen aan hun ongelukkige slaven, die niet werkloos gelaten moesten worden, omdat werklooze slaven (in tegenstelling met de gebruiken van goed geregelde machines) bleven doorgaan met eten en om kleeren, hoeden en huizen vragen.

Het was waarlijk een zeer verwarrende en nogal hopelooze stand van zaken. Wat het des te erger maakte, was de volmaakte onwetendheid van het noorden aangaande de toestanden in het zuiden. De families in goeden doen van Virginia en Carolina plachten hun zoons te sturen naar Harvard en Yale en Princeton voor hun opvoeding. Maar weinig inwoners van Nieuw-Engeland trokken over dien streep, waar-

mee de Engelsche astronomen Charles Mason en Jeremiah Dixon de grens hadden aangegeven tusschen de bezittingen van het Huis van Penn en het Huis van Baltimore en die nu beschouwd werd als de grens tusschen de slaven-staten en de vrije-staten.

De inlichtingen, die tot hen kwamen, waren meestal zeer bevooroordeeld. Dikwijls onwaar. Dan volgden er incrimineerende artikelen in de couranten en tijdschriften van Charleston en Springfield en toen werd op een heel mooien dag de heele zaak met huid en haar gesleept naar het liefelijke terrein der literatuur en een goed bedoelende, maar wanhopig vooringenomen Puriteinsche juffer schiep zulk een afschuwelijk beeld van de toestanden, die in de slavenstaten heetten te heerschen, dat het heele noorden zich scheen uit te rusten om het ontaarde ras van Simon Legrees en andere slavendrijvers te verdelgen.

Maar ik hoef niet verder te gaan.

Het lijkt tot dusver of ik de rol van verdediger op mij heb genomen van een instituut, dat ik verafschuw en even hartgrondig haat als de meest hartstochtelijke strijder voor afschaffing van de slavernij.

Wat ik wil beweren, is iets anders.

Het noorden veroordeelde het zuiden, omdat het slaven hield.

Maar in den ijver voor recht en rechtvaardigheid zag het volk van het noorden één belangrijk ding over het hoofd — dat de slavenhouders uit het zuiden zelf slaven waren van een stelsel, dat hen op hun beurt dwong er slaven op na te houden.

Wanneer nu de toestand zoo hopeloos verward is geworden, dat niemand een uitweg ziet, dan schijnt er maar één enkele oplossing te zijn.

In de toekomst, wanneer wij veel meer weten omtrent vele belangrijke onderwerpen dan wij thans doen, kunnen wij misschien zulke verschijnselen genezen door een vreedzame toepassing van rede en verstand.

In onzen tijd schijnt er voor al die bezoekingen van het menschdom, individueel en collectief, slechts één remedie te bestaan. Wanneer het U of mij betreft, noemen wij het een operatie. Maar betreft het een natie, dan wordt het met het afschuwelijke woord oorlog betiteld.

HOOFDSTUK XLII.

EEN HINDERLIJK CONTRACT.

Als men mij vroeg vast te stellen, waarin de geschiedenis van de Vereenigde Staten verschilde van de geschiedenis van alle andere landen, zou ik antwoorden: „In den invloed, die de kunst der welsprekendheid mocht uitoefenen op de politieke en sociale ontwikkeling."

Republieken waren niets nieuws, toen de Amerikanen met het plan voor den dag kwamen. De vertegenwoordigende regeeringsvorm, die de oorspronkelijke stichters van de U.S.A. verkozen boven een zuivere democratie was zoo oud als de heuvels van Rome. Een federatieve republiek kon terugzien op een periode van ongeveer duizend jaar, toen de afgevaardigden van de dertien kleine onafhankelijke staatjes tenslotte besloten een defensieve eenheid te vormen.

DE PLATTELANDSADVOCAAT VAN ILLINOIS.

Maar met mogelijke uitzondering van de kortstondige Grieksche republiek scheen geen volk ooit de geringste aandacht te hebben geschonken aan welsprekendheid. Integendeel, men scheen het met Hamlet eens te zijn en had groote achterdocht jegens hen, die de moeilijkheden trachtten op te lossen met: „woorden, woorden, woorden."

Er was echter een zeer goeden grond voor die eenzijdige ontwikkeling van de cultureele ontwikkeling van Amerika.

Reeds twee duizend jaar geleden hadden de oude Joden een groote vermaardheid als schriftgeleerden, omdat literatuur de eenige kunstvorm was, waarin zij zich konden uiten. Jerusalem was een tiende-rangs provinciestadje, niet te vergelijken met de roemrijke steden van het oosten of het westen. De beroemde tempel van Salomo was zoo weinig in het oog vallend, dat geen bekende schrijver van de oudheid er ooit over hoorde en die gloedvolle beschrijvingen van het inwendige, die men in het Oude Testament vindt, toonen ons met pijnlijke zekerheid, hoe alles in dat heilige gebouw opgeofferd was aan een zucht naar schittering en opschik. Dat verklaart ons, waarom de Grieken met hun sterk ontwikkeld gevoel voor harmonie en hun drang naar eenvoud van lijn altijd dat wijdvermaarde gebouw gemeden hebben en voor hun inspiratie gingen naar Memphis en Thebe.

David was weliswaar een musicus geweest en had harp gespeeld. Maar dat tokkelinstrument met drie snaren was niet iets, dat den mensch tot scheppen inspireerde. Daar komt bij, dat het tweede gebod hem verbood beelden te maken, zoodat er slechts één terrein van artistieke inspanning voor de Joden openstond en dat was het terrein van het geschreven woord.

De Puriteinen, die de vroegste beschaving van Amerika overheerschten, hadden zich tot de geestelijke opvolgers van de oude Hebreën gemaakt. Zij leefden en aten en dronken en haatten en ploegden en oogsten en overheerschten hun vrouwen en kinderen en behandelden hun inlandsche buren precies naar de beste voorbeelden uit Deuteronomium en het Boek der Richteren.

Vandaar hun volkomen en diepe minachting voor die meer liefelijke uitingen van de ziel, die van meer paganistischen oorsprong werden geacht. Vandaar dat alles overheerschende wantrouwen jegens den schilder en den tooneelspeler en den musicus en die andere onnuttige menschen, die uitsluitend poogden iets bij te dragen aan het uiterlijk geluk en de inwendige schoonheid van het toenmalig bestaan.

De kunst der welsprekendheid was de eenige uitzondering geweest op dezen strengen regel. Vooreerst was zij van zuiver

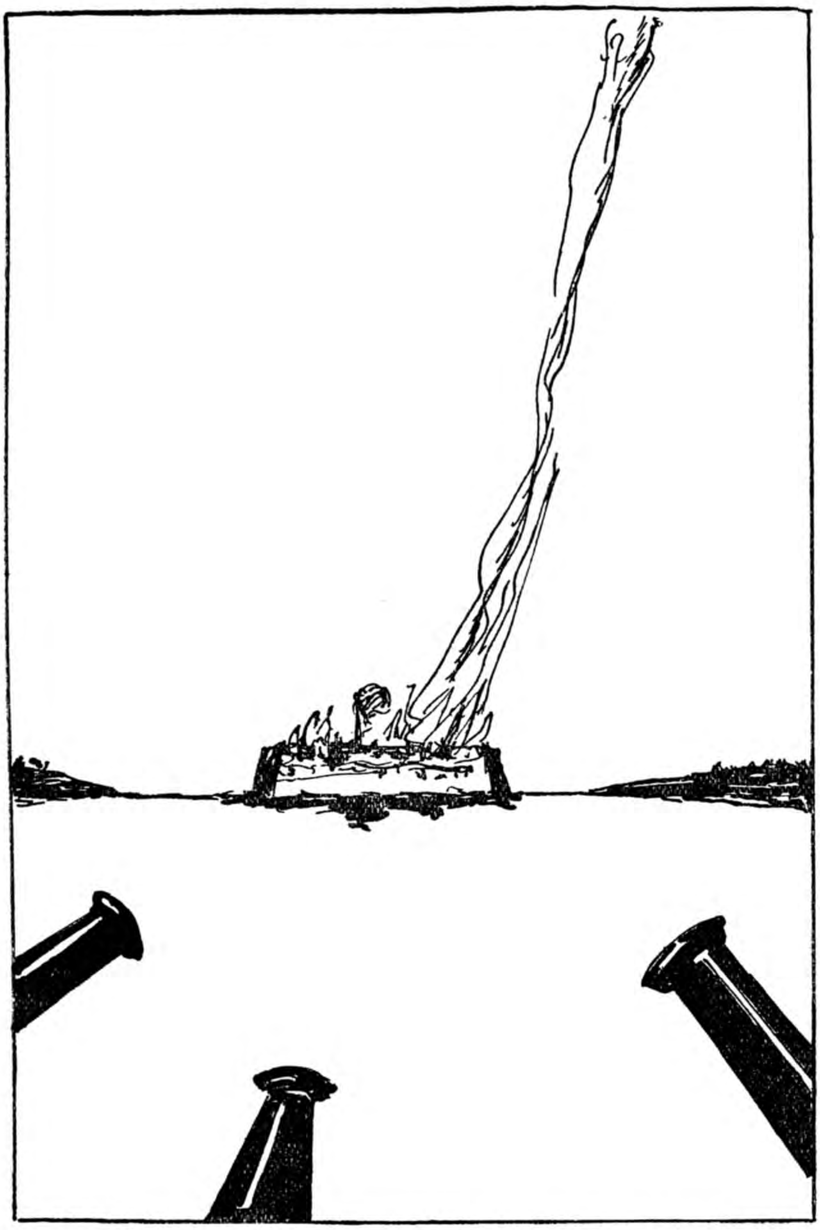

FORT SUMTER.

Hebreeuwsche afkomst en dus boven iedere blaam. In de tweede plaats was zij een van de machtigste wapens, waarmee de geestelijkheid haar invloed kon handhaven op de groote massa des volks.

Ontneem aan een gemeente den troost van Bach en Händel en de hongerige zielen zullen een ware verkwikking vinden in de woordelijke uitweidingen over hel en verdoemenis, waarmee zij bij alle mogelijke en onmogelijke gelegenheden in de dagen van hun jeugd werden bezig gehouden. Welsprekendheid was daarom altijd de geliefde vorm van gevoelsuitdrukking van de Amerikaansche kolonisten en toen zij naar het westen trokken, achtervolgde hen dat tot in de wildernis en toen zij hun onafhankelijkheid verkregen, werd de theologische prediker opgevolgd door den politieken redenaar. Ofschoon alle andere en oudere republieken geleid waren met een minimum van breedsprakigheid, ofschoon Venetië, IJsland, Holland en Zwitserland het klaar hadden gespeeld zich zelf en hun kolonies te regeeren zonder eenige patriotistische welsprekendheid, vierde het nieuwe Amerikaansche gemeenebest iedere nieuwe gebeurtenis, soms zelfs onbelangrijke, met een schitterende vertooning van woorden-vuurwerk.

De stichtingsvaders hadden als alle aristocraten niet veel vertrouwen gesteld in die rhetorische uitbarstingen. Zij hadden geduldig geluisterd, omdat het een goede politiek was geduldig te luisteren naar de hartstochtelijke collega's uit het oerwoud, maar wanneer zij voelden, dat zij echt onder elkaar waren, zoo b.v. toen zij werkten aan de Onafhankelijkheidsverklaring of aan de Constitutie of eenig ander staatsstuk van waarlijk groote beteekenis, dan sneden zij alle mooie woorden den pas af en letten alleen op daden.

Toen echter bosch en weide triumfeerden over de stad en de regeeringsvorm van de Vereenigde Staten van een representatieve republiek een zuivere republiek werd (de groote ramp, die de stichters boven alles hadden gevreesd en waartegen zij alle mogelijke voorzorgen hadden genomen) toen zwollen de stroomen van welsprekendheid aan tot watervallen en wolkbreuken en niet zelden bedreigden zij door hun hevigheid het kleine vaartuig te vernietigen, dat Wash-

BURGEROORLOG.

ington en Jefferson en Franklin en Adams met zooveel zorg bestuurden over den onstuimigen oceaan van internationale politiek.

Toen ontstond die vreemde waan, die zulk een gevaarlijke populariteit scheen te verwerven in de dagen van de dictatuur van Jackson, de overtuiging, bij millioenen gevestigd, dat een meerdere gave des woords iemand beter geschikt maakte voor de staatszaken.

Het was ten tijde dat de oude mannen van de revolutie van het tooneel verdwenen. Hun kinderen, wel opgevoed, zorgvuldig onderlegd en philosophisch geschoold, trachtten de leiding voort te zetten, die hun ouders hadden neergelegd. Maar ernstige bestuurders werden niet langer door de republiek gevraagd. Uitblinkende geschiktheid voor een ambt en een leven van ernstige voorbereiding begon men te beschouwen als hoogst ongewenschte verschijnselen van wat men „kamergeleerdheid" noemde en deze doemde een candidaat tot mislukking.

Nu had de aristocratie, die de republiek gedurende de eerste dertig jaren leidde vele fouten. Deze stijfkoppige heeren waren totaal blind voor de mogelijke deugden van minder gefortuneerde lieden, die zich van niets tot iets hadden opgewerkt en in hun vrees voor democratie namen zij verscheidene aanmatigende maatregelen, die in het voordeel waren van hun eigen klasse en zij schonken weinig aandacht aan den voorspoed van de breede lagen des volks.

Maar het meerendeel van hen had een sterk plichtsgevoel. Hun integriteit stond op een heel enkele uitzondering na boven iedere verdenking. Zij waren uitgegroeid boven de dwingelandij van de bestaande godsdienstige meeningen. Zij hadden een veel grootere mate van geestelijke verdraagzaamheid dan het grootste deel van hun medeburgers. Zij koesterden een diep wantrouwen tegen mooie woorden en zij gaven er de voorkeur aan weinig te zeggen en veel te doen.

Het nieuwe soort politieke leiders kwam, zoowel sociaal, als geografisch, uit een heel ander deel van de wereld. Deze ontdekten spoedig, dat, wanneer zij op de ijdelheid werkten van hen, die zich gaarne het „gewone volk" noemden en vleierij net zoo noodig hadden, ja misschien zelfs nog noodiger

dan frissche lucht, dat zij dan de politiek tot een voordeelig baantje voor zich konden maken, terwijl zij tegelijkertijd de reputatie verwierven van de redders van het land te zijn.

Hetgeen allemaal dient als inleiding tot de opmerking, die waarlijk niet oorspronkelijk is, dat de periode tusschen de verkiezing van Andrew Jackson en Abraham Lincoln niet beschouwd kan worden als een prettige tijd in de geschiedenis van Amerika.

In de eerste plaats werd de gezonde raad van den eersten president om zich buiten alle buitenlandsche verwikkelingen te houden, totaal vergeten. De politici van de nieuwe school begrepen de waarde van de alomtegenwoordigheid van den Amerikaanschen adelaar als een factor van nationale politiek en zij brachten het dier aan het krijschen, totdat het in een bui van adelaarshysterie ging bijten en klapwieken tegen alles en iedereen en zichzelf heel wat last veroorzaakte.

In de twintig jaren, die volgden op de verkiezing van Van Buren (Jackson's Vrijdag en erfgenaam) mengden de Vereenigde Staten zich minstens eenmaal per jaar in de aangelegenheden van andere volken.

De Monroe-leer werd geacht de leus van „Amerika voor de Amerikanen" verzonnen te hebben om daarmee met nadruk te beweren, dat de Vereenigde Staten geen ruzie hadden en ook niet wilden hebben met het bestaande koloniaal beheer in welke streek van het werelddeel ook en dat zij in vrede en vriendschap wilden leven met al hun buren, zoowel vreemde als onderhoorige.

Maar zulk een houding van leven en laten leven leek veel te slap aan hen, die in het eerste enthousiasme uit Jacksons dagen de zegeningen van een zuivere democratie hoopten uit te storten over iedere natie op aarde. Dientengevolge stevenden de Amerikaansche oorlogsschepen naar de verschillende deelen van de wereld en „openden" China, de Hawaï eilanden en Japan en andere exotische rijken van het oosten, die om wel overwogen redenen tot dusver er de voorkeur aan hadden gegeven den blanke op een afstand te houden.

Men ondernam een directen aanval op vijandelijk gebied, toen verscheidene Amerikaansche diplomaten, ver-

eenigd in de buurt van de speeltafels van Ostende, een breedsprakig manifest opstelden, waarin zij verklaarden, dat op een raadselachtige wijze het eiland Cuba voorbestemd was deel uit te maken van de Vereenigde Staten en dat in geval Spanje deze oude en dierbare bezitting niet wilde verkoopen, Amerika het met geweld van wapenen moest veroveren. Daar dit staatsstuk het werk was van een man, die benoemd was tot gezant in Madrid, omdat men hem thuis niet kon gebruiken (een rampzalige diplomatieke nieuwigheid, die door de bewonderaars van generaal Jackson was uitgevonden) was het mogelijk de onaangename gevolgen van dezen blunder ongedaan te maken door Zijne Excellentie terug te roepen en hem naar zijn woning in Louisiana te sturen en door te verklaren, dat er een afschuwelijk misverstand had plaats gehad.

De ongemotiveerde strijdlustigheid en de hinderlijke tactloosheid, die de leiding van de buitenlandsche politiek kenmerkten, waren echter nog niets vergeleken bij de heftigheid, waarmee de beide concurreerende partijen in het land zelf elkaar te lijf gingen.

Want er waren twee elkaar definitief vijandige partijen, ieder met eigen idealen en leuzen. De mooiste praatjes ter wereld konden niet het feit verbloemen, dat de uitvinding van den stoom — de wijdvermaarde economische revolutie voor de economen — een hopelooze botsing van belangen had veroorzaakt tusschen die staten, die de dingen „maakten" en die, welke ze door God en hun slaven lieten groeien.

Het Noorden was voor zijn bestaan afhankelijk van een steeds groeiend aantal fabrieken, waarin gewerkt werd door vermeende vrije blanken, zoowel mannen als vrouwen.

Het Zuiden ontleende zijn voorspoed — en moest het daaraan blijven ontleenen — aan de producten van den bodem, voortgebracht door den arbeid van vroegere Afrikaansche potentaten.

Het Noorden vroeg een monopolie op de Amerikaansche markten met een strenge uitsluiting van alle vreemde goederen.

Het Zuiden had behoefte aan een stelsel van vrijhandel om het overschot aan katoen en tabak en rijst te kunnen verkoopen aan Europa.

Het Noorden droomde zich de wouden en weiden van het verre Westen om te kunnen tooveren in fabrieksplaatsen. Het Zuiden hoopte den steun te verkrijgen van de grensdistricten door ze te maken tot landbouwstreken met slavendiensten.

Beide partijen beweerden en argumenteerden en vertoonden luidruchtig veel onbaatzuchtige vaderlandsliefde. Maar beide partijen wisten, dat er eigenlijk slechts één geschilpunt was, dat meer moreel dan economisch gold en dat slavernij heette.

Gedurende deze verschrikkelijke tijden van ontgoocheling, die steeds direct schijnen te volgen op uitbarstingen van menschelijk enthousiasme, zijn er altijd veel menschen, die men kan hooren zeggen, dat er niet zooiets als vooruitgang bestaat — dat de beschaving niet veel meer is dan een vliesje — dat wij in ons hart allemaal wilden zijn en net zoo onverschillig voor het welzijn van onze buren als onze voorouders uit het steenen tijdperk.

En toch — en toch — toont de lijn der vooruitgang een voortdurend opgaande richting. Ik geef toe niet zonder tijdelijke inzinkingen. Niet zonder lange tijden van duidelijke decadentie. Niet zonder heftige uitbarstingen, die plotseling het centrum van cultuur en denkwijze verplaatsen van het eene eind van de wereld naar het andere. „Maar," zooals Galileï nooit zeide, doch gezegd zou kunnen hebben, „de oude aarde draait alsmaar door."

In de eerste helft van de negentiende eeuw was het geweten der menschheid (als zooiets bestaat en ik geloof wel, dat het bestaat) tot dat hoogtepunt gekomen, waarbij het vaststond, dat de slavernij van de wereld moest verdwijnen. Twintig, dertig jaar tevoren hadden de stichters van de republiek de quaestie nog kunnen omzeilen. Maar zelfs zij hadden in het diepst van hun hart geweten, dat de slavernij gedoemd was te verdwijnen. Waren zij, toen zij de leiding over de republiek aanvaardden, alleen maar een beetje jonger geweest en niet zoo geheel uitgeput door zeven jaren hard werken, dan zouden zij allicht een oplossing gevonden hebben door dit moeilijke probleem, die billijk en verstandig was geweest.

In de domme handen van hun opvolgers, kleinsteedsche

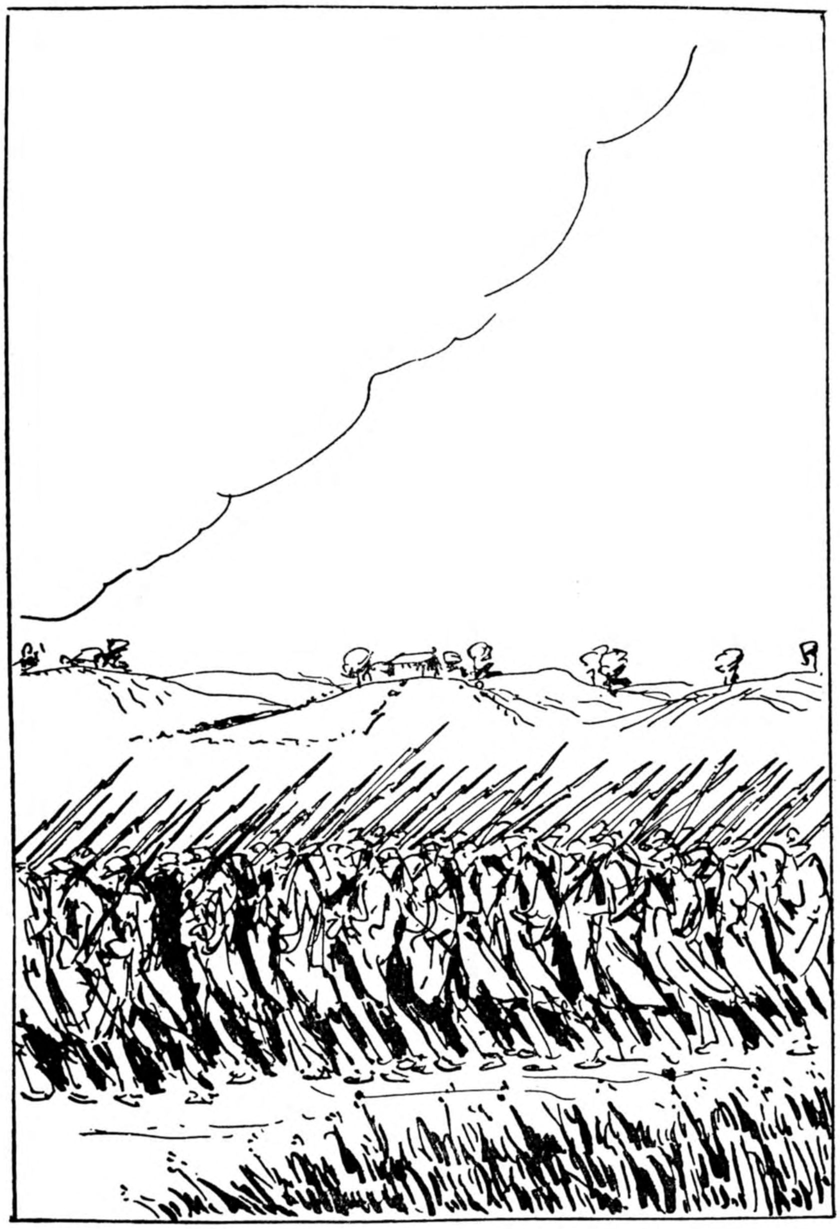

DE VRIJWILLIGERS.

staatslieden met wapperende baarden en overdreven reputaties, die ieder vraagstuk op zichzelf beschouwden, als ware het een onafhankelijk verschijnsel zonder eenige verband met de rest der menschen, kon zulk een geschil van diverse meeningen slechts tot een ramp leiden.

Tusschen de jaren 1788 en 1864 schaften de verschillende landen van Europa en Amerika een voor een de slavernij af en ofschoon in de meeste landen de slaven een geweldige geldbelegging vertegenwoordigden, kwam de verandering tot stand zonder dat één druppel bloed werd vergoten. Men mopperde en men protesteerde en het Oude Testament werd zorgvuldig doorsnuffeld naar teksten, die de onduldbare slavernij van de zwartjes als een eeuwigdurende goddelijke instelling verklaarden. Maar het was onmogelijk den stroom van eischen te keeren of hen tot zwijgen te brengen, die beweerden, dat God de Vader Zijn zegenrijk medelijden uitstrekte over al Zijn kinderen en dit niet beperkte door wetten, die hun huidskleur regelden.

Dat vele van deze moderne kruisvaarders in hun heiligen ijver alle regels van politiek fatsoen uit het oog verloren en net zoo enggeestig, bekrompen en dweepziek waren als hun ergste tegenstanders, was te betreuren maar volmaakt onvermijdelijk, want de menschen waren geroerd tot in het diepst van hun onderbewustzijn en als dat gebeurt, dan wordt de rede geofferd aan het gevoel.

Al dat gekibbel over de erkenning van „vrije staten" en „slaven-staten", het gezeur over de definitieve scheidingslijn tusschen „vrij" en „slaaf", al de opwinding over de „souvereiniteit van den kolonist", al dat eindelooze gepraat, al die woorden, woorden en woorden konden er geen tittel of jota aan veranderen, dat de slavernij van de bruinen, blanken, zwarten of gelen van de aarde moest verdwijnen.

Het erge gevaar kwam echter niet van de verwoede slavenhouders of van de evenzeer verwoede afschaffers. Een ware bedreiging lag in het snelle toenemen van het soort burgers, die de republiek beschouwden als een makkelijk pension, wier ambities niet verder gingen dan zooveel mogelijk geld te maken in zoo kort mogelijken tijd en die deswege aandrongen

op vrede en veiligheid, zelfs ten koste van nationale schande.

De invoering van de meedoogenlooze methodes van Jackson had hun een excuus gegeven om zich afzijdig te houden van iedere deelneming in het openbare leven. De honderden millioenen dollars, die belegd waren in menschelijk vee, maakten hen bang, dat tusschenkomst in die aangelegenheid een paniek zou veroorzaken, die rampzalig kon worden voor den regelmatigen gang van hun eigen inkomsten. Ter vergoelijking van hun lauwheid zij echter opgemerkt, dat niemand van de luid bulderende partijen hun aandacht vroeg in termen, die op hun verbeelding werkten,. noch dat iemand het geschil had uiteengezet in woorden, die zij werkelijk snapten.

Zoo duurde het wederzijds uitschelden jaren en jaren en enkelen in het noorden spraken van ontbinding van de Unie en sommigen in het zuiden spraken van het stichten van een eigen federatieve republiek, maar geen van beide zijden had den moed zulk een stap te doen.

Het leek, of er zelfs in de verste toekomst niets aan gedaan kon worden.

Toen schonk Nancy Hanks, de vrouw van Thomas Lincoln het leven aan een zoon en bad tot God, dat de jongen zou aarden naar haar eigen luitjes en niet zijn leven zou slijten met het helpen van zijn niet erg snuggeren vader op een boerderij, die zelfs voor één enkele koe niet genoeg opbracht om van te bestaan.

HOOFDSTUK XLIII.

EEN ONBEKENDE PLATTELANDS-ADVOCAAT UIT ILLINOIS NEEMT DE ZAAK TER HAND.

„Wij denken, dat wij degenen zijn, die schuiven, maar onderwijl worden wij zelf geschoven". En verder: „Ik beweer niet de gebeurtenissen beheerscht te hebben, maar beken openlijk dat de gebeurtenissen mij beheerscht hebben."

De mannen, die tegen het eind hunner dagen hun levensphilosophie samenvatten in deze korte maar kernachtige zinnen, waren tijdgenooten, maar zij leefden aan de verschillende einden der maatschappelijke en geografische polen.

De een was de zoon van een rijk en eerzuchtig vader, die onvergankelijken roem hoopte te verwerven door de schitterende loopbaan van zijn veelbelovenden telg. De ander zag het flauwe daglicht in de schamele woning van een landarbeider, die in zijn vak een mislukkeling was, een derderangs timmerman, die toevallig aan het boeren was gegaan en nauwelijks zijn eigen naam kon spellen.

De oudste genoot alle voordeelen, die geld bieden kan, privé leeraren, hoogeschool, boeken en reizen in den vreemde.

De jongste moest zweeten en zwoegen voor iedere kleinigheid, die hij wilde leeren en hij bracht het grootste deel van zijn kinderjaren door in een koude en onherbergzame streek van de onbegaanbare wildernis.

Een merkwaardig stel!

Maar Genie, let, Allah zij geloofd, niet op afkomst en zegende Abraham Lincoln en Johann Wolfgang von Goethe met de grootste onderscheidingen, die den mensch toebedeeld kunnen worden, het gaf hun een lang leven en maakte hen tot onvergankelijke symbolen van de edelste aspiraties hunner landen.

Toen Goethe stierf, was Lincoln drie en twintig jaar oud.

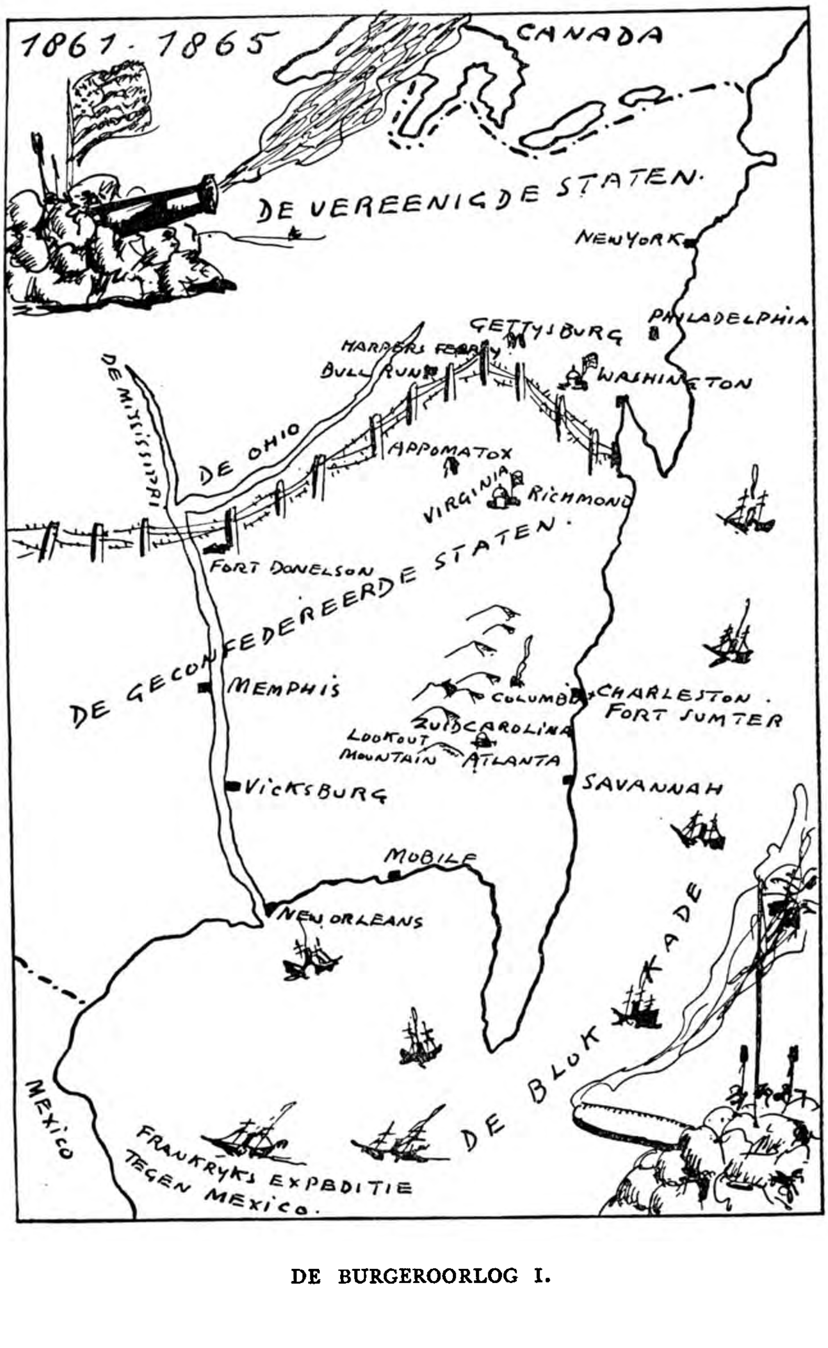

DE BURGEROORLOG I.

De Lincolns waren van Engelsche afkomst. In de eerste helft van de zeventiende eeuw waren zij naar Amerika gekomen, verhuizende van Hingham in Norfolk naar Hingham in Nieuw-Engeland. Toen zij eenmaal in de nieuwe wereld waren, kregen zij den smaak van het trekken te pakken en tippelden van Massachusetts naar Pennsylvania en van Pennsylvania naar Kentucky en toen Abraham vier jaar oud was, namen zij den staf nogmaals op, verlieten de schrale boerderij in Hardin County en trokken naar een gunstiger uitzienden akkergrond in Indiana.

Daar sneed de negenjarige jongen de houten pinnen voor zijn moeders doodkist en keek verwonderd, toen zij haar wegdroegen en begroeven tegelijk met haar geheim.

Want het heette, dat Nancy Hanks niet van het gewone soort was van de achtenswaardige wevers en ijzergieters, die langzaam denkende zwoegende boeren, waarmee zij haar dagen gesleten had in die vuile en arme streken aan de grens. Onbewust had zij teruggegrepen naar iets, dat zij zich door erfelijkheid verworven had, iets, dat ver weg was in een wereld, waarvan zij het bestaan niet vermoedde.

En zij had dit gedaan met goed succes — want vijftig jaar later was haar zoon heer en meester in het Witte Huis.

. . . .

Wat te vertellen van de jaren, die werkelijk 's menschen toekomst vormen?

De jaren kwamen en gingen met hun gewone gebeurlijkheden. De toekomst leek vaag, om niet te zeggen hopeloos.

Evenals al de andere jongens van Spencer County werkte de jonge Abraham op de boerderij.

Hij leerde lezen en schrijven en een beetje rekenen. Toen nam zijn stiefmoeder Sarah Bush zijn opvoeding ter hand en openbaarde hem de schoonheden van het gedrukte woord, zooals wij dat vinden bij Burns en Defoe en Shakespeare.

Dat was allemaal heel erg prettig, maar de oude heer leefde nog, prutste op zijn boerderij als gewoonlijk, met tegenzin schamel loon gevende voor lange uren van harden arbeid. Het vooruitzicht zijn dagen te slijten als de daglooners zijns

vaders trok Abraham weinig aan. Hij verliet het ouderlijk huis en ging op zeldzame wijze op zoek naar den nog zeldzameren dollar.

Hij monsterde als dekknecht op vrachtschuiten — hij deed allerhande karweitjes — hij was vriendelijk tegen iedereen, dien hij op zijn pad ontmoette — hij vertelde onderhoudend — hij luisterde goed — en hij lachte innemend. Vervolgens werd hij bediende in allerlei soort winkels.

Toen kwamen er moeilijkheden met de Indianen en hij teekende als soldaat. Maar de arme wilden hadden de beenen al genomen voor kapitein Lincoln in zicht was en bij gebrek aan een vijand zakte zijn krijgslustige animo en ging hij maar weer achter de toonbank staan.

Dat had al even weinig succes als de loopbaan in het leger. De klanten bleven weg — een voor niets deugende deelgenoot dronk heel den drinkbaren inventaris op — en de zaak ging te gronde met zoo'n schandaal, dat het Lincoln vijftien jaar kostte, voor hij zijn schulden had afgedaan.

Dat alles, ik geef het toe, maakt een vrij slechten indruk als de levensgeschiedenis van een nationalen held. Het lijkt onbelangrijk. Het grenst eenigszins aan het belachelijke. En toch was juist die tijd van zijn bankroet van groot nut voor hem. De tegenslag diende als een soort cursus in de gewone dingen des levens en wierp rijke vruchten af.

De jonge man was twintig jaar oud, toen hij zich los begon te maken van de belemmeringen van zijn omgeving, toen andere invloeden zich lieten gelden in den moeilijken strijd voor waardeering.

In dezen komisch uitzienden reus, in dezen wandelenden kapstok zat spirit. Een eigenaardige spirit — een zonderlinge geest — een geest met dwaze invallen — een geest, die met groote onverschilligheid langs zonderlinge zijpaden voerde en steeds van het bespottelijke naar het sublieme!

Daar dit artikel vrij schaars is, ondervond het erkenning en kwam met den eigenaar terecht op een advocaten-kantoor en ging van het advocaten-kantoor naar de politiek, vandaar naar de Volksvertegenwoordiging, ver weg in Washington, juist in een tijd, toen zelfstandig denken een man verdacht maakte en als hoogverraad werd beschouwd.

Lincoln kwam in de nationale hoofdstad tijdens den Mexicaanschen oorlog.

Hij hield niet van oorlog.

Dat zei hij.

Toen maakte hij het zich makkelijk in zijn wijden reismantel, dien hij zich voor den tocht naar de hoofdstad gekocht had en wachtte.

Een nieuwe storm was op komst.

En deze keer, zoo nam hij zich voor, zou hij klaar staan als de crisis kwam.

. . . .

Het land ging aardig de richting uit van anarchie en burgeroorlog. Slavernij of geen-slavernij had de oude politieke partijen gesplitst in vreemdsoortige groepeeringen van heiligen en oplichters — practische politici en sentimenteele dwazen — die geen leider gehoorzaamden, geen partijprogramma hadden en slechts bijeen werden gehouden door een paar gemeenschappelijke opinies en vooroordeelen.

Totdat de slavenhouders uit het zuiden zich schaarden rond het vaandel van de democratische partij en de tegenstanders een eigen partij stichtten, die zij trots de republikeinsche partij noemden, welke het principe verkondigde van een onverdeelde Unie en vrijheid voor allen.

Dat was het oogenblik, waarop Lincoln's ervaringen hem in staat stelden een nuttige rol te spelen en een figuur te worden, die in de natie op den voorgrond trad.

Hij had een paar jaren doorgebracht in streken, waar slaven gehouden werden en hij had in de vrije staten geleefd. Hij kende de verschrikkingen van de slavernij en hij dacht met weerzin terug aan de dagen, toen zijn boot volgestopt werd met geboeide menschelijke wezens. Aan den anderen kant wist hij uit eigen waarneming, dat het economische stelsel van heel een volk niet plotseling veranderd kan worden op bevel van goed-meenende buitenstaanders. Daarom spoorde hij tot een gematigd optreden aan. De slavernij moest verdwijnen. Zij had geen recht van bestaan in een beschaafde natie. De eenige vraag voor het land was: kon de verandering plaats grijpen zonder de natie schade te doen en zoo niet,

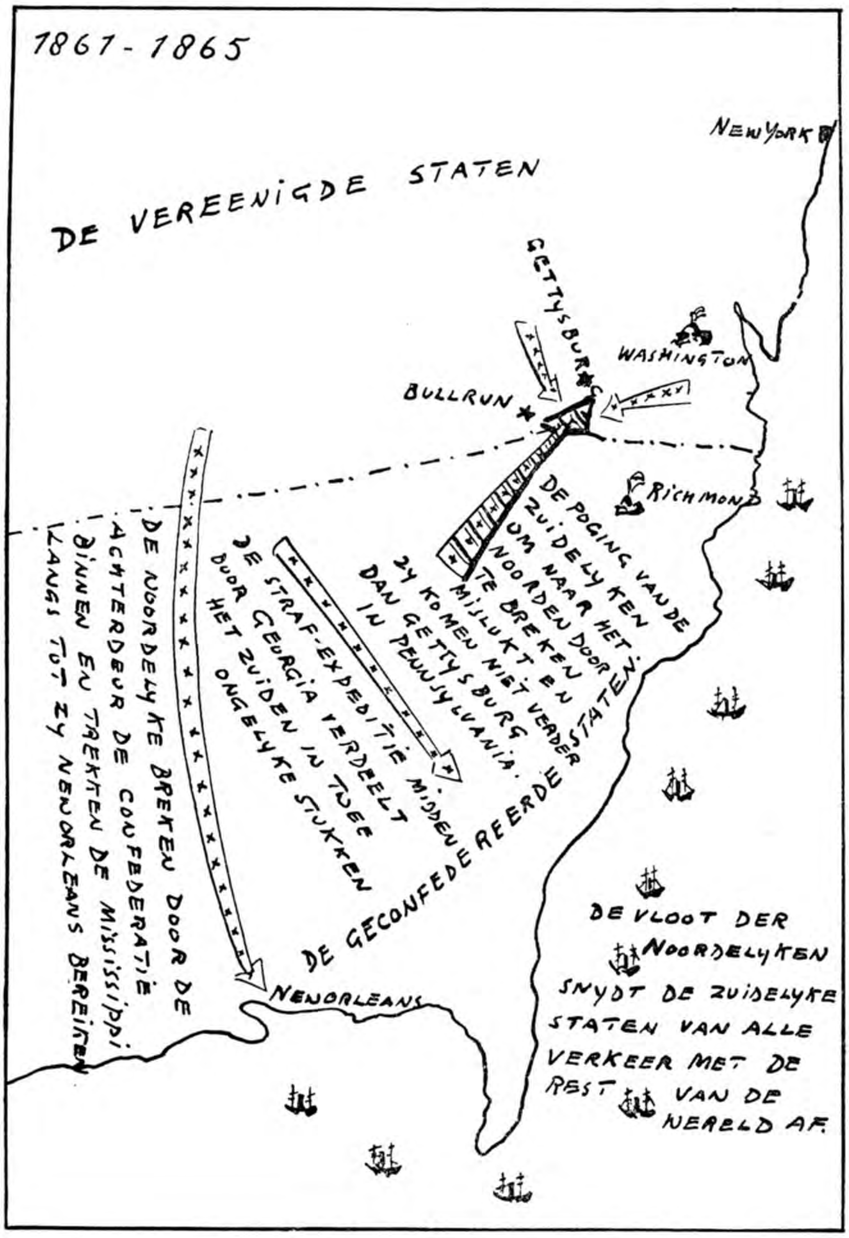

DE BURGEROORLOG II.

moest de natie dan opgeofferd worden aan een abstract ideaal van rechtvaardigheid?

De arme, gekke John Brown riep luidkeels, „Nee! Dat kan niet zonder bloedvergieten!" En hij ontvouwde de wapperende vlag van den opstand, die een paar dagen later eerbiediglijk om zijn kist werd gedrapeerd.

Maar Zuid-Carolina antwoordde beleefd, „Ja." En rustig en bescheiden glipte het uit de Unie en schaarde zich plechtig onder de „vrije en onafhankelijke volken op aarde."

. . . .

Dat geschiedde in December 1860.

Drie maanden later reisde Abraham Lincoln, President van de U. S. A. bij de gratie van de republikeinsche partij wederom naar Washington en sjouwde zijn reistasch naar het groote witte gebouw, dat aan het eind van de Pennsylvania Avenue staat.

Twee dagen later legde hij zijn ambtseed af en zich in zijn volle lengte oprichtende, vertelde hij zijn verzamelden medeburgers, wat hij van plan was te doen.

Het was, helaas!, zijn plicht de Unie te beschermen, in stand te houden en te verdedigen. En nu was een groot deel van zijn medeburgers bezig die Unie te vernielen, die hij moest beschermen, in stand houden en verdedigen.

Dat was heel dwaas van hen. God wist het, hij haatte hen niet. Hij meende het goed met hen. Hij zou gaarne al hun redelijke voorstellen aanhooren. Hij zou alle moeite doen voor een vlugge en vreedzame oplossing. Maar hij had gezworen de Unie te beschermen, in stand te houden en te verdedigen en dus zou hij haar beschermen, in stand houden en verdedigen.

Zijn woorden waren heel eenvoudig. Waarlijk ze waren zoo eenvoudig, dat de groote meerderheid van zijn geliefde medeburgers niets van de beteekenis snapte.

Weshalve men elkaar aanstootte en lachte en zeide: „Hi, hi! Zie je wat een gekke hoed ie draagt?"

Hoofdstuk XLIV.

HET GEVAL WORDT AAN DE JURY ONDERWORPEN.

Het is merkwaardig, dat het net de zuidelijke staten waren, die daadwerkelijk het plechtig verdrag van het jaar 1787 verbraken en zich buiten de Unie stelden. Tot dusver was het gevaar altijd van den kant van Nieuw-Engeland gekomen.

Maar hun vaak geuite wensch van „nullificeeren" (een deftig woord uitgevonden door staatslieden, die gewoon waren verdragen in vodjes papier te veranderen) was het gevolg geweest van een geheime overtuiging, dat de menschen uit Massachusetts en hun buren net iets te goed voor hun gezelschap waren, zoodat zij beter een eigen onafhankelijk bestaan begonnen, waarbij zij niet voortdurend storingen hadden te wachten van de wonderlijke burgers, die aan de andere zijde van de Berkshires en den Connecticut woonden.

Wat in 1860 gebeurde, was echter van anderen aard en veel ernstiger.

Om de naakte waarheid te zeggen: sedert de dictatuur van generaal Jackson had het zuiden er een gewoonte van gemaakt de rest van de Vereenigde Staten te terroriseeren. Het kon dat niet alleen af, maar door gebruik te maken van het ruwe, maar volkomen eerlijke enthousiasme van het westen, was het in staat geweest, het noordelijk en oostelijk deel van de republiek te behandelen als politiek afhankelijk, als een kleine zuster-republiek, die zich beter had te gedragen of anders . . . .

„Of anders ?" vroeg die vreemde boonestaak, die in het Witte Huis zat.

„Of anders zullen wij weigeren langer mee te doen!" riepen de vurige jongelui uit Charleston en New Orleans en Savannah en Richmond.

En zij gingen naar hun kleermakers en bestelden heel

keurige uniformen, die totaal verschillend waren van die der soldaten van het federatieve leger en zij paradeerden voor een nieuwe vlag, die heel anders was dan die oude bekende met de sterren en strepen en zij lachten luid en hartelijk, wanneer zij dachten aan de grappige poets, die zij dien vervloekten yankees gebakken hadden. Deze hadden het natuurlijk veel te druk om hun fabrieken en banken en warenpakhuizen in den steek te laten en een geweer ter hand te nemen om te gaan vechten.

Waarin zij zich, zooals kort daarop zou blijken, helaas zeer deerlijk vergisten.

. . . .

Wanneer in den goeden ouden tijd menschen ten oorlog trokken, dan trokken zij ten oorlog en daarmee basta. Zij mochten de overtuiging hebben, dat de slotoverwinning te danken was aan de directe tusschenkomst van Jehovah, of aan de bescherming van Baal, of aan de hulp van Jupiter, maar zij trachtten hun voorbereidselen niet te omsluieren met een waardigen schijn van heilige verdraagzaamheid en onmenschelijk geduld.

Zij werden woest over het een of ander en zij maakten elkaar dood tot zij zich weer wat prettiger voelden en dan verkochten zij de vrouwen en kinderen van hun vijanden als slaven en gingen naar huis met net zooveel buit, als zij maar voortsjouwen konden.

Dat was allemaal laag en beestachtig en wild, maar ten slotte was het eerlijk en een open en oprecht optreden in iets, dat van nature nu eenmaal laag beestachtig en wild moest zijn.

De uitvinding van het schrijven, om niet te spreken van de noodlottige invoering van de telefoon en telegraaf, heeft dat alles veranderd. Gedurende de laatste twee duizend jaren liepen de deelnemers in het conflict, zoo gauw als de vijandelijkheden begonnen waren, naar hun geleerden in geschiedenis en vroegen hun een rapport uit te brengen over de „antecedenten" van dit betreurenswaardig misverstand, opdat de wereld de algeheele en volmaakte onschuld van partij A (of partij B) zou waardeeren, daar zij zonder eenige aan-

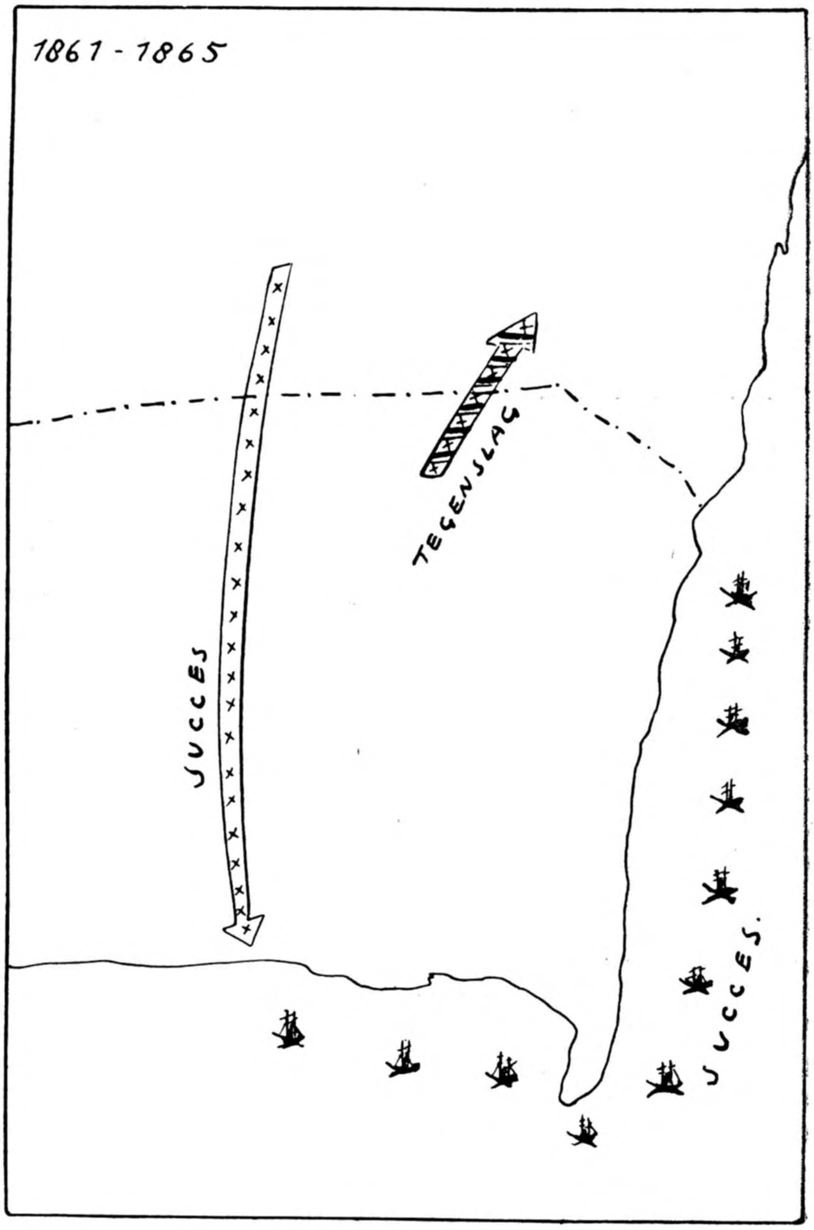

DE BURGEROORLOG III.

leiding was aangevallen door partij B (of partij A) en dientengevolge voor de onaangename verplichting stond een gedeeltelijke mobilisatie af te kondigen „ter verdediging van de goede rechten jegens een ruwen aanvaller".

In het geval van den burgeroorlog duurde de periode van preliminaire besprekingen en officieele alibis ongeveer vijf maanden.

Op 20 December van het jaar 1860 scheidde Zuid-Carolina zich af van de Unie. In Januari van het volgend jaar deden Mississippi, Florida, Georgia, Louisiana, Alabama en Noord-Carolina hetzelfde en in Februari volgde de staat Texas hun voorbeeld.

Op 4 Februari van het jaar 1861 kwamen vertegenwoordigers van deze staten bijeen in de stad Montgomery in Alabama. Zij stichtten een eigen republiek, die zij noemden de „Confederate States of America" en kozen Jefferson Davis tot president.

Evenals Lincoln was Davis geboortig uit Kentucky. Hij was staatssecretaris van oorlog geweest onder president Pierce en had een volledige reorganisatie van het leger tot stand gebracht. Toen de opstand van de zuidelijke staten begon, vertegenwoordigde hij den staat Mississippi in den senaat van de U. S. A. Hij was ongetwijfeld een man van ernstige overtuiging en van zekere bekwaamheid. Maar hij miste een domineerende eigenschap, die het fenomenale succes van Lincoln verklaarde. De president van de geconfedereerde staten miste dien scherp analyseerenden geest, die het den president van de U. S. A. mogelijk maakte onmiddellijk tot de kern van een zaak door te dringen zonder afgeleid te worden door tal van minder essentieele details. Ten gevolge daarvan (want in conflicten van dien aard moet met haast wiskundige zekerheid de analyseerende geest overwinnen) bestaan de Vereenigde Staten heden ten dage nog, terwijl de „Confederate States" vermaakt zijn aan het museum van historische merkwaardigheden.

Doch laat ons terugkeeren tot de beweging voor afscheiding. Virginia, Tennessee en Arkansas voegden zich spoedig daarop bij de andere ontevreden staten en toen begonnen

de twee republieken een reeks onderhandelingen, of om het juister uit te drukken, president Davis stelde een soort compromis voor, waarbij de handhaving of afschaffing van de slavernij in iederen bepaalden staat een quaestie van plaatselijke keuze zou zijn.

Maar zijn rivalen in Washington weigerden naar ieder voorstel van dien aard te luisteren, voordat de geconfedereerde staten weer in den schoot der Unie zouden zijn wedergekeerd.

Toen werd een poging gedaan om de situatie te redden door een verandering in de constitutie aan te brengen, waarbij aan het Congres de bevoegdheid werd gegeven een regeling te treffen in zake de slavernij. Maar het noorden verzette zich tegen een maatregel, die geen oplossing van het vraagstuk beteekende en alleen de federatieve regeering de handen bond, terwijl de slavenhouders vrij gelaten werden te doen wat zij wilden. Het voorstel werd verworpen en men liet het onvermijdelijke, gebeuren zonder verder papier en inkt te vermorsen.

Gedurende al die maanden hadden de meeste officieren, die in het zuiden geboren waren, hun ontslag uit leger en vloot genomen, of waren gedeserteerd. Onmiddellijk daarop hadden zij hun diensten aan Jefferson Davis aangeboden en drilden thans in hun nieuwe grijze uniformen de geconfedereerde recruten, terwijl het noorden rustig toekeek en niets deed.

Eindelijk echter besloot Washington onder den drang der omstandigheden eenige tegenmaatregelen te nemen en voorbereidingen te treffen voor een oorlog, die misschien zes weken of vier zou kunnen duren.

Een van de weinige sterke punten in het zuiden, die in handen bleven van de regeering van de Vereenigde Staten was een oud fort in de haven van Charleston. Het heette naar Thomas Sumter, den laatst overlevenden generaal van Washington's legers. Het lag op een klein eiland en was een van de versterkingen, die den toegang tot de Ashley en Cooperrivieren beheerschten. Majoor Anderson, de commandant van het fort, was een vreedzaam man, maar hij dreigde ook een erg hongerig man te worden, want zijn

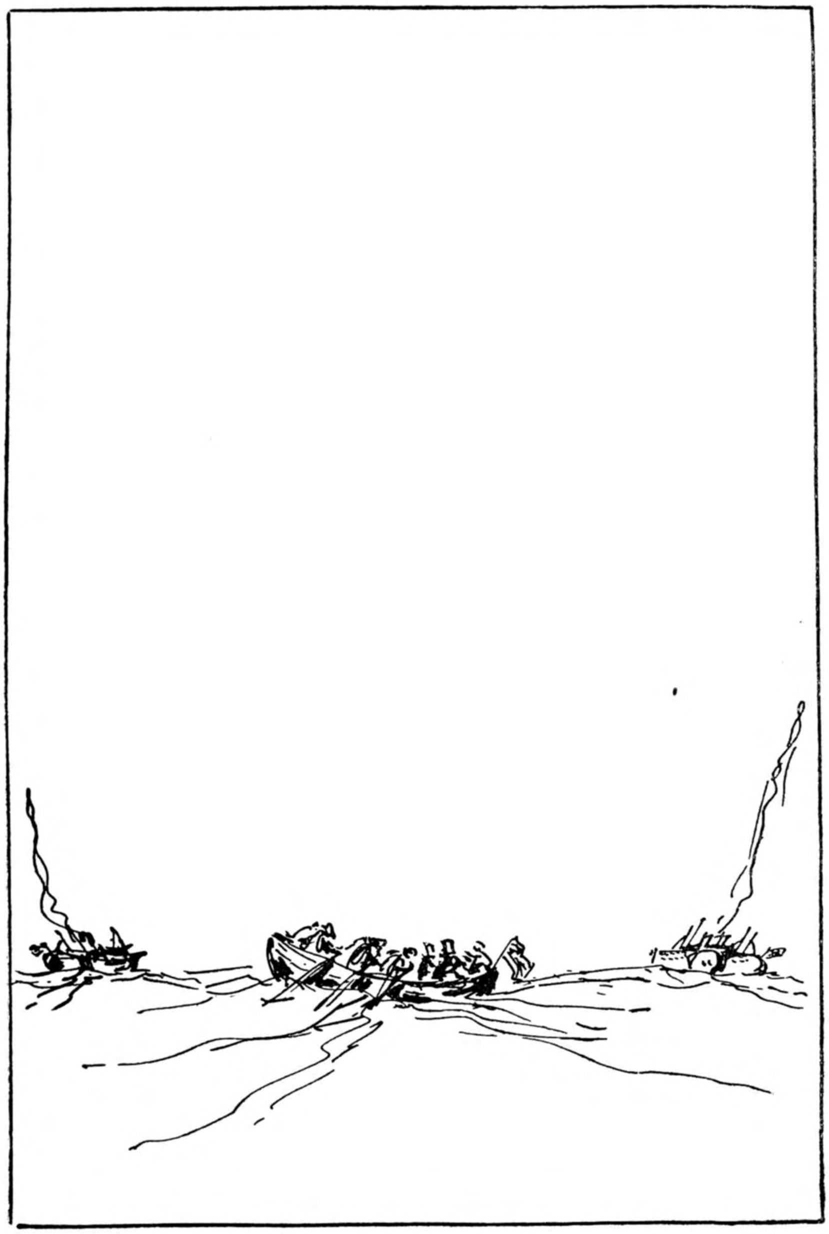

HET DIPLOMATIEKE INCIDENT.

voorraden raakten uitgeput en een poging om hem versche boonen met spek te brengen in het begin van Januari waren mislukt, toen de stoomboot „*Star of the West*" met de vlag van de U. S. A. in top onder vuur was genomen door een batterij van Zuid-Carolina en gedwongen was terug te keeren. Eindelijk in de tweede helft van Maart kreeg de dappere majoor bericht, dat een nieuwe expeditie werd uitgerust op de Brooklyn Navy Yard, en dat zijn wachten dus bijna ten einde liep. Die tweede expeditie dacht men, dat heel erg geheim was, maar iedereen sprak er over en de geconfedereerde regeering, die duizenden warme voorstanders in het noorden had, was volkomen van het zaakje op de hoogte en wachtte met moeilijk te verbergen ongeduld op het s.s. „*Powhatan*". Maar toen ten slotte alles om zoo te zeggen „en scène" was om de vijandelijkheden te beginnen, werden beide partijen een beetje bang en zij hadden zoo weinig lust om de verantwoordelijkheid op zich te nemen van de „opening" van den strijd, dat het vertrek van het kleine bootje officieel vermeld werd in de gewisselde stukken tusschen den federatieven minister van oorlog en den confederatieven minister van oorlog en Washington plechtig verklaarde, dat de „*Powhatan*" niet zou pogen de bezetting van Sumter te versterken, maar alleen voedsel zou vervoeren en een kleinen voorraad geneesmiddelen.

Waarom de geconfedereerden dit oogenblik uitkozen om de quaestie te forceeren, is nog steeds een raadsel, Zonder twijfel was dat besluit veeleer het gevolg van psychologische dan van politieke overwegingen. De menschen uit het zuiden hadden het land al zoo lang geregeerd, dat het voor hen langzamerhand ondraaglijk begon te worden zich voortdurend beet genomen te zien door een advocaat uit het oerwoud, die niet eens een behoorlijk diner kon aanbieden en die verder de reputatie had van een van de hardnekkigste republikeinen te zijn.

En in een oogenblik van verstandsverbijstering, gedreven door de geheime vrees, dat Abe Lincoln opnieuw een of anderen truc toepaste, werd aan generaal Beauregard (vroeger U. S. A., maar thans C. S. A.) getelegrafeerd, die toen in Charleston was, het fort Sumter aan te vallen, als hem dat noodzakelijk leek.

Een paar uren later hadden Davis en zijn kabinet berouw van hun voorbarigheid. Maar de daad was gepleegd en ofschoon het bekend was, dat Anderson nog maar voor twee dagen voedsel genoeg had en dan genoodzaakt zou zijn zich over te geven of den hongerdood te sterven, openden de geconfedereerde batterijen het vuur op hem in den morgen van den 12en April van het jaar 1861. Na een bombardement, dat vier en twintig uur duurde, werd de ijver van de kanonniers beloond met de overgave van de hinderlijke federatieve vesting.

Ofschoon er veel rook en leven gemaakt werd, was de werkelijke schade vrij gering.

Geen enkel der federatieve soldaten werd gedood of gewond. En de geconfedereerden maakten van het geheel een pretje en schoten dapper hun tien ponders af te midden van het vriendelijk en bemoedigend gejuich van de lieve meisjes uit Charleston.

Hetgeen allemaal erg onschuldig leek.

Maar die goede menschen vergaten één heel belangrijk iets.

Dat zij het eerste schot hadden afgevuurd.

Dat zij de vlag van de U. S. A. hadden neergehaald.

Kortom dat zij de „opening" der vijandelijkheden op hun geweten hadden.

Maar daarmee hadden zij hun slimmen tegenstander in het Witte Huis juist datgene in handen gegeven, waarop hij zoo lang gehoopt had en waarvoor hij zoo ernstig gebeden had, een getrouwe natie, die hem zou steunen bij alle maatregelen, die hij noodzakelijk mocht achten.

Den vijftienden April van het jaar 1861 vroeg Lincoln om vijf en zeventig duizend vrijwilligers.

Een dag later begonnen de eerste Yankee-regimenten naar Washington op te rukken.

HOOFDSTUK XLV.

DE ZAAK WORDT VOOR GOED BESLIST.

Ongetwijfeld zou het heel prettig zijn als wij ieder voor ons zelf op een eigen planeetje konden leven. Maar zooals de toestand nu is en de laatste biljoen jaren geweest is en waarschijnlijk de eerst komende biljoenen jaren nog wel blijven zal, zitten wij op de zoogenaamde beschaafde wereld en al wat wij doen, slaat terug op onze buren en wat onze buren doen, heeft directen invloed op onze pret en voorspoed.

De Vereenigde Staten waren er volgens het noorden op aangewezen de ongelukkige maar noodzakelijke taak te verrichten een opstand te onderdrukken.

Volgens de zuidelijke inzichten waren een aantal souvereine staten aan het vechten voor hun onafhankelijkheid.

Naar Europeesche inzichten was er op het Amerikaansche continent een oorlog uitgebroken tusschen twee kleine onafhankelijke naties en dat conflict beloofde de ineenstorting mee te brengen van een tot dusver sterke en erg gevreesde republiek een oplossing, die alleszins gewenscht was.

Laat ik U er aan herinneren, dat in de code van de internationale betrekkingen geen woord bestaat als „genegenheid”. Als men ijverig de bladen doorsnuffelt van die merkwaardige boeken gewijd aan dat mysterieuze onderwerp, kan men vinden „eerbied” en „bewondering” en somtijds „dankbaarheid.” Maar de uitdrukking „liefde tusschen twee naties” behoort uitsluitend tot het vocabulair van de beroepspropagandisten, doch komt niet voor in den meer sober gehouden woordenschat van historici en ernstige journalisten.

Engeland had, officieel tenminste, al lang net gedaan of het den opstand van zijn vroegere kolonies, die geleid had tot de stichting van een vrije republiek, was vergeten. De

oorlog van 1812 was voor beide partijen een te weinig roemrijke onderneming geweest, dan dat hij door het publiek feestelijk herdacht kon worden. En in de zestiger jaren van de negentiende eeuw waren er velen in Engeland, die met hart en ziel aan de zijde stonden van de slavernij-afschaffers en die er alles voor gaven om het noorden de overwinning te bezorgen.

Maar er waren ook heel wat Britten, die — niet ten onrechte — Amerika beschouwden als de gevaarlijkste bedreiging van de ononderbroken suprematie van hun eigen rijk. Zij hadden nooit goed gedurfd de wapens op te nemen ten einde dien onprettigen concurrent te vernietigen. Als echter iemand anders daar wat voor voelde — des te beter. En als iemand dien onverwachten bondgenoot wat kon helpen met den verkoop van geweren en oorlogsschepen en vaatjes kruit, zou men dan niet gaarne een paar ordertjes opnemen (tegen onmiddellijk betaalbaar gestelde cheques) voor aflevering binnen de twee maanden en kans op nog veel grootere bestellingen.

Dan was er natuurlijk ook nog de hoogst belangrijke sociale kant van de zaak. Voor de hoogere standen van het oude Europa (hun invloed in die dagen was veel grooter, dan men soms wenscht aan te nemen) was de strijd tusschen het noorden en het zuiden een voortzetting van den kamp tusschen koning en parlement, tusschen volk en kroon, tusschen Puritein en Royalist. In dezen strijd werd de partij van de „Roundheads" vertegenwoordigd door de winkeliers en fabrikanten van het noorden, terwijl de plantage-bezitters als ware gentlemen van de oude Engelsche school hun zwaarden ter hand namen ter verdediging van die idealen, waarvoor de ridderlijke voorvaders hun bloed en hun zilveren tafelgerei gelaten hadden op de slagvelden van Marsten Moor en Naseby.

Maar Engeland was niet de eenige machtige vijand van de Unie. Daar was ook nog keizer Napoleon. Natuurlijk niet de groote Napoleon, die nu rustte onder een zerk van rood porphyr in de kapel van zijn tehuis voor invalide soldaten. Maar een neef — een rare jonkman, die de taal van zijn onderdanen met een sterk Germaansch accent sprak en die zich

met zooveel handigheid naar boven had gewerkt tot een aanzien als dat van zijn oom, dat hij het had klaargespeeld, acht millioen van zijn tijdgenooten gek te maken, tot zij hem kozen als hun staatshoofd. Zijn nieuwe keizerlijke troon was echter nogal wankel en hij dacht er sterk over om zijn onderdanen eens wat bezig te houden met een nieuw tijdverdrijf in den vorm van een oorlog. En daar het land, dat hij regeerde, altijd geneigd was geweest den vrede van Europa te verstoren voor een beetje denkbeeldige „honneur" of „gloire" bleef de rest van de wereld voortdurend in spanning en geïrriteerdheid.

Op dat oogenblik waren Frankrijk en de Vereenigde Staten op den meest vriendschappelijken voet met elkaar, maar wie kon voorspellen, wanneer de onder priesterlijken invloed staande vrouw van den ziekelijk gelen man het noodig mocht oordeelen een kruistocht te gaan ondernemen tegen de landgenooten van haar grootvader? En wat de keizerin en haar vrienden wilden, wilde Napoleon en wat Napoleon wilde, kon een financieel gesteunde pers opblazen tot „de wil van de heele Fransche natie" en van dat oogenblik zou een half millioen menschen meer zijn toegevoegd aan de legermacht, die Engeland van plan was naar Canada over te brengen.

Dit moge alles hoogst fantastisch schijnen voor ons in het jaar 1930, maar het was een stukje gruwelijke werkelijkheid gedurende het eerste jaar van Lincoln's regeering en het veroorzaakte hem en zijn kabinet evenveel zorg en verdriet als de ononderbroken reeks van overwinningen van de geconfedereerde legers.

In het jaar 1861 was het Nieuwe Geloof van de Grens, dat ik in een vorig hoofdstuk behandelde, door het grootste deel van het volk van de U. S. A. aanvaard als een evangelie en er waren twee dogma's, waaraan niemand dorst te twijfelen uit vrees voor sociaal en economisch ongenoegen met zijn buren.

Het eerste van deze luidde, dat iedereen met gewoon gezond verstand practisch gesproken elk beroep kon uitoefenen, dat zich voordeed, met uitzondering misschien van een paar zeer technische baantjes, zooals dokter of chemicus of astronoom.

Het tweede was een ongeschokt vertrouwen in den strijdlustigen geest van alle vrij-geboren Amerikaansche burgers

— een geloof, dat dikwijls tot uiting kwam in vurige termen van zelfverheerlijking, dat, als het noodig mocht zijn, een millioen Amerikanen naar voren zouden treden om de rechtvaardige zaak van de democratie te verdedigen en slechts met stokken gewapend vier of vijfmaal zooveel vijanden zouden kunnen verdelgen.

Laat ik eerst eens afrekenen met dat tweede dogma. Het vrijwilligersstelsel was nooit een succes geweest. Washington's brieven bevatten eindelooze klachten over de ongeschiktheid en onverschilligheid van zijn slecht getrainde soldaten, die hem dikwijls een behaalde overwinning bedierven door hun lafhartigheid, hun gebrek aan discipline en hun geheele miskenning van wat de generaal noemde „de eerste regels van ware vaderlandsliefde". Als zij niet bepaalde, natuurlijke voordeelen hadden gehad van geografischen aard en de hoogst waardevolle steun van Fransche troepen en Duitsche drilmeesters, dan was het twijfelachtig geweest of de Vereenigde Staten ooit hun onafhankelijkheid hadden gekregen.

Tijdens den oorlog van 1812 was de houding van het leger oorzaak geweest van een publiek schandaal. Heele regimenten van den staat New York weigerden buiten het gebied van de U. S. A. te vechten, hetgeen heel prettig was voor de Canadeezen, maar niet zoo prettig voor de Amerikanen langs de grens, die overgeleverd waren aan de genade van de Engelschen en de Indianen. Bij verschillende gelegenheden was het leger zonder eenige duidelijke reden van het slagveld op de vlucht geslagen. Geroepen om de nationale hoofdstad te verdedigen tegen overval en verwoesting hadden die patriotten dienst genomen bij het eerste oplaaiend enthousiasme, maar het echte vechten lieten zij over aan een handvol matrozen van Duitsche afkomst.

Tijdens den Mexicaanschen oorlog hadden zeven van de elf van generaal Scott's regimenten hun opperbevelhebber vriendelijk ingelicht, dat zij maar „één jaartje mee wilden doen" en dat zij niet geteekend hadden voor heel den duur van den oorlog. Daarom lieten zij heel genoeglijk hun chef op vier dagmarschen afstands van de stad Mexico in den steek en vertraagden op die manier de inneming van die belangrijke vesting voor bijna een jaar.

Toen president Lincoln op het bombardement van Fort Sumter een oproep voor 75.000 vrijwilligers had laten volgen, vond deze een gretig gehoor bij allen, die zich flink en krachtig genoeg waanden om eens een beetje te gaan vechten. Maar het enthousiasme was gauw getaand, zooals dat bij dat soort enthousiasme gebruikelijk is. Toen werd er gelokt met een handgeld van honderd of twee honderd dollars aan ieder, die teekende en ondernemende zakenlui snelden naar Europa en vulden hun schepen met Belgische, Engelsche en Poolsche immigranten, die zoo gauw als zij voet aan wal hadden gezet voor het leger teekenden en hun handgeld vriendelijk deelden met hun promotors. Dat voordeelige zaakje duurde voort tot de Engelsche regeering er in zulke krachtige termen haar beklag over deed, dat de autoriteiten te Washington genoodzaakt waren er eenige aandacht aan te schenken en het verder werven van dergelijke contract-soldaten verboden.

Na een paar maanden was het iedereen in het noorden duidelijk geworden, dat het leger van de Unie alleen op sterkte gehouden kon worden door conscriptie. Een wetsontwerp werd opgesteld en aangenomen, waarbij aan iederen staat de verplichting werd opgelegd om aan het federatieve leger een bepaald aantal soldaten te leveren. Als deze gerecruteerd konden worden uit de vrijwilligers zooveel te beter. Maar als er niet genoeg vrijwilligers waren, dan moest de rest worden aangevuld door een lichting. Niemand was erg met de gedachte van conscriptie ingenomen, die men als on-amerikaansch beschouwde, maar het was de eenige weg om de legers van de geconfedereerde staten te verslaan en daarom werd het stelsel streng doorgevoerd. Een uitzondering werd gemaakt voor die meer of minder welgestelde jonge lieden, die voelden, dat hun aanwezigheid achter het front zoo onmisbaar was, dat zij niet verantwoord waren hun waardevolle levens aan het front te wagen. Deze mochten een plaatsvervanger zenden, als zij een armen stakkerd konden vinden, die voor wat geld zijn hachje wel wilde wagen. Zij, die dat niet konden betalen, moesten toch zelf gaan, of zij wilden of niet en toen de Ieren in Boston en New York weinig zin toonden om partij te kiezen in een conflict, dat hen koud

als ijs liet, ontstond er een zeer ernstig oproer, waarbij dapper op het gepeupel geschoten werd en genoeg menschen gedood werden om de anderen te overtuigen, dat het toch nog maar veiliger was de wet te gehoorzamen.

Men vond dat alles heel erg jammer, maar zoowel toen als thans was het onmogelijk oorlog te maken zonder vele menschen lichamelijk leed te berokkenen en zoowel toen als thans scheen dit feit een pijnlijke verrassing te zijn voor allen, die weliswaar erg luid waren in hun haat jegens den vijand en toch de hartstochtelijkste voorstanders waren van wat ze „beschaafd oorlog voeren" noemden — een opmerking, die steeds gevolgd wordt door uitbarstingen van groote hilariteit onder de bewoners der loopgraven en vestingwerken.

Laat ik nu nog eenige opmerkingen maken over dogma 1 — de beroemde pioniers-theorie, dat iedere redelijk intelligente burger alles kan doen wat zijn (of haar) hand te doen vindt en succes kan hebben met dergelijk werk. Helaas, ook in dat opzicht wachtte den bewoners zoowel van het noorden als van het zuiden groote teleurstelling.

Noch Jefferson Davis noch Abraham Lincoln was volkomen berekend voor de taak, die hen in 1861 wachtte. Zij moesten hun nieuwe beroep van den grond af leeren. Het was vanzelfsprekend, dat de noordelijke President, begaafd met een scherper geest dan zijn collega van over den Potomac, dien concurrent zou verslaan en voor zijn deel van de natie de overwinning zou behalen. Maar er moesten eerst drie verschrikkelijke jaren verstrijken, voor Lincoln de eerste beginselen van zijn baantje onder de knie had. Nergens had hij meer moeite dan op het terrein van de diplomatie — een edele en fijne kunst zeer geminacht door alle goede democraten — een soort bal masqué naar den smaak van de fijn gestemde aristocraten van het afgeleefde Europa, maar geen passend tijdverdrijf voor de flinke volbloedige kerels en stevige gevulde vrouwen van de nieuwe wereld.

De paar gunstige uitzonderingen op dezen regel mochten dan getracht hebben het publiek thuis bij te brengen, dat een ervaren en bedachtzaam diplomaat aan het hof van een onvriendelijke natie meer waard kan zijn, dan tien heel

geleerde staatslieden thuis, maar de man in de straat was niet in de stemming zulke quaesties te overpeinzen en het gevolg was, dat beide presidenten in verschrikkelijke moeilijkheden geraakten met de rest van de wereld voor zij ieder nog maar een paar maanden in functie waren.

Om te beginnen had President Lincoln zijn oproep voor vrijwilligers vergezeld doen gaan van een afkondiging, waarbij de Amerikaansche kust van Virginia tot Texas in staat van blokkade werd verklaard. Dientengevolge liepen alle schepen, die de havens wilden binnenvallen van de zich afscheidende staten kans aangehouden te worden, en door de oorlogsschepen van de Unie aan een touwtje naar een noordelijke haven meegesleept te worden.

Ongelukkigerwijze had de regeering van Washington daardoor stilzwijgend een „staat van oorlog" erkend tusschen de Vereenigde Staten en de Geconfedereerde Staten. Dat maakte de zaak netelig. Aan den eenen kant noemden zij de zuiderlingen „opstandelingen" en „landverraders" en aan den anderen kant spraken zij van den „staat van oorlog" met de geconfedereerde staten.

Toen de Engelsche rechtsgeleerden dat staatsstuk lazen, waren zij ietwat verbouwereerd en verklaarden, dat zij zich tot hun spijt moesten houden aan de bepalingen van de bestaande internationale verdragen en overeenkomsten. Zij konden (althans officieel) er geen nota van nemen, dat de uitdrukking „staat van oorlog", zooals de President van de U. S. A. die gebruikte in zijn proclamatie van den 19den April van het jaar 1861 in werkelijkheid iets beoogde te omvatten, dat nauwer verwant was aan „revolutie" dan aan „oorlog". Derhalve verzamelden zij een reeks „aangezien" 's en „overwegende dat" 's en waarschuwden alle Britsche onderdanen, dat „aangezien ongelukkigerwijze vijandelijkheden zijn uitgebroken tusschen de regeering van de Vereenigde Staten van Amerika en een bepaalde groep staten, die zich vereenigden tot de Geconfedereerde Staten van Amerika, overwegende dat Groot-Brittannië een strikte en onpartijdige neutraliteit wil handhaven, zij deswege alle Britsche onderdanen waarschuwen geen dienst te nemen in het leger of

op de vloot van een der oorlog voerende partijen noch bijdragen aan de uitrusting hetzij hier te lande of elders van eenig vaartuig, dat gebruikt kan worden voor eenig transport voor kaperij of oorlogsdoeleind" enzoovoort, enzoovoort. De gebruikelijke neutraliteitsverklaring.

Deze oekase werd op de gewone manier gepubliceerd en toen de menschen haar in de Amerikaansche bladen gelezen hadden, dacht men in het noorden algemeen, dat Engeland de onafhankelijkheid van de Geconfedereerde Staten had erkend. Engeland had echter niets van dien aard gedaan. De Britsche regeering erkende den „staat van oorlog", hetgeen heel wat anders is. Maar als een heele natie het op haar zenuwen heeft, dan is het nutteloos de menschen uit te noodigen tot een geleerd vertoog over de terminologie en de theorie over het internationaal recht.

De autoriteiten in Washington moesten echter wel eenige aandacht aan het geval schenken. Aan het front ging alles verkeerd. De eerste poging van de noordelijke legers om vasten voet te krijgen in het gebied van de Confederatie was op een nederlaag uitgeloopen. Den 21en Juli van het jaar 1861 hadden de noorderlingen in de buurt van de Bull Run Creek in Virginia zoo leelijk klop gehad, dat zij niet konden verwachten eerder klaar te zijn voor een nieuwe campagne dan in het volgende voorjaar. Toen het nieuws van die vluchtpartij (want waarlijk het was een raar gedoetje geweest) Europa bereikte, veroorzaakte dat groote vreugde onder de vijanden van de Vereenigde Staten en de vrienden van de Confederatie voorspelden, dat Lee spoedig zijn vlag zou hijschen op het kapitool in Washington. De situatie was uiterst precair. En om het nog erger te maken had er een klein internationaal incidentje plaats, dat op zichzelf onbelangrijk, juist aanleiding kan zijn tot het uitbreken van vijandelijkheden tusschen twee fijngevoelige naties.

In het begin van November van het jaar 1861 liep de *San Jacinto*, een schip van de Unie, op de thuisreis van een dienst-tocht langs de Afrikaansche kust ter bestrijding van den slavenhandel, de haven van Havanna binnen. Daar kreeg de kapitein, Charles Wilkes, de held van een beroemde weten-

schappelijke expeditie naar de Zuidzee, een stapel Amerikaansche kranten in handen en las, dat James M. Mason en John Slidell, diplomatieke vertegenwoordigers van de Geconfedereerde Staten op weg waren naar Europa en uit de haven van Havanna zouden vertrekken met de Engelsche mailboot *Trent*.

Kapitein Wilkes was iemand, die prat kon gaan op evenveel gouden medailles als veroordeelingen door den krijgsraad en hij besloot zich zelf wederom te onderscheiden door een stout stukje. Hij slaagde daarin boven eigen verwachting. Hij verliet Havanna en wachtte buitengaats op de *Trent*, speelde wat met zijn kanonnen, totdat het passagiersschip de opstandige lading had overgeleverd en bracht triumfantelijk zijn levende contrabande naar Amerika.

In de eerste opwinding schonk het Congres den stoutmoedigen kapitein een gouden medaille, maar de Engelschen dachten er anders over en de Engelsche kranten zetten zoo'n grooten mond op over deze ondraaglijke beleediging van een souverein Engelsch schip, dat iedere staatsman, die minder sceptisch en wereldwijs geweest was dan Lord Palmerston makkelijk op een oorlog had aangestuurd. Toch werd Zijn Lordschap gedwongen Hare Majesteits vertegenwoordiger in Washington te instrueeren, dat hij de onmiddellijke invrijheidstelling van de twee gevangenen moest eischen en dat hij in geval van weigering zijn paspoort moest vragen en het land verlaten.

Op raad van den Gemaal van Koningin Victoria was de brief van Palmerston zoo verzoenend mogelijk gesteld, maar de toestand werd toch als zeer ernstig beschouwd en er werden al troepen in de richting van Canada geschoven en op de scheepswerven aan de Noordzee heerschte een ongewone levendigheid.

Van Amerikaanschen kant had men kunnen aanvoeren, dat de regeering van de Vereenigde Staten nooit de onafhankelijkheid van de Confederatie had erkend en dat Mason en Slidell dus nog rustig burgers van de U. S. A. waren en dat kapitein Wilkes precies hetzelfde gedaan had, wat de Engelsche officieren in de laatste honderd jaar duizendmaal

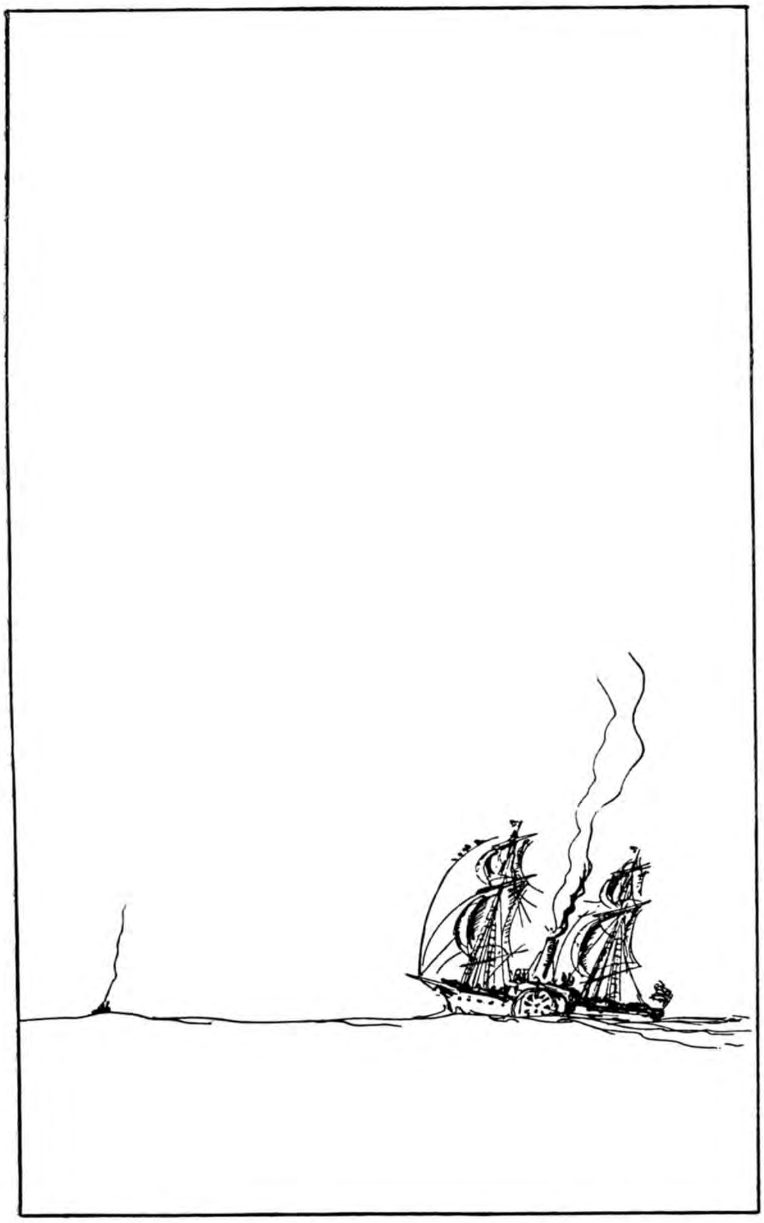

DE BLOKKADE-VERBREKER.

gedaan hadden, wanneer zij neutrale schepen enterden en alle menschen inrekenden, die zij voor Engelschen hielden. Maar Lincoln, die zijn nieuwe baantje gauw aanleerde, snapte, dat het geen tijd voor praatjes maken was. Hij beval, dat Mason en Slidell naar een ander uitvarend schip gebracht zouden worden, opdat zij hun reis konden vervolgen onder bescherming van de Engelsche vlag en op die manier liep die geschiedenis af, zonder dat aan een van beide kanten verder ongelukken werden veroorzaakt.

Nauwelijks was echter dit geval van de baan of een nieuwe moeilijkheid dook op. Sedert de Geconfedereerden formeel erkend waren als te verkeeren in „staat van oorlog", vloeide daaruit voort, dat zij in de markt moesten zijn om kruit te koopen en kanonnen en allerhand oorlogstuig. Nu hadden zij danig opgesneden, dat hun katoenmonopolie spoedig zou bewijzen, wie eigenlijk de baas op het Noord-Amerikaansch continent was en poogden in allen ernst hun balen katoen op de markt te Londen en Parijs in te ruilen voor geweren en stukken veldgeschut. Als het daarbij gebleven was en als de geweren en het veldgeschut behoorlijk verscheept waren naar Savannah of Chaleston, dan zou de regeering van de Vereenigde Staten geen reden tot klacht hebben gehad. De goederen zouden of veilig en wel in de haven van bestemming zijn aangekomen, of zij zouden door een oorlogsschip van de Unie onderweg opgepikt en geconfiskeerd zijn. Maar president Davis poogde iets te doen, dat volmaakt nieuw was. Hij probeerde de Britsche eilanden om te tooveren in een zeebasis voor de Confederatie. Hij bestelde op Engelsche werven kruisers. Hij bewapende die kruisers met Engelsche kanonnen. Hij bemande die kruisers met Engelsche zeelui en liet ze toen varen van Glasgow naar Southampton en onderweg de koopvaarders van de Unie plunderen. Moesten zij proviandeeren dan kwamen zij in de Engelsche havens terug.

Dat wist Lincoln met zijn kabinet natuurlijk allemaal en deze waardige heeren fronsten bedenkelijk hun wenkbrauwen en zeiden: „Dat gaat zoo niet!" Er volgde een reeks van protesten. Maar het is nooit precies uitgemaakt, waar de verkoop van oorlogsmateriaal aan een der oorlogvoerende par-

tijen ophoudt een wettelijke en behoorlijk handelstransactie te zijn en waar het een schending der neutraliteit wordt. Als het volgens het internationaal recht mag, dat men aan een oorlogvoerende een dozijn houwitsers verkoopt, dan is het ook in orde als men er duizend verkoopt. Als een regeering een order mag plaatsen van assagaaien en harpoenen ter waarde van vijf millioen dollar, waarom kan diezelfde regeering dan die vijf millioen dollar niet gebruiken om een paar kruisers te koopen en uit te rusten?

Gelukkig kwamen onder de hand de werklui uit de katoenfabrieken in Lancashire en Cheshire heel onverwacht de regeering van de U. S. A. te hulp, hoewel zij ongeveer doodhongerden, daar zij zonder grondstoffen zaten en er dus geen werk voor hen was. Zij verzochten heel beleefd aan het Parlement om de regeering van Hare Majesteit te dwingen, dat zij geen hulp meer bood aan een staat, die veroorzaakte, dat drie millioen zwarte medemenschen een beestenbestaan moesten leiden; anders zou de regeering met hen te doen krijgen. En gelukkig voor Amerika werd de Unie in dien tijd te Londen vertegenwoordigd door een man, die zich niet voor zijn land schaamde en die de belangen van zijn volk trouw bleef behartigen, zelfs al schrapten heel wat deftige douairières hem van hun dinerlijstjes.

Charles Francis Adams was de zoon van een President van de U. S. A. en de kleinzoon van een anderen. Hij was niet bepaald een gemakkelijk man. Maar dat was net heel goed. Het maakte, dat hij zijn hoofd bij elkaar hield zelfs na den nederlaag bij Fredericksburg, toen het er alle schijn van had, dat het noorden den oorlog had verloren. Zelfs na die handige rede van William Ewart Gladstone, den eminenten theoloog, waarin dit lid van H. M.'s regeering in overweging gaf, dat Engeland „de natie, die die groote staatsman Jefferson Davis, aan den anderen kant van den oceaan heeft gesticht" zou erkennen, verloor Adams zijn zelfbeheersching geen oogenblik. Integendeel het versterkte hem in de meening, dat hij zachtjes aan naar voren moest komen en den Engelschen Staatssecretaris vriendelijk er op attent moest maken, dat als Engeland door ging met schepen uit te rusten

voor de Confederatie, dat slechts naar een doel leidde en dat dat doel, zooals Zijne Excellentie wel zou begrijpen, gespeld werd: O-O-R-L-O-G.

Deze ijskoude mededeeling scheen de lucht op te klaren. Het kwam nooit tot een openlijk uitbreken van vijandelijkheden. In de eerste plaats waren er te veel menschen in Engeland, die de slavernij verafschuwden en liever de gevangenis in gingen, dan vechten tegen de slavernij-afschaffers van het noorden. In de tweede plaats was Engeland nooit heelemaal gerust over dien lastigen nabuur, Keizer Napoleon. En in de derde plaats moest Engeland een wakend oog houden op Rusland, dat een paar jaar geleden in de Krim leelijk slaag had gehad en dat nu het grootste deel van zijn vloot geconcentreerd had in de havens van San Francisco en New York, niet uit pure liefde voor de Amerikaansche democratie, maar om in geval van een conflict met Engeland, die havens als makkelijke vlootbases te gebruiken.

Al deze overwegingen waren echter van ondergeschikt belang. De ware oorzaak van de geleidelijke verandering in de houding van H. M.'s regeering was niet te wijten aan een plotseling oplaaiende liefde voor de idealen van Abraham Lincoln. Zij was te zoeken in de veranderde krijgskans van de Amerikaansche legers. Dat had een obscure ex-officier uit het staande leger, een vroegere kantoorbediende in een leerlooierij in Galena (Illinois), een volkomen mislukkeling, bekend als Ulysses S. Grant op zijn geweten.

Toen de oorlog tusschen het zuiden en het noorden uitbrak, scheen het, dat de carrière van dezen eenmaal schitterenden jongen luitenant ten einde liep en al de juffrouwen van het christelijk naaikransje schudden hun hoofd en zeiden „Dat heb ik altijd wel gezeid! Die arme broeder Ulysses!" en zij voorspelden, dat er binnenkort wel een begrafenis zou zijn en zij verkondigden wijze lessen over de gevaren en slechtheid van den drank en van de tabak. Zij waren wat in de war, toen die gammele kapitein benoemd werd tot commandant van een regiment en de macht kreeg om hun reine, lelieblanke lievelingen te laten marcheeren waarheen hij wilde.

Grant was nooit een kerel van veel woorden geweest. Hij

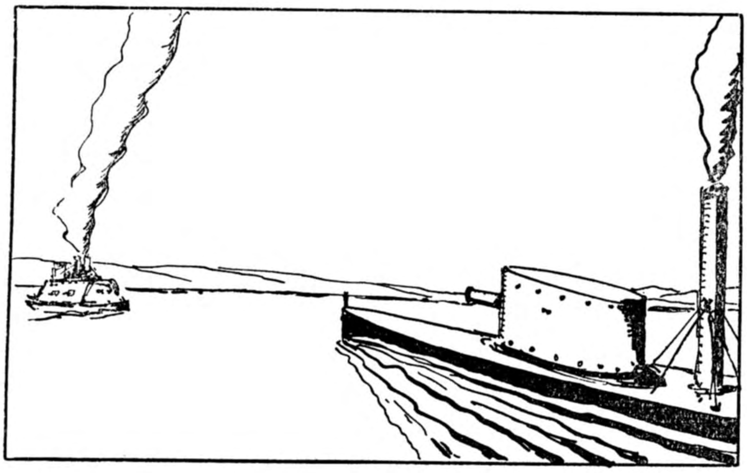

DE BAAS OP ZEE.

nam alle troepen, die onder zijn bevelen stonden mee, ging er op los, drukte rustig maar afdoende het westelijk front van de geconfedereerde troepen in mekaar en noodzaakte vervolgens bij zijn inval in Tennessee, Lee het grootste deel van zijn beste troepen weg te nemen van het noordelijk front om de west- en zuidwest-grenzen van zijn land te beschermen.

Dat was alvast een goed begin. Daar volgde terstond een andere onverwachte overwinning op, die waarlijk van nog grooter belang was.

Het zuiden was inderdaad heel hard getroffen door de blokkade, die het noorden had afgekondigd. Wat voor nut had het ieder jaar vijf millioen balen katoen te produceeren, als men deze niet elders verkoopen kon? Nu en dan lukte het wel eens een paar duizend balen in een snelvarende stoomboot weg te werken en de blokkade te trotseeren tot men een of andere Engelsche, Spaansche, Hollandsche of Deensche kolonie in West-Indië had bereikt, maar zulke kleine vrachtjes zetten geen zoden aan den dijk en het was hard noodig, dat men een betere manier vond om den ijzeren ring van Unieschepen te verbreken.

De Confederatie was op industriegebied niet zoo ver als het noorden, maar hun ingenieurs hadden gehoord van ijzeren

pantserschepen, waarmee al de staten van Europa na den Krimoorlog begonnen waren proeven te nemen en zij zagen in die richting een oplossing voor hun moeilijkheden. Wie de oorspronkelijke plannen ontwierp voor het eerste pantserschip van de Confederatie weet ik niet, maar een van de leden van het kabinet van Davis was in vroeger jaren voorzitter geweest van de commissie van den Senaat voor maritieme aangelegenheden en hij moet eenigszins op de hoogte zijn geweest van de nieuwste vindingen op het gebied van bewapende schepen. De Geconfedereerden hadden wel gebrek aan materiaal, maar door een ijzeren hulsel te bouwen over het karkas van een half verbrande oude oorlogssloep van de Unie maakten zij een miniatuur dreadnought, die zeven mijl per uur kon afleggen en die volmaakt onoverwinlijk was in het gevecht met een gewoon houten schip.

GEORGIA.

Deze merkwaardige oorlogsbodem de U.S.S. *Merrimac* werd omgedoopt in de C. S. S. *Virginia* en bracht op den eersten dag van zijn glorierijk bestaan twee oorlogsschepen van de Unie tot zinken.

Dat was maar een begin, doch als Stephen Mallory de gelegenheid had om een dozijn *Virginia's* te bouwen, dan zou de weg van Charleston naar Londen voor het verkeer der Geconfedereerden open liggen en dan zou hun katoen zich machtiger toonen dan het zwaard.

Maar helaas! Terwijl de Geconfedereerden druk aan het zagen waren op de oude Merrimac en ijzeren platen hamerden tegen haar zijkanten, teekende een Zweed, John Ericsson

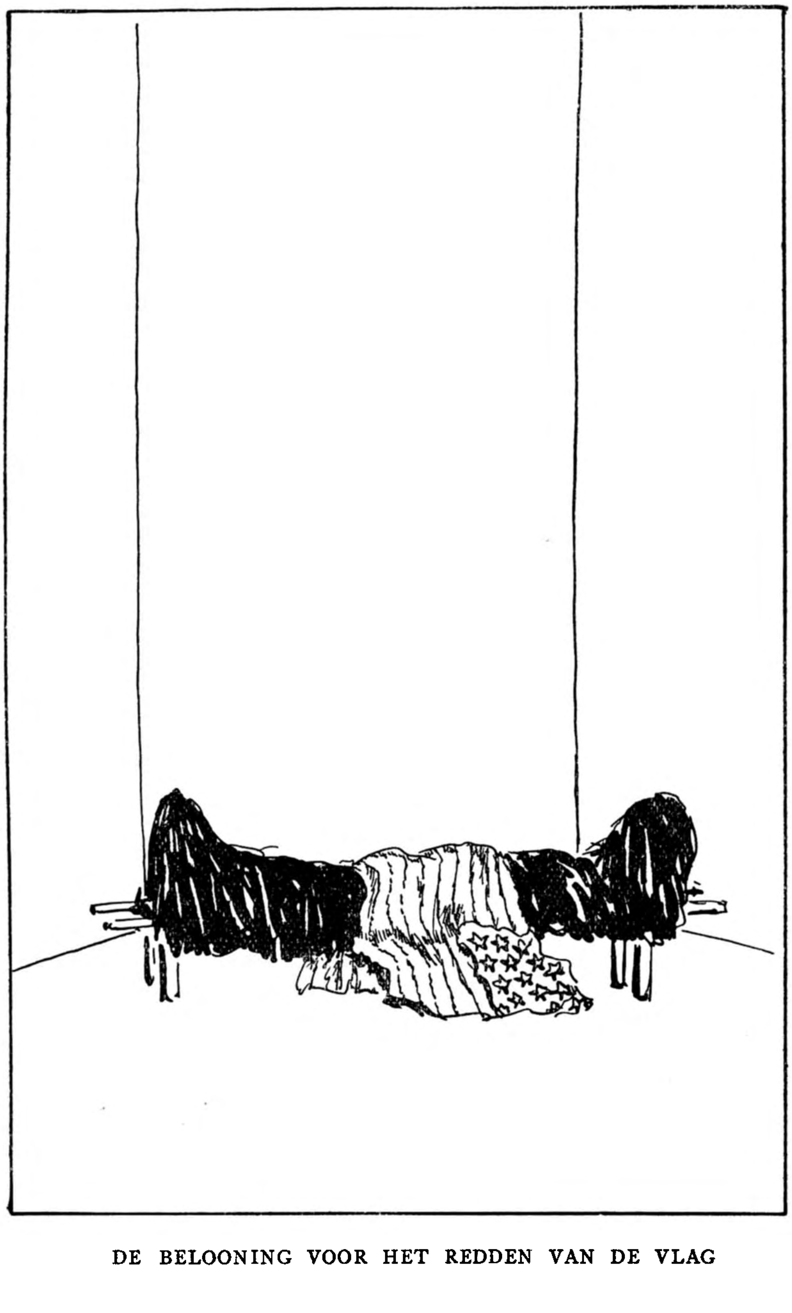

DE BELOONING VOOR HET REDDEN VAN DE VLAG

uit Langbanshyttan in Wermland, een gewezen kapitein van het Zweedsche leger en vruchtbaar uitvinder, verscheidene blauwdrukken, die bestemd waren om al die droomen van een zuidelijke hegemonie ter zee te doen vervliegen tot houtsplinters en oud roest.

Ericsson, die in Engeland locomotieven had gebouwd, die konden concurreeren tegen Stephenson's *Rocket* en die de beroemde schroef had uitgevonden voor zeeschepen, was tenslotte op het idee gekomen ijzeren pantserschepen te maken met kanonnen in draaibare ijzeren torens. Hij trok met zijn uitvinding naar Frankrijk. Maar de derde Napoleon had al net zoo weinig belangstelling voor Ericsson's boot als de eerste gehad had voor het bootje, dat Fulton in het vuile water van de Seine had vertoond en hij weigerde den Zweed eenigen steun te geven. Toen bereikten de geruchten Europa, dat de Geconfedereerden, naar het heette, bezig waren iets heel wonderlijks te bouwen. Ericsson maakte, dat hij zoo gauw mogelijk in Washington kwam en liet zijn plannen zien aan de ingenieurs van de U. S. A. regeering.

Die zaten zoo met de handen in het haar, dat zij voor één enkelen keer eens wilden luisteren naar een buitenstaander, en niet-ambtenaar, en zij gaven Ericsson de gelegenheid om zijn *Monitor* te bouwen volgens zijn eigen idiote plannen, waarin zij om de waarheid te zeggen geen grein vertrouwen hadden. Niemand trouwens, behalve John zelf.

Hij werkte met zulk een woede, dat zijn schip in minder dan zes maanden klaar was voor den strijd. Wegens het zware weer kon de *Monitor* niet tijdig naar het zuiden varen om de voltooiing van de *Virginia* te verhinderen. Maar een kort gevecht op den 9den Maart van het jaar 1862 toonde de volmaaktheid van de *Monitor* als verdelgingsmiddel en de laatste hoop van de Geconfedereerde Staten om de blokkade te verbreken spatte als een zeepbel uiteen.

Met behulp van meerdere monitors en bewapende schepen werd de blokkade door het noorden met groote kracht doorgezet en het zuidelijke katoen lag te rotten in de pakhuizen van Mobile en Norfolk, terwijl de Europeesche mogendheden geen reden meer hadden om een overwinning van het

zuiden te verwachten en stokdoof bleven voor alle smeekbeden om hulp of crediet.

Wanhopig vochten de legers van Lee en Jackson om een beetje tijd te winnen, totdat zij hun tegenstanders schaakmat zouden kunnen zetten. Dat lukte net niet en hun vijand stoofde hun ondertusschen een leelijke kool. Bij proclamatie maakte president Lincoln bekend, dat allen, die op 1 Januari 1863 op het door het Confederatieve leger bezette gebied nog slaaf waren, voor altijd vrij zouden zijn. De slavernij werd echter door dit staatsstuk niet afgeschaft in die staten van de Unie, die het noorden trouw waren gebleven. Het was doodgewoon een oorlogsmaatregel, waarmee men beoogde den steun te winnen van de afschaffers, zoowel binnen als buiten de grenzen, opdat zij van dat oogenblik af den oorlog zouden beschouwen als een soort kruistocht voor de bevrijding van het menschelijk ras en hem niet langer konden uitmaken voor een goddeloos ruzietje over statelijke rechten. Het was echter geen oplossing voor het vraagstuk van de slavernij, die eigenlijk een van de voornaamste oorzaken van den burgeroorlog was. Het duurde tot 1865 voor een nieuw artikel in de Constitutie een eind maakte aan dezen pijnlijken toestand en onvrijwillige dienstbaarheid voor eeuwig uit het gebied der Vereenigde Staten bande.

Wat den oorlog betreft, daarover kan ik kort zijn. Toen eenmaal het opperbevel was opgedragen aan één man, den vroegeren schoenwinkelbediende uit Galena (Illinois) werd de zaak met groote accuratesse afgewikkeld. Het dal van den Mississippi werd bezet. Admiraal Farragut drong door tot in de stad New Orleans. Lee vernietigde bijna een heel leger uit het noorden bij Gettysburg, maar hij kwam net tien minuten te laat en met vijf duizend man te weinig om een volledige overwinning te kunnen behalen. Sherman marcheerde van het eene eind van Georgia naar het andere en vertoonde zooveel bewonderenswaardige vernielzucht, dat menig fatsoenlijke noorderling zich schaamde voor deze wel wat overdreven woestheid. Toen de Geconfedereerden tevergeefs hadden gepoogd vrede te sluiten door een gecombineerde actie van het zuiden en het noorden tegen Mexico te suggereeren,

werd Richmond, de hoofdstad van het zuiden, belegerd, gebombardeerd en ingenomen en Jeff Davis nam de beenen en verdween in de wildernis van Georgia.

Na die ramp zat er niets anders op dan zich over te geven en dat lot in groote nederigheid te aanvaarden, zooals Grant en Lee voorbeeldig deden bij Appomattox Court House.

Toen dan tenslotte de zaak was afgeloopen en het voor goed uitgemaakt was, dat de rechten van het land als geheel gingen boven die van het individu, toen was de tijd aangebroken om de schade te gaan herstellen, die in vier jaren van vernieling was aangericht.

Sommige brave lieden uit het noorden stonden klaar om hun vroegeren vijanden de behulpzame hand te bieden. Anderen, wien nog het ware bloed der Maccabeeën door de aderen gutste, waren in de ure der overwinning even meedoogenloos als zij moedeloos waren geweest in de jaren van rampspoed. Meer dan ooit scheen het lot van de republiek af te hangen van dien statigen eenzamen man, die gedurende vier verschrikkelijke jaren geleerd had, hoe men zonder haat kon strijden.

In den morgen van den 4en Maart van het jaar 1865 zette Abraham Lincoln, voor de tweede maal gekozen als President van de Vereenigde Staten, zijn gedachten uiteen over een practische en rendabele levensbeschouwing — een kort Amerikaansch evangelie van barmhartigheid en naastenliefde — een beroep op rechtvaardigheid en verdraagzaamheid — een goed gemeende vermaning om edelmoedig te zijn en geen wrok te koesteren.

Zes weken later lag hij dood ter aarde, met een kogel door zijn hersenen — vermoord door een dwaas, die op die manier den ondergang van zijn eigen staat Virginia hoopte te wreken.

HOOFDSTUK XLVI.

DE LAATSTE DER CONQUISTADORES KEERT TERUG MAAR.... IN EEN EIKENHOUTEN KIST.

Arme kerel — hij had vooruit kunnen voelen, dat het mis zou loopen.

Hij had een kinderlijke inborst en was een beminlijke prins. Hij schilderde heel lieve schilderijtjes en speelde alleraardigst piano en wist heel wat van botanie. Het eenige wat nij miste, was een gewone behoorlijke menschelijke kin.

Daarom droeg hij als alle andere Habsburgers van die rare bakkebaardjes. Hij trachtte erg wild uit zijn oogen te kijken en sprak met veel bombast over God en Vaderland en Plicht en dat soort ernstige dingen. Juist op die oogenblikken was hij wel wat belachelijk. Slechts één enkelen keer wist hij zich tot de hoogstaande houding van zijn voorouders op te werken.

Hij zat met zich zelf wat in den knoop.

Hij wist niet precies, hoe te leven.

Maar hij ging prachtig dood.

Deswege zij hem veel vergeven.

Deze ongelukkige prins, die de laatste zou zijn van de Conquistadores werd in het jaar 1832 geboren in het keizerlijk paleis te Schönbrunn. Zijn vader was een Oostenrijksche aartshertog en zijn broeder was keizer van Oostenrijk en zijn schoonvader was koning van België en de helft van de gekroonde hoofden van Europa was familie van hem. Omdat hij behoorlijk lezen en schrijven en rekenen kende, dachten de andere Habsburgers, dat hij zooiets als een genie was en daarom maakten zij hem onderkoning van Italië en opperbevelhebber van het Oostenrijksche leger. Maar in één opzicht nam hij hen leelijk te pakken.

Want hij had werkelijk een vrij goed verstand en hij was een flink

werker en hij deed iets, waar weinig van zijn verwanten ooit aan dachten te doen, hij las boeken en bestudeerde allerlei dingen uit plattegronden en kaarten en teekeningen en het gevolg was, dat hij in korten tijd beschouwd werd als een autoriteit op maritiem gebied en toen de Oostenrijksche vloot gereorganiseerd moest worden, kreeg hij volle vrijheid van handelen. Hij liet schepen bouwen met allerlei ijzeren nieuwigheden, die tot den laatsten oorlog aan Oostenrijk de macht gaven in de Adriatische zee en in de oostelijke helft van de Middellandsche zee. Als onderkoning van Lombardije wist hij zulke verstandige en liberale hervormingen tot stand te brengen, dat hij Italië gered zou hebben voor de Habsburgers, maar, daar niemand anders scheen te snappen, waarover hij het had, liet hij allen moed zakken en bouwde zich een prachtig wit huis bij Triest en verzamelde waaiers en speelde sonates van Schubert en bracht de rest van den dag door als een goede, vriendelijke Oostenrijksche aartshertog, die zich van de wereld niets aantrok, een mooie vrouw bezat, een uitstekenden kok en wien het verder aan niets ontbrak.

In dienzelfden tijd leefde in de veraf gelegen bergen van Oajaca in een oude Azteken-vesting een Indiaan, Benito Pablo Juarez genaamd. In een hut van in de zon gedroogde klei had hij het levenslicht aanschouwd. Een vriendelijke monnik, die in het kind wat zag, had hem geholpen en gelegenheid gegeven rechten te studeeren. Toen was hij soldaat geworden, want hij wou de politiek in. Hij werd gouverneur van de provincie, waarin hij geboren was en tenslotte werd hij in 1861 gekozen tot President van de Mexicaansche republiek.

Het is een heele afstand van Schönbrunn naar Ixtlan. Maar in de geschiedenis is niets te gek en het onwaarschijnlijkste lijkt volkomen logisch, vandaar dat ik thans overga tot den derden persoon in deze kleine tragedie.

De grootmoeder van Napoleon III was een Creoolsche juffrouw geweest van het eiland Martinique. Als wij de best ingelichte deskundigen uit dien tijd mogen gelooven, was zijn vader een Hollandsche admiraal. Zijn officieele pa was echter een broer van den grooten Napoleon zelf en zijn vrouw was de kleindochter van een Amerikaan, Kirkpatrick geheeten, die

consul van de Vereenigde Staten was in Malaga, waar die uitnemende wijn vandaan komt. Op het oogenblik dat ik hem hier ten tooneele moet laten komen, had hij net aan Europa verteld, dat de naam van zijn nieuwe rijk gespeld werd V-R-E-D-E en dat hij uitkeek naar een paar nieuwe werelddeelen om deze te veroveren.

Thans keeren wij terug tot onzen Indiaanschen vriend.

Juarez was een zeer zeldzame verschijning: een onbaatzuchtige Mexicaansche patriot. Hij geloofde ernstig in de toekomst van zijn eigen Indianen-ras, als de menschen het maar met rust wilde laten. Om daartoe zijn land een korte periode van respijt te geven en het wat op adem te laten komen tusschen al dat gezanik van schuldeischers, staakte hij voor twee jaren het betalen van interest op buitenlandsche leeningen. Dat veroorzaakte groote consternatie in de „financieele kringen" van Madrid, Londen en Parijs en zonder een oogenblik aarzelen stoomden Fransche, Spaansche en Engelsche kruisers met volle vaart naar Vera Cruz om genoegdoening te eischen en op te komen voor de rechten van de diep teleurgestelde Europeesche obligatiehouders.

De Engelsche regeering met haar traditioneel respect voor de realiteit des levens voelde heel gauw, dat die eenvoudige Indiaan iemand was, met wien wel zaken te doen waren, maar dat hij iederen overlast, dien men hem aandeed, met het dubbele zou terugbetalen. Daarom maakten de Engelsche schepen rechtsomkeert en de Spanjaarden namen een goeden raad aan en vertrokken ook. Maar Napoleon kon niet zoo makkelijk terug uit dit lastige avontuur zonder dat hij zijn gezag erg havende, want hij had zijn kranten lekker vol laten schrijven met schitterende verhandelingen over de superioriteit van den bekenden Gallischen geest. Tegen zijn wil moest hij dus wel volhouden en voor zoover zijn soldaten niet stierven aan de gele koorts, kwamen zij al vechtende voor de stad Mexico en joegen President Juarez de wildernis in.

Toen kwam de moeilijke vraag, wat nu?

Keizer Napoleon was de parvenu onder de gekroonde hoofden van Europa. Verscheidene van zijn collega's weigerden zelfs hem in hun brieven als hun „dierbaren broeder" te beschouwen.

Daarom verzon hij een plannetje, dat even fantastisch als schrander was. Hij wilde den troon van Mexico aanbieden aan een lid van het trotsche huis der Habsburgers. Dan zou er een andere self-made-keizer op de wereld zijn en den eersten den besten keer dat de keizer van Oostenrijk den keizer van Frankrijk zou durven afsnauwen door hem zijn gewone afkomst te verwijten, dan zou hij kunnen antwoorden „En hoe zit het dan met dien mooien broer van U"?

De Habsburgers waren, zooals ik hier boven al gezegd heb, niet heel erg snugger, maar zij waren niet ontbloot van een zeker politiek oerinstinct. Anders zouden zij het nooit zoolang op hun wiebelende tronen uitgehouden hebben, als zij deden. En van den beginne af aan was Frans Jozef sterk tegen het plan, dat de Fransche gezant hem in een paar woorden duidelijk trachtte te maken.

Maximiliaan vond het plan echter prachtig. Hij zwijmelde in de romantiek. Hij zag zich zelf al in een eenvoudige maar goedstaande keizerlijke uniform leunende tegen een afgeknotte zuil van een oud Aztekenpaleis, terwijl de maan de zilveren stralen uitzond over den Popocatepetl en duizenden kleine bruine onderdanen op hun snareninstrumenten Beethoven speelden en liedjes zongen vol liefde jegens hun vorst.

Om kort te gaan, hij nam het baantje aan.

Hij geloofde zelfs in het fabeltje van een plebisciet onder de Mexicaansche bevolking, waarbij hij eenstemmig uitverkoren was als opvolger van Montezuma. Op verzoek van zijn prozaïschen maar practischen broer deed hij afstand van al zijn rechten op den Oostenrijkschen troon en ging scheep naar Vera Cruz.

Dit fantastische plannetje van den grooten Franschen kwakzalver was niet onopgemerkt gebleven door de autoriteiten te Washington en de diverse Amerikaansche gezanten aan de Europeesche hoven, waarbij zij geaccrediteerd waren, vroegen beleefd, of men dan nooit gehoord had, wat een zekere president Monroe destijds aan het Congres had voorgelezen, nog niet zoo erg lang geleden. Hunne Majesteiten met Hun ministers antwoordden „o ja!", maar de omstandigheden veranderden dikwijls het een en ander. Monroe had gesproken

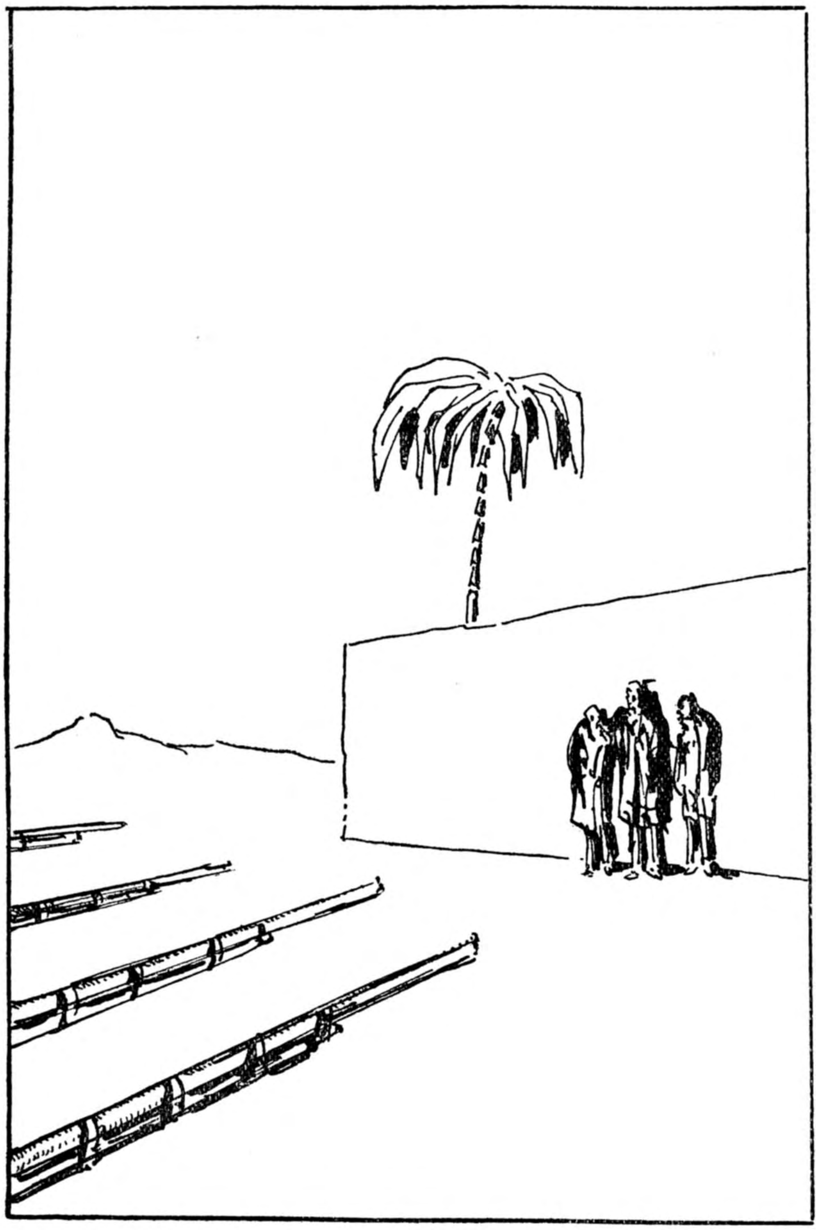

MAXIMILIAAN KEIZER VAN MEXICO.

voor de heele Vereenigde Staten, maar er zijn geen „Vereenigde Staten" meer. In de plaats daarvan bestaan er twee republiekjes, die samen nogal wat herrie hebben en die bezig zijn elkaar af te maken.

In 1863 mocht dat waar schijnen, maar binnen twaalf maanden kwam de Confederatie aan haar eind en toen hadden de Vereenigde Staten de handen vrij om den vriendelijken nabuur Benito te hulp te snellen.

De campagne werd begonnen met het uitoefenen van eenige pressie op keizer Napoleon. Men toonde dien heer de kranten, waarin een berichtje stond over wat overwinninkjes, die Pruisen zoo pas behaald had op zijn nabuur Denemarken. Men wees op een zekeren meneer Bismarck, die scheen te droomen van de herleving van het oude Germaansche rijk tot grootst mogelijke schade van Frankrijk.

Napoleon moest toegeven, dat dat allemaal waar was, heel erg waar. En zonder veel last te hebben van een knagend geweten nam hij ineens zijn troepen uit Mexico weg en liet den armen kunstmatig gekweekten keizer aan zijn lot over.

Als Maximiliaan meer aan zijn eigen leven gehecht was geweest, zou hij hebben kunnen vluchten, toen de wegen naar de kust nog vrij waren. Maar hij was van inborst een ernstig man met een groot plichtsgevoel en hij voelde zich gebonden aan hen, die hem in zijn strijd voor den troon bijstonden.

Toen alles verloren was, poogde hij den dood te vinden op het slagveld.

Helaas, geen kogel ontfermde zich over zijn lot en het onvermijdelijke geschiedde. Een van zijn Mexicaansche onderdanen leverde hem uit aan Juarez en Juarez veroordeelde hem tot den kogel. Maximiliaan vroeg geen genade voor zich zelf, maar dapper poogde hij gratie te krijgen voor de paar generaals, die hem trouw waren gebleven tot aan het eind.

Toen het bericht van zijn veroordeeling door de telegraaf over de wereld werd verspreid, stond men paf, dat een keizerlijke Oostenrijksche prins ter dood gebracht zou worden door een Mexicaanschen inboorling. Zelfs de president van de U. S. A. richtte zich tot zijn goeden vriend aan den overkant van de Rio Grande en vroeg clementie. Maar Juarez

antwoordde, dat hij niet tusschenbeide kon komen. Hij was het niet, die het gemunt had op het leven des keizers. Het was de wet van het land.

Toen was er geen helpen meer aan.

Den 19en Juni van het jaar 1867 werd Maximiliaan gefusilleerd.

Zes maanden later stevende een Oostenrijksch oorlogsschip met een Italiaanschen naam, de vlag voerende van Zijne Keizerlijke en Koninklijke Apostolische Majesteit den Keizer van Oosternrijk en Koning van Hongarije langzaam de haven van Vera Cruz binnen.

Den volgenden dag aanvaardde de laatste van de Conquistadores in een eikenhouten kist in het ruim geborgen de lange terugreis naar zijn vaderland.

Hoofdstuk XLVII.

IN UTAH WORDT EEN GOUDEN NAGEL GESLAGEN.

Twee aardappelen zijn twee aardappelen en twee olifanten zijn twee olifanten. En ofschoon zij allebei twee in getal zijn, is twee aardappelen toch niet hetzelfde als twee olifanten.

Dat lijkt heel duidelijk en eenvoudig. Maar toch zijn er heel wat menschen, die alleen maar kijken naar het getal twee en op de rest van het sommetje niet letten. Voor hen blijft twee altijd twee, of het aardappelen zijn of olifanten, daar letten zij niet op.

Toen de burgeroorlog voorbij was en het spook van een vreemden inval via de stad Mexico voor altijd was verdreven, scheen het oogenblik gekomen voor een grondig onderzoek naar de economische en sociale moeilijkheden, die verband hielden met het herstel van het verwoeste gebied in het zuiden.

De eigengerechtigheid van den Puritein, een zeer overheerschende trek in de beschaving van het noorden en zijn eeuwig gezeur over recht boven genade, maakten dat een zeer delicate en moeilijke quaestie.

De menschen uit het noorden, die meer dan drie honderd en vijftig duizend van hun beste jongelui hadden verloren, beschouwden het zuiden als archi-gemeen en hyper-misdadig.

Het zuiden had zijn wil in zake slavernij willen opdringen aan heel de Unie. Toen dat onmogelijk was gebleken, had het zuiden bakzeil gehaald. Toen dat niet kon zonder dat er bloed vloeide, had het zuiden het eerst geschoten. En dat kwam allemaal voort uit die dwaze idee van het zuiden, dat de blanke beter was dan zijn zwarte buurman.

Neen, daar konden de noorderlingen niet bij.

Voor hen was twee twee en niet drie of een.

Een zwartje was niets anders dan een blanke met een beetje donkerder huid en twee zwartjes van de katoenplantages langs den Mississippi waren even goed als twee Robert E. Lees uit Virginia. Een wanhopige begripsverwarring en een kostbare stommiteit, want eer het noorden ontdekt had, dat de wetten der logica niet precies opgingen op het gebied der menschelijke verwantschap, was bijna heel een volk tot wan-

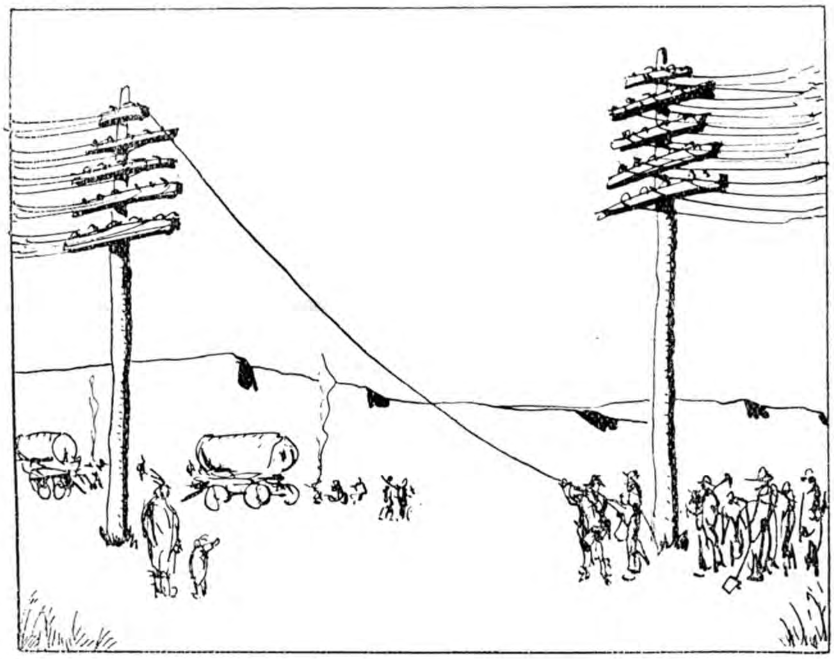

OOST EN WEST WORDEN VEREENIGD.

hoop gebracht. En tien jaren vrede hadden bewezen heel wat duurder te zijn dan vijf jaren oorlog.

Ja — had Lincoln nog maar geleefd!

Maar Lincoln was dood en zijn plaats als hoofd der natie was ingenomen door een man, die voor dat baantje totaal ongeschikt was. Hij was vice-president geworden, omdat hij een van de weinige zuidelijke politici was, die de zaak van de Unie trouw waren gebleven en omdat de bonzen van Lin-

coln's partij de grensstaten een genoegen hoopten te doen door aan een democraat uit Tennessee een vooraanstaande plaats te geven in de republiek.

De doodende kogel uit het pistool van Booth had op die manier dien armen kleermakersknecht tot President gemaakt. Nu werd die discipel van Andrew Jackson, die beroepspropagandist uit de wildernis, geroepen om het land door de moeilijkste periode van zijn bestaan te leiden. De man, die in zijn hart overtuigd was, dat het zuiden groot onrecht had geleden en de schande van zoo'n nederlaag geenszins had verdiend, zag zich nu gedwongen gemeene zaak te maken met een troep lieden uit Nieuw-Engeland, die het noorden als de beleedigde partij beschouwden en die vonden, dat de Geconfedereerden blij konden zijn, dat zij niet allen aan een hooge galg opgehangen waren.

De openlijke tegenstrijdigheid van deze twee zienswijzen voerde tot een aanklacht wegens hoogverraad van den President en tot een lang en onbelangrijk proces, dat niets uitrichtte. Maar voor het zuiden, waar alle economisch leven tot algeheelen stilstand was gekomen, beteekende die ruzie tusschen uitvoerende en wetgevende macht in de regeering een ramp. Zij, die zich op de slavenhouders wilden wreken, konden nu naar hartelust hun gang gaan.

De wereld stond op zijn kop. De zwarte regeerde nu, geruggesteund door de bajonetten van de regimenten uit het noorden, met grenzenlooze onbeschaamdheid over den blanke. Een complete ruïne dreigde van een sociaal stelsel, dat met al zijn fouten een groot aantal uitnemende en bekwame mannen had voortgebracht en dat het leeuwenaandeel had gehad in de stichting van de onafhankelijke republiek van de Vereenigde Staten.

Tenslotte bleek een terugkeer naar normale economische omstandigheden zoo buitengewoon moeilijk, dat het zuiden pas twee generaties later in staat was zich te herstellen van zijn tegenspoed.

Als altijd in het leven, gebeurde toen het meest onverwachte. Het noorden en het zuiden hadden ieder gevochten om de macht in de Unie en het westen ging met den buit strijken.

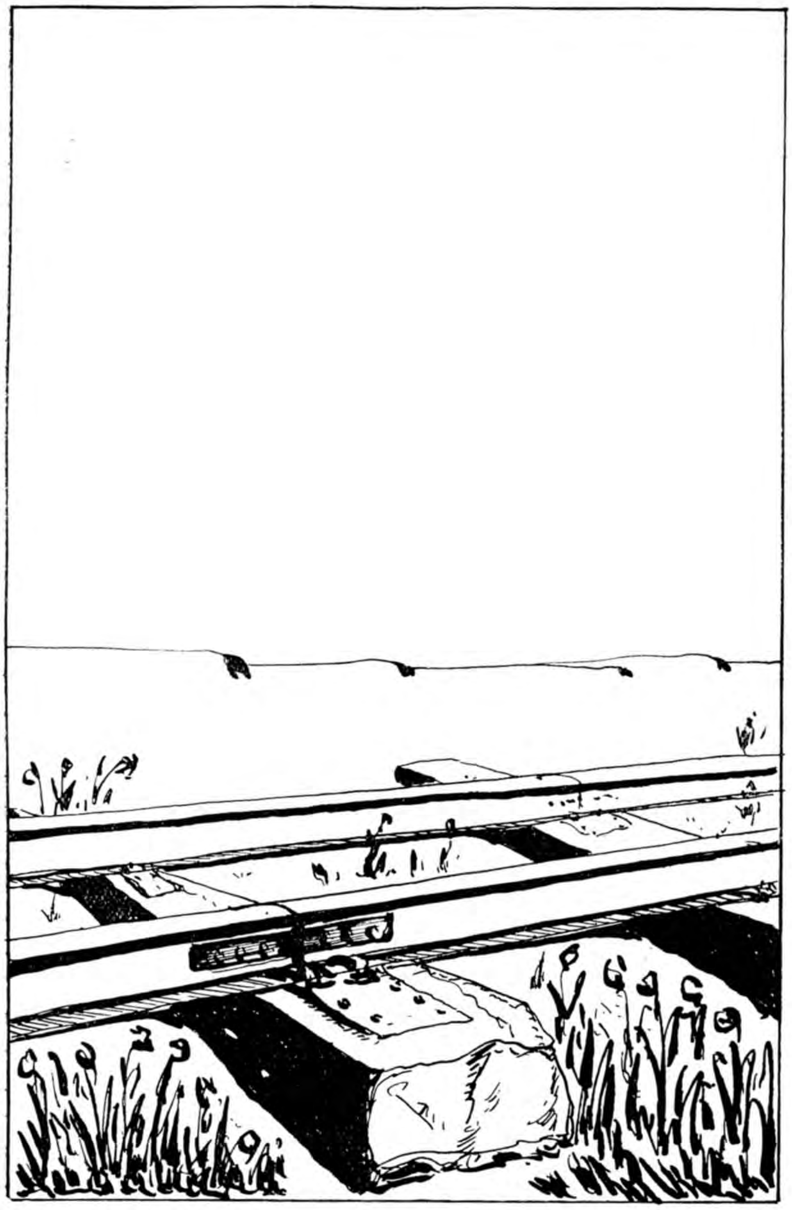

DE GOUDEN NAGEL VAN UTAH.

Wat tot dusver meer tweede plan geleken had, werd plotseling het middelpunt van het tooneel en de oude geest van de grens werd definitief als een nieuwe godsdienst aanvaard door de menschen van de kust.

Indirect hadden de militaire en politieke verwikkelingen uit de zestiger jaren een belangrijk aandeel in deze verandering. Het was voor de Vereenigde Staten niet alleen hoogst belangrijk geweest om de vriendschap te handhaven met de grensstaten van het midden-westen, maar ook om zich de genegenheid te verwerven van de Amerikanen, die langs de kust van den Stillen Oceaan woonden. Helaas waren zij van het oostelijk deel des lands gescheiden door twee duizend mijlen bergen en vlakten. Het duurde minstens zes weken voor een brief uit New York over de landengte van Panama Sacramento bereikte. Maar in 1860 was de beroemde Pony Express gaan loopen tusschen San Francisco en St. Joseph (Missouri). Zij, die vijf dollar over hadden voor iederen brief van twintig gram, konden nu hun correspondentie van het oosten naar het westen zenden in acht of negen dagen.

Toen kwam de aanleg van een telegraafkabel door de vlakten

Maar er bleef nog één groot bezwaar. Men kon geen soldaten per telegraaf zenden noch kanonnen per Pony Express. Daar kwam bij, dat men algemeen wist, ja, het was sedert de dagen van Lewis en Clark zelfs heel goed bekend, dat die tusschenliggende streken zeer waardevol waren, een waar paradijs voor den boer, rijk aan allerlei grondstoffen.

Een zich zelf respecteerende en bedachtzame regeering kon zoo'n gebied toch niet braak laten liggen. Reeds in de dagen van Jefferson deed het praatje de ronde, dat Aaron Burr van plan was een Mississippi-rijk te stichten en dat had al een paniek onder de menschen in het oosten veroorzaakt. Nu was het land in oorlog. De Franschen zaten in Mexico. Engelsche garde-regimenten hadden de forten van Halifax bezet. Natuurlijk verwachtte het noorden te winnen, maar men kon nooit weten en het zou waarlijk zelfmoord beteekenen, als men al dat terrein één dag langer ongebruikt liet dan absoluut onvermijdelijk was.

De oorlog had echter alle energie tot koloniseeren verlamd.

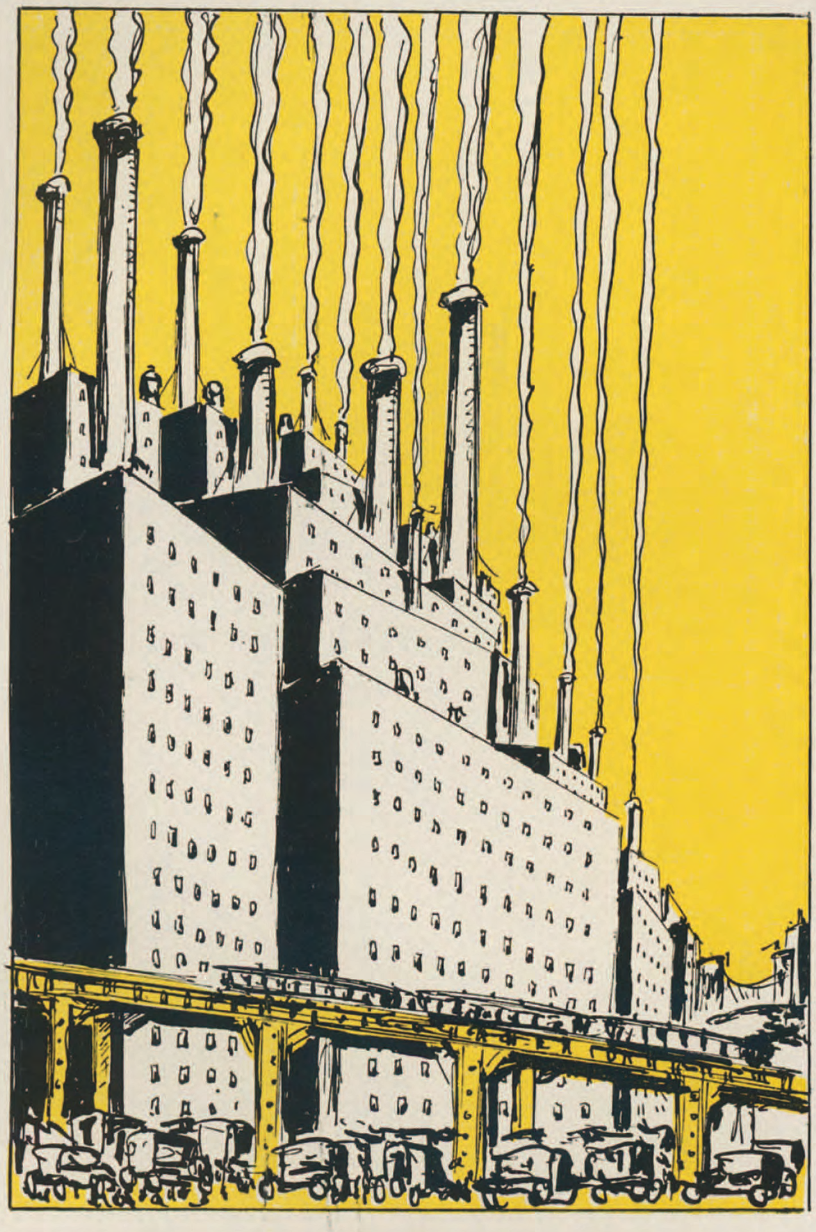

DE LOOP DER DINGEN.

Zij die pootig genoeg waren om schop en houweel te hanteeren, waren gedwongen geweren te dragen en de paarden van een paar kleine cavalerie-regimenten waren de eenige rustverstoorders in de eindelooze stilte van de prairie. Zoo gauw echter als de vrede tot stand was gekomen, werd het werk om oost en west nader tot elkaar te brengen met allen ernst ter hand genomen.

Tot dusver had de spoorwegondernemer den pionier gevolgd. Maar nu werd de spoorwegondernemer zelf pionier. Hij wachtte niet langer tot er voldoende kolonisten waren in een bepaald deel van de Unie voor hij zijn spoorweg ging aanleggen. Hij begon met een paar duizend vierkante mijlen onbewoond gebied van behoorlijke verkeersmiddelen te voorzien en noodigde dan de boeren uit het oosten en de immigranten uit Europa uit zich te vestigen op redelijken afstand van zijn stationnetjes en zijn spoor te gebruiken voor het transport van hun vee en landbouwproducten. Zoo verwoed werkten de opzichters, dat weldra heel de vlakte van den Mississippi bedekt was met een netwerk van spoorwegen en dat de voltooiing van den eersten transcontinentalen spoorweg slechts een quaestie van een paar jaar was.

Op den tienden Mei van het jaar 1869 werd te Promontory Point in Utah een gouden nagel geslagen in de verbinding van de laatste meters rail.

Oost en west waren verbonden en het eerste deel van het programma was met succes voltooid.

Het tweede deel was moeilijker.

Het aantal menschen, dat geld genoeg had om land in het westen te koopen en met hun families den Mississippi over te steken was betrekkelijk klein. De overigen waren vol goeden wil, maar zij misten de vijf of zes honderd dollars, die noodig waren voor de eerste inrichtingskosten op hun nieuwe boerderijen. Om het verhuizen van de flinke burgers te vergemakkelijken nam het Congres een „Homestead Law" aan, waardoor iedere achtenswaardige burger een bepaald aantal morgens land kon bezetten en kon behouden, zoolang hij het behoorlijk bebouwde.

Die maatregel hielp geweldig ten bate van de kolonisatie

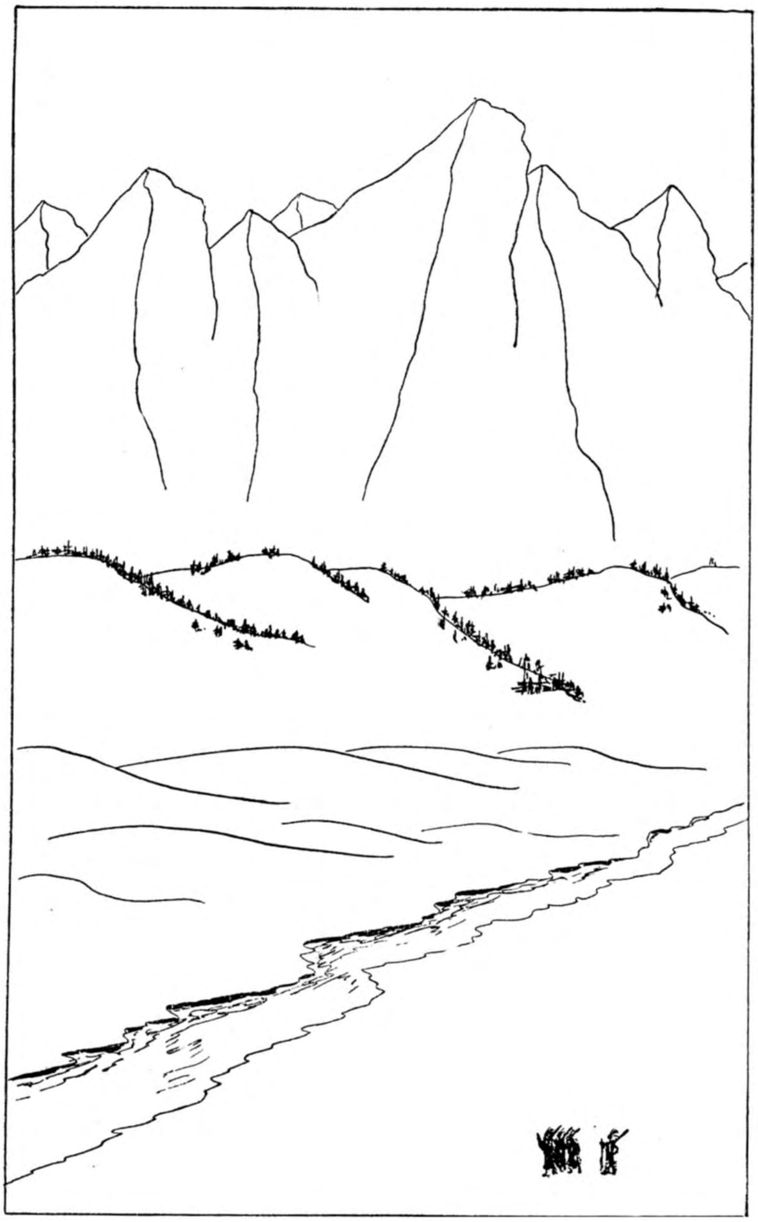

DE „ROCKIES".

van de gebieden in het verre westen. Slechts één land heeft ooit zulk een grootsche taak op zich genomen. Dat land was Rusland. Maar in Siberië (ik bedoel het Siberië van de pioniers en niet het meer bekende, maar veel minder belangrijke deel van Noord-Azië, dat als strafkolonie wordt gebruikt) moest de regeering den boer met geweld drijven naar de rijke weilanden van Tartarije. De Amerikaansche autoriteiten moesten echter steeds als een rem werken op het ongebreideld enthousiasme van de toekomstige kolonisten.

Na een paar jaar exploitatie op groote schaal was definitief aangetoond, dat Koning Katoen van het zuiden een zwak vorst was vergeleken met de Keizerlijke Majesteit van Graan en Vee, die nu den scepter zwaaide over duizenden morgen gronds in Texas en Dakota. Daar was niet zoo'n onuitputtelijke groep aanpakkers, die hun deel wilden hebben voor het te laat was. In deze jacht naar nieuwe weiden en akkers werden de laatste overblijvenden van de Indianen (wien dit gebied als een soort troostprijs was gelaten, toen de U. S. A. hun voorvaderlijke bezittingen in het oosten in beslag namen) ruw verstooten. Zij werden in uitgebreide concentratiekampen samengebracht, waar zij verder konden vegeteeren en degenereeren als interessante specimina van de oorspronkelijke locale fauna.

Zulke gruwelijkheden schijnen een onafscheidelijk deel te vormen van den vooruitgang van den blanke over de aarde. Theoretisch erkennen de Europeaan en de Amerikaan, dat de zwarte, gele en koperkleurige schepsels ook een recht van bestaan hebben. In de practijk hebben ze echter graag, dat die schepsels „hun plaats weten" en hun schoenen poetsen of het huis huns meesters schoon houden. Wanneer echter een van die gekleurde rassen den blanke in den weg staat en zich te trotsch voelt om schoenpoetser of bordenwasscher te worden, dan weet de blanke niet precies, hoe hij er mee aan moet. Hij wordt een pietsie zenuwachtig en begint met zijn revolver te spelen. Negen van de tien gevallen gebeurt er wat en gaat het ding af. Als die arme inboorling dan toevallig net in den weg van dien kogel is — des te erger voor hem. Waarom keek hij dan in hemelsnaam ook niet beter uit?

Dit hoofdstuk in de Amerikaansche geschiedenis is niet erg vleiend. Op iedere bladzij zien we bloed en wreedheid en verbroken tractaten en over het geheel hangt ook een lucht van rum. Maar wat geven zedelijke principes tegenover de wetten der natuur?

De honderdduizenden hectaren gronds in bergen en vlakten, die de Vereenigde Staten gekocht, verkwanseld of gestolen hadden van de Franschen, Engelschen en Mexicanen en die de rijkste voorraden goud, zilver, lood, koper, olie en steenkool bezaten, waar de wereld ooit van droomde, waren in het bezit van een slap ras, dat met pijl en boog vocht. En al die grond werd gretig begeerd door een sterk ras met geweren en kanonnen.

Een Duitsch staatsman heeft eens met het eigenaardige gebrek aan tact, dat men daar te lande flink vindt, beweerd, dat deze wereld geregeerd wordt door de macht en niet door het recht.

Wij plegen naar onze kerken en kerkjes te gaan en wij zingen psalmen en gezangen en wij danken den Hemel, dat wij niet als de anderen zijn, die openlijk bekennen, dat de sterken de wereld beheerschen en dat den zwakke alle aardsche goederen ontnomen worden. Wij vinden dat verschrikkelijk. Wij zijn overtuigd, dat wij zulks nooit zouden doen.

En toch, voor het oogenblik zie ik, als ik om mij heen zie, niets anders dan een wereld, waarin de een is om te eten en de ander om gegeten te worden — de een om te vernielen en de ander om vernield te worden — de een om te dooden en de ander om gedood te worden. Ik aanvaard het leven, zooals ik het vind en ik zal blijven vasthouden aan het verkondigen van een macht, die oneindig sterker schijnt dan eenige uiting van den menschelijken wil.

Waarop de schim van Carlyle een droevige grijns laat zien en fluistert: „Wat wou je er anders aan doen?”

Hoofdstuk XLVIII.

VERVAL EN ONDERGANG VAN DE AMERIKAANSCHE CULTUUR.

Wij kennen allemaal de klacht van de ouderen onder ons, dat onze tijd ver-jazzt is, dat wij veel te gehaast leven, dat onze beschaving veel te veel herrie vertoont.

Oude menschen klagen echter altijd en maken altijd vergelijkingen en daarom zeggen de kinderen heel beleefd: „Jawel meneer!" en trekken zich niets aan van al dien lof op den goeden ouden tijd.

Morgen heeft grootpa weer wat anders om over te klagen en dan zullen wij een nieuwe reeks klachten aan te hooren krijgen over „het gebrek aan eerbied van de jeugd" en „over de schandelijke onzedelijkheid", over die „schandalige schuine tooneelstukken" en over die „afschuwelijke korte rokken" en over „die afgrijselijke afgeknipte haren."

Ofschoon met tegenzin, moet ik toch bekennen, dat onze leefwijze waarlijk zeer ernstig beïnvloed is door de uitvinding van stoom en electriciteit en dat de westersche beschaving, of de christelijke beschaving, of de beschaving van den blanke — net hoe men haar noemen wil — met zulk een vaart vooruitgaat — of achteruit, het is moeilijk te zeggen welke richting — als men vijftig of vijf eeuwen geleden zich onmogelijk had kunnen denken.

Denk eens een oogenblik terug aan de tijden van de Egyptenaren, Babyloniërs, Grieken, Cretenzers en Romeinen. Een klein aantal menschen, intelligenter en energieker dan de rest, wilde een klein stuk land hebben, dat economische voordeelen bood. Dan trad een periode van gestadigen groei in tijdens welke men zorgvuldig de eerste beginselen van een samenleving leerde. Onder de leiding van een half dozijn

groote mannen brak gewoonlijk een z.g. „Gouden Eeuw" aan, tot het land plotseling het oorlogspad betrad, alle handelsverkeer zich toeëigende, zich uitleefde in zang en poëzie, de hemellichamen bekeek, de afgelegen zeeën onderzocht, de samenstelling van het menschelijk lichaam bestudeerde, bonken marmer in schoone standbeelden omtooverde, pyramides en tempels bouwde, mooie stoffen kleurde en de zegeningen van eigen cultuur verspreidde tot in de verste uithoeken der wereld.

Zoo'n Gouden Eeuw duurde echter nooit erg lang. Zij kostte te veel menschelijke energie. Het vuur van vreugde en enthousiasme moest wat te fel branden. Uitputting volgde spoedig. Dan teerde een slappe en zorgelooze generatie op het verworven nationaal vermogen. Verval trad in en de rest was slechts een quaestie van tijd. Hadden de voorouders genoeg gestolen — in den regel hadden zij dat wel — en hun staat met de noodige zorg in elkaar getimmerd — zooals de Romeinen hadden gedaan — dan kon het duizend of vijftien honderd jaren duren voor men er „slot" onder kon zetten.

Zelfs dan kon de geestelijke nalatenschap van een waarlijk uitermate intelligent volk, in handen van totaal vreemden nog een vijf, zeshonderd jaar duren en de illusie scheppen, dat de patiënt heelemaal niet gestorven was.

Maar aan den Amerikaanschen kant van den oceaan scheen die regel niet te gelden. De Amerikanen waren in staat te doen in vijftig of zestig jaren, waar andere volken vijf, zes eeuwen voor noodig hadden gehad. Toen de blanke in Noord-Amerika aankwam, stiet hij op een groot aantal inheemsche Indiaansche beschavingen, waarvan sommige zeer primitief waren, andere van hooge orde. Maar de lui, die het eerst kwamen, hadden niet veel belangstelling voor die aangelegenheden. Zij sloegen en hakten en brandden en schoten en moordden en vernielden zoo gauw mogelijk ongeveer alles, wat de inboorlingen gemaakt hadden.

Een enkele maal namen zij het een of ander van hun slachtoffers over, waardoor zij het konden uithouden op die onherbergzame streken langs de kust, wanneer hun eigen ervaring van leven in de wildernis hen in den steek liet. Zij waren echter

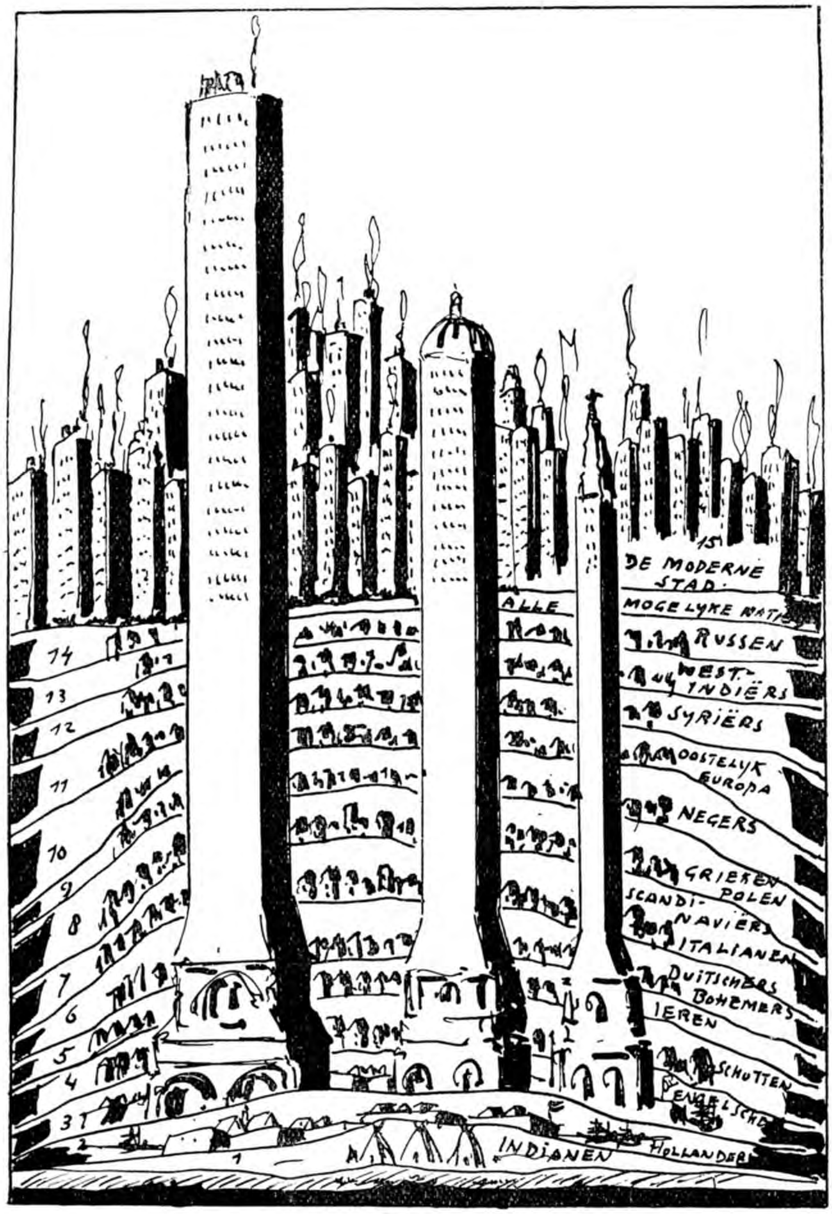

DE MODERNE STAD.

te zeer overtuigd van de goddelijkheid van hun zending, dan dat zij zich bekommerden over den afloop van het geval. Zij maakten de Indianen af en namen hun land in bezit. De inheemsche Amerikaansche beschaving werd overgelaten aan de kralenwinkels in Albuquerque en de „Wild-West"-ateliers van Hollywood.

Toen bracht de blanke zijn eigen boeltje op orde en wij krijgen de tweede laag van Amerikaansche beschaving, die van de kolonisten. Deze hield het ruw geschat uit van het begin van de zeventiende eeuw tot de tweede helft van de achttiende eeuw. Op het gebied van kunsten en wetenschappen leverde zij ongeveer niets op. Het domein der letteren werd verrijkt met een paar bundels onmogelijke preeken en met eenige heel interessante reisverhalen van de Jezuïtische zendelingen in Canada.

De kleine groep Europeanen echter, die min of meer aan haar eigen lot in de uithoeken van de immense wildernis was overgelaten, had evenwel de gelegenheid om zeer oorspronkelijk werk te verrichten op het gebied van zelf-regeering en in korten tijd kwamen zij op wat nieuwe ideeën van politieken aard, die in hun verdere ontwikkeling heel interessant zouden zijn geweest en van groote waarde voor de rest van de wereld.

Maar de revolutie maakte een eind aan dat beroemde experiment.

Toen kwam de derde laag van Amerikaansche beschaving, die van de republiek. Die duurde van 1776 tot 1865, van het begin van den opstand tegen het moederland tot het eind van den burgeroorlog. In die periode sneden de kolonisten zich willens en wetens af van vrienden en magen in Europa, keerden het oosten den rug toe en gingen trotsch aan het kweeken van een eigen nieuwe beschaving, een denk- en leefwijze, die de edele incarnatie moest worden van hun pas verworven gevoel van vrijheid en gelijkheid.

Het is makkelijk genoeg om te lachen om die nieuwe Godsbeschikking, want de eerste vruchten van dat roemrijk experiment waren teleurstellend genoeg. Muffige algemeenheden, stomme herhalingen van bucolische waarheden, die de rest van de wereld al een halve eeuw tevoren had laten schieten.

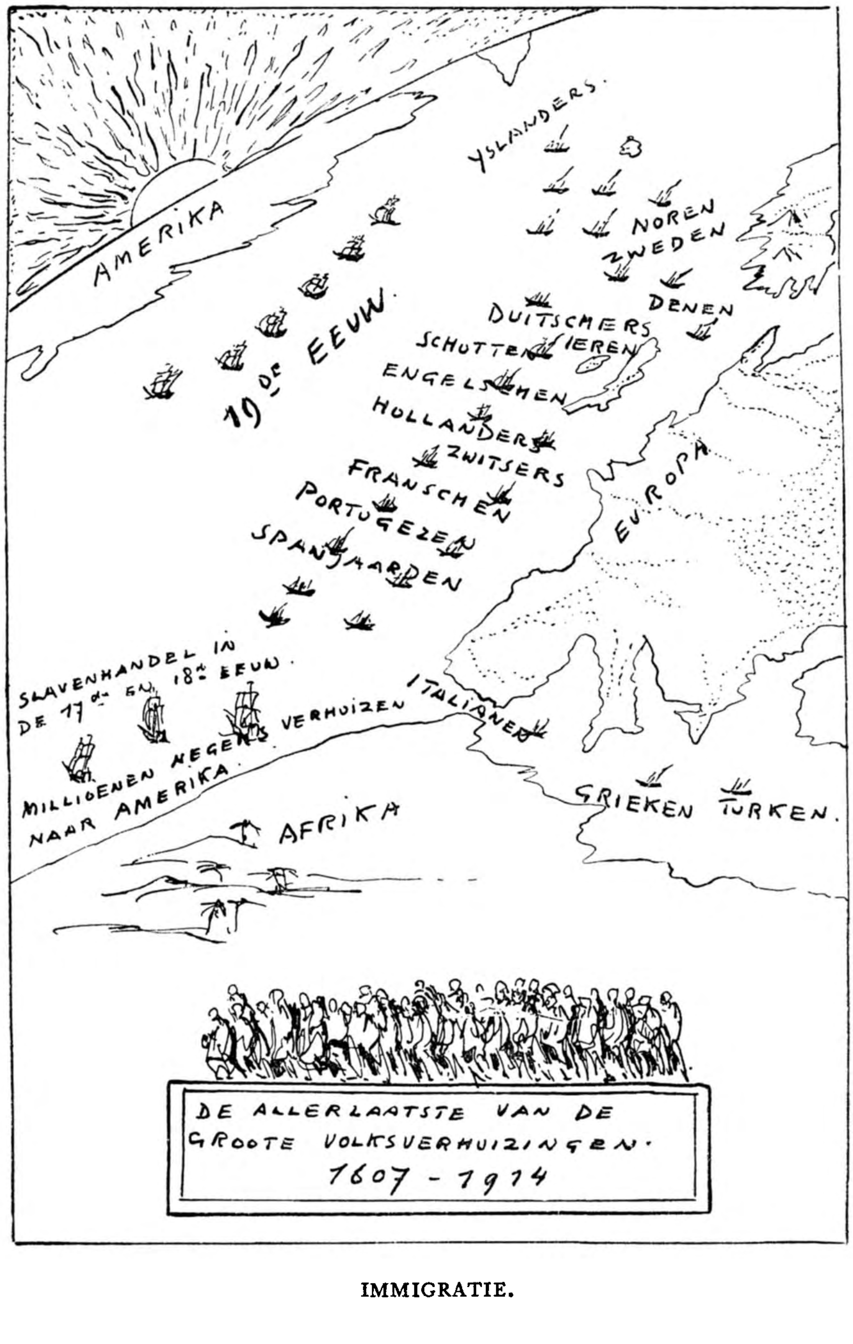
AMERIKA
YSLANDERS
NOREN
ZWEDEN
DENEN
19DE EEUW
DUITSCHERS
SCHOTTEN
IEREN
ENGELSCHEN
HOLLANDERS
ZWITSERS
FRANSCHEN
PORTUGEZEN
SPANJAARDEN
EUROPA
SLAVENHANDEL IN DE 17DE EN 18E EEUW.
MILLIOENEN NEGERS VERHUIZEN NAAR AMERIKA.
ITALIANEN
GRIEKEN
TURKEN.
AFRIKA
DE ALLERLAATSTE VAN DE GROOTE VOLKSVERHUIZINGEN.
1607 - 1914

IMMIGRATIE.

Dat doet er niet toe. Er was geen stilstand meer. Er was een conflict. Er was leven. Voor het eerst in de Amerikaansche geschiedenis vernam men de stem van den profeet. Er waren menschen met een nieuwen kijk, menschen, die voor hun ideeën stonden, er voor vochten, er voor leden. Waarlijk, wij kunnen dien tijd van Jefferson en Jackson niet maar zoo zonder meer veronachtzamen en alleen beschouwen als een tijd van leelijke meubels, afgrijselijke platen en staatslui met bakkebaarden en geweldige kachelpijpen op het hoofd, die alsmaar ruzie hadden over tallooze onderwerpen, die geen mensch wat kon schelen.

Gedurende die negentig jaren was er ongetwijfeld een streven naar wat beters, dan wat de wereld tot nu toe had vertoond. Een poging werd gedaan om ten minste een deel der moeilijkheden op te lossen door den man van de straat een betere kans dan vroeger te geven. Een poging om een zekere mate van algemeene welvaart te bereiken op een manier, die tot nu toe nooit voor iedereen had open gestaan. Dat alles geschiedde door Amerika. Humaniteit werd niet vergeten, maar het was Amerika, dat den mensch vrij maakte — het was Amerika, dat den weg uit de woestijn aangaf — het was Amerika, dat aan onze planeet nieuwe en duurzame stelsels van geestelijke waarde verschafte.

Het was een van de interessantste menschelijke experimenten van de laatste vijf eeuwen. En het is heel jammer, dat het tot zulk een smadelijk eind moest komen.

Waarom?

Dat weet ik niet.

De historische wetenschap is nog in de kinderschoenen. Wij hebben nog nooit die problemen zoo grondig bestudeerd, als de katoenknopkever of de plaag van de aardappelziekte.

Zooals meestal in die gevallen waren er verschillende oorzaken voor het plotseling verval van dien laatsten en meest eigenaardigen vorm van een zuiver Amerikaansche beschaving. De belangrijkste van die oorzaken was het plotseling verdwijnen van de beste elementen van het jongere geslacht. De militaire leiders van den burgeroorlog waren afschuwelijke slagers. De arme stakkerds, die niet sneuvelden op het veld van

eer, vielen vaak ten prooi aan ziekten of werden slachtoffer van één van die vormen van officieele veronachtzaming, die de oorlogsleveranciers en hun politieke drijvers „onvermijdelijk" noemden in een tijd van zoo grooten nationalen strijd.

Hoe dan ook, zij waren dood en weg.

Wie bleven over om hun plaatsen in te nemen?

De slappelingen, de jongelui, die gewacht hadden tot ze opgeroepen werden, de „onmisbaren", die iemand anders gekocht hadden om voor hen te sterven, terwijl ze zelf rustig thuis zaten. Juist in een tijd, waarin de geestelijke waarden 't het zwaarst te verduren hadden, hadden de geestelijk begaafden het meest te lijden en de practische, nuchtere jongens en meisjes bleven over.

Zoo kwam het, dat in 1865 zoowel het noorden als het zuiden van de U. S. A. beroofd was van hen, die juist het meest geschikt waren om den eigenaardigen beschavingsvorm verder te ontwikkelen. Dat was net op het oogenblik toen de heerschappij over deze wereld van het wijze menschenras (homo sapiens) bedreigd werd door de concurrentie van een ziellozen concurrent, de machine.

Europa, dat zijn oorlogen liet uitvechten door groepjes beroepsvechtersbazen, kon dien ongeluksdag nog een tijdje verschuiven.

Maar Amerika, dat zijn waardevolste menschenmateriaal verloren had, gaf zich bijna terstond over.

Het land verkreeg groote rijkdommen.

Maar tegelijkertijd verloor het iets, dat het nooit meer kon terugwinnen — den bezielenden steun van het jongere geslacht.

De jeugd is meestal vol edelmoedig enthousiasme, niettegenstaande dit verlies.

Maar kan een gezonde jongen ooit echt pleizier in zijn werk hebben, wanneer hij zijn dagen moet doorbrengen in een kleine ijzeren kooi een andermans geld tellende, of wanneer hij zijn buren dingen moet verkoopen, die ze eigenlijk niet willen hebben en waaraan niet de minste behoefte bestaat?

Hoofdstuk XLIX.

ELLIS ISLAND EN PLYMOUTH ROCK.

Henry Adams was de kleinzoon van een President van de Vereenigde Staten en de achterkleinzoon van een anderen President. Zijn vader was gezant aan het hof van St. James gedurende de moeilijke jaren van de regeering van Lincoln. Als ooit iemand prat kon gaan op den eeretitel van Amerikaan, dan was het die oude wijze van Lafayette Square.

Over de periode na den burgeroorlog schreef hij: „De invloed van die groote omwenteling op een van de overlevenden uit de vijftiger jaren maakte hem een soort aardwurm. Hij tuimelde tevergeefs in het rond om zijn uitgangspunt terug te vinden, hij was zijn eigen spoor bijster, hij was verdwaald, hij voelde zich heen en weer geslingerd als een wrak. Zijn eigen wereld was dood. Geen Poolsche Jood uit Warschau of Krakau die niet een scherper instinct, een intenser energie en een vrijer bestaan had dan hij, Amerikaan onder Amerikanen met de hemel weet hoeveel puriteinsche voorvaderen achter zich."

Een kreet van wanhoop, een betreuren van iets, dat niet te verhelpen was, een smart zoo oud als de hellingen van den berg Ararat.

Want er hadden Henry Adams bestaan in Babylon en Thebe en Cnossus en Damascus, om te zwijgen van Rome. Jammerklachten van dat soort waren een zeer gewoon litterair verschijnsel gedurende al de veertien of vijftien eeuwen van onze tijdrekening.

Wat was er dan eigenlijk gebeurd?

Iets heel eenvoudigs.

Een kleine groep buitengewoon ondernemende lieden, die onder de gunstigste economische en sociale omstandigheden leefden, hadden een staat gesticht en een rijk in bezit genomen,

dat ver uitging buiten alle verhoudingen van hun numerieke sterkte. Zij hadden zich uitgeput in vechtpartijen en onderzoekingstochten. Zij waren rijk geworden. Zij hadden de zegeningen van een beschaafd bestaan opgeofferd voor de jacht naar materieel voordeel. Zij hadden de middelen zich verschaft voor een prettig bestaan en waren de ware levenskunst kwijt geraakt.

Zij hadden de liefde voor hun eigen bodem verloren en deze toch kan alleen duurzame kracht verschaffen.

Nu waren zij de eigenaren van grenzenlooze gebieden.

Zij bezaten meer bergen en meren en rivieren en mijnen en akkers en weiden dan ooit een mensch hadden toebehoord.

Maar rivieren en wouden en akkers en mijnen hebben geen waarde, wanneer de menschen ontbreken om ze te bearbeiden — om de schatten naar boven te brengen — om de oevers te cultiveeren — om de oogsten te maaien.

Waar waren zij, die dat moesten doen?

„Onze kinderen", zeiden de pioniers.

Maar hun beste kinderen lagen dood op de slagvelden van Gettysburg en Antietam en de overlevenden schenen om de een of andere onbekende reden niet in staat of onwillig om voor hun eigen voortbestaan te zorgen.

Het is jammer om het te moeten bekennen, maar de oude stam wilde de dagelijksche taak op de hoeve en in de zaak niet meer aanvaarden.

Er bleef over een soort beroeps-landheeren en een groep nieuwe vazallen in een economisch nieuwen tijd.

Er ontstond vraag naar harde werkers, slaven en bordenwasschers, naar alles wat een stevig paar armen en knuisten aan het lijf had.

Het aanbod van krachten ter plaatse was uiterst gering.

De buit was zoo groot en het aantal onder wie hij verdeeld moest worden zoo klein, dat alleen de lamlendigsten hun deel misliepen.

Het was de oude, heel oude geschiedenis van een heerschende klasse zonder onderdanen.

Onder die omstandigheden deden de Amerikanen, wat de Babyloniërs en de Egyptenaren drie duizend jaar geleden

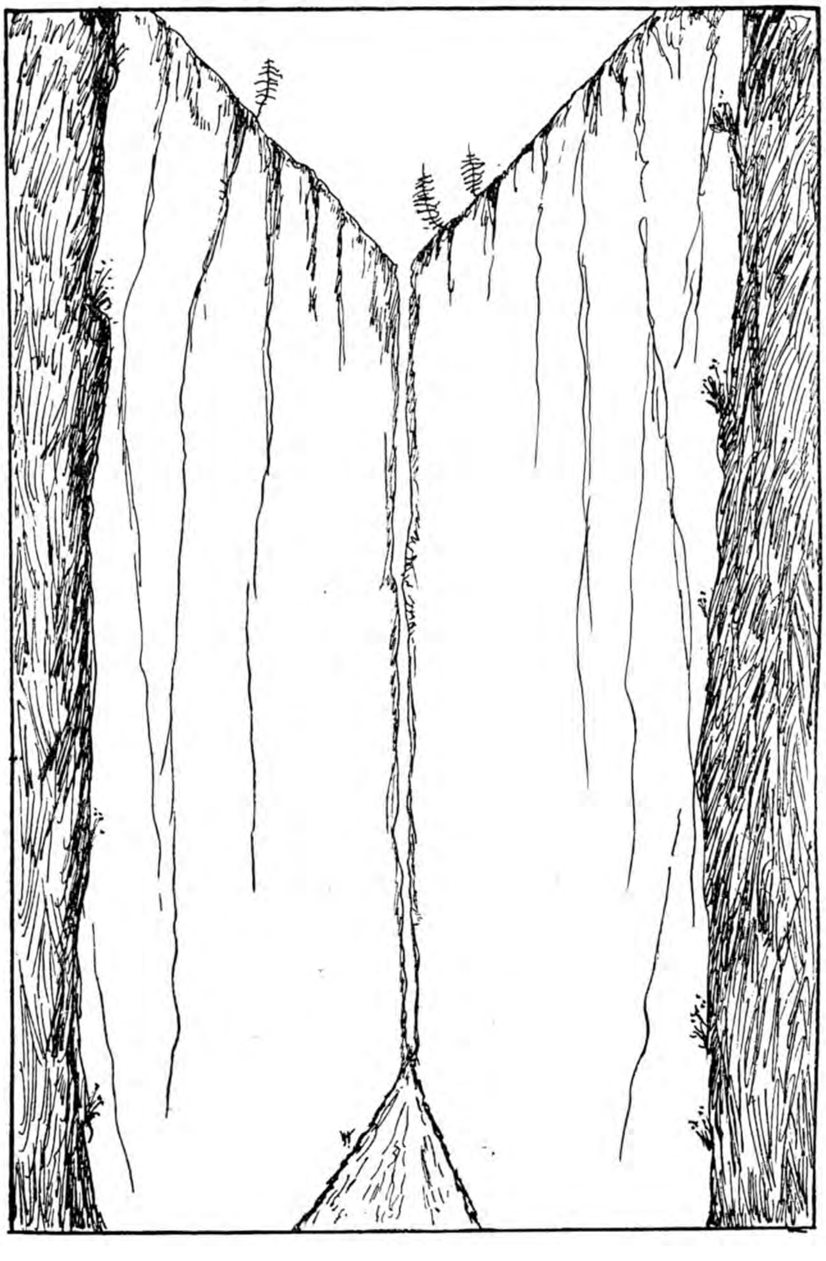

HET RAVIJN. OUDE TRANT.

gedaan hadden, net als de Romeinen gedurende de eerste twee eeuwen van onze jaartelling, zij zetten de poorten wijd open voor de vreemdelingen en verspreidden over heel de wereld de vriendelijke uitnoodiging om over te komen en zich een genoeglijk tehuis te bouwen.

In den beginne lijkt zooiets vrij onschuldig. De vreemdeling met zijn rare taal, zijn gekke jasje, zijn politieke onhandigheid en zijn primitieve economische aspiraties ziet er niet uit als een gevaarlijke tegenstander.

Men geeft hem een hutje om in te wonen. Er wordt een school gebouwd om zijn kroost het noodige respect bij te brengen voor de instellingen van de heeren en meesters van het land. Hij mag er zijn eigen godsdienst op na houden, zoolang hij maar zorgt, dat hij daardoor niet in conflict komt met den heerschenden godsdienst in het land. Zoolang hij zijn „plaats" weet en openlijk erkent, dat hij van minder allooi is dan de regeerende klassen, hetzij Babyloniër, Amerikaan, Egyptiër of Chinees, zoolang wordt hij met een zeker ontzag behandeld en krijgt hij meer te eten dan hij vroeger ooit gehad heeft, zoodat hij niet denkt aan opstand. Integendeel, hij houdt zich rustig en zoet en hij is gehoorzaam en prijst zijn meesters als groothartige goede menschen, die zijn volle vertrouwen ruim waard zijn.

Maar zoo gauw als hij voldoende aangesterkt is om de volle macht te herkrijgen over zijn trage hersenen, begint hij eenige lastige vragen te stellen.

Hij krijgt dan steeds opnieuw te hooren, hoe blij hij moet zijn, dat hij in dat wonderland van den Civis Romanus mocht komen wonen, en dat hem werd toegestaan in een steenen huis te zitten in plaats van in een leemen hut — dat hij zevenmaal per week vleesch kan eten in plaats van éέns — dat hij schoenen kan dragen en niet meer barvoets hoeft te loopen — kortom, dat hij deel heeft aan alle zegeningen van een nieuwere en rijkere beschaving.

Ietwat in de war door al die nieuwigheden in zijn omgeving, heeft hij bescheiden geantwoord: „ja meneer" en zichzelf overtuigd, dat hij waarlijk een allemachtig gelukkige kerel is. Tot op een noodlottig oogenblik de slang zijn kleine

paradijs binnentreedt en fluistert: „Wie wordt 'er rijk te jouwen koste? Wiens wegen leg je aan? Wiens koper en kolen haal je uit den grond? Wiens spoorwegen leg je aan? Wiens huizen bouw je? Wiens tunnels boor je uit de harde rots?"

Dan begint de zaak verkeerd te loopen.

In den regel niet met de eerste generatie. Opgevoed in de leer van discipline en gehoorzaamheid, overtuigd, dat nederige onderdanen niet te veel moeten vragen, neemt de eerste generatie heel beleefd zijn petje af, is heel erg dankbaar voor de vele tot nu toe ongekende zegeningen en wil graag bekennen, dat zij veel minder is dan de inheemsche aristocratie.

De tweede generatie echter deelt die vooringenomen inzichten der ouders niet. Deze jonge mannen en vrouwen hebben nooit de verre streken gekend, waar hun voorouders vandaan kwamen. Zij betrachten slechts het hier en het heden. En dat hier en heden bevalt hun niet bijster.

Onophoudelijk krijgen zij te hooren, dat zij heloten zijn — de kinderen van wilde stammen, dat hun vaders en moeders was toegestaan zich te vestigen binnen de heilige grenspalen als „coloni" of bondgenooten, als houthakkers en waterdragers, nederige lieden, die nooit moesten verwachtten op voet van gelijkheid te komen met den ouden „opgezeten" adel.

Maar wat zij overal om zich heen zagen, was met die bewering in strijd.

De eerste kolonisten waren gedurende de voorafgaande tachtig jaren in staat geweest in eigen behoeften te voorzien. Zij hadden hun kinderen en kleinkinderen om hen te steunen in hun taak van sociale onderdrukking. Maar na de zeventiger jaren van de vorige eeuw raakten zij wat achterop.

Zij moesten de gelederen open stellen voor de nieuwelingen. Wat erger was, zij moesten aan sommige van hen leidende posities geven, want deze waren jonger en sterker en intelligenter dan vele der ter plaatse geboren inwoners.

Dat was ten aanzien van de suprematie van de pioniers het begin van het eind.

Als men denkt, dat ik te pessimistisch ben, dan moet men lezen, wat er een honderd of duizend jaar geleden gebeurde in het westen van Azië, in Noord-Afrika, in de landen om

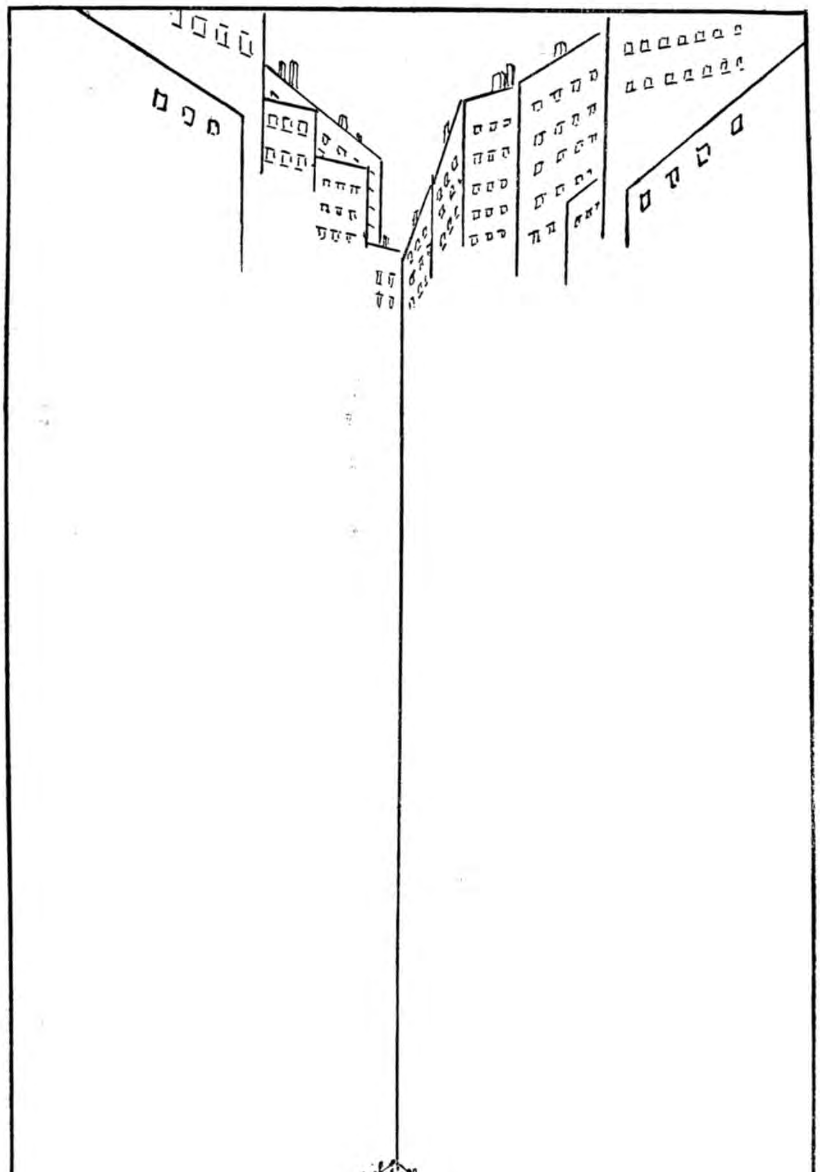

HET RAVIJN. NIEUWE TRANT.

de Middellandsche zee en in de gebieden van den Oeral.

In Amerika, waar de meeste quaesties verdoezeld werden door een waas van rhetoriek, door mooie woorden over een algemeene broederschap, door een vaag geloof in de voor ieder gelijke levenskansen, in Amerika is het moeilijker die ontwikkeling te volgen dan in Rome, Syrië, Griekenland of Rusland.

Maar de geheimzinnige wetten, die de historische ontwikkeling van het menschdom regeeren, gelden voor alle tijden en alle streken.

De nakomelingen van hen, die twee eeuwen tevoren geland waren op Plymouth Rock, hun aanspraken baseerende op het goddelijk recht van „de eerste op dat plekje te zijn geweest", eischten, dat zij beschouwd werden als de wettige meesters van het nieuw gestichte rijk. Zij stonden erop, dat hun taal de taal van het land zou zijn, dat hun God de God zou zijn van alle geloovigen, dat hun begrippen over moraal aanvaard zouden worden als algemeene leefregel voor allen, die zich later in hun gebieden vestigden.

Maar „regeeren is kracht uitoefenen" en alle mooie phrases zullen dat nooit kunnen veranderen. Regeering is kracht. Dat hoeft niet te zijn in de beteekenis van brute kracht van kozakken, galgen en geheime kerkers, maar een verstandelijke, redelijke kracht, die zich kan laten gelden, die anderen leidt met de zekerheid van den scheepskapitein, die zijn vak verstaat, en onbewust verwacht, dat men hem gehoorzaamt, omdat het 't verstandigst is dat te doen. Wanneer dan een voortdurend slinkende minderheid die fijne gave van leiderschap verliest en zich vergenoegt met niks doen en zijn winsten veiligjes te beleggen, terwijl anderen het echte werk opknappen, dan zal die kleine groep van beroeps-afstammelingen vroeg of laat beroofd worden van de macht door hen, die kort tevoren hun greppels groeven en hun tunnels boorden.

In de eerste helft van de negentiende eeuw hadden de Mexicanen de oude wet geleerd van den „horror vacui" en dat in het geval een slap volk een rijk land bezit en een krachtig aangrenzend volk behoefte heeft aan meer weiland, die krachtige menschen onvermijdelijk de slappelingen onder den voet zullen loopen en het rijke land voor zich zullen nemen.

In de tweede helft van de negentiende eeuw kregen de overwinnaars van Santa Anna een proefje van deze biologische leer. Dat zij het proces van verovering verhaastten door hun aanmoediging uit eigenbelang van een grootscheepsche immigratie heeft daarmee niets te maken. Ongetwijfeld was dat een fout, maar een fout zoo oud als het dal van den Nijl — of nog ouder.

Op het laatste oogenblik werden haastige pogingen gedaan om te redden, wat nog gered kon worden.

De bressen in den muur werden min of meer gestopt.

Een machtige citadel werd gebouwd op den weg van de naderende horden van „barbaren".

Maar de heele wereld ligt bezaaid met overblijfselen van Ellis-eilanden.

De ruïnes van den grooten Chineeschen muur toonen ons de nietigheid van zulke krachtsverspillingen op het laatste nippertje.

De smalle een-persoons-brug, die Deshima verbond met het vasteland van Japan fluistert iets van een zelf-inkeer en afzondering, die eindigde met een economische ineenstorting en een volledige omverwerping van alle oude politieke toestanden. Er bestaat slechts een ijdele hoop, dat de geschiedenis van Amerika een anderen afloop zal vertoonen.

Het „pension waar men alle talen spreekt", zooals president Roosevelt placht te zeggen met ware verbittering, breidt zich misschien niet uit.

Misschien zal men er binnen eenigen tijd wat minder talen spreken, maar dat verandert niets aan het feit, dat de dagen geteld zijn, van den Angelsakser als regeerder van de republiek.

Voor sommigen moge dat een geweldige ramp schijnen. Voor den Romein van het jaar 500 leek de komst van de Gothen en de Bourgondiërs niets minder dan een ramp.

Hij wist echter, dat hun succes te wijten was aan zijn eigen verslapte belangstelling, aan den weifelenden moed van zijn eigen kinderen, maar die wetenschap maakte het voor hem niet makkelijker om zijn nederlaag te aanvaarden.

Hij voorspelde de ineenstorting van zijn wereldrijk, den val van het menschdom, het einde der wereld.

En ziet, een goede duizend jaar later brengt de vermenging van west en oost een nieuwen vorm van beschaving, die in alle opzichten superieur is aan de enge cultuur van de dagen van het oude keizerrijk.

De molens der Goden malen langzaam.

Misschien hadden wij beter gedaan ze nog wat langer te laten malen.

Want in den regel malen zij best.

HOOFDSTUK L.

DE TYRANNIE DER DOODE DINGEN.

Volgens het algemeen geloof, dat nog door millioenen wordt aangehangen, zou er in de gelukkige dagen van Adam en Eva geen georganiseerde regeering geweest zijn. Iedere familie was een eenheid op zichzelf en koningen, vorsten en keizers waren onbekend.

Toen de wereld echter dichter en dichter bevolkt werd, werd het steeds moeilijker voor de zwakkere leden van het menschdom om te blijven leven. Zij organiseerden zich dientengevolge in kleine groepen en kozen sterke mannen uit om hun leiders te zijn.

Deze leiders waren in den loop van den tijd volmaakte potentaten geworden met een bijna absolute macht om de stammen te regeeren, alsof zij hun particulier eigendom waren. Dit had echter niet de natuurlijke basis veranderd van de stelling, die ten grondslag ligt aan alle regeeringsvormen en die bestaat uit de theorie van een volledig contract tusschen den koning eenerzijds en de onderdanen anderzijds, waarbij de koning beloofde op te treden als „dienaar" van zijn volk, zoolang het hem wenschte te behouden. Ook hadden de onderdanen het recht hun monarch af te danken zoo gauw zij niet tevreden waren met zijn diensten.

Dat was de algemeene leer, nog populair onder de ontwikkelde klassen in de dagen van Washington en Jefferson. De laatste vijftig jaar hebben wij evenwel op het groote gebied der sociologie een grondig onderzoek ingesteld en wat wij ontdekten gooit die oude idee onderste boven, dat de regeering uitging van het volk en dat de machthebbers later waren uitgevonden ten bate van hun verlichte onderdanen.

Het is waar, dat tijdens enkele gelukkige perioden van de

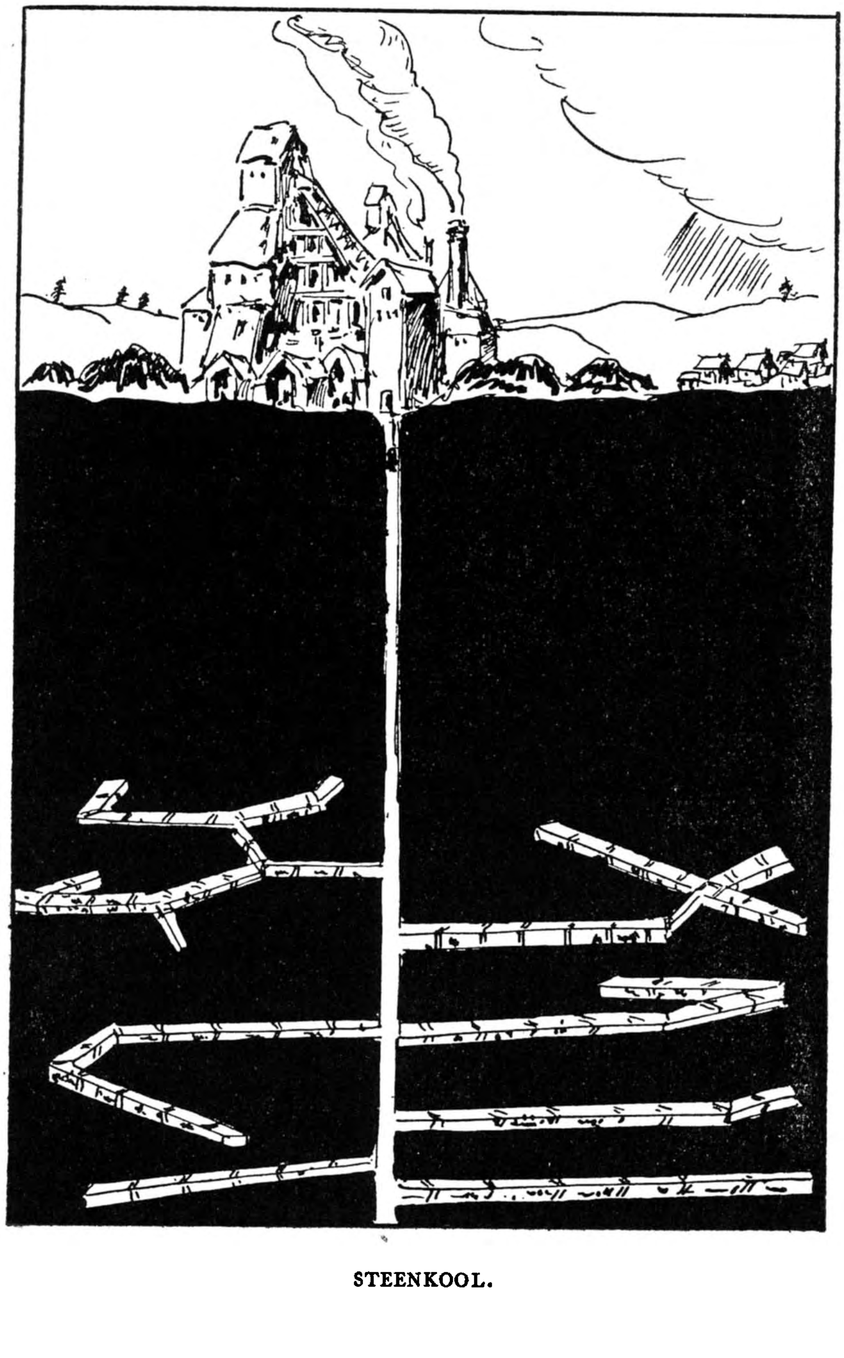

STEENKOOL.

HET TEGENBEZOEK.

geschiedenis, toen een groot aantal onderdanen zooveel rijkdom hadden verworven, dat zij legers konden huren, zij niet zelden hun wil oplegden op hun regeerders. Soms wisten zij zelfs na veel spektakel met kanonnen en geweren hem te dwingen een soort staatsstuk te teekenen, waarbij Zijne Majesteit verklaarde te erkennen, dat hij de eerste dienaar van den staat was en gebonden werd door een bepaald stel regels, die naarstig waren opgesomd in dat heilig contract.

Maar oorspronkelijk was de methode van het stichten van een staat precies het tegenovergestelde van den gang van zaken, die Rousseau zoo welsprekend beschreef en die door zijn talrijke volgelingen aanvaard werd als een evangelie van waarheid.

Het was niet het volk, dat samenkwam en een groep of staat vormde en dan zeide: „Laten wij nu een flinken, sterken en verstandigen kerel kiezen om onze baas te zijn".

De flinke, sterke en verstandige jonge kerel maakte zichzelf leider van een kleine club eerzuchtige moordenaars, die hij tot zijn lijfwacht koos en waarmee hij er dan op uittrok om zooveel dorpen, steden en landen te veroveren als hij kon beheerschen met zijn getrouwe aanhangers. Die timmerde hij met behulp van zijn knuppels allen bij elkaar tot een kleinen saamhoorigen staat.

Dan placht hij de oudsten uit dorp en stad bijeen te roepen en als volgt toe te spreken: „Gij onderdanen, aanschouwt uw meester! En als ge uw leven lief hebt, denkt er dan om, dat ge van nu af aan mijn onderdanen zijt. Gij vraagt mij waarom? Omdat ik een zeer ervaren en goed geschoolde bende van schitterende moordenaars commandeer, die ieder van mijn bevelen ten uitvoer zullen brengen en die u levend zullen villen, indien gij maar even mocht piepen, wanneer ik een van mijn oekases afkondig. Toch ben ik een redelijk mensch. Ik wensch genoeglijk te leven. Ik verlang een mooi huis voor mij zelf en voor mijn trouwe volgelingen en voor mijn paarden en vrouwen en koeien en schapen. Daar de bouw van zooiets geld kost, verwacht ik van u allen jaarlijks een som gouds in den vorm van belastingen. Maar beziet als het u belieft de voordeelen van dit stelsel ook voor u zelf! In dank

voor die kleine moeite, die ik u ongelukkigerwijze moet aandoen, beloof ik plechtig u te beschermen tegen al uw vijanden. Niet alleen omdat ik u zoo hartelijk bemin, maar ook, omdat het in mijn eigen directe belang is om zulks te doen. Want hoe rijker gij zijt, hoe meer ik in staat zal zijn van u te plukken. Dat is alles en ik wensch u een goeden avond."

In den loop der tijden zijn de harde kanten van deze overeenkomst belangrijk verzacht. Spoedig kwamen de geestelijken hun souverein te hulp en maakten een stilzwijgende afspraak, waarbij zij, die de geestelijke macht en zij, die de wereldlijke macht in handen hadden, elkaar beloofden te steunen in alle aangelegenheden, die hun gemeenschappelijke belangen raakten. En dat was een groote steun.

Van toen af werd de koning een gezalfd en geheiligd persoon en de meest geliefde zoon des hemels. De eerwaarde geestelijkheid verzekerde zich in geval van moeilijkheden met hun congregaties de goede gezindheid des konings — en van de koninklijke lijfwacht.

Natuurlijk erkenden allen, die wat te verliezen hadden op de wereld, heel gauw de voordeelen van een stelsel, dat hun een grootere mate van zekerheid garandeerde, dan zij ooit tevoren hadden genoten en zij kwamen naar het paleis en waren erg blij, als zij de bokaal des konings met wijn mochten vullen of den koninklijken stijgbeugel mochten vasthouden, wanneer de vorst ter jacht ging.

Ongelukkigerwijze gaat onder menschen nooit iets volmaakt volgens het opgestelde rooster. Soms raakten de koning en de geestelijkheid onderling in oneenigheid en bij andere gelegenheden gebeurde het, dat de koning en de rijke kooplui slaags raakten, terwijl de priesters dien kant kozen, die de grootste kans op de overwinning scheen te bieden. Over het algemeen gesproken en met uitzondering van die korte periodes, gedurende welke de heerschende partijen met elkaar in moeilijkheden verkeerden (gewoonlijk over de verdeeling van een buit) waren de bezittende klassen (de koning, de geestelijkheid en de kooplui) elkaars gezworen kameraden. Door een handige politiek van verstandige samenwerking verzekerden zij elkaar een leidende positie in de samenleving, die de

vooruitziende blik en de ijver van hun voorouders gesticht hadden onder de slappe en hulpelooze volksstammen van een of ander deel der wereld.

Deze theorie is natuurlijk in tegenspraak met de opvattingen, die men in de dagen van de Fransche en Amerikaansche revoluties huldigde.

Dat lijkt misschien jammer, maar daar is niets aan te doen. Zoolang de wereld bestaat uit menschen van zeer afwisselende graden van verstand en moed, zullen er altijd zijn, die regeeren en die rustig moeten verdragen geregeerd te worden. Het kan in het belang zijn van de heerschende klasse om dit feit te verdoezelen. De democratie heeft, meer dan eenige andere regeeringsvorm, haar voortdurend succes te danken aan de toepassing van een ingewikkeld stelsel van vleierij. Daarom kan het dikwijls wenschelijk lijken den gewonen man te laten gelooven, dat hij werkelijk de bron van alle macht is, dat er „sociale contracten" hebben bestaan van het begin van de wereld af, en dat „wij, het volk" iets meer beteekent dan een beleefde uitdrukking gebruikt in de considerans van officieele staatsstukken. Zooals ik hierboven gezegd heb, het kan in het belang van de heerschende klasse zijn dat sprookje te laten voortbestaan. Maar geschiedenis heeft weinig met sprookjes uit te staan en dus kunnen wij ronduit het feit constateeren (waarvan het bewijs te lezen staat op iedere bladzij van onze oude en eerwaardige kronieken), dat in alle tijden ieder land zijn min of meer scherp begrensde klasse van heerschers gehad heeft en zijn even scherp begrensde klasse van onderdanen — en dat de wetten, die de betrekkingen tusschen heerschers en onderdanen beheerschen net zoo goed heden ten dage gelden langs de oevers van den Potomac en de Red River als vier duizend jaar geleden in het dal van den Indus of den Euphraat.

Wij hebben echter verschillende andere dingen ontdekt betreffende de verhouding tusschen regeerders en onderdanen, die van primair belang zijn, wanneer wij er prijs op stellen te begrijpen, wat in den tegenwoordigen tijd rondom ons gebeurt. Het belangrijkste daarvan is een paragraaf uit het sociaal-biologisch wetboek, die de eigenaardige moderne vereering verklaart voor het bezit van doode dingen en levenlooze voor-

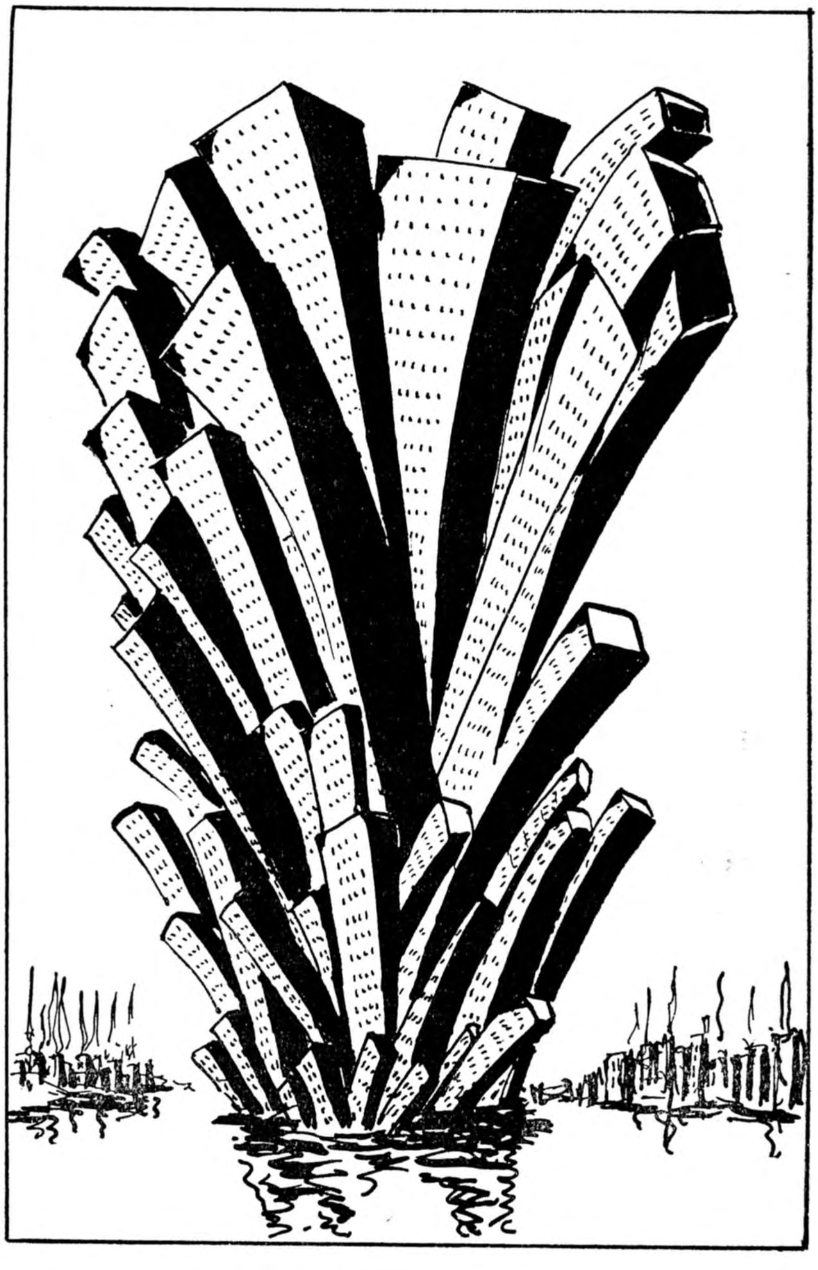

TOPZWAAR.

werpen. Dat artikel luidt als volgt „De machthebbers zullen altijd hun eigen wereldlijke belangen trachten saam te vatten in een stelsel van geestelijke idealen ten gebruike van hen, die de macht niet in handen hebben.”

Duidelijk en eenvoudig gezegd, „zij, die bovenaan staan, zullen altijd hun best doen, hen, die zich beneden bevinden te overtuigen, dat iedere wet, die in het voordeel is van de menschen van het paleis of van de kerk werkelijk deel uitmaakt van de moreele wet van het land en dat gehoorzaamheid aan zulk een heilige instelling gehoorzaamheid beteekent jegens den verheven wil der Goden”.

Dat klinkt nogal ingewikkeld en daarom doe ik beter u een paar voorbeelden op te noemen.

Neemt het geval van Egypte.

In Egypte was het voortdurend geluk van den Pharao, van zijn hof en van zijn priesters afhankelijk van de nauwe samenwerking tusschen een rivier en een paar millioen kleine bruine slaafjes. Niets moest ooit aan het toeval worden overgelaten. Luiheid in één dorp zou een ramp kunnen beteekenen voor honderd andere. Als de rivier begon te stijgen, moest men op een bepaald oogenblik het water laten wegloopen in de irrigatie-kanalen. Dat mocht geen dag vroeger of later gebeuren. Dat bracht een discipline mee, die den Pharao maakte tot een scheepskapitein, een tyran, wiens wenschen moesten worden nageleefd zonder een oogenblik van aarzeling. Daaruit ontstond het geloof bij de groote massa van het volk, krachtig bevorderd door de geestelijkheid van het land, dat onvoorwaardelijk nakomen van zelfs de dwaaste grillen des vorsten deel uitmaakte van de goddelijke wet en dat de aanbidding van den persoon van den heerscher over het gansche land (den kapitein van het schip) aangenaam was in het oog der Goden, die den stroom van de leven gevende getijen des waters op ondoorgrondelijke wijze regelden.

Dat waren alle deugden van absoluut staatsburgerlijken aard, want Egypte genoot een betrekkelijke veiligheid ten aanzien van vijandelijke aanvallen. Aan beide zijden van de vrij smalle vruchtbare vallei strekte zich de enorme leegte van de woestijn uit. Weinig vijanden zouden het durven wagen

dat schrale en heete gebied van uitgedroogde beenderen en doode kameelen door te trekken. Vandaar dat militaire deugden niet noodig waren, met het gevolg, dat de militaire kaste gering in aanzien was.

Het ideaal van een prettig leven in Egypte was het leven van den landman. De soldaat stond beneden aan den voet van de maatschappelijke ladder.

Maar laten wij nu eens gaan van Egypte over de Middellandsche zee naar Sparta. Daar hing het voortbestaan van een kleinen omsloten staat geheel en al af van de kracht der wapenen. Niemand gaf een ijzeren dubbeltje voor de deugden van den landman. Van kindsbeen werd men opgevoed de „Spartaansche deugden" van discipline en physieke gehardheid te beschouwen als eigenschappen, die den Goden het welgevalligst waren.

Gaat dan door de vlakten van Syrië naar een klein land, Judaea geheeten. De Judaesche staat was rond één enkele stad gebouwd en die stad zou geheel haar reden van bestaan verloren hebben, als zij had opgehouden het middelpunt te zijn van een intens godsdienstig leven van een wijd verspreide bevolking en de gewijde plek voor allen, die een zeer speciaal West-Aziatische godheid vereerden, genaamd Jehovah. Te zwak om zich door kracht van wapenen te handhaven zonder de gelegenheid uit te blinken in landbouw of handel werden de geestelijke leiders van Jeruzalem, indien zij hoopten te blijven bestaan, gedwongen vroomheid te maken tot de hoofddeugd van hun onderdanen. De Judaeërs konden zich de weelde veroorloven onverschillige soldaten te zijn. Niemand bekommerde zich om hun schrale stukjes land. Maar zij moesten zeer stipt en streng zijn in hun gehoorzaamheid aan de goddelijke wet, want zonder die trouw kon het land onmogelijk eenige hoop hebben te blijven bestaan.

Daarom werd allen jongen Joden geleerd, dat geregeld bezoek aan den tempel en strikte gehoorzaamheid aan de wenschen van den hoogepriester uiterst wenschelijke eigenschapppen waren voor alle brave jongens en nette meisjes. Een deugd, die in Sparta en Egypte heel weinig in tel was, werd in Jeruzalem

beschouwd als de hoekpijler van een behoorlijk gedrag voor den burger.

Gaat dan een beetje verder naar het westen tot u in Phoenicië komt. Daar staat alles min of meer in verband met den handel. Sidon en Tyrus waren koopmans-republieken. Zij hadden geen behoefte aan boeren. Zij waren rijk genoeg om soldaten te huren, wanneer zij hen noodig hadden en de godsdienst speelde een betrekkelijk kleine rol in hun leven. Zij bestonden voor en door den handel. Dientengevolge predikten de kooplui, die de stad regeerden schranderheid en diplomatie als de hoogste deugden, die een burger kon betrachten en zij veronachtzaamden lichaam en ziel, die zooveel beteekenden voor de Spartanen en de Joden.

Nu ben ik wel zeker, dat u begrijpt, wat ik bedoel. Rome maakte van heel het westen een uitgestrekt koloniaal rijk. Om die bezittingen met succes te exploiteeren was het noodig, dat een groot aantal Romeinsche burgers goed op de hoogte zou zijn van administratie en van de grondbegrippen van rechtspleging. De koele en trotsche patricier, de eenzame soldaat in een afgelegen tent, die vlug de besluiten kon nemen, die het oogenblik eischte, de burger, die altijd bereid was zich en zijn volgelingen op te offeren voor het heil van den staat, die man werd allen Romeinschen kinderen ten voorbeeld gesteld als het ideaal, dat zij allen na moesten streven, als zij het tot iets in de wereld hoopten te brengen.

In den loop van den tijd hield Rome op het hoofd van de politieke wereld te zijn en werd het middelpunt van een geestelijke macht. Toen wijzigden zich de idealen. De nieuwe heerschers hadden handige klerken noodig. Lezen en schrijven en de vriendelijke gave van overreden namen de plaats in van de hardvochtiger deugden van den militair en den regeeringspersoon, die zulk een hoog aanzien hadden genoten in de tijden van de republiek en het keizerrijk.

In Amerika was er gedurende de eerste halve eeuw na de stichting van het onafhankelijke rijk zoo'n uitgestrektheid van vrij land geweest, dat millioenen menschen gelukkig en onbezorgd hadden kunnen leven zonder dat zij iemand hun heer of meester behoefden te noemen.

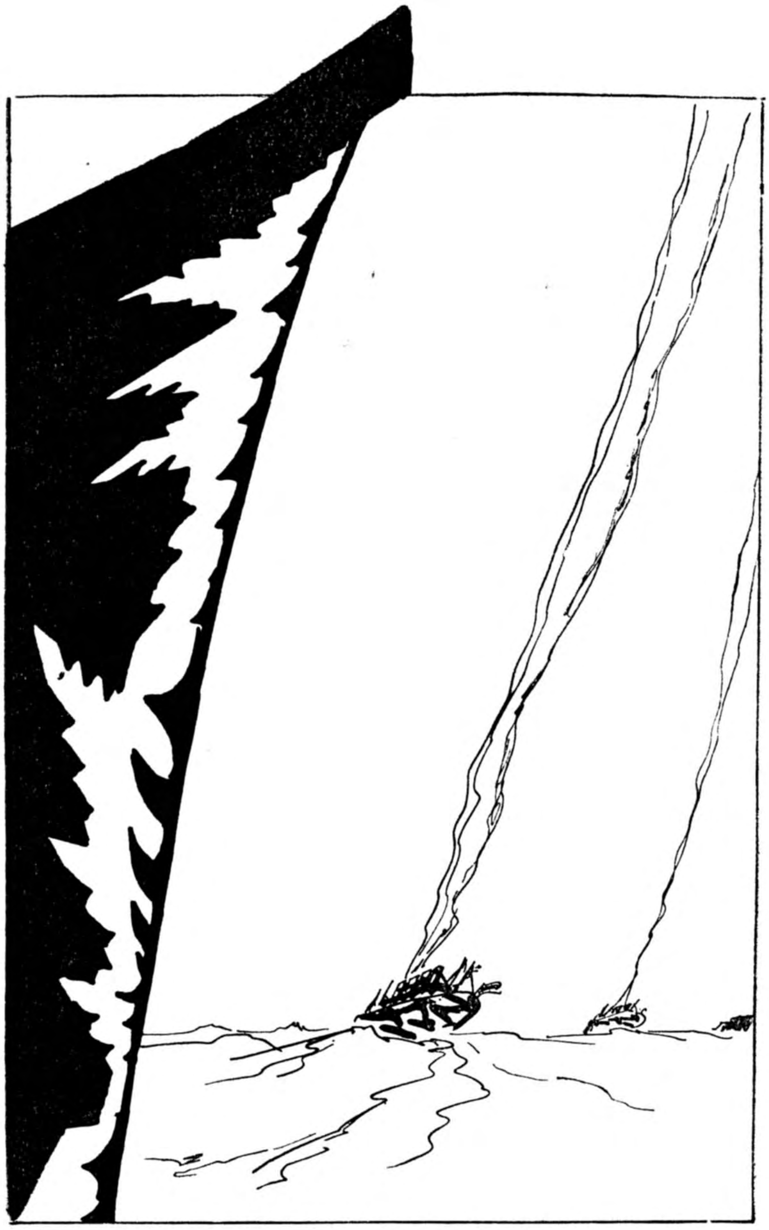

ONDERWEG.

Zulke korte tusschen-perioden van bijna algeheele economische gelijkheid zijn in de geschiedenis van de laatste vijftig eeuwen sporadisch voorgekomen, maar zij duurden nooit erg lang. En in het midden van de negentiende eeuw was de wereld van Jefferson en den ouden Adams net zoo dood als die van Asshurbanipal. Men keerde weer naar normale levensomstandigheden terug, hetgeen beteekent, dat de menschen zich weer begonnen te splitsen in twee groepen, een kleine, die crediet gaf en een groote, die crediet noodig had. Zoo gauw als dat plaats had gegrepen, trad de oude wet, die ik een paar bladzijden tevoren aanroerde, een keer te meer in werking en de regeerders gaven geheel onbewust, maar toch zoo beslist als ware het opzet, een zekere gedragslijn aan, die men allen goeden burgers moest voorhouden als het ideaal, waarnaar zij ten allen tijde met hun kinderen en kleinkinderen moesten streven.

In dit geval bestond dat ideaal in de aanbidding van den rijkdom. Dat was natuurlijk niets nieuws. Florence en Venetië en Augsburg en Novgorod waren handelsrepublieken geweest eeuwen voor Amerika werd ontdekt en hun burgers waren opgevoed in de leer, dat het verzamelen van schatten de hoogste, wijl de nuttigste, van alle burgerdeugden was. Maar nooit tevoren was er in de geschiedenis der menschheid zulk een gelegenheid geweest om zoo groote bezittingen te verwerven in zulk een kort tijdsbestek, als zich nu voordeed voor allen, die fortuinlijk genoeg waren om vóór het midden van de negentiende eeuw naar Noord-Amerika te trekken.

Ten gevolge daarvan verwierf de zuiver materialistische levensopvatting eenzelfde mate van plechtigen eerbied als tot nu toe uitsluitend gereserveerd was voor de geestelijke rechten van de middeleeuwsche Kerk.

Na den burgeroorlog en na de afdoende verwijdering van Maximiliaan, verkeerden de Vereenigde Staten niet langer in eenig gevaar voor een aanval van buiten. Een kleine maar goed uitgeruste vloot was voldoende voor de verdediging en als er eens ergens wat schoon schip moest worden gemaakt, zooals b.v. het geval was in 1898, toen het Spaansche wan-

bestuur op Cuba de U. S. A. dwong dat ongelukkige eiland een eigen regeering te geven, dan kon men dat overlaten aan de marine en aan wat vaste troepen. In het algemeen gesproken waren de militaire deugden niet langer noodig voor de veiligheid van het land en zij konden dus snel in discrediet vervallen. Hetzelfde geldt voor die karaktertrekken van zelfvertrouwen en vrijheid, die gedurende bijna honderd jaar een onmisbaar bestanddeel hadden gevormd van het leven langs de grens. Zij behielden een sentimenteele waarde en zij kregen een voorname plaats in de handboeken der geschiedenis en vaderlandsliefde. Niemand beschouwde ze echter meer heel ernstig, want zij sloten een mate van economische en geestelijke onafhankelijkheid in, die rampzalig zou zijn geweest voor een volk, dat in zijn dagelijksch bestaan afhankelijk was van de goede gezindheid van bankiers en werkgevers.

Neen, in het nieuwe stelsel was geen plaats meer voor de oude deugden van den onafhankelijken grensbewoner en de nieuwe heerschers over de wereld keken begeerig uit naar een nieuw stel leefregels. Zij begonnen de wereld te verklaren in termen van het eigendomsrecht. Zij verkondigden den sacrosancten aard van het levenlooze ding. Ten slotte schiepen zij een nieuwe godheid, die in het vervolg de republiek zou regeeren en die zij „Succes" noemden.

Maar dat was nog niet alles.

Het oude ideaal van het „goede leven", zooals dat geleefd werd door de zorgelooze broeders langs de grens, werd afgedankt, omdat men het niet langer van eenig practisch nut achtte.

Een nieuw evangelie werd samengesteld en daarin werd voorgeschreven, dat spaarzaamheid, zuinigheid, regelmatige arbeidsuren, regelmatige gewoonten, regelmatige gedachten, aanhankelijkheid aan de werkgevers, onderwerping aan den wil van de meerderheid, gedweeë onderworpenheid aan algemeene inzichten voortaan zouden gelden als de hoogste burgerdeugden.

En dat ging zoo handig en rustig, dat spoedig de oude leus van „wees eerlijk tegenover je zelf en je zult gelukkig zijn"

geheel opzij geschoven werd door de nieuwe spreuk „vergeet dat je een eigen levensopvatting hebt en je zult rijk worden".

Deze nieuwe filosofie werd terstond afgespiegeld in de politieke ontwikkeling van het land.

Gedurende de eerste helft van de negentiende eeuw waren de Presidenten van de U. S. A. mannen geweest van een zeer sterke persoonlijkheid. Niet allen waren goed geschoold of erg knap in de staatshuishoudkunde, maar ieder had op zijn eigen manier een sterk karakter. Een paar slechts, zooals Polk, Pierce en Fillmore waren mannen van middelmatige bekwaamheid, doch zelfs zij hadden toch nog bepaalde besliste gedachten en een eigen overtuiging. Door strijd waren zij naar boven gekomen. Zij waren mannen van één stuk. Sommige van hun onderdanen waren erg op hen gesteld, anderen waren fel tegen hen, maar zelfs hun grootste vijanden konden niet zeggen, dat zij een quantité négligeable waren.

Als kleine kinderen den leeftijd bereikten, dat ze vragen begonnen te stellen, dan werd hun verteld, dat, als zij maar flink werkten en ijverig leerden, zij ieder baantje konden bereiken, dat zij maar wilden hebben — ja, dat zij dan misschien zelfs eenmaal konden eindigen als President van de Vereenigde Staten, het hoogste ambt in heel de wereld.

Maar dat alles veranderde in de tweede helft van de negentiende eeuw.

Kleine kinderen werden niet langer aangespoord hun levensloop te beginnen met het oog gericht op het Witte Huis. Hun werd geleerd, dat een leven van gewone gelijkmatigheid hen rijk zou maken. Ziellooze dingen werden hen voor oogen gespiegeld en men vertelde hun van de zegeningen van het opeenhoopen van veel rijkdommen.

De mannen, die zich nu opmaakten voor het Congres, gingen daar niet langer heen als vertegenwoordigers van ideeën hetzij goede, slechte of onbenullige — maar in allen geval Ideeën. Zij togen naar Washington als gevolmachtigden van bepaalde belangengroepen. Zij spraken dan uitsluitend over „hout" of „kolen" of „synthetische jenever". Zij kregen hun opdrachten van de algemeene vergadering van aandeelhouders.

Zij beschouwden het land als één groote werkplaats. En het land keek alleen naar hun materieel succes.

De pioniers, die nog verder naar het westen waren getrokken en die zich gevestigd hadden op de boerderijen in Wisconsin, Kansas, Wyoming en Dakota en die nog geen zweem van dat oude onafhankelijkheidsgevoel verloren hadden, probeerden soms dien muur van materialisme te verbreken en gaven niet zelden uiting aan hun ontevredenheid door het oprichten van een nieuwe politieke partij. Maar zij hadden nooit eenige kans. Zij werden uitgelachen. Hielp dat niet om hen te verslaan, dan werden zij beschouwd als vijanden van den nieuwen tijd en men liet hen verhongeren.

En zonder ophouden werden de molens der Goden van het bezit malende gehouden.

Kolen, ijzer, lood, olie, zilver, goud, waterkracht, een eindelooze reeks doode dingen, werden naarstiglijk geëxploiteerd tot verhooging van den nationalen rijkdom.

Millioenen immigranten werden opgeslurpt door de geweldige machine van den voortuitgang, werden neergekwakt langs de kusten en moesten zwoegen tot meerdere glorie van den god van Succes.

Totdat de mensch geheel tot slaaf was geworden van het ijzeren monster, dat hij gebouwd had om hem te helpen bij zijn veelzijdigen arbeid en hij het slachtoffer werd van zijn eigen stalen creatuur.

Een enkele maal in al dien tijd verhief zich een stem tegen dit demoraliseerend proces van algemeene geestelijke ontaarding. Eén man, geroepen tot het hooge ambt van President, streed heldhaftig om zijn landgenooten de dwaasheid te toonen van een politiek, die de menschelijke ziel verarmt, terwijl de portemonnaie des menschen gevuld wordt met goudstukken. Helaas, òf de taak was te zwaar voor hem, òf Theodore Roosevelt had geen tijd genoeg om zijn idealen te verwezenlijken. Want nauwelijks was hij van het tooneel verdwenen, of alles ging weer net als vroeger en de republiek bleef, wat hij zoo bitter genoemd had „een polyglot tehuis, een polyglotte werkplaats, een polyglotte spaarbank zonder ziel".

Zelfs het Genie uit den aard van de zaak boven dergelijke be-

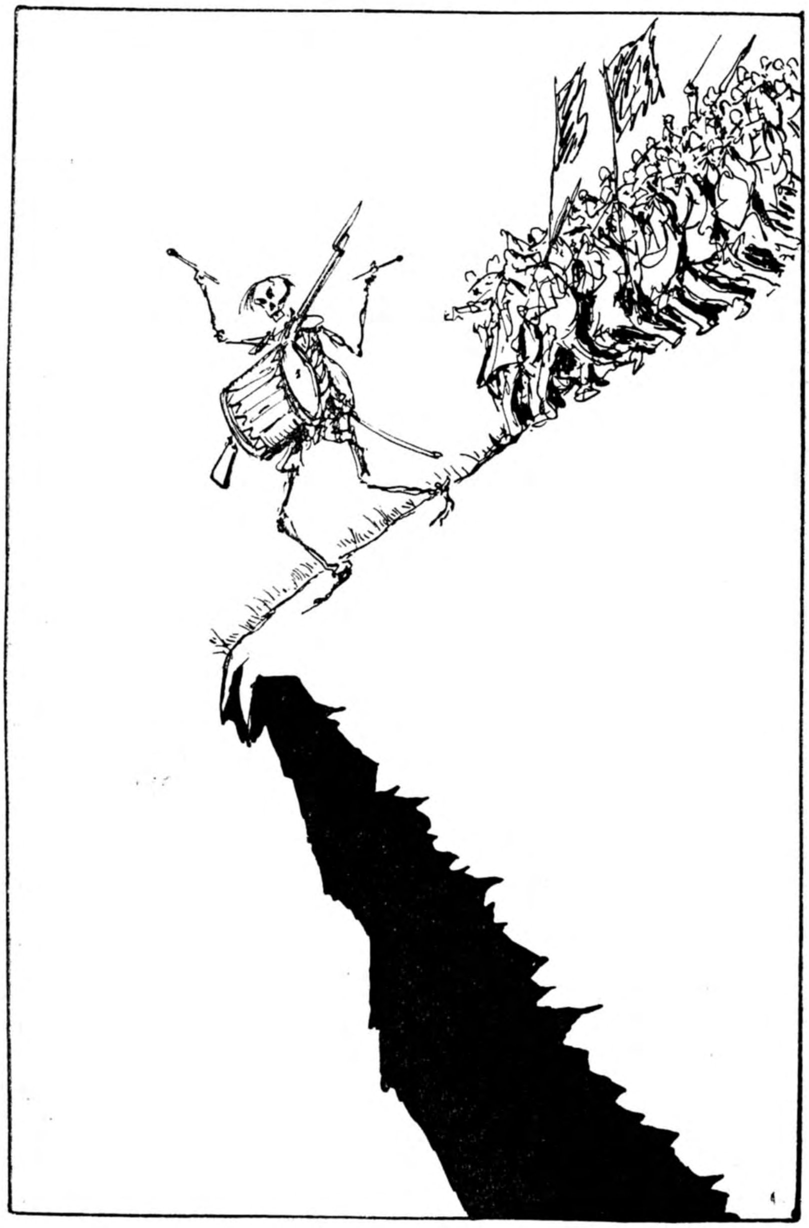

PROPAGANDA.

slommeringen staande, aanvaardde de heerschappij van het Ziellooze Ding en accepteerde dit stelsel zonder één enkel woord van protest.

Onder die omstandigheden kon de eenige kans op redding komen van uit het Land der Letteren. In den regel is de satiricus machtiger dan zijn concurrent de politieke hervormer en één ervaren, welversneden pen is dikwijls even machtig als een bataillon machine-geweren. In dit geval werd de literatuur echter totaal verslagen. Een paar van de belangrijkere critici van het heerschend sociale stelsel werden door vleierij tot zwijgen gebracht. Zij, die zich weigerden te onderwerpen aan de heerschappij van de Stof werden onder den voet geloopen. De anderen verloren den moed en bleven achter onder het zingen van luide Hosanna's.

Zoo was de toestand tot ongeveer vijftien jaar geleden. Ver afgelegen van de rest van de wereld, aan oost- en westkant beschermd door groote uitgestrektheden water, was het land practisch onaantastbaar. Het kon zich permitteeren te heerschen over zijn zuidelijke buren zonder eenige vrees voor onaangename gevolgen en het maakte niet zelden gebruik van dat voorrecht.

Het kon aan hen allen den eigen wil opleggen door een passend machtsvertoon van zijn vloot en telkens als zoo'n politiek wenschelijk leek, aarzelde het niet tusschenbeide te komen met zeer drastische en vaak volkomen onnoodige demonstraties van geweld.

Toen stak geheel onverwacht het Noodlot de hand op en deed een dwaze vraag.

„Gij hebt," zoo merkte deze godheid niet zonder eenig gevoel voor humor op, „gij hebt meer rijkdom bijeengegaard dan iemand anders ooit vroeger deed. Gij hebt grootere fabrieken gebouwd dan iemand anders en meer en vluggere treinen en meer en hoogere huizen en uw bankdeposita loopen in de billioenen en uw nationaal vermogen per hoofd is grooter dan in eenig ander land sedert de dagen van Moloch. Maar nu ge dat allemaal bij elkaar hebt, wat gaat ge er nu mee doen ?"

En toen men daarover ging nadenken, wist niemand het antwoord.

Hoofdstuk LI.

GEVRAAGD: MEER GRONDSTOFFEN EN GOEDKOOPERE.

Een van de redenen, waarom de verbannen Puriteinen hun huizen in Leiden en Amsterdam verlieten en van de Nederlanden naar Amerika trokken, is reeds beschreven in een der vorige hoofdstukken.

Korten tijd voor de Engelsche Dissenters in de Nederlanden aankwamen, hadden de Hollanders en de Spanjaarden een bestand gesloten, waarbij zij elkaar beloofden minstens twaalf jaren samen niet te zullen vechten.

Dat bestand liep op zijn eind in het jaar 1621. Toen hadden de jonge Puriteinen niet alleen een kwade kans om opgeroepen te worden voor het leger, maar ook konden zij in geval van een Spaanschen inval aan dezelfde gevaren worden blootgesteld als hun Hollandsche gastheeren. Daarom vertrokken zij vóór de vijandelijkheden heropend waren en lieten hun Protestantsche broeders in Europa rustig aan hun eigen lot over.

De oorlog begon weer in het jaar 1621 en duurde tot 1648 en leidde tot een algemeene Europeesche catastrophe, die later bekend werd als de Dertigjarige Oorlog.

De Dertigjarige Oorlog was een direct gevolg van het optreden van Maarten Luther. De godsdienstige omwenteling, die hij veroorzaakte, had het Duitsche volk in twee onverzoenlijke partijen gesplitst. Na het jaar 1517 voelden Duitschers zich niet meer als Duitschers. Zij waren òf Protestanten òf Katholieken en de teere band van een gemeenschappelijk vaderland werd geheel verbroken. De Dertigjarige Oorlog, die het gevolg was van dezen treurigen stand van zaken, verbrokkelde het rijk, reduceerde de bevolking tot een vierde

van vroeger en zette het uurwerk van den Duitschen vooruitgang minstens twee eeuwen achteruit.

Gedurende het belangrijke tijdperk in de geschiedenis, toen de groote volkeren van Europa onder elkaar de afgelegen deelen der aarde verdeelden, was Duitschland te zwak om zijn deel op te eischen.

Spanje vocht tegen Portugal en Portugal tegen Holland en Holland tegen Frankrijk en Engeland vocht tegen allemaal tegelijk om het bezit van Afrika, Azië en Amerika en toen de woede bekoeld was, hielden zij ieder zooveel gebied, als zij met hun respectievelijke voorraden aan menschen en geld veilig konden hopen te ontwikkelen.

Toen kwam de negentiende eeuw en een onvervaren reus, Otto von Bismarck geheeten, een ruwe klant uit de Pruisische grensgebieden, nam de zaak ter hand, maakte zich tot baas over het huis der Hohenzollerns en trommelde zijn verbaasde landgenooten bijeen tot een buitengewoon machtig en sterke rijkseenheid.

Van het standpunt van den gewonen Europeaan en Amerikaan bezien had deze niet onbelangrijke gebeurtenis één groot nadeel. Zij kwam precies twee honderd jaar te laat. De beschikbare voorraden kolen, ijzer en olie waren lang geleden verkaveld, toen niemand de rechten van den blanke dorst te betwisten, behalve dan een paar weerlooze Indianen en wat negers. Maar nu behoorden al die streken met kolen en ijzer en olie aan een of andere sterk bewapende blanke mogendheid, wier eigen welvaart van die bezittingen afhankelijk was en die ze met alle ter beschikking zijnde middelen zou beschermen tegen iederen vreemden aanval.

Als Duitschland dus werkelijk zijn aandeel in die grondstoffen wilde hebben (zooals het beweerde), dan zou dat onvermijdelijk oorlog beteekenen en oorlog was het laatste, wat de met schulden beladen Europeesche mogendheden konden gebruiken.

Nogmaals zagen de beroepspolitici van dien tijd al hun plannen ondersteboven gegooid door bepaalde geheimzinnige economische krachten, die voortwoekerden zonder acht te slaan op keizers of presidenten, bewapeningsbeperkingen of vredesconferenties.

De aanbidding van het Ziellooze was niet beperkt tot Amerika. Alle andere landen waren ten prooi gevallen aan die nieuwe Goden. Overal regeerde de machine. Maar een machine is een gulzig schepsel. Zij moet onophoudelijk gevoed worden en houdt er een zeer eigenaardig dieet op na. Zij eischt enorme hoeveelheden kolen en ijzer en koper en lood en andere verteerbare stoffen of zet het werk heelemaal stop. Zoo gauw het punt bereikt is, dat voor den dagelijkschen gang van zaken het grootste deel van een natie afhankelijk is van machinerieën, dan moet de regeering van zoo'n land zeker zijn van een ononderbroken toevoer van grondstoffen, wil zij haar onderdanen niet bloot stellen aan de gevaren van een schier onmiddellijken hongerdood.

Dat was nu precies, wat in het geval van het verjongde Duitsche rijk gebeurde.

Het verscheen twee honderd jaar te laat ten tooneele en trachtte toen den verloren tijd in te halen door het ten toonspreiden van zulk een opgeblazen energie, dat alle andere volken een vaag voorgevoel kregen van een naderend onheil en maatregelen begonnen te nemen om zich en de koloniale bezittingen, die hun voorouders hun hadden nagelaten, te beschermen.

Naar aanleiding van wat er gedurende de voorgaande driehonderd jaar gebeurd was, was het niet meer dan natuurlijk, dat de oppositie tegen dat Duitsche gedoe zich in Londen centraliseerde. Engeland had den een na den ander van haar concurrenten in de hegemonie verslagen. Spanje, Portugal, Holland, Frankrijk, alle waren gedwongen een deel van hun buitenlandsche bezittingen aan het Britsche rijk af te staan.

Waarom en hoe de Duitschers ooit dachten succes te zullen hebben in dien tweekamp, terwijl zij wisten, wat alle andere vijanden van Groot-Britannië was overkomen, is meer dan ik kan vertellen. Maar zij waren nooit erg bedreven in het diplomatieke spel en meer kamergeleerden dan menschenkenners. Anderzijds is het niet moeilijk den grond te vinden voor Engelands ononderbroken reeks overwinningen in alle koloniale aangelegenheden en oorlogen.

De behandeling van de buitenlandsche aangelegenheden in Engeland is heden ten dage — zooals altijd vroeger — de

taak van een kleinen besloten kring lieden. Dat heeft een enorm politiek voordeel. Op het gebied van de internationale verwikkelingen zijn de Engelschen het eenige volk, dat werkelijk weet, wat het wil en dat jaar in jaar uit achter de dingen kan aanzitten met een klare doelstelling, die den meesten anderen volken totaal vreemd is.

Tot zijn groote nadeel ontdekte Duitschland dat pas in het jaar 1914.

Het eigenlijke conflict werd door de beroepsschreeuwers aan beide kanten zoo vertroebeld, dat alras de vreemdste geruchten de ronde deden over de oorspronkelijke oorzaak van het conflict. Maar de oorlog werd niet teweeggebracht door den moordenaar van een Oostenrijkschen aartshertog of door het verbreken van een heilig verdrag of door de liefde van Rusland, Engeland en Frankrijk voor de rechten van de kleine naties. Oostenrijksche aartshertogen zijn vroeger ook wel eens vermoord, zonder dat er iets bijzonders gebeurde. Heilige verdragen werden eens of tweemaal per jaar geschonden, zonder dat iemand er een woord over vuil maakte. En wat de liefde van Rusland, Engeland en Frankrijk betreft voor de rechten van de kleine naties — men zou er om lachen, als dat niet erg onbehoorlijk was.

Neen, die oorlog moest komen en verstandige kenners der geschiedenis zouden hem voorspeld hebben op dien gedenkwaardigen dag van het jaar 1871, toen in de zalen van Versailles de eerste juichkreten weerklonken voor het pas herstelde Duitsche rijk.

De onmiddellijke aanleiding moge het een of ander geweest zijn — een concessie voor vischvangst bij Groenland — een belasting op schapen in Siberië — een derderangs kolenmijn in het Maasdal.

De dieper liggende oorzaak was de vertraagde poging van de onfortuinlijke Duitschers om hun deel te hebben in de verdeeling van de wereld „hun plekje onder de zon" en om een goedkoopen en rijken voorraad grondstoffen te krijgen zonder afhankelijk te zijn van een andere natie.

En omdat de Vereenigde Staten van Amerika meer kolen en ijzer en petroleum hadden dan eenig ander land ter

wereld, was het onvermijdelijk, dat het Amerikaansche volk in de herrie betrokken werd.

Het nam de geweren echter niet ter hand vóór de Europeesche concurrenten van Duitschland op den rand van den afgrond waren. Tot op dat oogenblik hadden al de mooie redevoeringen van de opgewonden oorlogsredenaars, al de verhalen van bedreven wreedheden, al de blauw-groen-rood-geel-enz.boeken, waarin de edelaardigheid en heiligheid van de diverse bedoelingen der staten werden uiteengezet, het grootste deel van de bevolking vrij koud gelaten.

Maar het oogenblik kwam, waarop de gewone man ergens in zijn onderbewustzijn begon te voelen: „Dat zaakje gaat ook ons raken. Als de Duitschers succes hebben en Engeland en Frankrijk verslaan, zooals zij bereids Rusland, Roemenië, Italië en hun andere vijanden verslagen hebben, dan zijn wij aan de beurt. Want, omdat wij meer grondstoffen hebben, komen de Duitschers, die hun machines aan den gang moeten houden, op ons af en zij zullen trachten ons te ontnemen, wat wij zelf noodig hebben om onze eigen ijzeren monsters te laten loopen." Op het oogenblik, dat de eenvoudige burgerman zich vaag het lot bewust werd, dat hem en zijn kinderen wachtte, wanneer Duitschland door den kring van belegerende Europeesche staten heenbrak, toen was ten slotte het Amerikaansche volk bereid aan de zijde van de geallieerden mee te gaan vechten. Toen dat gebeurde was het lot van Duitschland beslist.

Want dit was geen strijd meer tusschen menschen, gelijk oorlogen tot dusver altijd waren geweest. Het was een samenbotsing van de levenlooze materie.

Het was een kamp, waarvan het resultaat met groote mate van zekerheid door iederen ervaren statisticus voorspeld kon worden. Amerika, dat zich gedurende de laatste zestig jaar op één doel geconcentreerd had — namelijk de massa-productie — stortte nu de opbrengst van zijn tallooze fabrieken uit over den grooten Europeeschen brand. Dat geschiedde met de zorgvuldigheid van een ervaren brandmeester, die over onbegrensde reserves beschikt — wiens collega's den brand beperkt hebben tot een bepaald blok huizen — en die

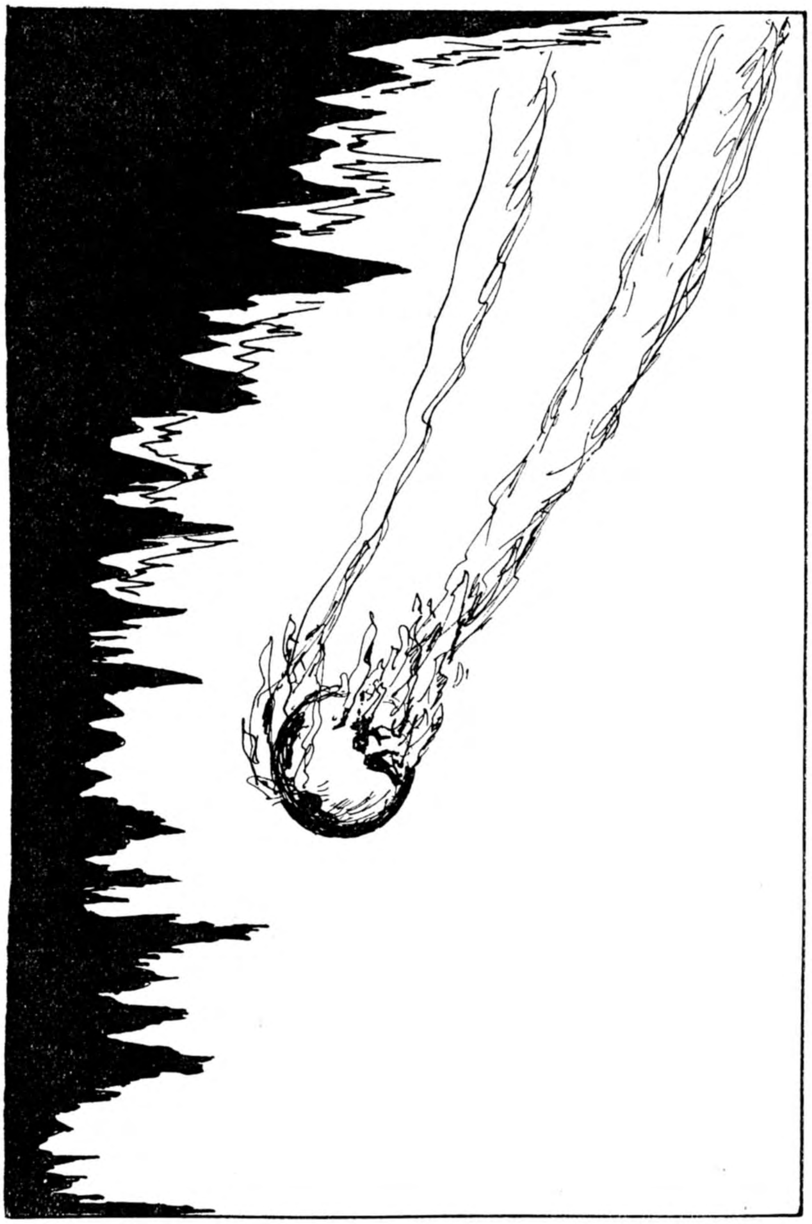

1914—1918.
EEN WERELD IN VLAMMEN.

met absolute zekerheid van het uiteindelijk succes in alle kalmte de watermassa's uitstort over het geteisterde complex.

Op 6 April 1917 liet president Wilson de eerste brandspuiten naar buiten brengen. Een paar weken later kwamen zij aan op Europeeschen bodem. Een paar maanden daarna waren zij gereed om in werking te treden. Sedert dien namen zij steeds in aantal toe. Onophoudelijk stortten zij hun tonnen bluschmateriaal over den vuurhaard van het oude werelddeel. In zeer korten tijd begonnen de muren van Duitschland en Oostenrijk te wankelen.

Met donderend geraas kwam het dak naar beneden.

Twee jaar later was de brand gebluscht.

De spuiten gingen naar huis terug.

Maar toen toonde de regeering van president Wilson zich minder bekwaam dan de brandweercommando's in de groote steden.

Na elken brand, hoe klein ook, wordt er steeds een brandweerman achtergelaten om de panden gedurende verscheidene dagen, soms zelfs weken, te bewaken.

Dat moge een onnoodige voorzorg schijnen, maar de verzekeringsmaatschappijen zullen u de reden vertellen.

Een brand op zichzelf is al erg genoeg, maar oneindig grootere gevaren schuilen er in smeulende ruïnes.

Die bergen asch zien er vrij onschuldig uit. Alle gevaar lijkt voorbij. Dat is het oogenblik, waarop gloeiende sintels zich een weg banen diep onder de puinhoopen en aangrenzende kelders in brand zetten. Voor iemand zich dan duidelijk gerealiseerd heeft, wat er gebeurt, heeft de vuurplaag zich wijd en zijd uitgebreid en stadsdeelen bereikt, die men tot dusver veilig waande.

Een eenzame brandweerman, die zijn duimen zit te draaien en zijn krantje leest en oogenschijnlijk dagen en dagen en weken en weken niets uitvoert moge een tijd- en geldverspilling lijken, ten slotte kan hij bewijzen onmisbaar te zijn geweest. Met één enkelen waterstraal kan hij een herhaling van een ramp voorkomen, die misschien een gansche samenleving zou kunnen verwoesten.

Hoofdstuk LII.

EEN WERELD, DIE NIEMAND VERMOED HAD.

Columbus stak den oceaan over om een korten weg naar Indië te vinden en stiet op een vastland, welks bestaan niemand vermoed had.

Vier honderd en vijf en twintig jaar later bracht Amerika een tegenbezoek en ging naar Europa om te redden, wat men een oude en achtenswaardige beschaving achtte en vond een samenleving, die geheel in strijd was met de schoon klinkende idealen, die de oorlogsprofeten van de verschillende vechtende groepen zoo welsprekend hadden verkondigd.

Men bedenke daarbij echter het volgende. De gewone man is niet historisch geschoold. Vooral in Amerika, waar de materie den geest overheerscht, staat men onverschillig tegenover de opvatting van het onvermijdelijke van een historische ontwikkeling en beschouwt dit als een scepticisme, waartegen de douane van Ellis Island de republiek moet beschermen.

Diepere kennis op velerlei gebied stelt den mensch in staat een vraagstuk van verscheidene kanten te bezien. Dat leidt tot een zekere aarzeling in optreden en tot diepe innerlijke nederigheid. Deze eigenschappen zijn volgens een onderofficier schadelijk voor het moreel van een leger en sedert het het vooropgezette doel was van hen, die het Amerikaansche leven beheerschten, de bevolking te organiseeren tot een goed gedrild leger van handel en industrie, werd alles, wat de geestelijke discipline zou kunnen schaden, geschuwd en zoo mogelijk verbannen uit het leerplan voor school en universiteit.

Zulk een politiek heeft zeer zeker ook haar goede zijden. Het jongere geslacht heeft niet te veel nuttelooze geestelijke ballast mee te sleepen, maar anderzijds is het niet voldoende voorbereid voor de taak, die het zich plotseling gesteld ziet.

Toen de jonge Amerikanen ten strijde trokken, heldhaftig en enthousiast, toen waren zij vervuld met het onbaatzuchtige ideaal de menschheid te dienen.

Wat in werkelijkheid een strijd om grondstoffen tusschen twee machtige naties was, werd een botsing tusschen duivels en engelen. Aan den eenen kant de Magna Charta, Jeanne d'Arc, La Fayette en de democratie, aan den anderen kant „Schrecklichkeit", Nietzsche en het despotisme van een zwakzinnigen tyran.

De zaak leek zoo eenvoudig en duidelijk, dat niemand er dieper op in ging of bijzonderheden vroeg, noch naar een definitief programma taalde, hoe in de toekomst de moeilijkheden verholpen zouden worden. Als een behoorlijke vent ziet, dat een schooier een kleinen jongen aanvalt, hem tegen den grond slaat en hem zijn schamele centen afneemt, gaat hij niet discussieeren over de mérites van het geval. Hij slaat er op in en slingert den bruut ter aarde. Dat beeld is den jongen Amerikanen zoo voortdurend voor oogen gehouden, dat millioenen mannen zich spoedden naar den overkant van den oceaan om zich te kwijten van wat zij als een heiligen plicht beschouwden.

Toen zij voet aan wal zetten, begon de teleurstelling. Spoedig bemerkten zij, dat Europa een raar land was, bewoond door vreemdsoortige lieden — een wereld op zichzelf — die nooit door den Amerikaanschen geest goed was onderzocht.

Toen de oorlog ten einde liep en een half dozijn tronen van de aarde waren weggevaagd, toen de uiterlijke schijn van Europeesche beschaving, waarbij de Amerikanen zich min of meer hadden aangepast, plotseling verwoest werd door de wanhopige massa hongerigen en berooiden, toen maakte het gloeiend enthousiasme van 1917 plaats voor de bekoelende desillusie van 1918.

Gedurende de regeering van James Monroe had een presidentieele boodschap alle vreemdelingen aangezegd te verdwijnen van hun goederen in de Nieuwe Wereld.

Gedurende de laatste helft van het presidentschap van Woodrow Wilson voegde een overdonderende meerderheid van het Amerikaansche volk zelf een amendement toe aan hun

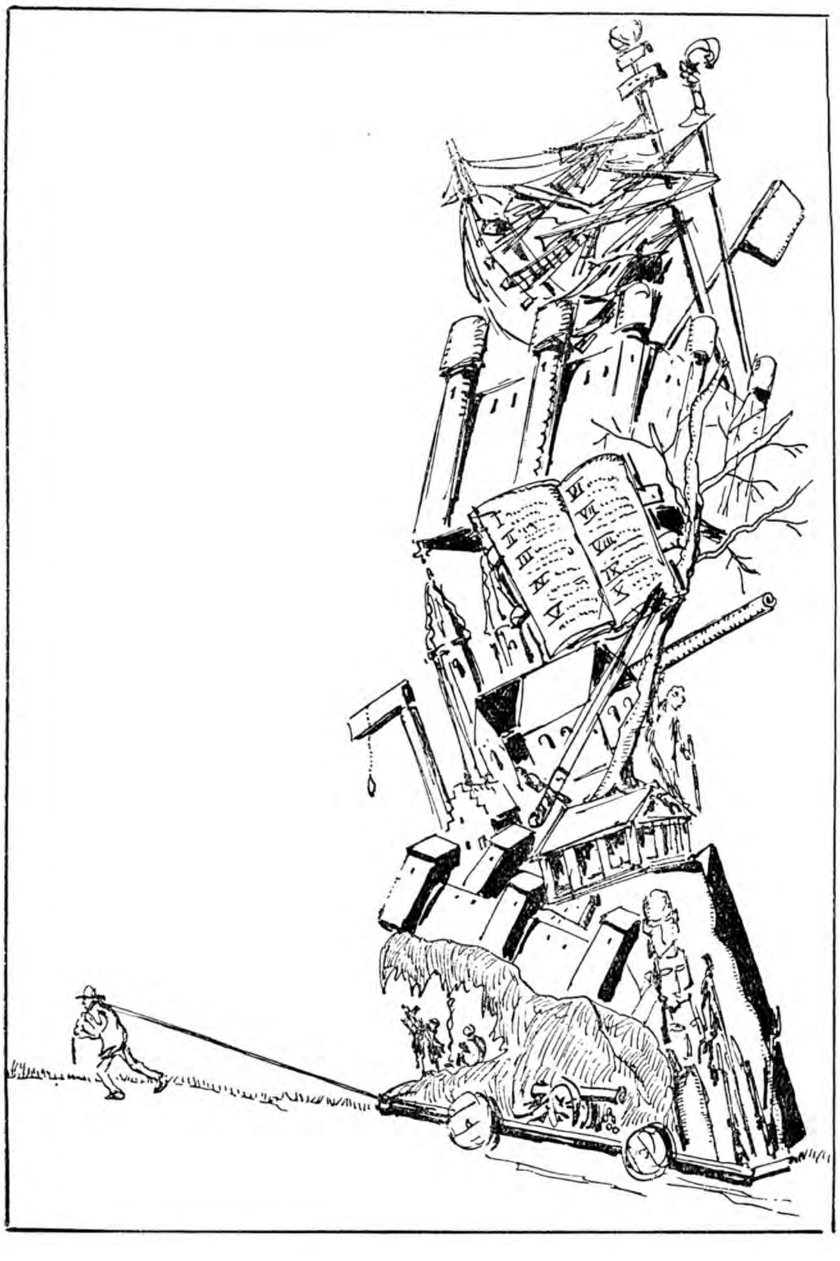

ONZE ERFENIS VAN HET VERLEDEN.

Monroe-leer en besloot, dat in het vervolg geen Amerikaan zijn neus meer zou steken in Europeesche aangelegenheden.

Dat was eens, maar nooit meer!

Het Europa, dat men tot nu toe niet kende, het Europa van de kleine ruzies en de groote despotische groepen van naties. was in het geheel niet naar den zin van allen, die onbewust hadden leeren denken in den geest van een saamhoorig continent.

Het plotseling bewust worden van dit feit — het wakker worden van zekere oude tradities vaag herinnerd uit een tijd, toen Amerika meer een geesteshouding beteekende dan een voordeelige vorm van economische exploitatie — dit alles veroorzaakte een geestelijken schok, die het Amerikaansche volk er toe bracht, het in de volksziel huizend geloof en vertrouwen opnieuw te toetsen.

In het leven van ieder groot man is er een crisis geweest — een oogenblik, waarop een uiterlijke gebeurtenis hem dwong zijn levensloop te herzien in het felle licht van een peiling van eigen karakter.

Tot het jaar 1916 kuierde het Amerikaansche volk vroolijk langs den alledaagschen weg van welvaart. Men maakte zich geen zorgen voor den dag van morgen. De machine liep en deed rustig haar dagelijksche werk. Men hield van zijn gemak. Als men zich over iets druk maakte, dan was het over de vrije overdracht van land, of over het voortdurende genoegen van de menschen van Haiti (of van Chicago) om elkaar dood te maken — allemaal aangelegenheden, die in een vloek en een zucht geregeld kunnen worden, als men er even voor gaat zitten.

Toen kwam de groote zondvloed, die alle oude vormen van de Europeesche beschaving wegvaagde en die den opgehoopten rijkdom van heel een werelddeel wegspoelde.

Plotseling brak de ware kijk op den toestand zich baan.

Europa had ook afgoden vereerd.

Europa had ook de opeenhooping van materieel bezit als de hoogste burgerdeugd beschouwd.

En het eind was — wat men pas had gezien.

Chaos.

Een complete, algeheele chaos.

Zoo eindigde het eenig en eerste deelnemen van Amerika in een Europeeschen oorlog. Wat bedoeld was als een groote roemrijke kruistocht, liep uit op een pijnlijken ontmoedigenden ontdekkingstocht.

Het was duidelijk, er was iets mis met de wereld. Door een vervloekte speling van het lot werd het Amerikaansche volk geroepen de zaak in orde te brengen.

Door een vervloekte speling van het lot of door de gunst van een genadig God? Men kan kiezen.

Maar van het antwoord hangt meer af, dan alleen de toekomst van het Amerikaansche volk.

HOOFDSTUK LIII.

DE NIEUWE ONAFHANKELIJKHEIDSVERKLARING.

De natuur heeft geen belangstelling voor een goeden afloop.

Zij gaf in den beginne haar spelregels voor drama of blijspel en liet toen de menschen aan hun eigen lot en eigen fantasie over. Zij moesten maar zien, wat zij er zelf van maakten.

Het resultaat was lang niet in alle opzichten schitterend. Maar dat is hun eigen schuld.

Een cirkelzaag is een heel nuttig ding — tenminste op de goede manier gebruikt. Maar als een vinger er tusschen raakt, dan is het een afschuwelijk toestel.

Dat heeft echter niets met dat instrument te maken. Het is het werk van een cirkelzaag om te zagen. Haar bestaansrecht is uitsluitend afhankelijk van haar capiciteit om te zagen. Zij heeft geen ander doel. Zij moet snijden en splijten.

De vingers van den knapsten geleerde, de knoestige stronken van een ouden lindeboom, dat is allemaal hetzelfde voor dit redelooze voorwerp van staal en ijzer.

Men kan de wereld rustig verdeelen in menschen, die dat feit aanvaarden en menschen, die dat niet snappen. Deze laatsten doen het beste met zich uit onze maatschappij terug te trekken. Zij moeten zich maar een denkbeeldigen hemel scheppen, waar die verschrikkelijke, doch juiste waarheden niet gelden.

De eersten gaan bij gebrek aan beter rustig hun gang van den boel te maken, wat er van te maken is. En door het menschdom de geheime kracht van de onweerlegbare natuurwetten te laten zien, hopen zij de aarde om te tooveren in een genoeglijk verblijf.

Dat is allemaal een quaestie van aanleg.

Er zijn menschen, die in vuur raken, wanneer zij de lieve vogeltjes uit hun snoezige nestjes zien opfladderen onder het zoetst getjilp.

„Hoe heerlijk!" zeggen zij. „Gods schepselen loven Zijn werken!"

Anderen weten, dat dat het juiste oogenblik is voor hun schattige huisgenoot de poes (een ander product van de Schepping Gods) om haar hart op te halen aan de weerlooze bewoners van het dichtst bijzijnde nestje. Zij houden ook van het liefelijk gekweel van de lijster en den leeuwerik, maar zorgen er voor, dat Minet de poes eerst in het kolenhok is opgesloten, voor zij naar dat hemelsch concert gaan zitten luisteren.

Zoo gaat het ook in de geschiedenis.

De eene soort menschen weent op de ruïnes van het oude Griekenland. Zij weeklagen luid, wanneer zij denken aan het lot van Jeruzalem, jammeren en roepen uit, „IJdelheid, ijdelheid, het is alles ijdelheid!" en zij vinden zooveel voldoening in hun weeklachten, dat zij geen kracht meer hebben voor de nuttiger dingen van den dag.

Een andere groep weigert die neerslachtige levensbeschouwing te aanvaarden. „Dat is heel leelijk," zullen zij toegeven, „heel leelijk voor Rome en Griekenland en Jeruzalem en al die andere staten en volken. Maar het was hun eigen schuld. Zij gingen aan eigen dwaasheid te gronde. In allen geval zijn zij dood en weg. Wij daarentegen zijn om den dooden dood niet dood. Wij weten oneindig veel meer, dan zij. Wij moeten hun lot ontgaan. Dat kunnen wij. Maar wij zullen dan hard moeten werken. Er rest dus maar één vraag. Hebben wij den moed om dat te doen?"

Wat mij betreft, ik geloof van ja.

Niet dat ik een ongebreidelde bewonderaar ben van de geesteshouding, die men optimisme pleegt te noemen. Krantenmenschen en doktoren geven zich zelden over aan dat gevaarlijke bedwelmende middel. Hun dagelijksche dosis van Harde Werkelijkheid weerhoudt hen er van daaraan verslaafd te raken. Maar zij weten ook, dat er een macht in de wereld is, sterker dan zij zelf, iets dat in hen en buiten hen is, iets dat doorgaat, ook wanneer zij op het punt zijn om langs den

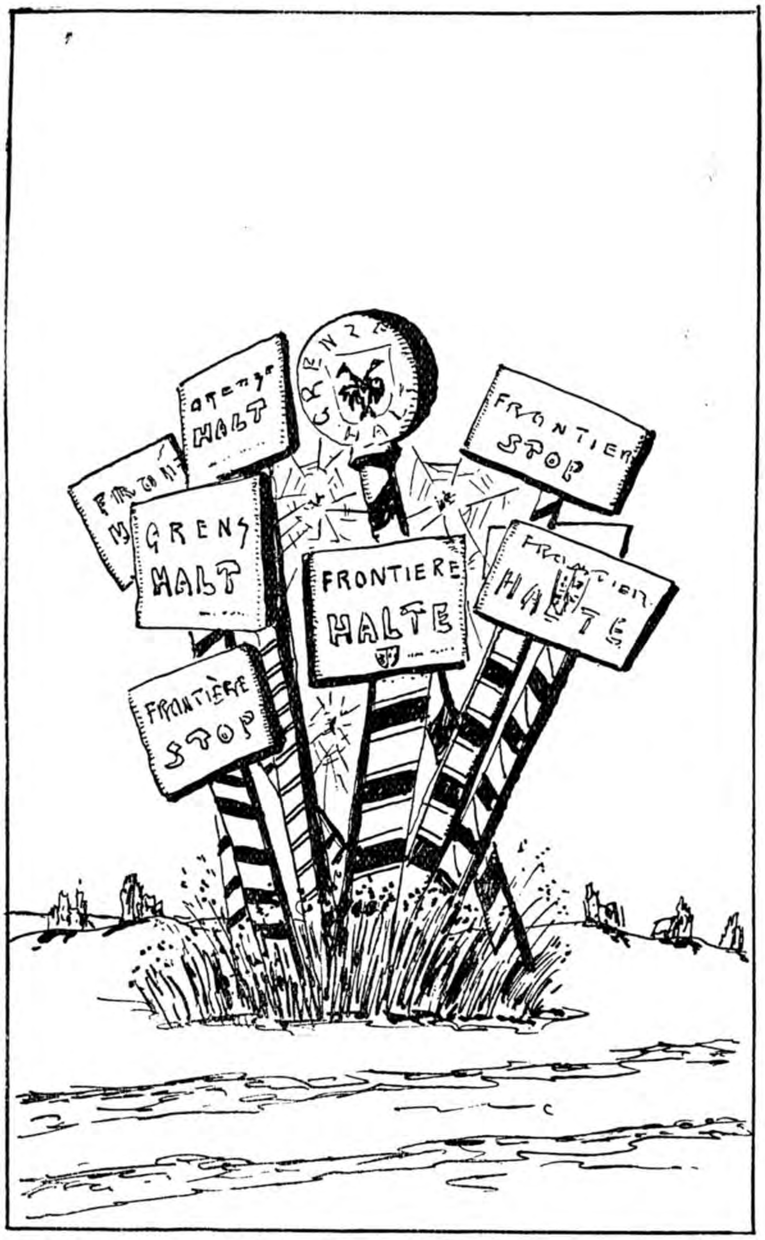

EUROPA.

weg neer te vallen en de rest van hun leven te wijden aan het verzamelen van vlinders of postzegels.

Net toen het scheen, dat alles verloren was, dat de wereld van het westen zelfmoord had gepleegd, dat de dagen van het blanke ras geteld waren, kwam er een eerste lichtstraal van flauwe hoop, toen verscheen het Jongere Geslacht.

. . . .

Wat het jongere geslacht zal doen of niet zal doen, weet ik niet en ik wil me niet aan voorspellingen wagen. Die rare kinderen van de na-oorlogsperiode zijn overal om ons heen. Zij zijn luidruchtig en onhandig en dikwijls zijn zij buitengewoon irriteerend. Maar zij hebben een enorm voordeel boven hen, die hun voorafgingen: zij hebben een realiteitsgevoel, dat hen koel en uitdagend doet kijken naar de tallooze mooie praatjes en misleidingen, die in het oude landschap nog steeds weerklinken en het maken tot een rommelboel van vervallen grootheden.

De oorzaak van deze veranderde geesteshouding van ons nageslacht is niet moeilijk te vinden.

Gedurende hun meest ontvankelijke jaren werden deze kinderen door hun ouders belogen en dat kregen zij in de gaten.

Nu zijn ze groot geworden.

Men eischt nog steeds, dat zij hun vader en hun moeder eeren.

Zij antwoorden, dat zij dat heel mooi vinden, maar vragen of vader en moeder dan asjeblieft zoo willen leven, dat zij hen ook waarlijk met hun hart kunnen eeren en niet slechts met woorden.

En omdat zij overtuigd zijn, dat zij willens en wetens zijn beetgenomen door hun ouders, die vier jaar lang hun tijd verbrasten, weigerden zij verder iets van hooren-zeggen aan te nemen.

„Kijk eens wat een aardig horlogetje", zegt pa en laat het glimmende ding voor de oogen van de zuigeling dansen.

„Ik wil het hebben", antwoordt het kind, „om te kijken of het echt zegt, hoe laat of het is."

Een zware slag voor hen, die den veertigsten meridiaan gepasseerd zijn.

Maar een prachtige karaktereigenschap voor de toekomst van de wereld.

. . . .

Amerika is altijd verstoken geweest van uiterlijke praal. De prachtige en verfijnde symboliek van Kroon en Kerk, die gedurende zoovele eeuwen de harten der Europeesche burgers, boeren en buitenlui verlustigde, bleef van zijn kusten verbannen.

De Puriteinen huiverden voor zulke uitingen van zondige vroolijkheid.

Maar de natuur is sterker dan de leer.

De menschen hebben iets noodig om te vereeren en te aanbidden.

De traditie had hen verstoken van koningen in gouden koetsen en bisschoppen onder satijnen baldakijns. Daarom maakten zij zich nieuwe voorwerpen van vereering en verleenden een heilig karakter aan dundoek van zekere kleur en vorm en aan klanken van bepaald rhythme en melodie en aan de plechtige formuleering van zekere gewichtige documenten, zooals dat vroeger inhaerent was aan de vertegenwoordigers der ideeën van Geloof en Gezag.

Of dat een goede of een kwade ruil was, zullen wij nooit kunnen uitmaken.

De oorlog kwam.

En de nieuwe Driëenheid werd weggevaagd tezamen met de oudere Goden.

. . . .

Het is natuurlijk erg moeilijk om over al die dingen te schrijven. Wij zitten midden in een revolutie, de grootste revolutie, die de wereld ooit beleefd heeft sedert de uitvinding van het geschreven woord. Wij zitten er zoo midden in, dat wij met geen mogelijkheid kunnen weten, wat er gebeurt of wat er van terecht komt.

Het is nutteloos aan een gewoon soldaat, die neergehurkt zit in een gezelligen granaattrechter, te vragen, of hij eens uit wil leggen, hoe het met den afloop van het gevecht staat. Hij

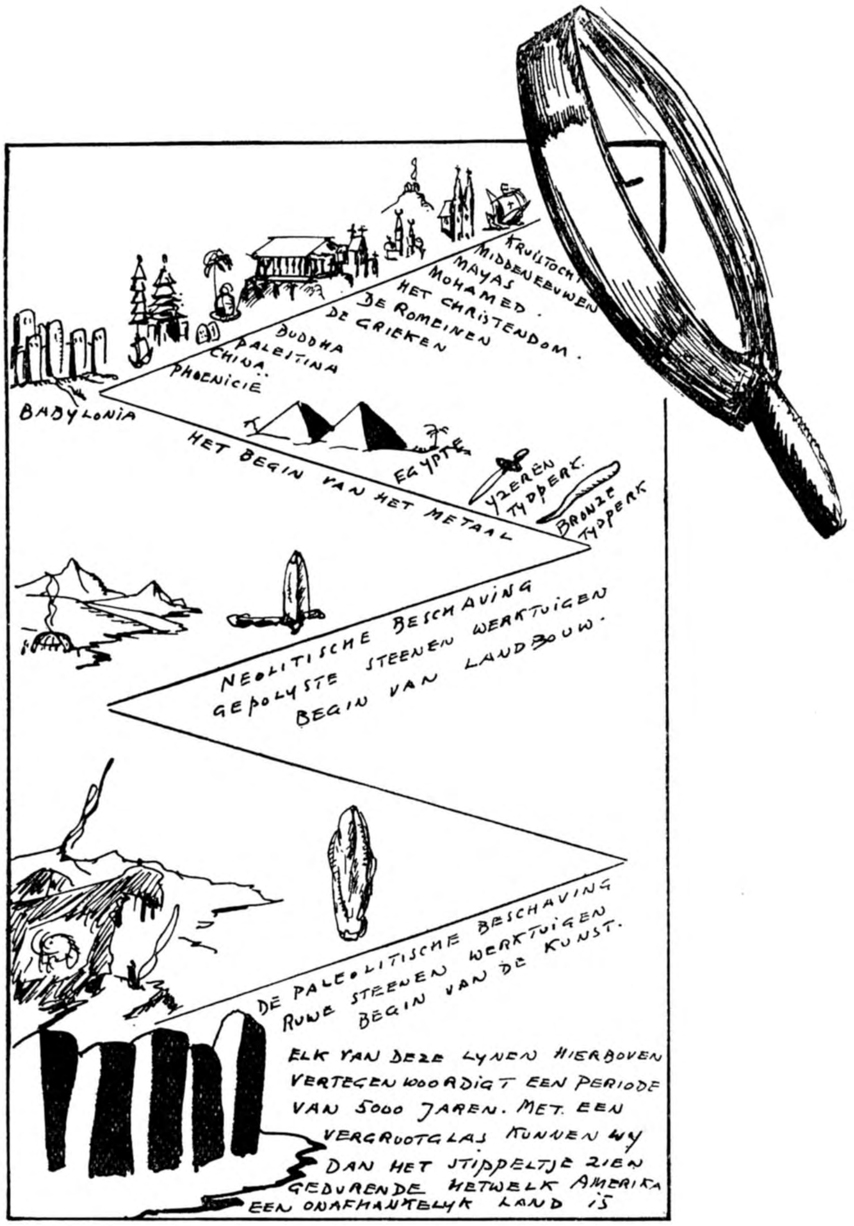

STEEDS VOORUIT

is verdoofd door het lawaai van de tallooze kanonnades. Zijn longen zitten volgepropt met stikgassen. Hij is moe en vuil en hongerig en het eenige wat hem schelen kan, is, hoe hij met heele armen en beenen veilig uit de „rotzooi" thuis komt. Geleerde vragen lijken hem op zoo'n oogenblik vrij belachelijk. Hij zal u vriendelijk bedanken voor een cigarette, maar in 's Hemelsnaam leuter niet aan zijn hoofd over theoretische quaesties.

Maar terzelfder tijd zijn er ergens in een dichtbij gelegen loopgraaf een paar mannen, wier taak het is den waarschijnlijken afloop van het gevecht te berekenen. Zij zijn in de weer met kaarten en rapporten en met hun ervaring vroeger in gelijken omstandigheden opgedaan. En daar ik het grootste deel van mijn leven doorgebracht heb in een van die litteraire kazematten, zal ik de toekomst van mijn goeden naam wagen aan een slotvoorspelling.

. . . .

Dit is pas het twaalfde jaar van een oorlog, die nog minstens een halve eeuw zal duren.

Dat beteekent, dat wij nog een kleine veertig jaar door moeten gaan en dat ik het eind niet zal beleven.

Maar toch wil ik zeggen, hoe ik van Amerikaansch standpunt bezien, de huidige ontwikkeling van het conflict zie.

Wij hebben zooveel wierook gebrand voor het hoogaltaar der materieele welvaart, wij zijn dermate verblind door de schoone beloften van die valsche godheid, Succes, dat wij als Amerikanen geen tijd gehad hebben om aan onszelf te denken als een volk, dat de verplichtingen op zich heeft genomen van een beschaafd nationaal bestaan.

Wij zouden eindeloos voort hebben kunnen gaan op den weg, die regelrecht leidt naar het sombere paleis van den ouden Midas, toen de oorlog en de daaruit voortvloeiende omwenteling ons noopte onszelf en onze bekwaamheden eens ernstig onder de oogen te zien, toen de slachting van bijna zestien millioen mannen en vrouwen ons toeriep: Halt! Ziet en hoort!

Wij hebben niet alleen halt gemaakt en gezien en geluisterd, maar de intelligentste leiders van een natie, aan welke nooit

een gebrek aan hersens of moed kon worden verweten, hebben de omgeving nauwkeurig opgenomen en hebben de vraag gesteld, of wij misschien toch niet op den verkeerden weg waren. En voor het eerst sedert meer dan een halve eeuw legde het Amerikaansche volk den maatstaf van het nuchtere verstand aan aan de werken van de laatste twee generaties en zeide: „Laat ons eens kijken, of hetgeen wij bereikten, werkelijk de moeite waard is."

Zulk een inventarisatie van heel een natie is niet in een week of een maand afgeloopen. Waarlijk wij zelf, die verantwoordelijk zijn voor de wanhopige mislukking van het jongste verleden, zullen niet meer het verschijnen van het eindrapport beleven.

Het jongere geslacht zal het onderzoek moeten beëindigen. En dan, in trouwe, zal de wereld staan op het kruispunt van het noodlot.

Want Amerika is door een wondere beschikking geroepen te waken over de toekomst der menschheid.

Het is waar, het Amerikaansche volk hunkerde geenszins naar die eer. Het is door omstandigheden, waarover het geen macht had, gedwongen die taak op zich te nemen. Het zij zoo. Wat zal het er mee doen?

. . . .

Tot dusver waren wij een groot land, geen groot volk. De ongeloofelijke rijkdommen aan land en grondstoffen, die onzen voorouders in handen vielen, hebben ons dikwijls doen vergeten, dat het meer ons geluk dan onze verdienste was, dat ons tot de rijkste en machtigste natie ter wereld maakte.

De ineenstorting van Europa was niet het resultaat van ons schrander vooruitzien. Door ons geografisch isolement hadden wij er voordeel van, zooals wij bij de meeste van alle groote rampen voor de rest van de wereld onze winst behaalden.

Maar hoe zal de toekomst zijn?

Hoe zal de moeilijke plicht worden vervuld, dien de afloop van den oorlog plotseling in de verbouwereerde handen heeft gelegd van het jongere geslacht? Zullen onze kinderen een verantwoordelijkheid willen en durven aanvaarden, die be-

wezen is te zwaar te zijn geweest voor de moedigste en meest ervarene van hun voorouders?

Zullen zij dat doen?

Indien zij weigeren, dan zullen zij rijk zijn, welvarend, zelfvoldaan en doodelijk vervelend en onze geschiedenis zal blijven, zooals zij heden ten dage is, een korte, een sprookjesachtige episode in de wereldgeschiedenis. Niets meer.

Indien zij de taak aanvaarden, dan zullen zij geroepen zijn ieder persoonlijk offer te brengen, lichamelijk en geestelijk hard aan het werk te tijgen. Maar zij zullen een roem oogsten, zooals nog nooit eenig volk ter aarde ten deel viel.

En moge de Hemel hun genadig zijn, wanneer zij de verkeerde keus doen.

WESTPORT CONNECTICUT
MEI 1926.

H. v. L.

„De groote moeilijkheid voor den geschiedschrijver is, dat hij de woede der menschen tart, wanneer hij de waarheid spreekt; maar verkondigt hij leugens dan zal hij onwelgevallig aan God zijn, Die in Zijn oordeel onderscheid maakt tusschen Waarheid en Oogendienarij." — Beda Venerabilis.